

A CÉLSZEMÉLY:
BÁLINT SÁNDOR

Balázs János

C 45447

A CÉLSZEMÉLY: BÁLINT SÁNDOR

Ügynökjelentések, pöriratok
1957–1965

BÁLINT LÁSZLÓ
és
VELCSOV MÁRTON
gyűjtése alapján
szerkesztette
PÉTER LÁSZLÓ

A kötet megjelenését támogatta

A Szegedi Tudományegyetem Polgáriért Alapítvány
a Bába Nyomda
a Civil Szövetség Egyesület
a Fiatal Szegedi Írók Köre
a Főiskolások a Szegedi Universitasban Alapítvány
a Magyar Polgári Demokráciáért Alapítvány
a Magyar Történelmi Társulat Csongrád Megyei és Szegedi Csoportja
a Szegedi Tudományegyetem
az SZTE Hallgatói Önkormányzat

Szemtanú
V.

Sorozatszerkesztő
JANCSÁK CSABA

SZTE Egyetemi Könyvtár

J000295995

C 45447

ISBN 963 9573 01 9
ISSN 1587-2963

© Belvedere Meridionale, 2004

DOKUMENTUMOK

TÖRTÉNETI HIVATAL

22 Római. 9. lenc.

POLITIKAI NYOMOZO OSZTÁLY
V. Alosztálya.

SZIGORUAN TITKOS!

K i v o n a t

"Széll" fn. ügynök 1957. v. 16-i jelentéséből.

"Dr. Bálint Sándor bölcsész egyetemi tanár a szegedi, Tömörkényi u. 2/b. sz. házban az ugynevezett Demke palotában lakik. Mint az elhagyott javak szegedi kormánybiztosi megbízottja, a Demke vagyonkezelője is voltam és így a házfelügyelővel jó viszonyt tartottam fent. Bálint 1945-ben a kisgazdapárt képviselője lett, de nem igen törődött a párttal. Erősen klerikális beállítottságu ember volt és marad mindig. A házfelügyelő, aki akkor is és jelenleg is az egyetemnél van, mint gépkocsivezető, beszélgetésünk alkalmával elmondotta, hogy Bálint az ellenradalom alatt kifogástalanul viselte magát és semmi néven nevezendő politikai tevékenységet nem fejtett ki. Ezt el is hiszem, mert Bálint a kisgazdapárttal sem igen törődött, inkább a klerikális kapcsolatai vonzódtak. Nem hiszem, hogy Bálint politikai vonatkozásban valaha is szóba jöhetne, mert elvont gondolkodásu ember, aki politikai szereplésre teljesen alkalmatlan, hogy 1945-ben ki dobta fel, nem tudom, csak azt sejtem, hogy a klérus."

Dobosi Imre/
r.fhdgy.

K: 1 pld-ban/FM.

15

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12854/2

Szigorúan titkos!

12/2

Feljegyzés

Budapest, 1960.-n. **IX. 24**

A Tanács 1957. 66-os számú törvényerejű rendelete alapján
nizshtertanaca Személyügyi Titkársága határozatot hozott az
bbi személy vezető állásból való leváltására:

Név: **Dr. Balint Sándor**
Születési hely: **Szeged**
Születési év, hó, nap: **1904. aug. 1.**
Anyja neve: **Kónya Anna**
Munkahelye: **Szegedi Tudomány Egyetem**
Beosztása: **egyetemi tanár**
Elutasítás időpontja: **1958. IX. 2.**

Terhelő adat:

1947-ben a Demokrata Néppárt képviselőjévé választották.
Szeres kapcsolatot tartott Barankovics Istvánval, aki
időközbenként felkereste. A felcsabadulás előtt a Magyar Község
tagja, a Hivatalis szervezet vezetője tagja volt.
1945. után a Kéket újjászervezésben aktívan résztvevő

1959. VIII. 22.

Leváltás alól mentesítve:

Benke Valéria elvtársnő művelődésügyi miniszter jó szakmai munká-
ja alapján a leváltás alól mentesítette,

/ Ács Ferenc r.ezredes /
osztályvezető.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 4

BM.II/5.Osztály.
K.csoport.

Szigorúan titkos!

Adta: "Komáromi Tibor" fn.ügyn.
Vette: Kuti György f. szds.
Idő: 1962.II.7.

Tárgy: BALINT SÁNDORRAL folyt
beszélgetés.

J e l e n t é s .
Budapest, 1962. február 9.-én.

"1962. január 31-én 18 órakor a boliban meglátogat BALINT SÁNDOR szegedi egyetemi professzor, a DNP volt képviselője. Először függő anyagi kérdésekről tárgyaltunk, majd érdeklődik az általa készített Szegedi Tájszótár előfordulása felől. Örül, hogy eljött és nagy sikere volt. Most is áramtalan néprajzi munkálaton dolgozik, van dolga elég. A régi DNP körből senkivel se szokott találkozni. Kirándulás volt csak a politikába az ő szereplése, - állapítja meg - aminek nem volt politikai előzménye és szerencsére nem lett különösebb politikai következménye sem. Ellenben neheztel a Nyugaton élő volt társaira, akik közül egynek se jutott eszébe, hogy néhanapján valami komolyabb néprajzi szakművet küldötte volna neki. Egyébként azért tért be hozzám, mert a közelben tesz látogatást Kodolányi János irónál, akivel most ismerteti meg régi jó ismerőse, Kristó Nagy István a Magyaró lektora. Az aktuális politikai kérdések iránt semmi érdeklődést se mutat. Végzetül megemlíti, hogy alkalomadtán ismét meglátogat."

"Komáromi Tibor"

Megjegyzés: Az ügynök öntevékenyen írta a jelentést, amely tájékoztató jellegű.

/:Kuti György szds.:/

Készült: 2 péld.
Gépelte: Bné.
Nyt.sz.: 45/70.

TÖRTÉNETI HÍVATAL
0 - 12554 / 1

Adta: "Kőrmendi" fn.ügyn.
Vette:Dán r.fhdgy.
Idő: 1962. szept.27-én 12.30 h.
Hely: Ságvári gimn.

J e l e n t é s

Szeged, 1962. október 16.

Tárgy: dr.Bálint Sándor egyetemi tanár ügye. /"Utazók" fn. csop.dosszié./

Bálint Sándornál 1962. július 20-án de. 11 h után és július 30-án de. 1/4 12 én.

Azt mondta, hogy nem gondolta, hogy ilyen komolyan kitartok a közös tanulmányi kirándulás mellett - örül neki. - Elvette a fényképgyűjteményét /mind etnográfiai, művészeti témájú volt. Kb. 50 db. nagyobb méretű /volt közöttük felvidéki is./ Elmondta a szlovákiai képekkel kapcsolatosan, hogy kísérője egy nyíregyházi tigris származású tanár ember volt, aki maga se tudja, hogy kicsoda szlovák-e, vagy magyar-e, elkeveredett a kettő benne. -

A szlovákiai lakosság ki nem állhat bennünket, de a csehek is gyűlöli - folytatta a beszélgetést B.S. A szlovákok megtanulták a csehektől leplezni érzelmeiket üzleti érdekből, idegenforgalmi szempontokból. A cseh kulturáltabb, rutinosabb, intelligensebb. Beszélte B.S. az 1946-os szlovák repatriálásról. Békéscsaba és környékén 145/46-ban megzavartatták a szlovákokat. Tekintélyes számú ment át Szlovákiába, akik jól jártak, az onnan erőszakkal hazaküldött "telepített" magyarok helyére birtokaiba kerültek.

Kérdés: Akkor aktív szerepet vitt-e és milyen?

Válasz: Tudom én akkor nem voltam itthon, nem ismerem az akkori eseményeket?/

B.S. Ismerted az én régebbi /a 30-as évekbeli/ világnézeti és ha lehet mondani politikai beállítottságomat és nézeteimet: katolikus jobboldali, szociális eszmétartalommal átítatott humanista, népi erősen magyar állásfoglalásomat, világnézetemet.

TÖRTÉNETI HIVATAL

12554/1

O-12554/1

7

Ez megmaradt a háború után is. Persze az idők alakulását nem így képeztük el se Te, se én.

Nem szívesen emlékszem vissza azokra az időkre, mi főleg az ebbe /lásd fenn/ a táborba tartozó értelmiség "hamis illúziók" szálaiba kapaszkodtunk itthon. Téves helyzet megítélés helytelen információk, politikai rutin hiány stb. jellemezte a szélmalom harcunkat. Az akkori cél a szovjet megállás és a vele szimpátiázó és azon épült politikai ellenfelek elleni küzdelem lett volna. Nekem egy nagyon keserű lecke volt. Politikai tájékoztatottságomat, jó hiszeműségemet egyesek, akikkel pártot alakítottunk és akikkel a fórumra kiálltunk nem egyszer kihasználta, előretoltak és a végén egy járhatatlan uton találtam magam. Zsákutcába jutottam, kétségbeeséseim voltak. Erről majd egyszer, kikkel hogyan és mit csináltunk más alkalommal. Nem szívesen emlékszem vissza. Megjegyzem, hogy az akkori szereplők mind letűntek és eltűntek a porondról. Van aki kilógott, sokan meghaltak legtöbbjükről nem tudok, - de nem is érdekel letűnt kór, letűnt figurái.

Kérdés: Milyen réteg és kik támogatták a mozgalmat és mivel?

A Klerus egy harcos rétege, akik az Egyház befolyását érvényesíteni akarta politikai vonalon, egy az ő szájizük szerinti párton keresztül, megnyerve olyan egyéneket, akiknek befolyásuk, tekintélyük volt, továbbá akik a fórumon hangadók voltak. Nem szívesen beszélek, tudod olyan lidérc ez, hogyan indult és kikkel kerültem össze, ezekhez az akkori előzményeket és sok mindent fel kellene vázolni. Te nem voltál itthon, nem ismerted az akkori politikai ezt előbb ismertetni kellene, hogy megértse. Ha majd nem leszek ilyen nyavalyás akkor több türelemmel tudok nyulni saját "történelmi kontárkodásunkhoz."

Mit csináltál ezután? Bele temetkeztem a munkába. Nézd itt v. van a XV és XVI. sz. beli Szeged története, nyomdára előkészítve. Készülök kiadni Szeged néprajzát /több kötetben/ Ha 50 évig nem tudnék kutatóutra, muzeumokba, könyvtárakba járni akkor is lenne összegyűjtött anyagom.

Most hogy az egyetemi vizsgáztatáson túl vagyok úgy szólván itthon ültem, ehhez jött ez a "nyavalya". Gétálni alig egy 1/2 órára mentem ki, ha muszáj volt. Kb. 4 hétig nyüglődöm József A. étterembe. Házvezetőnőm főz, csak vasárnapon járok. Nem voltam sehol, talán a hó végén megyek Baranyába. Megkérdeztem, hogy a baranyai svábok hová kerültek.

Felelet: Nyugat No-ba. Hallotta, hogy többen most jönnek utlevéllel megnézni volt falujukat. Azt mondják jól élnek No-ban.

Szóbahoztam én is a német ismerőseimet hivatam, hogy jöjjenek a szabadtéri játékokra, rátereltem az ottani viszonyokra a szót.

B. azt felelte erre, látod a németek a két világháborút velünk együtt veszítették el és mégis ok mindig kimászta. Gazdaságilag egy olyan konjunkturában élnek, amelyben talán soha. Viszont egy kérdés, ha a "nagy öreg emberük" meghal kérdés hogy és hová fog alakulni a helyzet. A német kérdést nézetem szerint sürgősen meg kell oldani, ez sürgősebb mint bármilyen más hasonló megoldásra váró kérdés. Ez a fő gyűjtőpont itt Európában a szomszédságunkban. Mint a két oldal merev. Adenauer makacs, En a németeket személy szerint nem nagyon szerettem, de Európában velük számolni kell. Az én szemléletemben sokkal fontosabb helyet és szimpátiát foglalt mindig el a római kultúrára épült itáliai kultúra. Magam is jártam Itáliában. Ez az én énemhez közelebb van. - A szív és a nyomába lépő keleti mert már szovjet világgal meg kell barátkozni ezt teszem én is még ha nehezen is megy. Sok mindent kell átállítani bennem, hogy rezonálni tudjak. Tudod talán tulságosan belénk ivódott és belénk rögződött a mult, kulturtörténeti szemléletünkben van a hiba.

Kérdés: Ha már itt tartunk mi a véleményed a keleti és nyugati Egyházak közeledéséről a tervezett zsinatról?

Tudod a Vatikán a politikai hatalmát és súlyát eléggé elvesztette. De veszített a világnézeti harcban saját táborában is. Ha az Egyház súlyát és erejét, befolyását a nyugati földtekén, ahol gyökereit a két évezred alatt le eresztette meg akarja tartani továbbra is, akkor meg kell ujhódnia, sok mindent meg kell reformálnia, sok mindent új tartalommal kellene megtöltenie alkalmazkodva haladó századunkhoz. Meg kellene teremtenie a Keresztény Uniót.

A Zsinattal kapcsolatosan: "Nem ismerem a zsinat elé kerülő vita anyagot, a meghívottak álláspontját. A járható ut szerintem, engedni a merevségből, ez magával hozza a dogmákból is, több szociális gyakorlati tartalmat bele vinni, komoly megbékélési szándék és sok minden más.

Utána együtt mentünk el, és ebédelni, én háza.

Körmendi."

Megjegyzés:

"Körmendi" fn.ügynökök Dr. Bálint Gábor feldolgozására használjuk fel. Dr. Bálint személytész "Utazók" fn. előzetes ellenőrző csop.dossziés ügyön belül dolgozzuk fel.

Az ügynökkel szabadságos miatt szünetelt a kapcsolat, így Julius derekától nem volt vele találkozó. Mivel "Közeli" fa. találkozási lakás meg lett szüntetve, így az ügynökkel a találkozót munkahelyén lévő dolgozó szobájában tartottam meg. A találkozó során zavaró körülmény vagy dekonspiráció nem volt.

Értékelés:

Az ügynök a beszélgetés első részében beszámolt dr. Bálint Sándorral kapcsolatos feladatáról. Az ügynök a kapott feladatot végrehajtotta, igaz hogy csak egy részét, mert rajta kívülálló okok miatt nem mehetett kirándulni dr. Bálint Sándorral együtt.

Az ügynök azonban ennek ellenére ki alkalommal is meglátogatta és értékes beszélgetést folytatott vele. A beszélgetés lényegében a múlt emlékeit eleveníti fel, Bálint DNP-n belüli funkcionálást /ezt az ügynök távolléte miatt nem ismerte/, jelenleg politikai állásfoglalását és bigott vallásosságát tartalmazza.

Dr. Bálint feltehetően megbizik az ügynökben és úgy gondoljuk, hogy véleményét őszintén mondta el egyes problémákról. Minden megnyilatkozásában a régi értelmiségi gondolkodás nyilvánul meg, aki mélyen vallásos és egész sor fenntartással van rendszerünkéről. Az egyházért való aggodását hatja át az a gondolatmenet is, hogy amennyiben az egyház meg akar maradni, komoly reformokat kell bevezetnie. Érdekes volt rövid megjegyzése a "Keresztény Unió" megteremtéséről, ami lényegében - mint más oldalról is tapasztaltuk - a keresztény egyházak összefogását, egységet jelentené a kommunizmus elleni harcban.

Feladat:

- 1./ Az ügynöknek feladatuk adtam, hogy a következő találkozóig vegye fel a kapcsolatot dr. Bálint Sándorral és beszéljen meg vele egy találkozót. A következő találkozón adom meg részletesen ezzel kapcsolatos feladatát.
- 2./ Feladatát képezi meglátogatni Dugonics Ferenc és Máriafieldi Márton középiskolai tanár ismerőseit. Látogatása nem okoz különösebb problémát, mert az ügynök mindkét személlyel jó kapcsolatban áll. Az ügynöknek pótolni kell a korábbi feladatát, amire részletesen megkapta a végrehajtás szempontjait.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 1

0-12554 / 1

2 10

CSONGRÁD MEGYEI RENŐRŐFŐKAPITÁNYSÁG
III/III-1. Alosztály.

Szigorúan titkos!

Adta: "Mauser" fn.ú.
Vette: Krenács r.fhdgy.
Idő: 1963. okt.15.
Hely: Tiszapart.

Ügynöki jelentés

Szeged, 1963. november 18.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye.

1963. szeptember 17-én a déli órákban találkoztam dr. Bálint Sándorral véletlenül a korzón. Arra a kérdésemre, hogy már régen láttam, s merre járt, mondotta: "Budapesten és Sopronban." Arra a kérdésemre, hogy kikkel találkozott ismerősökkel Sopronban, mondotta: "Egy volt tanítványom, aki Sopronban él, ő hívott meg, s nagyon szeretek Sopronban lenni, történelmi levegője van Sopronnak, ott az emberek is mások, a templomok állandóan tele vannak, nem úgy, mint itt Szegeden", s fejtegetni kezdte, hogy Szegeden az emberek félnek templomba járni. Kérdeztem: "Sopron melyik püspökséghez tartozik?" Felelte: "A győri püspökséghez, Papp Kálmán a győri püspök, idős, beteges ember, gyöngye ember, 'józeffiánus' /értve alatta az elnyomó hatalomnak behódolást/ tudod ő a Rákosi éra alatt is már behódolt a rendszernek. De a fiatal generáció már egészen más. Ő gyenge, beteges ember."

1963. szept. 24-én a lakásán látogattam meg Sándort. Ez alkalommal a budapesti tartózkodása alatti érintkezései felé tapogatoztam. Arra a kérdésemre, hogy kikkel találkozott ismerősökkel, annyit mondott "szakemberekkel" értve alatta történészeket és néprajzi kutatókat. Arra a kérdésemre, hogy találkozott-e Ijjas Antallal, mondta: "Sajnos, ővele már másfél éve nem találkoztam." Ekkor Ijjas Antalra ment át a társalgás, s mondotta: "Tudod, Ijjas Antal annak idején a 'Nemzeti Ujság' /értve alatta az 1920-tól 1944-ig/ működött és Bangha páter vezetése alatt levő keresztény szocialista napilapot/ külpolitikai rovat vezetője volt. Ijjas Antal katolikus irányzatú író, tudod az új franciák között vannak ilyen írók." Mondottam: "Vagyis Ijjas Antal keresztény szocialista író." Felelte: "Áh! Azóta néhányszor kíséreltem meglátogatni, de nem találtam otthon."

1963.X. 15.

"Mauser"

Megjegyzés:

Az ügynökkel a "Társbérlet" fn. "T"-lakásba nem tudtam bemenni, mivel annak ajtaja belül zárva volt. Ezért az ügynök jelentését elolvasni nem tudtam. Az ügynök szóban is tájékoztatót a jelentés tartalmáról, de a provokatív magatartását nem említette, így arra reagálni a találkozók során nem tudtam.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 1

./.

26

Értékelés:

Az Ügynök jelentése dr. Bálint Sándor egyetemi tanár, feldolgozás alá vont személyre vonatkozott.

Annak ellenére, hogy a jelentés több operatív értékkel bíró adatot tartalmaz, szembetűnő az Ügynök provokatív magatartása, amelyre nem egy esetben figyelmeltetve lett, hogy ettől tartózkodjon. Az adatszerzésnek ez a módja előbb-utóbb dekonspirációhoz vezet, különösen olyan személy irányában, mint dr. Bálint Sándor, akiről tudjuk, hogy sokoldalúan képzett személy. Az Ügynök jelentéséből tájékozódunk dr. Bálint Sándor iskolai szünet alatti mozgásáról, egyes emberekről alkotott véleményéről és egyes kapcsolatairól.

A jelentésből tükröződik nevezett mély vallási fanatizmusa és ellenséges meggyőződése. Különösebben figyelmet érdemel dr. Bálint Sándor dr. Ijjas Antal nevű budapesti kapcsolatáról tett megjegyzése, melyszerint az mint író "az új francia irányzat" tartozik. Tudjuk, hogy ez az irányzat a keresztény-szocialista eszmét rejti magában, mely dr. Bálintnak is eszmei vonalát képezi.

Feladat:

Korábbiárhuzamos jelentésen.

Intézkedés:

- 1./ Az Ügynökkel X.29.-i találkozón megbeszélem a provokatív helytelen magatartását.
- 2./ Jelentésből másolatot készítek dr. Bálint Sándor anyagába.

Krenács Márton r. irány./

Láttam

/ Dán István r. százados
alosztályvezető

K: 2 pl.-ban
K: 1 pl. "M" d.
1 pl. Bóka r. szds.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 1

60
147
CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRKAPITÁNYSÁG
III/III-1 Osztály.

Magw. e
Szigoruan titkos!

Adta: "Körmendi" fn.ú.
Vette: Dán I. r. szds.
Idő: 1963. IX. 26-én.
Hely: "Hefelejcs" "T"-lakás.

Ü g y n ö k i j e l e n t é s .
Szeged, 1963. november 29.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye.

Bálint Sándorral kétszer találkoztam, először szept. 10-én kedden du. 6 h-kor a Tiszaparton a lakása előtt. Leültünk a padra. Enyhe szemrehányást tettem neki, hogy több mint egy hónapig semmi életjelet nem adott. Mentette magát, hogy nem volt itthon csak néhány napig, beteges dolga volt stb. Mult héten kedden du. felmentem hozzá kb 1/2 órahosszat beszélgettünk. Megállapodtunk, hogy most csütörtökön IX. 26-án felnézek hozzá, onnan, ha lesz még idő a közösen elvégzett munka után, elmegyünk Lehel Istvánhoz. Lehel tud már erről.

Bálint Sándorról a legutóbbi beszélgetésünk óta az a benyomáson, hogy kissé fáradt, szórakozott, enervált. Szóvá is tette, mire ő azt válaszolta, hogy igen fáradt, sokat dolgozott, idegesebb mint máskor, sok baja volt, főleg családi természetű (többet nem volt hajlandó mesélni). Munka sem ment úgy, mint máskor, restangái vannak, nem tudta elvégezni azt, amit kitűzött magának. Így nem készült el azzal, amit nekem ígért korrektúrára. Már többször mondták neki, hogy egy két-három hetes teljes kikapcsolódás kellene, pihenni valahol, de még nem szánta rá magát erre. Kérdést tettem, hogy kívül találkozott az utóbbi időben, akik ezt javasolták. Azt mondta, hogy néhány barátja, barátok, Lehel és a többiek. Felvettem, hogy miért nem jár többet ki a szabadba, ki a társvilágba, az jót tenne. Ráhagyta, hogy igen ez jót tenne, lehet, hogy sor kerül erre.

Refúsan rátereltem a tervezett jugoszláviai útjára a szót, hogy "Látod a magyar kormányküldöttségnek kellett volna Jugó-ba utazni, ott rendbe jöttél volna, még Titóval is barátságba kerültél volna." - Erről került szóba az, amit mondott, hogy azt beszélük, hogy ez a mozgalmas látogatási kampa Titónál összefüggésben van azzal, hogy Jugoszláviával szorosabb gazdasági kapcsolatba kerülünk.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 1

31

Az általános politikai helyzetről azt mondta, hogy úgy látszik az angol szászok /Amerika-Anglia/ rájöttek arra a helyes felismerésre, hogy Hruscsovvval szemben a követeléseket nem lehet túlfeszíteni, helyesebb a józan, reális megfontolásokat szem előtt tartani, nehogy elveszítse otthon a talajt a lába alól. Hruscsov-nak az elmúlt évek alatt tojástáncot kellett járnia otthon az ellenzők ellen, a kínaiak mind erősebb támadó frontja elmozdított ellene, "furta". A legnagyobb teherpróbája volt Hruscsov-i politikának a "kubai események", mikor megkérdezte, honnan vesszed ezeket a gondolatokat? Azt felelte; hogy a "New-Statesman" is szórta. Majd így folytatta, hogy " bár a szerződésnek a Szovjetunió és Kína között még fennállanak jogilag, a két állam között a viszony annyira elmérgesedett, hogy itt már visszakanyarodás elképzelhetetlen. Emlékszel, erről már híkeid beszéltem. A politikának - most általában értem azt, hogy egy politikának - meg van a maga sajátos dinamikája, ha az egy irányban elmozdul az erővonalak mind abba az irányba mozgatják amerre elindult, ha csak valamilyen nagyobb erő, rendkívüli körülmény meg nem állítja. A Szovjet-Kína-i ellentétek - amely jelenleg a világpolitika kulcsproblémája - elindították a Szovjetuniót egy Nyugattal való megengedés, közeledés irányában, Kínát amelyet jelenleg az elvakult düh fűt /a fűtőanyag a sárga faj nacionalizmus vöröse, szélső vörös színbe öltözve/ a Szovjetunió ellen, s hogy ez az ellentét meddig megy, nem tudom megmondani. "

Itt szó került arra az irodalmi harcra, amely a Szovjetunióban Jevtusenkó és I. Ehrenburg körül folyt. Sajnos ezt nem folytathattuk, mert csengették, 1/4 7 volt, az órára néztem. Egy fiatalember, hallgatónak néztem, jött jegyzetekkel. Bemutatta az illetőt, valami "D" betűvel kezdődő nevet értettem, leültette, belekezdtek valami néprajzi anyag megbeszélésébe, még elnézést kért tőlem. En egy pár perc múlva elkészültem, látva, hogy a témába mindjobban belemerültek. Megállapodtunk, hogy 26-án folytatjuk hozzá.

" Körmendi "

Megismerés:

"Körmendi" fn. Ügynökkel közvetlen klinikai kivizsgálásom előtt találkoztam, így idő hiánya miatt csupán rövid eligazításra szorítkoztam. Ez volt az első találkozó, amit való "Nefelejcs" "T"-lakásban bonyolítottam le. Zavaró körülmény nem volt.

Értékelés:

Ügynökünk feladatát végrehajtotta. Feladata volt B.S. felkeresni és szemrehányást tenni neki amiért becsapta. Ki kell fejteni, hogy programját úgy rendezte, hogy a megbeszélés napokon szabad legyen és meglepődve tapasztalta, hogy ugyanakkor minden előzetes értesítés nélkül elutazott Szegedről. Mondja ezt is el, hogy Lehel Istvántól t dta meg egyi: véletlen találkozásánál, hogy

-62-
149

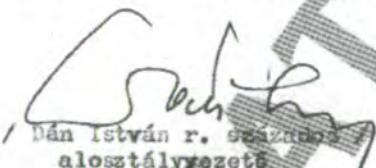
milyen hosszú időre ment el Budapestre és Sopronba. Az Ügynök jelentése értékes, mert ismerteti Bálint politikai nézeteit, felfogását. Az ügyben döntő előrehaladást nem hozott, azonban már komoly eredménynek számít az is, hogy Ügynökünket magával viszi Lehel I. lakására látogatni. Meg kell jegyezni, hogy "Körmandi" jó ismeretségi kapcsolatban áll Lehel Istvánnal, aki korábban lakására is meghívta, azonban a célszemély bizalmasága miatt az üzenet átadása addig nem történt meg.

Feladat:

- 1./ Feladatul adtam Ügynökünknek, hogy a meghívás értelmében látogasson el /IX.26-án/ Bálint lakására és amennyiben a körülmények engedik, úgy menjenek el Lehel Istvánhoz is. Beszélgessenek el irodalmáról, képzőművészetről, néprajzról. Amennyiben a célszemély politikai kérdéseket is felvet, úgy abban is folyjon bele és véleménye egyezzen meg az övékével. Kiiktattam "Körmandit", hogy a jövőben tartózkodjon a durva rákérdezésektől és kérdést csak úgy tegyen fel, ha a körülmények azt megengedik. Olyan kérdést, ami az illegális tevékenységre vonatkozik, feltenni nem lehet.
- 2./ Feladata volt továbbá felkeresni Tanyogi Csapó Jánost lakásán. A beszélgetés lefolytatására, látogatására indokló legendára részletesen kiiktattam hálózatunkat. A látogatást lényegében a kapcsolat rendszeressé tétele, a bizalom elmélyítésére történik. A beszélgetés során tisztázni, meg kell tudni, hogy megtalálták-e már azt a papot, aki az Ügynökkel volt fogságban. Beszélni kell továbbá az irodalmáról, és amennyiben Tanyogi felveti, politikai kérdésekről is.

Intézkedés:

A jelentés 1 másolati példányát Magyar r.fhgy. elvtáramnak adom át felhasználásra.

Dán István r. százados
alosztályvezető

K: 2 pl.-ban
K: 1 pl. "H" d.
1 pl. Magyar fhgy.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 1255 4 / 1

152
185
Csongrád Megyei Rendőrfőkapitányság
III/III-1. Alosztály.

Magyar
Szigoruan titkos!

2056/42/1964.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye.

HM. III/III-2-b. Alosztály Vezetőjének!

B u d a p e s t

Kérjük Alosztályvezető Elvtársat, hogy "Berényi Zoltán", "Komáromi Tibor", és "Gábor Áron" fa. ügynökeiken keresztül vonják hálózati ellenőrzés alá dr. Bálint Sándor egyetemi tanár, néprajzkutató szegedi lakost, aki gyakran felutazik Budapestre, s ott hosszabb időt szokott eltölteni. Az ellenőrzés terjedjen ki arra, hogy nevezett milyen tevékenységet végez Budapesten, kikéveszi fel a kapcsolatot, s hogyan nyilatkozik politikai és művészeti kérdésekről.

A fenti ügynököknek kapcsolata van nevezettel, mert már korábban is adtak róla jelentést. Dr. Bálint személyével alosztályunk közvetlenül foglalkozik. Megjegyzés: Dr. Bálint Budapestre való felutazását telefonon előre közölni fogjuk.

B e s z e d., 1964. február 17.

/ Dán István r. százados /
alosztályvezető

K: 2 pl/MJ.

K: 1 pl. Cím.

1 pl. "Fellazítok" csd.

Nytsz: 341/80.

/ Czene Miklós r. alezredes /
alosztályvezető

Exp. 1964 FEB 21.
fodor li.

TÖRTÉNETI HÍVATAL

TÖRTÉNETI HÍVATAL
0 - 12554 / 1

55

III/III-1. Alosztály

Szigorúan titkos

K I V O N A T

"Pakete János" fn. Ügynök 1964. április 1-én adott jelentéséből.

"...

Megbeszélésünk értelmében igyekeztünk felvenni a kapcsolatot Bálint Sándorral, ami részben sikerült is. Kinn voltam nála az intézetében és megállapodtunk, hogy néhány óráján majd segít nekünk rendbetenni a könyvtárát az ő közreműködése mellett. Elpanaszolta, hogy nagyon nehéz helyzetben van, mert teljesen egyedül intézi az egész intézet ügyeit, semmiféle segítsége nincs. Azt mondta, úgy érzi, valamiféle okból félnek embereket adni neki, pedig véleménye szerint erre semmi alapot nem szolgáltatott. Feltételezhetően majd a könyvtár-rendezés során részletesen el tudunk beszélgetni.

..."

Szeged, 1964. április 8.

Molnár József r.fhdgy. /
f.w.

L a t t a :

Bálint Sándor r. százados /
osztályvezető me.

K: 1 pl-ban.

K: Bálint S. "F" d. Magyar r. szds.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 1255 4 / 1

57

BELÜGYMINISZTERIUM

II/V-1. - C - osztály

59 951 / 964.

11-13/128/1

41 Crongrád m.
oszt. kar! „Szigorúan titkos!”

Figyelés kezdete: 15.30 h

Figyelés vége: 20.00 h

...sz.pld.

1. számú JELENTÉS

„Szöges” Figyeléséről

BM. III/III Oszt.-ség 2 osztály -nak

Budapest, 1964. április 20. -n

Személyadatai

Név: dr. Bálint Sándor
Szül.: Szeged 1904. VIII.1.
Foglalkozása: egyetemi tanár
Munkahely: Szeged. József A. Egyetem Bölcsész kar.
Lakik: Szeged. Tömörkény u. 2/b.
Id. lakás: Bp. I. ker. Munkácsy u. 4/b.

Személyleírása:

Kb. 60-62 éves, 165-166 cm. magas, sz. oldalt elválasztott haja, barna szemű, nagy husos orru, kerek arcú, elpocakosodott, lagymatag testtartású, kövérkés férfi, kinek feltűnő ismertetőjegye: nagy husos lapát fülei, továbbá, hogy fülcimpái a koponyájához nőttek.

ruházata: drapp ing, zöldes nyakkendő, sötétszürke kopott öltöny, félretaposott meggyaszint félécipő.

Fedőneve: „SZÖGES”

15.30 h től,

20.00 h ig „Szöges”-t figyelésre felvenni nem tudtuk, ekkor a figyelést megszakítottuk.

Földesi Jenő r. örgy.
osztályvezető

Pirnyik Róbert r. örgy.
osztályvezető

K: 3 pld/ 1 lap/rdé
M: III/III Oszt.-ség 2-b alo
Zalai Emil r. örgy.
1 pld. ért. csop.
1 pld. dossié

Nytsz: 1322/146

2-2623/64

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12554/2

2/2-605

32

BELÜGYMINISZTERIUM

III/V-1. - 6. - osztály

59.951-1/964.

11-13/128/2.

Figyelés kezdete: 06.00 h

Figyelés vége: 21.00 h

...!...sz. pld.

2. számú JELENTÉS

„Szöges” figyeléséről

BM. III/III Osztály 2. osztály -nak

Budapest, 1964. április 21. -n

07.15 h kor "Szöges" drapp ingben, zöldes színű nyakkendőben, sötétszürke kopott öltönyben, félretaposott meggy színű félcipőben, kezében szatyrot tartva, kijött lakóépületéből és a Hegyaljai uton haladva,

07.18 h kor bement az 5 sz. alatt lévő közérthető, ahol péksüteményt, tejet, vaját vásárolt.

07.30 h kor kijött a fenti helyről és a Hegyaljai uton haladva, közben többször meg-megállva,

07.35 h kor bement lakóépületébe.

09.25 h kor "Szöges" kijött lakóépületéből és különböző utvonalakon haladva, közben a 8/a és a 15-ös jelz. autóbuszon utazva,

09.55 h kor bement a Szalay u. 10-14 sz. alatt lévő Művelődésügyi Minisztériumba / nem köv. /

10.07 h kor kijött a fenti helyről és különböző utvonalakon haladva,

10.12 h kor bement a Roosevelt téren lévő Magyar Tudományos Akadémia épületébe. / nem köv. /

10.16 h kor "Szöges" kijött a fenti helyről és különböző utvonalakon haladva, közben a 2-es jelz. villamoson utazva, a Szent István krt. és Fürst S. u. sarkáig ment. Itt találkozott egy kb. 54-60 éves, 168-170 cm. magas, szegletes, kopasz fejű, nagy szétálló húsos füllű, húsos orru, vastag szájszéle, stucolt bajusza, kissé hajlott testtartású, könnyelmű járású férfivel,

kinek ruházata: kék színű kalap, fehér ing, barna öltöny, barna felöltő, barna félcipő.

Fedőneve: "SÁRKÁNY"

"Szöges" és "Sarkány" kézfogással üdvözölték egymást és élénken beszélgettek, kb. 5-6 percig. Időközben hozzájuk érkezett egy idősebb nő, akit szóban üdvözöltek. Az idősebb nő kb. 1 perces beszélgetés után eltávozott / nem köv. / "Szöges" és "Sarkány" pedig élénken beszélgetve, melyet inkább "Szöges" irányított.

10.34 h kor bementek a Szt. István krt. 10 sz. alatt lévő "Dupla" pressóba. Itt az egyik asztalnál helyet foglaltak. Beszélgetésük során "Szöges" Gyulának nevezte a férfit, s miután felírta lakásának címét, megmondta neki, hogy a "hét végén, valószínűleg pénteken felkeresi".

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12554/2

2-2623/64

37

- 10.50 h kor "Szöges" kézfogással elvált "Sárkány"-tól / aki még ott maradt a pressóba / és kijött a fenti helyről. Ezután különböző utvonalakon haladva, közben a 12/a és a 11-es jelz. autóbusszon utazva,
- 11.15 h kor bement az Ady Endre u. 18 sz. alatt lévő Francia Konzulátusra, ahol a nyugat-német és osztrák utazásokat intézik / nem köv /.
- 11.40 h kor "Szöges" kijött a fenti helyről és különböző utvonalakon haladva - közben a 12-es jelz. autóbusszon utazva,
- 12.08 h kor bement az Alkotás u. és Hegyaljai u. sarkán lévő postahivatalba, ahol kb. 2 percig telefonált. / a hívott számot megállapítani nem tudtuk.
- 12.11 h kor kijött a fenti helyről és a Hegyaljai uton haladva,
- 12.20 h kor bement lakóépületébe.
- 12.45 h kor "Szöges" kezében szatyrot tartva, kijött lakóépületéből és a Hegyaljai uton haladva,
- 12.48 h kor bement az 5 sz. alatt lévő Közértbe, ahol élelmiszereket vásárolt, melyet papírba csomagolva betett a magával hozott szatyorba.
- 12.55 h kor kijött a fenti helyről és a Hegyaljai uton haladva,
- 13.00 h kor bement lakóépületébe.
- 14.50 h kor "Szöges" fekete svejcseapkában, fehér ingben, zöld nyakkendőben, fekete öltönyben, sötétszürke átmeneti kabátban, sötétbarna félcipőbe, kijött lakóépületéből és felszállt egy beérkező 8-as jelz. autósra, melyen a Vörösmarty térig utazott. Leszállás után lassu léptekkel, a kirakatokat nézegetve, a Váci utcán haladva,
- 15.15 h kor bement az Eötvös Loránd Tudományi Egyetem Piarista közeli bejáratán / nem köv /.
- 17.25 h kor "Szöges" egy kb. 54-56 éves, 166-168 cm. magas, szeszabarna haju, magas homlokú, hosszukás vékony arcú, stuccolt bajuszu, közepes testalkatú férfi társaságában,
- kinek ruházata: fehér ing, barna öltöny, fekete félcipő, kezében félig tömöttnek látszó aktatáska,
- Fedőneve: "BAJSZOS"
- kijött a Pesti Barnabás u. 1 sz. alatti kijáraton és sétáló léptekkel, közben beszélgetve / a beszélgetést felváltva irányították / különböző utvonalakon és közlekedési eszközökön haladva,
- 17.43 h kor bementek a Rákóczi u. 52 sz. alatt lévő "Lengyel üzletbe"
- 17.46 h kor kijöttek a fenti helyről és sétáló léptekkel, különböző utvonalakon haladva, beszélgetve,

- 53 -
48
- 3 -

17.50 h kor bementek a Csokonai u. 12 sz. II. em. egyik lakásába.

20.25 h kor "Szöges", "Bajszos" és felesége társaságában, kijöttek a fenti helyről és a kapu előtt "Szöges" kézfogással elbucsuzott "Bajszos"-tól és feleségétől / "Bajszos"-ék vissza-mentek az épületbe / megállapítása folyamatban /.
"Szöges" ezután gyors léptekkel, különböző utvonalakon és közlekedési eszközökön utazva,

20.50 h kor bement lakóépületébe.

21.00 h kor a figyelmet megszakítottuk.

12.17 h kor "Sárkány" kijött a Dupla espressóból és kényelmes léptekkel a Szent I. krt.-on haladva a Jászai M. téren lévő játszótérre ment, ahol találkozott egy kb. 60 éves nővel, ki-vel egy kis fiú volt. Ezután leültek egy ott lévő padra és beszélgettek. Kb. 40 perc után "Sárkány" szóban köszönve el-vált a nőtől és nyugodt kényelmes léptekkel a Szent I. krt.-on haladva,

13.07 h kor bement a Szent I. krt. 7 sz. ház II. em. egyik lakásába.

14.15 h ig "Sárkány" a fenti épületet nem hagyta el, ekkor a figyelmet megszakítottuk.

Személyadatai az alábbiak:

N é v :	Sáfan Gyula
Szül :	Peketehegy 1893. VI. 15.
Anyja neve :	Ofner Irma
Fogl :	nyugdíjas
Lakik :	Bp. V., Szent I. krt. 7. III.24/a.
Szig sz :	DC-I.234119.

Földesi Jenő r. örgy.
osztályvezető

Pirnyik Róbert r. örgy.
alosztályvezető

K: 3 pld/ 2 lap/Pné
M: III/III Csi-ség 2-b alo
Sáfan Emil r. örgy.
1 pld. Krt.csop.
1 pld. dossié
Hyt: 1322/275

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

39

BELÜGYMINISZTERIUM

III/V-1. - c. - alosztály

59.951-B/964.

11-13/128/3.

„Szigorúan titkos!”

Figyelés kezdete: 06.00 h

Figyelés vége: 21.00 h

1. sz. pld.

3. számú JELENTÉS

„Szöges” figyeléséről

III/III Csf.-sóg 2. osztály

BM. -nak

Budapest, 1964. április 22. -n

- 07.40 h kor "Szöges" mustárszíni kalapban, fehér ingben, zöld nyakkendőben, fekete öltönyben, sötétszürke átmeneti kabátban, barna félcipőben, kezében egy sportszatyrot tartva, kijött lakóépületéből és kényelmes léptekkel a Hegyaljai uton haladva,
- 07.48 h kor bement a Hegyaljai ut 5 sz. alatt lévő Husboltba.
- 08.00 h kor kijött a fenti helyről és bement a Husbolt mellett lévő Csemege üzletbe.
- 08.05 h kor kijött a fenti helyről és kényelmes léptekkel a Hegyaljai uton haladva,
- 08.08 h kor bement lakóépületébe.
- 10.55 h kor "Szöges" előző öltözetében, táska nélkül kijött lakóépületéből és kényelmes léptekkel, különböző utvonalakon haladva,
- 11.03 h kor bement a Budaörsi ut 4 sz. alatt lévő Patyolatba.
- 11.05 h kor kijött a fenti helyről / nem hozott ki semmit / és átment a Patyolat mellett lévő Közértbe.
- 11.09 h kor kezében egy kb. 15 dkg. csomagot tartva, kijött a fenti helyről és sétáló léptekkel különböző utvonalakon haladva,
- 11.16 h kor bement lakóépületébe.
- 15.07 h kor "Szöges" délelőtti öltözetében, kezében drapp kötéssel "Ars Moriendi" c. könyvvel, felesége társaságában, kijött lakóépületéből és beszélgetve a Hegyaljai uton, az Avar utca sarkáig mentek, amikor az Alkotás utca irányából jövő 30 és körüli szőke nővel összetalálkoztak, akit csókkal üdvözöltek, majd "Szöges" az autóbusz megállóban álló férfihez ment, kitől pontos időt kért, mire beállította óráját, majd megfordulva feleségébe és a nőbe karolva,
- 15.11 h kor bementek lakóépületükbe.
- 15.30 h kor "Szöges" kezében a fenti könyvvel, felesége társaságában, kijött lakóépületéből, felültek a 8/a jelz. autóbuszra, mellyel a Madách térig utaztak. Leszállás után beszélgetve, különböző utvonalakon haladva,
- 15.50 h kor bementek a Népköztársaság utja 12 sz. alatt lévő OKISZ. bemutató-termébe. / nem köv. /

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12554/2

40

55
- 250 -

16.03 h kor kijöttek a fenti helyről és beszélgetve a Szt. István tér 15 sz. ház kapujáig mentek, itt "Szöges" kezetsókölt feleségének, aki bement a fenti ház első emelet 2 sz. lakásába.

"Szöges" az elválás után, különböző utvonalakon haladva,

16.20 h kor bement a Vigadó utcában lévő postára, ahol össze-
találkozott egy férfivel, kit kézfogással üdvözölt, mi-
közben - köszönöm Karsikám/szót intézett a férfihez - /
hogy elintézted, majd kijöttek a fenti helyről és kéz-
fogással elvált a férfitől / a férfi a Nádor utca irányá-
ba távozott / nem köv /.

16.23 h kor bement a Tudományos Akadémia épületébe.

17.52 h kor "Szöges" egy kb. 43-45 éves, 178-180 cm. magas, hullá-
mos hátrafésült őszülő haja, magas homloku, telt kerek
arcu, nagy lapos füle, kis husos orru, nagy száju, kerek
állu, jól táplált, egyenes testtartású férfi.

kinek ruházata: drapp színű ballon, drapp nadrág, barna fél-
cipő.

Pedőgneve: " T U D O R "

társaságában és egy férfivel kijött a fenti helyről, kb.
10 m mentek a férfi kézfogással elkészült tőlük és a Zrínyi
u. irányába távozott.

"Szöges" "Tudor" társaságában, különböző utvonalakon haladva,
beszélgetve,

18.20 h kor bementek a Várkeri KIOSZ. éttermébe / nem köv /.

18.30 h kor kijöttek a fenti helyről és beszélgetve / itt a könyvet
már "Tudor" vitte / Döbrentei u. haladva,

18.36 h kor bementek csempetűre a Döbrentei utca 20 sz. ház első em.
egyik lakásába. Megállapítása folyamatban.

19.45 h kor "Szöges" "Tudor" társaságában kijöttek a fenti helyről és
kényelmes léptekkel beszélgetve, különböző utvonalakon / "Szöges"
lakása előtt elhaladva /, a Somló utig mentek, itt kb. 30 per-
cig beszélgettek, majd megcsókolták egymást "Tudor" elvált
"Szöges"-től és bement a Somló ut 22 sz. II. em. egyik laká-
sába. / megállapítása folyamatban /.

"Szöges" az elválás után különböző utvonalakon haladva,

21.00 h kor bement lakóépületébe, ekkor a figyelmet megszakítottuk.

"Tudor" az elválás után kényelmes léptekkel,

20.58 h kor bement a Somló u. 22 II. em. egyik lakásába, ekkor
a figyelmet megszakítottuk. Megállapítása folyamatban.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

41

- 3 -
51

"Szöges" 2 sz. jelentésében szereplő "Bajszos" fedőnevű kapcsolatának személyadatai az alábbiak:

N é v : Dr. Katona Imre Péter
Szül : Csongrád 1921. X. 18.
Anyja neve : Janitzky Erzsébet
Fogl : tanár
Munkahely : Böttös L. Tudomány Egyetem
Bp. V., Pesti Barnabás u. 1.
Lakik : Bp. VIII., Csokonai u. 12. II. em. 20.
Szig sz : AU-I 202223.

A személy azonos a Csokonai u. 12. II. em. 20. sz. alatt lévő lakáskapcsolattal. A lakásba még az alant felsorolt személyek laknak.

N é v : Dr. Katona Imréné sz. Reizinger Mária
Szül : Győr 1917. V. 1.
Anyja neve : Lacza Mária
Fogl : tanárnő
Munkahely: általános fiú iskola Bp. XXIV. Nagy Lajos kir. u. 139
Lakik : Bp. VIII., Csokonai u. 12. II. em. 20.
Szig sz : AU-II 473293.

N é v : Katona Imre
Szül : Bp. 1953. nov. 12.

N é v : Katona László
Szül : Szeged. 1949. szept. 14.

Gyimesi
Földesi Jenő r. örgy.
osztályvezető

Manócs
Pirnyik Róbert r. örgy.
osztályvezető

K: 3 pld / 2 lap / 1 né
M: III/III csf-ség 2-b
Zalai Emil r. örgy.
1 pld. Ért. csop.
1 pld. dossié
Nyt: 1322/176

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

42

BELÜGYMINISZTERIUM

III/V-1.-c. alosztály

59 9512/964.

11-13/130/1.

43

„Szigorúan titkos!”

06.00 h

Figyelés kezdete:

Figyelés vége: 21.00 h

...számu példány

4. számú JELENTÉS

„Szöges” figyeléséről

BM. III/V-1. Csf-az 2-b alo. -nak

Budapest, 1964. május 23.

- 08.10 h kor "Szöges" öltöztűzke öltönyben; fehér ingben, zöld nyakkendőben, kopott meggyiszniú félcipőben, kezében bevásárló táskát tartva kijött lakóépületéből és kényelmes léptekkel a Hegyalja uton haladva
- 08.14 h kor bement a Hegyalja ut 5. sz. alatt lévő Csömöge üzletbe /Nem köv./.
- 08.20 h kor kijött a fenti üzletből és különböző utvonalakon haladva
- 08.27 h kor bement lakóépületébe.
- 08.47 h kor "Szöges" előző öltözetében kezében lapos, kopott barna aktatászt tartva kijött lakóépületéből. Kényelmes léptekkel az autóbussz megállóba ment, majd a 8-as és 15-ös jelz. autóbusszokkal a Markó u-ig utazott. Leszállás után kényelmes léptekkel különböző utvonalakon haladva
- 09.15 h kor bement a Szalay u. 10-12. sz. alatt lévő Művelődésügyi Minisztériumba /Nem köv./.
- 09.45 h kor "Szöges" kezében táskát tartva kijött a fenti helyről és különböző utvonalakon és 15-ös autóbusszal a Felszabadulás térig utazott. Leszállás után a kirakatokat nézegette, közben az újabb közelében megszólította egy kb. 44-46 éves, 169-170 cm magas, rosszul öltözött, jobb lábára sánta férfi: "Szöges" rövid beszélgetés után /megkérdezte a fenti férfitől: "van-e állása, végig Pasztré költözött"/, benyúlt a férfi zsebébe és egy tízforintosot adott a férfinak, aki meghajlással megköszönte, szóban üdvözölte "Szöges"-t és a templom irányába távozott. /Megállapítását op. szempontból nem tartottuk szükségesnek./
- "Szöges" ezután gyors léptekkel különböző utvonalakon haladva.
- 10.10 h Kor bement a Petőfi Sándor u. 3. sz. alatt lévő Szóráz Étterembe. Itt a presszó részben "Szöges" megszólította egy kb. 60-65 éves, 165-167 cm magas, őszhajú, sovány testalkatú férfit: "bocsánat, nem tudom honnan ismerem." Ekkor a férfi mosolygott és kezét fogta, majd kölcsönösen családi dolgokról beszélgettek. Közben ki-ki alapon egy-egy feketét fogyasztottak.
- 10.15 h kor "Szöges" kijött a fenti helyről - a férfi benn maradt - /op. szempontból követését nem tartottuk szükségesnek./ és kényelmes léptekkel a Petőfi S. u-n haladva

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12554/2

2-2657/64

2/2-600

34

- 10.22 h kor bement a Petőfi S. u. 16. sz. alatt lévő Órás KTSZ-be. /Nem köv./
- 10.27 h kor kijött a fenti helyről és kényelmes léptekkel a Petőfi S. u.-ban a kirakatokat nézegette, majd
- 10.30 h kor bement a Krisztus tér 2. sz. alatt lévő "Rózsavölgyi Zene, Hangplemez és Könyvesbolt"-ba. /Nem köv./
- 10.38 h kor kijött a fenti helyről, kezében táskáját tartva és gyors léptekkel különböző utvonalakon, a 8/a. jelz. autóbuszszal a Hegyalja utig utazott. Leszállás után kényelmes léptekkel különböző utvonalakon haladva
- 11.00 h kor bement a Várkert Kiosz-ba /Nem köv./
- 11.01 h kor kijött a fenti helyről és kényelmes léptekkel a Tabánon keresztül a Hegyalja uton haladva
- 11.12 h kor bement a Hegyalja ut 5. sz. alatt lévő Csemege Boltba. /Nem köv./
- 11.15 h kor kijött a fenti helyről és kényelmes léptekkel különböző utvonalakon haladva
- 11.25 h kor bement lakóépületébe.
- 15.20 h kor "Szöges" délelőtti öltözetében felesége társaságában kijött lakóépületéből és beszélgetve a Hegyalja utig mentek. Itt találkoztak egy kb. 15-16 év körüli fiúval, akivel "Szöges" visszafordult és
- 15.25 h kor bementek "Szöges" lakóépületébe, felesége pedig a 8-as jelzésű autóbuszsal a Duna felé eltávozott /Nem köv./
- 18.28 h kor "Szöges" előző öltözetében kijött lakóépületéből és sétáló léptekkel a Mihály u-n, Sándor u-n haladva a Hegyalja ut Harkály ment, ahol a trafikostól valamit kérdezett. Ezután visszafordult és a Gellérthegy északi lejtőjénél felállított körhintaig ment, ahol megállt és valakit odaszólt a körhinta kezelőjének. Ezután visszafordult és sétáló léptekkel különböző utvonalakon haladva
- 19.00 h kor bement a Hegyalja ut 5. sz. alatti Csemege Boltba, ahol 1 kg kenyeret vásárolt.
- 19.03 h kor kijött a fenti helyről és sétáló léptekkel a Hegyalja uton, Harkály u-n haladva
- 19.08 h kor bement lakóépületébe.
- 21.00 h-ig lakóépületét nem hagyta el. Ekkor a figyelmet megszakítottuk.

"Szöges" 3. sz. jelentésében szereplő "Tudor" fedőnevű kapcsolat személyi adatai a következők:

N é v :	Dr. Mezey László
Szül:	Eger, 1910. ápr. 15.
Fogl.:	tudományos kutató
Munkahelye:	Bp. XI. ker. Ménesi ut 13-15.
Anyja neve:	Sütő Borbála

lakhelye: Bp. XI. Somlói ut 22. II. em. 7.
Szig.sz.: AU-II. 691838.
/Azonosítva./

"Szöges" által felkeresett /3. sz. jelentésben szereplő/ I. ker.
Döbrentei u. 20. I. em. 5. sz. lakásban az alábbi személyek laknak:

Név: Dr. Körmendi Béla
Szül: Budapest, 1916. X. 7.
Anyja neve: Jalzeb Julianna
Fogl: plébános lelkész
Munkahely: Esztergom főegyház m.
Szig.sz.: AU-I. 634293.

Név: Pálmai Imre
Szül: Kismaros.
Anyja neve: Mepinger Julia
Fogl: lelkész
Munkahely: Budapest Tabáni plébánia
Szig.sz.: AU-II. 941986.

Név: Fazekas Ferenc
Szül: Budapest, 1917. IX. 17.
Anyja neve: Pingitzer Erzsébet
Fogl: vízvezeték-szerelő
Szig.sz.: AU-I. 550757.

Egyben mellékelten megküldünk 8 db konspirált fotó felvételt.

Czinnus
Földesi Jenő r. őrgy.
osztályvezető

Pirnyik R.
Pirnyik Róbert r. őrgy.
alosztályvezető

K: 3 pld/2 lap/SE.
M: III/III. Csí-ség p-b alos.
Zalai Emil r. őrgy.
1 pld Ért.cso.
1 " dossié
Nyt: 1322/278.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/2

36

59/951-4/964.

11-13/130/2.

-57-
52

"Szigorúan titkos!"

Figyelés kezdete: 06.00 h

Figyelés vége: 21.00 h

1 m. pld.

5. számú JELENTÉS

„Szöges” figyeléséről

BM. III/III Csfe-ség 2 osztály -nak

Budapest, 1964. április 24. -n

08.25 h kor "Szöges" fehér ingben, szürke pulóverben, fekete nadrágban, barna felcipőben, kezében egy bevásárló szatyrot tartva, kijött lakóépületéből és kényelmes léptekkel, különböző utvonalaikon haladva

08.32 h kor bement a Budaörsi u. 4 sz. alatti csomagegyületbe, ahol tejet és más egyebet vásárolt.

08.45 h kor kijött a fenti helyről és kényelmes léptekkel, különböző utvonalaikon haladva,

08.52 h kor bement lakóépületébe.

13.50 h kor "Szöges" d.e. öltözetében, szürke lódenkabátban, kék svejcisapkában, kijött lakóépületéből és különböző utvonalaikon haladva, közben a 8-as, 15-ös jelz. autóbuszon utazva,

14.18 h kor bement a Szalay utca 10-14 sz. alatt lévő Művelődésügyi Minisztériumba / nem köv. /

14.25 h kor "Szöges" kijött a fenti helyről és különböző utvonalaikon haladva,

14.40 h kor bement a Szt. István tér 15 sz. házba az I. em. egyik lakásának ajtaján csengetett, nem nyitottak ajtót, várt egy ideig a lépcsőházban, majd

14.48 h kor "Szöges" kijött a fenti helyről és a ház előtt fel a alá sétálgatott. Kb. 3-4 perc múlva egy kék köppenyes férfivel leállt beszélgetni, / op. szempontból nem érdekes / aki ott dolgozik a házban lévő ruharaktárban. Kb. félperces beszélgetés után "Szöges" szóbeli üdvözléssel elvált a férfitől és a Szt. István téren haladva

14.59 h kor bement a Bajcsy Zsilinszky ut sarkán lévő Postahivatalba. Itt az egyik ablaknál távirati blankettát vásárolt, amit az egyik asztalnál kitöltött. A blankettára a következőket írta:

"Prof Zender, Bonn Poppendorfer Allee-25, Bitte Visum Dringens Desorgen

Bálint Sándor"

a blankettát,

15.15 h kor beadta az előbbi ablaknál, majd

2-2654/64

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12554/2

43

58
5b

- 15.16 h kor kijött a Postahivatalból. Ezután "Szöges" különböző
utvonalaakon haladva, közben a 49-es jelz. villamoson utazva,
16.02 h kor bement a Somlói u. 22 sz. házba /ismert/
20.15 h kor "Szöges" kijött a fenti helyről és különböző utvonalaakon
haladva,
20.28-h kor bement lakóépületébe.
21.00 h kor a figyelmet megszakítottuk.

Földesi Jenő
Földesi Jenő r. őrgy.
osztályvezető

Pirnyik Róbert
Pirnyik Róbert r. őrgy.
alosztályvezető

K: 3 pld/ 1 lap/Fné
M: III/III Csf-ség 2-b alo
Zalai Emil r. őrgy.
1 pld. Ért.csop.
1 pld. dossié
Nytt: 1322/279.

TÖRTÉNETI HIVATAL

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

44

BELÜGYMINISZTERIUM

"II/V-1." c alosztály

59,952, 964.

11-13/130/3.

-44-
09

"Szigorúan titkos!"

Figyelés kezdete: 06.00 h

Figyelés vége: 21.00 h

.....sz. . pld.

6. számú JELENTÉS

„ Szöges ” figyeléséről

BM. III/III osztály 2. osztály -nak

Budapest, 1964. április 25. -n

Szegedi Ont.

- 07.10 h kor "Szöges" mustár színű kalapban, szürke pulóverben, sötétszürke lódenkabátban, fekete nadrágban, fekete felcipőben, kezében barna vászon vásárló szatyorral, kijött lakóépületéből és különböző utvon-
nalakon haladva,
- 07.13 h kor bement a Hegyaljai u. 5 sz. alatt lévő Hentes Közértbe, ahonnan
azonnal kijött és különböző utvonalaikon haladva,
- 07.31 h kor bement a Mészáros utca 12 sz. alatt lévő Hentes Közértbe, ahol
sertéshúst vásárolt. / részlegesen belső figyelés /.
07.36 h kor kijött a fenti helyről és
- 07.39 h kor bement a Krisztina krt.-i templomba, ahol kb. félpercre tartoz-
kodott, majd kijövetkor vásárolt az ajtóban álló nőtől egy Új Ember
c. ujságot, amit zsebre tett és kijött a templomból. Majd különböző
utvonalaikon haladva,
- 07.59 h kor bement lakóépületébe.
- 10.30 h kor kezében az említett szatyorral, kijött lakóépületéből és
- 10.33 h kor bement a Hegyaljai u. 5 sz. alatt lévő Fűszer Közértbe / nem köv.,
10.52 h kor kijött a fenti helyről és különböző utvonalaikon haladva,
10.55 h kor bement lakóépületébe.
- 11.02 h kor kezében lapos kopott aktatáskájával kijött lakóépületéből és
különböző közlekedési eszközökön a Markó utcáig utazott.
Leszállás után különböző utvonalaikon haladva,
- 11.25 h kor bement a Művelődési Minisztérium I. emeletén lévő egyik irodába.
- 11.30 h kor kijött a fenti helyről és különböző utvonalaikon/Rosenberg Házas-
pár utcai vásárcsarnokot és több fűszer és zöltség közértet fel-
keresve /.
- 12.38 h kor bement a Döbrentei utca 20 sz. házba /ismert /.
- 12.43 h kor kijött a fenti helyről és lassú léptekkel, különböző utvonalaikon
haladva,

2-2706/64

2/2.615

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12554/2

30

45
40
- 2 -

13.04 h kor bement lakóépületébe.

21.00 h ig tartó figyelés ideje alatt "Szöges" lakóépületét nem hagyta el, ekkor a figyelést befejeztük.

Földesi Jenő
Földesi Jenő r. örgy.
osztályvezető

Pirnyik Róbert
Pirnyik Róbert r. örgy.
alosztályvezető

K: 3 pld/ 1 lap/Fné
M: III/III Garaság 2-b alo
Zalai Emil r. örgy.
1 pld. ért. csop.
1 pld. dossié
Nytsz: 1322/285.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12554/2

59 952-1 / 964.

11-13 / 130 / 4

Figyelés kezdete: _____

Figyelés vége: _____

. 1. számú példány

Pót számú JELENTÉS

„ Szöges ” figyeléséről

BM. III/III. Csf.-ég 2-b alo. -nak

Budapest, 1964. április 23. -n

„Szöges” 2. számú jelentésében szereplő Szent István tér 15. I.2. számú lakás lakóinak személyadatai az alábbiak:

Név:	Dr. Fodor Józsefné /sz.Khadler Etelka/
Szüli:	Budapest, 1896. I. 18.
Anyja neve:	Krathi Varburga, Mária
Fogl:	nyugdíjas
Szig.sz.:	AU-I. 769211.
Név:	öz. Pozsgai Ferencné
Szüli:	Budapest, 1888. VIII. 5.
Anyja neve:	Krathi Varburga
Fogl:	nyugdíjas
Szig.sz.:	AU-I. 160121.

Megjegyzés: „Szöges” amikor felkereste a lakást, nem tudott bemen-
ni, mivel nem voltak otthon. A lakásban lakó személyek-
kel nem beszélte.

Göldesi Jenő r. őrgy.
osztályvezető /

Pirnyik Róbert r. őrgy.
osztályvezető

K: 3 pld / 1 lap / 6b.
M: III/III. Csf.-ég 2-b alo.
Zalai Emil r. őrgy.
1 pld. rt. csop.
1 „ doboz
Nyt: 1322/286.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 125 64 2

2-2706/64

2/2-615

29

42

341/249

"V"

BM. III. Főcsoportfőnökség
III. Csof. 2/b. osztály

"Szigorúan titkos!"
1 sz. pld.

Ikt.sz.: 11-13/128-1-3,
11-13/130-2.

Tárgy: "Szöges" ügyében -

Csongrád megyei Rendőrkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály Vezetőjének,

214/64.
V. u.

S z e g e d

Illetékességből megküldjük "Szöges" figyeléséről 1-5 sz.
jelentéseket.

Budapest, 1964. április 30.

Görög Sándor r.örgy.:/
osztályvezető

Falusi Emil r.örgy.:/
osztályvezető

Készítette: ZE/M.
Készült: 1 pld.
Kapja: címzett
Nyt.sz.: 2/14-605,609
2-2623.
2-2657.

TÖRTÉNETI HIVATAL

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12554/2

33

TÖRTÉNETI HIVATAL

42-
37

"v"

BM. III. Főcsoportfőnökség
III. Csfség 2/b. osztálya.

"Szigorúan titkos!"

1 sz. pld.

11-13/130/3-4

Tárgy: "Szöges" fn. II. anyaga

240/64

BM. Csongrád m. Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály Vezetőjének,

v. 13

3.

S z e g e d .

Illetékességből mellékelten megküldjük "Szöges" fn. figyeléséről
készült 6 sz. és pótfelügyelést.

Budapest, 1964. május 6-án.

Gereb Sándor
/Gereb Sándor r. őrgy.:/
osztályvezető

Felai Emil
/Felai Emil r. őrgy.:/
osztályvezető

Készítette: ZE/M.

Készült: 1 pld.

Mell: 2 db.

Nyt.sz.: 2/24-615

2-2706/64

TÖRTÉNETI HIVATAL
C-12554/2

28

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRKARITÁNYISÁG
III/III. Alosztály

Szigorúan titkos!

Adta: "Körmendi" fn. Ügynök
Vette: Dán István r. szén.
Idő: 1964. május 7-én 14.30 h.
Hely: "Ságvári" gimn.

Ügynöki jelentés.

Szeged, 1964. május 26-án.

Tárgy: Mr. Bálint Sándor és társai ügyében folyamatos jelentés.
/: "Fellazítók" fn. Ügy :/

Bálint Sándorhoz ápr. 5-re d.u. 1/2 6 óra voltam meghíva, a meghívást Lehel István adta át, azzal a megjegyzéssel, hogy Törvögi Cs. Jánost ne vonjuk be az összejövetelbe. A jelzett időpont után pár perccel később mentem fel. B-nál ott találtam Lehel Istvánt, Dr. Hruscsov Vincét, Medzibrodzski Endrét :/ aki az egyetem történelmi tanszékén adjunktus :/. Egy kis meglepetést árulhattam el, hogy őt is ott találtam, mert B. írtott erre reflektálni. "Bandival az egyetemen gyakran találkozunk, itt volt már az ideje, hogy így is összejöjünk." Mikor bekapcsolódtam a beszélgetésbe, akkor ép valami népművészeti kérdésről volt szó, az, illetve Börcsök V. vette át a házigazda szerepét. Feketekávéval töltötték és apró /boltban vett/ süteményt kínáltak. A témák elég gyorsan váltottak eleinte, látszott, hogy a sokatlan összetétele a társaságnak nehezen oldotta meg a nyelvét a jelenlévőknek. Igyekeztem átvonni a beszélgetést. Megkérdeztem B-t :/ miután tudomásom volt, hogy készül utazni :/, hogy mikor megy Bonnba. B. felelte, hogy ápr. 28-án, ha megkapja addigra a vizumot. Kb. 10-14 napot szándékozik ott tölteni, utba ejtve Müncheni. Egy NSZK-beli profnak a vendége lesz, aki ittjárt legutóbb Magyarországon egy néprajzi kongresszuson. Az illető nyáron újból ellátogat hozzánk, Szegedre is. Erről szó került a német problémáról, a megosztottságról, amelyről B. és Medzibrodzski egyöntetűen azt a véleményüket fejezték ki, hogy áldatlan szomszédi viszony ez így, előbb utóbb meg kell oldani, - ha ugyan a németek meg nem oldják maguk a kérdést addig -. Véleményük szerint jobb lenne, ha a "két nagy" megbeszélne ebben. Így került szó Hruscsovra. A négy jelenlevő egybehangzó véleménye volt, hogy H. ma már minden nézőszögből figyelve eddigi működését - a jelen történelmi kor egyik nagy államférfia. "A szovjet-kinai viszolyt figyelve és a mögötte feszülő expansiv erőt, Európa és a vele kapcsolatos egész kulturánkat látva, nyugodtan azt mondhatjuk, hogy majdnem imádkoznunk kell Hruscsov életéért. Azt kell kívánnunk, hogy maradjon a világpolitika kormánykerekéből" - mondta Bálint, - mert ez nemcsak a józan gondolkodású fehér ember kívánsága, hanem nekünk magyaroknak is ez az érdekünk, óhajunk. Az ő színe, józanága és békepolitikája egyensúlyban tartja a világpolitikát. Megítélése szerint közeledés van a Nyugat és a Szovjetunió között, de sajnos sok visszaható erő érvényesül. Medzibrodzski erre megjegyezte, hogy különös és nehezen összeegyeztethető lépés De Gaulle-nak a kínaiakkal való kacérkodása, amely nagyon emlékeztet a románok hintapolitikájára. Erre valamennyien szűdni

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 : 2

50

- 107 -
58

kezdték a románokat. Medzibrodzski ezután romániai élményeiről /hosszban volt/ kezdett beszélni. Közben kint voltam a WC-n. A kulcsot próbáltam megszerezni, de eredménytelenül. Bálint szobában ült, az ajtó nyitva volt. Az ajtó egy kulccsal volt bezárva, alul. Szó volt a katolikus egyházzal. B. azt mondta, hogy kar volt János pápának olyan korán meghalnia, mert az általa elkezdett reform idők dinamizmusa lefékeződött az új pápa trónralépésével. Pedig itt lenne az idő, hogy az egyházon belül is egy kis "nagytakarítást" csináljanak. Jelenleg az itthoni helyzet emlékeztet a metecróligiai helyzetre. Csendes, derült idő. Csak egy sajnós, kevés az utánpótlás az egyházi vonalon. Hamvas is öreg már, az állam és az egyház közötti jó viszonyra jellemző, hogy Hamvaszt megbecsülik.

A füzeteiről B. azt mondta, hogy pár éve teljesen megszakadt a kapcsolata a lappal. Megjegyezte, hogy a "fiatal évjáratok", akik most ott dolgoznak, ill. helyet kapnak, ezek jól értnek a szívalváltoztatáshoz, azt mutatják, hogy a rendszer hívei, neveltjei, de az véleménye, hogy kozmopolita, nemzetközi gondolkodásnak. A fiatal költők összetartanak, tehetségükről nincs nagy vélemény. Egy irodalmi berket hoztak létre az egyetem és a főiskola irányában egymást tolják előtérbe.

"Körmendi"

M e g j e g y z é s :

"Körmendi" fn. Ügynökkel "Hefelejes" "T"-lakástulajdonos betegsége miatt találkoztam a "Ságvári" gimnáziumban. A találkozó során zavaró körülményt, de konspirációt nem tapasztaltam.

É r t é k e l é s :

Az Ügynök jelentése - korábban megadott feladatoként - dr. Bálint Sándor lakásán tartott összejárások elhangzottairól, az ott megjelent személyek kilétéről számol be. Feladatát az eligazításnak megfelelően hajtotta végre, a jelentésben foglaltak értékesek. Figyelemre méltó új kapcsolatokat merült fel Medzibrodzski Sándor egyetemi adjunktus személye, akiről korábban nem tudtuk, hogy dr. Bálint Sándorral ilyen jellegű kapcsolata van. Érdekes a társaság politikai álláspontja egy-egy kérdésben. Hiányosság azonban, hogy Ügynökünk csak nagyvonalakban adta vissza jelentésében az elhangzottakat. Erre felhívtam az Ügynök figyelmét és kértem, hogy a jövőben részletesebben írja le jelentéseit. /: Mentőségére lehet felhozni, hogy a beszélgetés, ill. az összejárás idejétől a találkozóig egy hónap telt el, így csak nagyvonalakban tudta leírni megállapításait. :/

K i k é r d é z é s :

A beszámoltatás után kikérdeztem Medzibrodzski Sándor egyetemi adjunktusra. Az Ügynök elmondta, hogy nevezett személyt több éve ismeri, tudja róla, hogy korábban gimnáziumi tanár volt és a "Ságvári" gimnáziumban is tanított történelmet. Az ismeretség ellenére bensőségebbi kapcsolát köztük nem alakult ki és így csak felületesen ismeri Medzibrodzski Sándort. Jellemző, politikai beállítottságára vonatkozóan elmondta, hogy véleménye szerint jobboldali beállítottságú, de ezt csak megbízható és hasonló gondolkodású barátai tudják

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000051

- 105 -
10

róla. Medzibrodski nagyon jól tudja adminisztrálni magát, mindig úgy nyilatkozik, ahogy éppen az a vele beszélgetést folytató személy felfogása megkívánja. "Románia-1" élményének elmondásából azt is megállapította, hogy nacionalista beállítottságú.

Feladat:

- 1./ Az ügynöknek feladatul adtam, hogy erősítse kapcsolatát a jelentésben szereplő Bercsik Vince, Lehel István, Medzibrodski Andre tanárokkal és fokozatosan ismerje meg részletesen politikai felfogásukat. Bálint Sándorhoz fűződő kapcsolatukat. Ennek érdekében utcai találkózók és hivatalos érintkezéseken keresztül is természetesen módon közeledjen felőlük.
- 2./ Dr. Bálint Sándort - megbeszélésük szerint - Ny-Mémetországából történt visszaérkezése után látogassa meg és számoltassa be élményeiről. Tudja meg, hogy kinttartózkodása idején milyen helyiségekbe keresett fel, kikkel ismerkedett meg, találkozott-e magyarokkal. A beszélgetés során tudja meg azt is, hogy Nyugat-Mémetországban milyen az életkörülmény, különösen az értelmiségiek milyen színvonalon élnek, milyen a politikai helyzet stb. Meghatározott magatartási vonala mellett igyekezzen olyan légkört kialakítani, hogy dr. Bálint minden élményéről, különösen a mi szempontunkból fontos megállapításait őszintén kifejtse.

Intézkedés:

- megírás r/
hij remj tén*
- 1./ A jelentést 2 pl-ban készítjük el. Egy példányt a "Fellazítók" fn. ügyben rakjuk le, egy példányt "H" dossziéba.
 - 2./ Be kell szerezni Medzibrodski Andre adatait, priolálni kell és tanulmányozni, hogy környezetében nincs-e más irányú hálózati lehetőség tanulmányozására.

L. S. B.
Bán István r. százados /
alosztályvezető

K: 2 pl-ban
K: Int.rovat szerint
G: SzCy-jst.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 125 54 / 2

000052

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály

Szigorúan titkos!

Engedélyezem:

Czene Mihály r. alezredes
osztályvezető

Sperjesi László r. alezredes
III. Csoportfőnök

Tárgy: Titkos házkutatás lefolytatására

JAVASLAT.

Szeged, 1964. június 3-án.

I.

"Fellazítók" in. előzetes ellenőrző csoportdossziés ügy keretében foglalkozunk Dr. BALINT SÁNDOR /: Szeged, 1904. a: Kónya Anna :/ néprajzkutató, egyetemi tanár, volt DNP országgyűlési képviselő, Szeged TÖMÖRKÉNY sz. alatti lakos, valamint a köréje tömörülő laza csoportosulásban résztvevő személyek ellenséges tevékenységének feldolgozásával. Nevezett, mint a szóbanforgó laza csoportosulás eszméi irányítója széleskörű ellenséges ideológiai tevékenységet fejt ki, elsősorban értelmiségiek, volt kereszténypárti politikusok, egyházi személyek, valamint fiatalok körében.

Adataink szerint a csoportosulásban résztvevő személyek tevékenysége arra irányul, hogy különféle antimarxista nézetekkel, ellenséges politikai koncepciókkal az ifjúságot és az értelmiséget meggyerjék célkitűzéseiknek, s egy lassu fejlődési folyamaton keresztül, társadalmunk szerkezetének "fellazítása" révén megteremtsek egy keresztény alapokon álló u.n. "keresztény szocialista társadalom" létrejöttének feltételeit.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000060

3/2398

-107-
68

- 2 -

Nevezett 1964. április 28-án részt vett egy Nyugat-Németország-i néprajzi kongresszuson. A kongresszusról való hazatérése után technikai úton olyan adatok birtokába jutottunk, mely minden kétséget kizáróan azt igazolja, hogy ellenséges tartalmú politikai anyagokat hozott magával. Többek között Nagy Imre életrajzát, Gyilasz 1956-ig kiadott politikai beszédeit, valamint más olyan anyagokat, melyekért - ha az állambiztonsági szervek tudomást szereznének róla - megbüntetnék. A fenti egészen friss anyagokon kívül több olyan írásmű van a birtokában, ami ellenséges tartalmú, s egyesek Habsburg Ottónak az "Egyesült Európa" megteremtésére vonatkozó koncepcióit tartalmazzák. Adataink szerint nevezett a birtokában levő ellenséges tartalmú anyagokat ismerőseinek kikölcsönzi, s azok tartalmáról bizalmas baráti körben nyilatkozik.

A fentiek indokoltá teszik nevezett lakásán titkos házkutatás lefolytatását.

A házkutatás célja;

- 1./ A fentebb említett ellenséges politikai tartalmú anyagok felkutatása, s azok operatív dokumentálása, különös tekintettel Nagy Imre életrajzára, Gyilasz beszédeire, valamint Habsburg Ottó politikai koncepcióit tartalmazó írásos anyagokra.
- 2./ Nevek, névsorok, levelek felkutatása további kapcsolatai megállapítására, különös tekintettel külföldi kapcsolataira.

II.

A titkos házkutatás végrehajtásának terve;

A titkos házkutatást hajtjuk végre, amikor nevezett Budapesten lakó feleségénél fog tartózkodni. Nevezett kéthavonként általában felutazik Budapestre, s ilyenkor 3-4 napig ott tartózkodik, ami elegendő időt biztosít a titkos házkutatás lefolytatásához. A titkos házkutatást Dán István r. szds. osztályvezető elvtárs irányítja. Részt vesznek az akcióban; Agócs István r. őrgy. BM. III/III-3-A. Aloszt. Vezetője, Bóka István r. szds., Magyar József r. szds., 1 fő fotótechnikus, 1 fő műszaki technikus.

A technikusok bevonását Agócs r. őrnagy elvtárs biztosítja.

A lakás leírása;

D^r. BALINT SANDOR lakása, Szeged, TÖRÖKLENY u. 2/B sz. alatti ház III. emeletén található. Az előszoba ajtaja a III. emeleti zárt lépcsőházból nyílik, más lakás ezen az emeleten nincs. Az előszoba ajtaján

TÖRTÉNETI HIVATAL
D - 12554/2

000061

69

két biztonsági zár található. Egyik az ajtó kilincsével egybeépített egytollas, a másik a kilincs felett beszerelt különálló kéttollas biztonsági zár. A lakás kettőszoba összkomfortos, melynek ablakai a TÖRÖKKÉNY-GIMNAZIUM kollégiumára nyílnak. Az ablakok faredőnnyel zárhatók. Az előszobából a nagy nappali, ill. dolgozó szoba nyílik. Ebben a szobában nagyon sok könyv és különféle feljegyzés található. A terv elején ismertetett ellenséges tartalmu anyagot nevezett nem ebben a szobában tartja, hanem a mellette levő hálószobában. Ezt a kutatásnál figyelembe kell venni.

C. BALINT SANDOR lakása alatt lakik Gábor József főkönyvelő, MSZMP-tag és családja. Nevezett korábban számításba jött úgy, hogy lakását használnánk fel az akció lebonyolításához kiindulási és visszatérési telephelynek. A fentiek azonban három gyerek és felesége ott tartózkodása miatt nem oldhatók meg. Más alkalmas személy pedig az épületben nincs.

- 1./ "K" ellenőrzésén, valamint 3/e rendszabályon keresztül figyelemmel fogjuk kísérni, hogy nevezett mikor utazik Budapestre. Utazásának pontos tisztázása esetén felvesszük a kapcsolatot a BM. III/III-2-b. alosztályon Zalai Emil r. őrgy. elvtárssal, aki megszervezi nevezett figyeltetését budapesti tartózkodásának idejére azzal a figyelő csoporttal, aki 1964. IV. 21-26-ig Nyugat-Németországba való kiutazásakor is figyelte.
- 2./ Az akciót 21.30 h-kor megkezdjük. Dán r. szds. és a technikus elvtárs felmennek nevezett lakásához, s felnyitják az ajtó zárjait, s behatolnak a lakásba. Tíz perc múlva követi őket Agócs r. őrgy. és Bóka r. szds. elvtárs, valamint a fotótechnikus. Az elvtársak bejutása után magukra zárják a lakás ajtaját, majd a helyszínt, valamint a körülmények figyelembe vételével döntenek, hogy a kutatást kézi elektromos lámpával, vagy a lakás elsődítése esetén a szobai villany használatával végezzék-e.
- 3./ A kutatást Dán r. szds. Agócs r. őrgy. és Bóka r. szds. elvtársak végzik. Módszeresen és alaposan át kell kutatni a nappali szoba szomszédságában levő szobát, ahol adataink szerint nevezett az ellenséges tartalmu írásos anyagait tartja. Részletesen át kell kutatni a dolgozó szobában található kézzel, vagy géppel írt anyagokat, valamint leveleket. Az ellenséges tartalmu anyagokról, névsorokról, levélcímekről a helyszínen fotómásolatot kell készíteni.
- 4./ A kutatás során különös gonddal ügyelni kell arra, hogy az elmozdított tárgyakat eredeti helyükre rakják vissza. Az akció befejezése után pedig a lakást felül kell vizsgálni abból a szempontból is, hogy a parkettán nem maradt-e cipőnyom, s a székek, vagy más butorok eredeti helyükön vannak-e. Nagyon kell vigyázni arra, hogy felesleges zűrzajt, kopogást ne keltsenek, nehogy a házban lakók figyelmét ezzel felkeltsék.
- 5./ A titkos házkutatás befejezése után a lakást először Agócs r. őrgy. Bóka r. szds. és a fotótechnikus elvtársak hagyják el. Néhány perc

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000062

mulva követi őket Dán r. szds. és a műszaki technikus elvtárs is, s így egyszerre jönnek ki a ház főkapuján, amit a náluk levő kapukulccsal nyitnak ki, ugyanis a háznak a házfelügyelője a szomszédos épületben lakik, s a lakóknak saját kapukulcsuk van.

Az akció biztosítása;

A titkos házkutatás biztosítását Magyar r. szds. végzi az alábbiak szerint;

- 1./ *DR. BALINT SANDOR*. Budapestről való váratlan hazaérkezésének figyelemmel kísérése céljából Magyar r. szds. telefonon kapcsolatot tart a budapesti figyelő csoporttal, akik jelzik ha nevezett gépkocsival váratlanul elhagyja Budapestet.

Ez esetben Magyar r. szds. az *Tömörkény utcába* AB.42-88 forgalmi rendszámu gépkocsival nevezett lakás elé megy, ahol parkoló hely van és ez nem feltűnő, majd M-60 típusu kisméretű adó-vevő készülékén érintkezésbe lép a kutatót végző brigáddal, s felszólítja őket az akció befejezésére és a helyszín elhagyására. A rádióon való érintkezésnél előre megbeszélt virágnyelvet használunk.

Az akcióhoz szükséges technikai kellékek:

- 1./ AB.42-88 rendszámu Warsava személygépkocsi,
- 2./ Villanófényes fotó-apparát,
- 3./ 2 db. M-60 típusu adó-vevő készülék,
- 4./ 4 db. villanyzseblámpa,
- 5./ sorozatkulcs, szekrények felnyitása céljából.

A fentiek után kérjük a titkos házkutatás lefolytatását engedélyezni.

Magyar József r. szds.
/ Magyar József r. szds. /

Dán István r. százados
/ Dán István r. százados /
alosztályvezető

Agócs István r. őrnagy
/ Agócs István r. őrnagy /
alosztályvezető

K: 1 pl/Szgy-né.
K: E/Cs-445 dosszié.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000063

-207- Magyar e.
22

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐR-ÉRTÉKELŐ IRTÁRSÁG
III/III. Alosztály

Szigorúan titkos!

327.

Adta: "Maus" fn. Ügynök.
Vette: Krenács Márton rendőr.
Idő: 1964. június 2.
Hely: Lakásán.

Ügynöki jelentés

Szeged, 1964. június 4-én.

Tárgy: Bálint Sándor ügye.

Dr. Bálint Sándorral 1964. május 14-én déli órákban véletlenül találkoztam a kórházban. Elmondotta, hogy "Ny-Hémetországban Bonn-ban voltam kint egy nemzetközi néprajzi kongresszuson, ahol nem voltak jelen szovjet, csehszlovák és román részről. Ellenben voltak németek, portugálok, skandináv államokból, Magyarország részéről én voltam jelen. 1963-ban Budapesten volt egy néprajzi kongresszus, ahol megismerkedtem dr. Bálint nevű bonni néprajzi egyetem tanárával, akivel ma is barátságba kerültem, és ő mondta nekem, hogy meg fog hívni a Bonnból tartandó néprajzi kongresszusra. En ezt először baráti felhevülésnek tartottam, s így nem is helyeztem rá és most március végén tényleg megkaptam a meghívást a kongresszura. Ugy látszik valahogy megállapíthatták, hogy nem vagyok kedvelt személye a rendszernek és így tényleg a meghívás megtörtént. Megkértem az uttlevelet, de nem tudni mi okból ez elhúzódt, mára április 29-én már kint kellett volna lennem. Váratlanul az uttlevelet megkaptam, úgy hogy el tudtam indulni és a kongresszura megérkeztem. Hogy az uttlevelem késedelmeskedett, ebben az utlevél hatóság hanyagságát, mint a hatóság szándékosságát láttam. Kérdeztem: "Kiket találkoztál Sándor, ismerős magyarokkal Ny-Hémetországban?" Felelte: "Egy magyar származású atomfizikussal Münchenben, aki régi ismerősöm, ő kerestem fel. /nevet nem mondott, de nem is formázottam/ Münchenben telefon-könyvben kerestem egy régi barátom Bogay Tamás művészettörténészt, de nem találtam a nevét és így nem tudtam vele találkozni. Bogay Tamás még a II. vh. végén került ki nyugatra, pedig nem volt nyilaskezes, mert jó katolikus volt." Itt elváltunk, s így a beszélgetésünk megszakadt. 1964. VI. 2-án.

"Maus"

Értékelés:

Az ügynök folyamatos munkát végez dr. Bálint Sándor irányában, feldolgozás alatt álló személyre. Jelentésében rögzítette a vele folytatott beszélgetés során szerzett értesüléseit. Jelentése értékes, operatív célra felhasználható. Abból meg tudjuk, hogy dr. Bálint Sándor kinek a meghívása folytán utazott ki Bonnból, a személyt hol, mikor ismerte meg. Továbbá megtudjuk azt is, hogy dr. Bálint Münchenben mit akart felkeresni, bár feltehető, hogy fel is kereste, de az ügynök előbb ezt letagadta.

TÖRTÉNETI HIVATAL ./.
0 - 12554 / 2

000065

- 237 -
74

343

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III./III. Alosztály

Szigorúan titkos!

Adta: "Mausser" fn. Ügynök
Vette: Krenács Márton r.fhdgy.
Idő: 1964. VI. 9-én.
Hely: Lakásán.

Ügynöki jelentés.
Szeged, 1964. június 11-én.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor és Tunyogi Cs. János ügye.

Dr. Bálint Sándor ügyében folytatás;

1964. június 7-én látogatóba mentem este 3/4 8-kor Tunyogi Cs. Jánoshoz. Már ott volt dr. Bálint Sándor, ki Tunyogi későbbi közlése szerint néhány perccel előbb érkezett oda. Tunyogi felesége is jelen volt, így négyen voltunk. Ahogy leültem, Sándor folytatta: "A Károlynak voltam Münchenben a vendége, akivel itt Magyarországon szociális-aktív katolikus vonalon dolgoztam együtt annak idején." Társalgás folyamán Károlyról kérdésekre dr. Bálint Sándor a következőket közölte: "Münchenben Cárítás-katolikus Rőzjétékonysági Intézmény fontos szervének titkára, s 1945-ben került ki nyugatra." Sándor folytatta: "Péntek napon voltam Károlynál először és akkor ott volt mint vendég egy magyar atomfizikus, aki Heisenberger közismert atomtudós adjunktusa, most készíti disszertációját és lehet, hogy mellette is marad utána. Majd később megjelent Andor Károly erdélyi származású román, lelkes, akinek Károly bemutatott és 6 müncheni egyetemen a magyar egyetemi hallgatók lelkesze." Sándor folytatta: "Képzeld el János, hogy milyen nagy öröme szolgált mikor Károlynál megláttam a régi magyar cserkészek lapjának évfolyamait. A Károly mondotta, hogy Németországban is meg vannak a magyar cserkészek szervezve, kb. 5000 magyar cserkész van. Tagjai a cserkész világszövetségnek. Onállón táboroznak és a nevelésük vallásértelen alapon történik. Természetesen a katolikusok katolikus, reformátusok a ref. alapon. A világszövetség felvetette, hogy én felöljék meg a magyar cserkészek táborozási helyét, de a magyar cserkész szövetség a külön táborozást választotta. Egyébként a kinti magyarokra nagyon kijózanítólag hatott 1956, és ma az az álláspontjuk, hogy nem disszidensként, vagy emigránsként élnek az életüket, hanem önállóan, összetartva mint a lengyel és az oroszok, akik erről mindig híresek voltak. Amellott az államnak hűséges polgárai és elvégzik a kötelességüket az állammal szemben. Tudod János, ők nem akarják a kapitalizmus tulzásait, ők amit akarnak az szocializmus és egyéni szabadság." Tunyogi felelt: "Igen az egyéni szabadság, ami itt nincs." Sándor folytatta: "Károlytól hallottam, hogy a müncheni egyetemen négy-öt magyar egyetemi tanár tanít, így Bogyai Tamás, akivel szerettem volna találkozni, de a telefonkönyvben nem találtam a számát. Mondta a Károly, hogy Bogyai nem tart lakásán telefont. Itt tanít Kibédi Főn Varga Sándor is." Tunyogi közbeszólt: "A Kibédi Varga Sándor kint van müncheni egyetemen? Régi jó barátom Erdélyből együtt jártunk gimnáziumba és egy padba álltunk. Te, én irni fogok neki a Gábor újságban." Sándor felelt: "Azt nem tanácsolom". Én is közbeszóltam: "Én sem." Ámcs Sándor: "Károly felvetette előttem, hogy anyagilag segítségre áll, hangsúlyozta nem Szabad Európa módra - amit én nem fogadtam el, de végül

TÖRTÉNETI. HIVATAL
0 - 12554 / 2

000067

238
75

Mag. álla-
pítási li-
sz a mu-
gy

Megállapodtunk, hogy jelszó-szerű magnetofont szerez nekem, melyet fal-
helyen is lehet használni, ahol nincs villany. Megállapodtunk abban, hogy
hétfőn az áruházban illeszkedő után nézek és ha lesz, akkor ő ezt kifizeti.
Hétfőn barátommal egy magyar arisztokrátával, a Péterrel el is mentünk a nagy-
áruházba, ahol egész új magnetofonok voltak, de amelyet én kerestem, az nem
volt. Érdekes az áruházban egyik pultnál ahol magyarul beszélgettem Péterrel,
a Pétert magyarul megköszöntem egy eláruló lány és mint kiderült 1956-ban
disszidált Budapestről, egyébként Münchenben egyetemi hallgató, s az is
kiderült, hogy az udvarlója a Dordány-i tanító fia, akinek apját jól ismerem
Dordányban." Kérdésemre Sándor Péterrel a következőket mondta; " Ő gróf Er-
dődi Péter, nagyon jó baráti viszonyban van a volt Bajor királlyal - mondotta
Tunyogi felé fordulva -, mert a Bajor királyi családnak Magyarországon Sárvá-
ron volt birtoka, innen ismerték egymást. Pétert annak idején a ÁVH letartó-
zta, össze-vissza verték és börtönre ítélték el. De aztán sikerült kijutnia
Kanadába, ahol mint egyszerű béresként dolgozott, onnan hívta meg a Bajor ki-
rály barátját Pétert, München melletti birtokára, s ott egy kastélyában adott
 neki helyet. Tudod, a Bajor király úgy él Münchenben mint egy magánzó, de
a Bajor miniszter tanácsán, mint meghívott tanácsadó részt vesz. Egyébként Pé-
ternek még kiutazásom előtt írtam, hogy biztosítson részemre szállást München-
ben. Akkor hétfőn este újból ismét Károlyánál voltunk és közöltem vele, hogy
nem sikerült kapnom az általam keresett magnót. Erre telefonon felhívta Bécs-
ben közös ismerőssünket, az ottani Caritász vezetőjét azzal, hogy visszautazáso-
kor ugys Bécsben leszek és addig szerezzék meg az általam keresett magnót.
Hazafelé utazva Bécsben felkerestem a Caritász épületében a közös ismerőssünket,
aki mondotta, hogy nem sikerült a keresett magnót megszerezni, de előjegyzésbe
vette és ha meglesz, nekem megküldi rövid időn belül. Mondotta a barátom, hogy
bemutat valakinek, aki Bécsben halauzol és felelősséget vállal személyéért, s
mondta Dáth Ferenc nevét. Nagyon megörültem, mert jól ismertem. Felesége ipar-
művész, ő festette valahikor az Esztergom-i királyi vár freskóit. Ahogy kilép-
tünk a Caritász épületéből, képzeld János, kivel ütköztem össze a kapuba. Lajos
Andróval, aki most a bécsi egyetemen magyar hallgatóinak a lelkesze, régi jó
ismerősem. Nyolc évre volt elítelve, amiből hatot leült, a másik kettőt itt-
hagyta ezeknek." Folytatva: "Tudod János úgy kerültem ki, hogy a múlt év
ősszén Budapesten volt a néprajzi kongresszus. Mellettem ült egy idős ur. Én a
német nyelvet úgy vagyok, hogy mindent megértok, de granatikailag nem jól be-
szélem a német nyelvet, és meg tudom magam értetni. Belső szobából kivette ut-
levelet, amelyben kért volt a kongresszus nyomtatott programja és én véletle-
nül odanéztem és láttam, hogy dr. Mátiasz Zender bonni egyetemi tanár. Meg-
szólítottam őt németül és összemegértettünk és még két és fél napot volt Buda-
pesten, amit együtt töltöttünk. Ő ajánlotta fel, hogy es év áprilisában bonni
néprajzi kongresszusra meghívót küld. Bár említettem neki, hogy nem valami ked-
völt személy vagyok itt, mégis állta a szavát, most most februárban Bonnból a
meghívót megküldte. Erre megkértem az utlevelet és a vizumot azzal, hogy ápri-
lis 28-ra kint kell lennem. Az utlevél elintézése valami bonyagság miatt késett,
s úgy volt, hogy lekések a kongresszus kezdetéig, de váratlanul 1-2 nap múlva
megkaptam az utlevelet és április 28-án már itt voltam. Kint tudtam meg, hogy a
barátom Andrával kiléncelt a bonni külügyminisztériumba, ahonnan a budapesti
francia követségen keresztül sikerült elintézni. A barátommal egyébként autó-
utat tarttunk Köln-be. Megígérte nekem, hogy jövőre is elintézi meghívásomat a
néprajzi kongresszusra."

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-125 F 6 / 2

000068

238
76

3

Azt is mondta még Sándor, hogy "1957-58-ban Budapesten egy borbélyüzletben véletlenül összetalálkoztam régi barátommal Kerkay jezsuita páterrel, aki 10 évre volt elítélve és elmondotta nekem, hogy a váci fegyházban egy alkalommal - kb. 1956 tavaszán lehetett - a fegyház igazgatója hivatott és az én személyemmel kapcsolatosan adatokat kért tőle. Erre-fel mondotta nekem Kerkay." Akkor láttam Sándor, te igen érdekes személy vagy ezek személyében. Azóta napenként inádkozom érte." Tunyogi közbeszól;" Igen Sándor, te igen érdekes személy vagy, mi érdekes személyek vagyunk." Tunyogi a beszélgetés végefelé átadta fia által küldött "Karácsonyi ballada" prózába és gépirásos rádió játékot, amit a Sándor át is vett.

Szeged, 1964. június 9.

"Mauser" "Mannlicher"

Megjegyzés:

Az ügynök beszámoltatása során elmondotta, hogy dr. Bálint Sándor valószínű azért kereste fel lakásán Tunyogi Csapó Jánost, hogy Bécsben fiával kapcsolatos értesítéseit közölje vele. Az ügynök később azt oda, így azt a részét a beszélgetésnek, mely Tunyogi fiával volt kapcsolatos, nem hallotta. Mivel a későbbi beszélgetés során dr. Bálint Sándor egy-egy esetben olyan megjegyzéseket használt egyes személyek esetében, hogy "ismeri ő is a fiadat nagyon jól". Az ügynök arra következtet, hogy érkezése előtt Tunyogiéknek fiukkal kapcsolatos dolgokról számolt be. Dr. Bálint Sándor - miután ő 21.30 h-kor eltávozott Tunyogiéknaál maradt még, eltávozásának időpontját nem ismeri. Az ő távozásakor a fia által ez év májusában küldött két rádió-játékra terelődött a beszélgetés.

Az ügynök azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy engedélyezzem fedőnevének megváltoztatását. Kérését azzal indokolta, hogy "Mannlicher" fedőnév, amit a jövőben akar használni, neki szimpatikusabb, mint eddig használt "Mauser" fedőnév. Közöltem az ügynökkel, hogy kérését vezetőimmel megbeszéltem, s ha ők engedélyezik, akkor az új fedőnevet fogja használni. Jelentésének megírása után azt új fedőnévvel írta alá, amit nem mertam kifogásolni, mert azt esetleg sértésnek vette volna.

Értékelés:

A jelentés dr. Bálint Sándor és Tunyogi Cs. János szegedi lakosokra feldolgozás alatt álló személyekre keletkezett. Az ügynök mindkét személy irányában van foglalkoztatva. Jelentése értékes. Abból megtudjuk, hogy a két személy közötti kapcsolat meglehetősen mély és bizalmas jellegű. Tájékozódunk a jelentésből dr. Bálint Sándor ez év áprilisában Ny-németországi és bécsi útjával kapcsolatosan. A jelentésben felsoroltakból realitásnak látszik az a következtetés, hogy dr. Bálint Sándor útját tudatosan készítették elő és kint várták őt. Más operatív eszközök útján kapott adatok is erre utalnak. Egyes megjegyzéseiből, pl. "kinti magyarok nem akarják a kapitalizmust tulzadni, stb." Arra utal, hogy a jelentésben felsorolt személyekkel komoly összeköttetést folytatott, akik minden kétséget kizáróan "tanácsokkal" látták el a jövőre nézve. Ezért dr. Bálint személye fokozottabb figyelmet érdemel.

Feladat:

1964. április 14.-i párhuzamos jelentés.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12554-22

000069

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

105-6/124/64

Szigorúan Titkos!

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye.

Mell: 4 lap.

BM. III/III-3-A. Alosztály Vezetőjének!

B u d a p e s t .

Engedélyezés végett mellékelten megküldjük a "Fellazítók" fn. előzetes ellenőrző csoportdossziés ügyben szereplő dr. B á l i n t Sándor lakásán tartandó titkos házkutatással kapcsolatos javaslatunkat.

A javaslatot áttanulmányozás után kérjük Eperjesi alezredes elvtársnak továbbítani, illetve engedélyezés után osztályunknak visszaküldeni.

S z e g e d, 1964. június 11.

Dán István r. százados /
alosztályvezető

Czene Mihály r. alezredes
osztályvezető

K: 2 pl/Bóka I.
K: 1 pl. Cím
1 pl. "Fellazítók" csopd.
Gr. SzGy. né.
Nytsz: 341/339

000059

3/2398

3/1-330

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-12554/2

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

K I V O N A T

"Kecskeméti" fn. Ügynök 1964. június 17-én adott jelentéséből.

"...

Tárgy: "Fellazítók" fn. Ügben dr. Bálint Sándorra folyamatos jelentés.

Bálint Sándor június elején volt nálam, utána visszajött Nyugatnémet és Ausztria-i utjáról. Makóról először Óföldre mentünk ki, onnan Kiszomborba. Mindkét helyen a középkori templomokat néztük meg. Ott a helyszíneken szakmailag jellemezte ezeknek a templomoknak történetét, kulturális jellegét, és művészi mivoltát. Szabadidőben kitért nyugati útjára is, mellyel kapcsolatban azt mondta, hogy nem innen küldték ki, mert őt nem küldik ki, - mivel ebben a rendszerben hordja a sárga csillagot - ha ugyan halványan is, - de hordja.

A bonni néprajzkongresszusra hívták őt meg. Hogy ott kikkel beszélt, azt nem említette. Azt azonban mondta, hogy hihetetlen a tájékozatlanság a magyar ügyekkel kapcsolatban. Ahogy mondta, sokan tudósok is, valami óriási dzsungelnek képzelik a magyar állapotokat. Azt mondta, hogy ezeket igyekezett felvilágosítani arról, hogy csak az egyoldalú propaganda szerint ítélnék.

Azzal kapcsolatban, hogy mi a véleménye az esetleges kinmaradással kapcsolatban, kifejtette, hogy nála még a gondolatban sem fordult meg az, hiszen őt teljesen ideküti munkája, szenvedélye, mely a magyar nép kultúráját illeti csak. Elmondta, hogy találkozott régi ismerősével, aki 1945 óta van kint, de sehogy sem tud még nála sem beleilleszkedni az ottani helyzetbe, állandóan hazavágyik.

Mint említette, felkereste a Bécsi Pazmaneum igazgatóját, Sepold Antalt, aki mint régész, régi magyar ismerőse. Azt mondta, hogy a legmeglepőbb számára az volt, hogy ő is mennyire elfogult a magyar helyzettel kapcsolatban. Bálint S. hozzáfűzte ehhez azt, hogy az emigránsok mindig a nyugati propaganda hatása alatt vannak, és ha hazulról bárki mást mond, ők egyszerűen nem hiszik el. Bálint S. véleménye szerint ennek az oka az, hogy igen sok a mi rendszerünkben a paradoxon, az ellentmondás, pl. mondja - nyugaton azt mondják, hogy nálunk vallásüldözés van, ugyanakkor nem értik ha mondja valaki, hogy a templomok mind nyitva vannak.

Különb. jelenleg B. Sándornak az a terve, hogy szeretne Szegeden egyházi múzeumot szervezni, gondolata az, hogy Alsóvároson. Ehhez kéri segítséget. Szeged, 1964. jun. 17.

Bóka István r. szds.
/ Bóka István r. szds.

K: 1 pl-ban.

K: "Fellazítók" fn.csopd.

"Kecskeméti"

l á t t a :

Dán István r. százados /
alosztályvezető

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000071

Belügyminisztérium
III/III/3-egyalosztály

Szigorúan titkos!
Különösen fontos!

Tárgy: Dr. Bálint Sándor

F e l j e g y z é s
Budapest, 1964. június 22.

Dr. Bálint Sándor ügyében megküldött titkos házkutatási javaslatban foglaltakkal egyetértünk. Kiegészítésképpen még az alábbi feladatok végrehajtását, ill. módosításokat javasoljuk:

- 1./ A körülményeket figyelembe véve az akciót a kora délutáni órákban javasoljuk végrehajtani.
 - 2./ Az akció megkezdése dr. Bálintnak Budapestre történt megérkezése és a figyelőbrigád felvétele után történhet.
 - 3./ Szükséges megszerezni dr. Bálint azon kapcsolatának biztosítását, akinek át szokta adni lakáskulcsát, amikor Budapestre utazik.
 - 4./ Gábor János főkönyvelővel beszélni kell és elérni, hogy az akció napján családjával kirándulni menjen. Ennek elmulasztása esetén megoldható lenne, hogy lakását tartózkodási helyként felhasználjuk.
 - 5./ Az akció biztosítása, esetleges váratlan körülmény elhárítása érdekében szükséges, hogy egy operatív tiszt rendszeres egyenruhában a ház közelében tartózkodjon és ha szükséges, intézkedjen, mintha betörés történt volna.
 - 6./ Az akció végrehajtásának ideje részint 1964. júl. 20-át követő bármelyik napon alkalmas. Az akcióban al-
sztyályunkról részt vesz még Varró Vándor r.fhdgy. et.
- A fenti kiegészítésekkel kérem a titkos házkutatás végrehajtását engedélyezni.

Zsigmond Péter r.szds.

3/1-330.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000064

*Levegő!
eggyi e. az immigralit
háttérrel
Höröken is az
64. 6. 20.*

CSSORÁD MEGYEI RENDELŐKAPITÁNYSÁG
III./III. Alosztály.

magor C

Szigoruan titkos!

Tárgy: Dr. Bálint Sándor Ny-Németország
és ausztriai útjáról

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS.

S z e g e d, 1964. június 22-án.

Dr. B Á L I N T S Á N D O R egyetemi tanár a "József Attila" Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar néprajzi intézetének igazgatója 1964. április 28-tól május 8-ig Nyugat-Németország és ausztriai útja során több emigrációban élő egyházi személlyel találkozott és velük eszmecsere folytatótt.

Dr. Bálint Sándor felszabadulás előtt a szegedi egyetem tanára volt. Már ebben az időben is erős szálak fűzték őt a katolikus egyház vezető köreihez. 1945 után Szegeden és környékén megszervezte a DNP-t, amelynek 1947-es választások idején országgyűlési képviselője és országos elnökség tagja lett. A Mindszenty által vezetett államellenes összeesküvés felszámolásakor lefoglalt iratok szerint összeesküvés tagjai, vallás közoktatásügyi miniszternek jelölték. Az összeesküvésben való tényleges részvételét nem tudták bizonyítani, tanári működését azonban megszüntették. 1948-tól 1956 tavaszáig - egyetemre történt visszavételéig - néprajzi kutatásokat és irodalmi tevékenységet végzett. 1956 októberében konkrét tevékenységéről nincs tudomásunk, egyes jelzések szerint az egyetemi diákságot "tanácsokkal" látta el. Ellenőrzött adataink szerint az ir. szűles kapcsolatokkal rendelkezik a katolikus egyház azon körei felé, akik ellenzői a kormány és egyház közti együttműködésnek.

Dr. Bálint Sándor 1963 őszén részt vett a Bonnban megtartott nemzetközi néprajzi kongresszuson. Itt megismerkedett Ny-Németország képviselőjében részt vett Mathiász Zender Bon-i egyetemi tanárral, akivel a kongresszus befejeztével két napot töltöttek együtt Budapesten. Mathiász Zender ígéretet tett dr. Bálint Sándornak, hogy meghívja őt az 1964 áprilisában rendezendő néprajzi kongresszusra. Ennek az ígéretének eleget is tett.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000081

92

Dr. Bálint Sándor utazásának körülményeiről kapcsolatai előtt elismerte, hogy Mathiasz másoktól is tájékozódott személye iránt és megállapította róla, hogy nem kommunista, se nem társutas. Ő is közölte vele budapesti beszélgetéseik során, hogy nem valami fagyalt személye a rendszernek.

Dr. Bálint Sándor egy hétre kapott beutazási engedélyt Ny-Németországba, Bonnba. A néprajzi kongresszus április 28. 29-én volt. Április 30-án a résztvevők kiránduláson vettek részt Bonn környékén, s aznap este meghívottként nyolcadmagával Mathiasz Zender vendége volt. Az ott lefolytatott beszélgetésük témáját nem ismerjük, mivel arról még kapcsolatai előtt nem beszélt. Május 1-től 5-ig Münchenben, május 6-án, 7-én Bécsben tartózkodott és 8-án tért haza Magyarországra.

Dr. Bálint Sándor Ny-Németországba és Ausztriába tett utazásait barátai előtt "rendkívül hasznosnak" tartotta. Mint ahogy elmondotta Havass Géza rk. segédlelkésznek, -aki 1961-ben felszámolt egyházi szervezkedésben való részvétel miatt 5 évre volt elítélve -, hogy 25 év után most volt először "szabad földön", ahol nem kellett kukának lennie, hanem szabadon beszélhetett. Utazásait jelentős részben arra használta fel, hogy katolikus életre vonatkozó tapasztalatokat szerezzen. Utazásának eredményeit barátai előtt az alábbiakban foglalta össze;

Idézet;

"...Rendkívül kíváncsi voltam és amennyire időm is engedte betekinteni akartam az ottani katolikus életbe. Megállapítottam, hogy három-négy lépéssel lemaradt az egyházművészet Magyarországon. Nekünk, az egyháznak nem szabad félni attól, hogy modern nyelven szólaljon meg. Hatalmas tradíciói vannak, nem kell attól félnie, hogy a legmodernebb dolgokból valami fürmedvény lesz. Gedves volt és jólesett látni, tapasztalni, hogy 18 és 25 év közötti korosztály kb. töldrészben vesz részt az egyházi szertartásokon, akik közül sokan vannak diákok...."

Utazásának jelentősebb szakasza május 1-től 5-ig Münchenben zajlott le. Az ott tett látogatásait és beszélgetéseit a következőkben foglalta össze;

Idézet;

"... Május 1-én és 2-án Fábian Károlynak voltam a vendége. /Fábian Károly a felszabadulás előtt bádányi egyházmegyei pap volt, valószínű 1945-ben ment ki nyugatra, jelenleg Münchenben a Karitászkatolikus jótékonyági szervezet - ügyvezetője./ Fábian bemutatott

TÖRTÉNETI HIVATAL /
0 - 12554 / 2

000082

- 3 -

lakásán András Károlynak, aki a Kassa-i "Új Élet" sz. katolikus lap szerkesztője volt, jelenleg Szabad Európa munkatársa. A beszélgetésen, amit Károlyval és Fábiánnal folytattam, részt vett Bóli János is, aki a müncheni egyetem atomfizika szakon doktori disszertációra készül, tanulmányainak befejeztével annak munkatársa lesz. Bóli János 1951-ben a szegedi papi szeminárium növendéke volt, 1956-ban disszidált. A beszélgetések során azt tapasztaltam, hogy a kintiekben hallatlan realitás van. Távol áll tőlük minden romantika, tisztán csak a tennivalókat és a kötelezettségeket nézik. 1956 óta - mint mondják - kialakult egy közösen leszűrt álláspont és ők is úgy látják, hogy egyáltalán bizonytalan az, hogy mikor következik be a nemzetközi politikában Európában, Magyarországon is egy olyan fordulat, mikor lehet beszélni a találkozásokról. Ezért ők nem tekintik magukat emigránsoknak, hanem "diaszporá"-nak, / más népek körében élő, valamilyen néphez tartozó, elszórtan élő népréteg /. A vallásukat és anyanyelvüket megőrzik, beleilleszkednek az ottani rendszerbe, de soha nem felejtik el, hogy magyarok és hazájuk nem ott van. Nem öntöttek egyet a kapitalizmussal sem, amit ők akarnak az szocializmus és egyéni szabadság. Arra töreksznek és minden céljuk az, hogy összefogják a kb 5 ezer magyar fiatal a cserkészmozgalomba, amely kint önállóan működik és önálló lapja is van. Ez a céljuk a Nürnberg közelében működő magyar gimnáziummal is, ahol Európa összes országaiból mennek tanulni a kint élő szülők gyermekei. Hitéletüket is önállóan oldják meg, az elszórt magyar településeket magyar katolikus papok fogják át, akiknek e célra repkocsi áll a rendelkezésükre... "

Dr. Bálint Sándor Havassy Gézának arra a kérdésére, hogy az itthoni viszonyokról beszélgettek-e? a következőket felelte;

...Beszélgettünk, illetve engem beszélgettettek. Fábián és András is ezt kérdezték tőlem, hogy mit kellene csinálni akkor - tételeztük fel, hogy már holnap így alakul a helyzet - ha az egyház beállhatna a lakók vezetésének a munkájában? En elmondottam nekik, hogy ha van valami, amin sokat gondolkozom, éppen ez az. Ezt magányomba milliószor átgondoltam, s amit elmondottam, abban sokan osztoszkodnak legbizalmasabb barátaim közül. Ezt mondtam nekik; A nagy társadalmi és gazdasági átalakulás következtében a katolicizmusnak megszűnt a kimeríthetetlennek látszó társadalmi bázisa, amit a parasztság jelentett. Egyébként ennek a 50 esztendőnek a legnagyobb katolikus bűnének azt tartom, hogy a parasztsággal nem foglalkozott. Foglalkoztunk a kispolgárokkal, az értelmiséggel, de hogy a parasztság tulajdonképpen feloszlóban van, ez a mi bűnünk. Tehát az egész országot, az egész magyar társadalmat missziós területként kell felfogni. Mindent előlről kell kezdeni, mindent alapjaiban kell megragadni.

Másik amit mondtam nekik; Nem tudok elképzelni Magyarországon katolikus politikai pártot, bár én is tagja voltam egy katolikus politikai pártnak, amit nem szégyeltem és nem mondom, hogy helytelenül jártam el 1945-ben, amikor vélelmezni lehetett azt, hogy Magyarországon a nyugati hatalmak által garantált normális élet kialakul. Az azt mondom, hogy katolikus pártot nem szabad alakítani, mert ez a csőd-tömeget a katolikusok nem vállalhatják magukra. Mint állampolgároknak természetesen bele kell kapcsolódní a munkába

A másik pedig az, hogy akár milyen nehéz is a legelső időben - mert nyomorult szegény koldus lesz itt minden, mint ahogy már most is az - az állammal mindenféle kapcsolatot meg kell szüntetni és abszolút, amennyire csak lehet egy belső katolikus önellátásra, autarchiára, autonómiára kell törekedni. Rendkívül fontosnak tartanám, hogy egy izzig-vérig modern katolikus könyvkiadó vállalat létesüljön. A szellemi életet úgy megragadni a katolikusok részéről, hogy annak ne legyen klerikális íze, de ugyanakkor 100 %-ig hirdesse a hitet. Fontosnak tartanám még minden társadalmi osztálynak és minden műveltségi kategóriának és korosztálynak külön katolikus tanfolyamokat tartani. Amit mondtam; integrálni megújítani mindent. Mondtam nekik azt is, nézzétek nektek az a feladatotok - mi egy reménytelen mucsai sárban élünk -, hogy tinektek kell hozni a Hamvas Endrék, meg a békepapok helyett a világnéperspektívákat...."

Dr. Bálint Sándornak Andrásfi Károly anyagi segítséget ajánlott fel, amit ő pénzben nem fogadott el. De ígéretet kapott, hogy egy jappán gyártmányu magnetofont és katolikus vonatkozásu könyveket küldenek a részére folyamatosan.

Dr. Bálint Sándor Münchenben találkozott még Kibédi Fón Varga Sándor volt szegedi lakossal, aki jelenleg a müncheni egyetem tanára. (Nem ellenőrzött adatok szerint 1940-es években távozott nyugatra, addig a szegedi egyetem filozófiai tanszék tanára volt.) Továbbá gróf Erdődi Péter - közelebbről nem ismerjük - Bajor királyi család földbirtokainak ügyintézőjével, aki 1956-ban disszidált, 1950-es években politikai bűncselekmény miatt több évre volt elítélve. Erdődi egy beszélgetésük alkalmával felajánlotta neki, hogy elintézi Habsburg Ottóval történő találkozását. Dr. Bálint Sándor Erdődi szívésségét azzal háritotta el, hogy arra nincs ideje és nincs biztosítva arról sem, hogy Ottó környezetében ne-e vannak besugók, s nem szeretné, ha hazatérése után kellemetlenségei lennének abból kifolyólag.

Dr. Bálint Sándor Bécsbe történt érkezése után felkereste Paulai Károly - szerzetes neve Imre - bécsi Karitász titkárat, akit Bonnól küldött leveleiben értesített kintlétéről. Nevezettel történt találkozását így jellemezte;

"...Nagyon tetszett nekem ez az ember, határozott, de mégsem bürokrata, nem szentimentális és szíve van. Ő bemutatott nekem - akit

TÖRTÉNETI HIVATAL . / .
0 - 12554 / 2

000084

szintén ismerem - Deim /Dex/ Ferencet, festőművészt, aki 1946-ben sodródott ki, jó katolikus, 1936-37-ben ő végezte az esztergomi királyi vár freskóinak restaurálását, jelenleg a bécsi katolikus egyház restaurátora. Velük is beszélgettem két napig. Lényegében ugyanazzal a tárgyilagossággal próbálnak kérdéseikre feleletet adni, mint Münchenben. Főleg iskolai ügyek és művészek érdekelték őket..."

Bécsben dr. Bálint Sándor találkozott Lakos Endré (k. pappal, aki 1952-ben felszámolt egyházi szervezkedésben való részvétele miatt 10 évre volt elítélve, 1956-ban disszidált, jelenleg Bécs elővárosában lelkes és bécsi egyetemen tanuló 300 magyar diák lelkesze is. Lakos Endrével történt találkozásairól dr. Bálint Sándor elmondta, hogy vele autókiránduláson vett részt, s mivel ketten voltak "sok mindenről volt módjuk beszélgetni."

Dr. Bálint Sándor kinti tartózkodásakor - jelenleg még meg nem állapított mennyiségű - könyveket és különböző kiadványokat kapott, melyeket hazahozott. Egy részét Budapesten volt felesége lakásán hagyta, egy részét lakásán tárolja. Tudomásunk szerint az alábbi könyvek és kiadványok vannak a birtokában; Piaristákról szóló Bécsben kiadott könyv, Pápai Uterlisz /körlevél/ 5 pl-ban, Peerdó Sharden litografált fordítás, Világ-nézetek ütköző pontja c. könyv, Csodateremtés c. könyv, Gábor Egon bencés szerzetes könyve és Csernok János élete c. könyv.

Dr. Bálint Sándor hazatérése óta a kint szerzett élményeiről - melyekről tudomással bírunk - nyolc személynek számolt be. Dr. Bálintot felkérésű személyek; papok, egyetemi hallgatók és tanárok. Valamennyinek a hozott könyvből, vagy kiadványokból adott tanulmányozás céljából, sőt egyeseknek Budapesten hagyott könyvekből is ígért.

Krenács Márton r. fhdgy.
/ Krenács Márton r. fhdgy. /

Dán István r. százados /
/ Dán István r. százados /
alosszervező

K: 2 pl-ban.
K: SzGy-né.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000085

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

205-6/144/64.

Bm. III/III-3-A. Alosztály Vezetőjének!

B u d a p e s t .

Tájékoztatás végett közöljük az elvtársakkal, hogy dr. Bálint Sándor egyetemi tanár néprajzkutató, volt DNP országgyűlési képviselő, Szeged, Tömörkény u. 2 szám alatti lakos, kinek feldolgozásával a "Fellazítók" fn. Ügyben foglalkozunk, 1964 áprilisában Nyugat-Németországban részt vett egy néprajzi kongresszuson. A kongresszus befejezése után még több napot Nyugat-Németországban töltött, s kapcsolatba került többek között dr. L a k o s Endre 1956-ban nyugatra disszidált rk. lelkesével, F á b i á n Károly volt erdélyi rk. lelkesével, valamint András Károly újságíróval, aki a Szabad Európa Rádió alkalmazásában áll. Technikai adatok alapján tudomásunkra jutott, hogy nevezett több ellenséges tartalmu anyagot hozott magával, aminek nagyrészt felesége, Budapest, Markály u. 4/b sz. alatti lakos lakásán hagyta. A fentiek figyelembe vételével kérjük az elvtársakat nevezett feleségének lakásán titkos házkutatás lefolytatására, amennyiben a körülmények ezt lehetővé teszik, továbbá kérjük dr. Bálint Sándorné hálózati ellenőrzésének, illetve feldolgozásának megszervezését. Mind a házkutatás, mind pedig a hálózati feldolgozás eredményéről kérjük osztályunkat tájékoztatni.

S z e g e d, 1964. július 6.

Görög
/ Dán István r. százados /
alosztályvezető

Czene Mihály
/ Czene Mihály r. alezredes /
osztályvezető

K: 2 pl./Magyar J.
K: 1 pl. cím.
1 pl. E/Cs.445 sz.
G: Széné.
Nytsz: 341/586.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000086

396.

Adta: "Körmenyi" fn. ügynök
Vette: Dán István r. szds.
Idő: 1964. VII.7-én 10-12 óra.
Hely: "Nefelejcs" fn. "T" lakás.

Ügynöki jelentés.

Szeged, 1964. július 13-án

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye. /Fellazítók" fn. Ügyben folyamatos jelentés./

Dr. Bálint Sándorral f.évi július hó 7-én folytatott beszélgetésből; Nyugat-Németországban járt; 11 napig volt távol, ebből 7 napot Ny. Németországban és 4 napot Ausztriában töltött. A következő helyeken volt; Bonn, Köln, München, onnan kirándulás a Bajor fő vidékre. /Chiem See, Strarbenberg See stb./ Innen Salzburg /csak pár órát töltött ott/, majd Bécs. Nemzetközi etnográfiai kongresszus volt Bonnbán, Kettőn voltak Magyarországról, 0 és egy Borabos nevű társas /fiatalabb nemzedékhez tartozik/. Annak a német professzor meghívására ment, aki itt járt ez év tavaszán és akivel nagyon összebarátkozott. Rendkívül jól érezte magát B. Németországban, egészen fellelkesedve jött haza. Hasonlata: Mintha egy szellemi és testi peregrinációban lettem volna. Kissé késve érkeztek oda, mert későn kapták meg a vízumot és az uttlevelet. Az impressziói minden várakozást felülmúltak. A szívélyes fogadtatás, a gondoskodás, anyagi ellátottság a benyomások, mind olyan mély nyomot hagytak, hogy még most is ennek hatása alatt van. Napidíjat kaptak, a három-négy nap napidíj több volt mint az egy tanári havi fizetés. Ebből ruhát, fehérneműt vett. Az utiköltséget a Műv. Miniszterium fizette. Nem is annyira az előadások voltak rá hatással, hanem inkább az, hogy a szakmájának és tudományának legkiválóbb képviselőivel és művelőivel találkozhatott. A személyes érintkezés, a névből ismert professzorokkal való megismerkedés, a személyes szemecseré, az, ami értékesé tette számára ezt a kongresszust. Még volt hiva a német profhoz /Bonnbán lakik és tanít/ egy este rajta kívül még 2-3 kolléga /külföldiek/ volt a vendégek között. Elragadtatással beszélt a kolléga villájáról, berendezéséről, életformáról, stb. Magyarokkal, ott élőkkel /"emigránsok"/ és turistáskodó magyarokkal találkozott. Azt az információt kapta az ott élőtől, hogy az Európában, Nyugaton élő magyarok szervezeten és szellemi életben. Általában jó a viszonyuk az egyetemeken tanuló fiatalok támogatást kapnak úgy, hogy gond nélkül végezhetik a tanulmányukat. Pár saren vannak az egyetemen tanuló magyar hallgatók. Németországban működik az önálló magyar cserkész szövetség mint a Nemzetközi Cserkész Szövetség tagja, kb. 5000 fős taglétszámmal. Hallott a Nürnberg közelében, Ambergben működő magyar gimnáziumról, amelynek az évkönyvét nekifutóként kapták /ott felejtette/ és említette, hogy ott tanít ifj. Tunczy Csaba János, ott van dr. Harangó P. mint hittanár. Szándékában volt ellátogatni oda, de idejéből nem futotta. Értesülése szerint erős érdeklődés van a gimnázium iránt, de a rendelkezésre álló fizikai keret nem engedi meg, hogy az összes jelentkezőket felvesse az iskola.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 /2

000074

Tanítás magyar nyelven folyik. Münchenben ismerősök vendége volt többek között az egykori szegedi Palóczi családnak. Autón vitték mindenhol. A müncheni egyetemen négy magyar professzor van. Branden slein /?/ filozófus az egyik. Szeretett volna találkozni velük, de hét vége lévén, nem sikerült a találkozás.

B. arról beszélt, hogy milyen művészeti objektumokat nézett meg, beszélt az építkezésről, forgatásról, életszínról, az egyetemeken a lehetőségekről, /kutatás, munka/ Anyja tetszett a németországi kép, hogy azt mondta, hogy ha nem lenne már öreg és nem huzná ennyi és évtizedes gyűlés ide, akkor ott telepedne le. A bécsi benyomásairól is hasonló lelkesedéssel beszélt, bár megemlítette, hogy az osztrákok szerényebbek és sportolósabbak a nyugatnémet szomszédaihoz képest. Neki mindig kedves városa volt Bécs. Mellékesen megjegyeztetett, hogy vélekedhetünk bárhogyan is a Habsburgokról, a magyarság arcátlan is és műveltségén, karakterén jótékony és előnyös nyomot hagyott a több százados uralomtartozás és sok mindent köszönhetünk nekik. B. említette, hogy többet meghívott Szegedre, illetve Magyarországra. Megemlítette, hogy a Szabadtéri Játékokra is hívta őket. Ígérete van, hogy a német kolléga szándékozik a játékokra jönni.

" Körnendi "

M e g j e g y z é s :

"Körnendi" fn. Ugyanőköt a "Fellazítók" fn. ügyben foglalkoztatjuk dr. Bálint Sándor és társai ellenséges tevékenységének felderítésére.

A találkozási lakásban történt megérkezése és rövid udvariassági beszélgetés után részletesen értékeltem hozzáuk való viszonyát, bizalmas munkáját. Kifejtettem, hogy kisebb hiányosságoktól eltekintve, vezetőimmel együtt pozitívan értékeljük munkásságát és ennek elismeréséül kapta az 1000 Ft jutalmát. Az Ugyanőköt meghatótta értékelésem és kifejtette, hogy a jövőben is a legjobb akaratral, szándékkal segíteni kívánja munkánkat. Ezt a munkát meggyőződésből, hazafias kötelességből végzi, de nagyon jól esett neki gondoskodásunk - itt a jutalmazásra célzott - mert anyagilag szorult helyzetben van.

A beszélgetés során felhívtam a figyelmét, hogy a jövőben méginkább szélesíteni kell kapcsolatait a bennünket érdeklő személyek között, mert az ellenséges elemek egy része nem mondott le rendszerünk megdöntéséről és ennek érdekében egyesek aktív ellenséges tevékenységet fejtenek ki. Megbeszéltem hálózatunkkal az USA kormánya által meghirdetett fellazítási politika lényegét, valamint jelentkezési formáját hazánkban. Az Ugyanök előtt ismeretes az ellenséges tevékenység a formája és kifejtette, hogy környezetében megvizsgálja kinek a részéről tapasztalható hasonló módszer, vagy megnyilatkozás.

Körmendi találkozó: 1964. VII.14-én 10 óra.

f e l t é r e s :

Ugyanőköt Bálint Sándorral kapcsolatos feladatát végrehajtotta, azonban a cél-személy csak nagyvonalakban számolt be nyugati utjáról. Meg kell jegyezni, hogy

ez a beszélgetés az Ügynök lakásán zajlott le, melyen részt vett felesége és ennek tudható be, hogy Bálint nem bocsájtkozott részletekben, ugyanis kavarja - az Ügynök elmondása - a nők jelenléte.

Mind ezek ellenére jelentése érdekes adatokat tartalmaz, lényegében megfelel a 3/c rendszabály és "Múmor" fn. Ügynök által vett adatoknak, így a jelentés ellenőrzött. Ezzel "Körmenyi" fn. Ügynököt is ellenőrizni tudtuk. Az Ügynök jelentéséből is megállapítható, hogy B. Sándor teljesen megszédült a nyugati világ "nagyszőrűségétől" és ismeretségi körébe terjeszti ezeket a tapasztalatokat. Nagyon érdekes - eddig "Körmenyi"-nek így nem nyilatkozott - a jelentés végén említett a Habsburg ház pozitív szerepéről tett nyilatkozata, ami legitimista felfogásáról ad tükröképet.

K i k é r d é s z e s :

- 1./ Bálint Sándor személyével kapcsolatban elmondta "Körmenyi", hogy nyugati utja óta "szinte ki van csorólva egyénisége, tele van lelkesedéssel és élcsédvvel, nem lehet ráismerni. Az Ügynök benyomása szerint dr. B.S. megadította Nyugat-németországi tapasztalatait. Kérdésre elmondta, hogy B. a nyár folyamán több nyugati vendéget lát, köztük azt a személyt is, aki meghívását intézte Bonnból. /Ez a személy Mathiasz Cander bonni néprajzkutatóval azonos./ Megkérte "Körmenyit", hogy amíg vendégei Szegeden tartózkodnak, legyen a tolmácsa.
- 2./ Beszámolt arról is, hogy az elmúlt este beszélgetést folytatott dr. Szőkefalvi Nagy Béla egyetemi tanárral, aki a közeli hetekben tért haza féléves Egyesült Államok és Anglia-i előadó körutjáról. Dr. Szőkefalvi a beszélgetés során csak általános dolgokról volt hajlandó beszélni. Egész idő alatt az volt a benyomása, hogy Szőkefalvi mindekitől ezárkodik és nem hajlandó semmit közölni élményeivel kapcsolatban. Az Ügynök kifejtette, hogy meglátása szerint Szőkefalvi egyetemen felvett díjazásait betétben helyezte valamilyen banknál, ezt azért is meri feltételezni, mert egy számító alak és rendszerünket nem szereti.
- 3./ Külföldi kapcsolatok megbeszélése során elmondta az Ügynök, hogy 1964. augusztus végén, vagy szeptember elején hazajön látogatónak Tamás nevű fia, aki 1956-ban disszidált és mint négygyász szakorvos /most szakvizsgál-/ működik New Yorkban. Tamás párhetet idehaza tölt, megnézi a lehetőségeket és ha bízta a jövőt lát magának, vissza fog térni. Ugyancsak New-Yorkból jön látogatónak Szegedre Rosztoczi Ferenc gépészmérnök családjával együtt. Mivel a családdal több évtizedes kapcsolata van, - Tamás nevű fia barátja Rosztoczinak - így komoly lehetősége lesz, részletes beszélgetések lefolytatására. Érdeklődésként mondta el, hogy Rosztoczi Ferenc öccse is az Egyesült Államokban lakik és mint vegyész mérnök működik Floridában. Rosztoczi Zoltánnak hívják és a családtól tudja, hogy olyan munkahelyen dolgozik, amiről nem beszélhet. Az Ügynök szerint valamilyen hadi fontosságú üzemben, vagy kísérleti intézetben dolgozhat. /Bátyja sem írta eddig meg munkahelyét./

- 280
85

- 4 -

Feladat:

1./ A találkozó során részletesen megbeszéltük közte és BS.közötti kapcsolatot jellegét. Megállapítottuk, hogy Bálint megbízik benne, azonban egyes dolgokban vannak fenntartásai, vagyis ügynökünket haladóbb gondolkodásának tartja magánál és ez bizonyos értelemben zárkózottságot eredményez. Ezért "Körmendit" a következő magatartási vonal betartására utasítottam;

a./ A beszélgetések során olyan politikai arculatot kell mutatni, melyből BS. arra következtet, hogy ügynökünk vallásos fellegű, nacionalista beállítottságu és elismeri a Habsburg-család pozitív szerepét Magyarországon történetében, továbbá kedveli a néprajzot és a célszemélyt nagy tudósnak tartja ezen a területen. Ez a magatartási vonal elősegíti a mélyebb bizalom elnyerését, ugyanis ezek a kérdések azok, melyek Bálint un. "heppei" és ha valaki egyetért vele, teljesen bizalmába fogadja.

b./ Az ügynök magatartási vonalának kialakításához elvi és módszerbeli segítséget nyújtottam és feladatul adtam a leírt beszélgetés tovább folytatását. Olyan légkört kell teremtenie, hogy a célszemély politikailag is értékelje nyugati útját, kapcsolatait és beszámoljon mindenről részletesen.

Igényelje továbbra is Bálint által megígért írásbeli beszámolót is, valamint ajánlja fel nyelvtudását /német, angol/ ha nyugati vendégei lesznek.

2./ Készítse elő; Rosztoczi Ferenc névvel megérkezése után rendszeresen találkozzon és megismerje azokat a kérdéseket, ami állambiztonsági szempontból számunkra érdekes lehet.

Intézkedés:

1./ A jelentés egy másolati példányát a "Fellazítók" fn. ügyben rakjuk le.

Dán István r. százados /
alosztályvezető

K: 2 pl.-ban.
K: 1 pl. "M" d.
1 pl. Ügydosszié.
G: Szécs.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000077

GEORGRÁD MEGYEI RENDŐRSÉGI KAPITÁNYSÁG
III./III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

Adta: "Köröendi" fn. Ugyan
Vette: Dán István r. szd.
Idő: 1964. július 16-án 9.30-11 h.
Hely: "Ságyári" gimnázium.

Ugyanaski jelentés
Szeged, 1964. július 22-én.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye. /"Pellazita" fn. ügyben/

1964. július hó 15-én este 7 h. után fordultam Bálintnál, aki szokotlan jókedvvel és beszédesebb hangulatban fogadott. Múltkori beszámolójának adatait közlöm, amelyeket sikerült most megkérdezni. A meghívó boani prof. barátja Matthias Zander, a müncheni négy magyar prof. az ottani egyetemen; Brandstein B. Varga Sándor /egykori szegedi díkt., majd Bpesti az Akadémia titkára a 30 évében/ Bogyai Tamás volt szegedi tanácsos és Sedlmayer. Bálint főleg Bogyai-val akart találkozni, de másnap weekend és május 1. IS volt /háromnapos szünnap/ senkit sem talált otthon. Münchenben egy távoli rokona is él Horváth János /egykori szegedi papikakereskedő fia/ ott szintén ebben a szakmában dolgozik. Münchenben /hetedik napon május 4-én/ Palóczy Éva autóján elvitte a hajó tavak érintésével Bálintot Salzburgba, ahol csak egy pár órát töltött. Tavaszra újabb meghívása van Németországba, amikor hosszabb időt szeretne ott tölteni, minimum 2-3 hetet. Bécsben találkozott véletlenül Lukács nevelő szegedi pappal, aki itt a város volt elítélve /56-ban szabadult?/. Bálint azt meséli, hogy Nyugat-Németországban 14 városban van rendszeresített magyar pap, aki a pasztoralizációt ellátja az ott élő magyar hívők között, azon kívül 70 más helyen elszórtan 618 magyarok hitéletét szolgálja vándorvándorintézmény, akik rendszeresen beosztott borrendben járják a körzetüket. Münchenben van egy barátja, aki a Northy áro alatt a "Korunk Szava" c. lapnak volt munkatársa, most jelenleg foglalkozása mellett egy egyházi jellegű munkát is tölt be /nevét nem mondta meg/. Ennek a barátjának írt Münchenbe Bonnba és őt kérte meg, hogy szerezzen számára olcsó lakást négy napra. B. azt is mondta, hogy Ausztriában a négyezer forintot kapják az egyetemi tanárok annak a fizetésnek, amelyet itthon kap. B. barát-Németországban pedig az Staszörögét.

B. azt is mondta, hogy nagyon bántja, hogy a múlt napokban Moszkvában megrendezett körüli néprajzi kongresszusra, három prof. társát kiküldték, egyetől ötöt hagyták itthon azzal a megindokolással, hogy nincs keret rá. Bálint azt is mondta, hogy Tunyogi fia Bonba megy, kinn hallotta, csak a tanárát várta meg.

Kovács Almos szombati tanítónak az egyik fia 56-ban disszidált, szilvágyi egyetemen tanul, vagy végzett, atomfizikusnak készült, vele nem találkozott, de csakinn véletlenül az egyik magyar eláruló leány /egy hallg./ említette, hogy ismer egy magyar kollégát, aki Szeged melletti falvában való. Bálint állandó kapcsolatban van Kovács Almossal itthon.

000078

-315-
87

- 2 -

Megjegyzés:

"Kőröndi" fn. Ugyanúgy "Fellásító" fn. Ugyben foglalkoztatjuk dr. BS. és társai ellenében tevékenységének felderítésére. A találkozó Ugyanúgy munkahelyén bonyolítottam le, mivel "Mefelajcs" fn. találkozási helyében a házigazdák ottartózkodása miatt megkezdési nem tudtam. A "Mefelajcs" gimnáziumban időnként lehet találkozni, a konspiráció ilyenkor biztosítva van, ugyanis az épületben ilyenkor megkezdődnek a tanórák-munka.

Értékelés:

Ugyanúgy a beszámoltatás során részletesen elmondta a jelentésben foglaltakat, azt szóban sokkal többet mondott el B. és közelebbi lefolyt beszélgetésről, megkértem jegyezni, hogy ezt a beszélgetést B/c rendszabály útján rögzítettük és jelentésével összefüggően a következőket állapítottuk meg:

- 1./ "Kőröndi" fn. Ugyanúgy jelentése megfelel a valóságnak, tehát őszinte hozzájárul. Megállapítható továbbá az is, hogy a hálózati személy a megszabott magatartási vonalat betartja és élvezni a célszemély bizalmát, viszonyuk egyre szívélyesebb.
- 2./ Minőségként lehet az Ugyanúgy felé felvetni, hogy jelentését csak röviden írja meg, s így sokszor lényeges dolgok is kizáródnak, még utalni sem tudunk magatartására.
- 3./ Összességben az ellenőrzés tapasztalatát, megállapítható, hogy az Ugyanúgy magatartási vonala helyes, azonban még mindig nincs B. közelebbi olyan politikai alap, mely elősegítene a teljes bizalmat. B. csak azoknak a személyeknek hajlandó teljesen feltárni politikai koncepcióit, vagy nyugati útja során szerzett és becsapódott tapasztalatairól írásokat megírni, akiket azonos felfogású politikai partnernek tart. Tehát a legutóbbi találkozáson ismételtén kifejtett magatartási vonalat kell megkövetelni Ugyanúgytól.

"Kőröndi" fn. Ugyanúgy fenti jelentése - a legutóbbival együtt - értékes adatokat tartalmaz, bizonyítja, illetve alátámasztja a más úton szerzett értékeléseinket.

Feladat:

Feladatunk adtam, hogy tegyen eleget dr. B. társas meghívásának és a jövőhét folyamán tegyen más látogatást. Az elmúlt 1964. július 7-én/ találkozó során megszabott magatartási vonal mellett ismét tartsa a beszélgetést BS. nyugati tanulmányutjára és ennek kapcsán kérdezze ki a magyar emigráció irodalmi

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

.. / .

000079

216-
88

- 3 -

propaganda tevékenysége. Bizalmasan mondja el B-nak, hogy egyik ismerő-
sétől hallotta, miszerint nyugaton termékeny irodalmi "gárda" működik,
ismételtet megjelölt az "Új Látóhatár" c. irodalmi folyóirat. Beszéltek
még neki a "Magyar Műhely" c. folyóiratról is, de nem tudja, hogy ezeket
hol találja. Fejezze ki kíváncsiságát a kinti irodalom iránt.

Leletkérdés:

- 1./ jelentősen több személy neve ismert - Pl. Kováth János és felesége
egyidőben - jelenleg nem ismerem - a SZER-nél dolgoztak", ismert Palócz
"Marcsa", Lakos Endre rk. lelkész volt szegedi lakosok, - vannak azonban
súlyosok, akiket eddig nem ismertem. Meg kell állapítani Kovács Ákos
bordányi tanító disszidált fiának adatait és szerepét az ellenforradal-
lom alatt.
- 2./ A jelentésből egy-egy példányt a Bk. III/III-3 osztálynak, illetve az
ügyet feldolgozó Magyar sz. s. elvtársnak adjuk át, 1 pl. "M" d.

László Gy
/ Dán István r. százados
alosztályvezető

K: 3 pl.-ban.
K: Interjúkat szerint.
G: Szécs.

TÖRTÉNETI HIVATAL
D - 12554/2

000080

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

Tárgy: Titkos házkutatás
lefolytatásáról

J E L E N T É S .

S z e g e d, 1964. augusztus 14-én.

Jelentem, hogy 1964. augusztus 13-án végrehajtottuk DE BALINT
SANDOR /: Szeged, 1904. a: Kónya Anna.:/ néprajzkutató, egyetemi
tanár, volt DNP országgyűlési képviselő, Szeged, TÖRÖK KENY U. 1/B sz.
alatti lakos lakásán a titkos házkutatást.

A titkos házkutatás megtartása azért vált szükségessé, mert ellenőrzött
adatunk szerint nevezett 1964. áprilisában Nyugat-Németországban járt, s
hazatérésekor jelentős mennyiségű könyvet hozott haza magával. A könyvek
nagyobb részét felesége budapesti lakásán hagyta, egyrészét magával hoz-
ta Szegedre. A külföldről hozott könyvek ellenséges tartalmuak, s alkal-
masak társadalmi rendszerünk elleni izgatásra.

A házkutatás megtartására azt az időpontot választottuk, amikor nevezett
nyári szabadságra elutazik. 1964. augusztus 9-én nevezett felutazott Bu-
dapestre, s adatunk szerint augusztus 14-én utazik tovább Budapestről a
Balatonra. A javaslatban vázoltak alapján felvettük a kapcsolatot a BM.
III/III-2-b. alosztállyal, akik megszervezték DE BALINT SANDOR
figyelését.

Az akció végrehajtását 1964. augusztus 13-án 13.30 h-ra tűztük ki. E vo-
natkozásban eltértünk a tervtől. Elhatározásunkat az indokolta, hogy
nappali fényben könnyebben végezhetjük a kutatást, továbbá a lakás
alatti lakó személyek nappal nem tartózkodnak odabent, s így minimálisra
csökkentjük az esetleges zajkeltés általi lebukás veszélyét. A nappali
kutatás mellett szólt még az is, hogy a villanófényes fotóapparat hasz-
nálata ekkor nem olyan feltűnő, s végül este problémát jelent a ház
kiszárasa is.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000088

45
Pp

A fenti időpontban Magyar r. szds. és a műszaki technikus elvtárs felhatolt nevezett lakásnak ajtajáig. A többi elvtársak a megbeszélte helyen vártak. Tekintettel arra, hogy az előszoba ajtajának olyan speciális zár-szerkezete van, amire nem volt megfelelő sorozat-kulcs, s álkulccsal sem sikerült a zárat felnyitni, így a helyszínt elhagytuk. A fentiek után a műszaki technikus elvtárs gépkocsival felutazott Budapestre a megfelelő sorozatkulcsokért. A kutatás időpontjának megkezdését 20.30 óra határozottuk.

Kb. 20.45 óra-kor Magyar r. szds. és a technikus elvtárs ismét megkísérelte az ajtó zárást a hozzávaló sorozat-kulccsal felnyitni, azonban a szabvány-kulcsokat nem lehetett használni, tekintettel arra, hogy a zár már javítva volt, s a zárfedőlap keskenyebb, mint a gyári kulcs. A fentiek után ismét megpróbáltuk több álkulcs igénybevételevel a zár felnyitását, ami sikerült. Az előszobába behatolva, tovább folytattuk az ajtó felnyitását, ugyanis az előszobából nyíló dolgozó szoba ajtaját is zárva volt. A dolgozó szoba ajtajának felnyitása után a technikus elvtárs megadta a megbeszélte fényjelet Dán r. szds. elvtárs és a fotótechnikus elvtársnak részére, ami jelezte, hogy feljöhetnek a lakásba. Magyar r. szds. közben átvizsgálta a lakás helyiségeit, hogy nem tartózkodik-e bent valaki. Dán r. szds. elvtársék után 2-3 perc múlva megérkezett Agócs r. őrnagy elvtárs is.

A fentiek után a fotótechnikus elvtársnak a spájzban felállította a fotó-apparátust, mi pedig megkezdte a kutatást. Elsőnek nevezett hálósobáját vizsgáltuk át. A hálósobába található volt egy régimódi falusi u.n. három-fiókos szublót, egy kombinált szekrény, egy ruhásszekrény egy éjeli-szekrény és egy heverő, továbbá egy asztal-kézpitozott paddal. Az asztal, valamint a szublót tetején kb. 30-40 cm. vastagságban gépelt és kézzel írt feljegyzések voltak találhatóak "ömlészett" állapotban, teljesen összekavarva. A fenti iratok néprajzi leírások, feljegyzések, mesék, szokások, játékok stb. voltak. A szublót tetején található feljegyzések között megtaláltuk a Párizsban működő magyar emigrációs irodalmi szervezet a "Magyar Műhely" egyik kiadványát, valamint az ugyancsak nyugaton megjelenő folyóirat, az "Új látóhatár" egy példányát. A kombinált szekrény és a ruhásszekrény nem tartalmazott érdekes anyagokat. A szublót felső fiókjában ruhák voltak, a középsőben borítólappal néprajzi gyűjtések, kéziratok voltak találhatóak. Hasonló feljegyzések voltak egy kb. közepméretű bőröndben is. A szublót alsó fiókjában teljesen rendezetlen állapotban levelek, kéziratok, szentképek voltak találhatóak.

A fentiek után megkezdte a dolgozó szoba átvizsgálását. A dolgozó szoba az ajtó és az ablak helyének kivételével teljes körben kb. 2 m. magas könyvespolccal van berendezve. Ezenkívül található a szobában egy fiók nélküli íróasztal székkal, valamint a szoba másik sarkában egy fiókos íróasztal székkal, egy kis iratszokrény, egy kerek asztal két fotellal. A két íróasztal a másik szobában található asztalhoz hasonlóan tele volt rendezetlen néprajzi kéziratokkal. A könyvespolcokon tudományos és szép-irodalmi kiadványok, lexikonok és vallásos témájú könyvek, imakönyvek és breviáriumok egyaránt megtalálhatóak. A fenti jelzett könyvek között volt elrejtve "Nagy Imre életrajza", "Gyűjtemény politikai beszédek", "Csernok János élete", "Két világ között" című nyugaton kiadott magyar-helyi nyelvű könyv, valamint több müncheni kiadása német nyelvű könyv, amit

Nem derült ki
nem a Rajk
1957. 10. 16. napján
az akkori
nyelvet.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/2

000089

462
100

- 3 -

nevezett nagyon veszélyes tartalmának minősített kapcsolatai előtt.
A feltájt anyagok számlájairól és a kiadót feltüntetett lapjaiból
fotómásolatokat készítettünk.

A lakás más helyiségeiben operatív szempontból érdekes anyagok nem voltak. A lakásban több szülőlet, továbbá vallásos témájú tárgyak, szentképek voltak találhatók.

A kutatást 22.40 h-kor befejeztük. A helyszín felülvizsgálása után, hogy mindent eredeti állapotban hagytunk-e, megkezdtük a lakás elhagyását. A lépcsőház ekkor már sötét volt, tekintettel arra, hogy 22.15 h-kor a kaput lezárták és eloltották a villanyt. A megbeszélés szerint elsőnek Agócs r. szds. Dán r. szds. és a fotótechnikus elvtársak hagyták el a lakást. Amennyiben a bejárati kaput zárva találják, várakoznak addig, míg Magyar r. szds. és a műszaki technikus elvtárs is leérkezik, s ezután alkulccsal nyitják ki a kaput. Az elvtársak a bejárati kapun minden nehézség nélkül kijutottak, ugyanis abban az időben érkezett haza a II. emeleten lakó két fiú Magyar r. szds. és a technikus az előzőbe ajtó lezárását végezte. A második emeletre ekkor érkezett fel a két fiú, akiket az apjuk nagyon megvert a késői kimaradásáért. A két gyerek és az apjuk orditozása elnyomta az egyébként csendes lépcsőházban az ajtó lezárásával kapcsolatos kis zűzést, s alkalmas volt arra is, hogy minden nehézség nélkül a két elvtárs lemenjen a földszintre. Az utcai kaput alkulccsal nyitották ki, majd zárták be.

Az akció biztosításánál is eltértünk a tervtől, ugyanis DE BALINT SÁNDOR elutazása előtt lakása kulcsát átadta DE BÖRZSÖK VINCE-nek azzal a kéréssel, hogy nézzon fel néha lakására és a sürgős postáját küldje utána. Tekintettel arra, hogy fennállt annak a veszélye, hogy nevezett az akciót megzavarja, 1964. augusztus 13-án 6.30 h-tól 21.00 h-ig figyelést alkalmaztunk, s megtettük az intézkedéseket annak megakadályozására, hogy nevezett DE BALINT lakását felkeresse. A lakásban, vagy annak elhagyásakor esetleg bekövetkező dekonspiráció megakadályozása érdekében Magyar r. szds. mint portyázó rendőr a helyszín közelében tartózkodott, s feladata lett volna Varró Vendel r. őrnagy elvtársal, mint civil személlyel az akcióban résztvevő elvtársakat, mint "bűnösöket" "ártalmatlanná tenni".

Sem a figyelést végző, sem a lakás környékét biztosító elvtársak nem tapasztaltak olyan jelenséget, amiből az akció dekonspirálódására lehetne következtetni. A kutatást végző brigád hasonlóan a fentiekhez nem észlelt zavaró körülményt. A lakásba való behatolás és annak elhagyása zavarmentesen történt meg.

A titkos házkutatás értékelése:

A titkos házkutatás eredményes volt, mert operatív dokumentumokat szereztünk be azokról az anyagokról, melyeket DE BALINT SÁNDOR nyugati utazásról hozott haza magával. Az anyagok ellenséges tartalmuknál fogva alkalmasak izgatásra. Ennek tényállását nevezett meg is valósítja tekintettel arra, hogy az anyagokat ismerőseinek köztön adja. A technikai és hálózati

47
101

- 4 -

uton birtokunkba került adatok alapján összeállítottuk azoknak az ellenséges tartalmu anyagoknak a listáját, amire a házkutatás során első-sorban tekintettel kell lenni. Nem sikerült megtalálni nevezettnek 1954, 1962 és 1964-ben írt ellenséges tartalmu visszaemlékezéseit, azonban amint azt fentebb is jeleztük több értékes anyag birtokába jutottunk. A kutatás eredményességét nagyban megnehezítette az a körülmény, hogy kézi megablampa mellett lehetett dolgozni, s a félig leeresztett redőnyök miatt fennállt a felfedezés veszélye. A kéziratok megtalálását nagyban segítette az a tény, hogy nevezett más kéziratai teljesen rendezetlen állapotban vannak. A kutatás eredményességénél azonban feltétlenül figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy nevezett több ellenséges tartalmu könyvet kölcsön adott, s kéziratait is feltételezhetően valamelyik kapcsolatának adta át megőrzése, mert erre korábban már volt példa.

I n t é z k e d é s e k :

- 1./ Annak megállapítása érdekében, hogy mozgásunk a házban nem keltett-e feltűnést, ellenőrzést végzünk.
- 2./ Az anyagok előhívása után a németnyelvű, valamint a magyar nyelvű könyveket a BM. III/III-3-A. osztály eredetiben beszerzi és jogilag véleményezteti.
- 3./ Nevezett hazaérkezését fokozott figyelemmel ellenőrizzük a 3/e rendszabályon, valamint ügyünkben keresztl, nem fedezte-e fel a házkutatás tényét.
- 4./ A házkutatás anyagainak értékelése után intézkedési tervet készítünk a "Fellazítók" fn. ügyben.

/ Magyar József r. szd. /

L á t t a :

/ Dan István r. szd. /
osztályvezető

K: 2 pl. szd.
K: 1 pl. E/cs.445 sz.d.
1 pl. III/III-3-A. Aloszt.
G: Szék.

TÖRTENETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000091

Adta: "Mannlicher" fn. Ügynök
Vette: Krenács Márton r.fhdgy.
Idő: 1964. VIII.16.
Hely: Lakásán.

G y n ö k i j e l e n t é s .
S z e g e d , 1964. szeptember 11.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye.

1964. július 11-én találkoztam dr. Bálint Sándorral véletlenül a Tiszaparton. Beszélgetésünk során kérdeztem tőle "a napokban olvastam az újságban, Nagy Sándor budapesti lakos 3 évet kapott írgatásért. Ez a Nagy Sándor a Sztálin-díjas íróval azonos?" Felelte: "Igen, ő a budapesti-kinai követség propaganda iratait terjesztette, ezért lett elítélve." Mondottam: "Márciusban már az újságban volt letartóztatása." Mondotta: "Én már akkor hallottam erről. Egyébként Nagy Sándor paraszti származású volt". Majd beszélgetésünk során kérdeztem: "a szegedi fiatal költők szoktak hozzád fordulni tanácsokért?" Felelte: "Sajnos nem, mindenki azt hiszi, hogy én csak a néprajzi tudományokkal foglalkozom, pedig az irodalomban is otthon vagyok, s tudnék ezen a téren is segítségre lenni." Majd a mai ifjúságról beszélgetve, ennek során a következőket mondotta: "Az bizonyos, hogy ez a rendszer az ifjúságot teljesen elvesztette a maga részéről, a mai ifjúság teljesen kikerült a kezéből, erre nem is számíthat." Majd kérdeztem: "Sándor, most nyáron vársz látogatót kintől?" Felelte: "Mikor most kint voltam külföldön, Bécsben egy ismerős barátom az autóján le vitt Kismartonba, tudod Kismarton ma is egy magyar történelmi. Itt megismerkedtem a kismartoni múzeum nyugalmasított igazgatójával, egész jól beszél magyarul, Győrben végezte annak idején tanítóképzőt, s éppen így beszél magyarul mint németül. Neki Keszthelyen, Pápán és Budapesten van rokonsága, akiket megszokott látogatni, s ígérte, ha az idén átjön Magyarországra, meg fog látogatni."

1964. augusztus 10-én újból kerestem a lakásán, de nem volt otthon. A földszinten lakó Gombárovits nevű ismerősöm mondotta: "a tanár ur most nincsen itthon, a napokban itt volt a tanár urnak két vendége, külföldieknek néztek ki, olyan tanár félák lehettek, talán Jugoszláviából jöhettek." Majd tovább mentem, de közben találkoztam Sándorral, s egy könyvet kértem tőle kölcsön, s akkor elbeszélgetve vele kérdeztem: "most a szabadtéri alatt voltak vendégek?" Felelte: "Pilinszki János /neo-katolikus/ költő volt nálam, meg Komoróczy Károly a "Vigilia" egyik munkatársa, aki új katolikus kötetet fordít magyarra, Böhl német katolikus írónak most fordította le egy művét magyarra. Böhl a katolikus egyház baloldalához tartozik, de azért keményen megmondja az igazságot." Folytatta: "Őt ő zenészerző is volt nálam, aki József Attilával volt jó barátságban a 30-as években." Pilinszki Jánosról kérdeztem, mint költőről beszélni, melyre mondotta: "Pilinszki János tavaly három

54
118

- 2 -

hónapig volt kint Párizsban, ahol distingvált írók társaságában volt. " /érve alatt a francia neo-katolikus írókat/.

1964.VIII.18.

" Mannlicher "

É r t é k e l é s :

A jelentés dr. Bálint Sándor szegedi lakos egyetemi tanára, feldolgozás alatt álló személyre vonatkozott. Az ügynök a jelentésben foglaltakra az év április 14.-i találkozáson lett eligazítva. Dr. Bálinttal folytatott beszélgetése nem hozta meg a kívánt eredményt, mert az nem mondta el, sőt tagadta a fiatal írókkal fenntartott kapcsolatait. Ezt nem lehet annak tulajdonítani, hogy dr. Bálint Sándor nem bizik meg benne. Feltehető, hogy a hely és a beszélgetés témája sem volt alkalmas a probléma tisztázására.

Az ügynök többszöri beszélgetéseit dr. Bálint Sándorral eredményesnek kell tekinteni. Ennek során megtudtuk, hogy dr. Bálintot nemrég a katolikus egyház két jelentős személyisége kereste fel, akik jelentős külföldi kapcsolatokkal rendelkeznek. Az ügynök jelentése értékes.

F e l a d a t :

Feladatul kapta az ügynök, hogy emlékezete alapján készítsen egy jelentést dr. Dombrádi Sándor volt szegedi lakosról. Abban írja le a személlyel kapcsolatos értesüléseit, melyek 1945 előtti és utáni politikai tevékenységével kapcsolatosak. Nagyon részletezze abban 1919-es, 1930-as és 1956-os tevékenységét, valamint a Rotari Klubban viselt dolgait.

I n t é z k e d é s :

A jelentésből "feladat" kivételével 1 pl.másolatot készítek Magyar József r.szds. olvtársnak, aki dr. Bálint Sándor ügyével foglalkozik.

Krenács Márton r.szds.
/ Krenács Márton r.szds. /

L á t t a :
Dan István r. szds.
/ Dan István r. szds. /
alosztályvezető

K: 2 pl.-ban.
K: 1 pl. " d.
1 pl. Magyar r.szds.
G: Szén.
Nyilv. 32/507.

TORTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000105

-136-
122

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály

Szigorúan titkos!

205-6/234. /1964.

Tárgy: Sajtótermékek konspirált
beszerzésének kérése.

BM. III/III/3-A. Alosztály Vezetőjének!

B u d a p e s t .

Kérjük Alosztályvezető Elvtársat, hogy intézkedjen az alábbi sajtó-
termékek konspirált uton történő beszerzése érdekében.

- Kühnelt-Leddihn Erik: Jezsuiták nyárspolgárok, Bolsevikok.
- Leopold Antal: Csernoch János /Emlékezés Magyarország utolsó hercegprímá-
sára/
- Molnár Miklós, Nagy László: Két világ közt. /Nagy Imre útja/
- Milovan Gyilasz: Beszélgetések Sztálinnal.
Magyar Műhely 1963. I. évfolyam 4. szám.
- Gisliind M. Ritz: Der Rosen Kranz.
- Joseph Bernhart: Der Engel des Deutschen Volkes.
- Gustav Gugitz: Österreichs Grandeustätten in Kultur in Brauch.
: Kirche und Burg.
- Gábor Egon: Csodateremtés.
- A Rajk Per./nyugati kisvadás.
- Világnézetek Utközöpontja.

A fenti anyagok a "Fellazított" fn. ügyben vezető szerepet betöltő dr.
Bálint Sándor egyetemi tanár, szegedi lakos birtokában vannak, amit
Nyugat-németországi utjáról hozott magával. Az anyagok beszerzése sze-
tén kérjük osztályunk értesítését.

S z e g e d, 1964. szeptember 28.

Dán István
/ Dán István r. százados /
Alosztályvezető

Csene Mihály
/ Csene Mihály r. alezredes /
osztályvezető

K: 2 db/Magyar J.
K: 1 db. Csa.
1 db. dr.B.S. anyaga.
Dr. Szeg.
Nytt: 465/F2.

Csene Mihály
r. ost.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000110

Adta: "Szigeti" fn. ü.
Vette: Molnár István r. őrgy.
Idő: 1964. okt. 23. 15.30 h-kor.

Tárgy: Bálint Sándor egyetemi
tanár ügye.

J e l e n t é s

Szeged, 1964. okt. 24.

1964. okt. 5-én d.u. 15 h- körül meglátogatta Dr. Bálint Sándor egyetemi tanárt Szeged Révay u. 2 sz. alatt lévő III. emeleti lakásán egy régi ismerőse. A lakásban tartózkodott még két idegen férfi, akik bemutatkoztak, de nevüket nem lehetett érteni. Bálint professzor az egyiket a későbbiek folyamán Vincémnek szolitotta, aki középtermetű, pirosposzgás arcú, kis fekete bajuszt viselt. Vince otthonosan mozgott a lakásban és amikor Bálint professzor egy könyvet keresett, ő segített keresni. A másik egy szintén középtermetű, sovány arcú, 30 év körüli férfi volt.

Bálint professzor úgy mutatta be az új vendégét, mint régi tanár ismerőst, akivel fatális véletlen folytán májusban összetalálkozott Bécsben, amikor Lakos Bandit kereste.

Az új vendég Bálint professzortól régi szent István körmeneti képeket, vagy fényképeket kért kölcsön. Bálint nagyon készségesen keresett egy könyvet, aminek "Szent István jubileumi év" a címe, ami az 1938 évben lezajlott szent István ünnepségekről ad képekben és szövegben összefoglalót.

A vendég nagyon röstelkedett, hogy pont most zavarta a professzor urat, de sokszor kereste már és soha nem volt szerencséje. Bálint azt mondta, hogy a jövőben vagy reggel fél 8 előtt, vagy ebéd után 14 h. körül keresse akkor biztosan otthon van.

A szent István képekkel kapcsolatban azt mondta, hogy ráér két hét múlva visszahozni, de az lenne a kérése, hogy ő is kapjon egy-egy másolatot a képekről. A vendég megpróbált indítani és Bálint nem is tartóztatta, sőt elnézést kért, mert fontos tárgyalása volt a két férfivel.

Ertékelés: Ugynökünkkel ez alkalommal a T. lakásba nem tudtam találkozót tartani, mivel az nagytakarítás alatt állt. Így a jelentést utcai találkozás alkalmával átvettem.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000119

Zavaró körülményt ez alkalommal nem tapasztaltam. Jelentésében foglalkozik azzal, hogy dr. Bálint Sándorral tett látogatása alkalmával ott talált két férfit dr. Bálinttal társalogni. Így rövid beszélgetés után eltávozott nevezett lakásáról. Megállapítható, hogy dr. Bálint ügynökünket készségesen fogadta, megkereste számára a kért könyvet.

Ez a körülmény lehetőséget biztosít ahhoz, hogy "Szigeti" más alkalommal, amelyet a célszemély megjelölt ez alkalommal számára felkeresse őt és célirányos beszélgetést folytasson vele. A jelentés operatív szempontból felhasználható.

Ugynök azonban megjegyezte, hogy dr. Bálint lakásán tartózkodó egyik férfit Vitézhelyi hívják, valószínűleg a nevét nem sikerült megjegyeznie.

Feladat: Ugynök feladatát képezi, hogy a közeli napokban azzal az ürüggyel, hogy az általa adott könyvet visszaviszi, fel kell keresse dr. Bálintot lakásán. Amennyiben más vendége nem lesz, úgy folytasson vele hosszabb beszélgetést, a már megadott feladata alapján. Azon túlmenően, mint aktuális politikai kérdést, a SZU.-ban a vezetésben bekövetkezett változásról így tanulmányozza a célszemély nézetét.-

Intézkedés: Ugynök jelentésének 1 példányát a III/III. alo.-ra 1 pld. a B. dossziéjába helyezek el.

/ Molnar István r. org. /

Készült: 3 pld.
1 pld. A. doss.
1 pld. B. doss.
1 pld. III/III. alo.

G: Spé.

Nytsz: 464/5 /1964.

megjegyzés: Az ügynöknek a látogatását 3x meg kell ismételnie, a megfigyeléseket úgy az ügynök a megadott napokon meg kell tennie, hogy a jelentésben a B.S.-nak kell látni a feladatát.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000120

K I V O N A T

"Ágoston" fn. Ügynök 1964. október 22-én adott jelentéséről.

Jelentem, hogy egyik ismerősöm okt. 12-én, hétfőn du. 3 óra után felkereste lakásán dr. Bálint Sándort. Éppen éves közben találta. Eszküzálta. Is magát a vendég, de a professzor azt mondta; én állandóan el vagyok foglalva, de azért mindig öröm számomra, ha te jössz. Érdeklődött a vendég a professzor fogylétéről, munkájáról. Elmondta, hogy már több mint ezer oldal elkészült a Szeged-környéki néprajzi monográfiából, de mindig lassítja valami a munkáját. Most felkérték arra, hogy kutassa fel a régi temetési szertartásokat, mert azok alapján akarják elkészíteni a magyar temetési szertartást. Érdeklődött a vendég arról, hogy mit tud Szent-mihálytelek új rendezési tervéről, mikor kezdik meg a kisajátításokat. A professzor erre választ adni nem tudott, de megígérte, hogy megkérdi Pálffy Budinszky Endrét, amint találkozik vele, és pár sorban értesíti barátját. Aztán a vendég megkérdezte, hogy mit tud az állam és egyház között kötött megállapodásról és mi a véleménye róla. A professzor elmondta, hogy csak annyit tud, amennyiről a sajtó tájékoztatót. Véleménye szerint két pozitív eredménye van. Egyik az, hogy megszabadult a csanádi egyházmegye Hamvas Endrétől. "Bocsánat, hogy így nyilatkozom róla - mondta a professzor, - de 20 éves püspöksége alatt teljesen elidegenítette a szegedi papagót egyháztól." A másik pozitív eredmény az, hogy megkezdtek a tárgyalásokat és elismerik, hogy mindkét fél részéről vannak még függő kérdések. A jegyzékonyv igen okosan van megfogalmazva, amit szeretném tudni, mondta a professzor, hogy könyvkiadás terén adnak-e az egyháznak több lehetőség. A vendég azt mondta; véleménye szerint volna némi lehetőség, ha csökkentenék a túlzott mértékben kiadott hittankönyvek számát. Annak aterhára talán ki lehetne adni mást. A vendég észrevette, hogy a professzor kissé ideges. Fel is kelt, hogy bucsúzik. A professzor mondta; mindig öröm számomra, ha eljössz, de most nem maradhatlak, mert 4 órára kell mennem valahova. Szívveljesen bucsut vettek és a vendég eltávozott.

S z e g e d, 1964. november 21.

Bóka István r. szds.

Dán István r. százados /
alosztályvezető

K: 1 pl-ban.
K: "Fellazítók" fn. Ügyd.
G: Szné. Nytsz: 432/849.

000123

Adta: "Mannlicher" fn. Ügynök
Vette: Molnár József r.fhdgy.
Idő: 1964. október 23.
Hely: Lakásán.

Ügynöki jelentés.

Szeged, 1964. november 19-én.

Tárgy: Bálint Sándor ügye.

1964. október 10-én este elmentem hozzá egy általa kölcsönadott könyv visszaadása végett. Ő közölte, hogy másnap, vasárnap jönnek a könyvvel, "de 8 óra tájt gyere reggel, mert egy Kelet-németországi írónót várok vendégül. Ugyanis Budapesten a Képzőművészeti Múzeumba ajánlott engem, mert az író azért jött Magyarországra, hogy fel akarja dolgozni Árpádházi Szent Erzsébetet, s engem is ajándéltak, hogy tudok adatokat adni neki." Másnap kora reggel elvittem a kölcsönkért könyvet, s kb. 20-30 perc múlva csengettek, egy fiatalember jött be, Sándor bemutatott neki azzal: "az én új tanársegédem, Debrecenből került a Szegedi Egyetemre, nagyon kedves, szeretetre méltó emberem ő." Különböző témákról társalogtunk, s felmerült politikai-történelmi kérdésnél úgy vettem észre, hogy nevezett mérsékeltlen antiszemita, aminek úgy adott kifejezést "a zsidóság ragadta a hatalmat a kezébe Magyarországon." Ebben a témakörben Bálint Sándor és én is egyetértettünk. Ezt elsősorban az 1867-től 1918-ig terjedő korszakra értettük, de bírálat alá vettük a Rákosi korzakot, s ebben is egyetértés volt a zsidóság hatalombirtoklását illetően. A fiatalember Ferenczi névvel mutatkozott be, közölte, neje is tanári pályán működik, s ő is vele került ide Debrecenből. Kb. 1 órát voltam ott, elhúzóztam, de Ferenczi még ott maradt.
1964. X. 23.

"Mannlicher"

Értékelés:

Az Ügynök jelentése dr. Bálint Sándor egyetemi professzor személyével kapcsolatos, akit a "Fellazítók" fn. ügyben tartunk ellenőrzés alatt.

Az Ügynök jelentése operatív szempontból értékes, mivel Bálint Sándornak egy újabb kapcsolatáról, valamint Ferenczi Imre tanársegéddel való kapcsolatáról és annak antiszemita megnyilatkozásáról szólni be. A jelentésből megállapítható, hogy Bálint Sándor új tanársegéde /Ferenczi Imre/ hozzá hasonló politikai beállítottságú személy. Ez kifejezésre jutott abban, ahogyan Bálint Ferenczit az Ügynöknek bemutatta, továbbá a zsidósággal kapcsolatban Ferenczi által tett megnyilatkozásban.

Kikérdezés:

Az Ügynök kikérdezése során elmondotta, hogy október 21-én este Budapestre utazott és onnan október 22-én este érkezett vissza. Így nem volt alkalma arra, hogy ismerőseivel találkozzon. Ellenséges politikai készülődést senki részéről nem tapasztalt.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

C00125

231
144

Elmondotta továbbá, hogy október 22-én este Kecskeméttől együtt utazott Szabó Mártonnal, valamint annak Romániából most érkezett menyasszonyával. Szabó Márton Kecskeméten várta menyasszonyát és azzal együtt utazott azután Szegedre. Beszélgetésükből megtudta, hogy Szatymazra mennek szüretelni és a jövő hét kedd, szerdáján lesznek Szegeden, amikor az Ügynök meg fogja látogatni.

I n t é z k e d é s :

A jelentésből 2 pl-ban másolatot készítünk, melynek 1 pl-t a "Fellazítók" fn. Ugy anyagába, 1 pl-t az Ügynök "4" dossziéjába helyezzük el.

F e l a d a t :

Az Ügynök feladatát képezi Bálint Sándor és Tunyogi Cs. János kapcsolatát felkeresni. Dr. Bálint Sándorral kapcsolatban feladta, hogy értékelje vele a Hruscsov elvtárs lemondása után előállott politikai helyzetet és ennek során megtudja, hogy dr. Bálint Sándor a fenti változásból milyen következtést von le és milyen következményekre számol.

Tunyogi Cs. Jánossal kapcsolatosan feladta megállapítani, hogy annak milyen újabb ellenséges értesülései vannak, és ismerősei körében ezt hogyan terjeszti.

Az Ügynök magatartási vonalát úgy határozta meg mindkét személy irányába, hogy a fenti feladat kapcsán szelenséges megnyilatkozásokat ne tegyen, ő maga úgy foglaljon állást, hogy egyetért azokkal a véleményekkel, hogy Hruscsovnak nagy érdemei voltak a béke fenntartása és a bizalom légkörének megteremtése terén.

Az Ügynökkel a következő találkozót október 26-ra beszéltem meg.

Molnár József
Molnár József r.fhdgy.

L á t t a :

Dán István
Dán István r. százados
alosztályvezető

K: 2 pl-ban.
K: Int. rovat szerint.
G: Szén.
Nytsz: 432/232.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000120

236
179

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

Adta: "Mannlicher" fn. ügynök
Vette: Molnár József r.fhdgy.
Idő: 1964. október 26.
Hely: Lakásán.

Ügynöki jelentés.
Szeged, 1964. november 19-én.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye.

1964. október 24-én az esti órákban voltam látogatásban nála. Már a jelenlegi világpolitikai helyzet került szóba, mondtam, "én 1956 óta külföldi rádiót nem hallgatok, újságokat is alig olvasok, másoktól hallottam, hogy 3-4 hónap óta teljesen zavartalanul lehet hallgatni a külföldi rádiókat, London, Washington, a Szabad Európát, az Amerikai Hangját, stb. s azt mondják, még lehet szabadon hallgatni, még nem zavarják." Majd folytatta arra a kérdésre: "Mi a Hruscsov lemondás lényege Sándor?" Felelte: "Tudod Oroszország mindig egy titokzatos ország volt. Ritke a nagy német költő azt mondta: "Oroszország egy végtelen síkság, mely az égig érintkezik", ez így van, de szerintem a pokollal is. Tudod Oroszország az én meglátásom szerint az Istentől egy figyelmeztetést kapott most, hogy vagy beleszerül a Nyugat, illetve Európa keresztyén ideológiájába, vagy széteszoratik." Arra a kérdésre, hogy "az új vezetés sztálini irányba tolódik, mint egyes hangok mondják" felelte: "Nézd a történelemben nincsen ismétlődés, ha sztálinista irányba tolódnának a dolgok, akkor ez csak erőltetés lenne, melynek a vége az összeomlás, siettetné ez a tönkremenetelét. Az 1789-es francia és a szovjet forradalmaknak az a drámája, hogy megfelelnek arról, hogy az ember eredendő bűnben szenved, ezért csak küzdhet, de sohasem győzhet. A mai ifjúságnak már nem élmenye a kommunizmus erőfeszítései, mert azoknak volt, akik ezért küzdöttek. Szóba került a múlt vasárnapi 7X.19./ német irónő látogatása. Pontos neve Elfrieda Kiel, egy Lipcsében havonta megjelenő római katolikus kulturális munkatársa. Mondta: "Mintén megvallom neked, kissé csalódtam benne, nem az erkölcsi és szellemi képességeit illetően, hanem tudod, mégis csak újságnak dolgozik." A fentiekhez tartozik még, mikor kérdeztem: "Nem gondoltod Sándor, hogy a szovjet és Kína esetleg egyezkedhet?" Felelte: A propaganda azt mondja Oroszországban nyomor és inség van, akkor mit akarhat két köldös állam szövetségéni." 1964. X.26.

"Mannlicher"

Értékelés:

Az ügynök jelentése a "Fellazitók" fn. ügyben szereplő dr. Bálint Sándor egyetemi professzor személyével kapcsolatos. Az ügynök dr. Bálint Sándorral kapcsolatos feladatát végrehajtotta. Jelentésben a feladat végrehajtásáról számolt be. Az ügynök jelentése operatív szempontból értékes, mivel tartalmazza Bálint politikai állásfoglalását és értékelését a jelenlegi politikai helyzetet illetően, továbbá annak a kelet-német irónőnek a nevét, aki a korábbi jelentésben szerepelt.

• • TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000131

437
150

- 2 -

Intézkedés:

A jelentésből 2 pl-ban másolatot készítünk, melynek 1 pl-t dr.Bálint Sándor anyagába, 1 pl-t pedig az ügynök "M" dossziéjába helyezzük el.

Feladat:

Az ügynök Bálint Sándorral kapcsolatban újabb feladatot nem kapott. Feladata a jelentéssel egyidejűleg adott Tunyogi Cs.János tárgyú jelentésében van feltüntetve.

Molnár József
Molnár József r.fhdgy./

L á t t a :

Bálint Sándor
Bálint István r. százados
alosztályvezető

K: 2 pl-ban.
K: Int.rovat szerint.
G: Szné.
Nytsz: 432/83/1

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000132

297 164 III/III. alo.
Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály.

"Szigoruan Titkos"

Adta: "Szigeti" fn. ü.
Vette: Molnár István r. őreg.
Idő: 1964. nov. 17. -én 15 h-kor.
Hely: Szőreg pressó.

Tárgy: Bálint Sándor egyetemi tanár
ügye.

J e l e n t é s
Szeged, 1964. dec. 16.

1964 november 10-én d.u. 13.30 h. körül felkereste dr. Bálint Sándor egyetemi tanárt Révai utcai lakásán egy régi ismerőse. Bálint egyedül fogadta és kedvesen elbeszélgettek. Érdeklődött Lakos Endre bécsi magyar rk. lelkész hogyléte felől. Az ismerős egészen friss értesülésekkel tudta megnyugtatni Bálintot, mert az előző napokban kapott levelet Lakostól. Bálint azt igérte, hogy ő is ír hamarosan Lakosnak és "Szeged képekben" c. könyvét elküldi neki karácsonyi ajándéka. Az ismerős megkérdezte, hogy postán, vagy valaki útján küldi ki a könyvet? Bálint azt mondta, hogy nyomtatványként fogja postán kiküldeni.

Az ismerős visszaadta Bálintnak azt a könyvet, amit kölcsön kapott és nagyon hálás volt érte, mert nagyon sokfelé kereste azokat a szent István körmenetről készült felvételeket, amit ebben a könyvben talált meg. Sajnos sehol senki nem tudott ilyen vagy hasonló képeket adni, még a pap ismerősei sem. És erre tüzre gyulladt Bálint és felháborodottan mondta, hogy elképesztő az a közöny, amivel a papság viseltetik a tradíciók iránt. Ennek egyik oka Hamvas Endre püspök volt, aki élen járt a közönyben és az inaktivitásban és azt kívánta meg a papságtól is. Aki tevékenykedni próbált azt rögtön elhelyezték olyan plébániára, ahol még az élettől is elment a kedve. Teljes mértékben kiszolgált az egyházügyi előadót ahelyett, hogy azszal szemben védte volna a papságot és az egyházat. Amit az egyházügyi előadó elébe tett azt ő aláírta. Hála istennek elhelyezték Hamvas püspök urat Szegedről, legalább nem lóg koloncként ennek a nagy egyházmegyének az élén.

Remélem ebből a tespedtségből kimozdul a katolicizmus Szegeden és a csanádi egyházmegyében és a nehéz idők ellenére aktívabb lesz az egyházi élet. Az egyház mindig nehéz időket élt, mert mindig akadt, aki ellene támadt, de minden kornak megvoltak a mártirjai és hősei, de most a papság lapit legjobban. Bár a mai kornak is vannak vallási személynékből előnyei, mert a nagy tömegekben sok emberi értéket hozott felszínre és ki-kristályosította a katolicizmust a szagosmisék álszent vallá-sosságából, mert aki ma aktivan gyakorolja a hitét az

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000144

252
165

- 2 -

katolikus nem pedig azért, mert úgy illik és azt jónéven vesszik tőle. A mai idők teremtték meg az igazi katolicizmust Magyarországon. De nincsennek hősök, nincsennek kimagasló egyéniségek, mert akiknek hivatalból irányítóknak kellene lenni - gondolok itt a püspöki karra - lapítanak legjobban, ezért kell minden kis embernek egyénileg a saját kálváriáját megtenni, hogy eljussan a teljes meggyőződésig. Egyzert embereknel ez nagyon nehéz és csak egyetlen dolog segíti őket, hogy az őket körülvevő világ annyi bajt, annyi kínzást zúdítanak a nyakába és a sok egyéni belső szenvedés megvilágítja előttük a hitnek boldogító világát és ebben meggyőződésük.

Hát nagyon örülök, hogy segítségére lehettem a szent istváni körmenet képeivel és nagyon köszönöm, hogy nekem is csináltattott egy-egy kópiát. A jövőben is szívesen állók rendelkezésére ha ilyesmire lenne szükségem.

"Szigeti"

Értékelés: Ügynökünk az eligazítás értelmében visszavitte dr. Bálint Sándor egyetemi tanárnak a korábban kért könyvet. Ez alkalommal folytatott beszélgetésüket az ügynök felhasználta a kölcsönös bizalom légkörének további mélyítésére.

dr. Bálint Sándor részéről figyelmet érdemlő az a körülmény, illetve közlékenység és aktivitás amit ügynökünkkel szemben másodszori találkozásuk után tanúsít. Megállapítható a célszemély megnyilatkozásából, hogy most az új püspök /Ijjas J/ aktivitásához reményeket fűz. Hamvas Endrere elmarasztaló kijelentéseket tesz.

Megjegyzés: Ügynökünknek megvan a lehetősége, hogy dr. Bálint Sándor felé a kapcsolatát még tovább mélyítse és ennek folytán operatív szempontból fontos adatokat szerezzen be részünkre.

Feladat: Ügynökünk feladatát képezi, hogy az elkövetkezendő hetekben ismét keresse fel dr. Bálint Sándor lakásán és ez alkalommal kérje előadásra dr. Bálint-tól Szentkúty: "Pál" c. könyvet, amely nevelési témákkal foglalkozik. Mondja el, hogy ezt a könyvet készülő "Béke pedagógiája" c. tanulmányához kívánja felhasználni. A beszélgetés során igyekezzék megállapítani azt, hogy dr. Bálint Sándor milyen tanulmányok készítésével foglalkozik, esetleg igyekezzék-e befolyásolni ügynökünket bizonyos politikai irányzatok alapján a készülő tanulmányának elkészítésébe.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000145

Amennyiben dr. Bálint igényelné, hogy ügynökünk mutassa be pedagógiai tanulmányát azt bocsássa Bálint rendelkezésére a közeljövőben, mivel ezáltal is fokozódni fog a célszemély bizalma ügynökünk irányába és alkalmat ad politikai jellegű beszélgetésekre is.

Intézkedés: A jelentés 1 példányát felhasználásra a IFI/III. osztálynak adom át, mivel ott a célszeméllyel ügydossziés formában foglalkoznak.

Molnár István
/ Molnár István r. őrgy. /

Készült: 2 pld.
1 pld. III/III. alo.
1 pld. M. doss.

G: Sné.
Nytsz: 464/8.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000146

Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály.

254
167
"Szigoruan Titkos"

Adta: "Szigeti" fn. ü.
Vette: Molnár István r. őrnagy.
Idő: 1964. XII. 2. 14. n.

Tárgy: dr. Bálint Sándor egyetemi tanár úr levele.

J e l e n t é s
Szeged, 1964. dec. 16.

1964. november 18-án d.u. 13.30 óra körül felkereste dr. Bálint Sándor egyetemi tanárt Révay u. 2. sz. alatti lakásán egy régi ismerőse.

Az ismerős Szentkúty Pál nevű könyvét kérte Bálint professzortól, de Bálint nem emlékezett rá, hogy meg lenne neki. Mindenesetre megígérte, hogy nyugodtan át fogja nézni könyveit és amennyiben megvan szívesen rendelkezésére bocsájtja. Egy pár hét múlva térjen vissza az ismerős és akkor megmondja, hogy megtalálta-e?

Az ismerős elmondta, hogy nagyon jó a téma, amivel az ismerős foglalkozik, mert egyre nagyobb igény jelentkezik az erkölcsi nevelés iránt. Bálint viszont tagadta és nem tartja aktuálisnak Szent Pál pedagógiájával kapcsolatban tanulmányt írni, mert azt legfőljebb íróasztalfióknak írja az ember.

De van más kidolgozás alatt álló témám - mondta a vendég - mégpedig a "Béke pedagógiája". Na látja ez már divatosabb téma és hamarabb kap ilyen témára publicitást. Mindenesetre nagyon sokra becsülöm ezt a munkát, amikor igazán látja, hogy csinálja, mert ez igazolja legjobban, hogy minden érdek nélkül csinálja. Vetszik tudni az egyéni érdeklődésen kívül az a tudat is motivál, hogy hátha sikerül még visszakerülnöm a neveléstudományi intézetbe - mondta a vendég. Csak azt nem tudom, hogy mikor és hogyan. Tulajdonképpen azt nem tudom, hogy hol kezdjem el, kihez forduljak, kit kérjek? Ez valóban nehéz kérdés, mert nem ismeri az ember az erőviszonyokat. Sokszor egészen érthetetlen dolgok történnek. Ha jelentkezik valaki az intézetnél felvételre, nem veszik fel. Máskor viszont újsághirdetést kell közzé tenni, mert nem akar senki bejönni az egyetemre. A dotációk is annyira eltérőek, hogy a legszakavatottabb ember sem tud kilátozni a hírek terén. Igaz az engem nem is érdekel, csak időnként hall az ember panaszokat és abból lehet megállapítani, hogy sok visszasság van ezen a téren.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000147

Amit én látok és tapasztalok az legföljebb annyi, hogy a tudomány és a pártvonal nem mindig találkozik. Azt hiszem ennyi elég az egyetemi helyzetére vonatkozólag. Mindenesetre ne hagyjon fel a reménnyel és használjon fel minden alkalmat a visszakerüléssel kapcsolatban.

"Szigeti"

Értékelés: Ügynökünk a megbeszélte időpontban pontosan megjelent a találkozón. Ez alkalommal is a deszki cukrászdában folyt le a találkozó. Zavaró körülmény nem történt. Az ügynök által adott jelentés operatív szempontból értékes, mivel az ügynök látogatása és magatartása erősítette a célszemély és a közte eddig létrejött bizalmat. Bár politikai beszélgetés ezideig mélyebb értelemben ügynökünk és a célszemély között nem fordult elő /ez nem is képezte az ügynök feladatát/ de a célszemély igen nagyra értékeli ügynökünknek azt a tevékenységét, hogy minden anyagi érdekelttség nélkül foglalkozik jelenleg is tudományos kutató munkával s ehhez vallásos témájú könyvet is felhasznál. Ügynökünk elmondotta, hogy Bálint készségesen fogadta őt és a továbbiakban ígérete szerint minden segítséget megad számára.

- Feladat:
- 1./ Ügynök feladatát képezi, hogy még karácsony előtti napokban keresse fel dr. Bálint Sándort annak ügyén, hogy az ígert könyvet megtalálja a könyvtárban. Ez alkalommal folytasson dr. Bálint Sándorral beszélgetést egyházi vonatkozású kérdésekről /mint vallásos ember, volt pápa-vendék/ különösen a magyar katolikus egyház jelenlegi helyzetéről és a mai viszonyok között fennálló egyházi lehetőségekről. A beszélgetés során cseréljék ki kölcsönösen tapasztalataikat arról, hogy a nyugati országokban milyen az ifjúság, ill. az egyház tevékenysége helyzete. Ügynökünk írt monaja el ausztriai tapasztalatait, kiemelve, hogy igen nehéz helyzete van nyugaton is az egyháznak, amit Lakos Endre bécsi lakos elmondása alapján ismer. Érdeklődjön arról, hogy dr. Bálint NSZK.-ban mit tapasztalt ezzel kapcsolatban, vagy egyéb a társadalom életével kapcsolatos helyzetről. Dr. Bálint által elmondottakat jelentésében rögzítse.
 - 2./ Feladatát képezi továbbá, hogy keresse a kapcsolatot dr. Fábian Ferenc volt ellenforradalmár szegedi lakossal, akivel annakidején az FKGP-ben tevékenykedett együtt. Beszélgetése során

286
169

- 3 -

lehetőleg tisztázza Fábán jelenlegi életkörülményét, politikai állásfoglalását a jelenleg kialakult nemzetközi és belpolitikai helyzettel kapcsolatban.

Intézkedés: A jelentés 1 példányát a III/III. osztálynak adom át az ügydossziéba való elhelyezés és felhasználás céljából.

Molnár István r. örgy. /

Készült: 2 pld.
1 pld. III/III. alo.
1 pld. M. doss.

G: Sné.

Nytsz: 464/9

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000149

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!
Különösen fontos!

Engedélyezem:

--- III/III. Csoportfőnök ---

S Z O L G Á L A T I J E G Y .

S z e g e d , 1964. december 15.

3/e rendszabályt kívánunk bevezetni "Betyár" fn. személy Szeged,
JANCSICS H. U. 2. szám alatt levő munkahelyére.

"Betyár" fn. személy néprajzkutató, egyetemi tanár, volt DNP országgyűlési képviselő, szegedi lakos ellenséges tevékenységének feldolgozásával a "Fellazítók" fn. előzetes ellenőrző csoportdosszié ügy keretében foglalkozunk. Nevezett eszmei irányítója egy értelmiségi személyekből álló laza csoportosulásnak. A csoportosulásban pedagógusok, teológiai tanárok, rk. lelkesek, s más értelmiségi személyek találhatók. Törekvésük a "keresztény szocialista" társadalom megteremtése, amit szerintük két-három generáción belül, a lehetőségek teljes kihasználásával el lehet érni, s a kommunista társadalmat fokozatosan át lehet itatni a katolicizmussal. Ezen elképzeléseik gyakorlati megvalósítását meggyorsítani vélik egy ún. "keresztény közép-európai unió" kialakítása útján. E "szövetségben" a nyugatnémet politikai berendezkedést tartanak ideális és megvalósítandó politikai formának.

Nevezett 1964 tavaszán Nyugat-Németországban járt, s onnan hazatérve ellenséges nézeteiben megerősödve, még aktívabban folytatja tevékenységét, ami már jogilag is minősíthető izgatásba csapott át. Nyugati utjáról több olyan indexen levő, politikai és társadalmi rendszerünket támadó könyvet hozott haza magával /: Pl; Két világ közt, Nagy Imre utja, Beszélgetések Sztálinnal, A Rajk per, Jezsuiták, nyárspolgárok, bolsevikok :/, melyek tartalmauknál fogva kimerítik az izgatás tényét. Ezeket a könyveket bizalmas kapcsolatainak kölcsön adja, sőt úgy nyilatkozott, hogy ezeket az anyagokat azért hozta magával, hogy a baráti körével megismertesse.

TÖRTÉNETI ÁLLAT
0 - 12554 / 2

000195

Lakókörnyezetében megfelelően többoldalúan ellenőrizni tudjuk "Betyár" tevékenységét. Hiányos azonban munkahelyén kifejtett tevékenységének figyelemmel kísérése. Ilyen irányú ellenőrzése annál inkább is lényeges és fontos, mert az ifjúság körében kifejtett tevékenysége, az ifjúság felé kialakult kapcsolatai nincsenek még megnyugtatóan felderítve. Adataink szerint kapcsolatban áll olyan egyetemi tanárokkal és egyetemi hallgatókkal, akik az irodalom és művészetek területén fejtenek ki tevékenységet, s tapasztalható nevezettnél, hogy ezeket a személyeket ellenséges irányban befolyásolja. Munkahelyén egy szobában dolgozik Ferenc József néprajzszakos adjunktussal, aki nevezett köréhez tartozik. Politikai és világnézeti felfogásuk azonos, teljes bizalommal vannak egymás iránt. Így "Betyár" nem érez gátlást, hogy jelenlétében bizalmas beszélgetéseket folytasson egyetemi fiatalokkal.

A 3/e rendszabály alkalmazása során lehetőség nyílna "Betyár" fn. személy ifjúság körében kifejtett ellenséges tevékenységének dokumentálására. Ifjúsági kapcsolatainak felderítésére, továbbá annak felmérésére, hogy az egyetemi fiatal oktatógárdája milyen kapcsolatban áll "Betyár"-ral, az ilyen vonatkozásban nevezett befolyásolási tevékenysége milyen mérvű.

A 3/e rendszabály bevezetésének terve:

Nevezett tanszéke, mely mindössze egy szobából áll az ÁOY TERI EG-YETEM I. emeleti utcafrontján, az épület balszárnyán helyezkedik el. A helyiség egy előtérből nyílik, ahonnan két tanterem, valamint a "Tiszakutató" farsaság helyiségének is a bejárata van. Az előtér folyosóra nyíló ajtaja nincs bezárva. "Betyár" szobájának ajtaja két-tollas wertheim zárral zárható. A szoba kulcsát távozás után a segédhivatalban adja le. A kulcskarikán 11 szám látható. A segédhivatal kulcsát pedig a portán szokták leadni.

Tekintettel arra, hogy a szoba melletti két tanteremben este 8-9 óráig is van oktatás és általában este 10 órára csendesül el az épület. Az akció a fenti időpont után hajtjuk végre az alábbiak szerint:

- 1./ "Betyár" otthontartózkodását a lakásán alkalmazott 3/e rendszabálynak keresztül ellenőrizzük.
- 2./ Az objektumba való illegális behatolást "Magyar" fn. volt ügynöknél, jelenleg egyetemi portáson keresztül hajtjuk végre. "Magyar" már más esetben is nyújtott segítséget részünkre azért, hogy az épületben fedett figyelésre, az általunk kért szobát a rendelkezésünkre bocsájtotta. Jelen esetben is ilyen kéréssel fordulunk hozzá, s "Betyár" szobájának kulcsát, valamint a szomszédos tanterem kulcsait, továbbá még néhány más szoba kulcsát minden különösebb nehézség nélkül átadja részünkre. A feladat végrehajtására ezután elegendő idő fog rendelkezésünkre állni.

305
210

3./ Az épület általában este 10 órára elcsendesül, s a főbejáratot a portás őrzi. Az éjszakai órákban idegenek az épületbe így bejutni nem tudnak. Tekintettel arra, hogy az épületben a földszinten magánszemélyek is laknak, mint pl. Déri Károly épületgépész, Hegedüs Jare házfelügyelő és hivatalsegéd, valamint Majoros József házfelügyelő és portás, előfordulhat, hogy ezek kivételesen már kapuzárás után térnek haza, de ezek a személyek kulccsal rendelkeznek.

A fenti körülmények figyelembe vételével az épületben két operatív tiszt jelenlétére van szükség, akik az akció zavartalan lebonyolítását biztosítják.

Magyar József r. szds. a portással /: "Magyar" fn. volt hálózati szakszemélyel /: a főbejáratot kapun belül a portásfülkében tartózkodik, s megakadályozzák azt, hogy az épületbe bárki idegen bejusson - kivételt képeznek azok, akik ott laknak. A portásfülkében való tartózkodás abból a szempontból előnyös, mert egy központi hely, ahonnan megfelelően lehet ellenőrizni a lépcsőházat, s telefonon bármikor kapcsolatot lehet teremteni a főkapitánysággal. Mivel az épületben magánszemélyek is laknak, szükségessé válik "Betyár" szobájához vezető függőfolyosó lépcsőházi lejáratainak biztosítása is, mert az akció helyét csak azon az útvonalon lehet megközelíteni. Ezt a biztosítást végzi Molnár József r. szds. elvtárs.

4./ A portást megfelelő mértékben kioktatjuk a konspirációra.

Az akció lebonyolításáért Magyar József r. szds. a felelős.

A fentiek alapján kérjük "Betyár" fn. személy munkahelyén a 3/e rendszabály bevezetését engedélyezni.

/ Magyar József r. szds. /

/ Dán István r. százados /
alosztályvezető

/ Czene Mihály r. alezredes /
osztályvezető

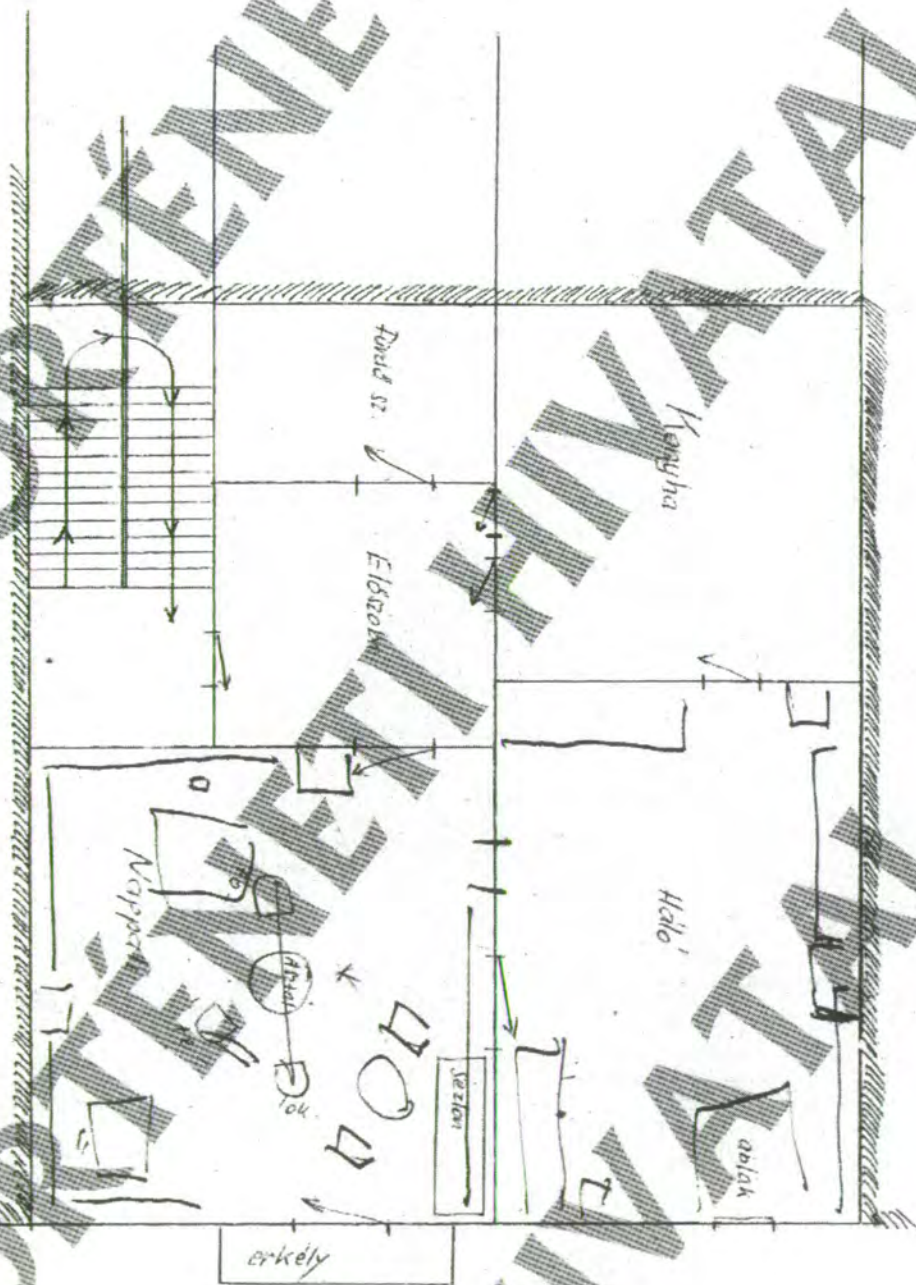
K: 2 pl-ban.
K: 1 pl. BM.III/V-1.Osztály.
1 pl. E/Cs-445 sz.d.
G: Széné.
Nytsz: 432/339.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 2

000197

h32

Dr. Bálint Sándor tálalásának alaprajza.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 1255 4 / 2

000202

RSZONGI INTÉZSÉGI DOKUMENTÁCIÓS ÉS
POLITIKAI OSZTÁLY

" SZIGOFUAN TITKOS! "

Összegelem:

Operatív bizottság

HATÁROZAT.

Elővizsgálom Dr. Bálint Sándor /Szeged, 1904. Kónya Anna, egyetemi tanár, / Szeged, Tömörkény u 2/h. szám alatt lakos.....
nyilvántartási anyagát és megállapítottam, hogy a 0033 számú mi-
nyósági per nos alapján nyilvántartási kategóriát képez, mivel

A felszabadulás előtt vezetőségi tagja volt a Hivatásszervezetnek
és a helyi KALOT egyesületnek, valamint tagja volt a Magyar Közös-
ségnek.

A felszabadulás után a Demokrata Néppárt képviselője volt.

Jelenleg is ellenséges tevékenységet folytat. Eszmei irányítója
egy nacionalista, klerikális csoportnak, melynek politikai kon-
cepciója egy u.n. "keresztény szocialista" társadalom megterem-
tése. A fentiek megvalósítása érdekében kapcsolati körében agi-
tációs tevékenységet fejt ki.

E/cs-445, Sz-3010, Sz-2990, Sz-807, V-20036

Fentiek alapján határozatot hoztam névezetűnek a 2,4,5,9,18.....
számu dberés 17.....a 1 a p.....nyilvántartásba való meg-
jegyzésére.

Szeged, 1965. év. február hó. 19. nap.

Felülvizsgáló bizottság
véleménye: Alap mgt.

Szeged, 1965. év.....hó.....nap.

Bizottság tagjai:

Operatív tiszt

V-2000/36-b

Tárgy: "Fellazítók" fn. előzetes ellenőrző
csoportdossziés ügyben

Összefoglaló jelentés.

Szeged, 1965. április 13-án.

I.

Az MSZMP VIII. kongresszusa leszögezte, hogy hazánkban leraktuk a szocializmus alapjait, s népünk előtt az a történelmi jelentőségű feladat áll, hogy felépítse a szocialista társadalmat. Mindezek a tények egyben azt is jelentik, hogy hatalmas arányú fejlődés történt a termelőkörök fejlődésében, gazdasági életünk más területein, s nem utolsósorban politikai és társadalmi életünk területén is. Objektív törvényszerűség, hogy hazánk az össznépi állammá fejlődés felé halad. E folyamatnak már jelenleg is számos jelével találkozunk az élet különböző területein. E nagy társadalmi mozgás lényeges változást eredményezett az osztályharc alakulása területén is. Államunk jelenleg még a proletárdiktatura államaként teljesíti funkcióit. Az osztályharc vonatkozásában szükség van a munkáosztály diktatúrájára, azonban ahogy a VIII. kongresszus is leszögezte, szűkült a proletárdiktatura belső elnyomó funkciója, mert olyan változások történtek társadalmunk osztályszerkezetében, ami ezt megengedhette. Dolgozó népünk helyesli pártunk politikáját, s támogatja azt. A volt kizsákmányoló osztályok ellenállása, ha nem is szűnt meg, de nagymértékben differenciálódott, s többségükben lefájlisan viseltetnek pártunk politikájával szemben.

Korai lenne azonban azt mondani, hogy az ellenséges elemekkel szembeni harc területén nincsenek feladataink. Társadalmunk fejlődésével, a szocializmus erőinek erősödésével párhuzamosan az osztályellenesség támadása és aknamunkája is változáson ment keresztül. Szocialista államunk ereje ma már nem engedi meg a proletárdiktatura elleni durva támadások végrehajtását, s éppen ezért ennek megfelelően az osztályellenesség taktikája és módszere is megtalálta a maga számára legmegfelelőbb utat és területet. Ez a terület a szocialista ideológia elleni támadás. A szocializmus ellenségei tudják, hogy ha az emberek tudatában is győz a szocializmus eszméje, nincs az az erő, ami meggátolhatja a szocializmus világméretű győzelmét. Éppen ezért a szocialista ideológia elleni harc ma már a két rendszer közti világméretű harc része, ami jellegénél fogva az imperialista erők támadásának egyik legveszélyesebb fegyvere.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

C00001

Mi a célja az ellenséges erőknek az ideológiai területen kifejtett tevékenységükkel?
Ha összességében vizsgáljuk meg a kérdést, a lényegét abban határozhatjuk meg, hogy; a szocializmus a marxizmus-leninizmus elterjedésének, győzelmének a megakadályozása. Leszűkítve a kérdést, konkrét esetekre vonatkozóan; az egyén megnyerése az idealizmus számára. Céljuk, hogy az emberekben elvesse a szocializmus ügye, győzelme iránti kételkedést és bizalmatlanságot, hogy kételkedővé tegyék őket eddig elért eredményeinkben, közömbössé tegyék a társadalom tagjait mindennapi munkájukkal szemben, a kilátástalanná fessék le azt a jövőt, ami a szocialista társadalom keretén belül rájuk vár.

Módszerük a fenti cél érdekében rendkívül változatos, megtevesztő, s kifinomult. Sok esetben nehezen ismerhető fel az ellenséges tendencia, s ebben van nagy veszélyessége. Marxista nézeteket hangoztatnak, csak meghamisítják azokat. Tagadják az osztályharc szükségességét, s a demokratizmus kiszélesedését egyfelől az osztályellentéték teljes megszűnésével, másrészt rendszerünk gyengeségével magyarázzák. Módszerükhez tartozik a kommunista és idealista ideológiák közötti kibékíthetetlen ellentéték tagadása. Az ügyben feldolgozás alatt álló ellenséges csoportosulás egyik koncepciója többek között az, hogy nincs kibékíthetetlen ellentét a kommunizmus és az idealizmus között. A kommunizmus és a katolicizmus fejlődése egyirányú, s egy ponton találkozni fognak. A kommunizmust át kell itatni a kereszténység humanitásával, le kell a kommunizmus "kinövését" vagdalni, s így megteremthető egy új társadalmi formáció a "keresztény szocializmus". Mindez a fejlődés jelenlegi ütemét véve alapul két-három generáció múlva feltétlenül bekövetkezik. Jellemző rájuk a helyes helyszínelismerés az adott lehetőségek teljes kihasználása; "ami meg van, azon belül valami jobbat, valami okosabbat, valami épkezlábat kihozni", vagyis alkalmazni a fellazítási taktikát az adott körülmények között. Hirdetik a Kelet-Nyugat közti érdekazonosságot, Európa "keresztény" kulturájának megmentése érdekében. A Szovjetunió és a marxizmus elpolgárisodásáról, forradalmiságának elvesztéséről beszélnek. A jelenlegi időszakot alkalmassnak tartják a keretek további lazítása, még több engedmény kiharcolása érdekében. Ellenséges nézeteiket sajátkézzel, valamint nyugatról behozott ellenséges tartalmú írásos anyagokkal, "meggyőző" beszélgetésekkel, csoportos összejöveteleken kifejtett tevékenységükkel terjesztik.

Az ellenséges tevékenység fő iránya az ifjúság befolyásolása érdekében történik. Fő cél az ifjúság idealista szellemében történő nevelése, a keresztény világszemléletnek való megnyerése. Az ilyen irányú tevékenység tudatosan csoportos összejöveteleken és egyéni beszélgetések keretében történik, olyan elit réteg kinevelése érdekében, amely keresztény világszemlélete folytán képes lesz ezt az erjedési folyamatot továbbvinni és folytatni. Természetes, hogy az ellenséges tevékenységet sok esetben nem találjuk a csoport tagjai részéről annyira egyértelműen megfogalmazva, azonban cselekményük tartalmában és lényegében azonos a fentiekkel.

A csoport tagjai az eddig vázolt fellazítási tevékenységen kívül konkrét ellenséges cselekményeket fejtenek ki azon keresztül, hogy durván rágalmozzák szocialista rendszerünket, vezető államférfiainkat. Szóban és írásos anyagok felhasználásával igazolnak társadalmi rendszerünk ellen.

Az ellenséges csoportosulás eszmei irányítója dr. Bálint Sándor egyetemi tanár, néprajzkutató, volt DNP országgyűlési képviselő. Tagjai a csoportosulásnak; Dr. Lehel István egyetemi adjunktus, művészettörténész és festőművész, dr. Ferenczi Iara egyetemi adjunktus néprajzkutató, MSZMP. tagjelölt, Bőrösök Vince középiskolai tanár, Szabó Ferenc középiskolai tanár, jelenleg levéltári kutató, dr. Pálfi Budinszky Endre osztályidegen származású volt nagytőkés, "Nemzetvédelmi kereszt" tulajdonos, városi főmérnök, dr. Hegedűs Antal rk. lelkész teológiai tanár, Havass Géza államellenes szervezkedés miatt több évre elítélt, s amnesztiával szabadult rk. segédlelkész. Az ellenséges csoportosuláshoz nem állandó jelleggel még több értelmiségi, főleg irodalmárok, rk. lelkészek, egyetemi hallgatók, volt kereszténypárti politikusok és osztályidegen ellenséges beállítottságú személyek tartoznak.

Az alábbiakban részletesen megvizsgáljuk a csoportosulás tagjai által kifejtett ellenséges tevékenységet konkrétan személyekhez kötötten.

II.

1963. december 3-án operatív adatok alapján "Fellazítók" fedőnéven előzetes ellenőrző csoportdossziét nyitottunk a fent feltüntetett személyek ellenséges tevékenységének feldolgozása és dokumentálása érdekében. Az eddig eltelt idő alatt feldolgozó munkánk során az alábbiakat állapítottuk meg, a csoportosulásban való részvétel, valamint az ott kifejtett ellenséges tevékenységet illetően;

Dr. Bálint Sándor /: Szeged, 1904. augusztus 1. a: Kónya Anna :/ pártönkivüli, egyetemi tanár, volt DNP országgyűlési képviselő, néprajzkutató. Parasztszármazású, magyar nemzetiségű és állampolgár. Szeged, Tömörkény u. 2/b. szám alatti lakos.

Nevezett Szegeden végezte el egyetemi tanulmányait, s mint néprajzszerkesztő, elsősorban a vallási néprajzra specializálta magát. Viszonylag fiatalon került az egyetemre, ahol mint egyetemi tanár tevékenykedett. 1950-1957-ig az oktató munkában nem vett részt, ellenséges magatartása miatt. Ez időszak alatt néprajzi gyűjtéssel foglalkozott, a jórészt jelenleg is ezt az anyagot dolgozza fel. 1957-től az egyetemen néprajz szakot tanít speciálkollégium formájában. Erősen vallásos beállítottságú, ez megmutatkozik tudományos munkássága terén is, mert elsősorban a szakrális néprajz a kutatási területe. Fiatal kora óta aktív kapcsolatban állott az rk. egyház vezető befolyásos köreivel. Aktívan tevékenykedett mondhatni valamennyi hitbuzgalmi egyesületben. Fanatikus vallásos beállítottságával magyarázható, hogy a felszabadulás után aktív tevékenységet fejtett ki a DNP-ben, s Barankovics Istvánnal a párt vezetője volt. Ebben a minőségében mint ellenzéki pártvezető és országgyűlési képviselő szemben állt a kommunista és más, a haladást képviselő pártok programjával.

.. / .

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000003

"..Az akkori cél a szovjet megszállás és a vele szimpatizáló és azon épült politikai ellenfelek elleni küzdelem lett volna," /I.104./ - mondja Bálint -.

Dicstelen politikai szereplése, valamint ellenséges klerikális beállítottsága miatt 1950-1957-ig nem kapott lehetőséget egyetemi szereplésre. Ezt indokolták a fentiek, de beállítottságával kapcsolatban maga is kifejti:

"... Ismered az én régebbi világnézeti és ha lehet mondani politikai beállítottságomat és nézeteimet. Katolikus jobboldali szociális eszmétartalommal átitatott, népi, erősen magyar állásfoglalásomat, világnézetemet..." /I.103./

Ez a beállítottsága és világnézete Bálintnak jelenleg sem változott meg. Az adott politikai szituáció szerint azonban politikája más, mint közvetlenül a felszabadulás utáni időkben. Azt, hogy nem ért egyet társadalmi rendszerünkkel, nyíltan kimondja, de ugyanakkor hozzáfűzi, hogy neki kötelessége, küldetése van ebben a társadalomban;

"..Én nemcsak egy rendszerben élek, tehát egy politikai rendszerben, mely nekem nem szimpatikus, mely ha engem agyonütne, akkor sem kell, mert idáig rendben van a dolog, de van az éremnek egy másik oldala is, egy társadalomban is élek és ezzel a társadalommal szemben nekem súlyos kötelességeim vannak..." /I.291./

Hogy mit ért a "súlyos kötelességen", arra félreérthetetlenül a későbbiekben saját maga adja meg a választ. Olyan tevékenységet, ami ideológiai síkon támadja a marxizmus-leninizmusnak a társadalom fejlődésére, az osztályharcra vonatkozó tételait. Azon a nézeten van, hogy a társadalom további fejlődése végsősoron csak keresztény alapokon történhet, s ehhez megalkotta a maga politikai koncepcióját a szocializmus és a keresztény humanizmus összeolvadásának "elméletét". Bálint Sándor ezen tevékenységének káros volta abban van, hogy látszatra tudományos színben tűnik fel, s politikailag kevésbé szilárd, főleg fiatalok, egyetemi hallgatók gondolatvilágát megzavarja, károsan befolyásolja.

P1: "...A kereszténység és a szocializmus között annyi rokon vonás van... Azt nem lehet elvitatni, hogy a szocializmus itt nálunk is sok olyan egészséges dolgot megvalósított, melyet meg kellett volna valósítani a régi rezsimnek..." /I.215./

"..Rá fognak jönni, hogy a keresztény elvakkal nincs ellentétben a szocializmus.." /I.128./

"..Kérlek én eltudom képzelni, hogy egyszer valamikor - persze mi ezt már nem érzük meg - valahogy a marxista és a katolikus álláspont találkozni fog egy ponton egymással." /II.230./

Az idézetekben kifejtettek félreérthetetlenül bizonyítják nevezettnek a "keresztény szocialista" koncepcióját. Arra vonatkozóan, hogy a gyakorlatban mindez hogy valósítható meg, s külső állami formája mi legyen, azt az alábbiakban fejti ki;

"...Az egyetemi hallgatóknak tulnyomó része úgy vélekedett, hogy nem szabad a kapitalizmust visszaállítani,... de ami viszont itt van azt le kell nyesegetni és nagyon jelentősen, nagyon nagy mértékben a személyes szabadságot garantálni. Körülbelül így képzeljük mi is..." /I.90./

" Meg kellene teremteni a keresztény uniót". /I.105./

A "Keresztény Unió", a keresztény Közép-Európa gondolatának megteremtése nem mai keletű dr. Bálint Sándor politikai elképzeléseiben. Mint a volt osztrák-magyar monarchia politikai rendszerének, s főleg katolikus szellemének feltétlen híve és máig is csodálója, a " keresztény szocialista" állam megteremtésének lehetőségét is ebből a szemszögből építi fel, természetesen a mai nemzetközi politikai helyzetnek megfelelően. Magának a monarchikus királyságnak a létrehozását elveti, annak ellenére, hogy ma is a Habsburgok híve, de mint alapvető tényhez ragaszkodik egy államszövetséghez, egy "keresztény unióhoz", mert szerinte csak ez képes biztosítani a közép-európai kis nemzetek érdekeit.

"...Nagyon hiszek Közép-Európában Pista, hogy itten ezekből a népekből...hogyan éppen a magyarságtól valami ki fog jönni. Valami, mind a kettő, de egyik se, tulajdonképpen szóval egy harmadik... Egy közép-európai egyesült államok..." /I.188./

"Ezért volnék rendkívül híve az európai gondolat kiteljesedésének, és ugye persze aztán minden nép élheti a maga sajátos életét, és építheti a maga kultúráját, ugye amit éppen lehet..." /I.234./

Ezeket a szempontokat figyelembe véve tartotta Bálint rendkívül nagy horderejűnek a nyugatnémet-francia kapcsolatok elmélyülését, mert Nyugat-Németországot tartja az "új Európa" vezetőjének, akitől ezt a "megújódást" várni lehet.

Bálint és a csoportosulás többi tagja is, nagy figyelmet fordítanak a nemzetközi politikai élet alakulására. Messzemenő következtetéseket vonnak le egy-egy fontosabb nemzetközi eseménnyel kapcsolatban, s úgy igyekeznek ezeket magyarázni, hogy abba bele tudják illeszteni elképzeléseiket. Az SzKP. XXII. majd az MSZMP. VIII. kongresszusai után kialakult helyzetet nem a szocialista erkölcs, a humanizmus, a demokrácia megszilárdításának és a szocialista rendszer megerősödésének és fölényének könyvelik el, hanem a társadalom elpolgárilasodását, a marxizmus-leninizmus forradalmiságának elvesztését hirdetik. Szerintük ez kedvező alapfeltétele annak, hogy politikai elképzeléseik a gyakorlatban megvalósuljanak.

"...Bár kétségtelenül a kommunizmusnak vannak olyan részei és eredményei, melyet nem lehet kétségbe vonni, de nekem az a nézetem, hogy ma már a szovjet átvette a polgárilasodást, ma már nincsen proletár és kizsákmányoló, ma már csak az egész szovjet népről beszél. Nekem az az ösztönös, hangsúlyozni kívánom egyéni megérzésem, hogy a marxizmus ma már elérte a délutánját, - mondotta Bálint -. " /I. 39./

"...De tanul vagyunk egy metamorfózisnak, amikor a szélsőséges érdes forradalom lassan megszeli, átalakul, szalonképes lesz..." /I.244./

A forradalom "szalonképessé" válása alatt azt érti és reméli, hogy ideológiai területen lehetőségek nyílnak a korábbi elképzelések szélesebb kifejtésére, hogy a társadalom ideológiai "fellazítása" révén megvalósítható lesz a két ellentétes ideológia "kibékítése".

"..Hogy milyen találó szóval, milyen definícióval fogja az utánunk jövő nemzedék ezt a találkozást jelölni, ahol a két rendszer találkozik, fog, még nem tudom..." /I.244./

Az eddig vázoltakon kívül - melyek a legjellemzőbb példák - leszögezhetjük, hogy Bálint Sándor minden tevékenysége, a vallási, néprajzkutatási stb. területen is azt a célt szolgálja, hogy vallásos, az élettől elvont, a társadalom fejlődése következtében túlhaladott dolgokat erőtelve fenn-tartsa.

Ellenséges tevékenysége azonban nemcsak a fellazítási taktika alkalmazásában nyilvánul meg, hanem kimeríti az izgatás tényét is. Kapcsolataival folytatott beszélgetéseik rendszerint minden esetben politikai témákat is érintenek, s gyakran olyan kijelentések hangzanak el, melyek súlyosan rágalmazzák társadalmi rendszerünket, állami és párt vezetőinket, s a nemzetközi kommunista mozgalmat. Gyakori és kedvelt téma a kommunizmus csődjének az elemzése is. /I.130./ /I.223./ /I.265./ /I.294./

"...Ez a rendszer, most ezt nem körülömmel mondom, vagy nem tudom én mi - csak mint egy ténykérdést szeretnék konstalálni, mint amikor egy orvos megállapítja, hogy na meghalt valaki. Hát ez meghalt, ez a rendszer!" /V.103./

"... Azt kell mondanom, hogy minősített kommunisták, az, hogy nem érdekes, hogy hány ember fordul fel, nem érdekes. Csak az 5 legmegdöbbentőbb az egészben, talán már mondtam, hogy ez a szovjet moszkvita, kommunista rendszer oly megvetéssel nézi az embert, amilyenel még a világtörténelemben sohasem, illetve nem volt példa." /V.239./

Az izgatás másik formája a szocialista országok közti gazdasági együttműködés ellen irányul. A KGST-t mint olyant alapjában véve jónak tartják, s ezen az állásponton van Bálint is, azonban kihangsúlyozzák azt is, hogy nem érvényesül benne a felek egyenjogúsága, hanem a Szovjetunió vezető szerepe érvényesül, s a KGST. többi államai ki vannak szolgáltatva a Szovjetunió gazdasági érdekeinek. Erről Bálint így beszél;

"...Nézd a KGST tulajdonképpen mint ezme nem rossz ugye. Nem tudom én a gazdasági életet mondjuk egy-egy - hogy mondjam - magasabb szintre egy magasabb szintéziare emeljük. De nyilván a KGST az annyit jelent - legalább is sok mindenféle azt mutatja -, hogy ugye a Szovjetuniónak a gyarmatai vagyunk." /V.151./

./.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000006

1964. májusában dr. Bálint Sándor a csoportosulás eszmei irányítója 11 napos Nyugat-németországi uton vett részt. Hazatérése után kapcsolatainak külön-külön részletesen beszámolt élményeiről. Technikai uton részletesen figyelemmel tudtuk kísérni Bálint tevékenységét, valamint beszámolóira a kapcsolatok reagálását. Megállapítottuk, hogy külföldi utjáról fellelkesülve, tele ambícióval tért haza, ami fokozta tevékenységét, aktivitását. Beszámolóját a nyugati életforma mindenekfeletti dicsőrete, mondhatni "tömjénezése" jellemezte, a legkisebb negatívum nélkül. Ezzel párhuzamosan a szocialista tábor, valamint hazánk gazdasági, politikai és kulturális helyzetének a legteljesebb elmaradottságát hangoztatta. Nyugat-Németországban nevezett kapcsolatba került több olyan személlyel, akik operatív szempontból is érdekesek. Elsősorban említésre méltó András Károly müncheni újságírónak a személye, aki a "Szabad Európa Rádió" munkatársa, továbbá dr. Lakos Andre bécsei rk. lakész, aki 1956-ban börtönből szökött nyugatra, s jelenleg a bécsi katolikus magyar ifjúsági emigráció egyik ismert vezetője. Kapcsolatba került továbbá Gróf Erdődi Péterrel, aki 1956-ban disszidált, azt megelőzően politikai bűncselekmények miatt több esetben el volt ítélve, s jelenleg a bajor királyi család földbirtokainak ügyintézője. Erdődi felajánlotta nevezettnek, hogy találkozt hoz létre közte és Habsburg Ottó között, azonban Bálint ezt egyelőre nem vette igénybe, felt, hogy ez kitudódik, s itt-hon kellenetlenségek lesznek. /III.122./

Nevezett ellenséges tevékenysége azon tul, hogy a valóságnak nem megfelelő, tulzott szubjektív beállításban propagálja a nyugati életformát, politikai rendszert, konkrétan megmutatkozik abban is, hogy a nyugat-németországi utjáról több ellenséges tartalmu könyvet hozott magával. Ezek a következők:

- 1./ Leopold Antal: Csernoch János /emlékezés Magyarország utolsó herceg-prímására/
 - 2./ Molnár Miklós, Nagy László: Két világ között /Nagy Imre utja/
 - 3./ Milevan Gyilasz: Politikai emlékezésel.
 - 4./ Gábor Egon: Csodateremtés.
 - 5./ A Rajk per /nyugati kiadás/
 - 6./ Világképek a Hűközpontja.
- Valamint több németnyelvű kiadványt. "63 bandái".

A fenti anyagok közül titkos házkutatás során megtaláltuk az 1., 2., 3. pont alatti kiadványokat, valamint több német nyelvű könyvet, s a "Magyar Műhely" egy számát. A többi kiadvány nem került birtokunkba egyrészt azért, mert azokat kapcsolatainak kölcsön adta tanulmányozás végett, másrészt a külföldről hozott anyagok jelentős részét felesége Budapest, Harkály u. 4/a. szám alatti lakásán hagyta. A fenti anyagokat Bálint Sándor is úgy ítéli meg, hogy rendkívül veszélyesek a rendszerre nézve, s annak beláthatatlan következményei lennének, ha a hatóságok tudomást szereznének róluk. Hogy Bálint ezeket az anyagokat kapcsolatainak tovább adta, bizonyítják az alábbiak;

Bálint: "Jaj elszóltam magam ezzel a Nagy Imrével csunyan.

Böröcsök V: Nem én voltam a...

Bálint: Érdekes a Vámos asszonnal lecsapott rá.

Böröcsök: Igen jó érzése van, hogy az csenoge. Persze a Vámosnak meg kell mondani, hogy ez nem bizalmatlanság, de ezzel a könyvvel nem volna tanácsos utazgatni ilyenkor..." /IV.41./

./.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000007

Vámos Ferenc budapesti lakos, néprajzi vonatkozásban tevékenykedhet.

Bálint; "Kikészítettem, nem tudom ismered-e ezt a könyvet?

Rónai; Jajj de izgalmas ez. Megkaphatom betekintésre?

Bálint; Hát világos." /IV.210./

Rónai Béla a pécsi tanárképző főiskola tanára, Bálint Sándor bizalmas kapcsolata...

Bálint;/B/ Hát majd oda adom Neked.

Havass /G/; Jó.

B; Ha én is átnézem.

G; Ha átnéztél én is elfogom ezt olvasni.

B; Na most aztán kérlekszépén az Pesten maradt, van egy Peerdő

/7/ Shárden fordítás ez litografált.

G; Nagyon jó lenne.

B; Litografált. Az hazakerül hamarosan hozzám.

G; Az nagyon fontos.

B; Is van egy-egy világnézetek utközpontján, egy-egy Szabó

Fé/ Ferenc nevű fiatal... ugylátzik. /III.128./

A fentlekből kitűnik, hogy Bálint Havass Géza rk. lelkésznek megígéri, hogy könyvet fog adni, továbbá az, hogy egy könyv Szabó Ferencnél van.

Bálint; Gyertek, nagy örömmel várlak.

Dévény; Ezek a kis beszámolók, kis mondjuk légkör, és levegő tényleges egyetemes, katolikus, európai világban, én akkor ezt elviszem.

Bálint; Mondom, ezt kérlekszépén mutasd meg Tóninak és akkor utána diszkrétén adjátok át Gézának.." /III.167./

Bálint könyvet ad át Dévény István rk. lelkész teológiai tanárnak azzal, hogy azt Hegedűs Antal rk. lelkész teológiai tanár, valamint Havass Géza rk. s. lelkész részére adja át, miután áttanulmányozta....

Bálint; Hoztam kérlekszépén - de még fent van a Sáránál - fantasztikus könyveket, smiket elkoboztak volna tőlem, vagy esetleg felelősségre vonnak kérlekszépén. De tudtam, hogy mire hivatkozom, tudományos céllal hozom.

Pálfi; Hó de izgalmas dolog.

B; És Gyilasznak, tudod, akit becsuktak.

P; Tudom az a szovjet izé.

B; Beszélgetése Sztálinnal." /III.174./

P; És kérlekszépén becsületes magyar kommunisták, én meg vagyok róla győződve, hogy a jó isten üdvözíti őket, hívják azt Rajknak, vagy Pálfi Györgynek, vagy Maléternek, vagy Nagy Imrének, vagy kinek... egyszer ahogy Dózsának szobrot emeltek, ezeknek is szobrot fognak emelni.

B; Igen.

P; Egyébként a Magdi is olvassa, de nyugodt lehetsz.

B; Na tudom.

P; Az Andrásnak nem engedtem meg, hogy megmutassa.

B; Igen.

P; Szóval még azt se. Azért egy kicsit későbbre marad a másik könyv is. Én pár nap alatt kiolvastam.

TÖRTÉNETI HIVATAL

0 - 12554/3

C00008

Hát kérlek lassabban halad az ember, mert már sokkal több /?/ dolga van. Most már valami 150 vagy 180 oldalt elolvastam belőle. Izgalmas, érdekes.

B: Uhüm.
P: Hát ezt kérlekszépen, ezt világviszonylatban terjeszteni kellene.
B: Igen.
P: És pompás propaganda anyag lenne a moszkovitaellen, egy szenzációs propaganda.." /V.11-12./

B: Na ez volt nálad. /könyvet mutathat/ Hát ez a Nagy Imre.
P: Igen.
B: Ez a Minden kényszer nélkül.
P: Ez is voltHová tegyem?
B: Hát elteszed. Várjál, csak várjál csak Endre.
P: Benne van. " /V.144./

Végül Pálfi visszaadta a kölcsönkapott könyvet. Elmondta, hogy nem tud senki még a családban sem erről, hogy az honnan van, kitől kapta. /V.189./

Az idézetekből világosan és egyértelműen az tűnik ki, hogy Pálfi részére Bálint folyamatosan több könyvet adott át tanulmányozásra, s ezek közül Pálfi is adott tovább.

Bálint: Kérlekszépen van egy jól zárható fiókid? /Bálint ekkor kiment a figyelési helyiségből és valószínűleg egy könyvet hozott be./
- Igérd meg azt, hogyha mutatok valamit se a Gabinak nem mutatod meg, se a Jóskának. Szóval senkinek a világon.

Börcsök /V/: Nem, nem. /hosszabb ideig csend/ . Jajj, de érdekes, Grüstade /?/, érdekes.

B: Ez olyan veszélyes, hogy szinte robban, tudod.

V: Hű, elolvasnám.

B: Hát azért adom oda! Azért nagyon kérlek, hogy ne mutasd.

V: Becsomagolom.

B: Ne mutad senkinek, mert nálam talán megbocsájtják, tudod, hogy tudományos, bár nem tudom.

De, de szóval ne tudjon Vince róla, senki.

V: Jó, jó.

És Brüsszelben jelenik meg? Hát az már még csak nem is Németország..." /III.283./

Bálint megjegyezte, hogy "döbbenetes könyv", pedig olyan apróságok vannak benne. Oda adjam Neked; Akkor éjszaka nem alszom" - jegyezte meg Börcsök -. Ez a "63 bandái". /III.307./

Az idézetek szerint Bálint Sándor, Börcsök Vincze részére is több alkalommal adott tanulmányozásra anyagokat azokból az ellenséges tartalmú könyvekből, melyeket nyugatról hozott magával.

" Ezután ismét szakmai dolgokról beszélgettek, közben Bálint valamit keresett és egy könyvet is átadott "szigorúan egy feltétellel, hogy a kezedből nem adod tovább senkinek." /V.53./

Ferenczi Imre: Milyen alpári állapotok vannak nálunk, az ilyen könyv árulja el, hogy mennyire le vagyunk maradva." /V.544/

A fenti idézetek alátámasztják Bálint Sándor izgató tevékenységét, melyet eddigi adataink szerint nyolc esetben követett el azért, hogy népi demokratikus rendszerünk, valamint vezető párt és államférfiaink ellen becsmérlő és izgató tartalmú könyveket adott tovább kapcsolatai részére. Meg kell azonban jegyezni azt is, hogy ellenséges tartalmú anyagokat, melyekkel a fentiekhez hasonló célt kíván elérni, nevezett maga is készít. Ezt bizonyítják az /I.190./ és a /III.254./ valamint a /III.297./ alatt található anyagok.

Bálint Sándor ellenséges tevékenysége azon túlmenően, hogy a hozzá hasonló beállítottságú személyeknek ellenséges, az izgatás tényét kimerítő anyagokat küldöz, megmutatkozik abban is, hogy egyetemi hallgatókra káros befolyást gyakorol. Mint egyetemi tanár hivatalosan kapcsolatot tart fiatalokkal, de emellett több operatív szempontból figyelmet érdemlő kapcsolattal is rendelkezik, akik lakásán is felkeresik. Ezek közé tartozik Rigó Béla V. éves irodalomszakos egyetemi hallgató is, aki aktív irodalmi tevékenységet fejt ki. Verseiben leginkább a személyi kultusz hibáinak bírálatából kiindulva erősen jobboldali, mondhatni burkolt ellenséges hangnemben ír. Rigó Béla vezető egyénisége az egyetemi fiatal írócsoportnak, akik azt a helytelen és reakciós szemléletet vallják, hogy újat adni, a fejlődést képviselni csak a "ma" fiatal nemzedéke képes. Lobcsúlnak mindent és mindenkit, aki szembe helyezkedik az általuk képviselt "nemzedéki" gondolattal. Az öncélú irodalom hívei, vagyis azt az egzisztencialista álláspontot vallják magukénak, hogy minden korlátozás nélkül le kell írni, amit az élmények kiváltottak, s nem kell törődni azzal, hogy az megjelenhet-e azután. Adataink vannak arra vonatkozóan, hogy a Bálinttal kapcsolatot tartó Rigó Béla és társai irodalmi tevékenységük során egyrészt a nyilvánosság, másrészt asztalfiókjuk részére készítik műveiket. Ezt támasztja alá az /V.94./, valamint az /V.156-157./ oldalon található anyagok is.

Bálint fanatikus vallásossága egyetemi hallgatói körében is közismert. Ezzel magyarázható, hogy az ifjúságot ilyen értelemben szeretné leginkább irányítani. Vallásossága annyira nem titok, hogy tanítványai keresték meg azzal a kéréssel, hogy a volt jezsuita templomba szeretnének elmenni. Ilyen vonatkozásban örömmel áll nevezett bárki rendelkezésére. /V.242./

Az egyetemi hallgatók azon része, akik titokban az idealizmus alapján állnak, meg is találják nevezettel a közös hangnemet. Kikérlik véleményét, tanácsát, világnézeti és politikai kérdésekben is. 1965 tavaszán több egyetemi hallgató részéről tettleges antiszemita megnyilvánulás történt, ami miatt szigorú eljárás indult néhány hallgató ellen. Bálintot kapcsolatai teljes egészében informálják az ilyen és hasonló esetekről, s nevezett nekik adott igazat. Maga az a tény, hogy világnézeti és egyéb problémájukkal nyíltan keresik egyesek Bálinttal a kapcsolatot, azt bizonyítja, hogy ilyen irányú nézeteit az egyetemi hallgató kapcsolatai előtt egyáltalán nem palástolja. /V.256./

Bálint azokat, akikben teljes mértékben megbízik a legteljesebb mértékben támogatja. Ezt bizonyítja az egyetemi hallgató kapcsolatának Olaszországba való kijuttatása, akinek érdekében még forintkijánlási ügybe is hajlandó bekapcsolódni. Kapcsolata neve egyelőre még nem ismert. /V.228./

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 3

000010

Bálint Sándor jellemének teljes ismertetéséhez hozzátartozik még határtalan nacionalizmusa. Állandó beszédtemája nemzeti nagyságunk és múltunk felidézése. Ezzel párhuzamos sovinizmusa, mely a szomszédos népek ellen irányul.

Összegezve az eddig részleteiben tárgyaltakat, le kell szögeznünk azt, hogy Bálint Sándor társadalmi helyzetét tudományos téren elismert szakmelyiségét arra használja fel, hogy a fellazítási tevékenység különböző változatain keresztül az izgatásig, alkalmaz minden eszközt, mellyel társadalmi rendszerünknek árthat. E tevékenysége súlyosan veszélyezteti ifjúságunk szocialista szellemű nevelését, s megérett arra, hogy ilyen irányú tevékenységét a törvényesség keretei között megszakítsuk.

Dr. Lehel István /Bácsbodrog, 1917. I. 22. a; Bednár Szilárdka :/ egyetemi adjunktus, pártönkivüli, származása értelmiségi, magyar állampolgár és nemzetiségű, Szeged, Lenin krt. 27 szám alatti lakos.

Mint biológus kezdte tanulmányait, de érdeklődést tanusított a művészet-történet és a festészet iránt is. 1936 előtt mint ipari tanuló intézeti tanár működött. 1956-ban ellenforradalmi magatartást tanusított. 1960-ban került a tudományegyetem bölcsészkarára, ahol művészet-történetet tanít. Szabad idejében festészettel foglalkozik. Festészet terén nem hivatkozik az eddig ismert irányzatokra. Az idealizmust túlhaladottnak tartja, de nem fogadja el a szocialista realizmust sem. Kifejti, hogy művészeti téren nem a szocialista realizmus előtt van a jövő, hanem az egyén, az egzisztencia érvényesülését kell előtérbe helyezni. "... ez a művészet több a realizmusnál, a valószínűleg ez a jövő irányvonala..." /IV.232./ Dr. Lehel István igen sok egyetemi hallgatóval tart kapcsolatot. Látogatói több esetben csoportosan keresik fel lakását, ahol rögtönzött házi kiállításon mutatja be festményeit, s tart művészi felfogásáról előadást. /V.84,121,128,131,132./

A csoportos látogatások mellett igen nagy azoknak az egyetemi hallgatóknak a száma is, akik egyedül, vagy párosával látogatják meg. Lehel István mélyen vallásos, aki a művészetek területén is idealista felfogást vall. Nyilván, saját nézeteit csak lakásán fejtheti ki, mint ahogy ki is fejti. Ily módon világnézeti vonatkozásban károsan befolyásolja a vele kapcsolatot tartó fiatalokat. Társadalmunk fejlődését, jövőjét a marxizmus-leninizmussal ellentétben a Bálint Sándornál már tárgyalt koncepció szerint magyarázza, vagyis hogy a kommunizmus és az idealizmus, mint két ellentétes világnézet 2-3 generáció múlva kiegyenlítődik. Bálint Sándor és Lehel István között ezzel kapcsolatban az alábbi beszélgetés zajlik le:

Lehel: "És tudod kétségbeejtő, mert sok fiatalal beszéllek és olyan ószintén megnyilatkoznak a teljes cőltalanságukról..."

Bálint: Borzasztó.

L: Én még ilyen értelemben nem tapasztaltam, mint most. Majdnem robbanásig feszült a helyzet ott a vizsgák körül /marxizmus/. Én majdnem úgy vagyok vele, hogy ha megtudják, hogy én tudok ilyenekről, hát...? Engem annyira felzaklat az ifjúságnak ez a...

B: És milyenek, első, második, vagy harmadikosok?

L: Mindenfélék.

B: Ja most ezen az izén!

L: Igen, voltak kétszer is nálunk.

B: Aha.

TÖRTÉNETI HIVATAL

0 - 12554/3

000011

- L: De akármelyik fiatal, és tudod hazugság az egész... és az a baj, hogy maguk között beszélnek és azt vélik, hogy velem lehet beszélni ilyen nyíltan, vagy valami.
B: Igen, értem...
L: Ilyet is mondtam már, hogy amikor csillapítom őket, hogy majd megoldódik és néhány generáció múlva átalakul." /II.27./

Lényegében ugyan ez a koncepció található meg Lehel világnézeti felfogásában a /IV.232./ oldalon is. Dr. Lehel kapcsolatai ugyan úgy, mint nevezett, nem hível a szocialista társadalmi rendszernek. Ez kitűnik a művészeti kérdésekről vallott nézeteiből, valamint a Lehelnél tett látogatásai során elhangzott politikai viccekből is. /IV.258./

Lehel István ellenséges tevékenysége szorosan kapcsolódik a Bálint Sándor ellenséges koncepcióhoz, s teljes mértékben realizálódik az ifjúság irányában, s ebben van rendkívül káros volta.

Dr. Ferenczi Imre /; Balmezőváros, 1931. a; Csöke Julianna /; egyetemi adjunktus, szegényparaszt származású, nős, MSZMP, tagjelölt, Szeged, Tárogató u. 4 sz. alatti lakos.

Nevezett a tudományegyetemet Debrecenben végezte el, mint néprajzsza-kos. Az egyetem elvégzése után Nyíregyházára került a Megyei Tanács művelődési osztályára, ahol mint előadó tevékenykedett. Később vissza-került Debrecenbe, ahol kezdetben általános iskolában tanított, majd a Déry muzeumhoz került muzeológusnak. Politikailag probléma nem merült fel vele kapcsolatban debreceni tartózkodása idején. 1956-ban is lojális magatartást tanúsított. Nevezett 1964 őszén jött Szegedre a József A. Tudományegyetem Néprajzi Tanszékére, dr. Bálint Sándor egyetemi tanár mellé adjunktusnak. Ferenczi Imre rövidesen minden napos vendége lett Bálint Sándornak, s hamarosan megismerkedett a Bálint köré csoportosuló személyekkel, s több esetben részt vett azok társaságában közös beszélgetéseken is. Birtokunkban lévő anyagok alapján megállapítottuk; annak ellenére, hogy Ferenczi Imre MSZMP. tagjelölt, teljes mértékben azonosítja magát Bálint Sándor és köre ellenséges nézeteivel. A pártba minden valószínűség szerint egyéni érdekeit szem előtt tartva kérte felvételét.

Ferenczi és Bálint közötti beszélgetés során felmerülnek nacionalista kérdések, amit nyíltan megbeszélnek, s elítélik ezzel kapcsolatosan a Szovjetunió nemzetiségi politikáját. /IV.70-75/

Más alkalommal Ferenczi kifejti Bálint előtt azt, hogy a XI. századi ember igénye az egyéniség a személyiség teljes felszabadítása, amit a demokráciának kellene biztosítani. Hiányolja a tradicionális ifjúsági szervezeteket, amit a rendszerünk "felrobbantott", sőt ellene dolgozik, míg ezeket a közösségeket teljesen szét nem robbantotta. E kérdésnél

feltétlenül a felszabadulás előtti /cserkész, kalot, Sziv-gárda stb. egyesületekre kellett Ferenczinek céloznia/. Ferenczi nyíltan beszél Bálintnak arról, hogy társadalmunk közösségi szelleme nem rendelkezik semmi biológiai összetartó erővel, s még az utolsó támpontot, a családot is veszély fenyegeti. Ferenczi leplezetlen ellenségességét jól fejezi ki az alábbi idézet; Társadalmunkról beszél,

"..végigkísérem, figyelem ezt a társadalmi osztályt és nagyon gyorsan fejlődik. A nyugat után a nyugati eszmék iránti ragaszkodás megvan..." /IV.130./

Bálinttal azt értékeli Ferenczi, hogy a népeknek biztosítani kell a szabad mozgását, önrendelkezés jogát. Utalva a Szovjetunióra, annak a véleményének ad hangot, hogy ez a mozgás a Szovjetunióban is feltétlenül megindult volna már, ha nem lenne rendőrállam. Mindezt pedig, vagyis az elnyomást a Szovjetunió Hitlerrel tanulta./V.208./ Ferenczi, mint ahogy a fentiek is bizonyítják a legteltesebb összintességgel nyilatkozik Bálint előtt, s fejti ki hozzá hasonlóan ellenséges nézeteit.

Ferenczi jellemtelen karrierizmus világosan látszik abban a beszélgetésben, melyben beszámol Bálintnak az egyetemi pártbizottság vezetőség-választó taggyűléséről. A pártot, a párt tagjait és célkitűzéseit a nevetség és a guny tárgyává tette./V.108-109./

Hogy mennyire szorosan hozzátartozik dr. Bálint Sándorhoz és köréhez, azt bizonyítja az a tény, hogy Bálint Ferenczi részére is adott tanulmányozásra azokból a könyvekből, melyeket nyugatról hozott. Erre vonatkozó rész tárgyalásánál konkrétan utaltunk.

Börcsök Vince /: Kiskunhalas, 1925. I.8. a: Szécsi Julianna :/ középiskolai tanár, pártonkivüli, nő, parasztszármazású, magyar nemzetiségű és állampolgár, Szeged, Tárogtató u. 1/c. szám alatti lakos.

Nevezett néprajzi vonalon került kapcsolatba Bálint Sándorral. Mint a szegedi tanyavilág jó ismerője segítségére volt, s jelenleg is van Bálintnak néprajzi vonatkozású kutatásaiban. Börcsök politikai beállítottsága teljesen azonos Bálint Sándor beállítottságával. Ugyan olyan reakciós ellenséges világszemlélete van neki is, mint a csoportosulás többi tagjának. Hogy a bizalom mennyire meg van Börcsök irányába, azt bizonyítják az alábbiak;

Börcsök több alkalommal részt vett olyan beszélgetéseken, melyen ellenséges megjegyzések hangzottak el Bálint részéről. Szakkal teljesen azonosította magát, sőt hasonló hangnemben nyilatkozott. Egy alkalommal Bálint, dr. Szabó Ferencsel folytat beszélgetést, ahol erősen bírálják a környező népi demokratikus államok nemzetiségi politikáját, nacionalizmusuk teljes mértékben megmutatkozik. E beszélgetésre érkezik meg Börcsök, s Bálint úgy nyilatkozik Szabónak; "...nyugodtan mesélheted tovább ez előtt a jó ember előtt, mint ha én előttem mesélnéd."/II.36./

. / .

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000013

Börcsök ellenséges magatartása kifejezésre jut a Szovjetunió rágalmazásában is. Bálinttal hosszan beszélnek erről a témáról. /III.310./

Bálint és Börcsök bizalmas beszélgetése a különböző politikai kérdések mellett több esetben vetődnek fel egyházpolitikai problémák. Különösen a vatikáni zsinat időszakában a keresztény egység gondolata, ennek szükségessége merült fel, de ezen túlmenően, s egy általuk várt rendszerváltozás esetére vázolják a katolikus egyház politikájának taktikáját. /IV.56-63./ /IV.161-166./

Hogy mennyire teljes a bizalom Bálint és Börcsök között, azt az is bizonyítja, hogy Börcsök volt az, aki az első között kapott Bálinttól azokból a könyvekből, melyeket Nyugat-Mémetországból hozott magával. Erről a vonatkozó rész ismertetésénél bővebben említés történt.

Börcsök reakciós politikai beállítottsága kitűnik abból is, hogy tanítványai nyíltan elmondják neki, hogy milyen politikai eseményeket hallottak, de hozzáfűzik, hogy "ne tessék megkérdezni, hogy honnan értesültünk". Mindez azt bizonyítja, hogy Börcsök úgy ismert a tanítványai körében, mint akinek ilyet bátran el lehet mondani. Ez nem azt támasztja alá, hogy nevezett mint középiskolai tanár hivatala magaslatán áll, s megfelel azoknak a követelményeknek, melyek az ifjúság szocialista szellemű nevelése terén rá, mint nevelőre hárulnak. /IV.175./

Dr. Szabó Ferenc /: Orosháza, 1935. III.13. a: Jankó Julianna :/ középiskolai tanári szakképesítéssel rendelkezik, munkahelye: Szegedi Állami Levéltár, igazgató-helyettes, nőtlen, pártönkivüli, magyar nemzetiségű, magyar állampolgár, Szeged, Pulez u. 31/a sz. alatti lakos.

Középparaszt családból származik. Műveltségén aluli személyekkel nem áll szóba. Jelenleg mint levéltári kutató a Szegedi Állami Levéltárban dolgozik. Aktívan foglalkozik néprajzzal, s így került kapcsolatba dr. Bálint Sándorral. Több néprajzi munkája jelent már meg, melynek kiadásában Bálint volt segítségére. Politikai beállítottsága ellenséges társadalmi rendszerünkkel szemben. Munkahelyén köszönéskor, és más alkalmakkor politikai jelszavakat használ erősen gunyos értelemben. Mint történelemszakos tanár kijelenti, hogy ma még minden kényszernek és erőszaknak tűnik, s 50-100 év múlva fog kiderülni, hogy az is. /IV.269./

Jelenleg mint kutatási témával a földosztással foglalkozik. Erről tanulmányt ír, melyben a földreform ellen, s a tsz. mozgalom ellen fog adatokat nyilvánosságra hozni, természetesen elrejtve amit az illetékesek meg fognak érteni.

"...Érdekes dolgokra jöhet rá az ember, bár ehhez nem is kell kutatómunkát végezni, mert elég ha az ember az ismert tényeket egymással szembe állítja. Ugye tudod, hogy a parasztnak azt ígérték, hogy földet kap? Megkapta, mert elvették az akkori adógi tulajdonostól. Aztán pedig belekényszerítették lassan az egész ország parasztságát a tsz-be. Most aztán gondolkozhat a paraszt, hogy ez államosított, törvényesített rablás-e, vagy sem. Elképzelheted, hogy mi a paraszt igazi véleménye. Persze mindezt így, nyíltan neked elmondhatom, de a munkámba azért szintén benne

lesz. Akinek szeme és esze van, ott is észre veheti az igazságot, ha eddig nem vette észre." /IV.282./

Szabó Ferenc és Bálint Sándor között a legteljesebb összhang, világnézeti azonosság tapasztalható. Bálint azonkívül, hogy néprajzi vonatkozásban segítségére van, formálja Szabó világnézetét is. Könyvet ad át részére tanulmányozásra, amit Bálint rendkívül veszélyesnek tart - mármint társadalmi rendszerünkre "-. A könyv feltételezhetően a "Jeszuiták, nyárspolgárok, bolsevikok" című könyv. /I.46./

1963-ban nevezett többnapot a Román Népköztársaságban töltött, s az ott látottakról, valamint nézeteiről számol be Bálint Sándornak. Beszámolója végig nacionalista izgatás. /I.320-328./

Pálffy Budinszky Endre /: Budapest, 1902. IV. 11. a: Zákány Pálffy Margit:/ Szeged városi főmérnök, pártonkívüli, nős, volt tőkés, nemzetvédelmi kereszt tulajdonos, magyar nemzetiségű és állampolgár, Szeged, Hunyadi J. sgt. 12 sz. alatti lakos.

Nevezettnek a felszabadulás előtt Szeged városban három bérháza volt, s rendelkezett földdel és egy tanyával is. Politikai vonatkozásban teljes egészében kiszolgálta a Horthy-rendszert, amiért "Nemzetvédelmi" keresztet kapott. Magatartására jellemző a kétszínűség. Hivatali tevékenysége során úgy tűnteti fel magát, mint rendszerünk feltétlen híve. Valójában pedig ellensége annak. Fanatikus vallásos. Bálint Sándornak egyik legbizalmasabb baráti kapcsolata. Rendszeresen megszokta látogatni Bálintot, s a vele folytatott beszélgetések során rendszerint politikai kérdéseket vitatnak meg. Pálffy alantos politikai vicceket mesél Bálintnak, majd kifejtí 5 is a már ismertetett koncepcióját, mely szerint a keresztény elvek és a szocializmus nem ellentétes egymással. A kommunizmus csődjéről beszélnek, mert az igazi szociális eszmék csak keresztény alapon győzhetnek. /I.125-136./ Politikai beszélgetéseik nem mentesek az antiszemita kijelentésektől sem./II.8-10./

Pálffy Budinszky mélyszéges ellensége társadalmi rendszerünknek, erről így nyilatkozik:

"...Hát Sándorkám ezt a rendszert ki kéne irtani a föld színéről és fel kellene osztani..."

A Szász Béla által nyugaton irt és kiadott "Rajk per" című ellenséges izgató és rágalmozó tartalmu könyvről, melyet Bálint Sándortól kapott, elismerően nyilatkozik, s megjegyzi:

"...mostmár nyomják ezer, tízezer, vagy nem tudom hány példányban magyarul, franciául... és most úgy látszik ezek a nyugati kommunista pártok is kezdenek kiábrándulni a moszkovita vezetésből..."

Mindebből világosan kitűnik mérhetetlen kommunistaellenessége./V.12-13./

./.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000015

Bálint Sándor Pálffy Budinszkynek átadott több ellenséges tartalmu könyvet, melyek közül Pálffy is tovább adott néhányat, egy bizonyos "Magdi" nevű személynek. Magdi minden valószínűség szerint nem tartozik a családhoz, mert sem Pálffy felesége sem lánya nem Magdolna. Ezzel lényegében ő is elkövette az izgatást. /V.11./

Pálffy Budinszky mint városi főmérnök több olyan szigorúan bizalmas adat birtokába kerül, ami szolgálati titkot képez. A Szeged környéki tervezett nagy arányú KGST. beruházások több adatáról nevezett beszámolt Bálintnak, s ezzel szolgálati titoksértést követett el. /V.11./

Hegedűs Antal /: Bajnok, 1928. a: Horváth Terézia :/ rk. lelkész, teológiai tanár, Szeged, Beloiannisz tér 6 sz. alatti lakos.

Dr. Hegedűs Antal és Bálint között szoros kapcsolat alakult ki. Bálint Sándor a felszabadulás előtt is, és utána is szoros kapcsolatot tartott fenn vezető, vagy legalábbis befolyásos egyházi személyekkel. Hegedűs mint jól tájékozott egyházi személy részletesen informálja Bálintot azokról az egyházpolitikai eseményekről, melyek egyrészt az egyházmegegyét, másrészt az egész katolikus egyházat érintik. Bálint mélyszéges vallásossága és keresztény világsszemlélete következtében élénk figyelemmel kíséri az egyházi élet alakulását. Mélyszégesen elkeseredik azért, mert a katolikus papság, még a "kommunista rendszer" által megengedett lehetőségeket sem használja ki. Hosszu időn keresztül Hamvas András püspöksége idején Bálint az egyházmegegye és a katolikus hitélet lanyhulását a püspök tehetetlenségével, a kommunistákkal való lepaktálásával magyarázta. Igen élénk érdeklődést tanúsított azonban a püspöki székbe történt változások, s így elsősorban Hamvas András utódját illetően. Hegedűs Antal on keresztül részletesen tanulmányozta Bálint az új püspököt Ijjas Józsefet, s ugyancsak Hegedűs közvetítésével eszközölt ki egy személyes találkozót. Bálintnak meggyőződése az, hogy a püspök befolyásolásával elérhetik az egyházmegegye hitéletének fellendítését. Bálint azon fáradozik, hogy Hegedűsön keresztül befolyásolja a püspököt új munkatársai megválasztásában. Így igyekszik előtérbe hozni Pongrácz Lóránd, ellenséges tevékenység miatt elítélt apátfalvi rk. lelkészt is, valamint más reakciós beállítottságú személyeket.

Hegedűs természetesen teljes mértékben élvezi Bálint bizalmát, tud a Bálint által hozott ellenséges tartalmu könyvekről, sőt maga is kapott azokból.

Havass Géza /: Budapest, 1913. a: Markó Margit :/ rk. s. lelkész, államellenes szervezkedés miatt elítélt személy, magyar nemzetiségű és állampolgár, Szeged, Attila u. 9 sz. alatti lakos.

Havass Géza rk. segédlelkész 1961-ben a "Fekete hollók" fn. ügyben állt feldolgozás alatt, s került őrizetbe. Államellenes szervezkedésben való részvétel miatt 4 és fél évre lett ítélve, 1963-ban amnesztiával szabadult. Havass Géza és Bálint Sándor közötti kapcsolat régi keletű, s ennek megfelelően mély és bizalmas, amit bizonyít az a tény, hogy Bálint 1964-ben

Nyugat-Németországból való hazatérése után részletesen beszámolt Havassnak kinti élményeiről, azokról a személyekről, akikkel kint kapcsolatba került. Ezek a személyek részben közös ismerőseik voltak. Beszámolt Havassnak Bálint a magával hozott könyvekről is és tanulmányozásra Havass Géza is kapott azokból. /III.122./

A fenti személyek azok, akikről el lehet mondani, hogy Bálint Sándor szorosabb baráti köréhez tartoznak, s részt vesznek abba a csoportosulásban, melyet "Fellazítók" fedőnéven dolgozunk fel. Megállapítható azonban az is, hogy dr. Bálint Sándor igen széles ismeretségi körrel rendelkezik országos viszonylatban, s felkereste lakásán több személy, akikkel az eddig ismertettekhez hasonlóan ellenséges politikai tartalmu beszélgetéseket folytatott. Az alábbiakban röviden ezeket a fontosabb kapcsolatokat ismertetjük.

Aldobólyi Nagy Miklós /: Turócszentmárton, 1911. a: Hoffman Georgina: / volt főiskolai tanár, ellenforradalmár, jelenleg vizgázdálkodási előadó, Szeged Vízügyi Igazgatóság, Szeged, Vadász u. 4/a sz. alatti lakos.

Bálint Sándor barátja és nagy tisztelője, mert Bálintban a magyar mult és hagyományok őrzőjét és megmentőjét látja. Nacionalista, sovínizta beállítottsága. Szerepel még az alosztályunk által feldolgozás alatt álló "Jogászok" fn. előzetes ellenőrző csoportdossziés ügyben, valamint egy betánista csoportosulásban.

Korpás Emil /: Ürmény, 1910. a: Szeitel Józsa /: a József A. Tudományegyetem földrajz tanszékének docense, Budapest, VI. Rudas László 75.

Korpás két alkalommal látogatta meg Bálintot. A köztük lefolytatott beszélgetésből az tűnik ki, hogy Korpás nacionalista beállítottsága. Hosszu beszélgetésen keresztül értékelik, s elítélik a szlovákiai viszonyokat, az ottani magyarság és magyar kultúra bomlását. /I.55.IV.38./

Kovács László /: Budapest, 1913. a: Kézdí Szabó Terézia /: agrónómus a Pilisí Állami Erdőgazdaságnál, nős, pártönkívvíli, magyar állampolgár és nemzetiségű, Visegrád, Rév u. 4.

Nevezett szülei kocsmárosok voltak. A felszabadulás előtt belépett az FKGP-ba, majd a DNP-be lépett át a felszabadulás után. Mindkét pártban országgyűlési képviselő volt. Ismeretsége Bálinttal innen ered. 1956-ban ellenforradalmi magatartást tanusított. Az utóbbi években két alkalommal kereste fel Bálint Sándor, akivel hosszasan értékelték az aktuális politikai eseményeket, természetesen salyát beállítottságuknak megfelelően. /I.203, IV.179./

Kristó Nagy István budapesti lakos, a Magvető Kiadó lektora.

Nevezett Bálint kapcsolata. Budapesti utjai alkalmával rendszeresen fel szokta keresni Kristó Nagy Istvánt. Ismeretségük régi keletű, főleg szakmai vonatkozásu. Egy alkalommal Kristó Szegeden felkereste Bálintot, s ez alkalommal főleg irodalmi problémák kerültek fel közöttük. /I.256./

Rónai Béla /: Magyarlak, 1923. a: Mód Erzsébet :/ főiskolai tanár,
Pécs Tanárképző Főiskola, Pécs, Homok u. 2 sz. alatti lakos.

A pécsi elvtársaktól kapott információ szerint Rónai Béla politikailag megbízható személy. Nevezett három alkalommal folytatott beszélgetést Bálint Sándorral. A beszélgetések politikai jellegűek voltak, s azokról egyértelműen kitűnt Rónai Béla ellenséges beállítottsága.
/I.290, 294, II.15, IV.210./

Dr. Ijjas Jankovics Antal /: Szentgotthárd, 1906. a: Kovács Janka :/
lektor, magyar nemzetiségű és állampolgár,
Budapest, VIII.Szentkirály u. 28.

Nevezett az "Új ember" kiadóhivatal lektora. Közte és Bálint között régi keletű baráti kapcsolat áll fenn. Bálint budapesti tartózkodásai során felszokta keresni nevezettet. /II.5./

Tunyogi Csapó János /: Magyarlapád, 1902. a: Sándor Lujza :/ volt gimnáziumi tanár, nyugdíjas, pártonkívüli, nős, Kossuth L.sgt. 8. sz. alatti lakos.

Tunyogit és Bálintot a politikai nézet-azonosság, a reakciós ellenséges beállítottságuk kapcsolja össze. Egymást felszokták lakásukon keresni. Tunyogi nagyra értékeli Bálint tevékenységét, s erről így nyilatkozik:

"Tehát ő attól függetlenül, hogy nem pap és nem prédikál, de mint egy szellemi erő kivetítő fészke ma is él, ma is tartó erő Bálint János..."

"...Tehát ha nekünk lesz egy újabb korunk, akkor ennek a kornak minden szennye nélkül lesz egy forrás, ahonnan a jobb kor ihatik és megismerheti magát."

"...A ma odaérvő egyetemi hallgatók számára, az érdeklődő emberek számára Bálint Sándor egy nemzeti erőt sugárzó szellemi erőforrás."

Tunyogi nyugaton élő fia egyik verses-kötete adataink szerint Bálintnál van tanulmányozás végett. /II.96, III.28./

Lükő Gábor /: Komárom, 1909. a: Lükő Magdolna :/ muzeum-igazgató,
Kiskunfélegyháza, Vöröshadsereg u. 9 sz. alatti lakos.

Nevezett két alkalommal kereste fel Bálint Sándort. A közöttük folyó beszélgetés nacionalista és szovjetellenes tartalmu volt.

Dr. Dévény István /: Szeged, 1929. a: Liszy Jolán :/ rk. lelkész,
teológiai tanár, Szeged, Deák F.u. 2 sz. alatti lakos.

Dévény István és Bálint Sándor között bizalmas a kapcsolat. Ezt bizonyítja az is, hogy Bálint a Nyugat-Németországból hozott ellenséges izgató tartalmu anyagokból adott át Dévény Istvánnak azzal a feltétellel, hogy

áttanulmányozás után azokat tovább adja Hegedüs Antal teológiai tanárnak, valamint Havass Géza rk. segédlelkésznek. /III.165./

Dr. Rakonczi János /: Hódmezővásárhely, 1917. a: Rostás Mária / József A. Tudományegyetem vezető nyelvtanár, angol-szakos, pártönkivüli, Szeged, Deák F.u. 8 sz. alatti lakos.

Rakonczi angolai tanulmányutjáról számol be Bálintnak. Az anyagból az tűnik ki, hogy világszemlélete hasonló a Bálintéhoz. A beszélgetés során politikai témákat is érintenek, pl: az államok függetlenségét, amit állandóan hangsúlyoznak, ez moszkvai "taktika". Érződik a beszélgetésből, hogy angolai tartózkodása alatt Rakonczi igyekezett kapcsolatot teremteni, s teremtett is emigrált magyar írókkal, mint pl. Czigány Lóránttal, aki 1956-ban disszidált, s egy irodalmi folyóirat szerkesztője. /III.260./

Waldman József /: Szeged, 1912. a: Aczél Regina Borbála / tanár, pártönkivüli, Szeged, Bokor u. 1 sz. alatti lakos.

Waldman maga is foglalkozik kisebb néprajzi tanulmányok készítésével, főleg oktatás céljából. Gépkocsijával több alkalommal elvitte Bálintot kutató utra, s mint Bálint jó baráti kapcsolata több alkalommal részt vett politikai jellegű beszélgetéseken. /IV.161, V.41, 210./

Dr. Liszkay Lőrinc Lóránd Mária /: Pécs, 1890. a: Tallián Cecília /: nő, eltartott, pk. Szeged, Szt.Miklósi u.9 sz.

Bálint bizalmas kapcsolata, ellenséges beállítottsága. Ez tűnik ki hosszú politikai tartalmú beszélgetésükből is. /V.101./

Rigó Béla /: Kolozsvár, 1942. a: Gyökemati Márta /: V.éves irodalomszakos hallgató, nő, MSZMP. tagjelölt. Szeged.

Rigó Béla mint ahogy az összefoglalóban fentebb foglalkoztunk vele, egyike azoknak az egyetemi hallgatóknak, akik szoros kapcsolatot tartanak Bálinttal. Rigó Béla ellenséges magatartása megmutatkozik a művészetről vallott nézeteiben is, valamint politikai kérdésekhez való hozzáállásában. A Szovjetunió-beli tanulmányutról való hazatérése után felkereste Bálintot, s részletesen beszámolt élményeiről, amit politikai viccekkel fűszerezett. /V.155./

Medzibrodsky Endre /: Jászalsószentgyörgy, 1924. a: Szaner Kovstancia. / egyetemi adjunktus, József A. Tudományegyetem, pk. nő, Szeged, Arany János u. 13 sz.alatti lakos.

Medzibrodsky két alkalommal felkereste Bálintot, s könyvet kért tőle kölcsön. A beszélgetésükből az tűnik ki, hogy élvezi Bálint bizalmát. Nevezett szervünkkel szemben lejárási magatartást tanusít. /II.225., III.35./

Dr. Ilia Mihály /: Tápé, 1934. a: Dobó Erzsébet /: egyetemi adjunktus, nő, MSZMP-tag, Szeged, Bocskai u. 4 sz. alatti lakos.

Ilia Mihály Bálintnak tanítványa, aki egyrészt ilyen értelemben, másrészt mint egyetemi oktatók kapcsolatban vannak egymással. Ilia annak ellenére, hogy párttag azonos nézeteket vall Bálinttal. Kapcsolatban áll a párisi emigráns magyar irodalmi kiadóval a "Magyar Műhely"-el. /II.225./

III.

Dr. Bálint Sándor ellenséges izgató tevékenységét az alábbi személyek kihallgatásával lehet dokumentálni:

Böröcsök Vincze: Tudomása van arról, hogy Bálint ellenséges tartalmu anyagokat hozott magával Nyugat-Németországból. Bálint arról beszélt neki, sőt több könyvet át is adott részére. Tudomása van Bálint ellenséges beállítottságáról.

Ferenczi Imre: Tanulmányozásra kapott Bálinttól ellenséges tartalmu könyveket. Több alkalommal olyan beszélgetést folytatott Bálinttal, melyben kölcsönösen izgató és rágalmozó kijelentéseket tettek társadalmi rendszerünkre.

Pálffy Budinszky Endre: Több könyvet kapott Bálinttól, melyek közül egy "Magdi" nevű nőnek ő is tovább adott egyet tanulmányozásra, holott tisztában volt a könyv ellenséges tartalmával. Minden alkalommal - amikor beszélgetést folytattak egymással - izgattak társadalmi rendszerünk, s a kommunisták ellen. Rágalmazó kifejezéseket használtak párt és kormányvezetőkinkre.

Dr. Dévény István: Ellenséges tartalmu anyagokat kapott Bálinttól tanulmányozásra azzal a további céllal, hogy azokat Hegedűs Antalnak, valamint Havass Gézának is át kell adni.

Hegedűs Antal: Kihallgatható arra vonatkozóan, hogy milyen formában kapta meg azokat az anyagokat, melyeket Bálint Dévénynek adott át, s mit tud arra vonatkozóan, hogy kik jutottak még hozzá rajtukivül ezekhez a könyvekhez.

Havass Géza: Bálint beszélt neki, hogy milyen a rendszer szempontjából veszélyes könyveket hozott magával, s azokból a részére is fog átadni tanulmányozás végett. Kihallgatható, hogy kitől kapott ilyen anyagokat, s kik kaptak még rajta kívül.

Az úgy realizálása során lehetőség nyílik Bálint más kapcsolatainak a kihallgatására, azonban elsősorban a fent felsorolt személyek azok, akik

. / .

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000020

olyan terhelő adatokat tudnak szolgáltatni nevezett ellenséges
tevékenységére, ami jogilag is minősíthető.

Magyar József
/ Magyar József r. ezds. /

Dán István
/ Dán István r. százados /
alosztályvezető

L. Scholtzky & Ady

K: 3 pl-ban.

K: 1 pl. E/Cs-445 d.

1 pl. BM.III/III.Oszt.Bp.

1 pl. Vizsgálati Oszt.

G: Szné.

Nytsz: 432/283-1965.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000021

Feljegyzés.

Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár lakásán az alábbi ellenséges tartalmu írásos anyagok találhatók:

1954-ben készített, feljegyzés politikai állásfoglalásáról.

1962-es Csehszlovákiai utjáról készített memoár.

1964-es Nyugatnémetországi utjáról készített memoár.

✓ Nagy Imre életrajza.

✓ Gyilasz Sztálinnal folytatott beszélgetései.

✓ A Rajk per.

Grüstade.

✓ "63 Bandái".

Pápai uterlis /körlevelek/ 5 pl.

Világnézetek ütközőpontja.

Gábor Egon: Csodateremtés.

✓ Csernok János élete.

Misekönyv.

Müncheni folyóiratok.

✓ két világ közt.

✓ új találmányok

✓ magyar életkép.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000022

Adta: "Csaba" fn. Ügynök
Vette: Kecse N. Sándor r. alhdgy.
Idő: 1965. április 2-án 10.15 h.
Hely: "Bástya" fn. "T"-lakás.

Ügynöki jelentés.
Szeged, 1965. április 15-én.

Tárgy: Ocsák Miklósról elsődleges jelentés.

Ocsák Miklós II. évf. BTK-s magyar-történelem szakos hallgató az Eötvös-kollégium lakója. Távlati terve az, hogy néprajzra fog szakosodni. Jelenleg is Bálint Sándor néprajzos adjunktusnál dolgozik. /: Részt vett a néprajz-konferencián is Szegeden. / A kollégiumban meghitt baráti köre nincs, különösebben Földváry Lászlóval - évfolyantársával - van jóban. Ismerősem nem ismeri azt a társaságot, amellyel Ocsák találkozni szokott. Politikai kérdésekben általában nem szokott nyilatkozni, viszont rendkívül részletesen ismeri a vallási problémákat, érdekességeket. /: Az intézetben is ilyen témán dolgozik. /

Földváry László szintén II. éves magyar-történelem szakos hallgató. Ő Karácsonyi egyetemi tanár intézetében dolgozik, témája Katona József Bánk bánja. Állandó tagjai az Egyetemi Újság Író-Gárdájának. Jelenleg a BTK. KISz. titkárhelyettese, és folyamatban van pártfelvétele is. Megnyilatkozásai nem hatnak őszintének, határozottan baloldalinak és meggyőződéses kommunistának tünteti fel magát. Közvetlen baráti köre nincs, nem udvarol, állandó kapcsolatot csak egy bajai Bácskás kosarazó lánnyal tart fenn, levélben. Meggyőződésből, elvi indoklással nem udvarol senkinek. /Állítólag a fent említett lánnyal is pusztán baráti kapcsolata van. / Ocsák gyakran szokott esténként távolmaradni - ismeretlen helyen és társasággal. Földváry nem jár el, csak a kollégistákkal sörözni. Az elég gyakran előfordul, hogy kettesben - Ocsák és Földváry - mennek el "sörözgetni". Szeged, 1965. ápr. 2.

"Csaba"

Értékelés:

Hálózati személyünk jelentése operatív szempontból értékes. Ocsák neve 3/e rendszabályon vett jelentésben - B.S.-nél - vetődött fel. Eddigi megállapításunk szerint Ocsák, mint magyar-történelem szakos hallgató, néprajzkutatás területén is aktivizálja magát. Hálózati személyünk célirányos vezetésével elnyerheti Ocsák bizalmát, smint aki érdeklődést mutat a néprajzkutatás iránt, ismeretséget tud kötni a "Fellazítók" fn. ügyben szereplő Bálint Sándorral.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000025

Földvári László bölcsész hallgatóval kapcsolatosan már az előző találkozó alkalmával is adott jelentést hálózati személyünk. Nevezettel alosztályunk foglalkozott beszervezés céljából. Tudomásunk van arról is, hogy a BM. illetékes alosztálya is tanulmányozta Földvári személyét az említett célból, azonban konspirációs készségének hiányában erre nem tartották alkalmasnak. Ez most újból bebizonyosodott.

M e g j e g y z é s :

Ügynökünk a találkozón pontosan megjelent. Zavaró körülményt nem tapasztaltam. Elfoglaltságára való hivatkozása miatt a kikérdezést csak a jelentésben foglaltakkal kapcsolatosan eszközöltem, mely során hálózati személyünk operatív szempontból értékes tényeket elmondani nem tudott.

F e l a d a t :

- 1./ Ocsák Miklóssal történő beszélgetése alkalmával feltűnés nélkül mutasson érdeklődést a néprajzkutatás iránt. Tekintve, hogy az Eötvös-kollégium hallgatói, Bálint Sándor vezetésével megtekintik Szeged nevezetességeit, a lehetőséghez mértén vegyen részt azon és a későbbiek során Ocsákkal értékelje a látottakat, tudományos vonatkozásban..
- 2./ Sasvári Máriával vegye fel a kapcsolatot, érdeklődjön affelől, hogy Kovács és között a viszony hogy alakult. Horváth Tamással kapcsolatosan milyen véleménye van ilyen tekintetben.

hog kell a feladat v. az ak. m. lett i.

I n t é z k e d é s :

Ocsák Miklós priolálása. A jelentés 1 példányát az Ügynök "M" dossziéjába helyezem el, 1 pl-t "Fellazítók" fn. csoport dossziéba.

Legközelebbi találkozó 1965. április 9-én 10.15 h. "Bástya" fn. "M"-lakás.

/ Kecse N. Sándor r. alldgy. /

L á t t a :

/ Dán István r. százados /
alosztályvezető

K: 2 pl-ban.

K: 1 pl. "M" d.

1-pl. "Fellazítók" fn. csopd.

G: Szné.

Nytsz: 432281-1965.

Ism.
Mik.
mél.
A H.
Pcs.
fes.
15-
Ocs.
kez.
Ocs.
dez.
böl.
Ocs.
pőj.
a b.
igé.

J E L E N T É S .

S z e g e d, 1965. május 10-én.

Jelentem, hogy 1965. május 7-én 20 órakor a Lenin krt-on /Fürdő előtt/ megelőzött dr. Bálint Sándor egyetemi tanár. Szürke felöltő és kalap, valamint szürke nadrág és fekete félcipő volt rajta. Kezében használt barna nagyméretű aktatáska volt. Gyors léptekkel fiatalosan haladt a Lenin krt-on, majd a krt. és a Takaréktár utca sarkánál átment a Lenin krt-on. 20.05 h-kor a Lenin krt. 27 számú házba bement. Rövid időn belül az ablakon keresztül láttam, hogy Lehel István egy. adjunktus lakásán a belső hálószobában fogadta nevezettet. Ezután Lehel leengedte az ablak redőnyét, majd hangulatvilágítást kapcsolt be. Ezt a másik szobának az utcai ablakán keresztül látni lehetett. Kb. 20 óra 7-8 perckor, ahogy a Juhász Gy. utca és a körút sarkán állva vártam a feleségemet, odaérkezett egy kb. 50-55 év körüli nő és egy 17-18 éves magasnövési fiú, akik lesekedtek be Lehel I. ablakán. Tekintettel arra, hogy fény szűrődött ki, a két személy között rövid vita kezdődött, hogy ki nézze meg, hogy a lakásban otthon vannak-e. A fiú nem vállalta, s ajánlotta a nőnek, aki feltehetően az anyja volt, hogy zögessen be az ablakon. Nevezett erre nem vállalkozott, hanem bement a kapu alá és a lakásba becsengetett. Néhány perces távollét után kijött az utcára és mondta a fiúnak, hogy nem nyitottak ajtót. Feltételezi, hogy Pista bácsi szórakozottságból a villanyt égbe hagyta. Ezután a Tiszapart felé távoztak. A nő kb. 50-55 éves alacsony, 150 cm. magas lehetett. Őszhaju, rövid barna posztókabátot viselt. A fiúnál egy szatyorban 3-4 üveg sör volt.

Dán István r. százados
alosztályvezető

K: 1 pl-ban.
K: E/Cs-445 d.
G: Szné.
Nytsz: 432/34-1965.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000064

61

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
Politikai Osztály

205-9/107/65

" Szigorúan titkos!
Különösen fontos! "

J ó v á h a g y o m ;

/ Galambos József r. vezérőrnagy /
miniszterhelyettes

Tárgy: " Fellazítók " fn. ügy
realizálására

J A V A S L A T .
S z e g e d , 1965. május 15.

A Csongrád Megyei Rendőrfőkapitányság Politikai Osztálya 1963. december 5-től előzetes ellenőrző csoportdossziés ügy formájában operatív feldolgozó munkát folytat dr. Bálint Sándor egyetemi tanár, volt DNP országgyűlési képviselő és társai ellenséges tevékenységének felderítésére és dokumentálására.

A feldolgozó munka során megállapítottuk, hogy nevezettek értelmiségi körökben és egyetemi hallgatók között folyamatos izgató tevékenységet fejtenek ki. Politikai koncepciójuk a "keresztény szocialista társadalom" megteremtése Magyarországon, melynek létrejöttét evolúciós uton, egy nyugatnémet vezetés alatt álló " európai unió " keretében tartják megvalósíthatónak.

Dr. Bálint Sándor 1964. április 27-től május 9-ig tanulmányi uton Nyugat-Németországban járt, ahol felvette a kapcsolatot a magyar emigráció néhány vezető egyéniségével, és tőlük több ellenséges tartalmú könyvet és folyóiratot hozott magával. Pl;

Molnár Miklós - Nagy László; Két világ közt. /Nagy Imre útja/
" Nagy Imre Politikai és Társadalomtudományi Intézet, Brüsszel."

Milovan Gyilas; Beszélgetések Sztálinnal.

Leopold Antal; Csernoch János /emlékezés Magyarország utolsó hercegprímására/.

. / .

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000068

Kühnelt-Eddin Erik; Jezsuiták, nyárspolgárok, bolsevikok.
"Magyar Műhely" 1963. /francia kiadás/.

Nevezett lakásán megtartott titkos házkutatás során ezekről az anyagokról operatív dokumentumokat szereztünk be. Ellenőrzött adataink szerint Bálint Sándor az ellenséges tartalmú propaganda anyagokat bizalmas kapcsolatainak átadta tanulmányozás céljából.

A laza csoportosulásban résztvevő személyek tevékenységének társadalomra veszélyessége nagyfokú, mert elsősorban az értelmiség és a tanuló ifjúság befolyásolására irányul. A BM. III/1-M. osztály jogi véleményezése szerint az illegális csoportosulásban résztvevő személyek a Btk. 127.§. /1/ bek. b./ és c./ pontjába ütköző izgatás büntetével gyanúsíthatók.

E z e r t

j a v a s o l j u k :

1./ őrizetbe venni és lakásán házkutatást tartani;

Dr. B Á L I N T S Á N D O R /: Szeged, 1904. augusztus 1. a: Kónya Anna, pártokivüli, egyetemi tanár, volt DNP országgyűlési képviselő, néprajzkutató, parasztszármazású, magyar nemzetiségű és állampolgár :/ Szeged, Tömörkény u. 2/b sz. alatti lakos. Budapesti lakása: Markály u. 4/b.

2./ házkutatás tartását;

Dr. P Á L F I Y B U D I N S Z K Y E N D R E /: Budapest, 1902. a: Zakány Pálffy Margit, Szeged Városi Tanács főmérnöke, pártokivüli, nő, volt tőkés, nemzetvédelmi kereszt tulajdonos, magyar nemzetiségű és állampolgár :/ Szeged, Hunyadi J. sgt. 12 sz. alatti lakos lakásán,

Dr. B Ö R C S Ö K V I N C Z E /: Kiskunhalas, 1925. a: Szécsi Julianna, középisk. tanár, pártokivüli, nő, parasztszármazású, magyar nemzetiségű és állampolgár :/ Szeged, Tárogató u. 1/c. sz. alatti lakos lakásán.

Dr. S Z A B Ó F E R E N C /: Orosháza, 1935. a: Jankó Julianna, középisk. tanári szakképesítéssel rendelkezik, Szeged

. / .

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000069

Állami Levéltár igazgató-helyettese, nőtlen,
pártonkívüli, középparaszt családból származik,
magyar nemzetiségű és állampolgár :/
Szeged, Pulcz u. 31/a sz. alatti lakos lakásán.

H A V A S S GÉZA /: Budapest, 1913. a: Markó Margit, rk. s.
lelkész, államellenes összeesküvés miatt elítélt,
s közkegyelemmel feltételesen szabadult,
értelmiségi származású, magyar nemzetiségű és
állampolgár :/ Szeged, Attila u. 9 sz. alatti lakos lakásán.

Dr. D E V É N Y ISTVÁN /: Szeged, 1929. a: Liszy Jolán, rk.
lelkész, teológiai tanár, értelmiségi származású,
pártonkívüli, magyar nemzetiségű és állampolgár :/
Szeged, Deák F. u. 2 sz. alatti lakos lakásán.

Dr. Bálint Sándor társainak büntetőjogi felelősségrevonását a házkutatások, valamint a vizsgálat eredményétől tesszük függővé.

A fentiek alapján kérjük a "Fellazítók" fn. ügy realizálását engedélyezni.

/ Czene Mihály r. alezredes /
osztályvezető

/ Eperjesi László r. alezredes /
BM. III/III. Csoportfőnök

K: 2 pl-ban.
K: 1 pl. BM.III/III.Csfség.
1 pl. "Fellazítók" fn.d.
G: Ezné.
Nytsz: 432./397-1965.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 3

000070

olyan terhelő adatokat tudnak szolgáltatni nevezett ellenséges
tevékenységére, ami jogilag is minősíthető.

Magyar József r. száz.
/ Magyar József r. száz. /

Dán István r. százados /
/ Dán István r. százados /
alosztályvezető

Böhm József r. száz.
/ Böhm József r. száz. /

Magyar József

3 pl.-ban.
1 pl. R/CS-445 d.
1 pl. DR. III/III. Oszt. Sz.
1 pl. Vizsgálati Oszt.
H. Sz.
Nyit.: 43.283-1965.

1. A tevékenység nem kell
törvényben, de a Bolint
melletti munkát is fele-
lősege mellett nem
munkáit nem (Póly,
Böhm, Böhm, Böhm,
Szer.)

2. Az ügy tevékenység
fel kell tüntetni ügy-
törvényben, de a Bolint
melletti munkát is fele-
lősege mellett nem
munkáit nem (Póly,
Böhm, Böhm, Böhm,
Szer.)

Böhm József

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Álosztály

Szigorúan titkos!

Adta: "Mannlicher" fn. Ügynök
Vette: Molnár József r. szds.
Idő: 1965. május 12.
Hely: Lakásán.

Ügynöki jelentés.
Szeged, 1965. június 15-én.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár ügye.

1965. április 12-én esti órákban az utcán találkoztam Sándorral, hazafelé menet, s a kapuig kísértem. Beszélgetésünk során a régi török hódoltsági időről beszélgettünk, ennek során mondotta: "A török hódoltság alatt a magyarság helyzete jó volt, mert a törökök nem kényszerítették rá akarataikat a magyarságra, nem szólt bele a vallási és magánéletébe, látszik, hogy mások voltak a törökök, mint a szlávok." Majd mondotta: "A mai vezetőkől az a baj, hogy nem tudnak, de nem is akarnak tonni." Mondottam: "Mi szertinted ennek az oka? Felelte: "Én úgy látom, hogy a diktatúrák vezetői tudják, hogy az uralmuk csak addig tart, míg az életük, az utódlást nem tudják biztosítani, mint a monarchiában, és ezért zsarnoki a diktatúra." Elmondotta azt is: "a Művelődési Minisztériumhoz beadtam egy kérelmet, hogy engedélyezze a bánatban lévő 35 magyar községben kutató munkát végezzenek néprajzi adatok végett, de nem tudom miért, a minisztérium elutasította ezen kérelmemet."

1965. V.12-én.

"Mannlicher"

Értékelés:

Az ügynök jelentése tájékoztató jellegű feladatán kívül véletlenül találkozott össze dr. Bálint Sándorral és folytatott vele rövid beszélgetést. Bálint ez alkalommal is megragadta az alkalmat arra, hogy a török hódoltság idejét a mai viszonyokkal hasonlítsa össze és ezen keresztül kifejezésre juttassa szovjetellenességét.

A jelentést az ügy realizálása során dekonspiráció veszélye nélkül felhasználni nem lehet.

Intézkedés:

A jelentésből 2 pl-ban másolatot készítünk, melynek 1 pl-t a "Fellazítók" fn. ügy anyagába, 1 pl-t az ügynök "M" dossziéjába helyezünk el.

Feladat:

Az ügynök dr. Bálint Sándorral kapcsolatban újabb feladatot nem kapott, mivel az ügy realizálás előtt áll és az ügynököt fokozatosan ki kívánjuk belőle vonni. Találkozó alkalmával az ügynök figyelmét külön felhívtam arra, hogy egyelőre dr. Bálint Sándor lakásán ne keresse fel.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000000

96

- 2 -

Egyéb irányu feladata a jelentéssel egyidejűleg adott Ludvig Imre tárgyú jelentésben van megjelölve.

Molnár József
Molnár József r. szds.

L á t t a:

Dán István
Dán István r. százados /
alosztályvezető

k: 2 pl-ban.
K: Int. rovat szerint.
G: Szné.
Nytsz: 432/505-1955.

TÖRTÉNETI HIVATAL

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000081

..... osztály rendőre
 Szám: 31-60.66/1061

Határozat

a nyomozás elrendeléséről

Megvizsgáltam az 1965 év julius hó 9 é n hivatalos
 által tett feljelentést, amely a Btk. 127 §-ában ütköző, a ugyanazon bek. szerin
 minősülő izgatás büntetnének alapos gyanújára utal.

Emiatt a Be. 103. § (1) bekezdése alapján az ügyben a nyomozást elrendelem. A nyomozás lefolytatására
 a Csongrád megyei FRK. Politikai Oszt. álynak van hatásköre.

A feljelentés adatai szerint Dr. Bálint Sándor /:Szeged 1904. aug. 1.
 anyja: Kónya Anna, egyetemi tanár, magyar állampolgár:/ Szeged Tömör-
 kényi u. 2/b. szám alatti lakos 1964-ben "Két világ közt Nagy Imre útja"
 című Brüsszelben kiadott könyvet hozott Magyarországra, a könyv tar-
 talma a gyűlölet felkeltésére alkalmas. Többek között a következő
 kitételek vannak benne."

NR-1119 r. sz. — Bt. 100 000 — 84.1.0630/5 — Zrínyi Ny. (M) 4922

-2-

"Nagy Imrét saját halottjának tekinti az emberiség a gyászoló
 tömeg tisztelte benne nemcsak a vérbefojtott magyar
 forradalom, de az egyetemes szabadság mártírját is."

Adataink szerint Dr. Bálint Sándor ezt a könyvet több
 személynek átadta olvasás végett. Ezzel cselekménye
 a rendelkező részben foglalt büntett megvalósítására utal.

Szeged 19 65 julius 12 n.

Czene Mihály
 /:Czene Mihály:/
 alezredes

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

" Szigorúan titkos!
Különösen fontos! "

Engedélyezem:

Czene Mihály
/ Czene Mihály r. alezredes /
osztályvezető

Tárgy: Dr. Bálint Sándor szegedi
lakos ügyében

OPERÁCIÓS TERV.
Szeged, 1965. július 12.

A Csongrád Megyei Rendőrfőkapitányság Politikai Osztálya operatív feldolgozó munkát folytatott dr. Bálint Sándor /: Szeged, 1904. augusztus 4, anyja: Kónya Anna /: egyetemi tanár, büntetlen előéletű, magyar állampolgár és nemzetiségű, Szeged, Tömörkény u. 2/b. szám alatti lakos ügyében.

Az operatív feldolgozó munka során megállapítást nyert, hogy nevezett birtokában nyugati államokban magyar nyelven kiadott ellenforradalmi jellegű propaganda anyagok vannak, melyeket szűkebb baráti körének olvasás végett átadott. Ezenkívül értelmiségi és ifjúsági körökben szóban folytatólagosan is izgatott.

Az operáció célja;

Dr. Bálint Sándor ellenséges tevékenységének megszakítása, az izgató tartalmu anyagok lefoglalása, szóbeli izgató tevékenységének, valamint annak dokumentálása, hogy a birtokában lévő izgató tartalmu propaganda anyagokat más személyeknek olvasás végett átadta.

./.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000087

Az operáció feladata;

1./ A büntett bizonyítékul szolgáló anyagok nyílt házkutatások útján történő felkutatása és lefoglalása. Különös figyelmet kell fordítani az alábbi anyagok megszerzésére;

- Molnár Miklós-Nagy László; "Két világ között" /Nagy Imre útja/
- Milovan Gyilasz; "Beszélgetés Sztálinnal".
- Leopold Antal; "Emlékezés Magyarország utolsó hercegprimására."
- Kühnelt - Eddin Erik; "Jezsuiták, nyárszolgárok, bolsevikok"
- Rajk per; /Brüsszel-i kiadás/
- "63 bandái"
- "Világnézetek ütköző pontja"
- "A Magyar-Műhely" és "Új látóhatár" c. folyóiratok feltalálható példányszámain.

Fentiekén kívül;

- Nyugaton magyar nyelven kiadott bármilyen könyv, vagy folyóirat.
- Fentiek értékelésével foglalkozó kéziratok, jegyzetek /gépirással, vagy kézírással/.
- Dr. Bálint Sándor által 1954-ben készített feljegyzését, politikai állásfoglalásáról. /gépielt kézirat/
- Dr. Bálint Sándor külföldi utjairól /: 1962 Csehszlovákia, 1964 NSzK, 1965 Jugoszlávia ./ készített memoárja.

2./ A büntett bizonyítása kihallgatásokon keresztül;

a./ Dr. Bálint Sándor terheltté nyilvánítása és terheltkénti kihallgatása.

- Terheltté nyilvánítás és terheltkénti kihallgatás történik a házkutatás befejezése után a Csongrád Megyei Rendőrfőkapitányság III/L. osztály ___ számú szobájában.

Felelős; Dr. Turáni László r. őrgy.

b./ Dr. Pálffy Budinszky Endre tanukénti kihallgatása külön kihallgatási terv alapján III/L. osztály ___ számú szobájában.

Felelős; Dobosi Imre r. őrgy.

c./ Dr. Börösök Vincze tanukénti kihallgatása külön kihallgatási terv alapján III/L. osztály ___ számú szobájában.

Felelős; Páttér Ferenc r. szds.

. / .

000083

TÖRTÉNETI HIVATAL

d./ Dr. Szabó Ferenc tanukénti kihallgatása külön kihallgatási terv alapján a III/1. osztály _____ számú szobájában.

Felelős; Bundity István r.fhdgy.

e./ Havass Géza tanukénti kihallgatása külön kihallgatási terv alapján a III/1. osztály _____ számú szobájában.

Felelős; Vass Antal r. szds.

A házkutatások megtartása után a felelősök azonnal megkezdik a tanuk kihallgatását. Ezzel egyidőben az akcióban résztvevő operatív tisztek megkezdik a házkutatás során lefoglalt anyagok értékelését.

Az operáció gyakorlati végrehajtása;

Az operáció kezdetének ideje 1965. július 13-án 06 h.

Ezzel egyidőben házkutatást tartunk;

1./ Dr. Bálint Sándor Szeged, Tömörkény u. 2/b sz. alatti lakásán.

Brigádvezető; Dr. Turáni László r. őrgy.

Brigádtagok; Bóka István r. szds.

Nagy Béla r. őrgy.

Kesze N. Sándor r. alhdgy.

Dr. SZABÓ ISTVÁN r. fhdgy.

AB. 42-39 frszu. gépkocsi.

2./ Dr. Bálint Sándorné Budapest, _____ Harkály u. 4/b sz. alatti lakásán.

Felelős; BM. III/1. Osztály.

BM. III/III-2/b. alosztály.

3./ Dr. Pálffy Budinszky Endre /; Budapest, 1902. anyja: Zákány Pálffy Margit /; főmérnök, pártönkivüli, magyar állampolgár és nemzetiségű, Szeged, Hunyadi János sgt. 12 sz. alatti lakásán.

Brigádvezető; Dobosi Imre r. őrgy.

Brigádtagok; Molnár József r. szds.

Nagy László r. szds.

AB. 69-79 frsz. gépkocsi.

4./ Dr. Börcsök Vincze /; Kiskunhalas, 1925. anyja: Szécsi Julianna /; középiskolai tanár, pártönkivüli, magyar állampolgár és nemzetiségű,

. / .

000084

TÖRTÉNETI HIVATAL
- 12554 i 3

Szeged, Tárogató u. 1/c. sz. alatti lakos lakásán.

Brigádvezető; Fetter Ferenc r. szds.
Brigádtagok; Szili Ferenc r. szds.
 Tordai Miklós r. szds.

AC. 82-87 frsz. gépkocsi.

- 5./ Dr. Szabó Ferenc /: Orosháza, 1935. anyja: Jankó Julianna /: városi levéltáros, pártunkivüli, magyar állampolgár és nemzetiségű, Szeged, Pulc u. 31/a sz. alatti lakos lakásán.

Brigádvezető; Bundity István r. fhdy.
Brigádtagok; Nagy Sándor r. őrgy.
 Ungi István r. szds.

AB. 47-00 frsz. gépkocsi.

- 6./ Havass Géza /: Budapest, 1913. anyja: Markó Margit /: rk. segédlel-
 kész, magyar állampolgár és nemzetiségű, büntetett előéletű, Szeged,
 Attila u. 9 sz. alatti lakásán.

Brigádvezető; Vass Antal r. szds.
Brigádtagok; Nagy Ferenc r. szds.
 Juhász György r. alhdy.

AB. 81-16 frsz. gépkocsi.

Az operáció sikeres végrehajtása érdekében az alábbi intézkedéseket
 tesszük;

- 1./ Dr. Bálint Sándor tartózkodási helyének megállapítása érdekében 3/e
 rendszabályon keresztül lakhelyét és munkahelyét ellenőrzés alatt
 tartjuk.

Felelős; Katona János r. hdy.

- 2./ Dr. Szabó Ferenc tartózkodási helyének megállapítását "Sólyom" fn.
 ügynökünkön keresztül eszközöljük.

Felelős; Nagy Béla r. őrgy.

- 3./ Dr. Pálffy Budinszky Endre, dr. Börcsök Vincze, Havass Géza tartóz-
 kodási helyének megállapítása céljából 1965. július 12-én délutáni
 órákban speciális környezettanulmányt készítünk.

Felelős; Nagy Béla r. őrgy.
 Romhányi András r. szds.

. / .

TÖRTÉNETI HIVATAL
 0 - 12554/3

000085

Az operációban résztvevő operatív tisztek feladatával kapcsolatos eligazítást 1965. július 12-én 14 h-kor a Csongrád Megyei Rendőrfőkapitányság épületének kitanácstermében tartjuk meg.

Felelős; Dobosi Imre r. őrgy.
Dán István r. szds.

A fentiek alapján kérjük az operációs tervben megjelölt intézkedések végrehajtását engedélyezni.

Dobosi Imre
/ Dobosi Imre r. őrnagy /
III/1. osztály vezetője

Dán István
/ Dán István r. százados /
III/III. osztály vezetője

K: 1 pl-ban.
K: E-Cs.445.sz.dosszié.
G: Szné.
Nytsz: 432/594-1965.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 3

000086

T á v m o n d a t

BM. III/III.Csoportfőnökség Vezetőjének
B u d a p e s t .

Tájékoztatásul közlöm, hogy 1965 július 13-án 06 h-kor előzetes terv alapján végrehajtottuk Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár és társai lakásán a házkutatást. A házkutatások során lefoglaltuk - az ismert izgató tartalmu anyagokon kívül - "UJ EURÓPA" c./Habsburg Ottó szerkesztésében megjelent/1964. évfolyamának néhány számát a Katovikus emigráció által szerkesztett izgató tartalmu kiadványokat, Dr.Bálint naplóját, mely mélyszéges Kommunista ellenességét és keresztény szocialista koncepcióját tartalmazza.

A házkutatások lefolytatása során Dr.Bálint Sándor beismerő vallomást tett, az izgató tartalmu anyagok beszerzésére, és tovább terjesztésére vonatkozóan. Vallomását dr.Pálffy-Budinszky Endre tanuvallomásával megerősítette.

Dr.Bálint Sándor beismerő vallomást tett arról is, hogy MILOVA GYILASZ; "Beszélgetés Sztálinnal" c.izgatótartalmu anyagot átadta tanulmányozásra még GESZWEIN GYULA Szeged Ságvári E.u.8 sz. alatti lakosnak is. Ezzel szemben GESZWEIN átadta olvasásra Dr.Bálintnak MILOVAN GYILASZ; "Uj Osztály" c. - nyugaton kiadott és illegális uton bejuttatott - izgató tartalmu könyvét. Az "Uj Osztály" c.kiadvány lefoglalása érdekében a nyomozás folyamatban.

Megjegyzendő, hogy eddig a házkutatások ellen a sértettek panaszt nem tettek.

S z e g e d, 1965 július 14-én.

[Handwritten signature]
/Ozéné Mihály r.alezredes:/
osztályvezető. mh.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000087

115
BM. III. Főcsoportfőnökség
III. Csfség 2/b. alosztálya.

"Szigorúan titkos!"

1. sz. pld.

Tárgy: Bálint Sándorné

F e l j e g y z é s

Budapest, 1965 július hó 23.

A Belügyminisztérium részére bejelentést tett Garami Kálmán elvtárs, a KPM politikai főosztályának dolgozója, hogy Bálint Sándornét, akinek különvált férje ellen eljárás folyik, felkereste két amerikai állampolgár.

Garami elvtárs az alábbiakat mondotta el. Felesége Haics orvosprofesszor munkatársa és az ő révén meghívást kaptak Tihanyba Borsos szobrászművész kiállításának a megtekintésére, így került egy társaságba az említett két amerikai állampolgárral, illetve Bálint Sándornéval, akinek állítólag az említett amerikaiak rokonai.

1965. VII. 21-én reggel az amerikaiak Bálintnéért mentek egy piros színű Olds Mobil gyártmányú 300 lóerős Okioi rendszámú gépkocsival és levitték magukkal Tihanyba. Garami elvtársékkal együtt indultak csak ők egy gyengébb kocsival később érkeztek meg. Megérkezésükkor az említett Borsos szobrászművésszel már ekkor ott tartózkodott Ilyés Gula, Kossuth díjas író, Borsos, az említett két amerikai és Bálintné. A beszélgetés általános jellegű volt, abban semmi gyanusát nem talált Garami elvtárs.

A fent említett autó rendszámát és az amerikaiak nevét nem sikerült megállapítani. Bálintné az említett nap estéjén visszahozták Budapestre.

A későbbiek során amennyiben indokolt lesz, úgy határfigyelőt lehet leadni az említett autóra.

/:Varga István r.fnögy.:/

Készült: 3 pld.

Kapja: 1 sz. pld. Szegedi Pol.O.

2 sz. pld. lerakva: 2/40 nyt.

3 sz. pld. táj.

Nyt.sz.: 2/14-2239

2-4653/65

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000088

470/1229/865

J e l e n t é s

Szeged 1965. július 29-én.

Jelentem, hogy 1965. július 15-én Bálint Sándor a Micinényi nevű házvezetőnőjének arról beszélt, hogy a házkutatásnál kintlévő személyek közül az egyik tanítványa volt, és azt hitte Bálint, hogy az illető majd észreveszi, mivel tanára volt. A személy arról beszélt, hogy milyen házával gondolt mindég Bálintra, de hogy azt mondta volna, hogy hagyja tok, majd ezt, vagy azt én átnézem, és akkor azt mondta volna, hogy kérem nem tárlatam semmit. Micinényi elmondotta, hogy Pesten mindenütt kerestek könyvet, még a speizba is benéztek. Ugy suttogtak, hogy nem lehetett semmit hallani. A beszélgetésük 8 óra 33 perctől 8 óra 36 percig tartott.

9 óra 40 perctől Bálint és Micinényi beszélgetnek. Bálint egy levelet írt, amire Micinényi azt kérte, hogy feladónak az ő nevét írja és majd arra is fog a válaszerkezni. Bálint a levelek megírása után arra kérte Micinényit, hogy ne egy postafiókába dobja be, hanem külön-külön.

1965. VII. 17-én 8 óra 33. perctől Bálint Micinényivel való beszélgetés alkalmával elmondotta, hogy előző nap délután a nyomozó hozzá nagyon barátságos volt, és hogy a nagyságosasszonyról kérdezősködött, és ő elmondott mindent. Arra fogja kérni a feleségét, hogy a jövőhét végén utazzon le egyedül, és Micinényi menjen ki elébe. Ma reggel ott volt nála a Lehel fél 7 órákor érdeklődni, hogy mi van vele, mert úgy hallotta, hogy letartoztatták, és utána hívta fel "Gáborékat". Ő arra kérte, hogy telefonon ne nagyon hívogassák. Ha a felesége megérkezik, és még nem hallgatták ki, szeretne neki egy két tanácsot adni. Arra kérte a feleségét, hogy addig amíg bíróság elé nem kerül, ne csináljon semmit. Ha Micinényit megkérdezik, akkor azt mondja, hogy ő nem tud semmiről, mert a "Tanárur" neki mindég a háztartási problémákról és általános dolgokról beszélt csak. Bálint beszélt még arról is, ha megfosztják az egyetemtől, akkor valószínű nyugdíjazni fogják. Valószínű a doktorátusból nem lesz semmi sem, mert azt a Pártbizottságnak kell javasolni.

A kihallgatásán ő megmondja, hogy ő csak a maga nevébe beszél, és vegyék tudomásul, hogy ő semmiféle összeszekülésbe nem akar részt venni. Az ügyvédje azt mondta, hogy jobb volna ha az ügyet Pesten tárgyalnák, mert ott esetleg műveltebb emberek vannak, és úgy fognak fel a naplót, hogy azt személyes dolog, és nem tudnák azt bizonyítani, hogy azt más is látta esetleg. Attól függ, hogy ezt az ügyet politikailag fel akarják-e fújni. Ha felfújják, akkor ő nem számít semmire, igaz hogy ez borzasztó kellemetlen lenne más vonatkozásba "neki" mivel őtet ismerik külföldön, a munkája után. Újra felhívta a figyelmet Micinényinek, hogy ha behívják, akkor nem tud semmiről, semmit.

A beszélgetést 8 óra 55 perckor befelyezték.

14 óra 42 perctől 15 óra 21 percig Bálint egy Lulu nevű nővel beszélgetett. Arról beszélt, hogy egy üzenetet akar a feleségének küldeni az ügyével kapcsolatban. Felolvass egy részt, hogy ha a feleségét kihallgatják ne tudjon semmiről, csak annyit, hogy eljárás van folyamatba Bálint ellen. A kihallgatás alkalmával a nyugati utjáról

000089

faggatták a kihallgatáson. Ezután átadja Lulunak a levelet amit el kell juttatni a feleségének. Úgyével kapcsolatban elmondja Lulunak, hogy nyugatról hozott könyveket foglaltak le és a naplóját, aminek a tartalma ennek a rendszernek nek tetszik. Sáránál is házkutatás volt, de nem találtak semmit sem. Tamás a könyveket nem látta, amit hozott. Bálint két emberre gyanakszik, hogy elmondotta, hogy ő könyveket adott nekik, de nem tudja hogy mejik jelentette fel. Nevet nem mer mondani Lulunak, mert nem akar gyanúsítani senkit sem. Közölje még Lulu a Sárával azt is, hogy az ügyvéd azt mondta, hogy meg fogják büntetni, de fogják a bűnteést függesztetni. A rendőrségem nagyon udvariassak voltak és azt mondták neki hogy legyen nyugodt, figyelembe veszik a tudomány nyos munkásságát. Lulu mondja meg Sárának, hogy ne telefonáljon, ne írjon, hátha rájönnek valamire, és ha gondolja a hét végén utazzon le. Mivel a "Pesti legfelsőbb Államügyész" jó barátja, a Sára menjen el hozzá, és mondja el, hogy mi van övele, és ha azt látja a Miklós, akkor már most avatkozzonba az ügybe. Ezután Bálint egy könyvet adott Lulunak azért, hogy ha valaki megállítja, mondja azt, hogy könyvért volt nála.

1965 VII 19-én 15 óra 22 perckor felkereste lakásán Bálintot egy Álmos nevű személy, akinek elmondotta, hogy valaki felfeljelentette, hogy tiltott könyveket tart, lefoglalták a magnetofon szallagokat is, de azon nem találnak semmit. "Ugy hogy kérlek szépen a leg szűkebb baráti körömből szoltak nekik" Arra a kérdésre hogy milyen könyvek voltak Bálint megemlíti a "Nagy Imre utja" és olyanek, amelyek rá nézve kompromittálók. Megtalálták a naplóját is, azt viszont nem mutatta senkinek sem.

Most eljárás van ellene, attól függ, hogy felfogják-e fulyni, mert ez egy felfüggesztett büntetéssel is ellehetne intézni, attól függ, hogy akarnak példát mutatni. Álmos kérje meg Jánosbácsit, hogy nem politizáltak ott kint soha. Most nem tudja, de lehet hogy majd pénzre lesz szüksége. Ha nagyobb összegre lenne szüksége 8-10 ezer forint, majd értesíti Álmost aki megjen ki Varga Ferenc Domaszéki plébánoshoz, az majd szerez.

A kihallgatása során nyomatékosan fog érvelni azzal, hogy a naplóját nem mutatta meg senkinak sem. Az ügyvédje azt mondta, hogy lehet hogy felviszik Pestre az ügyet, az neki jó volna, mert ott szélessebb látókörű emberek vannak. Elmondta bent, hogy a Vince az a könyvet olvasta. Bálint arra kéri Álmost, hogy a "Korunk körképe" c. könyv maradjon kint nála, habár nem is tiltott, de nem tudják, hogy az ügyet, hogyan fujják fel. Ha felmentik is olyan szégyen lesz ez neki ami haláláig fog érezni. Olyan korrekt volt, nem harcolt úgy ellenünk mint a nyilasok ellen. A könyveket két személynek adta oda olvasni. A Vince azt abszolúte nem beszélt biztos, a másikat nem tudta.

Bálint a hűségének lett az áldozata, mert itt akart a "népével" maradni, majd így folytatta: "Most egytől félek, rettegek, hogy ha ezt a Szabadeuropa kommentálni fogja, ezzel annyit árthat, ne vegyan a védelmébe"

A házkuta ásnál 5-en voltak, közülük az egyik egy volt tanítványa volt, aki megkérdezte, hogy ő emlékszik-e rá. A rendőrségre beidézték akol nagyon udvariassan kihallgatták. Az Antalfit is be fogja adni tanunak, mert az bizonyítja, hogy 1956-november elején ő beszélt vele, és segítségéről biztosította szükség esetén.

A fentiek után Bálint annak a véleményének adott kifejezést, hogy örült, hogy Álmos felkereste, és arra kérte, hogy ha bent jár Szegeden máskor is keresse fel, majd 16 óra 15 perckor Álmos eltávozott.

16 óra 22 perckor egy János nevű személy érkezett. Bálint éppen in dálni akart valahova. Bálint nem mer az ügyről beszélni, mert most van vizsgálat alatt és nem beszélhet. Jánosnak az a vélemény hogy valamelyik munkatársa vagy barátja jelentette fel Bálintot, és az illető egy aljas ember lehetett. Bálint úgy nyilatkozott, hogy nem tudja, hogy ki lehetett az illető aki bejelentette. János 16.35 h. kor eltávozott.

000000

1965 július 20-án 12 óra 20-perctől 12 óra 37 percig. Aurél nevű személy érkezett, akinek Bálint elmondotta, hogy nyomozás folyik ellene, benne is volt az újságba. A rendőrségen azt mondták, hogy az ügyéről ne beszéljen senkinek. Aurélnak bizalmasan megmondja, hogy tiltott könyv miatt indult ellene eljárás. Már tavaj ősszel gondolt arra, hogy ezeket a könyveket átvigye Aurélékhoz. Két személynek adta oda olvasni. Azon sokat gondolkodott, hogy miért kellett a rádióba leköszölni és a sajtóba. Attól fél, hogy ez még súlyosbítja a helyzetét. Aurélnak az a véleménye, hogy kizártnak tartja, hogy Bálintot ezért a cselekményéért börtönbe csuknák. Esetleg felfüggesztik a büntetést és biztos a nyugdíjazását fogják kérni. Olyan hírek keringenek, hogy Bálint olyan könyvet hozott, ami 10 példányba volt meg és azt osztogatta. A fentiek után a Jogiegyetemen történt szemlyi változásoktól beszélgettek, majd Aurél eltávozott.

1965 július 21-én 13 óra 45 perctől 14 óra 57 percig egy András nevű személy tartozkodott Bálintnál, akinek Bálint elmondotta, hogy a külföldről behozott könyvek miatt folyik ellene eljárás. Házkutatást is tartottak nála. Az a baj, hogy a behozott könyveket másnak is odaadta olvasni. Két személynek adta oda. Véleménye szerint nagyobb baj az, hogy a naplóját is lefoglalták, mert abba vannak nem csak vallási, hanem politikai dolgok is. Attól fél, hogy mivel az újságba is megjelent, hogy nagy dolgot fognak belőle kovácsolni. Bálint akiknek továbbadta a könyveket, látkükre kötötte, hogy ne mondják, és nem utassák senkinek. Teljesen megbizott bennük, és ezek közül jelentette fel valamelyik. Kapott az ősszel egy adjuntust, de kizárt dolognak tartja, hogy csinált volna valamit. Ő a kapitalistákról éppen úgy megmondja a véleményét, mint erről a "döbbenetes materializmusról". At talán a legnagyobb baj, hogy a naplójába hangot adott a "habsburg szimpátiájának". Andrásról azután érdeklődik, hogy mennyi idő kell ahhoz, hogy az ügy a bíróság elé kerüljön. András egy hónapot jósol. Bálint annak a véleményének ad majd kifejezést, ha kihallgatja, hogy a katolikus egyháznak politikai kérdésekkel nem szabad foglalkozni, neki ez a véleménye. ~~Bálint~~ András elmondja, hogy ma az izgatás már ne olyan veszélyes büntetett mint 15 évvel ezelőtt. Bálint nem bánna, ha nyugdíjba küldenék, vagy hogy továbbra is tudományos kutató maradjon. Először Bálint azon gondolkodott, hogy nem fogad ügyvédet, mert ártatlannak érzi ebben a büntetési eljárásban magát, de azután úgy döntött, hogy csak fogad, mert ő nem ismeri a jogot.. Azután érdeklődik, hogy az eljárás melyik szakába nevezheti majd meg a tanujait, mire András azt válaszolta, hogy akármelyik kihallgatáson.

András ma jd megpróbál az egyik ügyész ismerősével beszélni, Bálint ügyében, de az ügyész jelenleg szabadságon van. A rendőrség arra alapozik, ami van. Amit a tanu vall, és ami bizonyíték van. Ezt veszik figyelembe. Bálint köszöni, hogy András reális volt, és megnyugtatta. Bálint nagyon boldog volna ha csak egy felfüggesztett büntetést kapna. Egy ideig még általános dolgokról beszélgettek, majd András eltávozott.

1965 július 21-én 19 óra 40 perctől 20 óra 47 percig Bálint lakásán egy Pista nevű személy tartozkodott, akinek Bálint elmondotta, hogy a saját ügyét olvasta az újságba nagyon bele "borzadt". Ha valaki megkérdezi Pistát, mondja azt, hogy ő nem beszélt az ügyéről semmit sem. A házkuta és során kb. 10-12 db. könyvet vittek el. Pista megjegyezte, hogy eleibe az emberek érdeklődnek, utána nem. Minden csoda 3 napig tart. Azt kell mondani mindenkinek, hogy az ügy vizsgálat alatt van, és addig Bálint nem tud semmit se. Pistának a véleménye, hogy jobb volna ha Pesten tárgyalnák az ügyet. Bálint üzent a feleségének, hogy a hét végén jöjjön le, mert érdekli, hogy a feleségének milyen a lelkiállapota. A könyveket első felszólításra előadta, és megkérdezték, hogy va-e még valami. Így találták meg a naplót, és egy csomó külföldi folyóiratot. Ezek a dolgok nem voltak eldugva, megtalálhatták.

./.

TÖRTÉNETI HIVATAL
D - 12554/3

000091

Bálintnak arra a kérdésére, hogy letilthatják-e a fizetését, Pista mondja, hogy csak abban az esetben, ha fegyelmi eljárás alatt van, és amíg nem göntenek az ügybe. Mivel Bálintot szabadlábon hagyták, a fizetését véleménye szerint nem tiltják le. A nyomozás legalább három hónapig el fog húzódni, szabadlábonhagyás mellett.

Bálint a feleségével való házassági kapcsolatok újrafelvételével kapcsolatban a Szegedi levegőt jelöli meg oknak. Bálint "megbékélne" az ha azt mondanák neki, hogy egyetemi tanár nem lehet, de megtartaná abba a státuszba mint tudományos kutató. Azt sem bánna ha nyugdíjazná. Bálint azon medít, hogy amíg az ügye ilyen stádiumba van k forduljon. Gondolta hogy fog szólni Szirmainak azzal jó viszonyba itt volt Szegeden újságíró, vagy Erdeinek. ~~Ha~~ nem tudja mit csináljon. Ha bíróság elé fog az ügye kerülni, ott elmondja, hogy elismeri, hogy a könyveket odaadta másoknak is olvasni, de azt tagadni fogja, hogy ellenség volna. Ő nem feleltkezett meg arról, hogy ez a szocialista gyarorság adott neki kenyeret.

Bálint semmitől nem aggodik annyira mint a naplója miatt. Igaz, hogy nem mutatta senkinek, de most már belátja, hogy nem volt egy szerencsés dolog. A naplójában a materializmus ellen viaskodott, több lapon keresztül. Tudja, hogy "kemény" dolgokat írt a naplóba.

Bálint azután érdeklődik, hogy a volt felesége tanuszkodhat-e mellett vagy ellene. Pista azt válaszolta, hogy mivel törvényesen elvannak, és nincs akadály a tanuszkodásnak, és ha valamelyik fél kéri, ki lehet hallgatni. Ezután Bálint a Péter fiáról beszél, hogy nem akart tovább tanulni, és fényképész szakmát tanulta ki. Most szeretne már tovább tanulni. Ő jobban szeretné ha az iparba dolgozna továbbra is. Még egy Bálint élelmézéséről beszélgettek, majd Pista eltávozott.

Vass Antal
Vass Antal
r.szds.

K: 1.pld.

K: Vizsgálati Alo.

Szolgálati jegy

Szeged, 1965. július 14.

Jelentem, hogy 1965. július 13.-án "Mannlicher" fn. ügynökkel találkozót tartottam. Az ügynök a találkozó alkalmával többek között szóban beszámolt arról, hogy a fenti napon 17,30 h. tájban lakásán felkereste dr. Bálint Sándor egyetemi tanár, aki elmondotta, hogy a rendőrségről jön, eljárás van ellene és kérte az ügynököt, hogy vállalja el ügyében a védelmet. A találkozó alkalmával nem volt idő arra, hogy az ügynök az általa elmondottakat írásban is rögzítse.

Dr. Bálint Sándorral kapcsolatban elmondotta, hogy megérkezésekor igen megtörtnek látszott. Mindjárt gondolta, hogy valami baj van vele. Bálint a kettesben történő beszélgetés során elmondotta, hogy maggal több nyomozó jelent meg a lakásán, akik házkutatást tartottak. Több olyan könyvet kerestek nála, melyet Münchenből hozott magával. A házkutatás során több könyvet lefoglaltak, mely könyvek közül három könyvet emelt ki, ami megítélése szerint rándóze koilemetlen, a többit lényegtelennek tartotta. Legjobb, hogy megtalálták a naplót, melyet 1929 óta ír, melyben különböző politikai megjegyzések is vannak. A könyvekre vonatkozóan elmondotta, hogy két személynek adta azokat kölcsön, Pálffy Budinszki Endrónak és Börcsök Vinczének. A naplót illetően azt állította, hogy azt senkinek nem mutatta. /Az ügynök ezzel kapcsolatban megjegyezte, úgy látszik már arra sem emlékszik, hogy nekem is olvasott fel belőle részleteket./

Az ügynök dr. Bálinttól megkérdezte, hogyan jutott mindez a rendőrség tudomására? Bálint erre azt felelte, hogy csak úgy lehetett, hogy Pálfynak eljárt hatott a szája. Erre abból következtet, hogy a rendőrségnek konkrét adatai voltak olyan vonatkozásban, hogy ő milyen könyveket hozott be Münchenből, másrészt kihallgatása alkalmával az egyik rendőrtiszt kérdéséből is erre következtetett.

Kihallgatásával kapcsolatban elmondotta, hogy az egyik tiszt azt is felhozta, hogy amikor Münchenben járt találkozott Ottóval. Ő azonban azt válaszolta, hogy nem találkozott. Az ügynök megkérdezte és mi a való igazság a találkozót illetően? Az igazság az, hogy amikor kint jártam - mondotta Bálint - Münchenben él egy magyar arisztokrata barátja Gróf Erdődi Péter, aki ismeri a királyt és azt - mondotta, hogy

./.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000093

14/14 elviszi és bemutatja a királynak. Ő azonban azt válaszolta Erdődinek, hogy szívesen menne, de a környezete miatt nem me-
rek odamenni.

Kérte az ügynököt, hogy a fenti ügyben vállalja el a védelmet. Az ügynök válasza az volt, hogy szíves örömet tesz eloget ké-
résnek, azonban már előre is közli, hogy amennyiben az ügy jel-
lege miatt kijelölt védőre lesz szükség ő ezt nem tudja vállal-
ni, mivel ő különleges ügyekben védőként nem járhat el. Elmon-
dása szerint konkrét választ Bálintnak kérését illetően azért
nem adott, mert nem ismerte az osztálynak ezzel kapcsolatos uta-
sítását és álláspontját.

Amint elmondotta a beszélgetés során még arra kérte dr. Bálintot,
hogy mindenben szoradjon meg az igazság vonalán, mivel így az
ügyben a védelem vonalán eredményesebben működhet közre.

Az eljárás befolytatására vonatkozóan Bálintnak az volt a vé-
leménye, hogy a házkutatást tartó nyomozók igen korrektül jártak
el és igyekeztek őt megnyugtani. Elítelte még, hogy kihallgatása
alkalmával olyan irányban is érdeklődtek tőle, hogy Kavas Géza-
nak átadta-e előzőleg a Münchenből hozott könyveket. Azt monda,
hogy nem adta át.

Értékelés:

A fentiekkel kapcsolatban megállapítható, hogy az ügynök (Ivozi
dr. Bálint Sándor bizalmát és ezért fordult felé olyan kéréssel,
hogy vállalja el az ügyben a védelmet. Az a körülmény természetes
lehet, hogy bizalmát részünkre olyan irányban, hogy Bálint és
az ügynök között a nyomozás tartama alatt állandó jellegű kapcsola-
lat jöjjön létre és ezen keresztül tájékozódni tudjunk Bálint
terveiről, elképzeléseiről és minden olyan lépéséről, amit ezzel
kapcsolatban tesz. Ezért a fentiekkel kapcsolatban az ügynöknek
ezt javasoltam, hogy minden további nélkül vállalja el a védel-
met.

Feladata:

Feladataként jelöltem meg, hogy dr. Bálint Sándort egyik oldalon
igyekezzen megnyugtani, hogy a várható ítélet nem lesz túl súlyos.
Másik oldalon ugyanakkor hívja fel a figyelmét arra, hogy ráhó-
ve mennyire súlyosan kompromittáló ez a dolog, azonban ő idét és
fáradtságot nem kímélve fog azon munkálkodni, hogy minél gyorsabb
elmarasztalást kapjon.

Bálinttal történő újabb beszélgetése alkalmával tőle tudja meg,
hogy az ügyben kihallgatott személyek neki mit mondtak el és
azok hogyan értékelik az eljárás menetét. Kire, vagy kire gyanak-
szanak.

Az ügynökkel a következő találkozót július 20.-ra beszéltem meg.

Molnár József

r. szds.

K: 2 plé-ban,

1 plát "Tájékoztató" formában

Dán István r. szds.
alosztályvezető,

TÖRTÉNETI HIVATAL
D - 12554/3

000094

Szám: 51-6066/1965.

8/19/65
9/20/65

E L Ő T E R J E S Z É S

a nyomozás időtartamának meghosszabbítására.

A Btk. 127 §.1./ bekezdésébe ütköző izgatás büntette alapos gyanúja miatt 1965 július 12-én nyomozást rendelt el Dr. B á l i n t Sándor /:Szeged 1904. aug.1. anyja: Kónya Anna egyetemi tanár:/ Szeged Tömörkényi u.1/b szám alatti lakos ellen.

A rendelkezésre álló törvényes határidőn belül a nyomozást lefolytatni nem lehetett, ezért figyelemmel a Be. 113 §.1./ bek. re előterjesztést teszek a nyomozás időtartamának 60 nappal /: 1965. szeptember 11 napjáig:/ történő meghosszabbítására.

S z e g e d, 1965 aug. 6.

/:Dobosi Imre :/

r.őrnagy.

65. aug. 10.
dr. Pongrácz István
Köszönöm

Politikai Hiv. osztály

B. 10000/1965/493

- Pálfi's

Határozat

a nyomozás elrendeléséről

Megvizsgáltam az 1965. év július hó nap hivatalos

által tett feljelentést, amely a Btk. 127. §-ában ütköző, a ügyazon bek. szerint

minősülő írásbeli büntetési alapos gyanúján utal.

Ezért a Be. 103. § (1) bekezdése alapján az ügyben a nyomozást elrendelem, a nyomozás lefolytatására a Csongrád megyei NK. Politikai Osztásálynak van hatásköre.

A feljelentés adatai szerint Dr. Bálint Sándor /Szeged 1904. aug. 1. nyja: Kónya Anna, egyetemi tanár, magyar állampolgár; Szeged I. kör-
kényi u. 2/b. szám alatti lakos 1964-ben "Két világ közt Nagy Imre útja"
című Brüsszelben kiadott könyvet hozott Magyarországra, a könyv tar-
talma a gyűlölet felkeltésére alkalmas. Többek között a következő
kitételek vannak benne."

NR-1119 r. sz. - R. 1119/1965. 4.1.0630/5 - Zrínyi Ny. (M) 4027

Dr. Pigniczki

-2-

"Nagy Imrét saját halottjának tekinti az emberiség a gyászoló
tömeg tisztelte benne nemcsak a vérbefojtott magyar
forradalom, de az egyetemes szabadság mártírját is."

Adataink szerint Dr. Bálint Sándor ezt a könyvet több
személynek átadta olvasás végett. Ezzel cselekménye
a rendelkezés részben foglalt büntett megvalósítására utal.

Szeged 1965. július hó nap

/: Csene Mihály: /
alezredes

12. Lakásviszonya: lakástulajdonos, főbérlet, társbérlet, albérlet, ágyrajáró stb.:

5.000 Ft.

13. Kereső foglalkozása, munkahelye, jövedelme:

Ugye ezt tudni, tanácsok vezet, azaz ed József Attila utca.
Egyetlen Dolgozó kar. Kőcsics u. 2. János köz. Int. ten. r

14. Felszabadulás előtti foglalkozása (ha eltartott volt, apja foglalkozása):

15. Kiskorúaknál, önálló keresettel nem rendelkező asszonyoknál, a családfő foglalkozása, jövedelme:

16. Vagyoni viszonyai: a felszabadulás előtt (ha eltartott volt, apjának):

Felszabadulás után: nem volt

17. Katona volt-e és hol szolgált:

..... nem volt

Fogságban volt-e és hol: kenderfűtő / építész /

18. Szakképzettsége: nem

19. Anyanyelve: Ezenkívül beszél még: / még:

20. Gyám- vagy gondnok gyanúsított,* terhelt,*

21. Kiténtetési: nem volt

22. Előző büntetési:

23. Gyanúsított,* terhelt,* — külön ismertetőjele, felismerhető testi vagy szellemi fogyatkozása:

24. Gyanúsított,* terhelt,* milyen engedélyekkel rendelkezik (pl. fegyvertartás, gépjármű vezetői stb.)

Gyanúsított,* terhelt,* — akit figyelmeztettem védőválasztói jogára, felvilágosítottam a védő kirendelésének módjaitól és a kirendelt védelem eseteiről — kijelenti:

a) védőül választom ügyvédet

(Ü. M. K. Cím, telefon):

b) kirendelt védőt kérek.

c) nem kívánok védőt.**

(A kívánt szöveg aláhúzendő.)
A védőválasztással kapcsolatban később kívánok nyilatkozni.

Bálint Sándor
/ Ir. Bálint Sándor /
terhelt.

* A nem kívánt szöveg törölendő.

** A Be. 38. § (3) bek. esetében (elmebetegség, szellemi fogyatékosság, tudatzavar) az illetékes bíróságot meg kell keresni, védőnek a nyomozási szakban való kirendelése iránt.

Kérdés: Közlöm Önnel terhelte nyilvánító határozatot, amely tartalmazta, hogy a Belügyminisztérium olyan adatokkal rendelkezik, mely szerint Ön alaposan gyanúsítható azzal, hogy az elmúlt év során külföldön történőkedés /ikalmával nyugatról a magyar népköztársaság államrendjével szemben álló ellenséges tartalmú sajtótérkéket, illegálisan hozott be az országba. Ezeket baráti körében olvasásra kölcsön adta és az elolvasásukról meggyőződött. Ugyancsak nyilatkozott Ön védőválasztási jogával kapcsolatban és a határozatban terhelte nyilvánítás ellen panaszt nem tett.

Jelen jegyzőkönyvben ebben a kérdésben is joga van külön is nyilatkozni fenti témakörökkel kapcsolatban. Kíván-e az előbbiektől eltérő nyilatkozatot tenni.

Válasz: Továbbra is fenntartom fenti nyilatkozatomat.

Kérdés: A terhére rótt cselekménnyel kapcsolatban bünsnek érzi-e magát?

Válasz: A fentiek elkövetését jóhiszeműséggel szeretném menteni. Valóban megírtam a vallásnak, hogy ilyen termékeket hoztam be az országba és kölcsön is adtam. Ebben nem a népköztársaság megdöntésének szándéka van, csak a pusztán információ.

Kérdés: Ismertesse öle rajzi adatait?

Válasz: Munkás és vallásos kisparaszt családból születtem, szüleimnek egyetlen gyermeke voltam, akik sok idazzal neveltek, iskolámat végig Szegeden végeztem. A szegedi egyetemen szereztem 1927-ben tanári oklevelet. Ezután hosszú ideig állás nélkül voltam, amikor a szegedi tanítóképzőn tanár lettem, akkor is az akkori nehéz viszonyok között csak 1940.-ben nevezték ki rendes tanárrá. Közben főleg a néprajz köréből tudományos kutatásokkal is foglalkoztam. Irigyni is kezdtem, tagja voltam a "Válasz és a Korunk Szava, illetve Jelenkor" programoziv, baloldali katolikus folyóiratok közösségének. Azonban nem voltam, a II. világháború idején résztvettem a polgári ellenállásban. 1944 őszén nem hagytam el Szegedet, simán igazoltam. 1944 őszétől kezdve átkerültem a szegedi egyetemre és 1947-ben professzor lettem. Haladó katolikus, meggyőződésen átváltottam 1945 től, amán a Demokrata Néppártba való belépésre, sőt annak 1945-1948 között országgyűlési képviselője is voltam. Pártunk komolyan fölmerre a politikai helyzetet és meggyőződéssel támogatta mindazokat a társadalmi és gazdasági reformokat, amelyek ezekben az években megsejlettek. Küzdöttünk a katolicizmus bizonyos reakciós irányával is, éppen ezért nem részesültünk a pápái kar támogatásában. 1948 őszén képviselői megbízatásomról önként lemondottam, később pártunk is kiondta megszűnését. Ettől kezdve szigorúan csak a tudományos kutatásnak és egyetemi munkának éltem. A személyi kultusz idejében, 1951-56 között az egyetemen nem adhattam elő. 1956 decemberében rehabilitáltak. Azóta állandóan és zavartalanul az egyetemen dolgozom. 1962-ben megsejreztem az akadémia kandidátusi fokozatát. A II. világháború kitörése óta

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

először 1962 -ben jártam külföldön tanulmányuton Csehszlovákiában. 1964 májusában, ill. tavaszán Orkutay Gyula társaságában résztvettem egy bonni nemzetközi néprajzi kongresszuson. Ez év májusában pár napot Jugoszláviában töltöttem néprajzi kutatás céljából.

Ami világnézetemet illeti katolikus meggyőződésű vagyok, de az agresszió, klerikális magatartás távol áll tőlem. Nézetem szerint a katolikusoknak éppen vallásuk parancsa értelmében a szocialista Magyarország építésében minden erejükkel részt kell venni.

Kérdés: Részletezze külföldi utazása alkalmával, amikor Ön nyugaton járt, milyen könyvek, hogyan, mikor kerültek az Ön birtokába és mi célból hozta e sajtótermékeket Magyarországra?

Válasz: A folyóiratokat a müncheni főpályaudvaron vásároltam, Új látóhatár. Bécsben véletlenül találkoztam egy régi pap ismerőssel Lakos Endrével az utcán és mondtam neki, hogy főleg Teilhard de Chardin nézetei érdekelnének, miután idehaza a Világosságból is értesültem az ő széleskörű hatásáról. Tőle kaptam a katolikus jellegű műveket és folyóiratokat. Hasonlóképpen az inkriminált politikai műveket is.

Ezekkel a művekkel semmiféle propagandát nem kívántam kifejteni. Ezt az is mutatja, hogy legszűkebb ismerőseim közül mutattam meg néhánynak. Voltaképpen a művelt ember kíváncsisága vezetett a munkák behozatalában. Szándékom az volt, hogy az egyetemi könyvtárnak ajándékozzam őket, hogy a zárt anyagban helyezze el nagy sajnálatomra állandó munkám miatt erre nem került sor. Könyveimet és irataimat pedig már régóta rendezni szerettem volna.

Kérdés: Magyarországra behozása után e könyveket mikor és kiknek adta át olvasásra és ez átadások alkalmával az illetőknek milyen kijelentést tett?

Válasz: Az időpontra pontosan nem emlékszem, úgy tetszik, hogy a múlt év őszén volt amikor a könyveket Budinszki Endrének és Börcsök Vincének - más nevekre nem emlékezem - átadtam. A munkákat nem dícsértem, tartalmuk nem elégitett ki. Ezt velük is közltem ezzel, hogy ezek nem számíthatnak tudományos írásnak. Ez évben /áprilisban/ találkoztam futólagos ismerőssel Keszvein mérnökkel, aki közölte, hogy Gyilasz: Új osztály c. művét kapta valakitől kölcsön. Mondottam neki, hogy én is szeretném elolvasni. Ennek fejében felajánlottam Gyilasz, szigorúan csak Gyilasz birtokomban lévő munkáját. Az Új osztályt elolvastam, de nagyon teoretikusnak találtam és róla nem beszéltem.

Ami az akkori kijelentéseimet illeti figyelmeztettem őket, hogy kritikával kell őket olvasni és mindig hangoztattam, hogy csak személy szerint nekik adom át olvasásra. Arról is szóltam, hogy az adott történelmi helyzetben az a kommunista politika a leghelyesebb, amelyet Kádár János jár.

Budinszki Endrénél és Börcsök Vincénél tudomásom szerint mindhárom leginkább inkriminált könyv megfordult. /Gyilasz: Beszélgetések Szólinnal", Molnár Miklós, Nagy László: "Ét világ közt Nagy Imre utja", Vincent Saverius: Minden kényszer nélkül"./

7.2.21. 1971

Sándor László

Az a feltételezésem, hogy a könyveket ők nem adták tovább és tartalmukról nem beszéltek másoknak.

Kérdés: Kérem mondja el legjobb emlékezte szerint amit ezekből a könyvekből Ön megjegyzett, természetesen lényegét tekintve?

Válasz: A Nagy Imre könyvnél életének az 1945 körüli szakasza érdekelt a legjobban amikor Földművelésügyi Miniszter volt és az 1945 márciusában a földosztást intézte. Miután néprajzos vagyok érdekel, hogy Nagy Imrének a paraszti kérdésben mi volt az álláspontja. Életének többi mozzanatai már kevésbé érdekeltek.

A "Minden kényszer nélkül" regénynek hatott inkább mint valóságnak. Hallottam azt ugyan, hogy 1950-es évek végén voltak tulkapások, ez azonban teljesen irreális kalandregénynek hatott.

A Gyilasz: Sztálin könyve azért érdekelt volna, hogy a bálványozás és túlzó kritika évégletei között Sztálinról reális történelmi képet kapjunk. A könyv azonban szubjektív csevegésnek és nem igényes történelmi munkának hatott. A többi leginkább katolikus irányú könyvekből tájékozódást szerettem volna szerezni azokról a szellemi, irodalmi és tudományos cselekvésekről, amelyek a polgári világ katolicizmusában jelentkeznek. Ennek az érdeklődésnek érzésem szerint semmiféle politikai vonatkozása nem adnék.

Kérdés: Mi volt Börcsök Vincének az álláspontja az Ön által neki átadott és általa elolvasott könyvekről?

Válasz: Emlékezetem szerint valamiképpen azt mondta, különösen Szász Béla művével kapcsolatban, hogy milyen jó, hogy ezek az állapotok elmúltak. Talán beszéltünk Nagy Imre 1945-ös paraszti koncepciójáról is, de erre világosan már nem emlékszem. Ő mondta, hogy a könyveket nem adta oda senkinek, erre határozottan vissza tudok emlékezni.

Kérdés: Hogyan értékelte Pálfi Budinszki Endre a neki átadott és általa elolvasott Ön által fent említett nyugatról behozott sajtótermékeket?

Válasz: Emlékezetem szerint Budinszkinak is az volt a véleménye, hogy jó, hogy ezek az idők elmúltak és nyugodtan élhetünk. Hangsúlyoznom kell, hogy emlékezetem szerint sem Börcsökkel, sem Budinszkival nem taglaltuk hosszasan ezeket a munkákat, mert mindannyian igenelfoglaltak lévén Budinszkival mindig tulnyomó részt maemlék kérdésekről, Börcsökkel pedig néprajzi problémákról gyűjtési feladatokról beszéltünk. A magnetofonra felvett népmeséket ugyanis Börcsökkel készítettük és gondoskodik ezeknek a szövegről való leírásáról is.

Kérdés: Honnan és mi célból vásárolta, vagy jutott hozzá az Ön lakásán az megkezdett házkutatáson lefoglalt magnetofonhoz?

Válasz: A magnetofon nyugatnémet gyártmány és abból a napidijból vásároltam Lakos Endre bécsi lakos hozzájárulásával, aki a kongresszusi napidiját kiegészítette. Lakos Endrét, aki Szegeden oktató volt még a 1940-es években ismertem.

Béla Lakos

5

fent említett telefonos magneofonra tonyai gyűjtések miatt volt szükségem. A magneofon szalagok kizárólag néprojzi gyűjtést tartalmaznak, legalábbis ezért vállalom csak felelősséget.

Kérdés: Mondja el, hogy Ön mint volt Demokrata Néppárti képviselő milyen kapcsolatokat tartott fenn a Demokrata Néppárt más képviselőivel? Így Barankovicssal és másokkal?

Válasz: A pártnak egyik vezetőségi tagja voltam Barankovichsal, Mihelics Viddel és Rónai Györggyel. Barankovicssal, Mihelics Viddel és Rónai Györggyel, akik a párt irányításában résztvettünk mindig a reális helyzet tisztelete vezetett bennünket. Erről meggyőző adatokat szolgáltat Orbán Sándor marxista történetírónak "A századok" 1958.-ban megjelent tanulmánya, amely a Demokrata Néppárt rövid életét elemzi. Többször szembesültünk Mindszenty Józseffel is, aki azt kívánta volna tőlünk, hogy az ő politikai utasításainak engedelmeskedjünk. En mint mondtam a pártból 1948 ászén kiléptem és képviselői megbízatásomról is lemondottam, hogy teljesen tudományos kutatásnak élhessek. A párttal is megszakítottam ekkor a kapcsolatot, későbbi sorsáról csak az újságokból értesültem. Így Barankovich disszidálásáról is. Megjegyzem még, hogy pártunk számos tagja az itthon maradáat választotta.

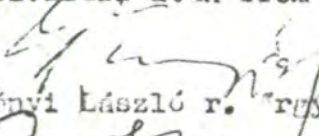
Barankovichról csak annyit tudok, hogy Amerikában él. Disszidens képviselőársasámmal és egyéb politikai tényezőkkel semmiféle kapcsolatban nem voltam és nem vagyok.

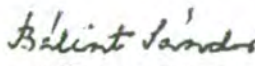
Kérdés:

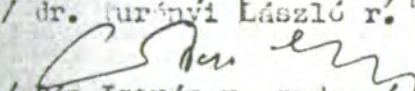
Kíván-e Ön a fentiekén kívül a feltett kérdésekkel kapcsolatban, vagy attól függetlenül más kérdésben nyilatkozni?

Válasz: Az elmondottak érzésem szerint megfelelnek a valóságnak, szükség esetén bővebben is kifejtethetem őket. Csak egyet szeretnék még mondani, hogy legfoglalt naplómat 1-2 művészeti, zenei, vagy irodalmi passzus kivételével senkinek nem mutattam és egészében senkinek még legközelebbi hozzátartozóimnak és barátaimnak sem engedtem beiekintést. Ugy érzem tehát, hogy a benne foglaltak nem eshetnek politikai inkrimináció alá. Hogy mennyire diszkrét voltam a napló kérdésében az is mutatja, hogy eszem ágában sem volt azt rejtegetni, vagy esetleg külföldre csempészni. Tisztelettel kérem ennek enyhítő körülményként való mérlegelését.

A jegyzőkönyv szósz szerint tartalmazza vallomásomat, ennek igazolásul előolvasás után írom alá.

/ dr. Turányi László r. r. /

/ dr. Bálint Sándor/
terhelt.

/ Dan István r. szds. /

/ Sinkó Antolné r. II. o. sgt./
jegyzőkönyvvezető.

162

J e g y z ő k ö n y v

Dr. Bálint Sándor terhelt II. kihallgatásáról.

Készült Szeged 1965. július 29-én Dr. Bálint Sándor kihallgatása alkalmával, Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság Politikai Osztály hivatalos helyiségében.

Dr. Bálint Sándor
Szeged, 1904. aug. 1.
a: Kónya Anna
elvált
egyetemi tanár, tanszékvezető
Szeged József Attila Tudományegyetem
Szeged, Tömörkény u. 2/b.

Kérdés: Kíván-e 1965 július hó 13-án jegyzőkönyvileg tettvallomását változtatni, azt kiegészíteni, vagy módosítani, illetve attól eltérő indítványt tenni?

Felelet: Vallomásomban az ott feltett kérdésekre a gondolatfűzés kapcsán nincs. Egyben bejelenteni kívánom, hogy védőügyvédeként dr. Kormányos István szegedi ügyvédet a szegedi 4. sz. Ügyvédi Munkaközösség /Szeged Széchenyi tér 8/ tagját választom, aki meghatalmazását tudomásom szerint a Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság Politikai Osztályának megküldte.

Közlés: Megállapítom, hogy a meghatalmazás megérkezett, mely az iratok között elfekszik.

Kérdés: Az Ön lakásán 1965 július 13-án megtartott házkutatáson több nyugati eredetű sajtóterméket, valamint kézírásos naplószzerű feljegyzést foglaltunk le, melyeknek részint tartalma a Magyar Népköztársaság államrendje ellen gyűlölet keltésre alkalmas, másrésze a szabály és rendelkezések megkerülésével - bár tartalmuk nem ellenséges - kerültek az országba. Előző jegyzőkönyvében ezekkel kapcsolatban általános jellegűen vallomást tett, továbbiakban részletesen nyilatkozzon ezekkel kapcsolatban!

Felmutatom Önnek Nyisztor Zoltán: "Ötven Esztendő" OMC, Bécs 1962 kiadású 207 oldal terjedelmű könyvet. E könyvvel kapcsolatban nyilatkozzék mikor, milyen körülmények között szerezte be, hozta az országba, illetve jutott birtokába, mi a tartalma és kik olvasták Önön kívül az Ön tudomásával?

Felelet: A könyvhöz Bécsben jutottam hozzá, pontosan nem tudom megmondani, hogy kiadta, de lehetséges, hogy Lakos Endre adta nekem. A szerző már a 30-as években szerkesztette a Magyar Kultúra c. folyóiratot, reakciós magatartása már akkor is kitűnt.

[Handwritten signature]

Bálint Sándor

Érdekelt a könyv tartalma, mert a felvetett korzakon én is sokat gondolkodtam. Amíg azonban én az egyházi nagybirtokhoz való csökkenőssé ragaszkodás miatt és konzervatív reakciós magatartás miatt elítéltem a püspöki kar viselkedését, addig ő erről a korzskaról magasztalólag emlékezik meg. Ennek megfelelően véleményem igen rossz róla és történetileg sem tartom hitelesnek az ábrázolását. A könyvet emlékezetem szerint senkinek nem adtam oda.

Közlés: Tudomása van-e Önnek arról, hogy a könyv 7. oldalán:

"...de mert odahaza számíra ilyen munka sem légkör, sem szabadság de még csak elméleti lehetőség sincs, s mert az 5 kontinensre szét-szóródott magyarok között is már alig akad hirmondója ama nagy időknek és hősi küzdelmeknek...", a 63. oldalán

"...Hazánk a régi monarchiával a szövetséges hatalmakkal együtt a háborus fronton 1918 őszén összeomlott... Az a hatalmas pénzösszeg, mely a magyar katolikusok akkori teherbíró képességét tekintve valósággal mamuttörke volt, kommunista rablók zsákmánya lett.. szöveget tartalmaz. E szövegekkel kapcsolatban milyen célja volt, mire óhajtotta felhasználni?

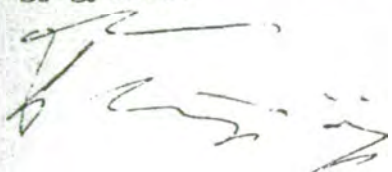
Felelet: Az egész Nyisztor féle munkát pamfletnek tekintem és komoly történeti értéket az állításainak nem tulajdonítok.

Közlés: Felmutatom Önnek lefoglalt Szabó Ferenc: "Világnézetek harca" Colligium Hungaricum Louvain 1963. kiadásu 231 oldal terjedelmű könyvet. Nyilatkozzék mikor, milyen körülmények között szerezte be, hozta az országba, illetve jutott birtokába, mi a tartalma és kik olvasták Önön kívül az Ön tudomásával?

Felelet: A könyvhöz emlékezetem szerint Münchenben jutottam, egy egyetemi hallgató adta, nevére közelebből nem emlékszem csak keresztnévre: János, akivel futólag találkoztam. A könyvet voltaképpen nem olvastam még el, mert más munkám miatt ~~nem~~ nem értem rá, csak a 2./ A kétségbeesett Teilhard de Chardin: "Az Emberi Fejlemén" és "Az isteni milió" tanulmányt szaladtam át. Másnak nem adtam kölcsön. Konkrét célra nem gondoltam, legfeljebb azért érdekelt, hogy a magyar emigráció essays irodalma milyen erkölcsi és szellemi színvonalon képviselt. Az elolvasott fentebbi tanulmányból az volt az érzésem, hogy az író tárgyilagosságra törekszik.

Közlés: Idézek Önnek a könyv 30. 31. oldalán levő szövegéből.

"...Az igazságosság országa helyett az egyéni terrorizmus, vagy az állami terrorizmus érkezik el. Ez utóbbi két formában jelentkezik, a fasizmus irracionalis terror, ezért már előre halálra volt ítélve, vele szemben a racionalis terror, a bolsevizmus, azzal az ambícióval lépett fel, hogy megvalósítja a metafizikai lázadás álmát... Camus által bemutatott panoráma, amely a francia forradalom király gyilkosaitól Marxon, A. Comte-on, az orosz terroristákon, Leninon keresztül Hitlerig és Sztálinig terjed, tartalmaz hiányosságokat és vitatható részleteket. De a történelmi lázadásnak, a forradalomnak fejezt, majd diktatúrákká szilárdult lázadásnak ez a kritikája lényegében helyes. Minden humanista egyetérthet Camus-val..." Fenti részletet olvasta-e és vele kapcsolatban van-e az idézettől eltérő megjegyzése?

Béla Bartók

Felelet: A könyvre vonatkozó vallomásom első részében mondtam, hogy csak a Theilhardról szóló fejezetet olvastam. Ez az inkriminált rész meglepő utszéli hangjával, biztosan nem olvastam.

Kérdés: Felmutatom Önnek "Magyarság, Európa, kereszténység" c. II. A II. Magyar-Paz-Romana Kongresszus előadásai, könyvet A Külföldi Magyar Katolikus Akció kiadása Róma 1960. 196 oldal terjedelemben. Nyilatkozzék mikor, milyen körülmények között szerezte be, hozta az országba, illetve jutott birtokába, mi a tartalma és kik olvasták Önön kívül az Ön tudomásával?

Felelet: A könyvet hasonlóképpen attól a bizonyos Jánostól kaptam, aki most jut eszembe fizikát hallgatott a müncheni egyetemen. A könyv kétségtelenül olyan problémákat elemez, amelyek engem is foglalkoztatnak. Nem találtam azonban bennük olyan részleteket, amelyek megragadták volna a figyelmemet és most is emlékezném rájuk. Szöveg részletekre nem emlékszem ugyan, de bizonyára akadtak benne olyan passzusok, amelyek Népköztársaságunk ellen irányulnak. Ezeket azonban nem vehettem komolyan, amigráns mentalitásuk miatt. Pótlólag megemlítem világosság kedvéért, hogy a magyarság helyzete, a kereszténység jövője volt az amire feleletet vártam, de választ ezekre nem kaptam. A könyvet kölcsön nemadtam senkinek, emlékezetem szerint senki nem láthatta.

Közlés: Felmutatott könyv 26. oldalán a következő szövegrész áll: "Nyugati hallgatóság számára szeretem a következő analógiát felhozni: Az oroszok megtámadják és elfoglalják Európát, miután Amerika cserbenhagyta szövetségeseit. 150 év szenvedése után Amerika kiűzi a legyengült oroszokat, a felszabadító háború újra csak pusztulást hoz. Az elnéptelenedett Európát színes afrikai és ázsiai népekkel telepítik be a győztes amerikaiak..." "Az 1956-os forradalom bukása azért is olyan tragikus, mert először volt komoly esélyünk arra, hogy elmaradásunkat behozzuk és legalábbis a társadalmi fejlődés terén a nyugat elé kerüljünk..." /27. oldal/ A 79. oldalon: "Moszkva és az általa Rákosi Mátyás vezetésével szovjet fegyverek védelme alatt Magyarországra küldött kommunista élgárda levonta a 19-es kudarc tanulságait. A szovjet mint -felszabadító- a kommunista párt és demokrácia, a szociális előhaladás előharcosa próbálta megnyerni az ország bizalmát. Eredménytelenül! A magyar nép -a felszabadító- és megszálló orosz csapatok által kifosztott és állandó rettegésben tartott magyar nép!- az első, háború utáni választáskor döntő vereséget mért a Kommunista Pártra. A magyar nemzetnek hősi ellenállását, a szovjet, illetőleg az ő fegyverei védelmében hatalomretörő kommunista diktatúra ellen egészen 1948 karácsony második napján történt elfogatásáig Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek vezette. Világviszonylatban is ő volt az első, aki kezdettől fogva világosan látta a szovjet szándékait és egy pillanattig sem volt hajlandó nevét és állását ezeknek a szándékoknak a leplezésére odaadni. Kossuth Lajos óta ő az első magyar személyiség, akinek a nevét és szerepét az egész művelt világ ismeri..." Ismeri-e Ön ezt a szövegrészt, kíváncsi-e ezzel kapcsolatban külön nyilatkozni?

Felelet: Mint az elején is jeleztem a könyvet nem minősíthetem tudományos igényű munkának. Ennélfogva ezeket a szenvedélyesen gyűlölködő és eltorzított állításokat, azoknak a tényeknek és eseményeknek ismeretében, amelyeket idehaza átéltem tendenciózusnak, lázítóknak kell minősítenem, és így is olvastam őket.

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

Közlés: Felmutatom Önnek Leopold Antaž: "Csernoch János Emlékezés Magyarországra utolsó hercegprimására Bécsben kiadott 1963 OMC. 74 oldal terjedelmű könyvet. Nyilatkozzák mikor, milyen körülmények között szerezte be, hozta az országba, illetve jutott birtokába, mi a tartalma és kik olvasták Önön kívül az Ön tudomásával?

Felelet: A könyvhöz Bécsben Lukos Endre révén jutottam hozzá. Azt kell mondanom, mint Nyisztor művéénél, hogy a könyv érdekelt történeti szempontból, hiszen Csernoch a reakciós főpaprak volt típusa. Ez a típus akadályozta meg szerintem elsősorban a szociális katolicizmus kibontakozását. A kis könyvet elolvastam, teljesen jelentéktelennak találtam. Adatszerűen nem nyújtott semmit, amit már ne ismertem volna. Nem adtam kölcsön.

Közlés: A könyv 55. oldalán az előbbi szöveg található: "...Csernoch János primással Szt. István napján találkoztam a központi szemináriumban. Budapesten megtudtam, hogy a primást a kommunisták az én eltávozásom után a primási palotából kilakoltatták és Machowich Gyula kanonoki házában helyezték el. Ugyanabban a házban hazafias érzésű magyar katonák is laktak, akik a primást gondos figyelemmel őrizték és megvédésére bármikor készek voltak. A primás járhatott sétára, postáját rendszeresen megkapta. Juliustól kezdve a kommunisták elvtársak már keresték a primás jóindulatát, mert érezték közeli veszélyüket..."

"...Betódultak és fosztogattak, de embert nem bántottak..." /54. oldalon. // Kíván-e az idézettel kapcsolatban nyilatkozni?

Felelet: Észrevételem voltaképpen nincs, a mozzanatot most, hogy felolvasni hallottam, nagyon is epizódikus jelentőségűnek és utólagosan kiszínezettnek érzem.

Kérdés: Felmutatom Önnek a "Katolikus Szemle" 1961 XIII. évfolyam 1. számát, Külföldi Magyar Katolikus Akció, Róma 80 oldal terjedelemben. Nyilatkozzák mikor, milyen körülmények között szerezte be, hozta az országba, illetve jutott birtokába, mi a tartalma és kik olvasták Önön kívül az Ön tudomásával?

Felelet: A folyóiratot nem én hoztam be. Még abban az időben kaphattam Budapesten valakitől, de nem emlékezem rá, hogy kitől. Később történt a fejemet, hogy kinek kellene visszaadnom, de már nem jutott eszembe. Így ragadt azután nálam. A folyóirat tartalmát színvonalatlannak, nem ésszerűtlen tájékoztatónak és elfogultnak tartom. Megmondhatom, hogy egy magát katolikusnak valló folyóirattól magasabb szellemi színvonalat vártam, amely feltétlen tárgyilagosságra törekszik, akkor is ha a konzekvenciák kedvezőtlenek. Nem mutattam senkinek.

Közlés: A folyóiratban a 2. 9. 10. 11. 55. 57. 72. 79. oldalakon erősen izgató szövegrészek vannak. A 19. oldalon az alábbiak találhatók:

"...Tóttösy Ernő: A magyar jogrendszer bolsevizálása. /'z 1956-os felkelés egyik oka/... Nyilvánvaló, hogy az 1956-os magyar nemzeti felkelés okai az elégedetlenség volt. Elő készítette a szabadjára engedett kritika, bemelegítette a rendszer politikai, gazdasági, ideológiai és jogi terrorjával szembeni csömör, lényegében szabadságharc volt, mely idegen elnyomó ellen irányult. A kommunista rend által meghonosított társadalmi berendezkedést nem az ország, a nép szelleme kívánta, hanem egy idegen hatalomfegyvere erőszakolta. Ennek a kommunista társadalmi rendnek minden megnyilvánulása éles tagadása azoknak a nemzeti hagyományoknak, annak a történelmi fejlődésnek, amely a magyarságtól elválaszthatatlan. Lhetett-e megkedveltetni egy magyar idegen - szemléletet azzal a néppel, amely a

marxi ideológiát meghonosító Sztálinban ugyanúgy ellenséget látott, mint a régebbi török, vagy osztrák elnyomóban?"
Fenti szövegrészre emlékszik-e, van-e ezzel kapcsolatban észrevétele?

Felelet: A szövegrészre már nem emlékszem, annyira dagályosnak és elfogultnak érzem most amint hallom, nem lehet komolyan venni.

Kérdés: Felmutatom Önnek Kühnelt Leddihn Erik: "Jezsuiták, Nyráspolgárok, Bolsevikik" c. könyvet Vigilia Könyvek 4. Pázmány Péter Irod. Társ. kiadása 392 oldalterjedelemben. Nyilatkozzék mikor, milyen körülmények között szerezte be, hozta az országba, illetve jutott birtokába, mi a tartalma és kik olvasták Önön kívül az Ön tudomásával?

Felelet: A könyvet még megjelenése idejében, tehát emlékezetem szerint a 1930-as évek idején úgy vásároltam meg. Kétségtelenül olvastam, amint most visszagondolok rá a szovjet elleni "keresztes hadjárat" naiv és veszedelmes romantikáját tükrözi. Mindig csak regénynek tekintettem, eszmei mondanivalóját nem sokra tartottam. Tudomásom szerint nem adtam kölcsön, legfeljebb 1944 előtt, erre sem emlékszem azonban határozottan. Fátális véletlen következtében ott volt az éjjeli szekrényemen, egyébként nem tartottam szemelőtt. Ennek oka az volt, hogy a híres Sonnenschen alakja után nyomoztam benne, aki a 20-as években Berlin szociális nyomora ellen küzdött.

Közlés: A könyv 275-276. oldalán az alábbi szövegrészek találhatók: "...Reggelenként száz más teljesen gondozatlan, koszos, mosdatlan munkálattal együtt támolgott a gyárba és este vissza. Félig csukott szemekkel eludt valamiféle gyűlésen és hébekorba valamiféle jelentést tett a GPU.-nak... A kórházzal, szénsalakkal és botzó rendőrséggel ellátott feluban történt valami, ami a SZTKSZ.-ban egészen mindennapi... Nem ettek halat s Lenint és a római Pópát az antikrisztusnak jelentették ki... A tárgyaláson minden kérdésre tömpén ezzel válaszoltak: Krisztus feláldozott... Este mikor már sápadt fény égett a homályos körtékben felolvasták halálos ítéletüket. Kivezették őket az udvarra, férfiakot és nőket felállították a falhoz és rájuk fogták a fogverekeket... Ekkor az egyik lő és azután a másik, az elitelték felfelé fehérle szemgolyókkal esnek térdre... aztán jönnek az oltatlan mésszel, belenyultak ujjjaikkal a meleg hullák ajkaik közé és felrántották alsóállkapcsukat, hogy aranyfogak után kutassanak, de csak egy nőnél volt szerencséjük és neki kitörte a fogát." 180.- oldalon "A gyermekek szentelen kis poloskák, miniatűr terroristák, akiket nem lehet megfékezni. Mikor 14, vagy 15 évesek, valamivel ésszerűbbek lesznek, jön a pubertás korának nagy lelkesedése a bolsevizmus iránt, de aztán a kráter lassanként kiég, 30 évvel később kész az eltompult, erőszakosan kollektivizált embergép..."
Emlékszik-e Ön ezekre a szövegrészekre, van-e ezzel kapcsolatban valami közölnivalója?

Felelet: A szövegrészeket nyilvánvalóan olvastam, de így kiemelve nem emlékezem rájuk. Most hogy hallom tisztára a pamflet regény közönséges uszító hangját, rikkaját érzem. Ez a stílus mindig idegen volt tőlem.

Béla Lend

Közlés: Kihallgatásit megszakítom. / Jegyzőkönyvet a mai napon lezárom.

Felvette:

/ Dr. Turányi László r. írgy. /

Bálint Sándor
/ Dr. Bálint Sándor /
terhelt.

Sinkó Antalné
/ Sinkó Antalné II. o. sgt. /
jk. vez.

1965. július 30-án a terheltkénti kihallgatásfolytatva:

Kérdés: Felmutatom Önnek a Magyar Híradó 1964. szept. 1-i Wienben kiadott számát. Ezzel kapcsolatban "Mire vár a Magyar Kormány" c. Auer Pál cikkét. E ujsággal kapcsolatban nyilatkozzék mikor, milyen körülmények között szerezte be, hozta az országba, mi a tartalma és kik olvasták Önön kívül az Ön tudomásával?

Felelet: Az ujságot nem én hoztam be az országba, Budapesten kaptam emlékezetem szerint a Művészet c. folyóirat szerkesztőségében, volt egy művészírósság annak valamelyike nyújtotta át, nevére nem emlékszem. 1964 őszén történt ez. A tartalmát kétségtelen átszaladtam. Most a tartalmára nem emlékszem azóta ez elmosódott. Az volt a benyomásom az ujság bulvár hangjánál fogva nem érdemel komoly figyelmet. Az ujságot nem adtam kölcsön senkinek.

Közlés: Ismertetem Önnel a kérdéses cikkből az alábbi részletet: "...Kína oroszellenes politikája, szovjet kormány gazdasági problémái, az orosz nép békevágya új lehetőségeket teremtettek. Nemzetellenes bűn volna ezokat kihasználatlanul hagyni. Egyenlőre nem arról van szó kommunista maradjon-e Magyarország, hogy a jelenlegi gazdasági és szociális struktúra lényegesen módosuljon -e, ezidő szerint az ország függetlenségének visszaszerzéséről egy idegen totalitárius állam diktatúrájának megszüntetéséről van szó. Az erre való lehetőség szinte szembeötlően kínálkozik." Olvasta-e Ön a cikket ezzel kapcsolatban van-e észrevétele?

Felelet: A cikket valószínűleg olvastam, bár most újnak hatott. Az a véleményem, hogy ez Auer egyéni nézetét tükrözi. Én mindenestre úgy vélem, hogy az az állapot, amelyben most Magyarország él szükségzerű.

Kérdés: Felmutatom Önnek "Ahogy lehet" c. irodalmi és kulturális folyóiratot, melyet Párisban 1963 november-decemberében adtak ki 40 lap terjedelemben. E folyóirattal kapcsolatban nyilatkozzék, hogyan került az Ön birtokába, milyen körülmények között szerezte be, hozta az országba, mi a tartalma kik olvasták Önön kívül és az Ön tudomásával?

Bálint Sándor

Felelet: A folyóíratához a már említett János keresztnévű egyetemi hallgató révén jutottam hozzá. A benne közölt verseken kívül egyedül a Sik Sándorról szóló megemlékezést olvastam. Előtte ismeretlen szerzője elmondja benne Sik Sándor szerkesztői tevékenységét is, a Vigilia írói köréről is szól. Kétségtelen, hogy a 40-es években főleg 46-47-ben én is szorosabban hozzátartoztam ehhez a körhöz, mert akkor sűrűn fent voltam Budapesten. Ebben az időben cikket is írtam a folyóíratba. Némi meglepetéssel olvastam a cikkben magam nevének említését is. A folyóíratot legjobb emlékezetem szerint senkinek sem adtam oda. A folyóíratához 1964 májusában jutottam hozzá Münchenben.

Közlés: Megállapítom, hogy a folyóírat több oldalon át az 1956-os ellenforradalmat dicsőíti, a 30. oldalán a cikkíró az alábbi kitételest teszi: "...Ezért nem tartom fölöslegesnek, hogy leírjam tapasztalataimat, mintegy olyan tanu aki éveken át élt magyar földön látta egy emberi közösség drámáját, mert ki van szolgáltatva egy renégyállamnak és akaratla ellenére alá van vetve egy idegenben kidolgozott politikai rendszernek, - amely ellen hősiesen, de sajnos hiába kelt fel a magyar nép 1956-ban." Kíváncsi-e a közléssel kapcsolatban nyilatkozni?

Felelet: A cikkekre nem emlékezem, különben is közömbösen hagyott volna. Kétségtelen, hogy annakidejében az 1956-os eseményeket kissé romantikusan ítélt meg magam is. Azóta azonban az a meggyőződés alakult ki bennem, hogy meggondolatlanság, helyzetünk teljes félreismerése volt.

Kérdés: Felmutatom Önnek az "Új Európa" politikai és kulturális szemle müncheni kiadásu emigráns folyóírat 5 darab számát /II. évfolyam II, III, VI, VII, IX. és XI. számait/. Mondja el mikor milyen körülmények között szerezte Ön be, illetve jutott birtokába e folyóíratoknak. Ismertesse ezek tartalmát és hogy kik, melyik számot olvasták el az Ön tudtával Önön kívül?

Felelet: A folyóíratokat mint még néhány eddig sorra nem került könyvet Münchenben kaptam 1964 májusában. Egy régi barátomat András Károlyt látogattam meg, akivel talán 1942-ben, vagy 1943-ban találkoztam utoljára. Tudtam róla, hogy Münchenben él. Megnéztem, hogy benne van-e a telefonkönyvbe. Megtaláltam, felhívtam. Andrásról el kell mondanom, hogy a 30-as években Csehszlovákiában élt és a Kassár megjelent radikális katolikus szellemű folyóíratnak volt a szerkesztője. Minthogy a Horthy korszakban én is a hasonló törekvésű "Korunk Szava", illetőleg utóda, a Felenkor írói közösségéhez tartoztam, így adva volt az ismerettség, amelynek közvetlen körülményire már nem emlékszem. András nagyon komoly haladó szellemű embernek ismertem meg és ezért rokonszenveztem vele. Tehát telefonon felhívtam, találkoztunk, meghívott a lakására. Mindjárt a legelején kijelentette nekem, hogy politikáról ne kérdezzem, de erre nem is volt kíváncsi. Engem főleg a világban szétszóródott ifjúság sorsa érdekelt, vajon van-e valami keretük, szervezetük. Andrásról az volt a benyomásom, hogy politikával kevésbé foglalkozik és inkább ennek az ügynek szenteli az idejét, hogy milyen megbízásból, vagy milyen körülmények között azt nem kérdeztem. Hallottam tőle, hogy a magyar diák ifjúságot magyar cserkészmozgalomban próbálják összefogni és ezzel az anyanyelvi műveltségüket is erősíteni. Hallottam azt is, hogy mindenütt próbálnak disszidált magyar ifjúság szociális körülményeiről és munkába helyezéséről gondoskodni. Emlékezetem szerint olyasmit is mondott, hogy a politikai momentumokat ebben a munkában

[Handwritten signature]

Béla Lander

illetéleg gondoskodásban háttérbe szerítják. András egész emberi atmoszférájából a honvagy is kicsendült.

Andrást kértem arra, hogy Mircsi Sándor és Cs. Szabó László esetleg megjelent műveit ajándékozza nekem. Ezek a könyvek azonban nem álltak rendelkezésére. Határozottan emlékezem arra, hogy mondotta: az asztalán heverő könyvekből, folyóiratokból elvihetem azt ami érdekelt. Nem beszélt ró egyikre sem. Így került birtokomba a Nagy Imréről szóló életrajz, továbbá Gyilasz és Szász Béla munkája, továbbá az inkriminált "Uj Európa" számai is és talán a "Pacem in terris" pápai körlevél is. Az "Uj Európa" c. folyóiratot senkinek nem adtam kölcsön. Hasonlóképpen a pápai körlevelet sem. A többi 3 munkának kölcsönadásáról már vallomást tettem.

Közlés: Közlöm Önnek, hogy az Önnek felmutatott "Uj Európa" számaiban tartalmilag a népi-demokratikus államrend elleni gyűlöletre izgató kitételek vannak, ezek közül néhány: "...Vagy aki, telve becsületos reformer szándékkal 1945 után lelkesen vetette bele magát a tisztavirág életű demokratikus kísérletbe, vajon nem óvatosabb-e ha ismervén az ország politika és bolsevista gyakorlat igazi arcát felismerte volna, hogy a népbírószági dühöngés csak prologusa az ivo. terrorjának? Ha látta volna, hogy az iskolák államosítása és a biboros elleni hajszája csak főpróba, és a Szovjetunióban is így kezdődött, a "haladás" jelszavával, a lelkiismereti szabadság eltiprása!" A többi számban is hasonló tónusu és tartalmu cikkek találhatók. Ezekkel kapcsolatban kíván-e nyilatkozni?

Felelet: Csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy nézetem szerint minden államszisztem iparkodik a maga biztonságát megalapozni, fenntartani. Nekem ezekről a rendőri akciókról nincsenek közvetlen bizonyítékaim és így természetesen az ehhez hasonló kijelentésekben kétségtelenül a propagandisztikus nagyotmondásokat is fel kell ismerni.

Kérdés: Felmutatom Önnek az Ön lakásán lefoglalt "Uj Látóhatár" VI. évfolyamának 5. számát. A folyóiratot Münchenben adják ki, terjedelme 95 oldal. Mondja el a folyóirattal kapcsolatban mikor milyen körülmények között került a birtokába, illetve szerezte be hozzá az országba. Tartalmilag mire emlékezik vissza és kik olvasónak kívül.

Felelet: A folyóiratot emlékeztem szerint a müncheni főpályaudvaron vásároltam. Bár irodalmi kérdésekkel az utolsó 10-15 évben kevésbé foglalkoztam ez mégis felébresztette a figyelmemet. Ugyanis az emigrációból hazatért Horváth Béla azt hiszem 1963.-ban "Látóhatár" címen itt hazánkban folyóiratot indított meg. Azt is tudtam Horváth Béla b. vezető cikkéből, hogy a volt-képpen már oda kint is szerkesztette a hasonló című folyóiratot. Kíváncsi voltam rá ahogyan szerkesztette "Látóhatár" ismeretében, hogy milyen ennek a szelleme. Megállapítottam, hogy teljesen az emigrációs elfogultságot körözi. Emlékeztem szerint nem tett rám mélyebb benyomást. Kölcsön nem adtam senkinek. Mintha azonban homályosan emlékezném arra, hogy az asztalomon volt amikor valaki jött hozzá és már nem tudtam elrejtteni. Világos azonban előttem, hogy kölcsön nem adtam.

Sándor Sándor

Közlés: Közlöm Önnek, hogy az "Új Látóhatár" c. emigráns sajtóter-
mek szintén tartalmaz izgató tartalmú cikket. Virág Zoltán emig-
ráns író "A kőház lakója" c. cikkéből az előbbi részlet: "...A
Corvin-közi szabadságharcosok éjszakánként tankokra lövöldöztek a
Rádai utcai környéken. Gimes szeretett volna szót érteni velük,
mert 'is folytatta a forradalmat...' "...Gimes ki akarta szélesí-
teni a szabadságharcot és meg akarta akadályozni a konszolidációt.
Ha ez sikerül az oroszok kénytelenek lesznek előbb-utóbb tárgyalni
vele, feltéve, hogy ő áll a partizánharc élén. Az élreállítás a
kommunista taktikához tartozik. 'Fülről jövő' mozgalmak megnyerge-
lésének különösen olyan országban van jelentősége, amelyben nem a
párté a hatalom." Kérem nyilatkozzék az idézett szövegrészről
kapcsolatban?

Felelet: A szövegrészt, illetőleg a cikket azt hiszem olvastam, de
annyira ismeretlen az emberekkel és eseményekkel van szó bennük,
hogy nem tettek rá hatást. Ennélfogva az egész előadást novellisz-
tikusnak éreztem.

Közlés: Közlöm Önnek, hogy dr. Ferenczi Imre szegedi lekos 1965
július 22-én tett tanuvallomásában vallja, hogy az Ön lakásán
az "Új Látóhatár" c. folyóiratot látta és abból olvasott. Ezzel
kapcsolatban kíván-e nyilatkozni?

Felelet: Ez lehetséges. Emlékezetem szerint azonban az egésznek nem
izgató jellege, miután a folyóirat úgy akadt a kezébe. Lehetséges,
hogy akkor válthattam vele néhány szót, ennek azonban aligha lehe-
tett politikai jellege.

Közlés: Felmutatom Önnek Milovan Gyulász: "Beszélgetések Sztálin-
nal" brüsszeli, "Nagy Imre" politikai és társadalomtudományi intézet
kiadását, a nyomtatás Münchenben készült 204 oldalas műve terjedelem-
ben. Mondja el a könyv mikor, milyen körülmények között került a
birtokába, illetve szerezte be, hozta az országba. Tartalmilag
mire emlékszik vissza és kik olvasták Önön kívül?

Felelet: A könyvhöz 1964 májusában Andris Károlynál jutottam hozzá.
Mint ismétlem a munkát én választottam, nem ő hívta fel rá a figyel-
memet. Kétségtelen, hogy a munkához bizonyos érdeklődéssel nyultam,
mert azt hittem, hogy Sztálin bátyányozása és halála utáni kritika
között talán reális képet fog rajzolni. Ebbencsalódtam, mert
egészen szubjektív, majdnem azt mondhattam anekdóta szerű vonásokat
ad Sztálin portréjához. Sok vonatkozását nem is értettem világosan,
mert elsősorban szovjet-jugoszláv kapcsolatokról beszél. A könyvet
olvastam, kölcsönadtam Pálffy Budinszki Andrásnak, Bőrösök Vincének
és Geszwein Gyulának. Izgatni nem akartam az átadásukkal, mert meg-
voltam győződve a felsorolt 3 személy abszolút diszkréciójáról és
kritikai készségéről. Valamennyi esetben amikor átnyújtottam nekik
hangoztattam, hogy kizárólag csak ők olvassák el, mert csak az ő
felelősségtudatukról vagyok meggyőződve. Ismételtén hangoztattam,
hogy egyrészt közéleti szereplésem másrészt hivatásom, de legfőképpen
meggyőződéseim is visszatartott minden izgatási szándéktól.

Közlés: A szóbanforgó Gyulász könyv a szovjet rendszert, annak
társadalmi berendezkedését, állami viszonyait támadja, ellene
gyűlölet felkeltést előidéző szövegrészeket tartalmaz. "...A világ
amiben szovjet vezetők éltek... Számomra lassacskán új megvilági-
tásba kerül. Szörnyű, szakadatlan minden oldal felé küzdelemmel
küzd, minden mezeitelenre vetkőzött és visszavezetődött a harcra,

[Handwritten signature]

Albert Linder

ami csupán formáját változtatta, amicsupán az erősebb, a fortélyosabb éléhetőbb tul..." Kíván-e nyilatkozatot tenni fent idézettekkel kapcsolatban? /Az idézet a könyv 87. oldalán található/

Felelet: Ezt Gyilasz magánnézetének tekintem, hatással nem volt rám. Egyébként is Gyilasz objektív bizonyító anyagot nem közöl állítása igazolásának érdekében.

Kérdés: Felmutatom Önnek Vincent Saverius /Szász Béla/ "Minden kényszer nélkül", egy műper története" c. brüsszeli 1963 "Nagy Imre Intézet" kiadásu 347 oldalaszámú magyar nyelven irt, az Ön lakásán lefoglalt könyvet. Mondja el a könyv mikor, milyen körülmények között került a birtokába, illetve honnan szerezte be, mikor hozta az országba. Tartalmilag mire emlékszik vissza és kik olvasták Önön kívül?

Felelet: A könyvhöz 1964 májusában jutottam Münchenben. Olvastam. Kölcsönadtam Pálffy Budinszki Endrének és Börcsök Vincének, az első műnél elmondott kikötések hangoztatásával. A mű nem tett rám meggyőző hatást. Erős vonásokkal színezett regénynek minősítettem magamban és ennek megfelelően semmi különös véleményem nem alakult ki bennem.

Kérdés: Felmutatom Önnek Molnár Miklós - Nagy László: "Két világ közt Nagy Imre útja" c. brüsszeli "Nagy Imre Intézet" kiadásu 158 oldalaszámú könyvet. Mondja el a könyv mikor, milyen körülmények között került a birtokába, illetve honnan szerezte be, mikor hozta az országba. Tartalmilag mire emlékszik vissza és kik olvasták Önön kívül?

Felelet: A könyvhöz 1964 májusában Münchenben jutottam hozzá. A 3 inkriminált könyv közül leginkább - bevallom - ez a munka érdekelt. Nagy Imre életrajza helyett azonban Nagy Imre - apológiáját találtam benne, ez a tudományos hitelességét azonnal lerontotta szemembe. Az egészből legjobban Nagy Imre 45-ös magatartása érdekelt volna amikor mint az első magyar demokratikus kormány földművelésügyi minisztere a földreformot és százados városok után végrehajtotta. Ez a rész mint néprajzi kutatást is közelebbről érdekelt volna, de a könyv elcsúszott vonásokban érinti ezt. Ismétlem nem találtam komoly tudományos igényű munkának. Kölcsönadtam Pálffy Budinszki Endrének és Börcsök Vincének.

Közlés: Közlöm Önrel, hogy a könyv elejétől végig durva rendszerellenes izgatást tartalmaz. A 138. oldalán /de ez csak önkényesen kiragadott példa/ ennél erősebb kitételeket is közölhetnék/ "...A magyar nép ugyanis küzdelmét mostmár szabadságharcnak tekintette. Harcnak, nem az ugynevezett szocialista szabadságért, hanem egyszerűen a szabadságért, a szó hagyományos, sőt horribile dictu polgári demokratikus értelmében is, aminek kivívása érdekében a mozgalmas magyar történelemben eddig példátlan nemzeti egység alakult ki. Az egység erőt is kölcsönzött." Ezzel kapcsolatban van-e észrevétele?

Felelet: Az idézett résszel kapcsolatban talán azt jegyezném meg, hogy a parasztság, földműves társadalom abszolút passzivitásban volt az októberi események idején ami nyilvánvaló, hogy kritikát is kifejez, Tehát arról az összefogásról, amelyre az idézet utal, amelyet éreztet nyilván nem lehet szó.

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

Kérdés: Felmutatom Önnek a lakásán hízkutatás során lefoglalt Földabolyi Nagy Miklós Szeged Vadasz u. 4/a sz. feladótól származó Önnek címzett 2 db. levelet, amelynek "Kedves Sándor" Nem halaszt-hatom tovább..." kezdetű "...ziből kívánok néked és szeretteid-nek szeretettel..." végű és Miklós aláírású 1 lap oldalterje-delmű géppel írott május 4-i keltezésű levél, amely az alábbi kitételeket tartalmazza: "...Feledni oly nehéz, hogy volt hazánk... s a lecenek árulásba egymást már-már nehezen tulszárnyalók sítáni szó és képzavarában a mai sajtó, színházi emberek közéleti nagyságok /Péter János elvtárs tartotta az ünnepi beszédet május 1-én azon a Szegeden, ahol utolsó közszereplése azaz Általan végig hallgatott beszéde volt, ~~az~~ amellyel felszentelte az új magyar hajnal templomát.../ folytoztató légkörében a kipusztuló magyarság, végképp idegenné váló hazában és városban élve, ahol már csak az isten ígéje és az örök csillagok könyrefakasztóan ismerősek.: Nos, ezek között oly nehéz Neked írni Sándor... Csak Szabó Dezső vérbő hasonlataival lehetne méltóképpen jellemezni, ő írta - más vonatkozásban - egyszer, hogy a politikai élet szörnyű labuj, ahol irtózatok arcú zsványok államat játszanak." - Hát így játszanak most is sokféle színű, de szánalmasan egy veretű szerepet, rettenetesen egyveretű emberek."

Hasonló stílusban, bár nem ilyen kifejezett hangnemben és tartal-mban 1961 III. 27-én kelt levelében ír feladó Önnek. A levél kezdete: "Kedves Sanyikám! Bocssás meg...", "Szeretettel" aláírás-sal 3 lap terjedelemben. Kérem nyilatkozzék e tartalmu levelekkel kapcsolatban kinek adta át Ön olvasásra, vagy olvashatta el az ön lakásán fenti leveleket, illetve ezzel kapcsolatban bármely más álláspontját fejtse ki!

Felelet: A két levéllel és általában minden levéllel kapcsolato-san az a nézetem, hogy az ember nem tud felelősséget vállalni a hozzá intézett levelek tartalmáért. A leveleket olvasásra senkinek nemadtam át, nembeszéltem róluk. A levélíró nyilván megjelent külön nyomtatokat kapott ő ugyanis Szeged földrajzi viszonyainak jó ismerője és így az ön műveim is érdekelték őt. Már vagy 30 éve ismerem, de nem járunk össze, szorosabb baráti kapcsolatban nem vagyunk. Ismerem szenvedélyes természetét. Én nem írtam hozzá hasonló hangu leveleket és nem reflektáltam azokra a nézetekre, amelyekről leveleiben szó van.

Közlés: Felmutatom Önnek lakásán lefoglalt kézírásos naplószerű feljegyzésekből az 1960-tól 1965-ig és 1950-1960-ig terjedő feljegyzéseket. Nyilatkozzon e feljegyzésekkel kapcsolatban, hogy az ön kezétől erednek-e?

Felelet: A felmutatott feljegyzéseket kétségtelenül én írtam, el-ismerem, hogy az ön kezemtől származnak.

Közlés: Fenti feljegyzések szintén gyűlölet felkeltésre alkalmas legelő tartalmu szövegrészeket foglalnak magukba. Kérem ezzel kapcsolatban nyilatkozzon ugy tartalmi szempontból, mint abból, hogy ezekből a szövegrészekből olvasott-e ön fel, adott át ától-vására más személynek, illetve tudomásával kik ismerik részben, vagy egészben e szövegeket?

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

Felelet: Naplószerű feljegyzéseimet 1929-30 táján kezdtem írni, nem rendszeres szándékkal, Így van ezután hogy hosszabb kihagyások is találhatók benne. Ezekben a feljegyzésekben számot adtam magamnak emberi, lelkiismereti vallásos, tudományos problémáimról sokszor vergődéseimről, ~~néh~~ kétségtelenül politikai nézeteimről is. /ki elolvassa naplóm az feltétlenül meggyőződhet arról, hogy ezek a feljegyzések nem készültek még a legszűkebb nyilvánosság számára sem. Kétségtelenül vannak közöttük olyan részek, amelyek másokat is érdekelnének így egy tájról, könyvről, vagy zenei alkotásról való elemzések. Mégis azonban valami furcsa, érthetetlen szemérem visszatartott attól, hogy ezeket a naplót másoknak megmutassam. A politikai jellegűeket semmiesetre sem. Emlékszem arra, hogy éppen feleségem közelgő születésnapjára kiemelve, szigorúan elkülönítve a Proustról szóló részt kigépeltettem. Az illető mindkettőnk kedves írója. Ezzel azt akarom mondani, hogy a naplónak semminemű másolására, megmutatására nem került sor. Erre rendkívül gondot ügyeltem. Céлом nem volt, hogy napvilágot lássanak, ebben az esetben egy-egy alkalmas szemelvényt folyóiratokban közzé tehettem volna. Különösen óvakodtam mindig a politikai jellegű közlésektől még abban az esetben is ha ezek a közvéleményben esetleg kedvező akusztikát vertek volna. Ismétlem tehát, hogy ezeket a feljegyzéseket szigorúan csak a magam számára írtam le. Feleségem valamit tudott ezekről a naplóról, de neki sem mutattam őket, ezt mondtam, hogy elképzelhetetlen hogy ezek az én életemben globálisan, összefüggően megjelenjenek annyi paradoxon és annyi szigorúság van bennük önmagammal, de a világgal szemben is. Mint említettem a napló tartalmát feleségemmel sem közöltem.

Közlés: Közlöm Önnel, hogy a kérdéses naplójegyzetek 1960-tól 1965-ig terjedő részletének általunk beszámozott 1.sz. oldalán az alábbi kitétel szerepel:

"...Amiben idehaza élünk az szellemi vesztegzár, hódoltság a javából, szünk sokkal jobb, de sokkal reménytelenebb is amint a nyugati ember egyáltalán felfoghatja. Nincs időm itt kifejteni, hogy K.J. államának az a tragédiája, hogy az emlegetett frigidaire szocializmusnak, a kispolgári materializmusnak, a habzsoló önzésnek az eszménnyé emelt műveletlenségnek, a komfort eretnekségnek kénytelen engedni, ez a társadalom - legalább is egyenlőre - méltatlán, is a szabadságra."

3. oldalán "...Barátaim odakint szívükkel lelkükkel itthon vannak, ez a kettéhasadás nagyszerű munkamegosztással is járhatna. Odakint őrizgetni az üldözött tradíciót, továbbá gondozni a magyarság eszményi, archaikus tudatát..."

Nyilatkozzon fenti idézetekkel kapcsolatban?

Felelet: Ehhez nincs észrevételem.

Közlés: Az Ön lekásán lefoglaltuk a "Pacem in Terris", "Mater et Magistra" körleveleket, "Félálom" c. Perancs János párisi "Magyar Műhely 1963. kiadása 98 oldal terjedelmű, Teilhard de Charden "Benne élünk" c. párisi "Ahogy lehet" folyóirat kiadása 1964. kézirat formátuma, Péter János "Első jezsuiták Magyarországon" 1561-1567-ig római 1963 kiadása 332 lepterjedelmű iratokat, amelyek izgatásra alkalmas kitételeket nem tartalmaznak, azonban szabályba ütközően kerültek az ország területére, magyar nyelvűek. Ezeket a bíróságnak adjuk át elbírálásra. Ezzel kapcsolatban nyilatkozzon!

Felelet: Megjegyezni kívánom, hogy Péteri János művét a télen feladó nélkül nyomtatvány gyanánt a magyar posta kézbesítette. A posta küldemény jellegéből világos volt, hogy milyen munkáról van szó.

Ha lehetséges az előbb felsorolt és bíróságnak juttatandó művekből tisztelettel polgári igényt támasztok Teilhard de Chardin "Benne élünk" c., Péteri János: "Az első Jezsuiták Magyarországon" c. és Pápai körlevél "Mater et Magistra" c. könyvekre.

Közlés: Felmutatom Önnek Geszwein Gyula által hatóságunknak beszo-
gáltatott Milovan Gyilasz: "Új osztály" /kiadója a kötéstől nem tüni
ki/ nyomdai eljárással sokszorosított 221 oldalterjedelmű könyvet.
E könyvről Geszwein Gyula jegyzőkönyvében 1965 július hó 18-án
vallomást tett, hogy Önnek olvasásra kölcsönadta és ennek fejében
Ön neki a Gyilasz: "Beszélgetés Sztálinnal" c. könyvet adta kölcsön.
Mindkét könyvet elolvasás után egymásnak visszaadták.
Kérem ezzel kapcsolatban nyilatkozzon a könyvet Önön kívül ki olvas-
ta, Ön kinek adta át olvasásra, illetve milyen értékelést tett Ön
a könyvvvel kapcsolatban szóban, vagy írásban?

Felelet: Geszwein állításai megfelelnek a valóságnak. Az "Új osztály"
c. könyvet kölcsön kaptam tőle. El is olvastam, de senkinek tovább
nem adtam, senkinek nembeszéltem róla, semmiféle írásos feljegyzést
nem készítettem belőle. Ami a könyv belső tartalmát illeti meg kell
mondenom, hogy elsősorban Gyilasz személyes véleményét, politikai
felfogását éreztem benne tükröződni, amelyet az én természetesen
szűkreszabott tájékozottságommal nem tudok megerősíteni. A társadalom
jövőjének kérdése azok a nemcsak politikai, hanem gazdasági válto-
zások, tudományos találmányok minden gondolkodó embert foglalkoztat-
nak. Azok a nézetek azonban, amelyek a jövő kérdéséről szólnak
véleményem szerint aligha számítanak többnek jobban, vagy kevésbé
jól megalapozott találgatásnál. El tudom képzelni, hogy a marxista
társadalom fejlődése előtt is még nagy perspektívák állnak, de
semmiesetre sem vagyok arról meggyőződve, hogy ezek a perspektívák
Gyilasz fejtegetései nyomán vagy ösztönzésére bontakoznak ki. Nem
emlékezem arra, hogy a könyv bármelyik része ismételten hatást tett
volna rám. Alig elképzelhető, hogy a marxista, vagy leninista társa-
dalom szervezésé megújulna olyan "új osztály" kialakulását, amelyet
Gyilasz máris szinte tényként hozza ki.

Kérdés: Mondja el, hogy bizonyos világnézeti álláspontjának pl.
legitimista, Habsburg párti és hasonló típusú véleményeinek ki előtt,
mikor és milyen körülmények között adott hangot, illetve beszélt
ilyen vonatkozású kérdésekről?

Felelet: Ennek a véleményemnek már az emberi okosság és óvatosság
miatt sem adtam kifejezést. Mindig szigorúan elválasztottam ebbeli
nézeteimet, amelyeknek egyébként is csak elméleti soha nem realizál-
ható jelentőséget tulajdonítottam, attól az állampolgári kötelességtől
amellyel hazámnak a Magyar Népköztársaságnak tartozom. Meg kell valle-
nom, hogy államunknak az a gesztusa, amellyel 1956 decemberében vissza-
helyezett tanszékekre egy egész életre szigorúan megszabta állampolgár
hűségemet. Minden ezzel ellenkező látszat a valósággal is ellenkezik.

Kérdés: Idézem Önnek Tunyogi Csapó János július 26-án kelt jegyző-
könyvéből az alábbiakat: "Természetes, hogy az emberi lét és így a
nemzeti lét életünk minden vonatkozása megbeszélés tárgya volt
közöttünk. Innen tudom, hogy Bálint Sándor ma is legitimista, ezen
azt értem, hogy az államforma leghatásosabb kifejezőjének ma is a
királyságot tartja, mondván azt, hogy az ember míg él formák között
él... ezért a nemzeti lét szimbóluma akkor hatásos mindenki számára,
ha az ősi tradíciókból származó királyság formájában jelentkezik.
A király uralkodik és a nemzet kormányoz, tehát az abszolutisztikus
királyság a nemzet szempontjából helytelen, leginkább megközelíti
azt az állapotot Angliának mai államformája."

[Handwritten signature]

Bálint Sándor

Nyilatkozzon aznel kapcsolatban, hogy Tunyogi Csapó János által vallott kijelentéseket megtette-e Ön mikor, milyen formában, milyen körülmények között és kik voltak még jelen Ön és Tunyogi Csapó Jánoson kívül?

Felelet: Lehetséges, hogy ilyesmiről beszélgettem vele. Az időpontra semmiképpen nem emlékezem, nincs kizárva, hogy Tunyogi még a 30-as évekből, amikor sűrűbben találkoztam vele emlékezik még erre a nézetemre. Lehetséges, hogy érintőleg szólhattam az elmúlt évben is neki róla, de semmiképpen sem mentem bele bizonyításba, legfeljebb egy szubjektív vélemény kifejezésére. Naplóm kétségtelenül több helyen tanuskodik ilyen érzületről, de ennek nem engedtem kifejezést, nem emlékszem arra, hogy Tunyogival mások társaságában is szóltam volna erről a kérdéarről. Ha szóltam is az angol királyságról, akkor ennek csak elméleti nem reális értéke lehetett, hiszen az angol és a magyar társadalmi és történelmi fejlődés annyira különbözik egymástól, hogy minden párhuzam sántitana. Most ami "király pártiságomat" illeti a magyar történelemből vallott felfogásom kétségtelenül sok tekintetben eltér a közfelfogástól és ha merhetem mondani bizonyos vonatkozásokban a marxista szemlélettel egyezik. Arra gondolok, hogy éppen a magyar nemesség állandó ellenkezése miatt nem tudott elsősorban a Habsburg abszolút monarchia olyan mértékben kifejlődni, mint a francia, amely azután döntő társadalmi fordulatokat hordott a méhében.

Közlés: Ön a lakásán megtartott házkutatáson lefoglalt könyvek vonatkozásában jelen jegyzőkönyvében Nyisztor Zoltán: "Ötven esztendő" és Leopold Antal: "Csernoch János" c. nyugati eredetű sajtó termékekre vonatkozólag azt állította, hogy nem látta Önnél ezeket a könyveket senki, illetve Ön nem mutatta meg senkinek. Ezzel szemben dr. Dévény István 1965 július 27-i jegyzőkönyvében vallotta az alábbiakat:
"...Szobájában még kétféle másik könyvet nézegettem /Nyisztor Zoltán: "Ötven esztendő" és Leopold Antal: "Csernoch János"..."
..."1964 folyamán egy látogatásom alkalmával néhány könyvet mutatott, amelyet Nyugat-Németországból hozott magával. Ezek közül az egyiket, melynek valószínű címe "Papi lelkiesség" magamhoz vettem, megmutattam dr. Hegedűs Antal kollegámnak, majd néhány nap múlva átadtam Havas Gézáknak..."
Kérem nyilatkozzon fenti vallomás és az Ön vallomása között fennálló ellentmondással kapcsolatban!

Felelet: Dévény István állítása nyilvánvalóan helytálló. Hogy erről vallomásomban nem szóltam az csak az emlékezet kihagyásának és nem az észíntesség hiányának oka.

Kérdés: Feltett kérdéseken kívül kíván-e egyebet elmondani?

Felelet: Pillanatnyilag nem kívánok észrevételeket tenni. A jegyzőkönyv vallomásomat szívszerint tartalmazza, melyet annak elolvasása után aláírásommal igazolok.

Felvette:

/Dr. Turányi László r. őrgy./

/Dr. Bálint Sándor/
terhelt.

Sinkó Antalné
/Sinkó Antalné II. o. sgt./

J e g y z ő k ö n y v,

Dr.Bálint Sándor kihallgatásáról.

Szeged, 1965. augusztus 31.

Dr. Bálint Sándor
Szeged, 1904.aug.1.
Kónya Anna,
tanszékvezető egy.tanár,
Állampolgársága magyar,
lakik; Szeged, Tömörkényi u. 2/b.

Kérdés: 1965. július 30-án jegyzőkönyvileg rögzített kihallgatása alkalmával idéztem Önnek napló-jegyzeteiből részletet, /j.kv. 12.oldal/ Ezzel kapcsolatban Ön azt vallotta, hogy észrevétele az idézethez nincs. Ismertetem Önnel ismét a naplórészletet. Ezzel kapcsolatban nyilatkozzék, hogy álláspontját milyen körülményekre alapította, illetve miből szűrte le a véleményét?

Felelet: A felolvasott idézetet szeretném kissé megvilágítani. A fogalmazás kétségtelenül éles. Leírását az is súlyosbítja, hogy napló számára készült, és így csakugyan ellenséges színben tűnik fel. Amit a Magyar Népköztársasággal kapcsolatban elítéltem, azt olyan személyes tapasztalatok váltották ki belőlem, amelyeket felelős államférfiaink is ilyen, vagy olyan formában szóvá tettek. Fáj, hogy népünk aligha kapott még politikai rendszertől a közegészségügy, kulturforradalom, és közművelődés, társadalombiztosítás, lakásépítés és más egyebek terén annyi pozitívumot, mint éppen a Magyar Népköztársaságtól. Ez azonban sokszor a munkafegyelem meglazulásában, közönyben, habzsolásban, a közösségi értékek és kötelességek elhanyagolásában mutatkozik. Az a véleményem, hogy az életszínvonal jelentős emelkedésével nem járt együtt a társadalom egyrészének megkövetelhető erkölcsi színvonal emelkedése. Ezért írtam jegyzetemben, hogy ez a társadalom emiatt, legalábbis egyelőre méltatlan arra a szabadságra, amelyet kormányzatunk biztosít a számára. Az anyagi jólét emelkedésével érzésem szerint nem járt együtt - bár a lehetőségek meg vannak rá - a műveltség és szocialista közösségi érzés emelkedése. Ebben a tekintetben kormányzatunk erőfeszítéseit a legnagyobb együttérzéssel tiszteltem.

. / .

Bálint Sándor

Ami az 56-os eseményeket illeti, ez már a történelemé. Bevallom, amint ez a napló soraiból is kitűnik, hogy értékelésem szubjektív jellegű, de érzésem szerint nem ellenséges. Amikor "56 dicsőségeiről" beszélek, abban kétségtelen benne van az is, hogy a személyi kultusz korszaka megszűnt, ami pedig a "tragédiáját" illeti, gondolok a sok véráldozatra, továbbá kétségtelenül olyan mozzanatokra is, amelyeket világ-történeti, és világ-politikai adottságok árnyaltak meg. Így gondolok elsősorban a közép-európai ún. semleges zónák gondolatára. Ma már úgy látom, hogy ez az elképzelés irreális volt. Jelenleg úgy vélem, hogy Magyarország és a Szovjetunió külpolitikai érdekei egyeznek egymással.

Kérdés: 1964-ben készült az Ön naplójegyzete, amelyre mutat a május 4.-i kelzés-időpont, valamint az a körülmény, hogy az idézett részt tartalmazó lap alján az alábbi kitétel szerepel; "Most innen Münchenből - barátaim lehangolt realizmusából, de keresztényi helytállásából is - értem meg igazán 1956 tragédiáját". Ez arra mutat, hogy Ön e sorokat vagy Münchenben, vagy arra emlékezve, Magyarországon, de abban az évben írta, amikor Nyématországban volt. Ez az időpont vallomása szerint 1964-es év. Mivel magyarázza mégis azt a kifejezést, hogy "amiben idehaza élünk, az szellemi vesztegzár, hódoltság a jövőből", és azt a kitételét, melyet jelen jegyzőkönyvében úgy fogalmaz meg; "Magyarország és a Szovjetunió külpolitikai érdekei egyeznek egymással"?

Felelet: Először is kijelentem, hogy a fenti sorokat Magyarországon írtam. Néhány napot töltöttem Németországban, erre ott nem lett volna időm. Elismerem, hogy első fogalmazásom, ami a vesztegzárra vonatkozik, igazságtalanul, kemény. Ennél a kitételnél a napló rapszódikus jellegénél fogva, amikor egyes gondolatok nem kerülnek rendszeres kifejtésre, hiányzik a folytatás, amely valamiképpen úgy hangzana, hogy ezeket a korlátozásokat azonban a világpolitikai helyzet magyarázza. Így nyilvánvalóan teljesen jogosult az a szovjet álláspont, hogy a szovjet hadsereg bármelyik pillanatban kivonul nem szovjet területekről, hanem Amerika is vissza vonja csapatait. Ide tartozik voltaképpen az a kiegészítés is, hogy a Szovjetunióknak és a népi demokráciáknak meg kell találniuk a gazdasági integráció útját is, amint ez azóta be is következett. Ebben a megvilágításban véleményem szerint a vesztegzár és hódoltság szó elveszti bántó jellegét és szabatosan nem lehet használni.

Naplóm politikai részleteinek hangját kétségtelenül befolyásolta katolikus neveltetésem és katolikus világnézeti pártomhoz való egykori tartozásom. Bár egyházzal döntő kérdésekben sokszor nem értettem egyet, mégis tagadhatatlanul fájt több állami intézkedés, ha egyébként politikai szükségességüket be is láttam. Keserű hangomat talán régebbi csalódásaim is magyarázzák, amelyek leginkább mellőzöttnek érzett helyzetemmel, munkámmal fűgenek össze. Mindig iparkodtam elhatárolni magamat a rádió érkező külföldi befolyásolástól, mert ezekben mindig politikai propagandát

66-67

Béla Tóth

és eredményeink lekicsinylését láttam. Rádión egyébként már évek óta alkalmatlan külföldi adások vételére. Megfeszített erővel dolgozom tudományos terveim megvalósításán. Így azután sajnálattal kell bevallanom, hogy több jelenségről, amelyekhez naplómban elvi elszántsággal szoltam hozzá, nyilván nem szereztem reális értesüléseket, és így naplómban olyan látszatok, ellenségesnek tetsző hangok is jelentkeznek, amelyekkel kapcsolatban meg kell mondanom, hogy emberi és politikai nézeteimet nem tükrözik szabatosan.

Kérdés: Vallomásának az alábbi kitételével szemben; "Mindig iparkodtam elhatároni magamat a rádión érkező külföldi befolyásolástól, mert ezekben mindig politikai propagandát és eredményeink lekicsinylését láttam" idézem Önnel naplószerű jegyzetéből az alábbiakat; "Barátaim odakint szívükkel, lelkükkel itthon vannak. Ez a kettéhasadás nagyszerű munkamegosztással is járhatna. Odakint őrizgetni az üldözött tradíciót, további gondozni a magyarság eszményi archaikus tudatát..." Kérem, nyilatkozzék ez ellentmondásra vonatkozólag!

Felelet: Amit írtam, azt nem a rádió-sugárzásokra értettem. Valami olyat gondoltam, hogy a mintegy 3 millió, helyesebben 3 millió nyugaton élő magyarban ébresszék és ápolják a hazájukhoz való tartozásuk tudatát. Ezt a célt egyébként hazánkban a Magyarok Világ Szövetsége szervezet szolgálja. Az volt az érzésem, hogy esetleg lehetséges e szervezetek, illetőleg törekvések között kapcsolatot is teremteni. Erről azonban nem beszélhettem, mert itthonról felhatalmazásom nem volt rá legfeljebb szubjektív óhajomnak adtam kifejezést.

Kérdés: "Augusztus 1." kezdetű, általunk 8-as számmal számozott naplódalon az alábbi Ön által írt szövegrész áll; "Láncra verve kifosztva, sivatagba száműzve és szabad vagyok. Szabadabb már az ég madarainál. Elfogadom így ezt az életet; halálos ítéletemet, de bele sohasem nyugszom." Mire értette Ön, és mi indokolta fent idézett szavait?

Felelet: Ennél könnyebben aligha tudnék kérdésre felelni. Itt 60. születésnapom-ról volt szó. Az idézett soroknak semmiféle politikai jelentősége, célzata nincs. Ezek csak alegorikusai költői módon értendők. Ehhez hasonló kifejezések naplómban, más helyen is találhatók. A rabság, láncra verés itt igazán az életnek, testnek rabságát akarja jelképezni, amelyről misztikus írók sokszor megemlékeznek.

Kérdés: Vajjon ugyan ilyen alegória jelképe-e az alábbi ugyancsak a naplójegyzetekben szereplő részlet is, illetve más jellegű, általánosító következtetést vont-e le az Önt érintő eseményből. Idézem az alábbiakat; "Lillafüredre iparkodom, ... munkáskülsejű ember durván támadt rám és azzal fenyegetődzött, hogy kidob az autóbusból. Ilyen förtelmes inzultusba még nem volt részem...Ime a demokrácia, amelynek Kalibán lett a győztese, az egyetlen győztese, mi pedig köszönjük meg, hogy eltűr bennünket. Rabszolgaságomra döb-

Handwritten signature

...

Handwritten signature

bentem rá. A Locke azonban jó volt, tisztító volt, szinte szerettem volna kezteszkölni neki. Ilyen lesz tehát az új társadalom?". Kérem nyilatkozzék, hogy a kitételben szereplő "rabszolgaságon" kifejezés, amely szellemi rokonságban látszik az előző, ugyancsak Ön sorsát jellemezni hivatott Ön által "allegorikusnak" nevezett "láncra verve, kifosztva, ... kitétellel. Kérem nyilatkozzék mire értette, és milyen következtetést vont le ebből tárgyilagosan?

Válasz: Az eset elszomorító volt. Ártatlanul keveredtem bele, következtetésem azonban határozottan igazságtalan és elfogult volt. Szoktam tanítványaimnak mondogatni, hogy a demokrácia lényeges mértékben udvariasság kérdése. Ugy éreztem, hogy ez egyetlen cífolat volt, de hangsúlyozom, a hozzáíródott következtetéscím is helytelenek, mert egyetlen esetből általánosítottam, amit nem lett volna szabad papírra vetnem. Így ugyanis úgy tűnik fel reflexióimból is, hogy az esetet szimbólikus érvényességűnek minősítem. Ez távol állott tőlem, és sajnálom a mondataimból adódó rabszolgaság megbélyegzést. Most úgy érzem, hogy ilyen elmélkedések helyett legjobb lett volna részöltnom, mivel tartozik utas-társának.

Kérdés: Az eddig felsorolt idézetek is bizonyítják azt, hogy az Ön világnézete egy meghatározott keretben alkalmas a negatív jelenségekből súlyos politikai következtetések levonására. Bár magyarázataiban ez nem élesen látható, mégis magyarázatai is erre mutatnak, -bár xxxx közvetve -. Mondja el, miért hozta Ön el Németországból azokat a ellenséges tartalmu könyveket, illetve sajtótermékeket, amelyek közül Ön egyeseket másoknak is láttatni engedett, olvasásra átadott?

Válasz: A velem hozott könyvek, illetve sajtótermékek több csoportba tartoznak. Az inkriminált könyvekről mindjárt szólni fogok. Hoztam azonban, bár szabálytalanul néhány olyan sajtóterméket is, amelyek modern, külföldi katolikus szellemi törekvésekre mutatnak rá, továbbá természetesen szakmám, a néprajz körébe tartozó szakkönyveket is. Tehát nem korlátoztam érdeklődésemet kizárólag politikai szenzációkra. Szeretek olvasni, tájékozódni és már kora fiatalságomtól kezdve olvastam tiltott könyveket is, a 30-as években kommunista iratokat is. Kétségtelen, hogy a megismerés vágya erős bennem. Tudtam, hogy a behozott könyvek korlátozás alá esnek, de azt gondoltam, - tekintve tudományos pozícióm, - hogy elolvashatom őket. Sajnos ennél nem állottam meg. Átadásukkal semmiféle izgatási célom, szándékom nem volt, hiszen a többi könyveket, amelyeket magammal hoztam, megmutattam, így a tudományos könyveket Ferenczi adjunktus urnak. Meg voltam győződve arról, hogy azok a barátaim, akiknek az inkriminált könyveket átadtam, emberi komolyságuknál, és hivatásuknál fogva nem fogják a könyveket tovább terjesztetni. Hangsúlyoznom kell, hogy ellenséges eszméket nem akartam velük terjesztetni. Vétettem, de az izgatásban nem érzem magam bűnösnek.

A jegyzék könyv megszakítva ;

/Dr. Turányi László r. tanács /

Bálint Sándor
Dr. Bálint Sándor

J e g y z ő k ö n y v .

Dr. Bálint Sándor kihallgatásáról.

folytatva az 1965. aug. 31-én megkezdett
jegyzőkönyv 1965. szept. 1-én.

Kérdés: Tudta-e Ön, hogy az Ön által az országba behozott és később elolvasott könyvek tartalma /sajtótermékek/ alkalmas arra, hogy az olvasóban a népi demokratikus államrend, illetve annak bármely alapintézménye, így a Magyar Szocialista Munkáspárt ellen is gyűlölet keletkezzék?

Felelet: Amikor magammal hoztam ezeket a könyveket, illetőleg sajtótermékeket nyilván tudtam, hogy nem lesznek barátságosak népköztársaságunk, illetőleg intézményeink iránt. Arról nem voltam meggyőződve, hogy néhány katolikus jellegű sajtótermék /Máter és Magista, Chardin/ hasonló tartalma lesz-e. Hogy mégis elhoztam, úgy éreztem, hogy nézeteim kiforrottak és alapvetően semmi esetre sem befojásolhatják azt a magatartásomat, amely Népköztársaságunk iránti hűségre, állampolgári kötelességeimre tartozik. Elolvasásuk után - mint már valómásomban máshol is említettem - nézeteim nem módosultak, tehát hatásról nem beszélhetek. Emberi megítélésem szerint a könyvek, főleg a 3 inkriminált mű és több folyóirat csakugyan alkalmas az izgatásra, gyűlölet felkeltésre. Amikor azonban a már megnevezett személyeknek átadtam őket hosszú ismerettség, barátság után úgy véltem, hogy korrekt állampolgári magatartásuknál fogva a könyvek tartalmát komoly kritikával fogják elolvasni.

Kérdés: Amennyiben Ön tudta, hogy a sajtótermékek tartalma alkalmas a gyűlölet felkeltésére - függetlenül attól, hogy az olvasó milyen kritikai szemlélettel mérlegelnek - miért adta mégis kölcsön olvasásra, milyen célt kívánt elérni ezzel?

Felelet: Nyilván a könyvek ritkasága volt az, ami miatt megmutattam nekik. Ez még tavaly történt, azóta a Geszweinnek adott egyetlen könyvnek a kivételével ott állottak befelé fordítva a polcomon, mint már talán jegyzőkönyven kívül mondtam a céloim az volt velük, hogy az egyetemi könyvtár zárt anyagának ajándékozzam. Erre egyedül csak szórakozottságomon, sok munkám miatt nem került sor. A könyveket ismétlem inkább, mint érdekességet sem mint lözítő, lözítésre alkalmas sajtótermékeket mutattam meg.

[Handwritten signature]

Bálint Sándor

Tisztában voltam ugyan azzal, hogy ezek a művek lázításra, izgatásra alkalmasak, de meg voltam győződve arról, hogy az illető személyeknél nem következik be. Eszem ágában sem volt - ismervén emberi környezetemet, ismerőseim temperamentumát - hogy olyanoknak adjam oda olvasásra, akiknél az izgatás veszélye fennáll. Mint már mondtam a magammal hozott szakkönyveket már többeknek megmutattam, így azokat a néprajzi atlaszlapokat is, amelyeket szintén úgy kaptam és amelyek a magyar néprajzi kutatással is összefüggének és magyar kutatók is belőle segítettek az elkészítésében.

Kérdés: A büntött tárgyat képező sajtótermékek csupán azért nem terjeszthetők Magyarországon, mivel tartalmuk törvénybe ütközik. Ezen kívül milyen kuriózitást jelentettek Ön, illetve barátai számára e sajtótermékek, hogy "kuriózitásuk" miatt tette lehetővé megismerésüket más személyeknek?

Felelet: Kétségtelen, hogy az a látszat, sőt talán tény is fennáll, hogy ezeket a könyveket nemcsak kuriózitásuk miatt olvastam, illetőleg adtam át megnevezett barátainknak, hanem ismeretszerzés, a másik nézet megismerése céljából is. Mint azonban már vallomásomban előbb, máskor is kifejtettem nem találtam olyanoknak őket és meggyőződésem szerint barátaim sem, hogy komolyan vegyem őket. Nagyon sajnálom, hogy ez megtörtént és eredeti szándékom szerint - ha már behoztam őket - nem ajándékoztam az egyetemi könyvtárnak.

Nyilvánvaló, hogy az incriminált sajtótermékek behozatalánál, illetőleg elolvasásánál és kölcsönadásánál előszörban mégis a tartalom volt érzésem szerint a fő szempont. A bennük foglalt kérdések még időben nagyon közel állnak hozzánk, hogy esetleg teljesen egyértelmű álláspontot lehessen belőlük, illetőleg róluk kialakítani. Ha kíváncsi voltam a tartalmukra előszörban az adatszerzés vezett. Persze itt is fennáll az a tiltott cselekmény, hogy kölcsön adtam őket, azzal a céllal, hogy ők is talán több adatot, amelyek természetesen hamisak is lehetnek, meríthetnek belőlük.

Az olvasott műveket nem azzal a szándékkal olvastam, hogy akár tudományos adatgyűjtéshez, akár politikai magatartásom alátámasztásához felhasználjam őket, olvastam úgy, mint ahogy az ember olyan újságot, folyóiratot, könyvet olvas, amelyek nem tartoznak szorosan szakmai érdeklődéséhez, illetőleg hivatásához. Nyilván barátaim is hasonlóan tettek. Hirtelenében nem tudnék belőlük összefüggő gondolatot, okfejtést idézni. Amnyira nem találtam döntő jelentőségűeknek őket, egyébként is munkám szinte minden percemet lefoglal. Csak ismételt sajnálkozással tudok elolvasásukra és kölcsönadásukra gondolni.

Sándor Hódos

Kérdés: A fent elmondottakon kívül egész jegyzőkönyvben a feltett kérdésekre vonatkozólag, vagy az Ön választát illetően kíván-e más elmondani, indítványt tenni?

Felelet: Ugy érzem, hogy vallomásomban lényegében minden benne van, ami akár a vádhoz, akár a védekezéshez tartozik. Kiemelhetnék egyes mozzanatokat, ezek azonban úgy érzem már csak ismétlések lennének. Egyet szeretnék csak röviden ismételten hangsúlyozni, hogy akár oktató, kutató munkámban, akár emberi, állampolgári megatartásomban mindig a maximális helytállásra törekedtem. Elismerem, hogy a vád súlyos, de kérem a mentő körülmények fokozott figyelembe vételét is.

Közlés: Megállapítom, hogy terheltnek indítványa, illetve további észrevétele az egész jegyzőkönyv /1965. aug. 31. szept. 1./ vonatkozásában nincs, amennyiben a jegyzőkönyv vallomását szószerint tartalmazza, úgy aláírásával ezt igazolja.

Felelet: A jegyzőkönyv vallomásomat szószerint tartalmazza, amelyet elolvasás után aláírok.

A jegyzőkönyv lezárva.

Kmft.

Bálint Sándor

Dr. Bálint Sándor
terhelt.

Dr. Turányi László
Dr. Turányi László r.örgy.

Bálint Sándor

Politikai

osztály

rendőrőrs

Szám:

31-666

/1961

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 1965. évi július hó 13 napján a Szeged ker.,

Kossuth L. sgt. utca 22 szám IV. szrt. em. 6 ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):

dr. Bárcsók Vince, Kiskunhalas 1925. jan. 8., Szécsi Julianna,
tanár, Radnóti Miklós Gimnázium, Szeged Tárogató u. 1/c.
sz. alatti lakos

szem. ig. száma: DC-1547829 telefonszáma: 25-90

A terhelt(ek) (gyanúsított(hoz), valamint a büntetőeljárásban résztvevő személy(ek)ekhez való viszonya

nem érdektelen

Az eljárás tárgyául szolgáló bűntett következtében kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő.)

nem

Az előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e? nem

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a Pp. 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra ügyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztetést, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

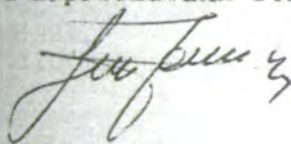
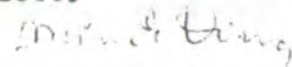
A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — a következő nyilatkozatot teszi:

Közlés: Közlöm Önnek, hogy dr. Bálint Sándor szegedi lakos ügyében hallgatom ki tanúként. Figyelmeztetem a hamis tanúzás törvényes következményeire.

Válasz: A közlést tudomásul vettem, vallomásomat büntetőjogi felelősem tudatában teszem meg.

Kérdés: Mióta ismeri Ön dr. Bálint Sándort és milyen viszonyban áll vele?

Válasz: Dr. Bálint Sándort 1954 óta ismerem. Vele haragban, perben, rokoní viszonyban nem állok és nem álltam. Az utolsó évben magas iskolai óraszám miatt kevesebbet tudtam foglalkozni néprajzzal, ebből következően bizonyos nézeteltérés alakult ki. Ez nem jelenti azt, hogy haragos viszonyban voltunk egymással, mert a kapcsolatunk fenn állt, csak lazább lett.

Kérdés: Tud-e Ön arról, hogy dr. Bálint Sándor hol és milyen külföldi utakon vett az utóbbi években részt?

Válasz: Tudomásom van arról, hogy dr. Bálint Sándor csehszlovákiai, Nyugat-Németországban és Jugoszláviában járt. Ezt az ő elmondásából tudom. Az elutazás előkészületeiről is tudtam. Hazatérése után élményeit is elmondta. Mutatott kartográfiai, illetve néprajzi térképeket, mert ilyen természetű kongresszuson vett részt. Csehszlovákiában a szlovák akadémia vendégeként, részben autóval, részben repülőgéppel mindenhova elvitték. Jugoszláviában tudomásom szerint a megkönnyített határátlépés során jutott át a szegedi "kirajzások" vizsgálata miatt ment el. Rendkívül nagy megelégedéssel állapította meg, hogy a szegedi "kirajzások" dél felé is éppen olyan töretlenek, mint a magyar területen lévő nyugat, északnyugat felé. Azt a megállapítást tette, hogy néprajzi felmérés érdekében kíváncsi volna több alkalommal a Jugoszláviában lévő magyar felvokot bejárni.

Kérdés: Nyugatnémetországi útjáról dr. Bálint Sándor milyen című és tartalmu könyvet, vagy illegális folyóiratot hozott?

Válasz: Erről nem tudok beszámolni, mert ezeket nem közölte velem.

Közlés: Közlöm Önnel, hogy vallomásától adataink eltérnek, valamint dr. Bálint vallomása is, melyet a következőkben idézek: "az időpontra pontosan nem emlékszem úgy tetszik, hogy a múlt év őszén volt, amikor a könyveket Budinszki Endrének és Börcsök Vincének átadtam". "A munkákat nem dicsértem, tartalmuk nem elégitett ki, ezt velük is közöltem azzal, hogy nem számíthatnak tudományos írásnak."... "...ami az akkori kijelentéseimet illeti figyelmeztettem őket, hogy kritikával kell őket olvasni és mindig hangoztattam, hogy csak személyszerint nekik adom át olvasásra." Nyilatkozzon a közléssel kapcsolatban?

Válasz: Az elmúlt év őszén már heti 30 órában tanítottam és a nagy elfoglaltság következtében semmiképpen nem tudtam volna időt szakítani könyvek olvasására, amiért is azt gondolom, hogy dr. Bálint Sándor e kérdésben elfoglalt álláspontja tévedésen alapszik.

Közlés: Közlöm Önnel, dr. Bálint Sándor 1965 július 13-1 terhelte kihallgatási jegyzőkönyvének egy részletét. "Budinszki Endrénél és Börcsök Vincénél mindhárom leginkább inkriminált könyv megfordult, Gyulász: "Beszélgetések Sztálinnal, Molnár Miklós, Nagy László: Két világ közt Nagy Imre útja", Vincent Sabarius: Minden kényszer nélkül."

Nyilatkozzon az idézett vallomással kapcsolatban?

Fenyő

Imre

- 3 -

Válasz: Ezek a könyvek nem fordultak meg nálam, nem is vállalhatok kockázatot, mert 3 gyermek felnevelése, családi ház teljes befejezése szorgos munkára, iskolában való helytállásra és államunk becsületos kiszolgáltatására készlet.

Kérdés: Ismertesse azokat a politikai témakörű beszélgetéseket, amelyek dr. Bálint Sándor és Ön között az elmúlt években lejajlottak?

Válasz: Köztünk szakmai természetű beszélgetések egészen rövid számban folytak, amelyek nem terjedtek túl adott feladatok /néprajzi/ elvégzésén és konkrét népmese felvételi problémák megbeszélésénél. Amikor politikai természetű kérdésekről esett volna szó dr. Bálint Sándor azzal tért ki az állásfoglalás alól, hogy az egyetemi tanári katedra és a vele járó illetmény loyálisára készletti őt. Különben idém sem volt a szorgos szakmai feladatok elvégzése mellett politikai természetű beszélgetésekre. Már utaltam erre, hogy nehezményezte a többször való elmaradást és néprajzi feladatok elhanyagolását.

Kérdés: Kiván-e Ön dr. Bálint Sándor ügyében egyebet elmondani.

Válasz: Nem kívánok és nem is tudok.

A jegyzőkönyv az általam diktáltakat és elmondottakat tartalmazza, melyet elolvasás után aláírok.

Felvette:

/Petter Ferenc r. szds./

/Börösök Vincze/
tanu.

/Sinkó Antalné r. II. o. sgt./
jky. vez.

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 1965. évi július hó 13. napján a ker.,

Kossuth Lajos utca 22. szám IV. fszt. em. 3. ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):

Havass Géza Dezső 1913. augusztus 26 Budapest, a: Markó Margit

rk. lelkész, szegedi. Belvárosi Plébánia, Szeged Áttila u. 9. szám

HC-I szem. ig. száma: 531723 telefonszáma: -----

A terhelt(ek) (gyanúsított(hoz), valamint a büntetőeljárásban résztvevő személy(ek)hez való viszonya

..... érdektelen

Az eljárás tárgyául szolgáló bűntett következtében kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő.)
..... nem

Az előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e?

..... elfogulatlan

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a B. 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztetést, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — a következő nyilatkozatot teszi:

Közlés: Közlöm Önnek, hogy tanuként fogom kihallgatni Bálint Sándor egyetemi tanár ügyében. Figyelmeztetem az igazmondásra, mivel a hamis tanúzást a törvény szigorú bünteti. A figyelmeztetést tudomásul vette és megértette?

Felelet: A figyelmeztetést tudomásul vettem és megértettem.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy mióta ismeri Bálint Sándort, és milyen viszonyban vele?

Felelet: Elmondani kívánom, hogy 1941-ben kerültem Szegedre, majd 1942-ben kerültem a püspökségre. Ekkor már hírből ismertem Bálint Sándort. 1943-ban Bálint Sándort személyesen is megismertem, amikor is házassági érvénytelenítő pere folyt a tanári püspöki szentszéknél. Ekkor ismertem meg közelebbről személyszerint. Ettől az időtől kezdve tegező viszonyban vagyunk. Perben, rokonságban, haragban nem vagyok vele.

Kérdés: Milyen időközönként szoktak találkozni Bálint Sándorral, és hol?

Válasz: 1945-ben illetve aztkövető időben Bálint Sándor Szegeden a Keresztény Demokrata Pártnak Barankovics volt képviselője.

1945 őszén Hamvas Endre püspök lapkiadási engedélyt kapott az orosz megszálló hatóság legfőbb parancsnokától Vorosilov Marssal-tól. A lap megindítása céljából a Püspökségen egy zártkörű megbeszélés volt, amelyen Bálint Sándor is résztvett, annak eldöntésére, hogy ez a hitbuzgalmi hetilap milyen címmel, és tartalommal jelenjék meg. Az ő általa javasolt "Hitvallás" lapcímet fogadták el. Ezután szorványosan találkoztunk az utcán, mikor is elmondta, hogy mint képviselő az őszinte hangnak lesz a szószólója.

1949-től Szegedről elkerültem, vele semmiféle személyes és egyéb találkozásom nem volt.

1964-ben egy alkalommal mondta, hogy keressem fel, látogassam meg a lakásán, amikor is elmondta, hogy Bonben járt, ahol egy nemzetközi néprajzi Kongresszusra kapott meghívót.

Megjegyezni kívánom, hogy a fenti alkalommal Bálintot egy hétköznapi este kb. 1/2 9 h. tájban kerestem fel, és kb. 1 óra hosszán tartózkodtam a lakásán, amikor is a Boni utjáról beszélt.

Kérdés: Mit közölt Önnek Bálint, külföldről milyen sajtótermékeket, vagy könyveket hozott be, mivel annak címe és tartalma?

Felelet: Nekem Bálint Sándor nem sorolta fel, hogy milyen sajtóterméket, és könyvet hozott be az NSZK-ból, azonban az volt a benyomásom, hogy több könyvet, és sajtóterméket hozott be, mivel nekem átadott egy folyóiratot, melynek a címe "Papi Egység" ami az emigráns magyar papok havi közlönye.

Megjegyezni kívánom, hogy ez a folyóirat a felszabadulás előtti Szegeden megjelent "Papi Lelkiség" folyóiratnak külföldön megjelenő szellemi folytatása, amit Szegeden annak idején Hunya Dániel teológiai tanár szerkesztett.

Kérdés: Mondja el, hogy az Önnek átadott "Papi Egység" című folyóiratnak mi volt a tartalma, és azt kinek adta át Ön elolvasás végett?

Felelet: A folyóirat papi önévelési cikkeket, valamint a világ egy-egy részéből összeszedett aktuális híreket tartalmazott. Egy cikkre emlékszem, amelyik Várkonyi Imre helynökkel foglalkozott, és úgy volt feltüntetve, mint aki az apostoli szentszéktől kíván közölni. Más olyan cikkekre, amely a szocialista országokban élő papokat érintette volna valamilyen formában nem emlékszem. Ezt a folyóiratot én elolvastam, majd utánna eldobtam, mivel nem tartottam szükségesnek megőrizni. En ezt a folyóiratot senkinek át nem adtam olvasás végett sem.

Megjegyezni kívánom, hogy Bálint először kölcsön formájában adta ide nekem a folyóiratot, majd később amikor visszaakartam adni azt mondom, hogy neki nincs rá szüksége legyen az enyém.

Megjegyezni kívánom továbbá, hogy Bálint a rekamié mellett lévő asztalról - amelyen könyvek, és folyóiratok tömbkelege volt - huzta, illetve vette elő a folyóiratot azzal, hogy "ég biztos téged érdekel," és kintől hozta. Ez alkalommal vett elő még 2-3 kisebb könyvet, azonban ezek címét nem tudom, mivel nekem nem mutatta meg.

Kass Antal

./.

S. ...

Kérdés: Önön kívül kinek adott Bálint Sándor nyugatról behozott könyveket olvasás végett?

Felelet: Arról, hogy Bálint Sándor kiknek adott általa ~~behozott~~ nyugatról behozott könyveket sem közvetlen, sem közvetve tudomásom nincs, mivel ezt velem nem közölte.

Kérdés: Bálint Sándor mit mondott el Önnek az MSZK-ba való utjáról, utkészen, illetve Bonban kivel találkozott magyar személyekkel, azok jelenleg milyen tevékenységet fejtenek ki nyugaton?

Válasz: Emlékezetem szerint Bécsben Lakos Endre pappal találkozott - aki 1956-ban az ellenforradalmi események alkalmával disszidált. - Lakos Endre jelenleg kint Bécsben papi beosztásban működik, és annyit jegyzett meg róla, hogy agyvérzés következtében bizonyos arc bénulást észlelt rajta.

Találkozott még Bécsben Paulai Károllyal - aki a Nemzetközi Katolikus Karitászhoz a megbízottja, - akitől emlékezetem szerint talán pillanatnyi anyagi segítséget kért. Arra nem emlékszem, hogy ez milyen formában történt.

Más magyar személlyel való találkozásról emlékezetem szerint említést nem tett.

Kérdés: Mit közölt Önnek Bálint Sándor, hogy a fent felsorolt személyekkel, hogyan értékelték az 1956-os magyarországi ellenforradalmat, valamint a katolikus egyház helyzetét jelenleg?

Felelet: Emlékezetem szerint erről beszélt volna a fentnevezett személyekkel említést nem tett.

Kérdés: A találkozásai alkalmával Bálint Sándornak milyen elképzelései voltak az esetleges új keresztény demokratikus államformáról, ezt hogyan fejtette ki Ön előtt?

Felelet: Bálint Sándor egy itt megvalósulandó Keresztény Demokratikus Államformáról konkrét elképzeléseket velem nem közölt.

Beszéd témája a belső egyházi helyzet volt, nevezetesen a Zsinati határozatokkal kapcsolatosan szerinte nem megfelelő módon való reformoknak a végrehajtása. Ez konkrétan érinti a magyar nyelv bevezetését a vallási szertartásokba. Hamvas püspök tev. kenységével egyházkerületi vonalon nem ért egyet.

Kérdés: Milyen politikai tartalmu kérdésekről beszéltek, hogyan értékelték a Szovjet-Kínai viszony alakulását, és ebben mi volt Bálintnak a véleménye?

Felelet: Kínának a szerepét abban értékeltük ki, hogy mivel ez részéről a Szovjetunió felé élet tér keresés, ezért felénk ennek politikai enyhülés lesz a következménye, aminek egyik jele tudomásunkra jutott a Magyar Kormány és a Vatikán közötti bizalmi tárgyalások ténye.

Kérdés: A fenti beszélgetés alkalmával Bálint Sándor beszélt-e arról, hogy egy Monarchia létrehozása előnyös volna a közép-európai helyzetnek?

Kassai Antóni

..

Sándor

Felelet: Hogy Bálint Sándor Monarchia létrehozásáról konkrét formában nyilatkozott volna arra nem emlékszem. Hozzátenni kívánom, előző ismeretségünk alapján sem tudom ezt a gondolatvitelt nálla konkrétan elképzelni.

Kérdés: Hogyan értékelték Önök Magyarországi békepapok helyzetét, és jelenlegi helyzetüket?

Felelet: Ezt mind a ketten egyértelműleg elutasítólag beszéltük egymás között. Az volt a véleményünk, és Bálint véleménye is, hogy a békepapok olyanok, akik a megalkuvásba tulmennek az ~~az~~ egyház érdekein, és annak kárára.

Magam részéről itt megemlítettem, hogy vannak köztük olyanok, akik ezzel karriert akarnak futni, s ezt a lehetőséget erre használják ki. Arra nem emlékszem, hogy példákat is mondtam volna el Bálint Sándornak egy-két papnak az erkölcstelen megatartását illetően.

Kérdés: Bálintnak mi volt a véleménye a Vatikán és a magyar ~~egyház~~ ^{Kormány} között folyó tárgyalásokon?

Felelet: Bálint ezt pozitívan értékelte, de mivel konkrétumot még nem tudtunk az volt a véleménye, hogy ebből remélhető lesz a Magyar Katolikus Egyháznak szabadabb tevékenysége.

Kérdés: A fenti beszélgetés után találkozott e Ön Bálint Sándorra, ha igen, akkor hol, és milyen körülmények között, és ott miről volt szó?

Felelet: E beszélgetés után néhány alkalommal utcán találkoztam futólag Bálint Sándorral, aki egy alkalommal kifejezte, hogy örülne ha egyszer ismét felkecsném a lakásán. Erre azonban eddig nem került sor. A találkozások alkalmával általában beszélgetésünk kölcsönös üdvözlésbe merült ki.

Kérdés: Mit tud még az ügyvel kapcsolatban elmondani?

Felelet: Az ügyvel kapcsolatban mást elmondani nem tudok.

A jegyzőkönyvet lezárom.

A jegyzőkönyv a vallomásonat helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után aláírásommal is megerősítetek.

Felvette:
Vass Antal
Vass Antal r.szds.

Havas Géza
Havas Géza
tanu

J. J. J. J. J.
j.k.v. vezető.

..... kapitányság,
..... osztály rendőrőrs
Száma: 31-6066/1961

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 1961 évi julius hó 13 napján a Szeged ker.,

..... Kossuth L. u. utca 22 szám IV. fszt., em. 402 ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):

dr. Szabó Ferenc, sz: Orosháza 1920. márc. 1., a: Jankó
Juliana, fogl.: levéltáros, la ik: Szeged, ulicz u. 31/a.

..... szem. ig. száma: AT-I-540100 telefonszáma:

A terhelthez (gyanúsítottához), valamint a büntetőeljárásban résztvevő személyekhez való viszonya

..... irreleváns

Az eljárás tárgyául szolgáló büntett következtetés kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő.)

..... nem

Az előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e? elfogulatlan

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a B: 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztetést, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — a következő nyilatkozatot teszi:

Közlöm Önnek, hogy tanúként hallgatom ki Bálint Sándor
Szegedi lakos ügyében. Figyelmeztetem az igazmondásra, mert a
hamis tanúzást a törvény szigorúan bünteti.

Válasz: A figyelmeztetést megértettem és tudomásul vettem.

Kérdés: Mióta ismeri Ön Bálint Sándort és milyen viszonyban
van vele?

Válasz: Bálint Sándort 1957-ben ismertem meg, amikor az egyetemen
az előadásait hallgattam. Közelebbi ismeretségbe 1958.-ba ke-
rültünk, mivel észrevettem, hogy a néprajzkutatás iránt érdeklődöm
és ebből kifolyólag közeledett felém. Bálint Sándorral elég
ritkán találkozom, legfeljebb akkor szokott bejönni a levéltárban
amikor ott dolgozom, mivel kutató munkát végez és ilyenkor
szoktunk beszélgetni. A levéltárba is kb. 2-3 havonként szokott
bejönni. A Bálint Sándor lakásán 4, vagy 5 esetben voltam,
ebből háromszor akkor még amikor diák voltam és különböző néprajz
kutatói anyagot kerestem, valószínűleg 1962, vagy 1963.-ban, amikor
már levéltáros voltam két esetben kerestem fel lakásán. Amikor
én nála voltam egy esetben fordult elő, hogy Pálfi Budinszki
Erőss Henrik látogatta meg, azonban előtte nem beszéltek semmit
és pár perc elteltével el is távozott. Már alkalmakkor mindig
kettesben voltunk.

BK. - 61. §, 5153 Székesfehérvári Ny.

Brunovitz

Dr. Szabó Ferenc

Helyesbítési kívánság vallomáson, mivel amikor diák voltam és felkerestem előfordult, hogy felesége is jelen volt a beszélgetésünkönél.

Kérdés: Tegyen arról vallomást, hogy mikor és hogyan került az íróasztalába munkahelyén a "Kommunizmus a zsidó faj uralma" c. és "Bátorság" végződésű röplap?

Válasz: A fent említett röplapot az általam kezelt levéltári anyagból vettem ki kb. 1 éve, amikor Szakács Kálmán kutató ismerősem kért rá, hogy amennyiben tudok valamilyen anyagot szolgáltatni a Kassás-Keresztes mozgalommal kapcsolatban, úgy segíts nekik. Kassás Szakács Kálmán a röplapot más anyagokkal együtt fel is használta és az erről szóló könyve meg is jelent. En azonban elmulasztotta a röplapot visszahelyezni a levéltári anyagba és így került az általam használt íróasztal fiókba.

Kérdés: Mikor és hogyan került a tulajdonába a munkahelyén lefoglalt "Levél városomhoz" c. "vásárhelyi polgár" végződésű vers?

Válasz: A fent említett vers kb. 4-5 napja került a fiókomba, azt nekem Komoly Pál levéltári kezelő adta át. En a verset az íróasztalomra a műanyag alá helyeztem és otthagytam. El kívánom mondani, hogy ez a vers Vásárhelyen eléggé ismert, mivel ápr. 22-én amikor Szántó Kovács János szobrát leplezték le a városban erről a versről én is hallottam, azonban a szöveget senki nem tudta megmutatni. Tudomásom van arról is, hogy ezt a gyűjteményt ismeretlen tettesek iskolák címére és különböző személyek címére postán keresztül megküldték. A verset azért tartottam meg, mert nem tartottam az egészet komoly dolognak, valamint amikor átadták rendezem át sem tudtam olvasni és úgy gondoltam, hogy majd később tüzetesebben átolvasom.

Kérdés: Tegyen arról vallomást, hogy mikor, kitől és milyen körülmények között került az Ön tulajdonába a szüleinek lakásán lefoglalt "Orosháza munkássága sztrájkol" c. "Orosháza forradalmi ifjúsága" végződésű stencilezett röplap, valamint "Követeljük" kezdetű Orosháza város hazafias ifjúsága" végződésű stencilezett röplap és "Követeljük" kezdetű "Békéscsaba hazaszerető ifjúsága" végződésű nyomdában készített ellenforradalmi röplap?

Válasz: El kívánom mondani, hogy 1956 október 25-től Orosházán tartózkodtam és az ellenforradalom alatt a fenti röplapokat Orosházán terjesztették s így jutottam én is hozzájuk. Később a szovjet parancsnokság és a Kádár kormány által terjesztett röplapokat is összegyűjtöttem és azokat is eltettem szüleim lakásán. A röplapok összegyűjtésével az volt a célom, hogy majd később feldolgozzam Orosháza ellenforradalmi mozgalmát, illetve nem dolgozom fel, hanem megőrzöm ezeket a dokumentumokat és amennyiben valaki feldolgozná annak rendelkezésére bocsátanám. Ez 1964 júniusában meg is történt, amikor Darvas József az írószövetség elnöke feldolgozta Orosháza múltját a felszabadulástól ma jánkig és az ellenforradalom dokumentálására rendelkezésére bocsátotta a fenti röplapokat.

Bonczák

J. Csabai Ferenc

A röplapokat azért nem vittem a levéltárba mert ilyen rendelkezés, nem jött, hogy azokat ott tároljuk és enélkül a levéltári igazgatók nem merték tartani a röplapokat ott. Most mivel kineveztek igazgatónak a gyulai levéltárba arra gondoltam, hogy oda elviszem és összekötve a páncélszekrénybe ott fogjuk őrizni.

Kérdés: Mikor és hogyan került a tulajdonába szülői lakásán lefoglalt "Felhívás Orsháza dolgozó népéhez" kezdetű "Határország katonai tanácsa" végződésű ellenforradalmi röpirat és a "Magyar Függetlenség" c. napilap I. évfolyam 3-ik szám 1956 október 31-i számának első lapja?

Válasz: A "Felhívás" kezdetű ellenforradalmi röpirat a fenti röpiratokhoz hasonlóan került hozzám és ezzel ugyanaz volt a szándékom mint a többi röplappal. A "Magyar függetlenség" fenti száma az ellenforradalom idején került hozzám, azonban ezzel nem volt az a szándékom, hogy megtartsam, hanem az 1956 évi Melbournei Olimpia eseményeiről szóló napilapokat elvittem és azok közé keveredett, így maradt meg a mai napig szüleim lakásán.

Kérdés: Tegyen arról vallomást, hogy mihelyt a személyi tárgyai között lefoglalt agnó szalagon milyen felvétel van és azt mikor vette fel?

Válasz: El kívánom mondani, hogy a személyi tárgyait között lefoglalt agnó szalag Oltvai Ferenc levéltári igazgató tulajdonát képezi és azon tudomásom szerint Paul Robson szegedi szereplésének felvétele van. Hogyan került a személyi tárgyait közé nem tudom.

Kérdés: Tegyen arról vallomást, hogy Bálint Sándor mikor, hol és milyen könyveket adott át Önnek elolvasásra?

Válasz: El kívánom mondani, hogy Bálint Sándortól több esetben kaptam könyvet elolvasásra, azonban azok néprajzi jellegű könyvek voltak, más témájú könyvet soha nem kaptam tőle. A kapott könyvek közül párnak a címére emlékszem. Ilyen volt "Magyar lélek formái", Erdélyi Ferenc: "Magyar tanács" c. könyv és Kaán Károly: "Az alföld problémái" c. könyv.

Kérdés: Bálint Sándor adott-e Önnek az alant felsorolt könyvek közül elolvasásra és mikor? Ezek: Molnár Miklós - Nagy László: "Két világ között Nag. Imre útja", Gilovan G. Ilasz: "Beszélgetés Istállinnal", Leopold Antal: "Emlékezés Magyarország utolsó hercegprímására" Kühnel Eddi Erich: "Jezsuiták, nyárcsapatok, bolsevikok", "Rajk per /brüsszeli kiadás/, "63 bandái", "Világ-nézetek ütközéspontja, valamint a "Magyar űrhely" és "Új látóhatár" c. folyóiratok.

Válasz: El kívánom mondani, hogy a cím szerinti felsorolt könyvek közül egyet s a ismerem, azokat nem hallom először és ilyen könyveket nekem Bálint Sándor soha nem adott és nem is ajánlott elolvasásra, sőt a felsorolt könyvek és folyóiratokról Bálint Sándor nekem említést sem tett, hogy azok az ő birtokába megvannak.

Bálint Sándor *Dr. Szabó Ferenc*

Kérdés: Bálint-Sándor adott-e Önnek bármilyen nyugaton megjelenő könyvet, vagy folyóiratot elolvasásra, vagy pedig a nyugati utjairól készített memoárját át adta-e Önnek?

Válasz: Bálint Sándortól a maineü nyugaton megjelenő könyvet, vagy folyóiratot nem kaptam. Arról sincs tudomásom, hogy külföldi utjairól memoárt készített volna. Erről nekem soha nem beszélt.

Kérdés: Tegyen arra vallomást, hogy Bálint Sándorral milyen politikai tartalmu beszélgetést folytattak és mikor?

Válasz: El kívánom mondani, hogy Bálint Sándorral nem folytattam soha politikai tartalmu beszélgetéseket. Amikor beszélgettünk mindig szakmai dolgokról tárgyaltunk. A beszélgetéseknek jórésze több személy előtt történt, mivel csak 4-5 esetben fordult elő, hogy kettesben voltunk.

Kérdés: Kíván-e még valamit elmondani?

Válasz: Mást az ügyben elmondani nem tudok.

Közlés: A Be. 72 §. 1./ bek. értelmében felhívom fig elmét, hogy megjelenésével szükségképp felmerült költségek a gtóritására igényt tarthat.

Válasz: A közlést megértettem, a megjelenéssel kapcsolatos költségek nem merült fel.

A jegyzőkönyv vallomásonkat helyesen tartalmazza, amelyet elolvasás után hh. aláírok.

Felvette:

[Handwritten signature]
Bundity István r. fhdgy./

[Handwritten signature]
Dr. Szabó Ferenc /
tanu.

[Handwritten signature]
/ Sinkó Antalné /
jky. vez.

Száma:

31-6066

/19

65

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 1965. évi július hó 15. napján a ker.,

Kossuth Lajos sgt. utca 22. szám IV. fszt., em. 402. ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):

Pálffy Budinszky Endre 1902. ápr 11. Budapest, Zákányi Pálffy

Margit, nyugalmazott tanúcsai mérnök, Szeged Megyei Jogú Városi Tanács VB. Építési és Közlekedési Osztály, Szeged Hunyadi S. sgt. 12

DC-I szem. ig. száma: 165921 telefonszáma: - - - - -

A terhelthez (gyanúsítottához), valamint a büntetőeljárásban résztvevő személyekhez való viszonya

érdektelen

Az eljárás tárgyául szolgáló bűntett következtében kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő.)

nem

Az előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e?

elfogult

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a B. 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztetést, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — a következő nyilatkozatot teszi:

Közlés: Közlöm Önnek, hogy Dr. Bálint Sándor ellen folyamatban lévő büntetőügyben hallgatok k. tanúként, és figyelmeztetem a hamis tanúzás törvényes következményeire.

Válasz: A közlést, és a hamis tanúzásra való figyelmeztetést tudomásul vettem; vallomásomat büntetőjogi felelősségem tudatában teszem meg.

Kérdés: Mióta ismeri Önt Dr. Bálint Sándort, milyen a kapcsolatuk jellege, és egyben nyíla kozzon az elfogultság kérdésében?

Válasz: Előadom, hogy én Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár szegedi lakost több mint 30 éve ismerem. Vele jó baráti viszonyban vagyok, ez jelenti azt is, hogy vele kapcsolatos vallomásom megtehetően elfogultnak érzem magamat, bár ez vallomásom tárgyilagosságát nem zavarja.

Emlékezetem szerint 1934-ben ismertem meg őt, miután Dr. Toth János jelenleg budapesti lakos néprajzos /nép építészeti/ felkereste Dr. Bálint Sándort, és így került em én is vele ismeretségi viszonyban, amely az idők folyamán baráti vá mélyült. A kapcsolat főleg azért mélyült el, mert a tudomásomra jutott, hogy az én munkám után is érdeklődött Dr. Bálint Sándor, és innen van szellemi kapcsolat közöttünk.

Mivel eléggé zárkózott természetű vagyok Dr. Bálint Sándorral találkozásaink nem rendszeresek, és mindennapiak, hanem időnként, valamely probléma felmerülése kapcsán szoktam őt felkérni, illetve ő engem, és ezenkívül a szegedi Város-építési-műemlék védelmi albizottság ülései alkalmával szoktunk találkozni.

Kérdés: Milyen nyugati kiadásu, magyar nyelven írt ellenséges propaganda tartalmu könyve adott át Önnek olvasásra Dr. Bálint Sándor, mikor és mivolt a könyv címe, tartalma?

Válasz: Emlékezetem szerint 1964 őszén, miután Dr. Bálint Sándor hazajött Nyugat-Németországi útjáról említette nekem, hogy külföldről hozott magyar nyelven kiadott olyan könyveket, amelyet Magyarországon nem lehet megkapni. Ugyanakkor megmutatta, és olvasásra ide adta Milován Gyilasz: Beszélgetések Sztálinnal. című, továbbá "Nagy Imre útja két világ között" című, és még egy könyvet, amelynek címére nem emlékszem, de tudom, hogy a Rajk-per volt benne leírva. En ezeket a könyveket hazavittem, és részben elolvastam. Nem emlékszem, hogy Bálint Sándor felhívta volna figyelmemet, miszerint a könyvet másnak ne mutassam meg. Miután a könyvbe beleolvastam, a tartalmát illetően tapasztaltam, hogy ez egy ellenséges könyv, és hogy gyűlölet felkeltésére alkalmas. Pontosán nem emlékszem, de hozzávetőlegesen egy-két hétig voltak nálam a fenti könyvek. Mint már említettem Bálint Sándor szösz szerint nem közölte a könyvek veszélyes tartalmát, azonban a beszélgetések tartalmából szinte kitudt, hogy már én előtte elolvashatta.

Kérdés: Beszélt-e Önnek Dr. Bálint Sándor arról, hogy a könyvet Nyugat-Németországban hol vette, vagy kitől kapta, továbbá beszélt-e Nyugat-Németországi élményeiről?

Válasz: Nem tudom, hogy Dr. Bálint Sándor vásárolta-e ezeket a könyveket, vagy kapta valakitől, mert ezután nem érdeklődtem. Tartózkodtam, hogy minél kevesebbet tudjak róla. Nyugat-Németországi útjával kapcsolatban mindössze annyit közölt, hogy egy néprajzos konferencián vett részt, ahová egy Nyugat-Német személy /néprajzos/ hívta meg, aki korábban egy budapesti konferencián Magyarországon volt. /Ez utóbbit csak gondolom./ Bálint közölte azt, hogy visszafele jövet Burgellandban is volt /Eisenstat/ hogy ott mit csinált nem tudom. Beszélgetés során említést tett arról, hogy Habsburg Ottóval is módja lett volna találkozni, de ő e től elzárkózott. Hogy valaki kapacitásában volna Dr. Bálint Sándor Habsburg Ottóval való találkozásra nem tudom, erről nekem ő nem beszélt. Ezenkívül közölte még, hogy Bécsben valami ismerősétől kapott egy kisméretű magnetofont hogy azt a néprajzi kutatómunkájánál használhassa.

Kérdés: Tett-e Ön előtt Dr. Bálint Sándor izgató jellegű politikai megnyilatkozásokat?

Válasz: Izgató jellegű politikai megnyilatkozásokat előttem Dr. Bálint Sándor soha nem tett.

Mást az ügyrevonatkozóan előadni nem tudok. Vallomáson az előttem hangos szóval és írás közben általam ellenőrzött diktált.

Horváth László

Dr. Cs. János

jegyzőkönyv helyesen tartalmaz, melyet helybenhagyólag aláírok.

Felvette:

Dobosi László
Dobosi László ö.örnagya.

dr. Pálffy-Budinszky Endre
Pálffy-Budinszky Endre
tanu

J. J. J.
jkt. vezető.

Száma:

31-6066/19.65

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 1965. július 18. napján a Csm-1 RFK. ker.,
 Szeged Kossuth L. sug. 24. utca IV. szám IV. sz. em. 1. ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):
G e s z w e i n Gyula Budapest 1902 XII 11. Krisztinus Karolina
nyugdíjas, Szeged Ságvári Endre u 8.sz.

szem. ig. száma: DC-I 310319 telefonszáma: 49-82

A terhelt(ek) (gyanúsított(ek)), valamint a büntetőeljáráshoz kapcsolódó személyekhez való viszonya
Érdektelen

Az eljárás tárgyául szolgáló bűntett következtében kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő)
nem

Az előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e?
nem

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a Be. 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztetés, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — a következő nyilatkozatot teszi:

Közlés: Közlöm Önnek, hogy tanúként fogom kihallgatni Dr. Bálint Sándor ügyében. Figyelmeztetem az igazmondásra, mert a hamis tanúzást a törvény szigorúan bünteti. A figyelmeztetést tudomásul vette és megértette?

Felelet: A figyelmeztetést tudomásul vettem, és megértettem.

Kérdés: Mióta ismeri Ön Bálint Sándort és milyen viszonyba van vele?

Felelet: Bálint Sándort kb. 10 évvel ezelőtt ismertem meg, egy társaságban voltunk a-mikor bemutatták. Tegező viszonyba vagyok vele. Megjegyezni kívánom, hogy ő még az én lakásomon nem volt egy esetben sem. Utoljában az utcán és az egyetemi étterembe találkoztam vele, mivel ő is oda járt ebédelni. Vele perbe, haragba, rokonságba nem vagyok.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy mikor és milyen könyvet adott Ön Bálint Sándornak olvasás céljából, mi volt a könyv címe, és tartalma?

Felelet: Elkívánom mondani, hogy kb. 3-4 hónappal ezelőtt - a pontos dátumra már nem emlékszem - az egyik kiküldetésem alkalmával amikor jöttem haza, Budapestem felkerestem az apósoméket Dr. Fleischmann Gyula Bp. XII. Istenhegyi ut 9/d alatti lakost. Mivel apósomat nem talál-

BM - 1965. július 19. Szegedi Rendőrfőkapitányság Ny.

Gyula G. G.

tam otthon csak a feleségem hugának a lányait. Olvasni való könyvet kerestem az aposom könyvei között és így került a kezembe a Gyilaszt: "Új osztály" című könyve. Én kíváncsi voltam a könyvre mivel tudtam azt, hogy Gyilaszt Jugoszláviába vezető funkcióba volt, és lecsukták, majd kiszabadult, és újra lecsukták. A könyvet elhoztam magammal Szegedre. Hazaérkezésem után két délután próbáltam olvasni, de olyan nehéz politikai fejtegetések voltak benne, hogy nem értette. Ez miatt én azután nem is olvastam végig.

Hazaérkezésem után kb. két nap múlva elmentem az Egyetemi Étterembe ebédelni. Mivel sokan voltak, és én ráérttem, kimentem a Tiszaparra sétálni. Sétálás közben találkoztam Bálint Sándorral, és megálltunk beszélgetni. Bálint érdeklődött hogy mivel foglalkozom mint nyugdíjas. Elmondtam, hogy sokat utazom mert dolgozom és azonkívül ha itthon vagyok olvasni szoktam. Arra a kérdésére, hogy mit szoktam olvasni, elmondtam, hogy most van Gyilasztól "Az új osztály" című könyv de olyan nehéz tartalmu, hogy nem értem. Erre Bálint kérte, hogy adjam oda neki olvasni mert ez őtet érdekli, és viszonzás képpen ad nekem egy könyvet szinté Gyilasztól a "Beszélgetés Sztalinnal". Arra már nem emlékszem, hogy vagy az nap vagy másnap elvittem a könyvet Bálint lakására, ahol átadtam és ő is ideadta az ő Gyilaszt könyvét. Én kértem Bálintot arra, hogy a könyvet lehetőleg olvassa ki a jövőhét végéig mert utazni kell Budapestre, és vissza akarom vinni az aposomnak. Csak addig tartózkodtam a lakásán amíg a könyvet kicseréltük.

A következő hét végén szombaton felkerestem Bálintot a lakásán, azor csengetésemre egy fiatalember nyitott ajtót és közölte velem, hogy Bálint csak a következőhéten hétfőn délután lesz itthon. Arra nem emlékszem, hogy hétfőn este vagy kedden reggel elmentem újra Bálint lakására, ekkor már otthon találtam. Visszaadtuk egymásnak a könyvet. Bálintnak az volt a könyvről a véleménye, hogy meglehetősen zavart tartalmu, vagy a fordítás a rossz. Arról nem nyilatkozott, hogy tetszett-e neki. Én elmondtam, hogy "Beszélgetés Sztalinnal" c. könyv véleményem szerint egy ponyvaregény, és idejét munta. Arra nem emlékszem, hogy az eset után találkoztam volna Bálinttal, hagsak az utcán nem.

Kérdés: Az "Új osztály" című könyv hol van jelenleg?

Felelet: Az "Új osztály" c. könyv tudomásom szerint jelenleg az aposom bitrókába van Budapesten, mert amikor visszakaptam Bálinttól, és Budapesten jártam visszavittem neki.

Kérdés: Tett-e az ön jelenlétébe ellenséges tartalmu kijelentéseket Bálint Sándor?

Felelet: Elöttem Bálint Sándor politikai jellegű ellenséges kijelentéseket nem tett soha sem. Ha találkoztunk is általános témákról beszélgettünk.

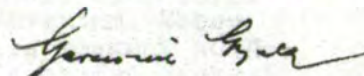
Kérdés: Mit tud még Bálint Sándor ügyével kapcsolatban elmondani?

Felelet: Mást Bálint Sándor ügyével kapcsolatban elmondani nem tudok.

Jegyzőkönyvet lezáróm.

Jegyzőkönyv a vallomásom helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után aláírással is megerősítetek.

Felvette:
Vass Antal r. szds.

Tahu:
Geszwein Gyula.

Politikai

osztály

rendőrőrs

Szám:

31-6066

/1961

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 19.65. évi július hó ..22.. napján a Szeged ker.,..... Kossuth L. sgt. utca22... szám ..IV.. fszt., em. ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):

Dr. Ferenczi Imre sz.: Balmaújváros 1931. I. 6. a.: Csáke Julianna,
munkahelye: József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi
Kar Néprajzi Tanszék, Ellendő lakás: Debrecen Prilis 4. u. 16 sz.
Ideiglenes lakás: Szeged Torigató u. 4. sz.
 szem. ig. száma: GYV-I 478818 telefonszáma:

A terhelthez (gyanúsítottához), valamint a büntetőeljárásban résztvevő személyekhez való viszonya

..... tanúként, érdektelen, munkatárs

Az eljárás tárgyául szolgáló bűntett következtében kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő.)

..... nemAz előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e? e. fogulatlan

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a P. 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra
 figyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztetést, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát
 be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után
 — a következő nyilatkozatot teszi:

Közlés: A törvényes jogaira és kötelességeire figyelmeztettem,
 ezzel kapcsolatban nyilatkozzon!
 Egyébként közlöm Önnel, hogy dr. Bálint Sándor izgatás ügyében
 hallgatom ki tanúként.

Válasz: A törvényes figyelmeztetést megértettem, dr. Bálint Sándor
 mint munkatársamat, és tanszékvezetőt ismerem közelebbről és 1 év
 óta mióta a tanszéken dolgozom adjunktus beosztásban.

Kérdés: Jellemezze az Önök között fennálló munka kapcsolat lényegét és azt, hogy volt-e Önök között ellentét, vagy egyébként érezhetően feszültség közös tevékenységük, emberi kapcsolataik során?

Válasz: A tanszéki kapcsolat, a munkakapcsolat barátságosnak mondható. Nyílt ellentét nem nyilvánult meg. Bizonyos szakmai kérdésekben mutatkozott nézeteltérés, ezt azonban a beosztotthoz illően kritikai álláspontom kifejtésével a kérdések nyílt tisztázásával oldottuk meg. A tanszék szakmai vonatkozású /oktatási, tudományos kutatási/ munkájában magam részéről egyéni utat követtem. Ebben Bálint Sándor professzor nem akadályozott. Támogatta szakmai működésemet. Az együttműködés mégis csak a legszűkebb tanszéki szakmai kérdésekre korlátozódott.

Szakmai, módszertani nézőpontom más irányban haladt, ezt azonban tanszékvezetőm dr. Bálint Sándor akceptálta. A különbség abból adódott, hogy ő elsősorban tájkozott, én viszont történeti és területi összehasonlító kutatásokkal foglalkozom, ill. vagyok a híve. A különbség megnyilvánult abban is, hogy munkámban, oktatásomban igyekeztem megvalósítani a modern marxista módszerek érvényre juttatását.

Kérdés: Mit tapasztalt Ön dr. Bálint Sándor világnézeti és politikai megnyilvánulásait illetően? Ismertesse konkrétan a tapasztalatainak forrásait, hely, idő és körülmények feltűnése mellett, a lehetőségek szerint?

Felelet: Kapcsolatunk azzal kezdődött, hogy ő a maga részéről támogatta azt, hogy a JATE-re a néprajz tanszékre kinevezzenek. Elsősorban a tanszéken alakult ki munkatársi, baráti kapcsolat, másrészt egyszer-egyszer a lakásán is meglátogattam. Is volt a lakásunkon néhányszor. A tanszéken felvetődő ideológiai és mindennapi politikai kérdésekről alkalomadtán és sokszor beszélgettünk. Azt tapasztaltam, hogy sokszor jogosan mutatott rá ellentmondásokra, máskor viszont meglehetősen szubjektíven elsősorban a saját kutatási és emberi helyzetét tekintve ítélkezett ezekben a kérdésekben. Ugyanakkor az a kép formálódott meg, hogy meglehetősen szétszórt, ellentmondásos, következtetlen apró és nagyobb kérdésekben való állásfoglalása. Szívesen hívta fel figyelmemet új könyvekre, szívesen megmutatta megvásárolt, vagy külföldről kapott szakkönyveket. A szakkönyvek mellett felhívta a figyelmem pl. ilyen folyóíratra, mint a külföldön megjelenő "Új Látóhatár". Ez emlékezetem szerint 1964 november körüli hónapban történt. Belelapoztam ebbe a folyóiratba, alaposabban nem tanulmányoztam. Más alkalommal utalt külföldön megjelenő olyan munkára, amely az 1956-os ellenforradalmi eseményekkel foglalkozik. Ezt a munkát nem láttam a lakásán, nem mutatta: azt sem tudom, hogy birtokában volt-e, vagy ő is csak hallomásból ismerte. Világnézetével kapcsolatosan azt tapasztaltam, hogy vallásos meggyőződésű, hol a hűségét hangsúlyozta a népidemokrácia iránt, hol pedig ellentmondásokra, egyéni sérelmekre utalt.

A politikai koncepcióját illetően szívesen hivatkozott arra, hogy a Duna-menti népek állami uniója, területi integrációja ideális lenne. Mint kivehettem ezt elsősorban a néprajzi kutatás szélesebbkörben való kibontakozásáért hangsúlyozta. Ezzel kapcsolatban utalt arra, hogy a szabadabb határátlépések /jelesen Románia, Jugoszlávia felé/ nagyban segítenék a magyar néprajzi kutatást. Ez az ő szegedi monografikus munkálatával is összefügg. Megjegyzem, hogy az osztrák-magyar monarchiát csak mint mintát említette nemennak a felújított változatára gondolt. Ezek a problémák rendszerint akkor vetődtek fel mikor kutatás céljából való kiutazás /utlevél stb./ volt folyamatban.

Egy alkalommal beszámolt arról, hogy a Nyugat-Németországban, Bonnban résztvett néprajzi értekezleten és általában a nyugat-német szak-kollégák körében mit tapasztalt. Többek között utalt arra, hogy őt a nyugat-német szakemberek hívták meg és előzékenyen fogadták. Felajánlották segítségüket szakkönyvek, nép-

rajzi kutatáshoz szükséges technikai eszközök megszerzésére vonatkozóan. Tudomásom szerint kapott is postán ilyen küldeményeket, magam is láttam. Emellett telepes hordozható magnetofont juttattak el hozzá. Elmondása szerint Mathias Zender-el volt közelebbi kapcsolata. A nevezett a nyugat-német szakkutatás egyik tekintélye, aki a szakrális néprajznak is kiváló ismerője. Természetesen a német koncepció /nyugat-német/ megvalósításán dolgozik, ez mutatkozik meg könyveiben, írásaiban. Dr. Bálint Sándor professzor nem utalt arra, hogy magával politikai jellegű kiadványokat, írásokat hozott volna, a fentebb említett /Uj Látóhatár/ folyóiratot a lakásán láttam, hozzákerüléséről közelebbit nem tudok.

Kérdés: Az Ön által említett "Uj Látóhatár" című nyugati folyóirat melyik cikkére, illetve milyen tartalombeli sajátosságára emlékszik vissza?

Felelet: Belelapoztam ebbe a folyóiratba, amely kritikai, irodalmi jellegű, de több olyan cikket is tartalmaz, amely a magyar társadalmi viszonyokkal foglalkozik. Egy név merült fel az emlékezetből, ez Kovács Imre neve volt, illetőleg írása. Közelebbről nem tanulmányoztam az cikk tartalmát, de emlékképek maradtak bennem. Ugy tapasztaltam, hogy ezek az írások elsősorban az ellentmondásokat és a negatívumokat igyekeznek kifejtetni és azt az látszatot kelteni, hogy ők objektívebben és szakértőbben tudják megítélni a hazai eseményeket. Ez azonban azt a törekvést takarja, hogy az olvasót megtévezzék és saját nézetüket, elitáló véleményükbe elfogadható köntösben ismertessék meg.

Közlés: Felmutatom Önnek dr. Bálint Sándor lakásán megtartott házkutatáson lefoglalt "Uj Látóhatár" c. folyóirat 1963 szept-októberi számát. Felismeri-e a folyóiratban az Ön által Bálint Sándor tanulmányozottak.

Felelet: A folyóirat egyik cikkét sem tanulmányoztam alaposan, a nekem átnyújtott számban /VI. év. 5. szám/ a Vita a jövőre Magyarországról c. cikk /436 old./tól 442-ig/ emlékképe merül fel mint amibe beletekintettem, valamint Kovács Imre neve aki mint parasztpolitikus revelálódott az emlékezetemben. Ezzel emlékszem. A formátumára is határozottan emlékszem. Emellett is megtörténhet, hogy az emlékezésembe hiba csuszott. A külső formátum az amire határozottan emlékszem.

Kérdés: Fent említetteken kívül kíván-e Ön az ügyben a feltett kérdésekkel összefüggésben, vagy azokon kívül is más dologgal kapcsolatban nyilatkozni?

Felelet: Határozottan állíthatom, hogy dr. Bálint Sándor professzor velem szemben mindig udvarias volt. Nem kényszerített arra, hogy szakmai, ideológiai nézetét akár egészében, vagy akár részében elfogadjam. A kutatásom önállóan végezhettem. Nem tudom határozottan megítélni, hogy az a sok ellentmondásos megnyilvánulás, amely tőle elhangzott egy átgondolt, tudatos nevelési célzatu lett volna. Nem tudom megítélni, hogy milyen baráti kapcsolatot tartott fenn,

56

- 4 -

mert a saját politikai múltját illetően, jelenlegi kapcsolatait és összeköttetéseit illetően zárkozott volt előttem. Bizonyos elszólások, bizonyos kifakadások arra mutattak, hogy öt sokféle hatás éri és hogy világnézete középpontjában a vallásosság áll.

Azt nem tapasztaltam, hogy a hallgatóság körében államellenes, avagy népidemokrácia ellenes kijelentéseket tett volna.

Mást az ügyben előadni nem kívánok, vallomásomat a jegyzőkönyv szöveg szerint tartalmazza, amelyet elolvasás után aláírással igazolok.

Kmft.

Felvette:

Turányi László r. argy.
/ Dr. Turányi László r. argy. /

Ferenczi Imre
/ Dr. Ferenczi Imre /
tanu.

Sinkó Antolné
/ Sinkó Antolné r. II. o. sgt. /
jkv. vez.

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 1961. évi július 27. napján a Szeged ker.

Kossuth L. utca 22. sz. IV. 402. ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):

Dr. Tóváry István /Szeged 1929. dec. 4. a: Liszy Jolán Anna
iskolai tanár, Hittudományi Iskola/ Lakás: Szeged-Belsőváros
tér 6. sz.

szem. ig. szám DC-I. 380307. telefonszáma:

A terhelt (gyanúsított)hoz, valamint a büntetőeljárásban résztvevő személyekhez való viszonya

érdektelen

Az eljárás tárgyát szolgáló bűntett következtében kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő)

nem

Az előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e?

elfogultatlan

A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a Be. 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztetést, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — a következő nyilatkozatot teszi:

Közlés: Közlöm Önnek, hogy tanúként hallgatom ki dr. Bálint Sándor szegedi lakos ellen folyamatban lévő büntetőügyben, figyelmeztetem a hamis tanúzás törvényes következményire.

Válasz: A közlést és a figyelmeztetést megértettem, avallomásomat büntetőjogi felelősségem tudatában teszem meg.

Kérdés: Milyen ismeri dr. Bálint Sándort, kapcsolatuk milyen jellegű volt, kapott-e ön 1964.-ben tőle olyan könyveket, vagy folyóiratot, amelyet Nyugat-Németországból hozott be, mit tartalmaztak a könyvek, vagy folyóiratok, milyen politikai álláspontokra helyezkedett Bálint Sándor a jelenlegi politikai szituációban?

Válasz: Kb. 1947 óta ismerem dr. Bálint Sándort. A szakma utáni érdeklődés vezetett el hozzá. Kapcsolatunkat a tanár és tanítvány viszony jellemezte. 1949-től 1956-ig nem találkoztunk, mert tanulmányaimat folytattam.

Horváth Sándor

Liszy Jolán

1964 folyamán egy látogatásom alkalmával néhány könyvet mutatott, melyeket Nyugat-Németországból hozott magával. Ezek közül az egyiket, melynek valószínű címe "Papi lelkiiség" megemhoz vettem, megmutattam dr. Hegedűs Antal kollégámnak majd néhány nap múlva átadtam H. vas Gézának. Szobájában még két másik könyvet nézegettem /Nyírsztor Zoltán: "Ötven esztendő" és Leopold Antal: "Csernoch János"/ Ezek a könyvek különös érdeklődést nem ébresztettek bennem. A magammal vitt könyv papi elmélkedéseket tartalmazott és egy tanulmányt egyes vezető papok magatartásáról /dr. Beresztóczy Miklós és dr. Várkonyi Imre/ Ez a tanulmány elítélően nyilatkozott róluk és megemlítette a római Szentazék kiközösítő határozatát.

Politikai természetű beszélgetést dr. Bálint Sándorral nem folytattam. /magyarországi katolikus egyház helyzete azonban néhány alkalommal beszélgetésünk tárgyát képezte. A 30-as és 40-es évek katolikus főpapi magatartását néhány alkalommal bírálást tárgyát tettük és ezen időszak téves magatartását okoltuk a jelenkori katolikus élet tehetetlenségével. Kritika tárgyát képezte a jelenkori katolikus élet is. Sajnálatosan emlékeztünk meg arról, hogy a katolikus irodalmi élet Magyarországon ma sokkal több lehetőséget hordoz magában, mint amennyit konkrétan meg tud valósítani. További esztendőik szempontjából elsősorban a várakozás köteleességét hangsúlyoztuk. Dr. Bálint Sándor ezalatt azt értette, hogy az elmúlt 15 év során már több irányú kezdeményben részesültünk és várható, hogy a későbbi esztendőik esetleg újabb lehetőségeket nyitnak meg. Konkrét politikai értékelés beszédeinkben nem nagyon merült fel, mert elsősorban szaktudományos és katolikus irodalmi tevékenység képezte a beszélgetés témáját.

Mást az úgyre vonatkozóan előadni nem tudok, az általam diktált jegyzőkönyvet hh. aláírom.

Kérdésre előadom, hogy tanuvallomásom megtételével kapcsolatban költségem nem merült fel.

Felvette:

Dobosi Imre
/Dobosi Imre r. sz. /

Dr. Dévény István
/Dr. Dévény István/
tanu.

Sinkó Antal
/Sinkó Antalné II. o. sz. /
jky. vez.

Szám:

31-6666/1965

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 19. 65. évi julius hó 26. napján a Szeged ker.,

Kossuth L. sgt. utca 22. szám IV. fszt. em. 402 ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):

Tunyogi Csapó János / Magyarlapád 1902 febr. 27. a: Sándor
Lujza, nyugdíjas, / Szeged Kossuth L. sgt. 8 sz. alatti
lakos

szem. ig. száma: DC-I 199819 telefonszáma:

A terhelthez (gyanúsítottához), valamint a büntetőeljárásban résztvevő személyekhez való viszonya
érdektelenAz eljárás tárgyául szolgáló bűntett következtében kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő)
nemAz előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e? baráti kapcsolatból
kifolyólag elfogult.(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a Be. 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra
figyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztetést, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát
be kell jegyezni.)A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után
— a következő nyilatkozatot teszi:**KÖZLÉS**Közlés: Közlöm Önnek, hogy dr. Bálint Sándor szegedi
lakos ügyében hallgatom ki tanuként. Figyelmeztetem a
hamis tanúzás törvényes következményeire.Válasz: Közlést és a figyelmeztetést megértettem, tanu-
vallomásomat büntetőjogi felelősségem tudatában teszem meg.Kérdés: Mióta ismeri Ön Bálint Sándort, milyen kapcsolatban
vannak, mit tud Bálint Sándor legitimista nézeteiről, to-
vábbá 1945 utáni politikai tevékenységéről, jelenlegi po-
litikai nézeteiről?Válasz: Dr. Bálint Sándort 1922 karácsonya és 1923 újévje
között ismertem meg. Ekkor az akkori Szent Gellért Konvik-
tusba voltam tanulmányi felügyelő és Bálint Sándor ki mint
tanárjelölt évfolyamtársam volt gyakran meglátogatott és
hosszasan elbeszélgettünk. Bálint Sándort már akkor komoly
igyekező, jellemes fiatalembernek ismertem meg, s közöttünk
egy életre szóló komoly barátság jött létre.

Közlés: ö

Tunyogi Csapó J.

Bálint Sándor Szeged Alsóvárosi paraszteszállásának a gyermeke, és hithű katolikus éppen születése miatt. En református papnak vagyok a gyermeke, tehát hithű kálvinista. Ez azonban nem akadályozott meg abban, hogy a barátságunk mindenre kiterjedő legyen. Igaz ugyan, hogy nagyon ritkán találkoztunk pld. az utóbbi 10 évben csak háromszor, de egymásról tudunk és egymás sorsa minden vonatkozásban érint és érdekel.

Természetes, hogy az emberi lét és így a nemzeti életünk minden vonatkozása megbeszélés tárgya volt közöttünk. Innen tudom, hogy Bálint Sándor ma is legitimista. Ezen azt értem, hogy az államforma leghatásosabb kifejezőjének ma is a királyságot tartja, mondván azt, hogy az ember míg él formák között él, tehát a dolgok lényegének ~~kifejezője~~ mindig formán keresztül jelentkezik s ezért a nemzeti lét szimbóluma akkor hatásos mindenki számára, ha az az ősi tradíciókból fakadó királyság formájában jelentkezik. A király uralkodik és a nemzet kormányoz, tehát az abszolutisztikus királyság a nemzet szempontjából helytelen, leginkább megközelíti ezt az állapotot Angliának mai államformája. Bálint Sándor véleménye szerint ez lenne a magyar nemzeti élet leghelyesebb külső formája is, s a király ha lenne természetesen a történelmi folytonosság alapján a Habsburg család tagja volna.

A felszabadulás után Bálint Sándorral 1946-ban találkoztam először. Akkor azt mondta, hogy az akkori állapotok olyanok amiből kifejlődhet Magyarországnek egy szebb és boldogabb jövője. A Horthy korszak állapotait feudálisnak és elmaradottnak tartotta s azt mondta róluk, hogy míg minden környező államban már régóta meg volt a földreform és a munkások szociális helyzetének rendezése, addig nálunk az arisztokrácia, a nagytőke és az egyház szoros szövetsége megakadályozta a népi tömegek jobbsorsának formálódását és remélte, hogy az 1946-os idők körülményeiből kifejlődhet az a Magyarország, amely minden polgárának szabadságot és jólétet tud biztosítani.

1956-ig nem volt olyan beszélgetésem Bálint Sándorral, mely idevonatkozólag érdekel birna. 1956-ban október végén, november elején még akkori lábtörése előtt találkoztam vele. Az akkori állapotokat rendkívül veszélyesnek és kétségeseknek tartotta és engem is, aki akkor igen aktívan résztvettem az 1956-os mozgalmakban intett arra, hogy egyetlen helyes álláspont a passzív vérekezés álláspontja lehet, mert a körülmények olyan sok kalandos eszmét és kalandor embert dobtek felszínre, hogy a józan gondolkodásunk és a nemzet sorsát komolyan szívükön viselő emberek e pillanatban nem tehetnek mást, mint várják, hogy az a hatalom, amely a dolgozat összezavarta ki is tisztázza annyira, hogy a komoly és diszciplínált emberek is bekapcsolódhatnak a nemzet jobb jövőjét szolgáló munkába. X

A jelenlegi állapotokról ezeltűt 3-4 évvel beszéltem vele, ekkor azt mondta, hogy a szocializmus kétségtelenül nagy népiértéket szabadított fel, a munkásság helyzetét lényegesen

Bálint Sándor

Stumpf Csaba

jobbá tette, kulturális vonatkozásban igen sok lehetőséget biztosít, s ha vannak is olyan jelenségek, hogy egyes fiatalok bár arra rátermettek nem jutnak főiskolai padhoz, ez nem annyira a rendszernek mint inkább a helyi kiskirályoknak a hibája.

Egyéni véleményem Bálint Sándorról: Dr. Bálint Sándort a magyar szellemi élet és egyben az egész világ tudományos élete komoly értékének tartom. Annakidején az Arany János, Ady, Juhász Gyula, Móricz Zsigmond vonalban élt és ma is annak egyenes folytatásaként munkálkodik. Egyénisége szerény, de azilárd, feltétlen igazsághoz ragaszkodó, igen nagy etikai értékű ember, s amennyiben ennek egyáltalában helye lehet kérem őt ebből a szempontból nézni.

Mást elmondani nem kívánok, a jegyzőkönyv vallomásomat saját diktálásom alapján tartalmazza.

Kérdésre előadom, hogy tanuvallomásom megtételével kapcsolatban költségem nem merült fel.

Felvette:

Dobosi Imre r. fegy.
/Dobosi Imre r. fegy./

Tunyogi Csapó János
/Tunyogi Csapó János/
tanu.

Sinkó Antalné
/Sinkó Antalné II. o. sgt./
jkv. vez.

Szám: 31-666/194

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 1965. évi július 26. napján a Szeged ker.

Kossuth L. sgt. 22. szám IV. fszt., em. 402. ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):

dr. Lehel István /Magyarokiszsa 1917. jan. 22. Badnárz

Szilárdka, foglalkozása: egyetemi adjunktus, munkahelyi:

József Attila Tudományegyetem, Szeged Lenin krt. 27.

szem. lg. száma: DC-1 298030 telefonszáma:

A terhelt(ek) (gyanúsított(hoz), valamint a büntetőeljárásban résztvevő személy(ek)hez való viszonya

baráti kapcsolat

Az eljárás tárgyául szolgáló bűntett következtében kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő.)

nem

Az előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e? elfogulatlan

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a P. 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztetést, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — a következő nyilatkozatot teszi:

Közlés: Közlöm Önnek, hogy dr. Bálint Sándor tanszékvezető tanár igazgatási ügyében tanúként hallgatom ki Önt. Amennyiben rokonságban, perben, vagy egyébként haragos viszonyban áll a terhelttel kapcsolatban erre vonatkozóan nyilatkozzon.

Válasz: Fent jelzett érdekeltségi viszonyban nem állok dr. Bálint Sándorral, baráti kapcsolat áll fenn közöttünk, bizonyos közös tevékenység, szíveség szintén összeköt bennünket pl. olyan természetű, hogy egyes néprajzi tudományos publikációját én láttam el illusztrációval, ill. általa gyűjtött tárgyakról rajzokat, ill. ezeken bizonyos restaurációs munkákat végeztem. Dr. Bálint Sándor az 1930-as években középiskolában tanított engem, legkorábbi ismeretségünk innen ered.

Kérdés: Az ügyben Ön vallomást köteles tenni, felhívom a figyelmét, hogy a hamis tanúzást a törvény bünteti. Mondja el milyennek ismeri Ön dr. Bálint Sándor világnézetét, politikai beállítottságát, nyilatkozataiból?

Válasz: Én Bálint Sándor demokrata meggyőződésű embernek ismerem. De a vele való beszélgetéseim során úgy láttam, hogy olyan szeretetre és megértésre vágyó ember, akinek a szándékai jóindulatúak. Ezenkívül csak azt tudom mondani, hogy Bálint Sándor a nép érdekeit és a közösség érdekeit tartja mindenkor szem előtt. Tőle én nem hallottam olyan jellegű kijelentést, amellyel sértette volna állam és társadalmi rendszer politikáját.

Kérdés: Van-e Önnek tudomása arról, hogy dr. Bálint Sándor az elmúlt évben Nyugat-Németországban való tartózkodása alkalmával Magyarországon, a Magyar Népköztársaság érdekeit sértő irodalmat, sajtótermékeket szerzett be, azt az országba behozta és több ismerősének elolvasásra átadta?

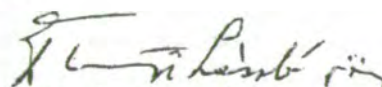
Válasz: Ilyenről nekem tudomásom nincs, én ilyenről Bálint Sándortól nem is hallottam.

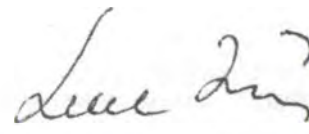
Kérdés: Kíván-e mást az ügyben elmondani?

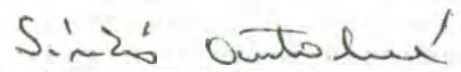
Válasz: Mást az ügyben elmondani nem kívánok, vallomásomat a jegyzőkönyv helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után aláírással igazolok.

Kmft.

Felvette:

/ Dr. Turányi László r. ügy.

/ Dr. Lehel István/
tanu.

/ Sinkó Antalné r. II. o. sgt./
jkv. vez.

Szám: 31-6666 19.65

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 19.65. évi augusztus hó 27. napján a Szered I. ker.

Kossuth Lajos sgt. utca 22-24 szám IV. Iszt. em. 401 ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):

Tóth Béla /Dombirod 1924.dec.21. a: Tóth Julianna, főkönyvtáros-tudományos munkatárs, Szeged Városi Könyvtár/ lakása: Szeged-Tollbuchin sgt. 34.

szem. ig. száma: telefonszáma:

A terhelt(ek) (gyanúsított(hoz), valamint a büntetőeljárásban résztvevő személyek(hez) való viszonya

érdektelen

Az eljárás tárgyául szolgáló büntett következtében kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő

kárt nem szenvedett.

Az előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e? elfogultatlan.

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a Be. 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztést, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — a következő nyilatkozatot teszi:

Közlés: Közlöm Önnek, hogy Dr. Bálint Sándor szegedi lakos igazgatással alaposan gyanúsítható terhelt ügyében tanúként hallgatom ki. Amennyiben nevezettnek hozzátartozója, nem köteles vallomást tenni, ugyancsak ha perben, vagy haragos viszonyban áll vele, a tanuvallomás megtételét ez akadályozhatja. Amennyiben ilyen jellegű fenntartás nem áll fenn, Ön vallomást köteles tenni és figyelmeztetem, hogy valóban tény állítása, vagy valóságos tény kihallgatása a hamis tanúzás törvényi tényállását valósítja meg, amelyet a törvény büntet. Nyilatkozzék a közléssel kapcsolatban!

Válasz: Sem rokonságban, sem perben, valamint haragos viszonyban nem állok terhelttel. A figyelmeztetést megértettem.

Közlés: Felhívom a figyelmét, hogy önmagára, vagy hozzátartozójára terhelt vallomást nem köteles tenni.

Válasz: A közlést megértettem.

Kérdés: Móta ismeri Ön Dr. Bálint Sándort? Mondja el ismerettség körülményeit.

[Handwritten signature]

Tóth Béla

Válasz: 1949-óta ismerem, akkor voltam I. éves munkás hallgató.

egyetemi tanár volt, de én nem voltam tanítványa. Én akkor azt tudtam meg a pártból, ahol mi népnevelők voltunk, hogy Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár Barankovics párt képviselő volt és erősen legitimista beállítottságú ember volt. Arra nem emlékszem, hogy ki volt a népnevelője, mert mi rá voltunk osztva az egyetemi tanárok mellé mint munkás népnevelők. Az ősz nyelvjárásra figyelve a beszélgetésbe elegyedett velem, hogy hová való vagyok, és ritka dolog-e az, hogy "ö"-vel ejtem a szavakat. Közöltem vele, hogy ismeretem szerint a szegedi dohánykertészek hozhatták ezt a nyelvjárást az én falumba még a múlt században. Ő akkor nagyon intenzíven kutatta a szegedi kisugárzásokat, a lakosok elszármazását. Ha nem is rendszeres, de időnként előforduló beszélgetéseink voltak. Ezek kizártak politikai tartalmu beszélgetéseket.

1958-ban munkahelyet változtattam, akkor kerültem a Városi Somogyi Könyvtárba a helytörténeti gyűjtemény kezelésére. Ő mint helytörténeti kutató ekkor a mi anyagaink kapcsán igen sűrűn fordult hozzám kérelmekkel. Ezek várostörténeti dokumentumokra stb. vonatkoztak.

Kérdés: Kérem mondja el, mit tud Ön Dr. Bálint Sándor politikai, magatartására, emberi vonatkozású viszonyaira vonatkozólag elmondani?

Válasz: Tudtam, hogy Bálint Sándor nem rajong a baloldali mozgalmakért. De intenzív volt. Városkutatói munkája azt a meggyőződést kristályosította bennem, hogy ennek a rendszernek szüksége van erre a munkára, amit ő a szorgalmas és elég mélyreható kutatómunkájával kiderít és megjelentet. Az 1956-utáni dolgokra vonatkozóan ami összefüggésben van az a könyveinek megjelenésével, úgy nyilatkozott, hogy ennek a rendszernek köszönheti, hogy élete vége felé végül is ~~XXIV~~ nyilvánosságra kerülnek az a munkái. Többször tett olyan nyilatkozatot, melynek értelmében /bizonyos mértékig fenntartással fogadtam, mert hízélgésnek tartottam/, hogy engem olyan kommunisának tart, aki tulajdonképpen biztosítéka annak, hogy az a mentalitásában élő emberek élhetnek itt Magyarországon és dolgozhatnak. Talán az ilyenféle nyilatkozatok voltak a legkonkrétabbak, amit ő az én jelenlétemben politikai vonatkozásban akár a rendszerre, akár a pártnek - ha én képviselője vagyok, ekkor - a képviselője előtt tett.

Tudományos munkáját hosszú időre nagyon ~~értékese~~ értékesnek és fontosnak tartjuk. Nemzetközi kapcsolatait tekintve, amennyire én ismerem és birtokában vagyok az ő hírnevének, Magyarországon a legelismertebb katolikus néprajtkutató tudósnek tartom.

Kérdés: Fentiekén kívül kíván-e közölni mást, amennyiben észrevétele, vagy indítványa van a jegyzőkönyvben foglaltakkal kapcsolatban, tegye meg. Ha ilyen nincs és elolvasása után megállapítja, hogy a jegyzőkönyv szövegét tartalmazza az Ön által elmondottakat, aláírásával igazolja.

Válasz: Még annyit szeretnék megjegyezni, hogy amikor ellene büntető eljárás indult, erről az újságból tudomást szereztem, ő maga megjelent nálam, visszahozva néhány nagyon értékes várostörténeti

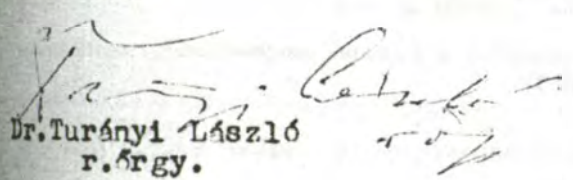
7. 11. 58

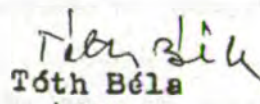
Tóth László

dokumentumot, kérdezte, hogy ismerem-e a jelenlegi körülményeit. Közöltem vele, hogy csak ami a sajtóban megjelent. Erre ő az okokat - bár én kérdeztem tőle - nem volt hajlandó közölni azért, hogy nekem nem akar bajt hozni vele. Tehát nem tartott beavatott embernek. En akkor mondtam neki, hogy ha módomban van és neki erre szüksége van, szívesen fogok nyilatkozni az ő körülményeinek tárgyalása során. Ezt abból kiindulva ígértem neki, mert fontosnak tartom munkáját és még sem ismerem az ellene indított eljárásnak tulajdonképpeni okait, csupán találgatásokról tudok.

A kihallgatásommal kapcsolatban észrevételem nincs, a jegyzőkönyv szó szerinti tartalmazza vallomásomat, amelyet elolvasás után aláírok.

Felvette:

Dr. Turányi László
r.őrgy.

Tóth Béla
tanu.

Száma: 31-6066 / 1965

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 1965. évi augusztus 27. napján a Szeged I. ker.,
Kossuth Lajos sgt. 22-24. szám IV. 401. ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, anyja neve, foglalkozása, munkahelye, lakása):
Dr. Lőkös Zoltán /Szeged 1925. aug. 5. a: Keller Mária, főszerkesztő,
Bélmagyarország Szerkesztőrsége/ Szeged Bocskai u. 6.

szem. ig. száma: DC-I.199710 telefonszáma:

A terhelthez (gyanúsítottához), valamint a büntetőeljárásban résztvevő személyekhez való viszonya
érdektelen

Az eljárás tárgyául szolgáló bűntett következtében kárt szenvedett-e? (Ha igen, a kár megnevezendő)
kárt nem szenvedett

Az előbbieken megnevezett, vagy egyéb okból nem elfogult-e? elfogulatlan

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a Be. 63. és 64. §-aira. A Be. 65. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút és mind a figyelmeztetést, mind a tanú idevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — a következő nyilatkozatot teszi:

Közlés: Közlöm nnel, hogy Dr. Bálint Sándor izgatással alaposan gyanúsított szegedi lakos ügyében tanúként hallgatom ki. Amennyiben rokonságban, perben, vagy haragos viszonyban áll nevezettel, tanuvallomása megtételét megtagadhatja, illetve az elfogultsági okra hivatkozhat. Amennyiben ilyen jellegű fenntartás nem áll fenn, tanuvallomást köteles tenni, mely kötelezettség magában foglalja az Ön által ismert tények objektív elmondását, illetve nincs joga a legjobb tudomása szerint ismert tények elhallgatására. A hamis tanúzás a törvény bünteti. Nem köteles önmagát, vagy hozzátartozóját terhelő körülményeket elmondani. Kérem nyilatkozzék a fenti közléssel kapcsolatban.

Válasz: A közlést megértettem és tanuvallomást hajlandó vagyok tenni. Kapcsolatban nem állok a fenti személlyel, sem rokoni, sem haragos viszonyban nem vagyok vele. A tanuvallomás megtételének akadálya nincs.

Kérdés: Kérem ismertesse, mióta ismeri Ön Dr. Bálint Sándort és mik ismeretségi körülményeik?

Válasz: Dr. Bálint Sándor kb. 20 éve ismerem: tanítványá voltam a szegedi Tudományegyetem Bölcsész Karán. Azonkívül, hogy mint hallgatója ismertem, újságírói munkám kapcsán is közelebbi ismer-

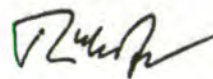
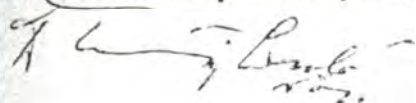
rettségbe kerültünk. Mint újságíró kapcsolatomban tulajdonképpen időnkénti nyilatkozatok, vagy cikkek kéréséből állt. A felszabadulás után ilyenformán kialakult kapcsolat hosszabb megszakítás után tulajdonképpen csak 1957 után folytatódott, amikor Bálint Sándor több alkalommal - általában 3-4 havonként - ellátogatott szerkesztőségünkbe és többnyire cikkekkel, vagy cikktémákkal keresett fel.

Kérdés: Kérem mondja el, mit tud Ön Bálint Sándor politikai, tudományos, emberi vonatkozású magatartásáról? Kérem részletezze a fentiek szerinti legjobb tudása szerint mindazokat a tényeket, körülményeket, amely Bálint Sándorral kapcsolatosak: **Válasz:**

Bálint Sándor világnézeti felfogásáról közismert és magam is úgy tudom, hogy ugyanevezett vallásos felfogású, katolikus meggyőződésű ember. Ez a világnézet vitte annak idején a Barankovics-féle pártba is, amelynek országgyűlési képviselője volt. Ezen a ponton szembenállt természetesen azzal a tevékenységgel, amelyet mi a felszabadulás utáni években a Szerkesztőségünkben kifejtettünk. Mégis - jól emlékszem erre - a hatalomért vívott harc kiéleződése idején a Barankovics-féle pártból kilépett, a képviselőiségről lemondott és lapunk számára erről pozitív nyilatkozatot tett, ami annak idején meg is jelent.

Az 1957-ig folytatott egyéb politikai tevékenységéről közelebbi ismeret anyagom nincsen, mivel miután az egyetemet elvégeztem, közelebbi kapcsolataink nem voltak egymással. Tudományos munkásságát azonban érdeklődési körömnél fogva figyelemmel kísértem. Úgy tudtam, hogy Szeged néprajzával, népiéletével, város történetével, népi nyelvvel kapcsolatos munkákat dolgozik. Ezek jevarésze azonban csak 1957 után látott napvilágot, amikor is jelentős állami támogatást kapott - ez én tudomásom szerint - munkásságához. Ezt követően jelent meg a szegedi népi nyelvről szóló munkája, amelyet lapunkban is ismertettünk. Emlékszem 1958-ban, vagy 1959-ben volt előkészületben a szegedi helytörténeti könyve, amelyhez megfelelő papírra lett volna szükség és hozzánk a Szerkesztőséghez, illetve rajtunk keresztül a Városi Pártbizottsághoz fordult segítségért. Ezt akkor úgy hiszem meg is kaptam, nem vagyok benne bizonyos.

Mint már említettem, 1957 után időnként - ritkább időközökben - megjelent a Szerkesztőségben, főként cikktémák, illetve kész cikkek ügyében. Egyebek között a Vedres jubileum alkalmával hozott írást, Rózsa Sándor újabb szegedi adatairól jelent meg cikke, Szeged környéki népmese gyűjtéséről írt, stb. Ilyen alkalmakkor általában elbeszélgettünk, többnyire Nagy István főszerkesztő helyettes társaságában. A beszélgetés tárgya általában néprajzi kutatásai, kutatásai voltak, amelyek iránt Nagy István kollégámmal együtt érdeklődést tanúsítottunk. Néha politikai vonatkozások is szóba kerültek. Ilyen alkalmakkor Bálint Sándor arról nyilatkozott, hogy munkájához messzemenő megbecsülést élvez és soha még ilyen támogatásban nem részesült, mint jelenleg.

- 3 -

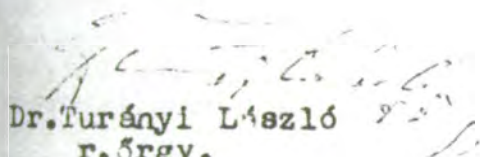
Nem sokkal Hruscsov elvtárs felmentése után is járt a Szerkesztőségben és akkor beszélgetés során arról érdeklődött, hogy vajon nem fog-e változni Magyarországon a politikai légkör, mert ő elégedett a Kádár-kormány vezetésével.

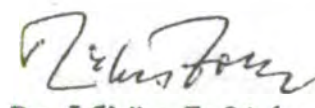
Az utóbbi hónapokban közelebbi találkozásaink nem voltak, legfeljebb az utcán köszöntöttük egymást.

Kérdés: Fentiekén kívül kíván-e Ön az Úgyben mást elmondani? Kérem amennyiben a jegyzőkönyvvel, annak felvételével kapcsolatban észrevétele, vagy indítványa van, tegye meg. Amennyiben ezzel egyetért és vallomását szövszerint tartalmazza, ezt aláírásával igazolja.

Válasz: Minden lényegest elmondottam, a jegyzőkönyv vallomásom szövszerint tartalmazza, azzal egyetértek. Elolvasás után jóváhagyólag aláírom.

Felvette:

Dr. Turányi László
r. őrgy.

Dr. Lőkös Zoltán
tanu.

31-6066/1965

SZEMBESÍTÉSI JEGYZ KÖNYV.

Készült a Btk.127.§./1/ bekezdésébe utkozó izgatás alapos gyanúja miatt Dr.Bálint Sándor ügyében Szegeden a Csongrád Megyei Rendőrfőkapitányság hivatalos helyiségében 1965 augusztus 30.-án.

Szembesítés kezdete: 15.15 óra.

Jelen vannak:

Nyomozó hatóság részéről:
Dr.Turányi László r.őrgy.
Dobosi Imre r.őrgy.
Somogyi Jánosné jkv.

Eljárásban résztvevő személyek:
Dr.Börcsök Vince tanu.
Dr.Bálint Sándor terhelt.

A szembesítés Dr.Börcsök Vince tanu és Dr.Bálint Sándor terhelt vallomásaiban mutatkozó ellentétek tisztázása érdekében a Be.134.§./2/ bek. alapján szükséges.

A szembesítendő személyek - személyazonosságuk megállapítása után - külön-külön kijelentik, hogy elzárva már jegyz könyvbe foglalt vallomásaikat fenntartják. A szembesítendő tanu tudomásul vette a hemistanuzás következményeire és törvényes jogaira /Be.65.§./1/ bek. 72.§./1/ bek./ történt ismételt figyelmeztetést. A szembesítés tényének közlése után a szembesítendő személyek megértették, hogy csak felszólításra, a feltett kérdésekre válaszolhatnak, egymásnak jelzést nem adhatnak, egymáshoz bármilyen kérdést, vagy nyilatkozatot csak engedéllyel tehetnek.

Mindketten egyöntetűen kijelentik, hogy ismerik egymást és egymással rokonsági viszonyban nem állanak, perben, vagy haragban nincsenek.

Kérdés: Dr.Bálint Sándorhoz:

Mondja el, mikor, milyen, a népidemokratikus államrend elleni gyűlöletre izgató tartalmu sajtó terméket adott át Ön olvasásra dr.Börcsök Vince tanunak!

Dr.Bálint Sándor:

Az időpontra pontosan nem emlékszem, az elmúlt év, 1964-es év szi hónapjaiban adtam át Nagy Imre utja című, általam Nyugatról hozott könyvet, továbbá Gyilasz: Beszélgetések Sztálinnal című, végül "Kényszerítés nélkül" című sajtóterméket Börcsök Vincének megismerés céljából. Megvoltam győződve arról, a régi barátságunk alapján, hogy Börcsök Vince a könyveket nem fogja tovább adni. Régtől fogva ismertem őt olyannak, aki kellő kritikával tudja e könyveket olvasni és továbbadni nem fogja.

15.15

Dr.Bálint

71

Mondtam neki azt is, hogy ne adja tovább e könyveket, és meg is voltam győződve arról, hogy nem is adja tovább. Nem emlékszem arra határozottan, hogy egy alkalommal mind a három könyvet adtam volna át olvasásra, vagy külön-külön egyenként.

Azt hiszem, hogy utána váltottunk néhány szót a könyvekről, de kölcsönösen megállapítottuk, hogy nem ütik meg a tudományos hitelességnek a mértékét. Börcsök Vincének is ez volt a véleménye. A könyveket visszahozta.

Jegyzőkönyvi vallomásomat fenntartom, amelyet 1965 évi július hó 13.-án 15.10 h-kor e tárgybán tettem.

Kérdés dr. Börcsök Vince tanuhoz:

Hallotta-e Ön és tudomásul vette-e dr. Bálint Sándornak bár önmagára terhelve tett e vallomását, ezzel kapcsolatban van-e észrevétele, illetve nyilatkozni kíván-e, az 1965 évi július hó 13.-án Öntől felvett jegyzőkönyvi vallomásában tettekkel szemben, vagy fenntartja-e a terhelt nyilatkozatával szembenálló vallomását? Illetve módosítani kívánja-e akkori vallomását, vagy ezzel ellentételen kíván-e nyilatkozni?

dr. Börcsök Vince tanu:

Hallottam és tudomásul vettem dr. Bálint Sándor előttem tett vallomását. Az 1965 augusztus 13.-án tett vallomásom nem kívánok változtatni, azért nem, mert nem látok ellentmondást a dr. Bálint Sándor által elmondottak és az én korábbi vallomásom között. Nevezetesen dr. Bálint Sándor ezeket a könyveket nem kezelte inkriminált jellegű könyvekként, asztalán tartotta, látogatás alkalmával kezembe is lehettek, azonban tekintettel, hogy nem tartozik néprajzi érdeklődési munkák közé, nem kívántam velük foglalkozni, anélkül, hogy tudtam volna-e munkák tartalmának jelentőségét. A címekre sem emlékszem, még abban az előadásban sem, ahogy dr. Bálint Sándor most előttem mondta. Elképzelhetően egy-két mondatral jellemezhettem a hozott könyveket, azonban érdeklődésre részemről nem tartott számot, azonban erre vissza nem emlékszem. Az elmúlt tanévben táskánélkül jártam iskolába és mindenhol más-
hol is, így e könyveket nem lett volna hová tennem, így esetleg megláthatták volna a könyv címét diákok és nemkíváncsi érdeklődés is elképzelhető lett volna részükről. Ezzel kívánom bizonyítani vallomásomban foglaltakat.

Börcsök V.

Közlés dr. Börcsök Vincéhez:

Mint ahogy a hivatkozott jegyzőkönyvben is Ön elé tárták dr. Bálint Sándor terhelt ellentétes tartalma vallomását: nevezetesen "Budinszki Endrénél és Börcsök Vincénél mindhárom leginkább inkriminált kör megfordult, Gyilasz: Beszélgetések Sztálinnal, Molnár Miklós-Nagy László: Két világ közt Nagy Imre utja, Vincze Szabariusz: Minden kényszer nélkül". Ön ezzel szemben konkrétan tagadta, hogy ezek a könyvek megfordultak Önnél. Az az állítása, hogy nem volt táskája, illetve mások is láthatták volna e könyveket, nem bizonyító, de ugyanakkor a két vallomás között, ami Ön előtt elhangzott és az Ön által tett vallomás között továbbra is éles ellentét áll fenn.

Börcsök V.

Börcsök V.

dr.Börcsök Vince tanu:

A közlést megértettem és tudomásul vettem. Ennek ellenére fenn-tartom tanuvallomási jegyzőkönyvbe foglalt és jelen szembesítés alkalmával felvett vallomásomat annak ellenére, hogyvallomásom eltér dr.Bálint Sándor vallomásától.

Börcsök Vince

Kérdés dr.Bálint Sándorhoz:

Fenntartja-e továbbra is vallomását, ha igen, mondja a szemébe.

dr.Bálint Sándor terhelt:

Ugy történt ahogy én mondtam, szemébe is mondom.

Megállapítom, hogy a szembesítés során nem tisztázódott tanu és terhelt között mutatkozó ellentét. A szembesített személyeknek egyéb közölni valójuk nincs. Dr.Bálint Sándor azt a megjegyzést tette, hogy minden ódiumát vállalja a cselekményének és ezt kívánja, hogy a jegyzőkönyvbe benne foglaltassék.

Vallomásunkat a jegyzőkönyv szövszerint tartalmazza és ezt a tényt aláírásunkkal igazoljuk.

Szembesítő

Szembesítési jegyzőkönyv lezárva: 15.55 h-kor a mai napon.

kmft.

Turányi László
Dr.Turányi László
r.örgy.

Börcsök Vince
Dr.Börcsök Vince
tanu.

Dobosi Imre
Dobosi Imre
r.örgy.

Dr.Bálint Sándor
terhelt.

Somogyi Jánosné
Somogyi Jánosné
jegyzőkönyvvezető.

CSONGRÁD MEGYEI KÖZTARTÓ FŐKAPITÁNYSÁG

POLITIKAI

kapitányág

rendőrség

Szám:

31.6066/1965

Határozat

lefoglaltatásról* házkutatásról* személymozgásról*

A Btk. 127 §. 2. bek. utköző izgatás büntetvények gyanúja miatt
Dr. Bálint Sándor Szeged 1904. augusztusában.
Név: Dr. Bálint Sándor (Szül. hely, idő): egyetemi tanár
anyja neve: Kónya Anna (fogl.):
akos ellen lefoglaltatás* — házkutatás* — személymozgás* a Btk. 141. § (1) és (2) bek. 151. § (1) bek. alapján elrendelem és annak fogantatásával

bírom meg.
A határozat ellen a Btk. 106. § (1) és (2) bek. alapján panaszhoz van helye, melyet a kézhezvételtől (közléstől) számított 8 napon belül a Csongrád megyei Főügyészséghez címezve a fenti rendőri szervnél lehet előterjeszteni. A panasznak azonban halasztó hatálya nincs.

INDOKOLÁS:

Adataink szerint lakásán "Két világ közt Nagy Imre utja" című könyvet és más ellenforradalmi tartalmú könyveket, egyéb irományt tart birtokában.

NR 1113 Határozati fogl., háskut., szem. mozgásról -- BM 100 000 db -- 64.9.3331/5 Zrínyi Nyomda

S z e g e d 65 július 12

19. évi. hó.

/:Czene Mihály:/

vezetres

A lefoglaltatás* — házkutatás* — személymozgás* ellen panasszal nem élek.**

Szeged 1965. évi VII. hó. 13.

* A nem kívánt részes törzsdó.
** Panasz indokolt kell

ez feldolgozott

Bálint Sándor
lefoglaltatás* — házkutatás* —
mozgás* szenvedő fél

Szám:

31-666/1965

Jegyzőkönyv házkutatásról

Készült 1965 július 13-án, Heged Sándor utca
 21/a. sz. em. 5. ajtó szám alatti Dr. Balint Sándor név

(lakásán, műhelyén) az ellene folyamatba tett bűnügyben fogatosított házkutatás alkalmával.

Jelen vannak:

A hatóság részéről: Dr. Tóth László, 101/13. sz. J. utca, 13. sz. J. utca

Hatósági tanúk: (a Bp. 121. §. alapján a helyszíni eljárás vezetője kéri fel)

Név: Csécs György fogl.: házkutató
 lak.: Heged Sándor utca 21/a. Szig. sz.:
 Név: Tóth Sándor fogl.: házkutató
 lak.: Heged Sándor utca 21/a. Szig. sz.:

Felek és képviselők:

Dr. Balint Sándor egyetemista

A helyszíni eljárás kezdete: 1965 július 13-án 7 óra 30 perc.

Az intézkedés kezdetén az eljárás vezetője felszólította a személymotozást, házkutatást szenvedő egyéneket a keresett tárgyak önkéntes előadására. Ezek után Dr. Balint Sándor egyetemista

mint házkutatást szenvedő vagy képviselője önként előadja a következő helyeken tartott alábbi tárgyakat:

- 1) Kézi Tervező: Kézi Tervezők háza, 101/13. sz. J. utca, 13. sz. J. utca
- 2) Magyarországi Kézi Tervezők Háza, 101/13. sz. J. utca, 13. sz. J. utca
- 3) Magyarországi Kézi Tervezők Háza, 101/13. sz. J. utca, 13. sz. J. utca
- 4) Magyarországi Kézi Tervezők Háza, 101/13. sz. J. utca, 13. sz. J. utca
- 5) Magyarországi Kézi Tervezők Háza, 101/13. sz. J. utca, 13. sz. J. utca
- 6) Magyarországi Kézi Tervezők Háza, 101/13. sz. J. utca, 13. sz. J. utca
- 7) Magyarországi Kézi Tervezők Háza, 101/13. sz. J. utca, 13. sz. J. utca
- 8) Magyarországi Kézi Tervezők Háza, 101/13. sz. J. utca, 13. sz. J. utca
- 9) Magyarországi Kézi Tervezők Háza, 101/13. sz. J. utca, 13. sz. J. utca

Felszólításra

Dr. Balint Sándor tagadta, hogy birtokában bűncselekményből származó, vagy azzal kapcsolatos tárgyak vannak. Ezek után átkutattuk szobából konyhából onnan öt helyszépről

egyéb feltüntetett helyiségekből álló lakást (üzletet, üzemet, hivatali) és ennek során megtaláltuk az alant felsorolt helyeken a következő tárgyakat, amelyeket a Bp. 117. és 118. §-ai alapján a helyszínen lefoglaltunk és

NR-1114. r. sz. BM II. 100000 db - 620979/5 - Zrínyi Ny. (M) 3068

azokat a Csúszdákra

azokat a csomagokat megfigyelték rendőrkapitánysághoz szállítottuk be, illetve a helyszínen hagy-
tuk megőrzés végett. (A helyszínen hagyás az alábbi felsorolásban külön is megjegyzendő.)

- [illegible]

Ez a jegyzőkönyv egyben átvételi elismervényként szolgál a lefoglalt és a rendőrség által elszállított tárgyakról. A lefoglalt és a helyszínen hagyott tárgyakat a jó-gazda-gondoságával köteles a házkutatást szervező, illetve annak megbízottja megőrizni.

A házkutatás eredményre – ~~ment~~ – vezetett.

A házkutatás végrehajtása során panasz sem merült fel.

A helyszíni intézkedés 19. július 13-án 12³⁰ óráig tartott.

Balint László
hárkutatást szenvedő

2. feeding intention

Hatóság: tanúk:

With Kindest

Bot. Győr-gyze

eljárás vezetője

Giovanni
 von Holt
 Kristian
 Schmidt

3 old.

77

- 16) 1db Magnetofon 7682-326 sz. 1db magnetofon malapgal
- 17) Magnetofon malap kismereki: 18 db (tizenegy db)
- 18) Magnetofon malap magmerekii: ³¹29 db (harminceg db)
- 19) Naplojegyzekai dr Balint S.-nek 3 dobozban:
 - 1) 1950 ip. 347 lap / haromszaznegyvenhet
 - 2) 1950-1960 ip 290 lap / ketthonazketeven
 - 3) 1960-tol marrauwip 122 lap / lapnizhuszonketi

A jegyzekonyv befejezese a 2. ik oldalon

Balint Sarden

Josik Yánnos
Dietz György

7
Balint Sarden
Dietz György

Csongrádmegyei Rendőrkapitányság

kapitányság

osztály..... rendőrség

Szám: 31-6066/1965

Határozat

lefogtatásról* házkutatásról* személymotoszáról*

127 § /1/

izgatás

A Btk..... Utközö..... büntetettnek gyandja miatt

Dr. Bálint Sándor

Goszevics János

Név:..... (Bálint Sándor)..... (Goszevics János).....

(anyja neve):..... (fogl.):.....

lakos ellen lefogtatást* — házkutatást* — személymotoszár* a Btk. 144. § (1) és (2) bek.* a 151. §-a, 153. § (1)

bek.* alapján elrendelem és annak fogantatásával.....

bizom meg.

A határozat ellen a Btk. 106. § (1) és (2) bek. alapján panasznak van helye, melyet a kézhezvételtől (közvetlenül) számított 8 napon belül a..... Ugyezséghez címezve a fenti rend-

őrszervnél lehet előterjesztetni. A panasznak azonban halasztó hatálya nincs.

Adataink szerint a lakásán index alatt lévő könyveket tart amelyet Bálint Sándortól elvett., illetve került a birtokába.

HM 1113 Határozat lefo. h., házkut., szem. motoszáról — HM 100 000 db — 61.9., 3231/5 Zrtinyi Nyomda

Szerd 65. évi. július 13. n.

Csepke ak.

R.....

A lefogtatás* — házkutatás* — személymotoszár* ellen panasszal..... élek.*

Szerd 65. évi. július 13. n.

* a nem törvényszerűsége

** panasz indokolt. kell

(Goszevics János)

lefogtatás* — házkutatást* —
motoszár* ezenvedő fél

1. péld. a társaság

(Goszevics János)

Szám: 31-666 / 1961

Jegyzőkönyv házkutatásról

Készült 1965 július 13-án ker. Ságvári Endre utca
8 szám em. ajtó szám alatt Göcsezi Gyula név
 (lakásán, műhelyén) az ellene folyamatba tett bűnügyben fogatosított házkutatás alkalmával.

Jelen vannak:

A hatóság részéről: Vass Antal r. szds. Juhász Gyula r. alhdgy.

Hatósági tanúk: (a Bp. 121. §. alapján a helyszíni eljárás vezetője kéri fel)

Név: Mataisz Jánosné fogl.: nyugdíjas

lak.: Ságvári Endre u. 8 Szig. sz.: DC-I-286989

Név: Pozsai Gyuláné fogl.: nyugdíjas

lak.: Ságvári Endre u. 6 sz. Szig. sz.: DC-I-235996

Felek és képviselők:

A helyszíni eljárás kezdete: 1965 július hó 13-n 15 óra 15 perc.

Az intézkedés kezdetén az eljárás vezetője felszólította a személymotaóást. házkutatást szenvedő egyéneket a keresett tárgyak önkéntes előadására. Ezek után
 mint házkutatást szenvedő, vagy képviselője önként előadja a következő helyeken tartott alábbi tárgyakat:

Felszólításra tagadta, hogy birtokában bűncselekményből származó, vagy azzal kapcsolatos tárgyak vannak. Ezek után átkutattuk szobából konyhából

egyéb feltüntetett helyiségekből álló lakást (üzletet, üzemet, hivatalt) és ennek során megtaláltuk az alant felsorolt helyeken a következő tárgyakat, amelyeket a Bp. 117. és 118. §-ai alapján a helyszínen lefoglaltunk és

azokat rendőrkapitánysághoz szállítottuk be, illetve a helyszínen hagy-
tuk meg. Nem foglaltunk le semmit. (A fenti felsorolásban külön is megjegyzendő.)

Ez a jegyzőkönyv egyben átvételi ellismervényként szolgál a lefoglalt és a rendőrség által elszállított tárgyak-
ról. A lefoglalt és a helyszínen hagyott tárgyakat a jó gazda gondosságával köteles a házkutatást szenvedő,
illetve annak megőriztetni megőrizni.

A házkutatás eredményre - nem vezetett. **nem**

A házkutatás végrehajtása során panasz
merült fel.

A helyszíni intézkedés 1965 július 13-án 16 óráig tartott.

Geszwein Gyuláné
házkutatást szenvedő
A fkv. egy ípld-t átvettem.
Geszwein Gyuláné

Kass Antal
eljárás vezetője

Hatósági tanúk:

.....

.....

Pótszay Gyuláné
Legyel Péter, C.

"POLITIKAI

kapitanyas

osztály..... rendőrség

Szám: 31-60.66./10.64.

Határozat

felfogalásról* házkutatásról,*

127 §.1.bck.

12. rotas

A Btk..... átközd..... büntetésének gyanója miatt

Dr. Bálint Sándor

Név: (Szül. hely, idő):

(anya neve): Markó Margit (fogl.): rk. lelkész

lakos ellen lefogtatást* — házkutatást* — ~~szökőny~~ a Be. 144. § (1) és (2) bek.,* a 151. §-a, 153. § (1)

bek.* alapján elrendelem és annak fogantatásával Vass Antal r. szda.

..... bizom meg.

A határozat ellen a Bc. 108. § (1) és (2) bek. alapján panasznak van helye, melyet a kézhezvételtől (küldéstől)

szármított 8 napon belül a Csongrád megyei Fő- Úgyaságához olmeve a fenti rend.

őri szervnél lehet előterjeszteni. A panaszoknak azonban halasztó hatálya nincs.

INDOKOLÁS:

Adataink szerint lakója: "Két világ közt Nagy Imre útja" című könyvet és más ellenforradalmi tartalmú könyveket egyéb irományt tart, mely Dr. Bálint Andor szegedi lakos egyetemi tanártól örült birtokában.

NR 1113 Határozat lefogl., háskut., szem. motorjárdl — BM 100 000 db — 64.9., 3381/5 Erinyi Nyomda

S z e g e d 65 julius 12

1: Czone Mihaly :/

A befoglalás* — háskutatás* — személymóztás* ellen panasszal élek.*

Free 10.65 evi jul 13

* A nem kívánt rész törölendő.

** parast indokolin. kell

1 pl. stone
slaventary

lefolgatást* — háskutatást* —
motorzást* ezenvedő fél

84

BM Csongrád megyei Rendőrtő kapitánysága
Száma: 31-666 / 1965 osztály

Jegyzőkönyv házkutatásról

Készült 1965 VI hó 13-n I. ker. Áttila utca
9. szám I. em. 3. ajtó szám alatt Haras Gera név
(lakásán, műhelyén) az ellene folyamatba tett bűnügyben fogatosított házkutatás alkalmával.

Jelen vannak:

A hatóság részéről: Vas Ötöl 1. mér. Nagy Ferenc 1. mér.

Hatósági tanúk: (a Bp. 121. §. alapján a helyszíni eljárás vezetője kéri fel)

Név: <u>H. R. SCHL. Gyula</u>	fogl: <u>adminisztratív</u>
lak: <u>Szeged Áttila u. 9.</u>	Szlg. sz.: <u>DC-1 154467</u>
Név: <u>Benedek Jánosné</u>	fogl: <u>korrektív</u>
lak: <u>Szeged Áttila u. 9.</u>	Szlg. sz.: <u>DC-1 234892</u>

Felék és képviselők:

A helyszíni eljárás kezdete: 1965 július hó 13-n 06 óra 30 perc.

Az intézkedés kezdetén az eljárás vezetője felszólította a személymotosztást, házkutatást szenvedő egyéneket a keresett tárgyak önkéntes előadására. Ezek után mint házkutatást szenvedő, vagy képviselője önként előadja a következő helyeken tartott alábbi tárgyakat:

Felszólításra tagadta, hogy birtokában bűncselekményből származó, vagy azzal kapcsolatos tárgyak vannak. Ezek után átkutattuk 1 szobából 1 konyhából

egyéb feltüntetett helyiségekből álló lakást (üzletet, üzemet, hivatalt) és ennek során megtaláltuk az alant felsorolt helyeken a következő tárgyakat, amelyeket a Bp. 117. és 118. §-ai alapján a helyszínen lefoglaltunk és

NR-1114. r. SZ. BM II. 100000 db - 820970/5 - Zrínyi Ny. (M) 3088

azokat rendőrkapitánysághoz szállítottuk be, illetve a helyszínen hagy-
tuk megőrzés végett. (A helyszínen hagyás az alábbi felsorolásban külön is megjegyzendő)

1 db. "Fegyver és berendezés" tárgya vegrodesu
5 lóptól alsó elektromos védetű, amely az ujjaknál
főkébe volt, nem rótt bejött.
1 db. "Egyéb berendezés" problémás. vegrodesu 5 gypert
1 db.

A vizsgálat 1964. február 11-én a "Ermény és ízelet"
7 lóptól alsó dikk

Ez a jegyzőkönyv egyben átvételi elismervényként szolgál a lefoglalt és a rendőrség által elszállított tárgyak-
ról. A lefoglalt és a helyszínen hagyott tárgyakat a jó gazda gondosságával köteles a házkutatást szenvedő
illetve annak megbízottja megőrizni.

A házkutatás eredményre – nem – vezetett.

A házkutatás végrehajtása során panasz
merült fel.

A helyszíni intézkedés 19..... hó..... n óráig tartott.

Slavovszky

házkutatást szenvedő

Kis Antal r. m. d.

eljárás vezetője

Himmler
1964. 02. 11.

Hatósági tanúk:

Benedek Jánosné

Almásy G. J.

1 pl. a fegyver

Slavovszky

56

kapitányaság

org.tlv.

. rendõrõre

Szám : 4-6066/19.6V.

lefoglalásról,* házkutatásról,* szennyvízvizsgálásról*

izgat'is

A Btk. 127 §.1. bek. 128 §.18 börténének gyandja miatt

Dr. Bálint Sándor

(6a társai) ellen indított bűnügyben.

Dr. Pálffy Budinezski Endre (Szül. hely, idő) **Budapest 1902.**

(anya neve): Pálffy Margit (fogl.): férfi

lakos ellen befoglalást* - házkutatást* - ~~xx-xx-xx-xx~~ a Bc. 144. § (1) és (2) bek.* a 151. §-a, 153. § (1) bek.* alapján elrendelem és annak foganatosításával.

hizom meg.

A határozat ellen a Be. 166. § (1) és (2) bek. alapján panasznak van helye, melyet a kézhezvételtől (közléstől) számított 8 napon belül a **Csongrád megyei Fő- Ügyészséghez** címezve a fenti rendőri

*gervénél lehet előterjeszteni. A panasznak azonban halasztó hatálya nincs.

Adataink szerint lakásán "Két világ közt Nagy Imre útja" című könyvet és más ellenforradalmi tartalmú könyveket, egyéb irodalmat tart, mely Dr. Álint Sándor szegedi lakos egyetemi tanártól került birtokába.

NR 1113 *Katározat lefogl., háskut., szem. motozisról*—BM 100 000 db — 64.9.,3231/5 — Zrínyi Nyomda

z e t t e d 65 julius 12

..... 10..... évi..... hó.....-n

/:Czene Mihály :/
plezredes

E.

A lefoglás* — házkutatás* — ~~személymozgás*~~ ellen panaszal *nem* *dek.**

Stayed

10.6.5... évi július... hó 13...-n.

*A nem kívánt rész törölendő.

*Parental involvement

Dr. Henry - speaking at Boston

kefoglaltat* — házkutatást* —
szótársat* szenvedő fő

BM Csongrád megyei Rendőrfő-

kapitánysága

Politikai

osztály

Szám: 31-666/1965

Jegyzőkönyv házkutatásról

Készült 1965. július 13. ker. Hunyadi János sugár utca
szám em. ajtó szám alatt Pálffy Budinszky Endre név
(lakásán, műhelyén) az ellene folyamatba tett bűntügyben fogatosított házkutatás alkalmával.

Jelen vannak:

A hatóság részéről: Dobosi Imre r. őrg., Nagy László r. szds., Molnár József
Házkutatás (a Bp. 121. §. alapján a helyszíni eljárás vezetője kéri fel)

Név: Gyulai Józsefné fogl.: orvos

lak.: Szeged Hunyadi J. sugár 12 Szlg. sz.: DC-I 569297

Név: Wodreng Péterné fogl.: nyugdíjas

lak.: Szeged Hunyadi János sugár 10. Szlg. sz.: DC-I 235612

Felek és képviselők:

Dr. Pálffy Budinszky Endre

A helyszíni eljárás kezdete: 1965. július 13. -n 6 óra 30 perc.

Az intézkedés kezdetén az eljárás vezetője felszólította a személymotosztást, házkutatást szenvedő egyéneket a

keresett tárgyak önkéntes előadására. Ezek után házkutatást szenvedő kijelenti:

mint házkutatást szenvedő, vagy képviselője önként előadja a következő helyeken tartott alábbi tárgyakat:

hogy birtokában a felszólítás alapját képező könyv, feljegyzés
nincs

Felszólításra tagadta, hogy birtokában bűncselekményből
származó, vagy azzal kapcsolatos tárgyak vannak. Ezek után átkutattuk 2. szobából 1. konyhából

fürdőszoba, előszoba.

egyéb feltüntetett helyiségekből álló lakást (üzletet, üzemet, hivatalt) és ennek során megtaláltuk az alant fel-
sorolt helyeken a következő tárgyakat, amelyeket a Bp. 117. és 118. §-ai alapján a helyszínen lefoglaltunk és

NR-1114. r. sz. B.M. II. 100000 db - 020979/5 - Zrínyi Ny. (M) 3085

rendõrõre

213

Szám: 31-666/1967

Határozat

127 3.1.bek.

lefoglalásról* házkutatásról* személymotoszról*

A Btk. 144. § (1) és (2) bek. alapján büntetésnek gyandja miatt
Dr. Bálint Sándor
Dr. Bálint Sándor ne

Név: Dr. Bálint Sándor

anyja neve: XXXXXXXXX

lakos ellen foglalást* — házkutatást* — személymotosz* a Btk. 144. § (1) és (2) bek.,* a 151. §-a, 153. § (1)

bek.* alapján elrendelem és annak fogantatásával

bírom meg.

A határozat ellen a Btk. 168. § (1) és (2) bek. alapján panasznak van helye, melyet a kézhezvételtől (közletől)

számított 8 napon belül a Csongrád Megyei Rendőrséghez címezve a fenti rend-

őrszervelet felé előterjeszteni. A panasznak azonban halasztó hatálya nincs.

INDOKOLÁS:

Adatunk szerint lakásán volt férje Dr. Bálint Sándor egyetemi
tanár szegedi lakos tulajdoni képez ellenforradalmi izgató tar-
talmu könyveket és más irományokat tart.

127 Határozat lefogl., házkut., szem. motoszról — BM 100 000 db — 64.0.3231/3 Zrínyi Nyomda

Szeged 65. július 12.
1967. évi hó 12. n.

Czene Mihály
Pleznedcs.

A foglalás* — házkutatás* — személymotosz* ellen panasszal nem élek.*

határozat 1967. évi július 13. n.

A nem kívánt rész törölendő.
* Panasz indokolt. kell

Bálint Sándor
lefoglalást* — házkutatást* —
motoszást* szenvedő fél

Egy példányt átvettem Bálint

BM *komáromi megyei Rendőrség* kapitánysága
..... *Polgári* osztály
Száma: *54-6066* 19. *67.*

Jegyzőkönyv házkutatásról

Készült 19. *65. jul. 13.* hó-n *Harkály* utca
..... *Dr. Bálint Sándorné*
..... szám em. ajtó szám alatti név
(lakásán, műhelyén) az ellene folyamatba tett bűnügyben fogatosított házkutatás alkalmával.

A hatóság részéről: *Végző Gyula* jelen vannak: *.....*

Hatósági tanúk: (a Bp. 121. §-a alapján a helyszíni eljárás vezetője kéri fel)
Név: *Kovács Tibor* fogl.: *rep. mérnök.*
lak.: *Bp. I. Harkály-u. 4. I. 2.* Szig. sz.: *HU-III. 810420*
Név: *Kovács Tiborné* fogl.: *Tanár*
lak.: *Bp. I. Harkály-u. 4. I. 2.* Szig. sz.: *HU-III. 239017*

Felek és képviselők:

A helyszíni eljárás kezdete: 19. *65. jul. 13.* hó-n óra perc.

Az intézkedés kezdetén az eljárás vezetője felszólította a személyazonosság házkutatást szenvedő egyéneket a keregett tárgyak önkéntes előadására. Ezek után
mint házkutatást szenvedő, vagy képviselője önként előadja a következő helyeken tartott alábbi tárgyakat:

Felazóltásra *Dr. Bálint Sándorné* tagadta, hogy birtokában bűncselekményből származó, vagy azzal kapcsolatos tárgyak vannak. Ezek után átkutattuk szobából konyhából
.....

egyéb feltüntetett helyiségekből álló lakást (üzletet, üzemet, hivatalt) és ennek során megtaláltuk az alatt fel-

sorolt helyeken a következő tárgyakat, amelyeket a Bp. 117. és 118. §-ai alapján a helyszínen lefoglaltunk és

NR-1114. r. SZ. BM II. 100000 db - 020070/5 - Zrínyi Ny. (M) 9995

31-8066/1965

112

H A T Á R O Z A T
lefoglalás elrendeléséről.

A Btk. 127 §. 1./ bek. b./ pontjába utköző izgatás gyanúja miatt Dr. Bálint Sándor szegedi lakos ellen indított bűnügyben.

Geszwein Gyula /Budapest 1902 XII. 11. anyja: Krisztinusz Karolina, nyugdíjas/ Szeged Ságvári E. u. 8 sz. alatti lakos tanuvallomása megtétele után önként kiszolgáltatta Milovan Gyulász: "Uj osztály" című könyvét, melynek lefoglalását a Be. 144 §. 1./ bek. alapján elrendelem.

A határozat ellen a Be. 166 §. 1./ és 2./ bek. alapján panasznak van helye, melyet a kézhezvételtől számított 8 napon belül a Csongrád megyei Főügyészséghez címezve, fenti hatóságnál lehet előterjeszteni.

I n d o k l á s:

Milovan Gyulász: "Uj osztály" című könyve nyugaton kiadott anti-kommunista propaganda írásmű, mely illegálisan került az ország területére. Lefoglalást szenvedő a könyvet olvasás végett átadta dr. Bálint Sándornak. Így a büntett bizonyítékul szolgál.

S z e g e d, 1965. július 19.

/ Czene Mihály r. alezn. /
osztályvezető.

31-6066/1965

H a t á r o z a t

lefoglalás megszüntetéséről.

A Btk. 127 §. 1./ bek.-be átköző izgatás büntetnének gyanúja miatt Dr. B á l i n t Sándor /Szeged 1904 aug. 1. a: Kónya Anna, egyetemi tanár/ Szeged Tömörkényi u. 2/b. szám alatti lakostól 1965 július 13-án házkutatási határozattal jegyzőkönyv alapján lefoglalt tárgyak lefoglalását a Be. 149 §. /1/ bek. alapján megszüntetem és Dr. Bálint Sándor Szeged Tömörkényi u. 2/b. szám alatti lakos részére a Be. 150 §. /1/ bek. alapján kiadni rendelem.

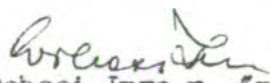
A határozat ellen a Be. 166 §. /1/ bek. és /2/ bek. alapján panasznak van helye a közléstől számított 8 napon belül a Csongrád megyei Pügyészséghez címezve a fenti rendőri szervnél lehet előterjeszteni.

- 1./ 1 db. magnetofon 7682-326 számú, 1 db. magnetofon szalaggal. /házkutatási jkv. 16-os tételszám/
- 2./ Magnetofon szalag kisméretű 18 db. /tizennyolc db./ /17-es tételszám/
- 3./ Magnetofon szalag nagyméretű 31 db. /harmincegy db./ /18-as tételszám/
- 4./ Naplójegyzet 1950-ig 347 lap /19/1. tételszám/
- 5./ Megyei József: "Nápolyi Séták" c. könyv. /8. tételszám/
- 6./ Gaston Courtois: "Legszébb történet" c. könyv /6. tételszám/
- 7./ Széplői István: "Divina Komédia és 6 dimenzió" c. verses kézirat 74 lap / 7 tételszám/
- 8./ Henrie De Lubac: "Die Tragédie Des Humanismus Ohnegott" c. német nyelvű könyv /9 tételszám/
- 9./ 16 db. levél borítékkal és 4 db. boríték nélkül/ 15. tételszám/

I n d o k l á s:

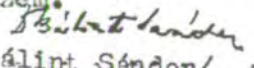
A visszavadásra kerülő tárgyak nem kapcsolódnak a bűncselekményhez és eldobás alá nem esnek.

S z e g e d, 1965. július 29.

/ Dobosi Imre r. r. /
osztályvezető.

A lefoglalást megszüntető határozaton felütiintetett dolgokat a mai napon hiánytalanul a panasz nélkül átveszem.

S z e g e d, 1965. július 30-án.

/ Dr. Bálint Sándor /

31-6066/1965

H a t á r o z a t

lefoglalás megszüntetéséről.

A Btk. 127 §. /1/ bek.-be ütköző izgatás büntettének gyanúja miatt dr. Bálint Sándor ellen indított bűnügybe dr. B ö r c s ö k Vince /Kiskunhalas 1925, Szécsi Julianna, középiskolai tanár/ Ujszeged Tárogató u 1/c. szám alatti lakostól 1965 július 13-án házkutatási határozattal jegyzőkönyv alapján lefoglalt tárgyak lefoglalását a Be. 149 §. /1/ bek. alapján megszüntetem és dr. Börcsök Vince Ujszeged Tárogató u 1/c. sz. alatti lakos részére a Be. 150 §. /1/ bek. alapján kiadni rendelem.

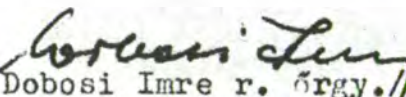
A határozat ellen a Be. 166 §. /1/ és /2/ bek. alapján panasznak van helye, melyet a közléstől számított 8 napon belül a Csongrád megyei Főügyészségnek címezve a fenti rendőri szervnél lehetősé-
terjeszteni.

- 1./ 1 db. "Korunk Szava" c. katolikus lap 1938 XII. 15-i kiadása.
- 2./ 1 db. géppel irt levél 1964 május 5-i keltezéssel "hosszabb időre" kezdetű és "ölel" végződésű, Szécsi György aláírással.
- 3./ 1 db. levél 1964 jun. 29-i keltezésű, a "Valóságnak" kezdetű és "szeretettel ölel" végződésű, Szécsi György aláírással.

I n d o k l á s:

A felsorolt tárgyak nem kapcsolódnak a bűncselekményhez és el-
kobzás alá sem esnek.

S z e g e d, 1965. július 28.

/ Dobosi Imre r. őrgy. /
alosztályvezető.

4-6066/1965

115

H a t á r o z a t

lefozlalás megszüntetéséről.

A Btk. 127 §. /1/ bek.-be utköző izgatás büntettének gyanúja miatt dr. B á l i n t Sándor ellen indított bűnügyben H a v a s Géza /Szeged 1913 Makó Margit, rk. lelkész/ Szeged Attila u. 9 sz. alatti lakostól 1965 július 13-án házkutatási határozattal jegyzőkönyv alapján lefoglalt tárgyak lefozlalását a Be. 149 §. /1/ bek. alapján megszüntetem és Havas Géza Szeged Attila u. 9 sz. alatti lakos részére a Be. 150 §. /1/ bek. alapján kiadni rendelen.

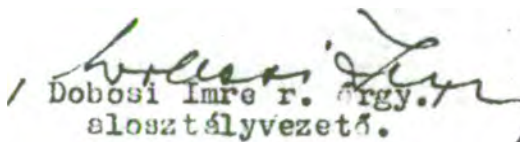
A határozat ellen a Be. 166 §. /1/ és /2/ bek. alapján panasznak van helye, melyet a közléstől számított 8 napon belül a Csongrád-megyei Főügyészségnek címezve, a fenti rendőri szervnél lehet előterjeszteni.

- 1./ "Feljegyzés" kezdetű, "tényező" végződésű, 5 lapból álló "életrajztöredék" /1. tételszám/
- 2./ "Egyház" kezdetű és "probléma" végződésű 5 gépelt lap. /2. tételszám/
- 3./ A Vigilia 1964 februári számából "Eszmé és tények" c. 7 lapból álló cikk. /3. tételszám/

I n d o k l á s:

A felsorolt tárgyak nem kapcsolódnak a bűncselekményhez és előzetes alá nem esnek.

S z e g e d, 1965. július 28.

Dobosi Imre r. örgy.
osztályvezető.

21-6066/1965

H A T Á R O Z A T

lefoglalás megszüntetéséről.

A Btk. 127 §./1/ bekezdésébe utkozó izgatás büntettének gyanúja miatt Dr. Bálint Sándor ellen indított bűnügyben Dr. Szabó Ferenc /:Groscháza 1935. anyja: Jankó Julianna:/ Szeged Pulcz u. 31/a szám alatti lakosától 1965 július 13-án a munkahelyéről jegyzőkönyv alapján lefoglalt egy drb. magnetofon tekercs lefoglalását a Be. 149 §.1.bek. alapján megszüntetem és a Szegedi Levéltár vezetőjének kiadni rendelem.

A határozat ellen a Be. 106 §.1./ és 2./ bek. alapján panasznak van helye, melyet a közléstől számított 3 napon belül a Csongrád megyei Főügyészségnek címezve a fenti rendőri szervnél lehet előterjeszteni.

I n d o k l á s:

A házkutatás során lefoglalt magnetofon tekercs nem kapcsolódik a büntetthez.

S z e g e d, 1965 augusztus 17,

Horváth Imre
/:Horváth Imre r.őrnagy/

József Attila Tudományegyetem
Rektori Hivatala
Szeged Dugonics tér 13.

Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár
anyja neve: Kónya Anna
született: Szeged 1904. augusztus 1-én.

Kisperaszi származású, egyetemi tanulmányait Szegeden végezte, 1926-ban lett bölcsészdoktor. Középiskolai tanári oklevelet 1927-ben kapott. 1930-tól díjtalan gyakornok, 1934-től fizetéstelen tanársegéd a szegedi Tudományegyetem Néprajzi Intézetében. 1951. augusztusában - egyetemi tanári állásának érintetlenül hagyása mellett - felmentették az egyetemi oktatás alól. A Néprajzi Tanszékre 1956. december 23-án került vissza.

A néprajz tudományának hatalmas tárgyi tudású művelője. Előadásait adatgazdagság, élvezetes, izés előadásmód jellemzi. Meggyőződéstől áthatott vallásosságától és ugyancsak nagyon erősen beidegződött egyéb idealista nézeteitől nem tudott elszekadni. Jószándékában azonban nem kételkedtünk, mert semmi jele nem volt annak, hogy hallgatóit helytelen világnézeti, vagy politikai irányban akarná befolyásolni. Előadásait tárgyi anyagközlő, pozitivistá módon tartotta meg. Ezek az előadások a maguk tényközlő jellegükben is hasznosak, instruktívak voltak, a tények tiszteletére és a kutatómunka megbecsülésére neveltek.

Tudományos munkássága roppant gazdag. Különösen Szeged és vidéke néprajzának leírásában, tájnyelvének kutatásában ért el tiszteletreméltó eredményt. Publikációi felsorolhatatlanul számosságúak. A legutóbbi évek munkássága: 1962-ben jelent meg az Akadémia Kiadó kiadásában "a szegedi paprika néprajza" c. munkája. Most írja a tudományok doktora fokozat elnyerése céljából rendkívüli arányú, a 100 ívet is meghaladó A szegedi táj népelete c. összefoglaló munkáját. E nagyobb munkák mellett az utóbbi években is sok kisebb-nagyobb cikket, tanulmányt tett közzé. Kétségtelen tény, hogy Szeged számára Bálint Sándor tudományos munkássága nagy érték.

Bálint Sándor kitüntetésben nem részesült. A pénzbeli jutalmazásról 1960 óta tartunk nyilvántartást. Azóta kétszer részesült jutalomban, 1962-ben 2.500 Ft- és 1964-ben 3.000 Ft. jutalmat kapott.

Visszavonultan él, semmiféle társadalmi aktivitásról nem tett tanulságot. 1945. és 1948 között a Demokrata Néppárt tagjaként nemzetgyűlési, illetve országgyűlési képviselő volt.

118
- 2 -

1948 végén mandátumáról lemondott és csak tudományos, illetve oktató munkájával foglalkozott. Magatartását társadalmi vonatkozásokban a népidemokrácia iránti loyális jellemzi.

Fegyelmi eljárás alatt ezideig nem volt.

Ezt a jellemzést dr. Bálint Sándor egyetemi tanárnak a Személyzeti Osztálynál elfekvő személyi anyaga alapján állítottuk össze.

S z e g e d, 1965. július 20.

Dr. Hevesi János s.k.
Személyzeti Csoport vezetője.

Szabó Zoltán s.k.
akadémikus
rektor

PH.

Másolat hiteles:
Szeged, 1965. július 21.

/Sinkó Antalné ri. II. o. sgt./

119

Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály.

31-6066/1965

Tárgy: Dr. Bálint Sándor egyetemi
tanár ellen indított nyomozás-
ról értesítés.

József Attila Tudományegyetem
Bölcsész tudományi Kar Dékánjának.

S z e g e d.
/Táncsics M. u. 2/

A Be. 115 §. 4. bek. alapján értesítem, hogy dr. B á l i n t
Sándor / Szeged 1904 aug. 1, a: Kónya Anna / egyetemi tanár,
Szeged Tömörkényi u. 2/b. szám alatti lakos ellen a Btk. 127 §.
1./ bek. b./ pontjába ütköző izgatás büntetnének gyanúja miatt
nyomozást indítottam.

A be. 97 §. alapján megkeresem címet, hogy dr. Bálint Sándor
munkaviszonyának időtartamáról, beosztásáról, kereseti jövedelmi
viszonyairól, pedagógiai és tudományos munkájáról fenti ható-
ságot soronkívül értesítse. Továbbá értesítést kérek arról, hogy
dr. Bálint Sándor ellen volt-e fegyelmi eljárás, ha igen az
erre vonatkozó iratok másolatát is kérem mellékelni, illetve
jutalomban, dícséretben, kitüntetésben részesült-e?

S z e g e d, 1965. július 14-én.

Ajánlott!

Cím s.k. felbontására.

/ Czene Mihály r. alezr. /
osztályvezető.

HIVATALOS MÁSOLAT.

RO

4.sz. Ügyvédi Munkaközösség
Szeged Széchenyi tér 8.

Meghatalmazás.

Meghatalmazom a Szegedi 4.sz. Ügyvédi Munkaközösséget, hogy engem
ellenem a Csm.Rendőrfőkap'tányság előtt folyamatban lévő izgatás
bűnügyemben, védelmem ellátása, törvényes és teljes jogkörrel kép-
viseljen.

Szeged, 1965 július 17.

dr.Bálint Sándor sk.

Dr.Kormányos István ügyvédet ügyintézőül kijelölöm.

kmft.

A 4940. az ügy iktatószáma.

Olvashatatlan aláírás sk.
munkaközösség vezetője.

Helyettesítésemmel megbízom a Szegedi 4.sz. Ügyvédi Munkaközösség
tagjait és a budapesti 9-es Ügyvédi Munkaközösséget.

kmft.

dr.Kormányos István ügyvéd sk.

Másolat hitelélül:
Szeged, 1965 augusztus 31.

Somogyi Jánosné n. II. o. sgt.

HTVÁNYLOS MEGJELT.

Com. Rendőrfőkapitányság Vizsgálati Osztályához!

Izgatás büntette miatt ellenem folyamatban lévő bűnügyben, már igazolt ügyvédek útján az alábbi kérelmeket terjeszttem elő:

I.

Erkölcsei multamat és jelen magatartásomat, továbbá tudományos munkásságom pozitív értékeit az alább felsorolandó tanak kihallgatásával kívánom bizonyítani. Már évtizedek óta állandó szellemi erőfeszítéssel dolgozom tudománysszakom területén, szülővárosom Szeged és a magyar szellemi élet magasabb színvonalra emelésén. Mindig törekedtem és törekszem pedagógiai szinten tanítványaimat és hallgatóimat a magyar nép önfeláldozó szeretetére, a szocialista hozza iránti helytállásra nevelni.

Meggyőződésem szerint a kihallgatott tanak és a periratokban rögzített vallomásuk igazolni fogják állampolgári korrektségemet. Azt elismerem, hogy az incriminált cselekménnyemmel vétettem a törvény ellen, de erkölcsi lényem és tudományos munkásságom elégséges lehet ahhoz, hogy magatartásom nem a Magyar Népköztársaság elleni gyűlöletből fakadt, legfeljebb a magyar nép iránti mélyszéges szeretetemnek, adott esetben való helytelen felfogásából, lévén magam is gyarló ember.

Az incriminált könyveket én nem terjesztettem, annak tartalmát másra nem akartam és nem kívántam átolántálni, csak olyan személyeknek mutattam meg, kik kellő bírálattal rendelkező és magas intelligenciájú, s főként erkölcsileg korrekt emberek és az incriminált könyvek általuk való elolvasása, azok izgatató tartalmának a hatóereje a minimálisra redukálódik, csak egy mintegy igen zárt környezetben való tükröződése állapítható meg.

Itt rámutatni kívánok arra, hogy a házkutatás alkalmával az incriminált könyveket és iratokat az eljáró nyomozó szervek első felszólítására önként előadtam, azok lakásomban nyílt helyen lévén, könnyen és nyomban hozzáférhetően.

II.

A fent előadottak alapján akár elrendeltetik, akár nem a most kért tanubizonyítás, bármilyen esetben kérem az Ügyészség felé, velem kapcsolatban a Btk.60.§.-ának alkalmazása mellett, figyelembevételben való részesítésemet, s a további eljárás megszüntetését.

III.

Tisztelettel kérem a nyomozás során lefoglalt naplómnek visszaadását, melyből az 1944-ig terjedő részt vissza is kaptam már. Ugyanis ezen naplóval büncselekményt nem követtem el, lévén lelki életemnek, benső vívódásaimnak önmagam előtti rögzítése. Senkinek soha nem mutattam. Kérem a még bűnügyi letétben

lévő egyéb irataim és könyveim visszaadását, melyek az eljárásnak további célját már nem szolgálják.

IV.

Tisztelettel kérem, amennyiben a nyomozás érdekeit nem sérti, megengedni, hogy védőmmel együtt az iratokat tanulmányozhassuk, megidézésünk kapcsán.

V.

Az I. alattiakra bizonyítása végett a tanuim az alábbiak, s amennyiben a nyomozó hatóság ezen bizonyítást már nem venné fel, úgy ezt már most indítványozom az Ügyészség, esetleg a Bíróság által való felvételét. Fenntartani kívánom esetleges egyéb tanuim kihallgatási jogomat, mint kérelmet.

- Tanúk: 1./ dr.Lőkös Zoltán, a Délmagyarország Főszerkesztője, Szeged.
2./ Tóth Béla író, Szeged Könyvtár.
3./ dr.Antalffy György Szeged, Tudományegyetem.
4./ Kovács Álmós tanító, Zombó.
5./ Jeddi Emil nyugdíjas, Szeged Lenin krt.76.sz.

Tisztelettel: dr.Bálint Sándor.

Képv. Szegedi 4.sz. Ügyvédi Munkaközösség Szeged, Széchenyi tér
8. I.e.

Ügyintéző: dr.Kormányos István
ügyvéd sk.

Másolat hitelül:
Szeged, 1965 szeptember 1.

Somogyi Jánosné
Somogyi Jánosné
ri.II.o.sgt.

31-6066/1965

Tárgy: Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár 1950 - 1960-ig készített feljegyzéseinek értékelése.

J e l e n t é s .

Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár 1950 - 1960-ig terjedő időszakban készített feljegyzéseinek áttanulmányozása során az alábbiak állapíthatók meg:

/A feljegyzések kézzel tintával vannak írva naplószerűen, de minden naptári napot nem tartalmaznak. Általunk beszámozva, összesen 293 lapból áll./

Megállapítható, hogy a feljegyzések tartalmukban többségében egyházi, vallási kérdéseket tartalmaznak. Esetenként kimondottan néprajzi jellegű tanulmányozások találhatók benne. A feljegyzések időrendiségét figyelembe véve az tűnik ki, hogy a készítője dr. Bálint Sándor az egyház felszabadulás utáni helyzetének elemzésén keresztül a fennálló társadalmi rendszert, annak intézkedéseit gúnyolja ki, gyűlöletkeltésre alkalmas módon. Ellenséges nézeteit vallási példálózásokkal hozza párhuzamba. A feljegyzések szorosan nem követik kronológiai sorrendben a társadalomban végbemenő eseményeket, csupán egy-egy témakört, nagyobb jelentőségű eseményt boncolgat nézeteinek megfelelően, ellenséges színezettel.

Ellenséges nézeteit burkoltan egyháztörténeti kérdések keretén belül fejtegeti és azt a színezetet adja feljegyzéseinek, hogy azok kimondottan az egyház helyzetével, teendőivel, a vallásos élet kérdéseivel foglalkozik.

"...Nem akartunk engedelmessé válni isten törvényeinek, mindig kibúvókat kerestünk és íme most emberi kitalálások kényszerítettek rabszolgaságra bennünket. Alig akartuk már tisztelni istent és íme most bálványok előtt kell hódolni. Nem akartunk adni és íme most mindent elvesznek tőlünk. Nem tudtunk már hallgatni, elfeledkeztünk a szilencium muzsikálásáról és most folyton bizonykodnunk kell. Büszkéek voltunk becsületünkre, farizeusként dicsőítettünk kereszténységünkkel és most szégyenben kell élnünk. Megvetettük a keresztény alázatot és most mindig megalázkodunk és megaláztatunk.

Jogainkra hivatkoztunk és most csak kötelességeink vannak. Nem akartunk istennek szolgálni és most emberi iga nyomja nyakunkat. Nem akartuk már Jézus nevét elveszíteni és most normákkal kell telteljesíteni magunkat, mindig a holnappal törődünk és most a ma is bizonytalanná vált. Ajtónkon a poroszlók minden pillanatban zörgethetnek, rettegünk, de alig jut eszünkbe, hogy az angyalok serege is itt áll mellettünk. Rettegéseink megtörték bennünket." /2, 3, 4, 5 oldalon/

Az egyház és az állam viszonyát elemézve olyan következtetésre jut, hogy ez nyílt hadüzenet volt az egyház ellen, de a siker mégsem lesz az övék /az államé/ ilyenirányu fejtegetését azzal összegezi:

"...Alig kétséges, hogy mi huzzuk emberileg a rövidebbet és a siker a másik táboré lesz." / 15. oldal/

Már a feljegyzései elején is utalást tesz arra, hogy lényegében mi a teendője az egyháznak, a vallásos embereknek, de ezt a véleményét erősen vallásos színezetben juttatja kifejezésre:

"...Meg kell értenünk, hogy most nem a harcban nem az ellenállásban, hanem kiszolgáltatottságunkban van az erő. Ha isten akarja ugyanis megmaradunk." /21. oldal/

Tovább fejtegetve az egyház felszabadulás utáni teendőit a következő következtetésre jut:

"...Mindenesetre most az elején kellett volna egy önmegtagadó, de szükségszerű próbára szánnia magát /az egyháznak/ feltétlenül leszámolni a multtal és beépülni bármilyen gyakorlati áldozatok árán is a cseppfolyósan kavargó új magyar világba. Mi sem erkölcsi címeken, hanem politikai úton, külső erővel akartunk és reméltünk a helyzeten változtatni. Egyszóval sem a világnézetek, sem a pártok, sem az emberek nem tudtak a hagyományos magyar politikai, szellemi és emberi kiskorúságból kinőni. Ennek természetesen mélyreható történelmi és világpolitikai okai és előfeltételei voltak, illetve vannak, de ez mégsem mentesíti sem a magyar társadalmat, sem egyházunkat a szabadság és autonómia készségének kiépítése alól. Nem lehet mentségünk az sem, hogy erről a demokráciáról hamarosan kiderült, hogy halva született." /28, 29. oldal/

Részben fanatikus vallásosságából következik az, hogy az iskolák államosítását és a Mindszenty ellen lefolytatott eljárást tragédiának minősíti és ezt a problémát a nyugat segítségével elkerülhetőnek tartotta volna. Erről a feljegyzése 31. oldalán a következőket írja:

"...Még ebben az esztendőben megkezdődik a kommunista Gleichschaltung: többek között államosítják az egyházi iskolákat és letartóztatják, majd elítélik a bíborost. A nyugat bámul bennünket, mint Kossuth, vagy Apponyi idejében, de a kisujját sem mozdítja meg értünk.

Az uralkodó kormányzat, főleg álnokságával rengeteget vétkezett, ilyenek a földreformmal való játék, a demokratikus fair play semmibevétele, az ellenzék kiirtása, a szellemi szabadság és az emberi jogok pártszerű értelmezése, idegen imperializmus szolgálása. /31-32. oldal/

Részletes fejtegetésbe bocsájtkozik az egyház és állam viszonyát illetően, fejtegeti továbbá az egyház feladatait, jogait.

"...Nyilvánvaló, hogy az egyháznak sok minden kártérítéshez, elvett intézményeinek visszaadásához joga van. Joga lesz azonban ezeknek jórészeről önként, szabadon, véglegesen le is mondania, hogy legdrágább kicsét a szabadságot - többek között - az állami beavatkozástól való szabadságot lehetőleg biztosítsa." /34. oldal/

Az 1951 évi viszonyokat teljes kiszolgáltatottságnak, fojtogató közösségnek nevezi és szabadulás iránti reményének ad kifejezést.

"...Ebben a teljes kiszolgáltatottságban, a babiloni sorsnak ebben a fojtogató közösségében kell a magyar Sionnak várnia a szabadulásra. Ma a püspöki kar hűség nyilatkozatát olvasom, voltaképpen nincs rá megjegyzésem, érzem benne az erőszakot, az államhatalom könyörtelenségét." /37, 38. oldal/

Burkolt formában, de érezhetően célzatosan foglalkozik feljegyzésében határkérdésekkel, Erdély problémájával, továbbá a leendő unió megvalósításának lehetőségével is.

"...10 esztendővel ezelőtt mennyire örültünk Erdély részleges hazatérésének. Ismét meg kellett tanulnunk, hogy nemcsak magyarok vagyunk, hanem keresztények is. Világ fiai megosztottak és újra szétszórtak bennünket, metafizikai illetékségünk azonban változatlanul érvényes és kötelező. A dicsőség másoknak jutott, nekünk megint a kereszt udvarképessége maradt meg. Erdély, amely rikitó, kamaszos individualizmusában, bősziült szemrehányásaiban annyira részorult minden szeretetünkre most kezd az alkotó hallgatás nagy magyar útjára térni. Az unió a két magyar haza egysége most kezdődik."

"...Igen Lotharingia: Induljon el innen újra Bécsnek, Budának felszabadultsága a hódoltság alól..." /52. és 59. old./

Az egyház szemszögéből elemzés alá veszi a jövőt és egyedül a magyar katolikus egyházba látja kiteljesedni kívánságait:

"...Ami már most a jövőt illeti kétségtelen, hogy a mulasztások és tévedések ellenére is az adott pillanatban csak egyetlen organizáló tényező lesz itt: a magyar katolikus egyház. Különös gonddal kell ügyelnie, hogy a másik tábor ne az ő fegyvereikkel, ne a szemet-szemért öszövétségi elv alapján, hanem a klengesztelődés és nagylelkűség kalizmájával próbálja meg viasszaszorítani. Nem az a lényeg, hogy ön-maga külön mozgalmi életet kezdeményezzen, hanem hogy az új magyar társadalmi fejlődés irányát és egyetemességét kijelölje. /95, 96. oldal/

Hosszas fejtegetésbe bocsátkozik a néprajzkutatást illetően és konkrét feladatokat jelöl meg számára. Ezek a konkrét feladatok többek között a bucsujáró helyek, nemzetek fölötti hivatására való rámutatásban jelentkeznek stb.

1952 december 26-i feljegyzésében egy általa "valakinek" nevezett személyre hivatkozik, akivel a bolsevizmusról folytatott beszélgetést. A beszélgetés lényegét feljegyzésében lerögzítette. Kitűnik a feljegyzésnek ebből a részéből az, hogy szerint a "szovjetkommunizmus", vagy "bolsevizmus" lényegében a cézarizmus folytatása, amely személyek bálványozásában nyilvánul meg. Gyűlölettel beszél e téma keretén belül és cinikus megjegyzésekkel illeti a szocialista rendszert, a párt vezető szerveit és olyan összehasonlítást tesz, hogy az emberi történelem a szocialista rendszerrel tulajdonképpen véget is ért azért, hogy átadja helyét "az orosz paradicsomnak". A szocialista rendszer materialista állásfoglalását a valóság megcsönkítésének nevezi és témafejtegetése során belekeveredik az orosz művészet kérdéseinek taglalásába, amely szerinte lehetetlenné teszi - többek között - az egyéniség útját.

"...A szovjetkommunizmus a pravoszlávia vonásait örökölte. Szinte általános nézet már, hogy a pravoszlávia cezaró papizmusa tovább él Lenin és Sztálin bálványozásában, csapathetetlen tekintélyként való magasztalásában. A szent színógus szellemi utóda a politbűró, a központi pártvezetőség. A művészetnek elvszerűen tébol odott következetességgel ezt a bolsevista üdvösséget kell szolgánia, aki ennek fényességén kívül él és áll az méltó a megvetésre, halálra. A bolsevizmusban elkövetkezett az idők pravoszláv teljessége. Az emberi történelem eszerint a maga teremtő kalandjaival és magasztos tévedéseivel egyetemben véget ért, hogy átadja helyét az orosz paradicsomnak: az ikonok és oblomovok ópiumszívó boldogságának az egyéni léttől és sorstól való szabadulásnak." /113 -115 oldal/

A Szovjetunió gyűlölete nyilvánul meg az alábbi feljegyzésében is.

"...A zsarnok barbár ösképe él a hatalomnak ebben a moszkovita képzeetben, amely bálványozott és gyűlöletes egyszerre, bálványozzák, mert félnek tőle és gyűlölik, mert szeretet helyett hódolatot kíván." /118 oldal/

1954 május 30-i feljegyzésében kifejezésre juttatja az osztrák-magyar monarchia iránti hódolatát, amelyet természetesen most is mint korábbi években tett feljegyzéseiben fanatikus vallási oldalról közelíti meg.

"...Boldog X. Piust szentté avatták. Ugy érzem, hogy igen sok közöm van hozzá, földim hiszen még ő is a Habsburgok áldott hazájában született." /133. old./

1956 június 30-i feljegyzésében Hasznoson tett látogatásáról számol be, részletesen foglalkozik egy vallási misztikus leírásával, mely szerint ebben a helyiségben jelent meg Mária egy parasztasszonynak. Vallási fejtegetéséből minden különösebb átmenet nélkül politikai sikra tereli feljegyzéseit:

"...Az ország felszabadult a háborút öldöklő szorongásai és a követlen magyar mult bénító ellentétei alól, de már mindenki érzi, hogy most meg életének isteni kiváltságától, szabadságától, emberi önrendelkezési jogától akarják megfosztani."
/165. oldal/

A felszabadulást keleti beözönlésnek, új hódoltság kezdetének nevezi és azt fejtegeti, hogy meg fogja majd látni és érni Európa újabb feltámadását. /Ezeket a nézeteit erősen vallásos formában juttatja kifejezésre./ A parasztság sorsával is foglalkozik feljegyzéseiben a század közepének megfelelő időszakban és a szocializmus új jobbágyságának nevezi őket. Úgy értékeli, hogy a helyzete a kapitalista kiszolgáltatottságnál rosszabb, mert gépiessé tették és szerinte "ezen már nem segít semmiféle jóakaratu fenntartás, vagy ünnepélyes kongresszusi határozat, sem vezéri kijelentés."
/211. oldal/

Pécsi látogatásáról készített feljegyzéseiben az alföldi és a dunántúli városok közti különbséget elemzi. Szerinte az alföldi városok társadalmi gyökérzete a parasztság, a dunántúliaké a kispolgárság. Ezen az elemzésen keresztül feljegyzéseiben eljut a rendszer rosszinduletu bírálatáig, gúnyolásáig és azt a következtetést vonja le, hogy a mostani rendszernek az ideálja a kezes báránnyá vált forradalmár. /232. oldal/

Rendszer elleni gyűlölete végig vonul feljegyzéseiben és bármilyen témáról készülnek is azok mindegyikben megtalálható ilyen, vagy olyan módon nyitabban, vagy burkoltabban. Pl. egyik utazásáról beszámolva ahol egy juhász is jelen volt olyan jelzöt használ, hogy úgy ül itt közöttünk /a juhász/ a demokrácia siralomházában, mint valami trónja vesztett uralkodó. /250 oldal./

Feljegyzéseinek 254. oldalán a társadalmi rendszert egyszerűen kommunista farsangnak nevezi.

Többször is visszatér a parasztság helyzetére, elemzi életformáját, hagyományait és megjegyzi:

"...Mostmár azok a parasztból lett írástudók is kezdik törni a fejüket, akik az ellentmondásnak és meghasonlásnak szellemeit népünkre idézték és akik akarva-akaratlan új hódoltságunkat előkészítették, most pedig már kényszerűségből szolgájkák." /262. oldal/

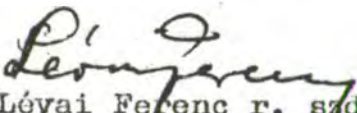
Feljegyzésének 291. oldalán, második előadás: "A parasztság mint gazdasági valóság" c. alatt szintén a parasztság helyzetét tárgyalja. Ebben az állítólagos előadásban ilyen kitételek olvashatók:

"...Városi hivatalnok és munkás rabszolgasorban él, amelyet a civilizáció rettenetes kötöttségei miatt le sem tud rázni magáról. Kétségtelen ugyanis, hogy a földreformban van valami rosszhiszeműség, amikor kommunisták az élharcosai, akiknek önmegtartóztatása aligha meggyőző."

- 6 -

Dr. Bálint Sándor 1950-től 1960-ig készült feljegyzései összességében /különösen az idézett részeket figyelembevéve/ kimeítik a Btk. 127 §.-ba felvett izgatás törvényi tényállását, amennyiben ezt a feljegyzést akár szóban, akár írásban más személyeknek tudomására hozta.

S z e g e d, 1965. július 22.

/ Lévai Ferenc r. szds. /

Tárgy: Dr. Bálint Lándor egyetemi
tanár 1960-tól 1965-ig terjedő
időszakban készített foljegy-
zéseinek értékelése.

J e l e n t é s.

Dr. Bálint Lándor egyetemi tanár 1960 - 1965-ig készített foljegyzéseinek értékelése során az alábbiak állapíthatók meg:

A foljegyzések ugynevezett naplószerűen vannak készítve, de minden naptári nap nem szerepel benne. A készült írt anyag többségében néprajzkutatással kapcsolatos, erősen egyházi oldalról értékelve. Készletesen leírja benne Bálint Lándor egy-egy városban, községben tett látogatásait, az ottani emlékek értékét, jellemét, építési stílusát stb. Néprajzkutatásait áthatja fanatikus vallásossága és csak ebből a szempontból értékeli "kutatásait"

Dizonyos helyeken való megfordulása - különösen Szomszlovákiában és nyugaton - kivált belőle nacionalista meggyilvánulásokat, izgatás jellegű kijelentéseket, amelyeket foljegyzeiseiben is lejegyzit. Megállapítható, hogy ezek az ugynevezett ellenzéges tartalmu kitételek is vallási színezettel vannak átszöve.

Az általunk beszámozott foljegyzéseinek első oldalán az alábbiak olvashatók:

"...Amiben idehaza élünk az szellemi vesztség, hódolat, a javából, sorunk sokkal jobb, de sokkal románytalanabb is amint a nyugati ember egyál olán felfoghatja. Nincs időm itt kifejtani, hogy K.J. államának az a tragédiája, hogy az emlegetett "frigidaire szocializmusnak", a kispolgármate izlizmusnak, a habzóoló önzésnek, az orszónyó emelt gúvóletlenségnek, a komfort orszónyó nek kénytelen engedni. Ez a társadalom - legalábbis egyelőre - méltatlan is a szabadságra."

Kifejezésre juttatja, hogy nyugaton értette meg igazán 1956 tragédiáját, amikor szerinte a nemzet bátran kiállt a népek hazájához, a nagy világhoz. Sajnálkozással juttatja kifejezésre, hogy Európa csak frázisokat és ujjongást ért rá küldeni. /2 oldal/ Nyugati barátaiival folytatott eszmecsatájából azt a következtetést vonja le, hogy azok szívükkel, lelkükkel itthon vannak.

- 2 -

"...De a kettőharmadán nagyszerű munkamegosztással is járhatna, odakint őrizgetni az üldözött tradíciót, továbbá gondozni a magyarság eszméit, archaikus tudatát. Gondozni a legkorszerűbb világszínvonalon, főleg az evangéliumi katolicizmus fényében". /3. oldal/

Bajongással őrtekel a nyugati építészeti kultúrát, párhuzamot von a hazai és nyugati építészet között.

"...A mi modern falu és városképeink elszomorító, műveletlen önelégültsége, anarchiája ezt a meg hasonlást tükrözi, amely osztályrészünkül jutott."

60. születésnapjával kapcsolatban írt feljegyzései elkeseredést mutat amiatt, hogy a Somogyi Könyvtár kivételével nem emlékeztek meg róla, majd nosztalgiával így folytatja:

"...Lángraverve, kifosztva, sivatagba száműzve is szabad vagyok, elfogadom így ezt az életet: halálos életemet, de bízom benne nyugozom." /8. oldal/

Esetenkénti egyéni sérelmeit a szocialista rendszer hibájának tudja be és egyik lillafüredi utazásával kapcsolatban az alábbiakat írja:

"...Lillafüredre igarkodom egy kicsinyke félreértés miatt egy - régebben így mondták volna - munkáskülsejű ember durván támadt rám és azzal fenyegetőzött, hogy kidob az autóbuszából. Ilyen förtelmes inszultusom még nem volt, majd belöszkadt a szivem: ime a demokrácia, amelynek Kalibán lett a győztese, egyetlen győztese, mi pedig köszönjük meg, hogy eltűr bennünket. Szabszolgáimra döbbentem rá. A Locke azonban jó volt, tisztító volt, szinte szerettem volna kezét csókolni neki. Ilyen lesz tehát az új társadalom?" /10. oldal/

Feljegyzéseiben - amely Csehszlovákiában tett utazásával kapcsolatos - részletesen elemzi a határkérdéseket, mely szerinte nem valószínű és ő ezt a véleményét az alábbiakban juttatja kifejezésre:

"...A szlovákok, románok, szerbek a II. világháború után olyan módon iltek a 20 éves birtoklás utáni innét odaitolt területekbe, mintha ezekhez a magyarságnak semmi köze nem lett volna és a vakmerő eltelepedésért keményen és jogosan kellett lakolniuk. A szerezéskor párizsi béke - erősen és megítélésem szerint - még kegyetlenebbé élezte a szomszédai kapcsolatokat, népközi életet mint trágianon után. Szomszédaink a revansból felve válnak engesztelhetetlenül és olyan külpolitikai kalkulációkba keverednek, amelyek rájuk is csak még nagyobb bajokat hozhatnak." /42. oldal/

Elemzés alá vonja különböző népek egymáshoz való viszonyát /kelet-európai viszonylatban/ és ezt beállítottságára jellemzően negatívan, gyűlölködés klotézőre alkalmasan elemzi.

"...A csehek megvetik a szlovákokat, a szlovákok gyűlölik a cseheket. A csehek rettegnek a németektől, a szlovákok féltik magukat a magyaroktól. Valamennyien irtóznak az oroszoktól, hiszen a kultúra, a magatartás, az emberi méltóság mégis több mint valami, egyébként nagyon tisztolereméltó nyelvi rokonság. ...A levele egyeseknek még mindig kövös: a pánszlávizmusból, szakadár hangulatukból nehéz kigyógyulni. Itt még mindig bőven akadnak, akik úgy vélik, hogy inkább az oroszok, mint Európa. A polgári, vagy akár marxista humanizmus tehetetlenül aggott, a feladatok már messzire talnőttek mindkettőn. Az orosz jó ember, mégis ide kíváncsodik, ők tudják miért. Hogy Krisztus közép-európai köntösére sorost vetettek abban, alighanem mégis Husz Voltaire, Marx, Anatole France, Sztaulin cseh ivadékaiknak van legnagyobb részük. Okosságuk egyaránt méltó a bámulatra és a gychenna tűzöre." /63. oldal/

Nyugat-Németországba való utazása időszakában gyanakvás őt benne, szinte nem is hiszi el, hogy lehetőséget adtak kiutazásának. Feljegyzéseiben ennek hangot is ad:

"...Ime nyugatra utazom, alig tudom elhinni, a gyanakvás vérebei azonban állandóan a sarkamban vannak. Várom szinte, hogy mikor parancsolnak le a vonatból, hogy összecsonkításról válasszanak, vádakat koholjanak, börtönbe hurcoljanak. Sikerkült a határt átlépnem, nem tartanak vissza." /63. oldal/

Kifejezésre juttatja, hogy lényegében szabadpár csak nyugaton van és ő maga is csak ott érzi magát szabadnak. Áradozva beszél, ill. ír feljegyzéseiben a nyugaton látottakról. Müncheni utazása során "nem felekezik meg" a Szabad-Európáról /Szabad-Európa Rádió/:

"... A "Szabad-Európa" minden hobbiaktívusága mellett is valamit képvisel: folyton emlékeztet arra, hogy többre hívtunk, nagyobb örvénységek örökösei és utódai vagyunk. A sóvárgott integráció már nem földrajzi körülhatárolt, hanem metafizikai követelmény. Arra a messzire München és Bécs alkalmasabb, mint a távoli, szeszélyes vénkiasszonnyá öregedett Páris. Mindig érzem: szabadság, vagy semmi. Most nagy lélegzetet vettem itt belőle. Érzem a mai élet nagy csapáit és ámitásait itt is, de itt védekezhetem ellenük". /92-93 old./

Összességében megállapítható, hogy Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár 1960 - 1965 között készített feljegyzései - bizonyos részeket tekintve - alkalmasak arra, hogy gyűlöletet keltsenek a fennálló társadalmi rendszer és más népek iránt. Ezek a feljegyzések, amennyiben akár szóban, akár eredetben / írásban / másoknak is tudomására lettek hozva, kimerítik a Btk. 127 §.-ba felvett igaztalan törvényi tényállását.

B z o g o d, 1965. július 21-én.

Lóvái Ferenc
/ Lóvái Ferenc r. zás. /

F e l j e g y z é s

Szeged, 1965. július 27.

Dr. Bálint Sándor Szeged Tömörkényi u. 2/b. szám alatti lakos ügyében folytatott nyomozás során a házkutatás alkalmával lefoglalt ellenséges tartalmu könyvek az alábbiakat tartalmazzák:

1./ Nyisztor Zoltán: "Ötven esztendő" c. Bécsben 1962-ben kiadott könyv.

Magyarországon nincs szabadság, elméleti lehetőség ilyen munka megírására. /7. oldal/

"...Hazánk a régi monarchiával a szövetséges hatalmakkal együtt a háborús fronton 1918 őszén összeomlott és a tragédiát tetézte Károlyi Mihály szerencsétlen hebehurtya forradalma és az azt követő első kommunista kísérlet. Milyen fényes kilátások mellett indult meg a katolikus sajtó akció, az események szerencsétlen összejuttatása folytán, éppoly gyászos véget ért. Az a hatalmas pénzösszeg, mely a magyar katolikusok akkori teherbíró képességét tekintve valósággal mamuttűke volt a kommunista rablók zsákmánya lett..." /63. oldal/

Több izgató tartalmu szöveget tartalmaz még a 15, 16 oldal, 101, 114, 123, 127, 145 és a 179 oldal.

2./ Szabó Ferenc: "Világképek harca" Louvain 1963-ban kiadott könyv.

"...Az igazságosság országa helyett az egyéni terrorizmus, vagy az állami terrorizmus érkezik el. Ez utóbbi két formában jelentkezik a fasiszta irracionális terror, ezért már eleve halálra van ítélve. Vele szemben a nacionalista terror, a bolsevizmus azzal az ambícióval lépett fel, hogy megvalósítja a metafizikai lázadás álmát... A Camus által bemutatott panoráma, amely a francia forradalom királygyilkosaitól Marxon, A. Comte-on, az orosz terroristáktól, Leninen keresztül Hitlerig és Sztálinig terjed, tartalmaz hiányosságokat és vitatható részleteket. De a "történelmi lázadás"-nak, a forradalomra fajult, majd diktatúrákká szilárdult lázadásnak ez a kritikája lényegében helyes. Minden humanista egyetérthet Camus-sal. /30. 31 oldal/

133 "....E keresztények aggódva figyelik Európa elkevereszténytelenedését, az európai civilizáció pusztulását. Az elmélyülés és a lelkiesség igénye kihál, a materializmus, a gépek irtástják el Európát és az embernek nincs többé érzéke az igazi szabadsághoz..." /39 oldal/

3./ A II. Magyar Pax Romana Kongresszus előadói: "Magyarország Európa Kereszténysége." Róma 1960-ban kiadott könyv.

"...Nyugati hallgatóság számára szeretem a következő analógiát felhozni: Az oroszok megtámadják és elfoglalják Európát, miután Amerika cserbenhagyta szövetségeseit. Százötven év szenvedése után Amerika kiózi a legyengült oroszokat, a felszabadító háború újra csak pusztulást okozhoz. Az elnéptelenedett Európát színes afrikai és ázsiai népekkel telepítik be a győztes amerikaiak. Mit érezne Európa? Ugyanezt érezték a magyarok a török kiűzése után..." /26. oldal/

"...Moszkva és az általa Rákosi Mátyás vezetésével szovjet fegyverek védelme alatt Magyarországra küldött kommunista élgárda levonta a 19-es kúrcsre tanulmányait. A szovjet mint "felszabadító", a Kommunista Párt pedig mint a demokrácia és a szociális haladás előharcosa próbálta megnyerni az ország bizalmát. Neredménytelenül! A magyar nép - a "felszabadító" és megszűllő orosz csapatok által kifosztott és állandó rettegésben tartott magyar nép! - az első háború utáni választáson döntő vereséget mért a Kommunista Pártra. A magyar nemzetnek hűsi ellenállását a szovjet, illetőleg az ő fegyverei védelmében hatalomra törő kommunista diktatúra ellen, egészen 1948 karácsony másodnapján történt elfogatásáig Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek vezette. Világviszonylatban is ő volt az első, aki kezdettől fogva világosan látta a szovjet szándékait és egy pillanattig sem volt hajlandó nevét és állását ezeknek a szándékoknak a leplezésére odaadni. Kossuth Lajos óta ő az első magyar személyiség, akinek a nevét és szerepét az egész művelt világ ismeri..." /79 oldal/

Ugyanilyen izgatón tartalmu szöveg található még 80 - 85-ig oldalig, valamint a 95, 101, 172, 173, 175, 192, 193 oldalakon.

4./ Leopold Antal: "Csernoch János. Emlékezés Magyarországi utolsó hercegprímására". c. Bécsben 1963-ban kiadott könyv.

"...Csernoch János prímással Szent István napján találkoztam a központi szemináriumban. Budapesten megtudtam, hogy a prímást a kommunisták az én eltávozásom után a prímási palotából kilakoltatták és Machovich Gyula kanonoki házában helyezték el. Ugyanabban a házban hazofias érzésű magyar katonák is laktak, akik a prímást gondos figyelemmel őrizték és megvédésére bármikor készek voltak. A prímás járhatott sétára. Postáját rendszeresen megkapta. Juliustól kezdve a kommunista

elvtársak már keresték a primás jóindulatát, mert érezték közeli veszélyüket..." /55. oldal/

Izgató tartalmu rész található még az 57-58 és a 60. oldalakon.

5./ Katolikus Szemle, 1961 XIII. Évfolyam 1. száma.

Tóttósy Ernő: "A magyar jogrendszer bolsevizálása"
/Az 1956-os felkelés egyik oka./

"...Nyilvánvaló, hogy az 1956-os magyar nemzeti felkelés oka is elégedetlenség volt. Előkészítette a szabadjára engedett kritika, bemelegítette a rendszer politikai, gazdasági, ideológiai és jogi terrorjával szembeni csömör. Lényegében szabadságharc volt, mely idegen elnyomó ellen irányult. Kommunista rend által meghonosított társadalmi berendezkedést nem az ország a nép szelleme kívánta, hanem egy idegen hatalom fegyvere erőszakolta..." /19. oldal/

Izgató tartalmu rész található még a 2, 9, 10, 11. oldalon, valamint 55, 57, 72, 78. oldalakon.

6./ Kühnelt-Leddikn Erik: "Jezsuiták, nyárpolgárok, bolsevikik." c. könyv.

Tartalma regényszerűen leírt szovjetellenes, kommunista ellenes.

"...A gyermekek szemtelen kis poloskák, miniatűr terroristák, akiket nem lehet megfékezni. Mikor tizenégy, vagy tizenöt évesek, valamivel ésszerűbbek lesznek; jön a pubertás korának nagy lelkesedése a bolsevizmus iránt, de aztán a kráter lassankint kiég! Harminc évvel: kész az eltompult, erőszakosan kollektivizált embergép..." /180 oldal/

"...Minden, ami közönséges és rossz, itt az államtól ered, amely megbénítja az emberi akarat szabadságát; nagy terrorizáló bestia lett, amely embereket végez ki, a háborúra uszít, egyesek sorát formálja és szétkalapálja; csak itt látja az ember az államot a maga teljes közönségességében; az ember vérfertőzést üzhet, szinlelhet, hazudhat, istent káromolhatja, szöveget szidhatja, házasságot törhet, a munkások jogos bérét elvonhatja... és nembüntetik meg... de elegendő a fehér-kékpíros zászlót lengeti és a Bozse-Carja-ehrahi-t énekelni és gyönlövik egy pincében!..." /181 oldal/

7./ Magyar Híradó, 1964 szeptember 1-i száma, Wien.

Mire vár a Magyar Kormány? c. cikk. Írta Euer Pál.

"...Kína oroszellenes politikája, a szovjet kormány gazdasági problémái, az orosz nép békevágya új lehetőségeket teremtettek Nemzetellenes bűn volna azokat kihasználatlanul hagyni. Egyelőre nem arról van szó, hogy kommunista maradjon-e Magyarország,

135
hogy a jelenlegi gazdasági és szociális struktúra lényegesen módosuljon-e. Ezidőszelint az ország függetlenségének visszaszerzéséről, egy idegen, totalitárius állam diktatúrájának megszüntetéséről van szó. Az erre való lehetőség szinte szembeötlően kínálkozik..."

A fentiekén kívül még több cikk izgató tartalmu.

8./"Ahogy lehet" c. Irodalmi és Kulturális Folyóirat, Páris 1963 november, december.

A folyóirat több oldalon dicsóítja az 1956-os ellenferredalmat.

"...A nyugati újságíróknak nem szokott hosszabb és néha bizalmasabb kapcsolatuk lenni a helyi lakossággal, vagy hogy mélyreható kutatásokat végezzenek.- Ezért nem tartom fölöslegesnek, hogy leírjam tapasztalataimat, mint egy olyan tanu, aki éveken át élt magyar földön s látta egy emberi közösség drámáját,- mert ki van szolgáltatva egy rendőrállamnak és akarata ellenére alá van vetve egy idegenben kidolgozott politikai rendszernek, - amely ellen hősiessé, de sajnos hiába kelt föl a magyar nép 1956-ban.." /30. oldal./

Fentiek hasonló izgató tartalmu szöveg található még a 27-28, 29 oldalakon.

9./"Uj Európa" c. Politikai és Kulturális Szemle, München 1963 február márciusi száma.

"...1945 után lelkesen vetette bele magát a tisztavirágéletű demokratikus kísérletbe, vajjon nem óvatosabb-e, ha ismervén az orosz politika és a bolsevista gyakorlat igazi arcát, felismerte volna, hogy a népbírósi dühönség csak prologusa az ÁVO terrorjának? Ha látta volna, hogy az iskolák államosítása és a bihóros elleni hajszája csak főpróba, és a Szovjetunióban is így kezdődött, a "holadás" jelszavával, a lelkiismereti szabadság eltiprással..." /4. oldal/

Ugyanilyen, ill. hasonló tartalmu szöveg található 5 oldal, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 oldalakon.

10./"Uj Európa" c. 1963. júniusi száma.

Barankovics István: "A Kádár-kormány "uj" egyházpolitikája" c. cikk.

"...Kádár e mondatainak igazi értelmét csak akkor kapjuk meg, ha az ámitásba vesszük a kommunista zsargont, a magyarországi kommunista egyházüldözés multját és a magyarországi egyház mai helyzetét. Kádár pl. megállapítja, hogy az állam és az egyház viszonya "szorrodésekben szabályozott". Ez annyiban igaz, hogy a magyar püspökök tényleg megegyezéseket írtak alá a magyar állammal.

De igaz és még fontosabb az is, amit Kádár elhallgat, hogy az egyház vezetői ezeket az u.n. szerződéseket nem szabadon, hanem a kommunista államhatalom legsúlyosabb fenyegetésének és ellenállhatatlan nyomásának kényszerítő hatása alatt /pl. apácák és szerzetesek deportálásával, püspököknek és papok tömegének letartóztatásával való fenyegetés /írták alá...'
/ 5. oldal/

Hasonló izgatató tartalmu rész található még a 3, 4, 6,7,8,9,12 és a 14. oldalakon.

11./"Uj Európa" 1963. júliusi száma.

"Frankfurti beszéd" c. cikk:

"...Közösen mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy azokat az európaiakat, akik jelenleg nem szabadok, felbátorítsuk arra: állítsák helyre a szabadsághoz és a nyugathoz való kapcsolataikat, hogy a szabadság utáni vágy és a nemzeti összetartozás érzése a távolabbi időkre is életben maradjon..."
/4. oldal/

"...a vasfüggönyön túl annyira cseppfolyós állapotok uralkodnak, hogy a jelenlegi helyzetet nem szabad véglegesnek tekintenünk. Oroszország még távolról sem találta meg végérvényes formáját. A kommunista országok vezető rétegében dúló hatalmi harc csupán a felszín alatt működő erők vetülete..." /6. old./

Ugyancsak izgatató tartalmu cikk, illetve rész található még az 5, 8, 11, 12, 14 oldalakon.

12./"Uj Európa" 1963. szeptemberi száma:

Béke és szabadság. - Az enyhülés és hiányosságai - c. cikkből:

"...A béke-stratégia szovjet céljai a háboru óta mit sem változtak és a nyugati béke-stratégia akaratlanul is a szovjet célok kezére játszik. A hruscsovi diplomácia célja Szovjetország európai hódításnak a megszilárdítása. A nyugati béke-stratégia és éppen ennek újabb szakasza pedig elősegíti a szovjet-hódítások megerősítését, lecementezését..." /3. oldal/

Ugyancsak izgatató tartalmu cikk található a 4, 7, és 9 oldalakon is.

13./"Uj Európa" 1963. novemberi száma:

A józanság politikája. c. cikkből:

"...A józan politikának útjában áll azonban a kommunista ideológia, amely megtilja, hogy egy országot, amely egyszer a kommunista iga alá került, kiengedjen a kezéből. A szovjet kommunisták kínai elvtársaikat ma szüklátókörséggel és ideológiai dogmatizmussal vádolják. Pedig a szovjet vezetők ugyanazt csinálják. Uthant, az ENSZ főtitkára legutóbb azt mondta,

158

- 6 -

hogy napjaink ideológiai fanatizmusa sokkal veszedelemesebb,
mint a régebbi századok vallási fanatizmusa volt..."
/10. oldal/

Ugyancsak izgató tartalmu szöveg található még a 3, 5, 7,
8, 9, 11, 14 oldalakon is.

borzas öm

H a t á r o z a t .

terhelt beadványának elbírálásáról.

Dr. Bálint Sándor terhelt 1965. VIII. hó 7-én azzal a kéressel fordult meghatalmazott védője útján hatóságunkhoz, hogy

- 1./ Ügyében kéri a büntető eljárás megszüntetését a Btk. 60.§-ának alkalmazása mellett.
- 2./ Ügyében lefoglalt napló jegyzeteit és iratait, valamint egyéb sajtótermékeket visszakéri.
- 3./ Indítványozta magatartására vonatkozólag Dr. Lőkös Zoltán, Tóth Béla, Antalfi György, Kovács Álmos, Jedi Elemér szegedi, illetve zombói lakosok tanukénti kihallgatását.

Fentiek tekintetében úgy

h a t á r o z t a m :

1. pont tekintetében; mivel az ügy érdemben bírói szakban nyer elbírálást, ezért az indítvány teljesítése a nyomozó hatóság hatáskörét meghaladja.
2. pont tekintetében; a lefoglalt naplójegyzeteket és egyéb sajtóterméket a bűnügyi iratokhoz csatolom és az ügyész-ségre teszem át.
3. pont tekintetében; az indítvány alapján Dr. Lőkös Zoltán, Tóth Béla szegedi lakosokat tanuként kihallgattam, akik személyi magatartásra vonatkozólag - a tényállásra nem érdemben - tettek vallomást /tudományos munkásság, emberi magatartás stb./ A többi tanutól ugyan ez várható, ezért a nyomozati szakban a további tanuk kihallgatását mellőzöm. Ez nem akadályozza a bírói szakban a többi tanuk kihallgatásának.

A határozat ellen a Be. 166 §. alapján az illetékes Ügyészhez 8 nap alatt panaszt lehet előterjeszteni.

Szeged, 1965. szeptember 1.

(Handwritten signature)
Dr. Turányi László
r. örgy.

(Handwritten) Egy példányt átvettem.

(Handwritten) Tanúkkal nem éltek.

(Handwritten) Szeged 1965. szept. 1.

(Handwritten) H. Nagy

(Handwritten) Bálint Sándor

134

Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály.

Szám: 205-13/162/1965.

Bűnjeljegyzék.

A Btk. 127 §. 1./ bekezdésébe utközfizetés miatt Dr. Bálint Sándor terhelt ellen indított büntető ügyben.

Lefoglalás sorszáma:	Lefoglalt bűnjel megjelölése:	Lefoglalást szervező:
1./ 1965. VII.13.	Molnár - Nagy L.: "Két világ közt Nagy Imre útja". Brüsszeli kiadás.	Dr. Bálint Sándor
2./ 1965. VII.13	Milovan Gyilasz: "Beszél- getések Sztálinnal" c. könyv. Brüsszel 1963-as kiadás	Dr. Bálint Sándor
3./ 1965. VII.13	Vincent Sevarius: "Mindon kényszer nélkül. Így műper története" c. könyv. Brüsszel 1963 évi kiadás.	Dr. Bálint Sándor
4./ 1965. VII.13	Kühnelt-Leddihn Erik: "Jezeui- tók, nyárszolgárok, bolsevikik" c. könyv. Brüsszel 1963. kiadás.	Dr. Bálint S.
5./ 1965. VII.13	Szabó Ferenc: "Világnézetek harca" c. könyv. Collegium Hungaricum, Lowsin 1963 kiadás.	Dr. Bálint Sándor
6./ 1965. VII. 13	Nyisztor Zoltán: "Ötven esztön- dés" c. könyv. Bécs 1962.	Dr. Bálint Sándor
7./ 1965. VII. 13	Péter János: "Az első je- zsuiták Magyarországon" c. könyv Róma 1962. kiadás	Dr. Bálint Sándor
8./ 1965 VII. 13	Leopold Antal: "Csarnoch János" c. könyv. Bécs 1963.	Dr. Bálint Sándor

140

- 9./ 1965. VII. 13. "Magyarország Európa Kereszténysége" c. könyv Róma 1960. kiadás. Dr. Bálint S.
- 10/ 1965. VII. 13 Parancs János: "Pál-ílm" c. könyv. Páris 1963. kiadás Dr. Bálint S.
- 11/ 1965. VII. 13 "Új Látóhatár" c. folyóirat III. évfolyam, 1963 szept.-okt. 5 szám. Dr. Bálint S.
- 12/ 1965. VII. 13 "Katolikus Szemle" c. folyóirat Róma 1961 XIII. évf. 1 sz. Dr. Bálint S.
- 13/ 1965. VII. 13 "Mater et Magistra" pápai körlevél című 67 oldalas sajtótermék Vatikán 1961 kiadás Dr. Bálint S.
- 14/ 1965. VII. 13 "Ahogy lehet" c. folyóirat. Páris 1963 november-december XV. évfolyam 6 sz. Dr. Bálint S.
- 15/ 1965. VII. 13 Teilhard de Chardin: "Benne élünk" c. kézirat gyanánt kiadott sokszorosított tanulmány Páris 1964. Dr. Bálint S.
16. 1965. VII. 13 "Pacem in Terris" pápai körlevél Vatikán 1963 kiadás Dr. Bálint S.
- 17/ 1965. VII. 13 Münchenben megjelenő "Új Európa" c. politikai és kulturális szemle alábbi száma:
2 évfolyam 2-3 szám 1963 febr.márc.
2 évfolyam 6 szám 1963 június
2 évfolyam 7 szám 1963 július
2 évfolyam 9 szám 1963 szept.
2 évfolyam 11 sz. 1963 november Dr. Bálint S.
- 18./1965. VII. 13 Dr. Bálint Sándor kézírásos naplójegyzetei 1950-től 1960-ig 290 lap /1 sz. dobozban/ és 1960-tól 1965-ig 122 lap /2 sz. dobozban/ Dr. Bálint S.
- 19./ 1965. VII.13 Aldobolyai Nagy Miklós Szeged Vadász u. 4/a sz. alatti lakos feladójú Dr. Bálint Sándornak címzett 1964 május 4-én kelt "nem halaszthatom tovább az írást..." kezdetű szöveg géppel írt levél Dr. Bálint S.
- 20/ 1965. VII. 13 Aldobolyai Nagy Miklós Szeged Vadász u 4/a feladójú Dr. Bálint Sándor részére címzettlevél 3 lap, kézzel grafit cer. írva. Dr. Bálint S.
- 20/A 1965 VII 13. "Magyar Híradó" 1964 szeptember 1. száma. Wien
"Működésünkben: Kárga Béla és Nagy Ferenc bécsi úti" közletű. 10 oldalas farsang/mű. nyomtatott írat. Dr. Bálint S.

- 21/ 1965. VII. 13 "Milovan Gyilász" Az új osztály c. kiadó feltüntetése nélküli 221 oldalas nyomtatásként megjelent könyv. *Alf*
Geszwein Gyula
- 22/ 1965. VII. 13 "Pacem in Terris" c. pápai körlevél, vatikán 1963. kiadás
Pálffy Badinszkiy Endre.
- 23/ 1965. VII. 13 Különböző előbb részletezett anyagok: Dr. Szabó Ferenc
- 1./ Nyomdai uton rózsaszín papíron elállított "A kommunizmus a zsidó faj uralma" c. röplap.
 - 2./ 9 versszakból álló "levél városomhoz" c. géppel írt gunyvers.
 - 3./ Orosháza Forradalmi Ifjúsága aláírásu "Követeljük" címszóju stencilezett röplap.
 - 4./ Békéscsaba hazaszeret! ifjúsága aláírásu 1966 okt. 26-án kelt nyomdai uton elállított "Követeljük" címszavú röplap.
 - 5./ Helyi Részeg Katonai Tanácsa, Helyi Részeg Katonai Tanácsa aláírásu "Felhívás Orosháza dolgozó népéhez" c. stencilezett röpirat.
 - 6./ Orosháza Városi Hozzájárulás ifjúsága aláírásu "Követeljük" címszavú 1966 okt. 28-án kelt stencilezett röplap.
 - 7./ "Magyar Függetlenség" c. napilap 1966 október 31-i száma.

S z a g a d, 1965. július 31.

Károlyi László
/ Bobosi Imre r. tgy./
elosztályvezető.

III. CSONGRÁD MEGYEI KISBŐRŐKAPTÁNYISÁG

Kapitányság

POLITIKAT -

osztály

číslo: 31-6065/1965.

Jegyzőkönyv

a nyomozás anyagának a terhelt előtt való ismertetéséről

Készült Szegeden 1965. szeptember 1. napján fenti hatóság IV. emelet
402. számú hivatalos helyiségében a Btk. 127. §./1/ bekezdés b./
pontjába ütköző

- igazítás

bűntette miatt

dr. Bálint Sándor

ellen indított bűnügyben a nyomozás

nyagának dr. Bálint Sándor

terhelt előtt való ismertetéséről.

Jelen vannak :

Eljáró dr. Turányi László

rendör ~~5 nagy~~

ismertette

dr. Bálint Sándor

terhelt előtt az ügyében hozott nyomozást

Előzetes határozatot. Figyelmeztette dr. Bálint Sándor

terhelte!

arra, hogy a nyomozás anyagát, amely

143

143. _____ megszámozott és összefűzött oldalból áll.

posult a ~~Bp. 163. §-a~~ alapján megtekinteni, az ügyre vonatkozólag észrevételt tenni és indítvá-
mozhatja a nyomozás kiegészítését.

rozhatja a nyomozás kiegészítését.

dr. Bálint Sándor

terhelt 14.20

14.20

ra

perc töl

15 óra 20 percig a 1-143 lapszámig terjedő nyomozási anyagot tanulmányozta.

dr. Bálint Sándor

terhelt — jelenlévő, meghatalmazott védője — a nyomozás

nyagával kapcsolatban az alábbi észrevételeket tette, illetve a következő bizonyítás kiegészítési indítványokat terjesztette elő:

12. iratokat áttanulmányoztuk, a lefolytatott eljárás kezdetétől a
kezérféig minden tekintetben korrektnek és helyesnek ismerjük el.
Ezzel a törvénysértést nem észleltünk. Kérjük a Megyei Ügyészsé-
get, hogy az eljárást a Btk. 60. §. alapján figyelmeztetéssel szün-
tesse meg. A nyomozás során szükségtelennek tartott további tanúink
kihallgatását, szükség esetére fenntartjuk.
További indítványunk és észrevételünk a tanulmányozott anyaggal kap-
csolatban nincs. A jegyzőkönyv szó szerinti tartalmazza az általunk
mondottakat, ezt aláírásunkkal hitelesítjük.

Dr. Furányi László
r. örgy.

r. Argy.

dr. Bálint Sándor terhelt.

dr. Kormán, és István meghatal-
mazott védő.

.....CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG..... kapitányság
.....POLITIKAI-..... osztály..... rendőrőrs

Szám: 31-6066...../19.65

Határozat

a nyomozás befejezéséről

Az 19.65 évjuliús..... hó ..12..-n elrendelt nyomozás a Btk. ...127.§.....
§-ának .../1/. bekezdésb./..... pontjába ütköző, a Btk.127..... §./1/.... bek.
...b./ pontja szerint minősülőtízgátás..... alapos gyanúját ~~xxx~~ állapította meg, ezért
a nyomozást a Be. 164. §-a alapján befejezetté nyilvánítom.

.....S z e g e d....., 19. 65. szept. ... hó ...1.-n.

A fenti határozatot előttem kihirdették:

.....S z e g e d....., 19. 65. szept. ... hó ...1.-n.

dr. Kormányos István
.....
dr. Kormányos István
meghatalmazott védő

Czene Mihály
.....
Czene Mihály r. alezr.
osztályvezető.

dr. Bálint Sándor
.....
dr. Bálint Sándor
terhelt.

NR 1153 Határozat a nyomozás befejezéséről

Tárgy: dr.Bálint Sándor ügye.

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS.

A Belügyminisztérium adatai alapján 1965 július 12.-én a Btk. 127.§./1/ bek. b./ pontjába ütköző izgatás alapos gyanúja miatt nyomozást rendeltünk el

dr.B á l i n t Sándor /Szeged 1904.augusztus 1. anyja: Kónya Anna, iskolai végzettsége egyetem, foglalkozása: egyetemi tanár, munkahelye: József Attila Tudományegyetem Szeged, büntetlen előéletű, magyar állampolgár/ Szeged Tömörkény u.2/b.szám alatti lakos ellen, mert

1964 májusában az NSZK-ból több - Nyugaton magyar nyelven kiadott izgató tartalmu könyvet hozott magával, és amelyeket baráti körben olvasásra átadott.

1965 július 13.-án dr.Bálint Sándornál, valamint azon személyeknél, akik feltételezhetően hozzájutottak a könyvekhez, házkutatásokat tartottunk a bizonyítékok megszerzése végett. Így házkutatás lett tartva:

dr.Bálint Sándor, dr.Pálfi Budinszki Endre, dr.Böröcsök Vince, dr.Szabó Ferenc, Havas Géza és Geszwein Gyula szegedi, továbbá dr.Bálint Sándorné budapesti lakosoknál.

E kényszerintézkedés során megtaláltuk és lefoglaltuk az ügyiratban lévő bűnjeljegyzéken felsorolt izgató anyagokat. Geszwein Gyula szegedi lakos lakásán tartott házkutatás eredményel nem járt, mert a keresett Milován Gyilasz: Új Osztály című könyve nem volt birtokában, mivel a könyvet Budapesten lakó apósától hozta el annak tudta nélkül. Felszólításra azonban a könyvet megszerezte és beszolgáltatta, amit a Be.144.§. /1/ bekezdés alapján lefoglaltunk.

A lefoglalt tárgyi bizonyítékok, valamint dr.Pálfi Budinszki Endre tanuvallomása alapján dr.Bálint Sándort 1965 július 13.-án terheltté nyilvánítottuk és terheltként kihallgattuk. Terhelt a büntett elkövetését elismerte és az izgató könyvek Magyarországra hozása, barátainak történet kölcsönadása tekintetében beismerő vallomást tett. Elismerte, hogy tudatában volt cselekménye büntetőjogi következményeinek és ezért hívta fel barátai figyelmét arra, hogy a részükre kölcsön adott inkriminált könyveket más személyek részére ne adják át.

Terhelt védekezésének vezérfonala, hogy cselekményét nem a mai államrend elleni ellenséges beállítottsága motiválta. Szándéka nem irányult a Magyar Népköztársaság megdöntésére. A barátainak történt könyv átadás célja pedig az volt, hogy őket informálja a nyugati emigráció által kiadott magyar nyelvű irodalomról.

A terhelt cselekménye motivációját az a naplójegyzet tükrözi, melyet 1950-től folyamatosan vezetett és amely dr. Bálint Sándornál tartott házkutatás során lefoglalásra került. Ebből kitűnik ellenséges politikai beállítottsága. A naplójegyzetbe foglaltak indítói jelentőségét terhelt is felismerte, ezért a kihallgatása során igyekszik a cselekménytől elkülöníteni a naplójegyzeteiben feljegyzett gondolatait.

Motiváló hatásként lehet értékelni legitimista beállítottságát, melyről Tunyogi Csapó János tanu tett vallomást.

Dr. Bálint Sándor az ellene folyamatba tett büntető ügyben dr. Kormányos István Szeged Széchenyi tér 6. szám alatti lakos ügyvédnek adott védői meghatalmazást.

A nyomozás során kihallgatott tanúk közül terhelt vallomást teszi:

1. dr. Pálfi-Budinszki Endre,
2. dr. Ferenczi Imre,
3. dr. Dévény István,
4. Geszwein Gyula,
5. Tunyogi Csapó János.

A vizsgálat során az alábbi tényállás nyert megállapítást:

- 1./ A mellékelt bűnjeljegyzőken 1-18 tételszám alatt szereplő anyagok dr. Bálint Sándor birtokában voltak. Az anyagok értékelése során megállapítást nyert, hogy tartalmuk a Magyar Népköztársaság állami és társadalmi rendje, valamint a szövetséges Szovjetunió elleni gyűlölet felkelésére alkalmas.
- 2./ Az anyagokat dr. Bálint Sándor részben feledésbe ment személyektől kapta. Többességét 1954 májusában NSZK-beli útja során szerezte András Károly és Bóli János NSZK müncheni, valamint Lakos Endre bécsi lakostól - és hozta Magyarországra.
- 3./ Az ízgató tartalmu könyveket olvasás végett átadta:
 - a./ Molnár-Nagy László: "Két világ közt Nagy Imre útja" című könyvet; továbbá Szász Béla: "Minden kényszer nélkül" című könyvet; dr. Pálfi-Budinszki Endrének és dr. Borcsók Vincének.
 - b./ Milován Gyilász: "Beszélgetések Sztálinnal" című könyvet; dr. Pálfi-Budinszki Endrének, dr. Borcsók Vincének és Geszwein Gyulának.

- 4./ Lakásán történt olvasással lehetővé tette terhelt, hogy egyes izgató sajtótermékek tartalmát mások megismerjék.
- a./ dr.Ferenczi Ture szegedi lakos az "Új látóhatár" című folyóirat VI.évfolyam 5. számát olvasta el.
 - b./ dr.Dévény István szegedi lakos Nyisztor Zoltán: "Ötven esztendő" című és Leopold Antal: "Csernovich János nagymagyarország utolsó hercegorimása" című könyveket olvasta.

Nem nyert bizonyítást a nyomozás során, hogy az előbbi 3. és 4. pontban foglalt sajtótermékeken kívül a többi lefoglalt anyagok és kézírásos naplójegyzeteinek tartalmát másokkal ismertette volna.

A nyomozás anyagában ellentét van terhelt és dr.Börcsök Vince Szeged Tárogató u.1/c.szám alatti lakos tanu vallomása között, mivel terhelt olyan vallomást tett, hogy a "Két világ közt Nagy Ture utja" című, "Minden kényszer" című, "Beszélgetések Sztálinnal" című könyveket átadta dr.Börcsök Vincének, míg ez utóbbi ezt tagadta. Az ellentétet szembesítéssel kíséreltük meg tisztázni, azonban sikertelen lett, mert úgy terhelt, mint tanu kitartott eredeti vallomása mellett.

dr.Bálint Sándor terhelt védelmére tett beadványban kérte dr.Lőkös Zoltán főszerkesztő, Tóth Béla író, dr.Antalfy György egyetemi tanár, Kovács Álmos tanító és Jeddi Emil nyugdíjas tanukénti kihall atását erkölcsi multjára, jelenlegi magatartására és tudományos munkássága pozitív tartamára vonatkozóan. Kérelme alapján dr.Lőkös Zoltánt és Tóth Béla íróát hallgattuk ki tanuként, míg a többi tanu kihallgatását elutasítottuk.

A nyomozati anyag alapján megállapítható a Btk.127.§./1/ bekezdés b./ pontjába ütköző és aszerint büntetendő izgatás büntetnének elkövetése dr.Bálint Sándor részéről és az ügyirat vádemelésre alkalmas.

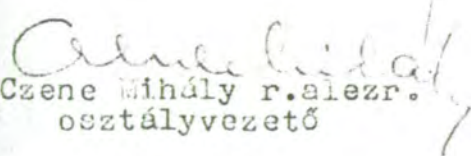
J a v a s l a t :

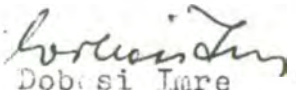
- 1./ A bűnjeljegyzék 19. és 20. tételszáma alatt szereplő Aldobai Nagy Miklós Szeged Vadász u.4.szám alatti lakostól származó izgató tartalmu levelek elkobzás utáni vissza származtatását, mivel más anyagokkal együtt büntett bizonyítéka lehet.
- 2./ Geszwein Gyula tanu által beszolgáltatott és dr.Bálint Sándor által elkövetett büntetthez nem kapcsolódó Milován Gyilaszt: "Új osztály" című könyv elkobzását.
/Bűnjeljegyzék 21.tételszám./

- 4 -

- 3./ dr. Pálfi-Budinszki Endre Szeged Hunyadi János sgt. 12. szám alatti lakostól lefoglalt "Pacen in Tennis" pápai körlevél elkobzását, mint illegálisan Magyarország területére hozott kiadványt. /Bűnjeljegyzék 22. tételszám./
- 4./ dr. Szabó Ferenc levéltárvezető gyulai lakostól lefoglalt, Bűnjeljegyzék 22. tételszám 1-7 alpontjaiban felsorolt röplapok elkobzását és a Széchenyi Könyvtár zárt osztályára való megküldését.

S z e g e d, 1965 augusztus 31.

Czene Mihály r. alezr.
osztályvezető

Dobosi Imre
r. őrgy.

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
POLITIKAI OSZTÁLY

1965 JUL 14

Szám: 205/4.3-1965.
162

Tárgy: Nyomozást elrendelő határozat megküldése.

Mell: 1 lap

CSONGRÁD MEGYEI FŐÜGYÉSZSÉG

S Z E G E D

Mellékelten megküldöm Dr. B á l i n t Sándor Szeged Tömörkényi u 2/b.szám alatti lakos ellen a Btk. 127 §.1.bek.b./ pontjába ütköző izgatás gyanúja miatt elrendelt nyomozásról szóló határozatot.

S z e g e d, 1965 július 12.

Dobosi Imre
/:Dobosi Imre r.őrnagy:/

POLITIKAI

osztály

rendőr

Szám:/19.....

Határozat

a nyomozás elrendeléséről

B. 10000/1965/493

- Pelykés

Megvizsgáltam az 1965. év július hó nap hivatalos

által tett feljelentést, amely a Btk. 127. §-ában ütköző, a ügyazonos bek. szerint

minősülő igazság büntetőtörvények alapján gyűjtésére utal.

4. knt. ügyazonos 10.

Ezért a Bt. 103. § (1) bekezdése alapján az ügyben a nyomozást elrendelem, a nyomozás lefolytatására
a Csongrád megyei PK. Politikai Osztálynak van hatásköre.

A feljelentés adatai szerint Dr. Bálint Sándor /Szeged 1904. aug. 1.
 nyja: Kónya Anna, egyetemi tanár, magyar állampolgár / Szeged 18mör-
 könyi u. 2/b. szám alatti lakos 1964-ben "Két világ közt Nagy Imre útja"
 című Drüsszölben kiadott könyvet hozott Magyarországra, a könyv tar-
 talma a gyűlölet felkeltésére alkalmas. Többek között a következ-
 kitételek vannak benne."

NR-1116 r. sz. - Bt. 103. § - 111.0630/5 - Zrínyi Ny. (M) 4022

Dr. Pigniczki

-2-

"Nagy Imrét saját halottjának tekintti az emberiség a gyászoló
 tömeg tisztolta benne nemcsak a vérbefojtott magyar
 forradalom, de az egyetemes szabadság mártírját is."

Adataink szerint Dr. Bálint Sándor ezt a könyvet több
 személynek átadta olvasás végett. Ezekből csatlakoztat
 a rendelkezés részben foglalt büntett megvalósítására utal.

Szeged 1965. július hó nap

/Csene Mihály:/
... alezredes

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
POLITIKAI OSZTÁLY.

207-...¹³...¹⁸⁵.../1965.

Melléklet: 4 lap.

Csongrád megyei Főügyészség.

S z e g e d .

Mellékelten megküldöm Dr. B a l i n t Sándor ügyében a nyomozást meghosszabbító előterjesztést jóváhagyás végett.

S z e g e d , 1965. augusztus 6.

K: 2 pld.
1 pld. cím.
1 pld. lerakva.

Ozene Mihály r. alezr.
Osztályvezető.

Ellát: 51-3066/1965.

30 876

340.

ELŐTERJESZTÉS

a nyomozás időtartamának meghosszabbítására.

A Btk. 127 §.1./ bekezdésébe ütköző izgatás büntette alapos gyanúja miatt 1965 július 12-én nyomozást rendelt el Dr. Dávid Sándor /:Szeged 1964. aug.1. anyja: Kónya Anna egyjese a tanár:/ Szeged Tömörkényi u.2/b szám alatti lakos ellen.

A rendelkezésre álló törvényes határidőn belül a nyomozást folytatni nem lehetett, ezért figyelemmel a Be. 113 §.1./ bek. re előterjesztést teszek a nyomozás időtartamának 30 nappal /: 1965. szeptember 11 napjáig:/ történő meghosszabbítására.

S z e g e d, 1965 aug. 6.

30 876

65 VI. 107

Politikai
U: 3rd Végrelátó
K. V. 107
K. V. 107
K. V. 107

CSONGRÁD MEGYEI NEMZETPOLITIKAI KÖZVETLEN
POLITIKAI OSZTÁLYA.

Szám: 31-5055/1965.

205-13/223/65

Tárgy: dr. Bálint Sándor ügye.

Mell.: 2 dosszié + csomag.

Csongrád megyei Pügyészszög

S z e g e d.

B 10000/965/493/2

A Btk.127.§./1/ bek. b./ pontba ütköző és aszerint büntetendő
izgatás büntettének gyanúja miatt dr. Bálint Sándor elleni bűn-
ügy nyomozása során keletkezett iratokat vádemelés végett a
Be.165.§./1/ bekezdése alapján megküldöm.

S z e g e d, 1965 szeptember 2.

Görög István
Csongrád Megyei Pügyészszög.

464

Adta: "Mannlicher" fn. Ügynök
Vette: Molnár József r. szds.
Idő: 1965. augusztus 17.
Hely: Lekása.

Ügynöki jelentés.
Szeged, 1965. szeptember 6.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügyében folytatólagosan adott jelentés.

1965. augusztus 5-én este látogatóban voltam nála. Eszmecserénket történelmi és világpolitikai társalgással folytattuk, melynek lényege az volt, hogy engem, mint anglofil beállítottságú politikai szemléletű egyénnek ismerjen meg, illetve ezt rólam alkotott véleményét tovább mélyítettem. Indulásomkor az előszobában egy vallásos könyvet találtam, melyre mondotta, hogy a könyvtárból kicselejtezte és az Egyetemi Könyvtárnak akarja ajándékozni. Kettőt kiválasztottam olvasásra magamnak. Egyik könyv szerzője Borsodi István, kiről Sándor elmondta, hogy annak idején e prágai magyar ujság fő munkatársa volt, 1940-es évek elejétől ismeri. 1946-47-ben szabályszerűen távozott el az országból, s jelenleg Amerikában egyetemi tanár. Mikor az ellenforradalom befejeződött, egész váratlanul szeretet-csomagot kaptam tőle. Ő az egyetlen külföldi barátom, ki az ellenforradalom után küldött nekem csomagot.

1965. augusztus 9-én eljött hozzám Sándor, s közölte velem, hogy Budapestre utazik a feleségéhez. Mondta: "Járt a politikai osztályon, ahol ezt bejelentette és tudomásul vették." Mondta: "Hétfőn /aug.16./ ha hazajövök, beszámolok neked." /1965. aug.16-án délután Sándor megjelent nálam, s elmondta: Budapesten voltam Ó.Gyulánál, ki nagyon szívélyesen fogadott. Nagyon helytelenítette, hogy a rádió is közölte az ügyemet, ahogy kivettem a szavából - tudod ő az államtanács tagja - úgy látszik az úgy külföldön nagy hullámot vert föl. Mondta Gyula, hogy valakivel beszélni fog az érdekemben, s ha nem lesz eredménye, akkor beszélni fog a miniszterelnökkel. Egyébként a múlt héten járt Szegeden is, s mondotta egy-két tényezővel is beszélt. 1965. VIII.17.

"Mannlicher"

értékelés:

Az ügynök jelentése dr. Bálint Sándor ügyében keletkezett. A jelentés tájékoztató jellegű, arról, hogy dr. Bálint S. kikkel próbálja felvenni a kapcsolatot, hogy az ellene folyamatba tett bűnügy minél kedvezőbb elintézését nyerjen.

intézkedés:

A jelentésből 2 pl-ban másolatot készítünk, melynek 1 pl-t dr. Bálint S. ügyébe, 1 pl-t az ügynök "M" dossziéjába helyezzük el.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 3

000109

142

- 2 -

Feladat:

Az ügynök dr. Bálint Sándorral kapcsolatban újabb feladatot nem kapott. Magatartási vonala dr. Bálint Sándor irányába az előző találkozók alkalmával meg lett határozva.

Az ügynökkel a következő találkozót augusztus 31-re beszéltem meg.

Molnár József
Molnár József r. szds. P.
n. n.

L á t t a ;

Dán István
Dán István r. százados
alosztályvezető

K: 2 pl-ban.
K9 Int. rovat szerint.
G: Szné.
Nytsz: 432/809-1965.

K
K:
G:
NY

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000110

2950

CSONGRÁD MEGYEI FŐÜGYÉSZ
SZEGED

B.10.000/1965/4 3-4/szám.

011728/1965/1
v. h. h. h.
h. h.

Városi-Járási Vezető Ügyész Helyettes Hivtársnak,

S z e g e d .

Izgatás miatt dr. B á l i n t S á n d o r ellen indított
bűnügy iratainak 2 példányát csatoltan megküldöm a lefoglalt
bűnjelekkel együtt.

Nevezetttel szemben emeljen vádat, az ügy tárgyalásán vegyen
részt, egy éven felüli 5 éves időtartamra történő felfüggesz-
tett szabadságvesztésre tegyen indítványt a bíróságnak s te-
gyen indítványt a bűnjeleként lefoglalt valamennyi izgató tar-
talmu könyv elkobzására. A bűnjeleket a bíróságnak adja át.
Azokra a könyvekre, naplókra stb.-ra is indítványt kell ten-
ni az elkobzásnál, amelyekből bűncselekményt nem követett el,
de azok izgató tartalmauk.

Az I. és II. f. ítéletekről annak idején azonnal adjon jelen-
tést.

S z e g e d , 1965. szeptember 17.

Dr. Varrs István
megyei főügyész

Szegedi Városi Járási Ügyészség
B.11.728/1965/1/II. vj.sz.

LI/1 pld. vádirat, 1 pld.
tegy. nyt.
2 int.

Csongrád Megyei Főügyészségnek,
SZEGED.

1965. SZEPTEMBER 17.

Izgatás miatt dr. BÁLINT SÁNDOR ellen indult bűnügyben a vádirat
1 kiadványát a Belügyminisztériumhoz való megküldés végett csatoltan
felterjesztem.

A szegedi Járásbíróság elnöknél az egy soron kívüli tárgyalását
indítványoztam.

SZEGED, 1965. szept. 24.

Dr. Varrs István
vj. vezető ügyész h.

Szegedi Városi-Járási Ügyészség.
B. 11.728/1965/1/III. sz.

Járásbírósnak,

S z e g e d .

Izgatás miatt dr. Bálint Bándor ellen indított B. 1934/1965. sz. bűnügyben

indítványozom,

hogy a járásbíróság mondja ki vádlottat bűnösnek 1. rb. a Btk. 127.§. 1. bek. b. pontjába ütköző és büntetendő folytatáslagosan elkövetett izgatásban és ezért vádlottat a Btk. 70.§. 2. és 3. bek. utolsó fordulatainak alkalmazásával felfüggesztett szabadságvesztésre ítélje el; a lefoglalt bűnjelkekkel kapcsolatban a bűnjeljegyzék 7, 10, 13, 15, 16. sorszám alatt levő tárgyakkal kapcsolatban a lefoglalást a Be. 149.§. 2. bek. alapján szüntesse meg és a Be. 150.§. 1. bek. alapján a tárgyakat kiadni

rendelje, a bűnjeljegyzékben foglalt többi bűnjelét a Btk. 63.§. 1. bek. a. pontja alapján kobozza el; a Be. 313.§. 1. bek. alapján a felmerült és jövőben felmerülő bűnügyi költségek megfizetésére kötelezze vádlottat

A fellebbezési útvás megfontolására 3 napot tartok fenn.

Bejelentem, hogy a kihirdetett ítéletet tudomásul veszem.

Szeged, 1965. okt. 21.

Li.: kiadni 1 pt. írtok nála.

Tn.: 3, 4, 9, 10, 11, 15, 13, 35. rov. kiv. v.-j. v. ügyész h.

xxx V. tan. stat.-nak.

Nyt. r.: 35. nov. 5.

plöbe ber.

stat-nak kiadva 7287

II/ bűnjelekkel adja ki
BCH-nak!

Handwritten signature

B. M. Rendőrfőkapitány ág osztály.

Politikai osztály

Száma: /19

Szegedi Bírósági Gazdasági
Hivatal

Bűnjeljegyzék

gk. 183/1965.

Dr. Bálint Sándor ellen izgatás

1-23 tétel a bevételezve

(és társai) elleni büntetőügyben

a Szegedi BCH-nak

Szeged 1965. 12. 25.

nak átadott tárgyakról,

Az átadást elrendelő határozat kelte és száma:

Folyó- szám	Mennyiség, darabszám, súly, ürméret stb.	Az őrizetbe vett lefoglalt tárgy leírása	Az őrizetbe vett, lefoglalt tárgy kinek a tulajdonát képezi
1./	1 db.	Molnár-Nagy: Két világ közt Nagy Imre útja. Brüsszeli kiad.	Dr. Bálint S.
2./	1 db.	Milovan Gyilasz: Beszélgetések Eztalin al Brüsszel 1963.	"
3./	1 db.	Vincent Savarius: /Szász Béla/ Minden kényszer nélkül. Egy műper története. Brüsszel 1963.	"
4./	1 db.	Kühnelt-Leddihn Erich: Jezsuiták nyárszolgárok, bolsevikik. Brüsszel 1963.	"
5./	1 db.	Szabó Ferenc: Vilgánézetek harca Kollégium Hungaricum, Jowain 1963	"
6./	1 db.	Nyisztor Zoltán: Ötven esztendő Bécs 1962.	"
7./	1 db.	Péteri János: Első Jezsuiták Magyarországon. Róma 1962.	"
8./	1 db.	Leopold Antal: Cserhon János, Bécs 1963.	"
9./	1 db.	Magyarország, Európa, Kereztény ség. Róma, 1960.	"
10./	1 db.	Parancs János: Félálom, Páris 1963.	"
11./	1 db.	Új Látóhatár folyóirat III. évf. 1963. okt. 5. i szám.	"
12./	1 db.	Katolikus szemle f. irat Róma 1963. XIII. évf. 1. sz.	"

KD-42. r. sz. BM 1961. VIII. 100 000 — 614764/5 — Zrínyi Ny. Bp. (M) 343*

Folyó- szám	Mennyiség, darab szám, súly, ürméret stb	Az őrizetbe vett lefoglalt tárgy leírása	Az őrizetbe vett, lefoglalt tárgy kinek a tulajdonát képezi
13./	1 db.	Máter et ^{la} agistra. Pápai körlevél Vatikán 1961.	Bálint S.
14./	1 db.	Ahogy lehet. f. irat, Páris 1963 nov- dec. XV. évf. 6. sz.	"
15./	1 db.	Teilhard de Chardin: Bonne Olünk sokszoros. tanulmány Páris 1964.	"
16./	1 db.	Pacen in toris pápai körlevél Vatikán 1963.	hó" n.

r. járótárs r. járóvezető

Nyilatkozat: Alulírottak bizonyítjuk, hogy ebben a bűnjegyzékben felsorolt tárgyak mennyiségének és minőségének feltüntetése a valóságnak megfelel, azokon kívül az ügyben eljáró és fenti aláírassukkal szereplő rendőregységnek mást őrizetbe nem vettek. Végül azt is igazoljuk, hogy a tárgyakat előttünk sajtóközülég irt címkével látták el.

19 hó n.

(az őrizetbe vett tárgy tulajdonosának vagy
birtaló.ának vagy ezek megbízottjának aláírása)

polgári tanúk.

I. Átvételi elismervény

A bűnjeljegyzékben felsorolt tárgyakat (címkével lezárva) további intézkedésig leendő megőrzés céljából hiánytalanul átvettém.

19 hó n.

P. II. ügyészégi, járásbíróági letétkezelő
(községi bíró)

mint tanúk.

II.

Utasítás az érték, illetőleg tárgyekezelő részére:

Utasítom, hogy ebben a bűnjeljegyzékben felsorolt tárgyakat a letéti naplóba tárgynyilvántartásba vételezze be.

A bevételezés adatait jelentse.

19 hó n.

rendőr

III.

Bevételeztem a letéti napló tárgynyilvántartás 19 tételszáma alatt.

19 hó n.

ellenőr. letéti napló tárgynyilvántartó kezelője

B. M. _____ osztálya. _____ ürs.
 Száma : _____ /19 _____

Bűnjeljegyzék

_____ miatt terhelt
 (és társai) elleni büntetőügyben
 _____ nak átadott tárgyakról,
 Az átadást elrendelő határozat kelte és száma : _____ /19 _____

Folyó- szám	Mennyiség, darabszám, súly, ürméret stb.	Az őrizetbe vett lefoglalt tárgy leírása	Az őrizetbe vett, lefoglalt tárgy kinek a tulajdonát képezi
17./	5 db.	Uj Europa f.irat II. évf. 2-3 sz. 1963. febr. márc. II. évf. 6. sz. 1963. jun. II. évf. 7 sz. 1963. jul. II. " 9 " 1963. szept. II. " 11. " 1963. nov.	dr. Bálint Sándor
18./	2 db.	dr. Bálint Sándor kéziratos naplójegyzetei 1950- 60- ig 290 lap 1.sz. dobozban és 1960- 1965 ig 122 / 2 sz. dobozban /	"
19./	1 db.	Aldobalyi Nagy Miklós: Szeged Vadász u. 4/6. sz. a. lakos feladójú dr. Bálint Sándornal c. zett 1964. május 4- én kelt "nem halaszthatom tovább az írást " kezd. géppel írt levél.	"
20./	1 db.	Aldobalyi Nagy Miklós: feladójú dr. Bálint Sándornak c. levél 3 lap kézzel grafit ceruzával írt. 20/a.	"
20/a.	1 db.	Magyar Híradó 1964. szept. sz.	"
21./	1 db.	Milovan Gyilasz: Az Uj Osztály könyv tulajdonosa Geszwein Gyula	"
22./	1 db.	Pácan in teris c. pápai körlevél Vatikán 1963. tulajdonosa Pálffy B. Endre	"
23./	7 db.	Különböző alábbi részletezett anyagok tul. dr. Szabó Ferenc. D/ Nyomdai uton rózsaszín papíron előállított a zsidófaj uralma c. rózslap	"

Folyó- szám	Mennyiség, darab szám, súly, űrméret stb	Az őrizetbe vett lefoglalt tárgy leírása	Az őrizetbe vett, lefoglalt tárgy kinek a tulajdonát képezi
		②./ Levél városomhoz c. géppel írt ves. ③./ Orosháza forradalmi ifjusága aláírásu követeljük címszóju stencilezett röplap. ④./ Békéscsaba hazaszerető ifju ság aláírásu követeljük címszav nyodami röplap ⑤./ Felhívás Orosháza dolgozó népéhez stenciles röplap. ⑥./ Követeljük címszavú Orosháza városi hazafias ifjusága aláírásu stenciles röplap. ⑦./ Magyar Függetlenség c. napilap	

1956. okt. 31-i száma

Nem tartoznak a bűnjeljegyzékbe, hogy ebben a bűnjeljegyzékben felsorolt tárgyak mennyiségének és minőségének feltüntetése a való-ágnak megfelel, azokon kívül az ügyben eljárt és fenti aláírásukkal szereplő rendőregységek mást őrizetbe nem vettek. Végül azt is igazoljuk, hogy a tárgyakat előttünk sajtóközleg írt címkével látták el.

19..... hó..... n.

(az őrizetbe vett tárgy tulajdonosának vagy
bírláló.ának vagy ezek megbízottjának aláírása)

polgári tanúk.

I. Átvételi elismervény

A bűnjeljegyzékben felsorolt tárgyakat (címkével lezárva) további intézkedésig leendő megőrzés céljából hiánytalanul átvettem.

19..... hó..... n.

P. H. ügyészégi, írásbírói és letétkészítő
(közvetítő bíró)

mint tanúk.

II.

Utasítás az érték, illetőleg tárgykészítő részére:

Utasítom, hogy ebben a bűnjeljegyzékben felsorolt tárgyskat a letéti naplóba
tárgnyilvántartásba vételezze be.
A bevételezés adatait jelentse.

19..... hó..... n.

III.

Bevételeztem a letéti napló
tárgnyilvántartásba 19..... tétele száma alatt.

19..... hó..... n.

ellenőr.

letéti napló
tárgnyilvántartó kezelője

Vádképviseleti (V) lap

Zegcsai Városi-járás (városi, kerületi)

Ügyészség ügyszám: B. 11.728/196

megyei főügyészség sz.: /196

Legfőbb Ügyészség sz.: /196

I.

1. Vádlottak száma:¹....., akik közül előzetes letartóztatásban van:¹.....
 2. A büntett elkövetésének kezdő időpontja: 196...⁴ év ...^{nov}... hó ...¹⁸... nap.
 3. A nyomozás elrendelésének kelte: 196...⁵ év ...^{aug.}... hó ...¹⁰... nap.
 4. A vádirat kelte: 196...⁵ év ...^{zept.}... hó ...²⁴... nap.

5. A büntett megnevezése jogszabály (§, bek., tétel, fordulat) megjelölésével.

(Halmazat esetén az ügyre vonatkozóan a legsúlyosabb, egyenlőség-esetén a legjellemzőbbet kell megjelölni.) 196. (okt.) 12. n. 1. bek. 2. sz. sz. sz. sz.

6. Az ügyben a bíróság előkészítő ülést tartott: igen — nem

a) Az előkészítő ülésen az ügyész részt vett: igen — nem

- *7. Az előkészítő ülésen tett ügyész indítvány a vádirattal: egyező — eltérő

8. Az előkészítő ülésen a bíróság az ügyész indítvánnyal: egyezően — eltérően

- a) a vádirati minősítést elfogadta
 b) pótnyomozást rendelt el
 c) az eljárást felfüggesztette, megszüntette (Btk. 60. §), áttette
 d) a büntettek vádirattól eltérő minősítését tartotta helyesnek
 e) tárgyalás nélkül pénzbüntetést szabott ki
 f) Be. 192. § szerinti ügyész indítvány ellenére tárgyalást tűzött ki
 g) az előzetes letartóztatást fenntartotta: fő, nem tartotta fenn: fő

9. Be. 195. §-a alapján tárgyalás kitűzését kérték: igen — nem

10. Az ügyész az I. fokú tárgyaláson részt vett: igen — nem

- *11. Az I. fokon tárgyaló ügyész a végindítványát a vádirattal: egyezően — eltérően terjesztette elő.

- *12. Az I. fokú bírósági határozat száma: B. 1934/196 kelte: 196...⁵ év ...⁸... hó ...²⁴... nap.

- a) a bírósági határozat a végindítvánnyal: egyező — eltérő
 b) az I. fokú bíróság vádlott előzetes letartóztatását fenntartotta
 c) vádlottat szabadlábra helyezte

13. Az I. fokú bírósági határozat ügyészségre való érk. kelte: 196... év hó nap.

14. Az ügyész fellebbezési óvással élt: igen — nem

- a) eljárási szabálysértés miatt: vádlott terhére vádlott javára
 b) megalapozatlanság miatt: vádlott terhére vádlott javára
 c) anyagi jogszabálysértés miatt: vádlott terhére vádlott javára

Kelt, 196...⁵ év ...^{sept.}... hó ...²⁴... nap.

Ügyész

Megjegyzés: A kérdésekre a választ a megfelelő szavak aláhúzásával, a vádlottak számának, az ügyszám, kelet, forintösszeg, a büntett §, bek., tétel, fordulat szerinti értelemszerű beírásával kell megadni. A *-gal megjelölt kérdésekre adott válaszok esetében az egyezést és az eltérést csak a büntett törvényi minősítésére és a büntetés nemére vonatkozóan kell értelmezni.

II.

15. I. fokú bírósági iratok a II. fokú ügyészhez érkeztek: 196.... év hó nap.
16. II. fokú ügyész a bírósági iratokat továbbította: 196.... év hó nap.
17. A II. fokú ügyész az I. fokú ügyész fellebbezési óvását:
- vádlottal szemben
 - vádlottal szemben
 - vádlottal szemben
 - hat. kív. helyezést,
 - kiterjedelmű részbizonyítást indítványozott.
18. A II. fokú ügyész a tárgyaláson részt vett: igen — nem
19. A II. fokú ügyész indítványát az írásbelivel egyezően — eltérően terjesztette elő.
20. A II. fokú bíróság határozatának száma:, kelte: 196.... év hó nap.
21. A II. fokú bíróság az ügyési indítványnak:
- vádlott vonatkozásában helyt adott
 - vádlott vonatkozásában részben helyt adott
 - vádlott vonatkozásában az indítványt elutasította
22. A II. fokú bírósági határozat ügyészre érkezésének kelte: 196.... év hó nap.
23. A II. fokú bíróság az ügyési indítvánnyal egyezően, attól, eltérően, hivatalból:
- az I. fokú határozatot hatályon kívül helyezte:
 - eljárási szabálysértés miatt; bb) megalapozatlanság miatt
 - kiterjedelmű részbizonyítást rendelt el.
24. Az I. fokú bíróság határozata:
- Áttétel
 - egyelmi hatóságához vádlott
 - társadalmi bírósághoz vádlott
 - Felmentés, megszüntetés, felfüggesztés
 - büntett hiányában vádlott
 - bizonyítottság hiányában vádlott
 - büntetethez való jog megszüntetése, kizáró okból vádlott
 - Btk. 60. § vádlott
 - Egyéb vádlott
 - Elítélés
 - pénzfőbüntetésre vádlott
 - javító-nevelő munkára vádlott
 - 1 évet meg nem haladó szabadságvesztésre vádlott
 - ebből: felfüggesztett vádlott
 - 1 évet meghaladó szabadságvesztésre vádlott
 - ebből: felfüggesztett vádlott
 - halálbüntetés vádlott
 - kényszerorvoskezelés vádlott
 - kényszer elvonó kezelés vádlott
 - foglalkozástól eltiltás vádlott
 - fk. szemben alkalmazott intézkedések:
 - bírói megrovás vádlott
 - próbára bocsátás vádlott
 - jav. int. nevelés vádlott
 - gyógyító intézkedés vádlott
25. Az ügyész társadalmi tulajdon elleni büntelt esetében polgári jogi igényt érvényesített: igen — nem
26. A bíróság a 25. rovat szerinti indítványnak
- helyt adott, részben helyt adott
 - elutasította
 - polgári perre utasította
27. Társadalmi tulajdon elleni bűnügyben az okozott kár összege:
- a nyomozás elrendelésekor: Ft
 - a befejező határozat meghozatalakor: Ft
 - a vádirat szerint: Ft
 - az I. fokú bírósági határozat szerint: Ft
 - a II. fokú bírósági határozat szerint: Ft

13-18		
15-16		VIII. sz. t. 15-19
17 a-e		VII. sz. t. D 1-6
18		8-7
19		8-9
13+20		VIII. sz. t. 20-26
21 a-c		VII. D. t. 10-12
3+20		VIII. sz. t. 27-33
23 a-b		VII. D. t. 13-21
24 a		VII. sz. t. C. 40-41 E. 22-23
24 b		C. 42-46 E. 24-28
24 c		C. 47-50 E. 29-32 C. 51-52 E. 33-34 C. 53-56 E. 35-38
25		III. sz. t. 38-40
26		41-42

Kelt: 196.... év hó nap.

Ügyész

Szegedi vármegyei Ügyészség
B 11.738/65 szám

Tárgyalási jegyzék

I. r.

II. r.

III. r.

Vádlott neve: S. Balint Lajos
Születési ideje, helye: 1904. aug. 1. Szeged.
Előélete: büntetlen
Pontos címe: Szeged, Tömörbényi u. 2/b.n.
Az előkészítő ülés napja:
Az ügyési indítvány lényege:
A bíróság előkészítő ülésén hozott határozata:

....., 196..... hó n.

Lássa iroda!

A vád tárgya: 1. sz. jogszabályos 1946. 12. 12. d. 6. sz. b.p. utolsó ítélet ügyész

A tárgyalás napja: 196 ☒ évi hó napján.

Tárgyalási feljegyzések:

Elnapolás, mert:

....., 196..... hó n.

Lássa iroda!

A tárgyalás napja: 196..... évi hó napján.

Tárgyalási feljegyzések:

Elnapolás, mert:

....., 196..... hó n.

Lássa iroda!

42. r. sz. - Tárgyalási jegyzék büntető ügyben. XLII. sz. melléklet.
D. u. 140. § (2) bek. - 20000, 64.2., 373 Állami Nyomda

ügyész

Tárgyalási feljegyzések:

[illegible]

Az I. bíróság ítéletének kelte: 1964. évi 24. hó 24. napján.

Az I. bíróság ítéletének száma: B. 1934/65.

Az I. bíróság ítéletének tartalma: *adós nem írt*

l. r. terhelt

11. r. terhelt

111. r. terhelt

I. r. terhelt	II. r. terhelt	III. r. terhelt
66, 3 ei feeling.		
Helv. megin, eldöran i inditönn þenist þiðve a þyðjögget þabman þeðbet		

Ogysz nyilatkozata: 3 nap

Sértett nyilatkozata:

l.r. terhelt nyilatkozata: *mel.*

Védőjének nyilatkozata: *Szol.*

II. r. terhelt nyilatkozata:

Védőjének nyilatkozata:

III. r. terhelt nyilatkozata:

Védőjének nyilatkozata:

Ügyész indítványa az előzetes letartóztatás tekintetében:

Est ellenzi

Bíróság határozata az előzetes letartóztatás tekintetében:

Er ellen fellebbez:

Được, 1965. 500. hó 21 n.

Lissa Irada!

II. fokú ítélet kelte: 196 hó napján.

II. fokú ítélet száma:

II. fokú ítélet tartalma:

l. r. terhelt

11. r. terhelt

III. r. terhelt

Lissa iroda!

ügyész

A SZEGEDI JÁRÁSBÍRÓSÁGTÓL.

B.VII.1934/1965/2.szám.

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A SZEGEDI JÁRÁSBÍRÓSÁG
Szegeden, 1965.évi október hó 21.napján megtartott nyilvános
tárgyaláson meghozta a következő Í T É L E T E T:

Dr. B Á L I N T S Á N D O R vádlott,

/:aki 1904.évi augusztus hó 1.napján Szegeden született, Szeged,
Tömörkény u.2/b.szám alatti lakos, egyetemi végzettségű, foglal-
kozása egyetemi tanár, magyar állampolgár, katonai szolgálatot
nem teljesített, elvált családi állapotú, vagyontalan, apja:Bá-
lint Sándor, anyja:Kónya Anna, büntetlen előéletű:/

bűnös:

egy rendbeli folytatólagosan elkövetett izgatásban.

A járásbíróság ezért:Dr.BÁLINT SÁNDOR vádlottat 6 azaz /hat/ hó-
napí szabadságvesztésre í t é l i .

A kiszabott szabadságvesztés végrehajtását a bíróság 3 azaz /há-
rom/.évi próbaidőre f e l f ü g g e s z t i .

Kötelezi vádlottat a jövőben esetlegesen felmerülő bűnügyi költ-
ségek viselésére.

Alefoglalt bűnjelek közül a Bjk.183/1965.szám alatt bevételézett
könyvek és sajtótermékek közül a bűnjeljegyzék 7.tétele alá bevéte-
lezett Péter János:Első Jezsuiták Magyarországon, a bűnjeljegyzék
10.tétele alá felvett Parancs János:Főálalom című könyvét, a bűn-
jeljegyzék 13. tétele felvett Mater et Magistra: a bűnjeljegy-
zék 16.tétele alá felvett Pacem in terris kezdetű pápai körleve-
leket, a bűnjeljegyzék 15.tétele alá felvett Benne élünk, című
sokszorosított iratot a bíróság a vádlott részére kiadni rendeli.

A bűnjeljegyzék 18.tétele alá bevételézett kézírásos naplójegyzetet

a különválasztott 30 oldal terjedelmű rész kivételével - ugyancsa a vádlottnak rendeli a bíróság kiadni.

Viszont elköbozni rendeli a bíróság a következő bűnjeleket:

A bűnjeljegyzék 1. tétele alá felvett Molnár Nagy: Két Világ közt, a bűnjeljegyzék 2. tétele alá felvett Milovan Gyilasz: Beszélgetések Sztálinnal, bűnjeljegyzék 3. tétele alá felvett Vincent Savarius: Mindenkenyszer nélkül, a bűnjeljegyzék 4. tétele alá felvett Münhelt Jezsuiták, nyárspolgárok, bolsevikok, az 5. tétele alá felvett Szabó Ferenc: Világnézetek Harca, a 6. tétel alá felvett Nyisztor Zoltán: Ötven esztendő, a 8. tétel alá felvett Leopold Antal: Csernoch János című könyveket. Továbbá elköbozni rendeli a bűnjeljegyzék 9. tétele alatt feltüntetett Magyarország, Európa, kereszténység, a bűnjeljegyzék 11. tétele alá felvett Új Látóhatár, a bűnjeljegyzék 12. tétele alá felvett Katolikus Szemle, a 14. tétel alá felvett Ahogy lehet, a 17. tétel alá felvett Új Európa című folyóirat felirátú sajtótermékek lefoglalt példányait. Elköbozni rendeli továbbá a bíróság a bűnjeljegyzék 18. tétele alá felvett kéziratos naplójegyzékek közül a különválasztott 30 oldal terjedelmű részt, a 19. és 20. tétel szám alá felvett kettő darab levelet, a 20/a. tétel szám alá felvett Magyar Híradó című folyóiratot, a 21. tétel szám alá felvett Milovan Gyilasz: Új Osztály című könyvet, és a 23. tétel szám alá felvett összesen 7 darab nyomdai uton, gépirással vagy sokszorozással előállított rölapokat, illetve napilapot.

.módosított vádlottak és tanúk állításai alapján

INDOKOLÁS: a vádlottak és tanúk állításai alapján

Dr. Bálint Sándor 1927.-ben tanári oklevelet szerzett, majd a Szegedi Tudományegyetemen dolgozott különböző beosztásokban. 1947.-től kezdve jelenleg is egyetemi tanár, közben azonban 1951.-és 1956.között neadott elő az egyetemen. 1945. és 1948.között a Demokrata Néppárt tagja, majd Országgyűlési képviselője volt.

1962. óta kandidátus tudományos fokozattal rendelkezik, jelenleg a tudományok doktora cím elérése érdekében folytat elkötomunkás. Nagyszámu nyomtatásban megjelent alkotása közül legjelentősebbek a Szegedi Szótár, Szeged városa, a Szegedi Paprika című könyvek. Terhelt 1964. év májusában tudományos kongresszuson jelent meg a Németh Szövetségi Köztársaság területén. Ez alkalommal részben külföldön, élő ismerőseitől, ajándékozás útján, részben pedig vásárlás útján különböző olyan könyveket és sajtótermékeket szerzett meg, melyek tartalma részben vagy egészen alkalmas a Magyar Népköztársaság, illetőleg annak államrendje ellen gyűlölet keltésére.

Ezek közül a megszerzett könyvek közül 1964. június és 1965. június között közelebbbről pontosan már meg nem állapítható időpontban, a vol

B.VII.1934/1965/2.szám.

közeli ismeretségben, illetve a személyes barátságban lévő személyek közül az alább felsorolandó könyveket elolvasásra átadta.

Dr.Pálfi-Budinszky Endrének átadta Molnár Nagy: Két Világ Közt, valamint Milovan Gyilasz: Beszélgetések Sztálinnal című könyvét.

Dr.Börösök Vince részére ugyancsak Molnár-Nagy: Két Világ Közt és Milovan Gyilasz: Beszélgetések Sztálinnal című könyvét adta át.

Geszwein Gyulának Milovan Gyilasz: Beszélgetések Sztálinnal című könyvet adta át.

Dr.Pálfi-Budinszky Endrének, dr.Börösök Vincének és Geszwein Gyulának azzal a meghagyással adta át a könyveket, hogy személy szerint az ő részükre adja át, tehát azt más személy részére ne adják tovább, illetve a könyv átadását és egyáltalán annak elolvasását "kezeljék" diszkréten, vagyis fordítsanak gondot arra, hogy más személyek a könyv átadásáról tudomást ne szerezzenek, illetve más személyek kezébe ezek a könyvek ne kerüljenek.

Dr.Dévény István részére átadta Nyisztor Zoltán: Ötven esztendő, valamint Lepold Antal: Csernoch János című könyvét. Dr.Dévény István figyelmét felhívta arra, hogy az ügy "diszkréten kezelendő" mégis azzal a kiegészítéssel, hogy Hegedüs Antal nevű személynek Dr.Dévény István a könyvet tovább adhatja, de kizárólag az említett Hegedüs Antalnak.

Dr.Ferenczi Imrével való beszélgetés közben terhelt ámondotta, hogy rendelkezik az Új Látóhatár című folyóirat egy példányával; Dr.Ferenczi Imre amikor terheltet egy alkalommal lakásán felkereste, megtalálta ezt a folyóiratot és átlapozta.

A bíróság a fenti tényállást a következő bizonyítékok alapján állapította meg:

A terhelt személyi körülményeire vonatkozóan a megállapítottakkal egyezően adta elő vallomását, azzal mindenben megegyezik a József Attila Tudományegyetem rektora által adott jellemzés, mely a nyomozati iratok 122.lapszáma alatt fekszik el.

A cselekményre vonatkozólag dr.Bálint Sándor a nyomozás kezdetétől teljes beismerő vallomást tett, Beismerő vallomásával dr.Pálfi-Budinszky Endre, dr.Ferenczi Imre, dr.Dévény István tanúk vallomása mindenben megegyezik.

Dr.Börösök Vince tanu azt vallotta, a felhívott könyvek közül

egyet sem olvasott, illetve dr. Bálint Bándor az ő részére a jelen ügyben szereplő könyvek és sajtótermékek közül semmit sem adott át.

Dr. Börcsök Vince tanu vallomásaival szemben a bíróság a terhelt önmagát is terheli beismerő vallomását fogadta el, mivel a vádlott vallomását egyéb vonatkozásokban egyező adatok támasztják alá, dr. Börcsök Vince vallomása pedig elsősorban azzal magyarázható meg, hogy dr. Börcsök Vince, aki középiskolai tanár, esetlegesen attól tartott, hogy a jelen ügyben szereplő könyvek elolvasásának lényege valamilyen eljárást vonhat maga után.

A Btk.127.§./1/ bekezdés b/ pontja szerint bűncselekményt valósít meg, aki a Magyar Népköztársaság, ennek Állampendje vagy valamely aláintézményeellen gyűlölet keltésére alkalmas cselekményt követ el.

A más személyeknek kölcsönadott könyvek tartalma, amint az a bűnjelként lefoglalt könyvek alapján a bíróság által közvetlen észlelés - sem megállapítható volt olyan cselekedet, mely alkalmas más személyekben ilyen érzelmek felkeltésére, tehát a vádlott amikor más személyeknek ezeket a könyveket átadta, illetve arra figyelmüket felhívta, cselekményével megvalósította a Btk.127.§./1/ bekezdés b/ pontja szerinti bűncselekményt.

Külön a vádlott terhére figyelembe veendő súlyosító körülményt a bíróság nem észlelt.

Enyhítőként értékelte viszont a bíróság a vádlott büntetlen előéletét melynek annál is inkább jelentősége van, mivel vádlott 60.-életévét betöltötte már, enyhítőként értékelte megbánó magatartását és beismerő vallomását. A beismerő vallomás annyival is inkább enyhítőként kellett értékelni, mert ez több vonatkozásban különösen dr. Börcsök Vincével kapcsolatos cselekménynél feltáró jellegű volt.

Enyhítőként értékelte még a bíróság a terhelt munkájával kapcsolatos tevékenységét, mivel az - a József Attila Tudományegyetem által adott jellemzés szerint is- szakterületét tekintve kiemelkedő jelentőségű.

Az enyhítő körülmények jelentős száma és súlya miatt a bíróság a Btk.70.§./1/ és /3/ bekezdését alkalmazta a vádlottal szemben.

A büntetés mértékének, valamint a felfüggesztés kedvezményének alkalmazásánál a bíróság figyelemmel volt arra is, hogy a cselekmény tárgyi súlya ezt lehetővé teszi, ugyanis vádlott az egyébként jelentős tárgyi súlyú cselekményt úgy követte el, hogy a konkrét esetben arra törekedett, a kölcsönadott könyvek széleskörűben ne ismerjék meg, tehát mindenben törekedett a cselekmény körét néhány vele közeli ismeretségben, vagy személyes barátságban lévő egyénre korlátozni.

B.VII.1934/1965/2.szám.

Az esetlegesen felmerülő bűnügyi költségek a Be.316.§./1/ bekezdése alapján a vádlottat terhelik.

A jelen cselekménysorozatot terhelt a tényállási részben megnevezett könyvek, illetve sajtótermékek vonatkozásában követte el, mintegy egy éven át, ezért a bíróság a cselekményt folytatólagosan elkövetettnek minősítette.

Ugyanakkor, mivel a cselekményhez eszközként használta fel ezeket a tárgyakat, a Btk.63.§./1/ bekezdés a/ pontja szerint azokat elkobozni rendelte el a bíróság.

Ugyancsak a Btk.63.§./1/ bekezdés a/pontja szerint a bíróság azokat a lefoglalt bűnjeleket is elkobozni rendelte, melyeket ugyan terhelt nem használt fel a cselekmény elkövetésére, azonban tartalmuknál fogva olyanok, hogy a közrendet veszélyeztethetik. Így az ilyen tartalmu bűnjeleket a bíróság elkobozni rendelte, tekintet nélkül arra, hogy azokat a vádlottnál vagy más személyeknél foglaltak le.

Terhelt által vezetett kézírásos naplójegyzéket közül csak a rendelkező részben említett, különválasztható lapok esnek ez alá a rendelkezés alá, a naplójegyzék többi része, illetve az egyes lefoglalt bűnjelek elkobzására nincs indok, ezért azokat a Be.150.§./1/ bekezdés I.mondata szerint a vádlottnak rendelte visszaadni a bíróság.

S z e g e d , 1965.évi október hó 21.napján.

Dr.Szabó Lóránt sk.
a tanács elnöke

Borsodi Jánosné sk.
ülnök

Mucsi Ferenc sk.
ülnök

A kiadmány hiteléül.
[Handwritten signature]
admin.

V É G Z É S :

Az ítélet 1965.évi október hó 23.napján jogerős és fel nem függesztet részében végrehajtható, mert a fellebbezésre jogosultak /ügyész, védő, vádlott/ az ítéletben valamennyien megnyugodtak.

S z e g e d , 1965.évi október hó 23.napján.

Dr.Szabó Lóránt sk. a tanács elnöke.

A kiadmány hiteléül.
[Handwritten signature]
admin.

Adta: "Tisza" fn. informátor
Vette: Bóka István r. őrnagy.
Idő: 1965. november 1. 9-11 h.
Hely: "Óvoda" fn. "T"-lakás.

Informátori jelentés.

Szeged, 1965. november 30.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye.

Börcsök Vince - Radnóti gimnázium földrajz tanára - beszélt Bálint Sándorral a bírósági tárgyalás után. Szerinte Bálintot nagyon letörte a tárgyalás. Ugy vélte, ezt nem érdemelte meg "városától". Az egyetemen egy fegyelmi bizottság előtt Bálint Sándor kijelentette, hogy kéri nyugdíjazását. Börcsöknek azt is elmondta, hogy el fog menni Szegedről és Budapestre költözik. A bíróság a naplójának egyes részeit nem tette vádponttá, - az ügyész a naplót visszaadta, de a kifogásolt részeket magánál tartotta.
Szeged, 1965. XI. 1.

"Tisza"

Értékelés:

A jelentés dr. Bálint Sándor egyetemi tanár bírósági ügyének visszhangjával, s dr. Bálint további terveivel kapcsolatosan tájékoztat bennünket.

Megjegyzés:

Informátorunk feladata, a találkozó egyéb körülményei egyidőben adott Temesi F. tárgyú jelentésben van megjelölve.

A jelentés további intézkedést nem igényel.

Bóka István r. őrnagy

Látta:

/ Dán István r. százados /
alosztályvezető

K: 2 pl.-ban.
K: 1 pl. "M" d.
1 pl. "Fellazitok" fn. ügy.
G: Szé.
Nytsz: 562/1051-1965.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000117

— 166 — 584/12.

BM IV/I Csoportfőnökség

13-25 / 2-3 / 1966

25/66.
T.6. 1.

BM Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság Vezetőjének

S z e g e d

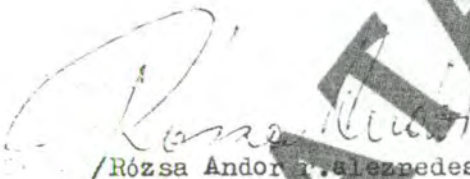
Galambos József vezérőrnagy a Miniszter I. Helyettesének engedélye alapján kiállítást építünk a lakosságnak állambiztonsági témából.

A kiállítás anyagában feldolgozni tervezzük dr. B á l i n t Sándor és társai ügyét.

Kérem Főkapitány Elvtársat, hogy a fenti ügyben keletkezett bírósági ítéletet, a fellelhető és kiállítás céljára alkalmas bűnjeleket, az ügyben szereplő személyek fényképeinek fotonegativjait és az ügyben keletkezett foto anyagokat csoportfőnökségünknek küldje meg.

Az anyagokat feldolgozás után visszaküldjük.

Budapest, 1965. december 31.

/Rózsa Andor aleznedes/
csoportfőnök

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000120

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

205-19/17/1966.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor utlevél
figyelőztetése.

BM. III/5. Osztály Vezetőjének!
/Szabó ezredes elvtársnak/
B u d a p e s t .

Kérjük dr. Bálint Sándor /: Szeged, 1904. a: Kónya Anna :/ egyetemi
tanár, pártonkívüli, Szeged, Tömörkény u. 2/b. szám alatti lakos utlevél
figyelőztetését 2 évre bevezettetni. -

Nevezett külföldi útját ellenséges tartalmu propaganda anyagok behozására
használta fel.

S z e g e d, 1966. január 18.

/ Dán István r. százados
alosztályvezető

K: 2 pl/Magyar J.

K: 1 pl.Cim.

1 pl. Cs/704.

G: Szné.

Nytsz: 584/17-1966.

/ Dr. Czene Mihály r. alezredes
osztályvezető

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000121

CSONGRÁD MEGYEI REND FŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

205-25 /1966.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye.

Mell: 4 db fénykép, + film.

BM. IV/I. Csoportfőnökség Vezetőjének!
/Rózsa Andor r. alezredes elvtársnak/

B u d a p e s t.

Hivatkozással a 13-25/2-5/1966. számú átiratra dr. Bálint Sándor és társai ügyében a birtokunkban levő anyagokat mellékelten megküldjük.

A fentiekkel kapcsolatban az alábbiakat közöljük:

Dr. Bálint Sándor /: Szeged, 1904. augusztus 1. a: Kónya Anna :/ volt BNP országgyűlési képviselő, nyugdíjas egyetemi tanár, Szeged, Tömörkény u. 2/b.

Geszwein Gyula /: Budapest, 1902. december 11. a: Krisztinusz Karolina;/ nyugdíjas mérnök, Budapest, XII., Istvánhegyi út 9/D.

Havass Géza /: Budapest, 1913. augusztus 26. a: Markó Margit :/ rk. segédlelkész, 1961-ben államellenes szervezkedés miatt 4 évre elítélt, Szeged, Attila u. 9 szám alatti lakosokról felhasználható fényképpel nem rendelkezünk.

Az ügyben lefoglalt és elkobzott anyagokat, melyek az ellenséges tevékenység dokumentumai voltak, a Szegedi Járásbíróság a bűnügyi múzeumnak küldte meg.

S z e g e d, 1966. február 9-én.

/ Dán István r. százados
alosztályvezető

/ Dr. Czene Mihály r. alezredes
osztályvezető

K: 2 pl/Magyar J.

K: 1 pl. Cim.

1 pl. Cz-704 d.

G: SzM.

Nytsz: 584/114-1966.

Cz. 1966. II. 11
Czene'

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000123

K I V O N A T

"Ágoston" fn. ügynök 1966. február 1-én adott jelentéséből;

"...

Jelentem, hogy miután véletlen találkozás alkalmával közösen megegyeztek, Bálint Sándor 1965. november 28-án du. felkereste lakásán egyik barátját. A találkozás alkalmával megkérte, értesítse unokanővérét, a Szentmihályteleken lakó özv. Zódi Antalnét /Palánta u.10./, hogy nála óhajt ebédelni és ebéd után feketére megy át barátjához. Ugy is történt. Du. 3 óra körül érkezett meg. Örömmel üdvözölték egymást, készült a fekete. Barátja örömet fejezte ki, hogy a professzor ügye lezárult és megnyugodott. Bálint Sándor elmondta, hogy valami könyv kölcsönzés volt a fő ok. Belátja, hogy ügyetlen volt, megérdemli a büntetést, teljesen meg van nyugodva. A hatóságok mindig és minden tekintetben kifogástalanul bántak vele, soha meg nem alázták, világnézete miatt sem tettek gunyos megjegyzést rá. Reméli, hogy a három évi próbaidő alatt nem fog semmit elkövetni és akkor teljesen törlik a kiszabott büntetést. Bár nem szőlították fel, de azt nem akarta bevárni és beadta a nyugdíjaztatás iránti kérelmét. Jól tudja, hogy ilyen ítélet után nem nevelheti a fiataltságot. De ő teljesen megnyugszik, mert még több néprajzi mű van, ami már benne forr és szeretné megírni. Így legalább lesz elég ideje könyveit megírni és lehetőleg kiadatni.

A szentmihályteleki népről nyilatkozva elmondta, hogy nagy válságon megy keresztül ez a nép, őszintén sajnálja. Az természetes, hogy a modern gazdálkodási mód a közös. A mi népünk azonban annyira egyedihogy ezt nehezen tudja megérteni. Egyéni, önző magatartását népünknek a történelmi elnyomatások alakították ki szerinte. A török időkben és a Habsburg időkben egyaránt félnie kellett mindenkitől, csak magára támaszkodhatott. Nem érintve a tszcs. problémát, hogy ez-e a helyes közös gazdálkodási mód, vagy más, a mi népünknek bele kell törődnie és át kell nevelődnie a közös gazdálkodásra. Minthogy a magyar nehézkes természetű, most igen nehéz átalakulási időket él a magyar paraszt. Ő így látja. Majd megígérte, hogy ezentúl sűrűbben fog kijárni barátjához és szeretetteljes búcsút vettek egymástól.

..."

S z e g e d, 1966. február 3.

/ Dr. Csévari Lajos r.hdgy./

K: 1 pl-ban.

K: Dr. Bálint S. anyaga.

G: SzM.

Nytsz: 562/17 (-1966.

L á t t a:

Dán István r. százados /
alosztályvezető

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 3

000124

K I V O N A T

"Mannlicher" fn. Ügynök által 1966. február 9.-én adott
jelentésből.

Tárgy: Péter László ügye.

Jelentem, hogy 1966. február 4.-én az esti órákban a Kőrász
utcai Csmege Házlet előtt véletlenül találkoztam Péter László-
lával, aki tudományos kutató és író. Több éve nem láttam.
Irodalmi témákra terelődött a beszélgetés. Megkértem, hogy ki-
sérjem el a Széchenyi térnek a szőregi autóbusz megállójához,
ahonnan haza készült. Mikor a cukorka boltot elhagytuk az
irodalmi témáról váratlanul átváltva Péter László a követ-
kezőket mondotta: "Te ismered a Bálint Sándor ügyet? Te ügyé
a Bálint Sándor ügynek az összes iratai megvannak az ügyvédi
munkaközösségben, így az ítélet is?" Mondottam: "Az ítéletet
azt nem kézbesítették." "Tudod ennek az iratoknak meg kell
maradnia az utókorra a részére. Hangsúlyozom ez szigoruan
kettőnk között bizalmasan mondom." Én ismételtelen mondtam,
hogy az ítéletet nem kaptam meg. Ennek a kapcsán még tovább
azt mondotta Péter László: "Miért nem lett meg fellebbezve
az ítélet?" Mondottam: "Azért, mert a védelem sürült, hogy a
Btk. 70. §-ával meguszorítsa ezt az ügyet." Mondotta Péter
László: "A Népszabadságban megjelent egy cikk, mely hozta
ezt az esetet és azt is közölte, hogy az ítélet jogerős, va-
gyis ez azt jelenti, hogy Bálint Sándor elismerte a vádnak
az alaposságát. Eltiteltam neki, hogy Bálint Sándor alap-
jában ténybesímerésben volt. Közben jött a szőregi autóbusz,
amire felszállt."

Mannlicher

Kivonat hitelesül:
Szeged, 1966. február 23.

Molnár József
r. szds.

K: 1 pld-ban
K: Magyar U. r. szds.
Nytsz: 562/317-66.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000125

- 174 -

CSOMAGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

205-12150/1966.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor ügye.

BM. III/3. Osztály Vezetőjének!

B u d a p e s t

Hivatkozással a 75-1/9696 iktatószámú értesítésükre közöljük, hogy dr. Bálint Sándorné /: Jásnoháza, 1912 :/ Budapest, L. Markály u. 4/b sz. alatti lakos adataink szerint széles ismeretsséggel rendelkezik az emigráció körében. 1963-as külföldi útját is ilyen irányú ismeretei kiszélesítésére használta fel. Nevezett férje 1964-ben nyugatról több ellenséges tartalmu propaganda anyagot hozott magával, aki az anyagok egyrészét dr. Bálint Sándorné budapesti lakásán helyezte el. Dr. Bálint Sándorné férjét izgatásért hat hónapi felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték. Tekintettel arra, hogy dr. Bálint külföldre nem utazhat, feltételezhetően feleségén keresztül szeretné kéziratai egyrészét nyugatra kijuttatni.

A fentiek alapján kérjük dr. Bálint Sándorné utlevél kérelmének elutasítását.

B z e g e d, 1966. április 29-én

/ D á n István r. százados /
alosztályvezető

/ Dr. Czene Mihály r. alezredes /
osztályvezető

K: 2 pl/Magyar J.
K: 1 pl. Cim.
1 pl. Cs-704 d.
G: Szén.
Nytsz: 584/466-1966.

Exp. 1966. 12. 2.
Cz. 111

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000127

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

11-10/450/aa

Engedélyezem,

/ Dr. Eperjesi László r. alezredes /
III/III. csoportfőnök.

Tárgy; A Cs-704 "Fellazítók" fedőnevű
csoportdosszié megszüntetésére

H A T Á R O Z A S

S z e g e d, 1966. május 4-én.

Ellenőrzött operatív adatok alapján 1963. december 3-án "Fellazítók" fn. előzetes ellenőrző csoportdossziét nyitottunk dr. B Á L I N T S Á N D O R /: Szeged, 1904. augusztus 1. a: Kónya Anna /: jelenleg nyugdíjas egyetemi tanár, volt DNP országgyűlési képviselő, pártonkívüli, paraszt származású, Szeged, Tömörkény u. 2/b sz. alatti lakos, valamint társai ellenséges tevékenységének feldolgozása érdekében.

Nevezett mint a csoportosulás eszmei irányítója széleskörű ellenséges ideológiai tevékenységet fejtett ki elsősorban értelmiségi és egyházi személyek körében, továbbá jobboldali koalíciós és kereszténypárti politikusok között. Lakásán a csoport tagjai gyakran összejöttek, ahol értékelték társadalmi rendszerünk politikai, gazdasági és művészeti helyzetét, párhuzamot vonva nyugattal. Rendszerint elmarasztalták hazánk és a szocialista tábor fejlődését. A politikai események kapcsán több esetben rosszpindulatu bírálattal léptek fel a szocialista tábor, s különösen a Szovjetunió egyes párt és állami vezetőivel szemben, akiket gyakran rágalmozó és becsmérítő jelzőkkel illették.

A bírálat leple alatt dr. Bálint Sándor és társai éveken keresztül rendszeresen izgattak társadalmi rendszerünk ellen. Gyakori beszédtemájuk volt a nacionalizmus, az antiszemitizmus és az ezzel párosuló kommunistaellenesség. A csoportosulás tagjainak politikai koncepciója egy ún. "keresztény szocialista" társadalmi rend megteremtése volt, melyet lassu evolúciós fejlődéssel, a társadalom liberalizálásával akartak elérni. Dr. Bálint Sándor 1964-ben Nyugat-Németországban jár,

./.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554/3

000129

ahonnan több társadalmi rendszerünk ellen izgató tartalmu anyagot hozott magával. Ezeket az anyagokat a csoportosulás tagjai között ismertette, s többet tanulmányozásra kölcsön is adott. A birtokunkban levő adatok alapján az ellenséges tevékenységet 1965. július 12-én megszakítottuk. Dr. Bálint Sándort terheltté nyilvánítottuk. Az ügyben szereplő, s a csoportosuláshoz tartozó többi személyt tanuként hallgattuk ki nevezett ellenséges tevékenységének bizonyítására. A Szegedi Járásbíróság 1965. október 21-én egyrendbeli folytatólagosan elkövetett izgatás bűntettében mondta ki bűnösnek dr. Bálint Sándort és 6 /hat/ hónapi szabadságvesztésre ítélte, melynek végrehajtását 3/három/ évi próbaidőre felfüggesztette. Az ítélet 1965. október 25-én jogerőre emelkedett.

Az ügyben az ítélet után folyamatosan végeztünk ellenőrzést technikai és hálózati úton. Megállapítottuk, hogy dr. Bálint Sándor és társai között a viszony elhidegült. Ez részben azzal magyarázható, hogy a csoport tagjait felhasználtuk ellene tanuként, másrészt nem sikerült neki "tisztázni", hogy a hatóságok hogyan szereztek tudomást tevékenységéről, s feltételezi, hogy valamelyik kapcsolata volt indiszkrét.

A realizálással elértük célunkat. A csoportot dezorganizáltuk, dr. Bálint Sándor személyének ellenőrzése azonban a továbbiakban is szükséges. Nevezett további ellenőrzése érdekében javaslatot teszünk "figyelő" dosszié nyitására.

A csoport többi tagjai:

Dr. LEHEL ISTVÁN /: Magyarkanizsa, 1917. a: Bednár Szilárdka :/
egy. adjunktus, Szeged, Lenin krt. 27 sz. alatti lakost
töröljük a nyilvántartásból.

Dr. PÁLFI-BUDINSZKI ENDRE /: Budapest, 1902. a: Zákány Pálfi Margit :/
nyugdíjas főmérnök, többszörös háztulajdonos, Szeged,
Hunyadi J. sgt. 8/a sz. alatti lakos alapnyilvántartásban
marad.

Dr. BÖRCSÖK VINCZE /: Viskunhalas, 1925. a: Szécsi Julianna :/
középiskolai tanár, Szeged, Tárogató u. 1/c. sz. alatti lakos alap-
nyilvántartásban marad és javaslatot teszünk kizárására.

Dr. SZABÓ FERENC /: Orosháza, 1935. a: Jankó Julianna :/
levéltáros, Orosháza, Bethlen u. 4 sz. alatti lakost kutató nyilvántartásba vesszük.

A fentiek alapján Kérjük a Cs-704 "Fellazítók" fn. csoportdosszié megszüntetését engedélyezni.

/ Dr. Magyar József r. szds. /

/ Dán István r. százados
osztályvezető

K: 1 pl-ban.

K: Cs-704 d.

G: Szé. /

Nytsz: 562/774-1966.

/ Dr. Czene Mihály r. alezredes /
osztályvezető

TÖRTÉNETI HIVATAL
0 - 12554 / 3

000130

MAGYAR KÖZPONTI LEVÉLTÁR

1014 BUDAPEST I., HESS ANDRÁS TÉR 5.

POSTACIM: 1250 BUDAPEST, 1. PF. 16.

TELEFON: 160-963

Leveletszám: 1868/89

Dátum:

Tárgy: Bálint Sándor professzora
vonatkozó iratok kölcsönzése

Hiv. sz.: 20-1-180/1989.

Melléklet: 5 db irat, 27 folio ter-
jedelemben.

Tisztelt Rector Úr!

Fenti számú megkeresésére mellékelten visszavárólag megküldöm
az "UMKL-XIX-I-4-h-46598-1965" /11 folio/,

"UMKL-XIX-I-4-50144-1965" /6 folio/,

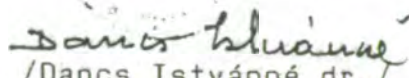
"UMKL XIX-I-4-51270" /5 folio/,

"UMKL XIX-I-4-aa-49735-65" /1 folio/,

"UMKL XIX-I-4-aa-49589-1965" /4 folio/

jelzetű levéltári iratokat.

Budapest, 1989. X. 31.

/Dancs Istvánné dr./
osztályvezető

DESUGYI MINISZTERIUM

VI.

Szefjezhető évben

sz. Erk. 196. sz. febr. 7.

Bér-és Munkaügyi Oszt.

Polinszky et. 11.10. 11.16. 11.22.

Andor egyetemi tanár fegyelmi

Határidő:
El. sz.: Ul. sz.:
Együttel elint. sz.:
Kapcsolatos sz.:
Letisztázta: Nézte:
Elküldés n.: Elküldte:
Kivezette: L.:
Máskolat és csatolási utasítás:

Polinszky et. kiadásával!
II-höz csat. az I. 2 példánya.

I.

Határozat

Bálint Sándornak, a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara tanárának ügyében 49589/1965. sz. indított fegyelmi eljárást megszüntetem.

I n d o k o l á s

Dr. Bálint Sándor a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 3444/1965. sz. határozatával a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara Néprajzi Tanszékén betöltött egyetemi tanári állása alól - a Munka Törvénykönyve 29. §./1/ bek. e/ pontja alapján öregségi nyugdíj jogosultság címén - 1966. január hó 31. napjával felmentette.

kml.

II.

Dr. Szabó Zoltán rektor elvtársnak,
Szeged,

Kellőkelten 2 példányban megküldöm dr. Bálint Sándor nyugdíjas egyetemi tanár fegyelmi ügyének megszüntetése tárgyában hozott határozatot. Kérem, hogy a határozatnak nevezett részére történő továbbításáról is gondoskodni sziveskedjék.

Budapest, 1966. évi február hó 7.

L. Kőrösi 22.

dávid

11.10. 11.16. 11.22.

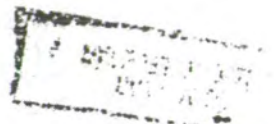
Polimay köral minin köralyn elenun!

Magmawelisin minin minin minin

magmawelisin minin minin minin

magmawelisin minin minin minin

Boat, 1965. XI. 17.

Kalman 400

46508/15

JÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM
REKTORI HIVATALA
SZEGED, DUGONICS TÉR 13.
Postafiók: 393 Telefon: 12-51, 12-53

49735/1965

ad 0011/1965.TÜK.

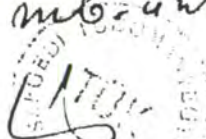
Tárgy: Bálint Sándor egyetemi
tanár fegyelmi ügyének
kivizsgálása.
Hiv.szám: 49735/1965.VI.
Melléklet: 2 drb.

Dr.POLINSZKY KÁROLY Elvtársnak,
miniszterhelyettes,
B u d a p e s t

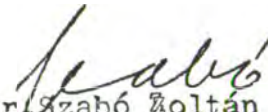
Miniszterhelyettes Elvtárs!

Fenti számra való hivatkozással tisztelettel felterjesztem dr.
Pólay Elemér fegyelmi eljárás vizsgálóbíztosának dr. Bálint Sándor
egyetemi tanár fegyelmi vizsgálatával kapcsolatos véleményem ja-
vaslatát.

S z e g e d, 1965. november 8.

Láncosné É. Int. megbízott
nemint. " "

Ajánlott!

Dr. Szabó Zoltán
akadémikus
rektor

151/6776

Dr. POLINSZKY KÁROLY Elvtársnak,
miniszterhelyettes
B u d a p e s t .

Miniszterhelyettes Elvtárs!

Az 1965. július 31. napján 49.735/1965. VI. sz. alatt kelt leirattal megbízást kaptam Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár ellen megindított fegyelmi eljárás keretében a vizsgálat lefolytatására. A vizsgálatot lefolytattam és annak eredményéről készítettem

véleményes javaslatomat

az alábbiakban terjesztem elő:

I. Dr. Bálint Sándor beismert vallomása, a József Attila Tudományegyetem rektora és személyzeti csoport vezetője által aláírt jellemzés, valamint a Szegedi Járásbíróság által B. VII. 1934/1965/2. szám alatt f. évi október hó 21. napján kelt és f. évi október hó 23. napján jogerőre emelkedett ítéletben foglaltak alapján Dr. Bálint Sándor terhére az alábbi tényállás állapítható meg:

Dr. Bálint Sándor 1964. év első felében hivatalos kiküldetésben volt az NSZK-ban. Erről az utjáról hazatérve szakmai munkákkal együtt néhány antimarxista, illetőleg társadalmi rendünk elleni izgatásra alkalmas sajtóterméket hozott magával Magyarországra. E sajtótermékek részben az NSZK-ban, részben Ausztriában szerzte be. E sajtótermékek közül Molnár Nagy László: Két világ között és Szász Béla: Minden kényszer nélkül című könyveket Dr. Pálffy-Budinszky Endre és Dr. Börcsök Vince szegedi lakosoknak, továbbá M. Gyilasz: Beszélgetések Sztálinnal c. könyvet nevezettek kivül még Geszvein Gyula szegedi lakosnak átadta elolvasás céljából.

Az Új Látóhatár c. Nyugaton megjelent antimarxista beállítottságú folyóirat IV. évfolyamának 5. számát Dr. Ferenci Imre szegedi lakosnak, Nyisztor Zoltán: 50 esztendő, valamint Leopold Antal: Csernoch János Magyarország utolsó hercegprimása c. munkáját Dr. Dévényi István szegedi lakosnak megmutatta, anélkül azonban, hogy az utóbbiaknak módot adott volna a kérdéses sajtótermékek elolvasására. A nevezettek azonban csupán belelapoztak.

Bálint Sándor a kérdéses sajtótermékeknek - előadása szerint azok propaganda célját tekintve - nem tulajdonított értéket és azokat olyan személyeknek adta kölcsön elolvasásra, akiket úgy ismert, mint akik államrendünkkel szemben lojális magatartást tanusítanak. Külön figyelmeztette őket, hogy a könyve-

ket "teljes diszkréció mellett" adja át olvasásra, illetőleg mutatja meg.

A fenti tényállás alapján a Szegedi Városi Járási Ügyészség f. évi szeptember hó folyamán bűnvádi eljárást tett folyamatba Dr. Bálint Sándor ellen. Az eljárás eredményeképpen a Szegedi Járásbíróság a fenti számú ítélettel bűnösnek mondotta ki Dr. Bálint Sándort egyrendbeli folytatólagosan elkövetett izgatásban /Btk. 127. §./1/ bek. b./ pont/ és ezért öt 6 hónapi szabadságvesztés büntetésre ítélte. A kiszabott szabadságvesztés végrehajtását azonban a bíróság 3 évi próbaidőre felfüggesztette. Az ítéletet a vádlott és védője, valamint az ügyész megnyugvással tudomásulvették, s így az f. évi október hó 23-án jogerőre emelkedett.

Dr. Bálint Sándor terhére a fegyelmi büntetés kiszabásával kapcsolatban súlyosító körülmény fennforogni nem látszik. Enyhítő körülményként látszanak értékelhetőnek az alábbiak:

Dr. Bálint Sándor ellen fegyelmi eljárás hosszú állami szolgálata alatt nem volt;

mind a vizsgálóbiztos, mind a bíróság előtt Dr. Bálint Sándor teljesen beismerő és teljes megbánást mutató magatartást tanúsított;

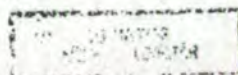
a nevezett a néprajz tudományának hatalmas tárgyi tudású művelője. Tudományos munkássága roppant gazdag. Különösen Szeged és vidéke néprajzának művelésében tájnyelvének kutatásában ért el tiszteletre méltó eredményt. Kétségtelen tény, hogy Szeged számára Dr. Bálint Sándor tudományos munkássága nagy érték;

mélyen vallásos, ennek ellenére oktatómunkájában semmi jelét nem adta annak, hogy hallgatóit a marxista világnézettel ellenkező világnézeti vagy politikai irányban kívánná befolyásolni.

II. A fent leírt tényállás a Munka Törvénykönyve 110. § /1/ bekezdésében foglalt fegyelmi vétséget kimeríteni látszik, mert a Járásbíróság ítéletében Dr. Bálint Sándor terhére jogerősen megállapított bűncselekmény elkövetése azt jelenti, hogy a nevezett, mint egyetemi tanár, egy szocialista ország egyetemének tanszékvezetője, munkaviszonyához nem méltó magatartást tanúsított.

III. Figyelemmel arra, hogy a nevezett a bíróság jogerős ítéletében izgatás bűncselekménye miatt mondotta ki bűnösnek, a fenti enyhítő körülmények ellenére is a nevezettel szemben a Munka Törvénykönyve 111. §-ának /1/ bekezdés e./ pontjában írt elbocsátás, mint fegyelmi büntetés látszik kiszabandónak.

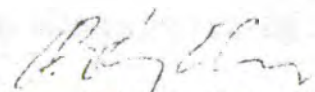
IV. Végül rögzíteni kívánom, hogy Dr. Bálint Sándor az ítélet meghozatala és jogerőre emelkedése közötti időben a Művelődésügyi Minisztertől munkaviszonyának megszüntetését kérte és azt, hogy a szükséges lépések nyugállományba való helyezése céljából tétessenek meg.

- 3 -

E kérvényt a József Attila Tudományegyetem rektora 237/1965. . Sz.cs. szám alatt f. évi november hó 4. napján a Művelődésügyi Minisztériumba pártolólag felterjesztette.

S z e g e d , 1965. november 7.

/ Dr. Pólay Elemér/
egyetemi tanár

a fegyelmi eljárás vizsgálóbiztosa

Mellékelve:

1. a Szegedi Járásbíróság B. VII. 1934/1965. II. sz. jogerős ítélete,
2. az 1965. július 20. napján kelt jellemzés
Dr. Bálint Sándor személyes meghallgatásáról
készült jegyzőkönyvet az 1965. szeptember 21.
napján kelt vizsgálóbiztosi jelentés egyik mel-
lékleteként már felterjesztettük.

VELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM

0144 sz. Ér. 1965 OKT 4

sz. Ér. 1965 OKT 4

sz. Ér. 1965 OKT 4

sz. Ér. 1965 OKT 4

sz. Ér. 1965 OKT 4

sz. Ér. 1965 OKT 4

sz. Ér. 1965 OKT 4

2189/65.Pt.

VI. osztály. Selejtehető évben

Határidő: X. 20. 16. 11. 1965

El. sz.: Ut. sz.: 11. 1965

Együttel elint. sz.: 11. 25.

Kapcsolatos sz.: 11. 25.

Letisztázta: X. 6. Nézte: X. 6. 11. 25.

Elküldés n.: 11. 25.

Kivezette: 11. 25.

Másolat és csatolási utasítás:

Másolat és csatolási utasítás:

sz. Ér. 1965 OKT 4

Dr. Wittman Tibor rektorhelyettes elvtársnak,
Szeged
Dugonics tér 13.

Hiv: tisztelettel 0011/1965. TUK számú feltenjesztésére dr. Bálint Sándor ügyében tett javaslatot egyetértek. A Munka Törvénykönyve jelenlegi rendelkezései szerint azonban a megindított fegyelmi eljárás nem

sz. Ér. 1965 OKT 4

Bálint Sándor

sz. Ér. 1965 OKT 4

függeszthető fel, hanem ha a tényállás teljes tisztázása bírósági eljárás eredményétől függ, a négyhetes lebonyolítási határidő ennek megfelelően meghosszabbodik. 1965. r. 24. §. / 14. cmt kapcsolatosan

Ha dr. Polay Elemér professzor javaslatára tekintettel tehát a fegyelmi ügyben jelenleg határozatot nem hozunk. Kérem azonban Rektorhelyettes elvtársat, hogy a büntető ítélet meghozataláról haladéktalanul tájékoztatni sziveskedjék. Természetesen Polay professzor vizsgálóbiztosi kötelezettsége erre is kiterjed, amely körülménytől Polay elvtársat tájékoztatni sziveskedjék.

B u d a p e s t , 1965. október 1.

10.2
11.27. 11. 25.

ÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM
REKTORI HIVATALA
SZEGED, DUGONICS TÉR 13.
Postafiók: 393 Telefon: 12-51, 12-55

Lélelmé e...
Ha az előző Pólay a. j. j. j. j.
éneke, akkor a jelen levélben
a kérésre...

1903/05. Pk
575/65-Tul.

0011/1965.TÜK.sz.

Tárgy: Dr. Bálint Sándor fegyelmi
ügye.
Melléklet: 1 db.

Dr. POLINSZKY KÁROLY Elvtársnak,
miniszterhelyettes,
B u d a p e s t

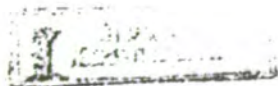
Meisel et

Miniszterhelyettes Elvtárs!

Dr. Pólay Elemér tanszékvezető egyetemi tanár, fegyelmi vizsgáló-
biztosnak hozzám továbbítás céljából megküldött átiratát tiszte-
lettel felterjesztem.

S z e g e d, 1965. augusztus 22.

Fodor
Dr. Fodor Géza
tud. rektorhelyettes

Dr. POLINSZKY KÁROLY Elvtársnak,
miniszterhelyettes,
B u d a p e s t

Miniszterhelyettes Elvtárs!

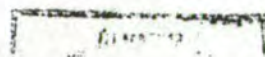
Az 1965. július 31. napján 49735/1965.VI.szám alatt kelt leirattal megbízást kaptam dr. Bálint Sándor egyetemi tanár ellen megindított fegyelmi eljárás keretében a vizsgálat lefolytatására. A leirat folyó évi augusztus 15-ét jelölte meg javaslatom megtételének végső határidejéül. A megbízás kézhezvétele után azonnal érintkezésbe léptem a Csongrád megyei Rendőr-főkapitányság politikai osztályának vezetőjével, aki közölte, hogy a dr. Bálint Sándorral kapcsolatos ügy iratait pillanatnyilag nem tudja rendelkezésre bocsátani, mert a felső belügyi szervek ez ügyben még nem foglaltak állást. Ezért távbeszélőn bejelentettem dr. Heisel János minisztériumi főosztályvezető elvtársnak, hogy megbízatásomat a fenti határidőre teljesíteni nem tudom. Ő ugyancsak távbeszélőn dr. László Tivadarné főelőadó útján a fenti határidőt folyó hó 25. napjáig meghosszabbította.

Ma, augusztus 22-én újból érintkezésbe léptem a Politikai Osztály vezetőjével, aki ismét azt a tájékoztatást adta, hogy az ügy irataiba most sem tud betekintést biztosítani számomra, mert a felettes belügyi szervek mindezekéig még nem foglaltak állást az ügyben. Ilyen módon a meghosszabbított határidőt sem tudom jelentősen elkészítésénél betartani. Kérem, szíveskedjék ezt tudomásul venni.

A Politikai Osztály vezetője egyébként ígéretet tett arra nézve, hogy mihamarabb lehetőség nyílik arra, hogy az iratokba betekintést nyerjek, erről rögtön értesíteni fog.

Tisztelettel felhívom Miniszterhelyettes Elvtárs figyelmét a 9/1964./XII.24./ MMH.sz.rendelet 24.§-ának alábbi

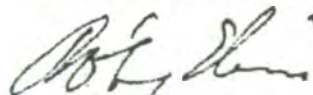
49735/1965.VI. 104/65

rendelkezésre: "A fegyelmi eljárást megindításától számított 4 héten belül be kell fejezni. Ha a tényállás teljes tisztázása hosszadalmas vizsgálatot igényel, vagy munkaügyi döntőbizottsági, bírósági, illetőleg hatósági vizsgálat eredményétől függ, a határidő ennek megfelelően meghosszabbodik. Tekintettel arra, hogy a fegyelmi eljárás alá vont dr. Bálint Sándor abban a hiszemben van, hogy az ellene indított eljárás 4 hét alatt befejeződik, szükségesnek látszanék számára a Miniszterhelyettes Elvtárs részéről egy olyan értesítés kibocsátása, mely szerint miután a tényállás teljes tisztázása hosszadalmas vizsgálatot igényel, az eljárás a fent idézett rendelet 24.§-ában jelzett 4 hét alatt be nem fejezhető, s így az eljárás határideje a vizsgálat lezárásáig idejének megfelelően meghosszabbodik.

S z e g e d, 1965. augusztus 22.

Tisztelettel:

/Dr. Fölgy Elemér/
tanszékvezető egyetemi tanár,
fegyelmi vizsgálóbiztos

Z. n. 11. 11. 11.

Jegyzőkönyv

Készült Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár ellen izgatás bűncselekményének gyanúja miatt indított fegyelmi ügyben 1965. szeptember hó 21. napján d.e. 10 órakor Szegeden a József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Római Jogi Tanszékén. /Lenin krt. 54. II.em./

Jelen voltak:

Dr. Pólay Elemér vizsgálóbiztos
Horváth Istvánné jegyzőkönyvvezető

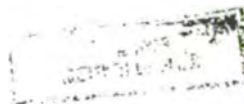
Dr. Bálint Sándor

A vizsgálóbiztos Dr. Bálint Sándor elé tárja a külön íven szövegezett /1./ alatti melléklet/ feljegyzésben foglalt tényállást.

Dr. Bálint Sándor 62. éves, szegedi születésű és szegedi lakos, egyetemi tanár előadja: A velem közölt tényállás általában megfelel a valóságnak, azonban az Új Látóhatár c. folyóirat inkriminált számát, továbbá Nyisztor Zoltán és Leopold Antal könyvét nem adtam át olvasás céljából Dr. Ferenczi Imrének, illetőnek Dr. Dévényi Istvánnak, csupán megmutattam azokat. A nevezettek belelapoztak, de elolvasásra nem volt módjuk.

Előadni kívánom még, hogy az említett sajtótermékeket nem mind az NSZK-ból, hanem részben Ausztriából hoztam be 1964. év folyamán. A kérdéses könyvek átadása, ill. megmutatása a nevezett személyeknek kivétel nélkül 1964. nyarán történt.

Az inkriminált könyveknek komoly értéket nem tulajdoníthattam, mert propaganda céllal íródtak. Az izgatás vádjában nem érzem bűnösnek magamat, miután közvetlen barátaimtól lévén szó, akiket igen komoly, államrendünk iránt hűséges embereknek ismertem, bizalommal adtam át nekik a könyveket, teljes diszkréció mellett. Szándékomban tehát semmiképpen sem irányult arra, hogy a könyvek tartalmát tübben megismerjék. A vizsgálóbiztos által közölt könyveket a közölt személyeken kívül senki másnak nem mutattam, tartalmukról senkivel nem beszéltem, a nevezetteken kívül.

Bálint Sándor a továbbiakban előadja, hogy: emberi magatartással, oktató-kutató munkával mindig népidemokráciánkat kívántam szolgálni, és mindenféle ellenséges szándék távol állt tőlem.

Vizsgálóbiztos a vallomást felolvassa Dr. Bálint Sándor előtt.

Dr. Bálint Sándor kijelenti, hogy vallomása jól van felvéve.

Bálint Sándor

Dr. Bálint Sándor kéri a jegyzőkönyv egy példányának részére való átadását.

A jegyzőkönyv harmadpéldánya Dr. Bálint Sándor részére kiadatott.

Jegyzőkönyv feltárás után aláíratott.

Kmft.

Pólay Elemér
Dr. Pólay Elemér
vizsgálóbiztos

Horváth Istvánné
Horváth Istvánné
jegyzőkönyvvez.

1. sz. mell.

F e l j e g y z é s

a Szegedi Városi-Járási Ügyészség által dr. Bálint Sándor ellen izgatás büntette miatt B. 11.728/1965. sz. alatt folyamatba tett bűnügy iratai alapján a Csongrád megyei Fő-
ügyész által alulírott vizsgálóbíró részére f. évi szeptember hó 20. napján a nevezett hivatalos helyiségében /Főügyészség/ tett szóbeli tájékoztatásról.

Dr. Bálint Sándor az 1964. év folyamán az NSZK-ban volt hivatalos kiküldetésben. Erről az utjáról magával hozta

Molnár Nagy László: Két világ között Nagy Imre útja,
Szász Béla: Minden kényszer nélkül c. könyveket, amelyeket Dr. Pálffy-Budinszky Endre és Dr. Börcsök Vince szegedi lakosoknak elolvasás céljából kölcsön adott.

Magával hozta továbbá külföldi utjáról

Gyilasz: Beszélgetések Sztálinnal c. könyvet is, amelyet az előbbi két személynek, valamint Geszvein Gyula szegedi lakosnak adott át ugyancsak az említett céllal.

Emellett az Új Látóhatár c. Nyugaton megjelent színtén antimarkista beállítottságú folyóirat IV. évfolyamának 5. számát Dr. Ferenczi Imre szegedi lakosnak,

Nyisztor Zoltán: Ötven esztendő c. munkáját, valamint

Leopold Antal: Csernoch János Magyarország utolsó hercegprímása c. munkáját pedig Dr. Dévényi István szegedi lakosnak adta át elolvasás céljából.

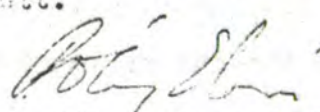
A fenti könyvek, illetve sajtótermékek valamennyien társadalmi berendezkedésünkkel szemben izgató tartalmuk.

+ + +

A Csongrád megyei Főügyész külön közölte a vizsgálóbíróval, hogy Dr. Bálint Sándor ellen még f. évi szeptember hó folyamán vádiratot fog a fenti tényállás alapján a Szegedi Városi-Járási Ügyészség benyújtani.

Egyéb tényállási vagy eljárási természetű közlést a Főügyész a vizsgálóbíró részére nem tett.

Szeged, 1965. szeptember 20.

Dr. Pálffy-Budinszky Endre
vizsgálóbíró

szüntetéséről külön intézkedem.

Budapest, 1966. január hó 5.

Mayer Károly
l. Dornó
I. 11.

l. Zsig I. 11.

K/I. 13
J. 13

ÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM

REKTORI HIVATALA
SZEGED, DUGONICS TÉR 13.
Postafiók: 393 Telefon: 12-51, 12-55

237/1965. Sz.Cs.

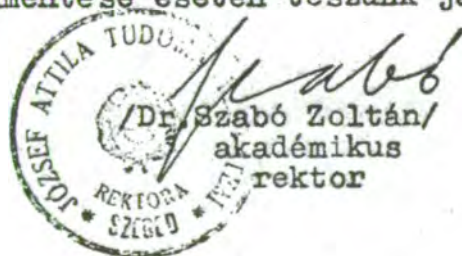
MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM
TUDOMÁNYEGYETEMI ÉS PEDAGÓGUSKÉPZŐ FŐOSZTÁLY

B U D A P E S T

Mellékelten felterjesztem dr. Bálint Sándor egyetemi tanár, a Bölcsészettudományi Kar Néprajzi tanszéke vezetőjének kérését, amelyben egészségi állapotára való hivatkozással nyugállományba való helyezését kéri.

A Bölcsészettudományi Kar dékánja, a kérelem elfogadását javasolja. Magamrészéről a Kar javaslatával egyetértek. A Néprajzi tanszék vezetésére Bálint Sándor felmentése esetén teszünk javaslatot.

Szeged, 1965. november 3.

Művelődésügyi Miniszter Urnak.

B u d a p e s t .

Kérelme:

Dr. Bálint Sándor szegedi egyetemi
tanárnak /Szeged, Tömörkény u. 2/b/

nyugállományba való
helyezése iránt.

Miniszter Ur!

Alulírott tisztelettel kérem nyugállományba való helyezésemet. Kérésem indokolására az alábbiakat adom elő:

egészségi állapotom az utóbbi időben erősen megrendült. Idegkimerülésben szenvedek, s emellett hallásom is jelentős mértékben romlott, s ez oktatói feladataim ellátásában is erősen akadályoz.

Tisztelettel előadom, hogy 35 éves állami szolgálati idővel rendelkezem /1930. szeptember 1. napjától/, 62 éves vagyok /1904. augusztus 1. napján születtem/, s így a teljes nyugdíjjogosultság előfeltételeivel rendelkezem.

Bzegeđ, 1965. október hó 25. napján.

Tisztelettel:

Bálint Sándor
/Dr. Bálint Sándor/
egyetemi tanár

REKTORI HIVATALA
SZEGED, DUGONICS TÉR 13.
Postafiók: 393 Telefon: 12-51, 12-55

2014-23/1965.R.sz.
Előadó: Dr. Papp Zoltán

Tárgy: Dr. Bálint Sándor
professzor kérelme
Melléklet: 1 drb.

MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM
Tudományegyetemi és Pedagógusképző Főosztálya,
B u d a p e s t

Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár kérelmét állása
lőp... csatoltan tisztelettel...

S z e g e d, 1965. szeptember 30.

Dr. Fodor Klára
tud. rektorhelyettes

medi Nyomda V. 5-65

II. személyi írtat!
Kérem a beosztásom
változtatását 40.580/1965. sz.
előírt csatolással.
[Signature]
X/8.

Művelődésügyi Minisztérium	
oszt.	székhely
50694	
ÉRKEZET 1965 OKT. 2	
Leírta	
Olvasa	
Nézte	
Postázta	
Nívazette	
Elhelyezte	
Szűrtetve	

II
L-ny
crak: 50144/65
12.

Alat... titelt...

Kérem a beosztásom
1966. jan. 31-ét utolsó
előírt
l: 51270/1965.

Lára néle me'nyet, megé
Ferenc Győző el!
1965. X. 7. Lára 9/a
1966. X. 12. Lára
[Signature]
[Stamp]

Ilku Pál
művelődésügyi miniszter urnak

B u d a p e s t

Miniszter Ur!

Az izgatás vádja miatt megindított bünvádi eljárás következményeként a Művelődésügyi Minisztérium 49589/1965. VI. számú intézkedésével fegyelmi vizsgálatot indított, és állásomból 1965 július 24-i hatállyal felfüggesztett.

Ügyem törvényes ítélettel még nem zárult le. Nyilvánvaló, hogy addig az oktatás munkájában sem vehetek részt. Ugy vélem, helyes dolog az ellenem emelt vád tisztázásáig, illetőleg ítélethozatalig tisztelettel ideiglenes szabadságot kérnem.

Kutatómunkámat tovább folytatom.

Tisztelettel

Szeged, 1965 szeptember 21.

Bálint Sándor
Dr. Bálint Sándor
egyetemi tanár

Betétív az 50.691/1965.VI. számú ügyirathoz

Bér- és Munkakövi Osztály.

Az ügyre vonatkozó véleményünket az alábbiakban közöljük.

A Munka Törvénykönyve végrehajtási rendelete /M.V./ 178.§-ának rendelkezései szerint a dolgozó a fegyelmi eljárás során állásától legfeljebb négy hét tartamára függeszthető fel. Ha e négy hét elteltével nincs jogerős fegyelmi határozat, akkor az érdekelte munkába kell állítani.

Az adott esetben a kért rendkívüli szabadság engedélyezése - a folyamatban levő büntető eljárásra tekintettel - indokolatlan, illetve méltánytalan volna.

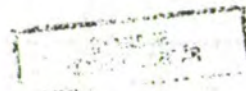
Ha az eljárás alá vont egyetemi tanár munkába állítása nem kívánatos, akkor más munkakörbe történő áthelyezése iránt kell intézkedni. Figyelemmel a vizsgálóbiztos jegyzőkönyvében foglaltakra, meg kellene vizsgálni azt is, hogy az áthelyezés a fegyelmi eljárásnak a büntető eljárástól független lefolytatásával, fegyelmi határozattal megoldható-e.

az ügyiratot további intézkedés végett visszaküldjük

a Tudományegyetemi Osztálynak.

Budapest, 1965. október 18.

U. Cs. [illegible]
X. 18.
K. [illegible]
X. 18.

4146-210-2-4-00-54270/17

1758/411

(160/65)

IVÉLŐDESUGYI MINISZTERIUM

49735 sz. Erk. 196 1965 JUL 29

El. sz.: Ut. sz.:
 Határidő:
 Együttel elint. sz.:
 Kapcsolatos sz.:
 Letisztáztá: Nézte:
 Elküldés n.: Elküldte:
 Kivezette:
 Másolat és csatolási utasítás:
 Polinszky elvtárs kiadásával.
 III. 'hr ar 7 - n vialandó.
 Leiras

GY: Bálint Sándor fegyelmi ügyben vizsgálóbiztos kirendelése.

I. Dr. Pólay Elemér egyetemi tanár elvtársnak,
 Szeged.
 Lenin krt. 54.

egyetemi tanár

Értesitem Professzor Elvtársat, hogy dr. Bálint Sándor/ellen fegyelmi eljárást indítottam. A Csongrádmegyei Rendőrfőkapitányság Politikai Osztálya ugyanis arról értesített, hogy nevezett ellen a BTK 127. §. /1/bekezdés b/ pontjába ütköző; izgatás bűntett elkövetésének gyanúja miatt nyomozás indított.

A fegyelmi ügy kivizsgálásával Professzor Elvtársat bízom meg. Kérem, hogy a szükséges vizsgálatokat lefolytatni és javaslatát augusztus 15-ig megtenni sziveskedjék.

Kml.

II. dr. Bálint Sándor egyetemi tanár
 Szeged

Értesitem Önt, hogy fegyelmi ügyének kivizsgálásával dr. Pólay Elemér egyetemi tanárt bízom meg.

Kml.

III. dr. Szabó István rektor elvtársnak,
 Szeged.
 Dugonics ter 13.

Értesitem Rektor Elvtársat, hogy dr. Bálint Sándor egyetemi tanár fegyelmi ügyének kivizsgálásával dr. Pólay Elemér egyetemi tanárt bízom meg.

Egyben mellékelten megküldöm dr. Pólay Elemér részére készített meg-

szíri kules

Bálint Sándor

44.7 - 5419 Pártia ny. (o)

~~bizt.~~levelet és ^a dr. Balint Sándor ^{kar} részére ^{való} készített értesítést.

B u d a p e s t, 1965. július 29.

László

l. *[Signature]* VII. 29.

l. Z. *[Signature]* VII. 30.

V. VII. 30
[Signature]

Pélag el-sat megáll a problémán, hogy
augusztus 25-én ke költői fel a problémát.

III. S.

László

VELŐDESUGYI MINISZTERIUM

9589 sz. Erk. 1965. júl. 21.

Előtt:

Adás előtt: előadó: dr. Balint Sándor VII. 26

Adás után: ↓ 5! az: dr. Balint Sándor

Írány sz. és kelte:

Dr. Balint Sándor egyetemi tanár fegyelmi ügye.

1652/65. P. P., 30. 1965

osztály.

Selejteztető évben

Határidő:

El. sz.: Ut. sz.:

Együttel elint. sz.:

Kapcsolatos sz.:

Letisztáztá: Nézte: Olvasta:

Elküldés n.: Elküldte:

Kivezette: I.:

Másolat és csatolási utasítás:

Polinszky et. kiadásával:

II. höz csatolandó az I. másolata.

ccp. op. 12. 13.

Előzetes

I. Dr. Balint Sándor egyetemi tanár
S z e g e d .

=====
Dugonics tér 13.

Ön ellen a Munka Törvénykönyve 110. § (1) bekezdésében foglaltak alapján büncselekmény elkövetésének gyanúja miatt fegyelmi eljárást indítok. A fegyelmi eljárás időtartamára az 13. V. 173. §-ában értelmezésben állásától felfüggesztetem.

Knl.

II.

Dr. Szabó Zoltán rektor elvtársnak,
S z e g e d

=====
Dugonics tér 13.

Mellőkelten megküldöm dr. Balint Sándor egyetemi tanár ellen fegyelmi eljárást elrendelő határozatomat. Kérem, hogy az abban foglaltakat tudomásul venni és a határozat kézbesítéséről gondoskodni sziveskedjék.

Budapest, 1965. július 24.

dr. Balint

l. u. 7. 24.

minden f. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Írta kules

1. Balint Sándor

3 - 64.7 - 5419 Pátria ny. (6)

0011/1965. T.Ü.K.sz.

MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM

Tudományegyetemi és Pedagógusképző Főosztály
Dr. Kovács Ferenc osztályvezető Elvtárs részére,

B u d a p e s t

Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár ellen indított nyomozással kapcsolatban jelentésemet az alábbiakban teszem meg:

Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár ellen folyamatba tett eljárásról először dr. Kocsondi András párttitkár helyettől értesültem, akivel Sipos Géza, a Városi Pártbizottság titkára közölte, hogy dr. Bálint Sándor ellen a Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság Politikai Osztálya izgatás büntettének gyanúja miatt eljárást indít. Kocsondi elvtárs közölte ugyanakkor velem azt is, hogy ezen tényről senkit sem értesíthetek mindaddig, amíg erről hivatalos átiratot nem kapok.

1965. július 15-én csütörtökön délután dr. Kelemen Miklós, a Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság vezetője és Czene Mihály rendőralezredés, a Politikai Osztály vezetője megjelentek nálam és közölték, hogy dr. Bálint Sándor egyetemi tanár ellen izgatás büntettének gyanúja miatt eljárást indítanak. Kértem őket, hogy erről az egyetem rektorát írásban értesítsék. Egyben kértek, hogy az írásbeli értesítés közbevétele után tegyek jelentést a főhatóságnak.

Mai napon délután 3 órakor kaptam kézhez a Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság Politikai Osztályának I.sz. mellékletben közölt átiratát. Ugyancsak a mai napon kaptam kézhez a Bölcsészettudományi Kar dékánhelyettesének a II.sz. mellékletben foglalt átiratát.

A két átiratot tisztelettel felterjesztem.

S z e g e d, 1965. július 20.

Dr. Fodor Géza
rektorhelyettes

1.sz. melléklet

Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztálya

Tárgy: Dr.Bálint Sándor egyetemi tanár
ellen indított nyomozásról érte-
sítés.

József Attila Tudományegyetem rektorának,
S z e g e d

A Be. 115. §. 4. bek. alapján értesitem, hogy dr.Bálint Sándor /Szeged,
1904. aug. 1. a.: Kónya Anna/ egyetemi tanár, Szeged, Tömörkény u.2/b.
sz. alatti lakos ellen a BTK 127.§. 1. /bek. b./ pontjába ütköző izgatás
büntettének gyanuja miatt nyomozást indítottam.

Szeged, 1965. július 14.

P.H.

Czene Mihály r.alezr.
osztályvezető

A másolat hitelélül:

Szeged, 1965. július 14.

kiadó

Másolat

Csongrád megyei Rándórfőkapitányság

Politikai Osztálya

Szeged

Tárgy: Dr.Bálint Sándor egyetemi tanár
ellen indított nyomozásról értesítés.

József Attila Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar dékánjának,

S z e g e d

A Be. 115.§. 4. bek. alapján értesitem, hogy Dr.Bálint Sándor /Szeged,
1904. aug. 1. a: Kónya Anna/ egyetemi tanár, Szeged, Tömörkényi u.2/b.
szám alatti lakos ellen a Btk. 127. §. 1/ bek. b' pontjába ütköző izgatás
büntettének gyanuja miatt nyomozást indítottam.

A be. 97.§. alapján megkeresem Címet, hogy dr.Bálint Sándor munkaviszonyának
időtartamáról, beosztásáról, kereseti jövedelmi viszonyáról, pedagógiai és
tudományos munkájáról fenti hatóságot soronkívül értesítse. Továbbá értesí-
tést kérek arról, hogy dr.Bálint Sándor ellen volt-e fegyelmi eljárás,
ha igen az erre vonatkozó iratok másolatát is kérem mellékelni, illetve ju-
talomban , dicséretben, kitüntetésben részesült-e?

Szeged, 1965. július 14.

Czene Mihály s.k.
r. alezredes,
osztályvezető.

Ajánlott!

Cím s.k.felbontására

A másolat hiteléül:

Szeged, 1965. július 20.

kiadó

melyek a szocialista társadalmi berendezéssel szembeni gyűlölködő, izgató kitételeket tartalmaznak.

Terhelt a müncheni pályaudvaron megvásárolta az Uj Látóhatár c. folyóirat 6. évfolyamának 5. számát. E kiadványban lévő kitételek is alkalmasak voltak a szocialista társadalmi berendezéssel szembeni gyűlölet felkeltésére.

Terhelt a fentiekén kívül egyéb kiadványokat is beszerezett és tartott lakásán, melyekben ugyancsak a gyűlölet felkeltésére alkalmas szövegrészek voltak. Így pl. a lakásán tartotta Köhnelt - Leddihn Erik: Jezsuiták, nyárspolgárok, bolsevikok c. könyvét, Budapesten már meg nem állapítható személytől ajándékba kapta a Katolikus Szemle c. folyóirat 1961.XIII. évf. első számát. Ugyancsak Budapesten a Művészet c. folyóirat szerkesztőségében egy ismeretlen személytől kapta ajándékba a Magyar Híradó 1964.szept. 1-1 számát. Mindkét kiadvány külföldön magyar nyelven megjelent sajtótermék,

Terhelt a fenti izgató sajtótermékeket baráti körben olvasásra adta.

Igy Molnár-Nagy: Két Világ közt Nagy Imre utja, továbbá Vinczent Savarius: Minden kényszer nélkül, c. könyveket dr. Pálfi-Budinszky Endrének és dr. Börcsök Vincének adta át.

Milován Gyilasz:Beszélgetések Sztalinnal c. könyvét ugyancsak dr. Pálfi-Budinszky Endrének és dr. Börcsök Vincének valamint Geszwein Gyulának adta át olvasásra.

Terhelt lehetővé tette azt is, hogy a lakásán tartott izgató tartalmu sajtótermékek mások is elolvassák, azok tartalmát megismerjék.

Igy dr. Ferenczi Imre:az Uj Látóhatár c. folyóiratot, dr. Dévény István pedig Násztor Zoltán :. Ötven esztendő, és Leopold Antal:Csernoch János,állékezés Magyarország utolsó hercegprimására,c.könyveket olvasta.

A fenti sajtótermékek olyan szövegrészeket tartalmaztak, amelyek alkalmasak a szocialista társadalmi berendezkedés elleni gyűlölet felkeltésére, és ezek közül egyesek gyűlölködő, uszító hangnemben íródtak.

Igy pl.Molnár-Nagy László: Két világ közt Nagy Imre utja c. könyve az 1956-os ellenforradalmat a magyar nép szabadságharcának tartotta és a kiadvány ezt a kérdést fejtegette. A Magyar Népköztársaság társadalmi berendezkedése illetve általában a szocialista társadalmi berendezkedés elleni gyűlölet felkeltésére alkalmas szövegrészeket tartalmaz Vinczent Szavarius és Milován Gyilasz könyve is.

Az Uj Látóhatár című folyóiratban Virágh Zoltán emigráns író" a kórház lakója" c. cikke az 1956-os ellenforradalmat dicsőíti és állítja példaképpen.

Nyisztor Zoltán: Ötven esztendő c., 1962-ben Bécsben kiadott könyve olyan kitételeket tartalmaz, hogy Magyarországon nincs szabadság, nincs elméleti lehetőség ilyen munka megírására, vagy pl.ilyen szövegrészt tartalmaz, hogy "Az a hatalmas pénzösszeg, amit a magyar

katolikusok akkori-teherbíróképességét tekintve valóságos munkaerő-tőke volt, a kommunista rablók zsákmánya lett.

Terhelt cselekményének motivációját az 1950- től vezetett és a lefoglaltakra került naplójegyzetek tükrözik. Ebből kitűnik a terheltnek a Magyar Népköztársaság szocialista társadalmi berendezkedésével ellentétes, azzal szemben gyűlölködő politikai beállítottsága.

A terhelt legitimista beállítottságu helyes államformának a királyságot tartotta, melyről Tunyoghy Csapó Jánossal többször beszélt.

Dr. Bálint Sándor terhelt kispraszti családból származik, szüleinek egyetlen gyermeke volt. A Szegedi Egyetemen 1927- ben szerzett tanári oklevelet később a tanítóképző tanára lett. 1940- őszétől került a szegedi Tudományegyetemre, 1947- ben kapott egyetemi tanári kinevezést. 1945 folyamán belépett a demokrata néppártba, 1945- 48 között ennek a pártnak országgyűlési képviselője is volt, majd mandátumáról lemondott. 1951- 56- között az egyetemi tanári kinevezését megvonták, és csak 1956. decemberétől adott újra elő az egyetemen. Ez időponttól kezdve a szegedi József Attila Tudományegyetem bölcsészkarán tanszékvezető tanár. 1962- ben a néprajz tudományban kandidátusi fokozatot ért, el. Jelenleg a Tudományok Doktora elnyerése céljából tudományos kutatómunkát folytat. A József Attila tudományegyetem közlése szerint terhelt visszavonultan él, az egyetemen politikai és társadalmi aktivitást nem fejt ki.

A cselekmény megállapítható és bizonyítható a nyomozás során lefoglalt sajtótermékek, a kihallgatott tanúk vallomása és a kihallgatott terhelt beismerő vallomása alapján.

A nyomozás során bűnügyi költség nem merült fel. *Ab. 11. 10. 24. 1965. 11. 10. 24.*

Indítványozom, hogy a Járásbíróság a jövőben felmerülő bűnügyi költség megfizetésére a Be 316 §.1/bek. alapján a terheltet kötelezze.

Indítványozom, hogy a járásbíróság a nyomozás során lefoglalt és a bűnjeljegyzék 7.10.13.15.16. tétele alatt szereplő kiadványok lefoglalását a Be 149 §. 1/bek. alapján szüntesse meg, és azokat a Be 150 §. 1/bek. értelmében dr. Bálint Sándornak adja ki, míg a bűnjeljegyzékbe szereplő további sajtótermékek és egyéb iratok elkobzását a BTK 63 §.1/bek. a/ p. ja alapján kobozza el, mivel azok vonatkozásában részben a terhelt izgatást követett el, részben pedig azok az izgatás tárgyai lehetnek.

Bejelentem, hogy a tárgyaláson részt veszek.

Indítványozom, hogy a járásbíróság a tárgyalásra dr. Komáromy István meghatalmazott védőt idézze meg.

Az eljárásra a Be 46 § és 49 §.1/bek. értelmében a szegedi Járásbíróságnak van hatásköre és illetékessége.

A tárgyalásra a névjegyzékben feltüntetett személyek megidézését indítványozom.

SZEGED, 1965. szept. 24.

Dr. Vass István
vj. vezető ügyész h.

N é v j e g y z é k:

- ✓1./ Tereltet a benti címről.
- ✓2./ Védőként dr. Kormányos István ügyvéd 4 sz. DMK.
- ✓3./ Tanuként dr. Börcsök Vince Szeged, Tárbátó u. 1/c.
- ✓4./ dr. Ferenczi Imre " " 4.
- 5./ dr. Szabó Ferenc " Pulcz .31/a.
- ✓6./ Javass Géza Dezső Szeged, . ttila u. 1.
- ✓7./ dr. Tóváry István Szeged, Beloiannisz tér 3.
- 8./ Geszwein Gyula " Ságvari E. u.3.
- ✓9./ Tunyoghy Csapó János Szeged, Kossuth L. út.5.
- ✓10./ Pálffy Budinszky Endre Szeged, Hunyady út.12.
- ✓11./ Tóth Béla Szeged, Tolbuhán út.34
- 12./ dr. Lökös Zoltán Szeged, Bocskay u.6.

Járásbírósnak,
SZEGED.

a különválasztott 30 oldal terjedelmű rész kivételével - ugyancsak a vádlottnak rendeli a bíróság kiadni.

Viszont elkobozni rendeli a bíróság a következő bűnjeleket:

A bűnjeljegyzék 1. tétele alá felvett Molnár Nagy: Két Világ közt, a bűnjeljegyzék 2. tétele alá felvett Milovan Gyilasz: Deszélgetések Sztálinnal, bűnjeljegyzék 3. tétele alá felvett Vincent Savarius: Mindenkenyszer nélkül, a bűnjeljegyzék 4. tétele alá felvett Münhelt: Jezsuiták, nyárspolgárok, bolsevikok, az 5. tétele alá felvett Szabó Ferenc: Világnézetek Harca, a 6. tétel alá felvett Nyisztor Zoltán: Ötven esztendő, a 8. tétel alá felvett Leopold Antal: Csernőh János című könyveket. Továbbá elkobozni rendeli a bűnjeljegyzék 9. tétele alatt feltüntetett Magyarország, Európa, kereszténység, a bűnjeljegyzék 11. tétele alá felvett Új Látóhatár, a bűnjeljegyzék 12. tétele alá felvett Katolikus Szemle, a 14. tétel alá felvett Ahogy lehet, a 17. tétel alá felvett Új Európa című folyóirat feliratu sajtótermékek lefoglalt példányait. Elkobozni rendeli továbbá a bíróság a bűnjeljegyzék 18. tétele alá felvett kézírásos naplójegyzékek közül a különválasztott 30 oldal terjedelmű részt, a 19. és 20. tétel szám alá felvett kettő darab levelet, a 20/a. tétel szám alá felvett Magyar Híradó című folyóiratot, a 21. tétel szám alá felvett Milovan Gyilasz: Új Osztály című könyvet, és a 23. tétel szám alá felvett összesen 7 darab nyomdai uton, gépirással vagy sokszorosítással előállított röplapokat, illetve napilapot.

I N D O K O L Á S :

Dr. Bálint Sándor 1927.-ben tanári oklevelet szerzett, majd a Szegedi Tudományegyetemen dolgozott különböző beosztásokban. 1947.-től kezdve jelenleg is egyetemi tanár, közben azonban 1951.-és 1956.között nem adott elő az egyetemen. 1945.és 1948.között a Demokrata Néppárt tagja, majd Országgyűlési képviselője volt.

1962.óta kandidátus tudományos fokozattal rendelkezik, jelenleg a tudományok doktora cím elérése érdekében folytat elkövetőmunkát. Nagyszámu nyomtatásban megjelent alkotása közül legjelentősebbek a Szegedi Szótár, Szeged városa, a Szegedi Paprika című könyvek. Terhelt 1964.év májusában tudományos kongresszuson jelent meg a Németh Szövetségi Köztársaság területén. Ez alkalommal részben külföldön, élő ismerősétől, ajándékozás útján, részben pedig vásárlás útján különböző olyan könyveket és sajtótermékeket szerzett meg, melyek tartalma részben vagy egészen alkalmas a Magyar Népköztársaság, illetőleg annak államrendje ellen gyűlölet keltésére.

Ezek közül a megszerzett könyvek közül 1964.junius és 1965.juniusa között közelebbről pontosan már meg nem állapítható időpontban, a vele

B.VII.1934/1965/2.szám.

közeli ismeretségben, illetve a személyes barátságban lévő személyek közül az alább felsorolandó könyveket elolvasásra átadta.

Dr.Pálfi-Budinszky Endrénak átadta Molnár Nagy: Két Világ Közt, valamint Milovan Gyilas: Beszélgetések Sztálinnal című könyvét.

Dr.Börösök Vince részére ugyancsak Molnár Nagy: Két Világ Közt és Milovan Gyilas: Beszélgetések Sztálinnal című könyvét adta át.

Geszwein Gyulának Milovan Gyilas: Beszélgetések Sztálinnal című könyvet adta át.

Dr.Pálfi-Budinszky Endrénak, dr.Börösök Vincénak és Geszwein Gyulának azzal a meghagyással adta át a könyveket, hogy személy szerint az ő részükre adja át, tehát azt más személy részére ne adják tovább, illetve a könyv átadását és egyáltalán annak elolvasását "kezeljék" diszkrétan", vagyis fordítsanak gondot arra, hogy más személyek a könyv átadásáról tudomást ne szeresszenek, illetve más személyek kezébe ezek a könyvek ne kerüljenek.

Dr.Dévény István részére átadta Nyisztor Zoltán: Ötven esztendő, valamint Lepold Antal: Csernoh János című könyvét. Dr.Dévény István figyelmét felhívta arra, hogy az úgy "diszkrétan kezelendő" mégis azzal a kiegészítéssel, hogy Hegedüs Antal nevű személynek Dr.Dévény István a könyvet tovább adhatja, de kizárólag az említett Hegedüs Antalnak.

Dr.Ferenczi Imrével való beszélgetés közben terhelte mondotta, hogy rendelkezik az Új Látóhatár című folyóirat egy példányával, Dr.Ferenczi Imre amikor terhelte egy alkalommal lajósán felkereste, megtalálta ezt a folyóiratot és átlapozta.

A bíróság a fenti tényállást a következő bizonyítékok alapján állapította meg:

A terhelte személyi körülményeire vonatkozóan a megállapítottakkal egyezően adta elő vallomását, azzal mindenben megegyezik a József Attila Tudományegyetem rektora által adott jellemzés, mely a nyomozati iratok 122.lapszáma alatt fekszik el.

A cselekményre vonatkozólag dr.Bálint Sándor a nyomozás kezdetétől teljes beismerő vallomást tett, Beismerő vallomásával dr.Pálfi-Budinszky Endre, dr.Ferenczi Imre, dr.Dévény István tanúk vallomása mindenben megegyezik.

Dr.Börösök Vince tanu azt vallotta, a felhívott könyvek közül

egyet sem olvasott, illetve dr. Bálint Sándor az ő részére a jelen ügyben szereplő könyvek és sajtótermékek közül semmit sem adott át.

Dr. Börcsök Vince tanu vallomásaival szemben a bíróság a terhelt önmagát is terheli beismerő vallomását fogadta el, mivel a vádlott vallomását egyéb vonatkozásokban egyező adatok támasztják alá, dr. Börcsök Vince vallomása pedig elsősorban azzal magyarázható meg, hogy dr. Börcsök Vince, aki középiskolai tanár, esetlegesen attól tartott, hogy a jelen ügyben szereplő könyvek elolvasásának lényege valamilyen eljárást vonhat maga után.

A Btk.127.§./1/ bekezdés b/ pontja szerint bűncselekményt valósít meg, aki a Magyar Népköztársaság, ennek állampolgára vagy valamely alapintézményeellen gyűlölet keltésére alkalmas cselekményt követ el.

A más személyeknek kölcsönadott könyvek tartalma, amint az a bűnjelként lefoglalt könyvek alapján a bíróság által közvetlen észlelés - sem megállapítható volt olyan cselekedet, mely alkalmas más személyekben ilyen érzelme felkeltésére, tehát a vádlott amikor más személyeknek ezeket a könyveket átadta, illetve arra figyelmüket felhívta, cselekményével megvalósította a Btk.127.§./1/ bekezdés b/ pontja szerinti bűncselekményt.

Külön a vádlott terhére figyelembe veendő súlyosító körülményt a bíróság nem észlelt.

Enyhítőként értékelte viszont a bíróság a vádlott büntetlen előéletét, melynek annál is inkább jelentősége van, mivel vádlott 60.-életévét betöltötte már, enyhítőként értékelte megbánó magatartását és beismerő vallomását. A beismerő vallomás annyival is inkább enyhítőként kellett értékelni, mert ez több vonatkozásban különösen dr. Börcsök Vincével kapcsolatos cselekménynél feltáró jellegű volt. Enyhítőként értékelte még a bíróság a terhelt munkájával kapcsolatos tevékenységét, mivel az - a József Attila Tudományegyetem által adott jellemzés szerint is- szakterületét tekintve kiemelkedő jelentőségű.

Az enyhítő körülmények jelentős száma és súlya miatt a bíróság a Btk.70.§./1/ és /3/ bekezdését alkalmazta a vádlottal szemben.

A büntetés mértékének, valamint a felfüggesztés kedvezményének alkalmazásánál a bíróság figyelemmel volt arra is, hogy a cselekmény tárgyi súlya ezt lehetővé teszi, ugyanis vádlott az egyébként jelentős tárgyi súlyú cselekményt úgy követte el, hogy a konkrét esetben arra törekedett, a kölcsönadott könyvek széleskörben ne ismerjék meg, tehát mindenben törekedett a cselekmény körét néhány vele közeli ismeretségben, vagy személyes barátságban lévő egyénre korlátozni.

B.VII.1934/1965/2.szám.

Az esetlegesen felmerülő bűnügyi költségek a be.316.§./1/ bekezdése alapján a vádlottat terhelik.

A jelen cselekménysorozatot terhelt a tényállási részben megnevezett könyvek, illetve sajtótermékek vonatkozásában követte el, mintegy egy éven át, ezért a bíróság a cselekményt folytatólagosan elkövetettnek minősítette.

Ugyanakkor, mivel a cselekményhez eszközként használt fel ezeket a tárgyakat, a Btk.63.§./1/ bekezdés a/ pontja szerint azokat elkobozni rendelte el a bíróság.

Ugyancsak a Btk.63.§./1/ bekezdés a/pontja szerint a bíróság azokat a lefoglalt bűnjeleket is elkobozni rendelte, melyeket ugyan terhelt nem használt fel a cselekmény elkövetésére, azonban tartalmuknál fogva olyanok, hogy a közrendet veszélyeztethetik. Így az ilyen tartalmu bűnjeleket a bíróság elkobozni rendelte, tekintet nélkül arra, hogy azokat a vádlottnál vagy más személyeknél foglaltak le.

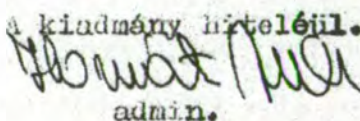
Terhelt által vezetett kézírásos naplójegyzéket közül csak a rendelkező részben említett, különválasztható lapok esnek ez alá a rendelkezés alá, a naplójegyzék többi része, illetve az egyes lefoglalt bűnjelek elkobzására nincs indok, ezért azokat a be.150.§./1/ bekezdés I.mondata szerint a vádlottnak rendelte visszaadni a bíróság.

S z e g e d , 1965.évi október hó 21.napján.

Dr.Szabó Lóránt sk.
a tanács elnöke

Borsodi Jánosné sk.
ülnök

Kucsi Ferenc sk.
ülnök

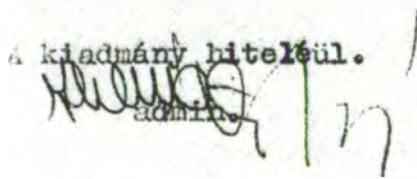
A kiadmány hitelesül.

admin.

V É G Z É S :

Az ítélet 1965.évi október hó 23.napján jogerős és fel nem függesztett részében végrehajtható, mert a fellebbezésre jogosultak /ügyész, védő, vádlott/ az ítéletben valamennyien megnyugodtak.

S z e g e d , 1965.évi október hó 23.napján.

Dr.Szabó Lóránt sk. a tanács elnöke.

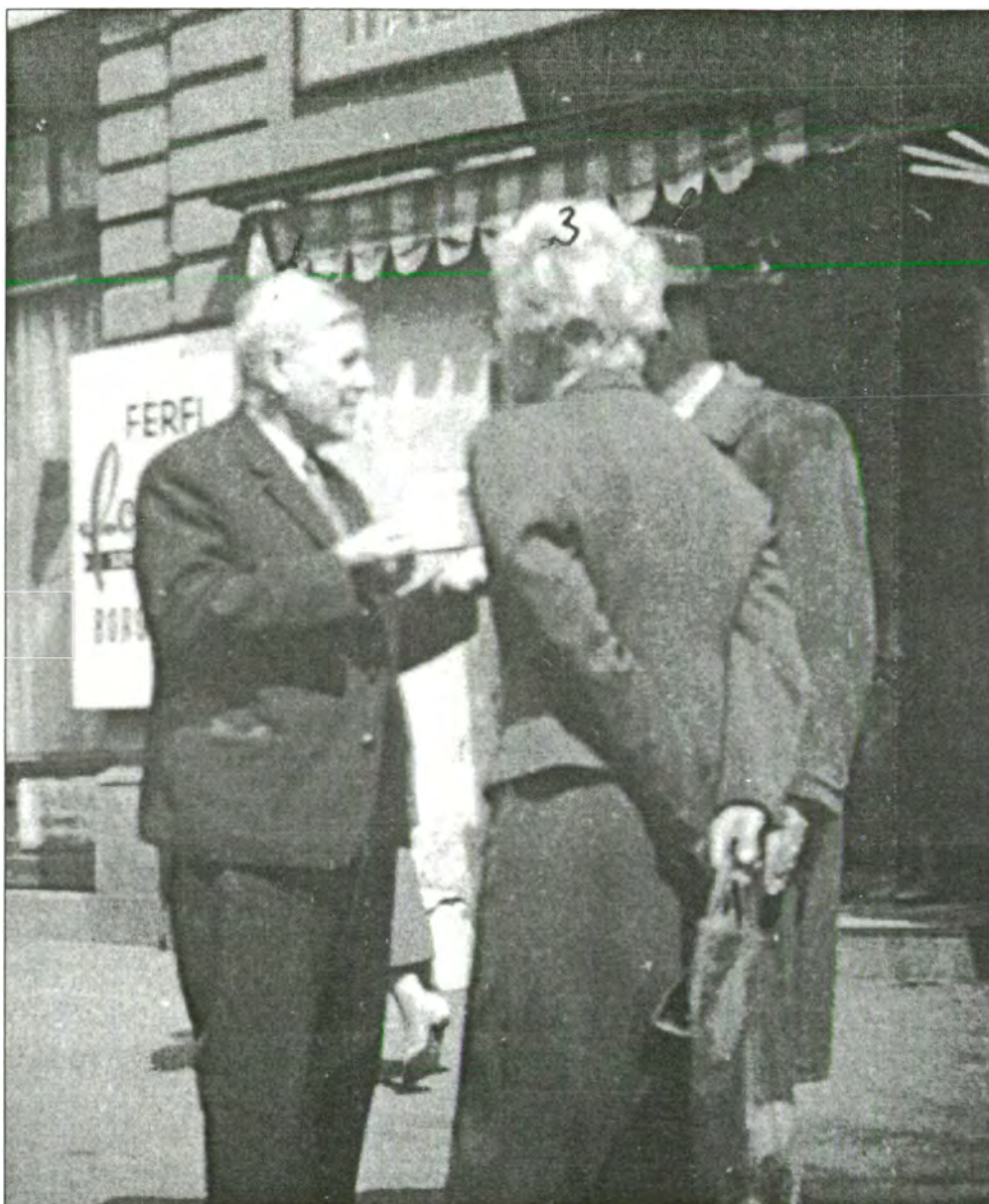
A kiadmány hitelesül.

admin.

Készült: 1964. április 21-én
/2. sz. jelentés/ a
Szent I. krt-on.

1-es	"Szöges" fn. figy.szem.
2-es	"Sárkány" fn. kapcsolat
3-as	társaságukban lévő nő lekövetését nem tar- tottuk szükségesnek.

Sáfár Gyulával és Sáfár Gyulánéval

Készült: 1964. április 21-én
/2. sz. jelentés/ a
Szent I. krt.-on.

- 1-es "Szöges" fn. figy. szem.
- 2-es "Sárkány" fn. kapcsolat
- 3-as társaságukban lévő nő
lekövetését nem tartot-
tuk szükségesnek.

Sáfár Gyulával és Sáfár Gyulánéval

Készült: 1964. április 21-én /2. sz. jelentés/
a Szent Is. krton.

1-es "Szöges" fedőnevű figy. személy.

2-es "Sárkány" fedőnevű kapcsolat.

Sáfár Gyulával

Készült: 1964. április 21-én
/2. sz. jelentés/a
Kigyó utcában.

1-es "Szöges"
2-es "Bajszos"

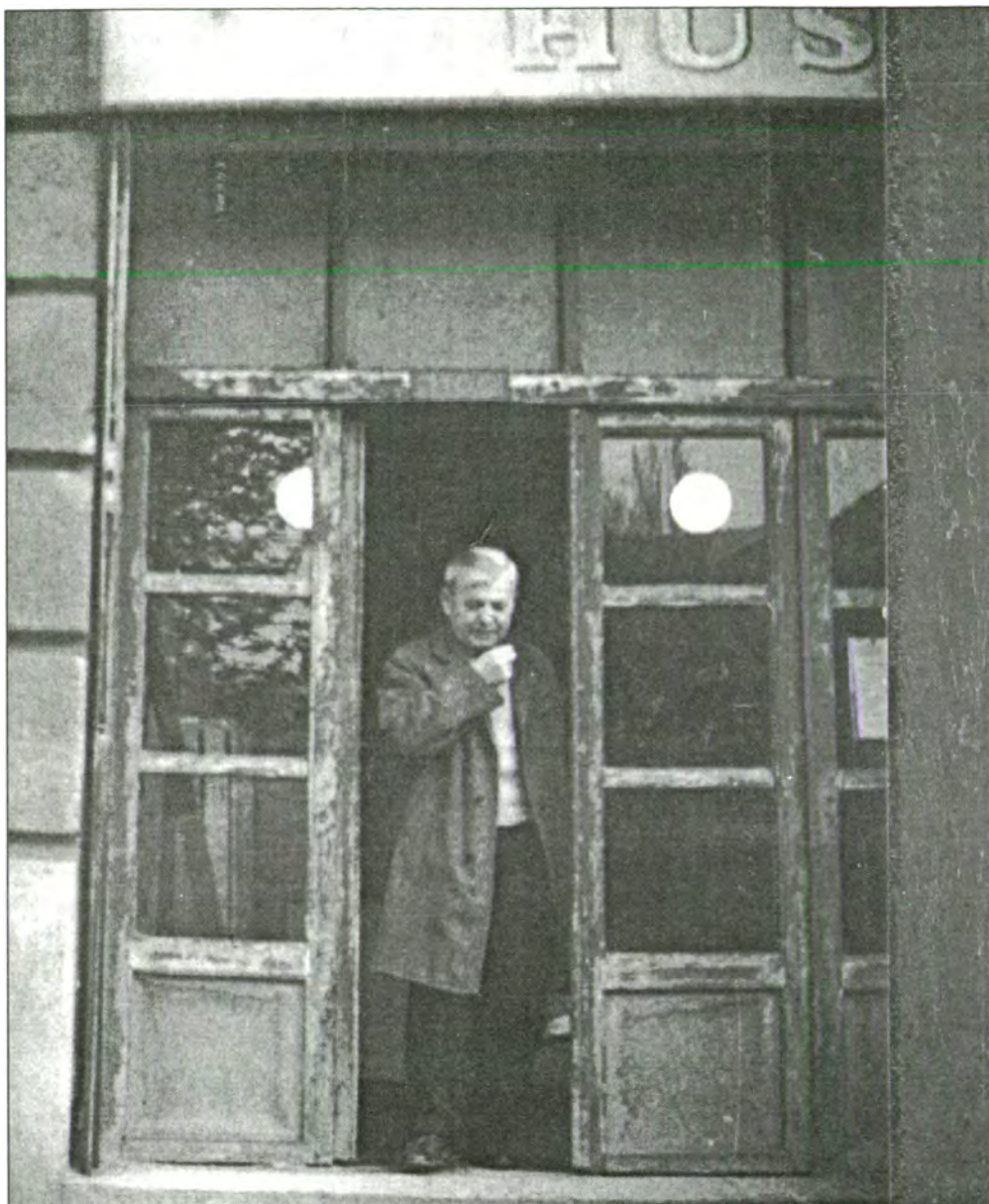
Katona Imrével

Készült: 1964. április 21-én
/2. sz. jelentés/
a Váci utca és Pesti
Barnabás u. sarkán.

1-es "Szöges" fn.figy.szem
2-es "Bajszos" fn. kap-
csolat.

Katona Imrével

Készült: 1964. április 21-én
/2. sz. jelentés/

"Szöges" fedőnevű figyelt
személy a Hegyalja uti Hus üz-
letből jön ki.

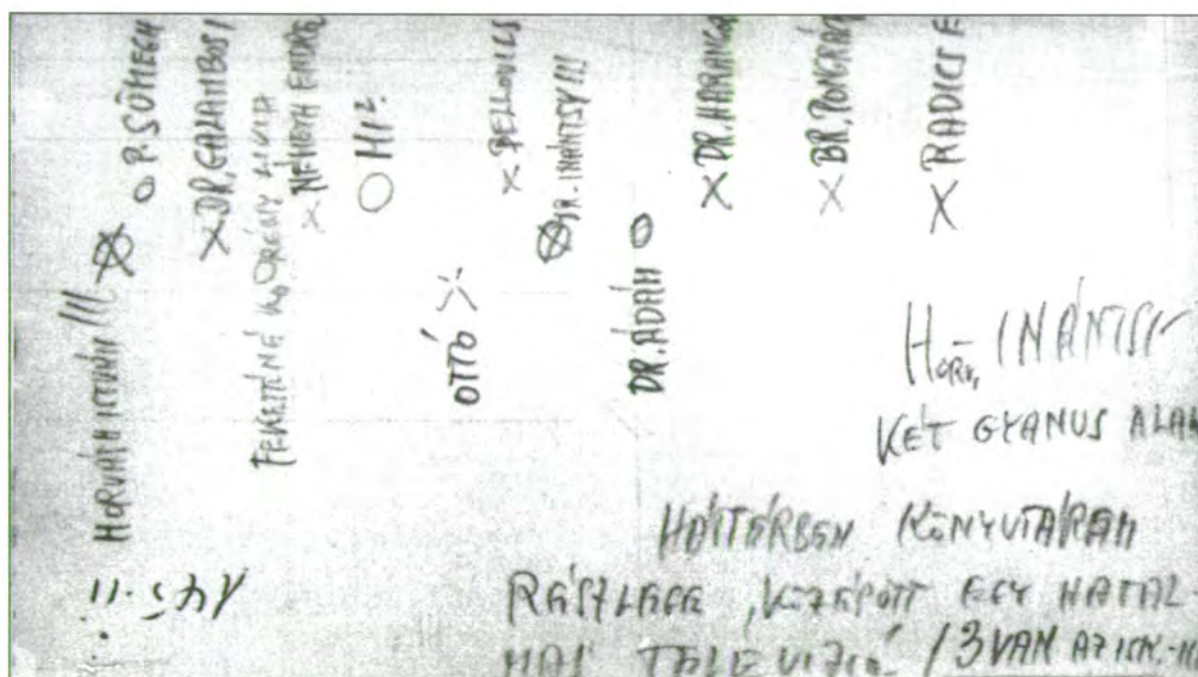
Készült: 1961. április 21-én
/2. sz. jelentés/

"Szöges" fedőnevű figyelt személy a Hegyalja uti Hus üzletből jön ki.

Készült: 1964. április 22-én
/3. sz. jelentés/
a Vigyázó Ferenc u-i
Posta előtt.

A 3-as számú jelentésben szerep-
lő férfi, akivel "Szöges" itt
találkozott. /lekövetését nem
tartottuk szükségesnek./

Csoportkép Habsburg Ottóról és németországi vendéglátóiról
(Jellemzően ezt is a Bálint Sándorra vonatkozó iratok között őrizték)

TÁRGYI MAGYARÁZATOK

10. Dolgozószobája a Ságvári gimnáziumban.
10. A nyíregyházi tirpák származású tanár: Michal Markuš.
10. „Én akkor nem voltam itthon”: Körmenyi (Kerényi József) 1946-55 közt szibériai lágerokban raboskodott.
14. Mauser: Kormányos István.
18. „Megtalálták-e azt a papot, aki az ügynökkel volt fogságban?” Harangozó Ferencről van szó. 1967 nyarán mint a kastli magyar gimnázium igazgatója ebéden látott vendégül feleségemmel. Üdvözlését küldte Kerényi Józsefnek, de ezt, mivel én személyesen nem ismertem, elmulasztottam átadni (P. L.).
22. Sárkány: Sáfár (Schaffer) Gyula. A társaságukban levő nő a felesége.
23. Bajszos: Katona Imre. Lakása a Csokonai u. 12. sz. házban volt.
25. *Ars moriendi*: föltehetően R. Rainer magyarul 1957-ben megjelent könyve lehetett.
26. Tudor: Mezey László. Lakása a Döbrentei u. 20. sz. házban volt.
48. Tunyogi Csapó Gábor rádiójátéka: *Karácsonyi ballada prózában*. Megjelent a Bécsi Magyar Híradóban 1961-ben. Németül az Europäische Begegnung (Hannover) című folyóirat 1962. decemberi számában.
50. Kecskeméti: Hamvas István.
52. A kézírásos bejegyzés fontos: Győri Imre, a megyei pártbizottság első titkára rendszeresen olvasta a titkosrendőri jelentéseket!
53. Bálint Sándor nyugati útjának időrendje: 1964. ápr. 28–30. Bonn. Köln. máj. 1-5. München. (4-én Salzburg.) Máj. 6-7. Bécs. (Közben Kismarton.). Máj. 8. hazatért.
58. Néhol Bálint Sándor úgy emlékezett, hogy egyedül volt a bonni kongresszuson; itt meg, hogy vele volt a későbbi Herder-díjas Barabás Jenő. Másutt meg Ortutayt említette.
59. Palócz László ügyvéd.
69. A kismartoni múzeum igazgatója 1964-ben már a régész Alois-Josef Ohrenberger (1920–1994) volt, de 1945-től 1963-ig a Felsőpéterfán (a mai a burgenlandi Oberpetersdorfbán) született és a soproni (!) tanítóképzőben végzett Adalbert Riedl (1898–1978) állt a burgenlandi tartományi múzeum élén. A hatvanadik születésnapját köszöntő cikk azt mondja róla, hogy a magyar a második anyanyelve volt. Valószínűleg vele találkozott Bálint Sándor.
72. Ez a Szigeti nem Merksz Elemér, hanem Szentgyörgyi Károly. E szerint Bálint Sándor összefutott vele Bécsben. Lakos Endre és Szentgyörgyi kispaptársak voltak a szegedi szemináriumban. Bálint Sándor lakásának címét hibásan adta meg: helyesen Tömörkény u. 2/B. III. emelet. Vince: Börcsök Vince.
74. Ágoston: Varga Vince.
75. Az új tanársegéd: Ferenczi Imre.
79. „Szeged képekben” című könyve nincs Bálint Sándornak. Valószínűleg a *Szeged városa* (1959) című könyvét ígérhette Lakos Endrének karácsonyi ajándéknak.
82. Az új püspök: Ijjas Antal.
85. A Betyár fedőnevet, elég ízléstelenül, azért adhatták a nyomozók Bálint Sándornak, mert Kerényi első jelentésében, 1962. február 19-én pontatlanul idézte akkor megjelent könyvének (*Történetek a szegedi betyárvilágból*) címét: „Betyárvilág Szeged környékén.”
107. Tunyogi Csapó Gábor, nehogy szüleit zaklatásnak tegye ki, Kocsis Gábor írói néven írt. *Versek* című kötete Köln-Brüsszel megjelenési hellyel 1963-ban jelent meg.
129. Tanítványa a tanítóképzőben Jójárt István százados volt. Őt jellemzi, hogy amikor 1964 nyarán Nyugat-Németországba készültem, fölkeresett, és ajánlotta, hogy látogassam meg a kastli magyar gimnáziumot, amelyről addig azt sem tudtam, hogy van. Még érdekesebb, hogy miután hazajöttem, s vártam, hogy Jójárt százados jön és kifaggat, felém sem nézett.
130. „A pesti legfelsőbb államügyész”, bizonyos Miklós, jó barátja. Nem tudok ilyenről; félreértés lehet. – Álmos: Kovács Álmos. – János bácsi: Tombácz János. – Antalfi: Antalffy György. – János talán Tunyogi Csapó János.
131. Aurél: Hencz Aurél. – András talán Pálffy-Budinszky András. – Pista talán Lehel István.
132. Péter fia: nevére vett nevelt fia, Bálint Péter.
168. Fontos adalék, hogy a Hitvallás című szegedi katolikus hetilap nevét Bálint Sándor adta.
178. Érdekes, hogy Geszwein Gyula apósát, akitől Gyilasz kifogásolt könyve származott, nem zaklatták.

195. Lőkös Zoltán utóbb előttem nehezményezte, hogy noha Komócsin Mihálynak ő tolmácsolta Bálint Sándor kérését *Szeged városa* című könyvéhez papír szerzésére, s ezt Komócsin meg is tette, nem kapott tiszteletpéldányt a megjelent műből.

198. Börcsök Vince jót akart: nem tudhatta, hogy Bálint Sándor elismerte a könyvkölcsönzést. Utána már nem változtathatta meg szavát.

228-242. A naplónak ezeket a részeit nem adták vissza Bálint Sándornak, így elvesztek vagy lappan-
ganak. Velcsov Márton gyűjteménye alapján közöltem a Szegedi Műhely 2000. évi 3-4. számában.

258. A miniszterelnök ekkor Kállai Gyula volt.

Velcsov Márton

PALEÆ SUNT

1.

A ferences rend megalakulása után, már a rendalapító életében Itália határain túl is kezdett elterjedni. Így került sor az obszerváns ferencesek letelepítésére Szeged-Alsóvároson 1444-ben, az alsóvárosi templom mellett épült, Máriának szentelt kolostorba. „Pázmány Péter püspök így ír egyik levelében 1627. november 30-án: »Szent ferenc obszerváns atyái Szegeden kolostort tartanak fenn. És mivel más papok a török dühe alatt oda nem mehetnek, nemcsak magában a városban, hanem a körülötte fekvő községek legtöbbszörében is ezek a jó atyák gyakorolják a plébánosi teendőket.« A ferencesek a török idők alatt végleg összekötötték sorsukat a sokat szenvedett magyar néppel. A szegény nép, mintegy elismerésként, ekkortájt nevezi el őket »barátoknak«-nak” (Boldogok akik házadban laknak. Corvina Kiadó, 1988. 16)

1444-től a barátoké volt a templom és a kolostor 1950-ig, a rend fölosztásáig. A rendi szabályok kötelezik a rendtagokat a minél magasabb színvonalú műveltség megszerzésére, az ehhez szükséges kolostori könyvtár létesítésére. A rendtagok a szegénység, az alázatosság erényével és a tudomány erejével fölvértve végezték munkájukat, mely elsősorban a prédikálásban, az egyszerű nép tanításában merült ki. Így a szegedi népiséget a franciskánus szellem alakította és ihlette évszázadokon át.

Ilyen szellemi környezetbe született 1904-ben Szeged-Alsóváros szélén, egyszerű parasztházban Bálint Sándor, a későbbi neves professzor, a néprajz és ezen belül a szakrális folklór európai hírű kutatója, a magyar tudományos élet kiemelkedő, tudói mivoltában példamutató egyénisége.

Hetvenötödik születésnapján – baráti társaságban – így emlékezett meg a születése körüli napokról: „augusztus elsején, Vasas Szent Pétör napján születtem. Talán nem véletlen, úgy elgondolkoztam rajta, hogy Vasas Szent Pétör napja Szögednek egyik fogadalmi ünnepe vót kétszáz esztendőn körösztü. Vasas Szent Pétör az egyik pestisjárványnak a befejezését jelönte: 1738-ba’ ezön a napon szünt mög a pestisjárvány, tehát több halottja a pestisnek nem vót, és ezért a szögediek ezt fogadalmi napnak tekintötték. [...] Na, most mönjünk tovább egy nappal. Augusztus másodikán van Porciunkula ünnepe. A franciskánizmusnak, a ferences rendnek egyik legnagyobb ünnepe; csodálatos költészetöt hozott létre a szeráfi szentnek a tisztelete, a közvetlen anyanyelvi imádság, éneklés. Sokat gondolkoztam rajta, hogy nem véletlen, hogy éppen ezt a Porciunkulát értem mög a második napon. Akkor a harmadik nap az Szent István vértanu átvitele, ez valami olyan hitvalló magatartásra ösztönözne. Augusztus negyedike Szent Domonkos napja, az olvasó ünnepe, mögint a népi jámborságnak egyik legfőbb eszköze, és ugyanakkor Havi Boldogasszonynak vigíliája, amit most ünneplünk. Augusztus ötödikén – akkor péntöki napra esött –, akkó ünnepölték a csökö. A körösztüölő lakomára mondják itt a szögediek, hogy csök. Főzték a nagy bogrács paprikást, az atyafiság, vagy harminc-negyven személy, összegyüleközött ottan. Augusztus hatodikán, Urunk színeváltozása napján körösztülte mög, egy vak ferencrendi barát, bizonyos Rábai Máté. Hát szóval, mondom, ezök olyan, a mögilletődésnek és az elgondolkozásnak napjai számomra” – fejezte be ezen verőfényes napok sorjázását Bálint Sándor. (Erdélyi Zsuzsanna: A jövő tudományát segíti. Tiszatáj, 1987/8.) Édesapja váratlanul fiatalon meghalt, így egyéves korától édesanyja nevelte a nagynénik, unokatestvérek, a nagycsalád körében. Szerény körülmények között éltek, a paprika volt a megélhetésük forrása, ezt termelték, földolgozták és értékesítették. Édesanyja mélyen fia lelkébe ültette a keresztény kötelességtudatot, s azzal, hogy kissé kényeztette, megédesítette számára az egyébként szigorú életmódot. Így kezdte iskoláit, melyet végig az engedelmesség és a kötelességtudás megtartása jellemzett. Emlékezetünkbe idézi mindez I. János Pál pápa örökérvényű megállapítását: „A gyermek első hittankönyve a szüleinek élete.”

A négy elemi elvégzése után fölvetődött a kérdés, hogy mi legyen a gyerekből. Az első és kézenfekvő gondolat az volt, hogy a kisgyerek maradjon otthon, és folytassa a paraszti munkát, „paprikázzon”. Az édesanyja titkos vágya az volt, hogy hátha kedvet érez a gyerek a papi hivatáshoz, és egyszer megláthatja barna csuhában, fehér cingulussal a derekán. Voltak, akik azt javasolták, hogy legyen mozdonyvezető. Ez is egy kézenfekvő gondolat volt, mivel a házuk csak néhány száz méternyire volt légvonalban a

vasúti rendező pályaudvartól, és így a tehervonatok összeállításában résztvevő mozdonyok fűtőit, a tehervagonok ütközőinek éles, majd egyre halkuló csattanását egész éjjel olyan tisztán hallották, mint a faliórájuk ütését a hálószobában. De épp úgy meg is szokták és arra figyeltek föl, ha az életnek ez a zaja egy időre kimaradt.

Végül is – anyja elhatározására – a továbbtanulás mellett döntöttek; a négy polgári elvégzése és a különbözeti vizsga letétele után a kis Sándort beírták a piarista gimnázium ötödik osztályába. Ebben a szerzetesi gimnáziumban eltöltött négy év tovább izmosította benne azt a kitartást, amelyet a tudományos ismeretekért folytatni kell. („Fiának nevelése nem lehet jobb kezekben, mint a piaristákéban, mert az én kedves magyar piaristáimnak mérhetetlen érdemeik vannak az ifjúság nevelése terén.” – IX. Pius pápa levele Brunswick grófnak, 1875. Boldogok akik házadban laknak. Corvina Kiadó, 1988.) A gimnáziumi éveket és az érettségit jó eredménnyel végezte el, de talán ekkor még nem mutogatta oroszlánkörmeit; egy sikeres önképzőkori dolgozatáról van tudomásunk.

Érettségi után a Ferenc József Tudományegyetem bölcsészeti karára iratkozott be, majd négy év múlva tanári oklevelet szerzett. A diploma most már megvolt, de állás nem. Ezt a korszakot később a „diplomás utcaseprők” idejének nevezték országszerte. Hogy ezekben az években miből élt, arról így nyilatkozott: „Részben édesanyámnak a nyakán, bár én rendkívül fájlaltam ezt a dolgot. Kenyerem nem volt, mégis kaláccsal éltem, mert ez alatt a három vagy négy év alatt rendkívül sokat olvastam mindenféle irányban.” „Imitt-amott helyettesítettem beteg tanárokat.” (Péter László: Bálint Sándor pályája. Tiszatáj, 1987/8.)

Közben az állástalanság évei alatt elvégezte a kétéves Apponyi-kollégiumot, melynek eredményeképpen tanítóképző intézeti tanári oklevelet is szerzett. Ennek birtokában először kisegítő–helyettesítő–óraadó tanárként működött a tanítóképző intézetben, majd rendes kinevezett tanár lett. Közben egymásután jelennek meg cikkei, tanulmányai, könyvei, melyeknek hatására a pedagógiai főiskolán és az egyetemen óraadásra kérték föl. A különböző lépcsőfokokat, státusokat megjárta: volt díjtalan gyakornok és díjtalan tanársegéd, magántanár, majd végül 1947-től egyetemi nyilvános rendes tanár.

Korán kifejlődött benne az alázat erénye. Teljesen átitatta a keresztény világnézet. Már most felelhetünk arra a kérdésre, hogy a történelem-magyar szakos tanár a kezdeti magyar irodalmi, nyelvészeti cikkei, tanulmányai után miért fordult teljesen a vallásos népi folklór művelése felé. Maga is azt vallja, hogy Bartók Béla népdalgyűjtő-zenepedagógus megismerése és munkássága döntően hatott rá a magyar népi kultúra keresésében. Nyugodtan kijelenthetjük, hogy rátalálva érdeklődésének területére, Bartók nélkül is ugyanezt a pályát futotta volna be. Egyetemi hallgató korában megkezdte a gyűjtést a népzene körében, a tájszólás körében, részt vett parasztlakodalmakon, temetéseken, búcsúkon, de kutatásainak, érdeklődésének egyre inkább homlokterébe került a népi hitélet vizsgálata. Gyorsan és könnyen írt – ezt bizonyítja műveinek sokasága –, mindezt azonban nehéz és szívós kutató és gyűjtőmunka előzte meg. Tárisznyáját a nyakába akasztva járta a szegedi tanyavilágot, házról házra kereste azokat, akik előszóval gyűjtésének javát szolgáltatták: Saját elmondásából tudjuk, hogy szinte ugyanannyi időt töltött el a nép körében adatgyűjtéssel, mint amennyit a már meglévő forrásmunkák földolgozására fordított. Nem puhafából faragták, a cselekvés embere volt, olyan volt mint egy Tisza-Maros parti göcsörtös öreg fűzfa.

Munkáinak irodalmi jegyzékét Péter László (Bálint Sándor munkássága. Bibliográfia. Szeged, 1974. – Pótlások Bálint Sándor bibliográfiájához. = Somogyi-könyvtári Műhely, 1981/1.) és Gyuris György (Bálint Sándor munkássága. Bibliográfia. 1973–1981. = Somogyi-könyvtári Műhely, 1981/1.) állította össze. Ezekből kitűnik, hogy mintegy 400 cikk, tanulmány szerzőjeként szerepel, önálló könyveinek száma mintegy 25. Ezeknek a könyveknek több mint a fele szülővárosával, Szegeddel foglalkozik.

A jelen írásban műveinek felsorolására, ismertetésére és értékelésére nincs mód. Az tény, hogy a népi vallásos hagyományvilágról írt könyvein kívül mintegy 200 tanulmánya a népi hitélettel foglalkozik. Tény az is, hogy Magyarországon néprajzzal – legyen az szellemi vagy tárgyi néprajz – már nem lehet úgy foglalkozni, hogy Bálint Sándor munkásságát kikerüljük. Az ő életműve – a tudományos elemzéseken, szakmai fejtegetéseken, a kritikai vizsgálatokon fölül – olyan, mint a szikra, amely a nádasban tovaharapódzik. Munkái a néprajzban forrásmunkák, nélkülözhetetlenek és fölülmúlhatatlanok.

Vessünk egy pillantást tanári munkájára is. Előadásai egyszerűek voltak, és világosak, szépek és

logikus fölépítésűek, úgy csillogtak, mint egy értékes ékszerben a drágakövek. Mivel szívéből fakadt minden szó, gyorsan megtalálta az utat hallgatói szívéhez is. Lebilincselte hallgatóságát. Óráit nemcsak a bölcsészek látogatták, hallgatósága körében mindig volt jogász, természettudományi kari hallgató, sőt orvos és gyógyszerészhallgató is.

A katedrán ülve lényéből a természötfölötti világ világossága sugárzott. Előadásain érezhetővé vált, hogy itt nemcsak szorosan vett tárgyi tudást közöl, hanem a hallgató lelki-szellemi táplálékkal is gazdagabb lesz. Nem tartotta magát polihisztornak, és mégis olyan volt, mint a méh, amely mindenféle virágról összegyűjti a mézet. A benne lévő lenyűgöző tudást, a széles körű érdeklődést közvetlen természetes frissességgel átadó előadói stílusa vonzotta óráira a hallgatóságot. Ő maga azt mondta: mi éljen az emberben? Egy tiszta elfogulatlan humanitás mindennel szemben, különösen azokkal szemben, akik valamiképpen rászorulnak, hogy szeressük őket.

A világban folyó változások nem kedveztek neki. Esetében is bebizonyosodott, hogy senki sem próféta a maga hazájában. Amilyen nagy gondolkodó volt, városának vezetősége annyira irtózott a gondolataitól. 1951-ben áthelyezték az egyetemi könyvtárba, nem adhatott elő az egyetemen. A mellőzöttség éveiben főleg otthon dolgozott, vagy a könyvtárban folytatta kutató munkáját. Az 1956-i szabadságharc után 1957-ben kezdhette meg előadásait újra az egyetemen.

Itt egy kis kitérőt kell tennünk: nagy vonalakban vázolni kell az egyetemi hallgatóktól való eltiltás okát. Ezekben az években a harcos egyházellenesség érvényesült a magyar oktatási intézményekben. A körzeti párttitkárt aszerint minősítették, hogy mennyire üresek a templomok, az iskolaigazgatót pedig aszerint, hogy jár-e valamelyik tanuló hittanra. Az államhatalom hivatalos eszmei álláspontja: a dialektikus materializmus. Ez a hatalom azt hitte, hogy a vallás néhány generáción belül megszüntethető. De bebizonyosodott, hogy ez téves föltevés. Nem papoknak van szükségük a gyermekekre és a hittanoktatásra, hanem a fiatalságnak van szüksége a vallásos nevelésre. A hit iránti érdektelenség együtt jár a szellem és a kultúra iránti közönnyel. Hit nélkül a lélek sötétsége borul a társadalomra még akkor is, ha éjszakánként a városok fényárban úsznak. Mert mivel magyarázhatjuk meg, hogy azok között a fiatalok között, akiknek a szülei is kommunista rendszerben születtek, egyre nő a bűnözés, az öngyilkosok, az alkoholisták száma, a kábítószer élvezete. Kevés lett a „rosszlemkű” múlt börtöneinek befogadóképessége, az elhagyott gyermekek napközi otthona, a javítónevelő intézetek száma. Kevés lett a kórház, a szegényház, a zálogház, a hajléktalanok háza. Egyre újakra és nagyobbakra lesz szükség. Ezt a kis kitérőt zárjuk le azzal: legfontosabb teendő az iskolai kötelező hittanoktatás visszaállítása Mindszenty József bíboros hercegprímás álláspontjával azonosítva magunkat, hogy a felnövekvő ifjúság minden egyes tagja a társadalomnak valóban értékes tagja legyen. A jelenlegi magyar társadalom gyógyulására nincs más orvosság. „Az iskola, ha nem templom, akkor barlang” – vallott Márton Áron, Erdély püspöke. És ha akarjuk, ha nem, el kell fogadnunk az erdélyi püspök következő megállapítását is: „A vallás normái, nevelőereje és kegyelmi segítsége nélkül földi hatalom nem tud rendezett és igazságos létet fenntartani.”

Mert kik hirdetik a világnézeti semlegességet? Azok, akik nem akarnak egy intelligens magyar népet – titkos rossz szándék miatt –, mert tudják, hogy egy öntudatos, az emberi méltóságot elismerő és tisztelő embert nem lehet rabságban tartani és hamis ideológiákkal elvakítani; akiknek „minél rosszabb, annál jobb” a jeligéjük; akik szégyenlik a saját vallásukat! Ezek az emberek olyanok, mint az őserdei avar alatt észrevétlenül csúszó mérget vivő kígyó. Így mérgezik a magyar társadalmat titokban a kötelező hit- és erkölcsoktatás ellenzői. Az embernek az a benyomása, mintha a 21. század küszöbén Magyarországon a ló ülne a bakon, és a kocsis húzná az ország szekérét.

Megengedem magamnak, hogy megjósoljam, ha nem változtatunk azonnal oktatási rendszerünkön, Bálint Sándor születésének 100. évfordulójára már fölüthetik fejüket országunkban az alábbi káros személyek illetve jelenségek: a hazaáruló internacionalisták, karrierista politikusok, szatócslelkű képviselők, népnýzó kormányok, köntörfalazó szóvivők, raccsoló szájtépők, meghunyászkodó miniszterek, kongresszusmániások, beképzelt vezérigazgatók, pökhendi kiséfőnökök, korrupt bankosok, csúszópénzes külkeresek, elképzelés nélküli tervezők, meggondolatlan beruházók, kozmetikázó statisztikusok, manipuláló közvélemény-kutatók, nevetséges környezetvédők, felelőtlen köztisztviselők, műveletlen népművelők, történelemhamisító történészek, szolgálalkú pedagógusok, diplománélküli akadémikusok, múltjukból élő tudósok, erkölcstelen írók, hálapénzleső orvosok, figyelmetlen patikusok, unott ápolók,

adócsaló úgazdagok, sunyi vállalkozók, vízfejű vízügyesek, dekoráló muzeológusok, markukba röhögő igazságügyisek, tenyerüket dörzsölő ügyvédek, nagyotmondó újságírók, összejátszó ellenőrök, káromkodó parasztok, fuseráló iparosok, árdrágító kereskedők, indokolatlanul követelőző katonák, naplopó egyenruhások, bűnözőkkel lepaktáló bűnüldözők, narkós fosztogatók, rossz példát nyújtó szülők, eltunyult fiatalok, babonás szektások, ökumenizmust unszoló békepapok, dézsmaszedő postások, flegma kiszolgálók, stb. De nem sorolom tovább. Remélem, rossz jósnak bizonyulok.

Az előzőkben volt szó arról, hogy Bálint Sándor saját munkája egyik alappilléreinek tartotta a gyűjtőutakat. „Mindig rádöbbenek ilyenkor, hogy még mennyi a tennivalóm. Nem is könyvet kellene talán írnom, hanem gyűjtenem, amíg ez az archaikus világ teljesen el nem múlik. Most már tudom, hogy mi benne a lényeges. Éppen az, amire alig kérdez rá valaki. [...] Nem tudom, írtam-e már, hogy a gyűjtőutak belső történetét sem ártana papírra vetni: az archaikus népi mindig valami nagyszerűen emberit is megvillant, olyan vonásokat, amelyekhez már megvakultunk.” (Péter László: Bálint Sándor pályája. Tiszatáj, 1987/8. 24).

1964-ben részt vett a bonni néprajzi tanácskozáson, de ez a tanulmányút sajnos rosszul végződött számára abban az értelemben, hogy bírósági tárgyalást vont maga után – politikailag tiltott könyvek behozatala miatt –, melynek végeztével nyugdíjaztatását kellett kérnie, s ezzel hivatalos pályafutása be is fejeződött. Hatvanéves volt ekkor. Erről így nyilatkozott: „Nagyon nehéz hónapokon estem túl, de most már nyugodt vagyok, nyugodtan dolgozhatom tovább. Kértem nyugdíjaztatásomat. Ezzel lehetővé válik, hogy kizárólag a tudományos kutatásoknak élhetek. Jövedelmem kevesebb lesz, de időmet teljesen a munkára fordíthatom.” (Péter László: uo. 25.)

2.

A dokumentumok az említett pörnek rendőrségi nyomozati anyaga, a munkahely véleménye, ügyészi vádirata és bírósági ítélete.

Ehhez az eljáráshoz – éppúgy mint az 1951–57. évi egyetemi előadásainak fölfüggesztését ismeretve tettem – néhány gondolatot hozzáfűznék. Sokszor tapasztalható a történelemben, hogy nem örvend közkedveltségnek az olyan elme, aki fölismeri a gondolkodás hatalmát, s tudja, érzi, hogy ez milyen nagyságot jelent, hogy ez képessé teszi arra, hogy a másoktól eredő elméletektől függetlenül éljen és dolgozzék. Az államhatalom pedig ezt nem nézi jó szemmel. Fél attól, hogy az emberi személy nem felejtette el egészen a bensőjében rejtett öröklét ígéretét és nemet mond a rendszerek kötöttségeire.” (II. János Pál pápa 1987. október 10-i beszédéből) Az államnak késznek kell lennie arra – minden időben –, hogy a szabadság kockázatát elfogadja, és meghallja az őt érintő bírálatokat.

Bálint Sándor nyugdíjaztatásával elszakadt hallgatóitól, ez fájdalmasan érintette, mert a közvetlen emberi kapcsolatokat, a felebaráti szeretetből fakadó igaz barátságot többre tartotta minden könyvnél. De kezdetét vette nála egy pihenést nem ismerő lázas tevékenység, melyet folytatott haláláig egy olyan közegben, mely legszívesebben nem is vett volna róla tudomást. De csak az egyetemi hivatali munkakapcsolat szakadt meg. Otthona igazi szellemi központtá lett, ahová naponta kopogtattak be egykori tanítványai az ország minden részéből. De keresték őt Erdélyből, a Vajdaságból, a Felvidékről és Burgenlandból egyaránt. Jöttek művei iránt érdeklődők Bécsből, Münchenből, Rómából és Brüsszelből.

Fölmerülhet bennünk a kérdés, hogy egyetlen ember hogyan képes minderre? Hogyan élhetett ilyen szellemi megterheléssel, ilyen szellemi feszültségben? Tetterejének és tevékenységének rugója imád-ságos lelkiületében rejlik.

Szeged, 1994.

Péter László
Utószó

Az itt közölt iratok közt olvasom Kormányos István ügyvéd barátomnak ügynöki jelentésében, hogy 1966. február 4-én este a szőregi buszra várva a Széchenyi tér sarkán összetalálkoztunk, s mivel tudtam róla, hogy Bálint Sándor védője volt a pár hónappal azelőtti pörében, föl hívtam a figyelmét a pörrel kapcsolatos iratok történeti forrásértékére: „Ezeknek az iratoknak meg kell maradniuk az utókor számára!” – idézett engem Kormányos István. Tudtam róla azt is, hogy 1922 és 1925 közt József Attila szegedi barátja volt, de nem tudtam, hogy Bálint Sándor besúgója lett.

S nem tudtam, hogy kívánságom valóra válik: Bálint Sándor pörének iratai még az én életemben nyilvánosságra kerülnek.

Kezdetről figyelték

Bálint Sándorról az ismert első titkosrendőri jelentés 1947. szeptember 6-án kelt. Ebben az ügynök a Demokrata Néppárt augusztus 31-én megválasztott képviselőiről hordott össze minden lehető rosszat. Bálint Sándorról nyilvánvaló igyekezete ellenére sem tudott sokat: „A múltban vezetőségi tagja volt a Kalotnak, más politikai pártnak vagy egyesületnek tagja nem volt. Komoly politikai tevékenységet nem fejtett ki.” „Parlamenti tevékenységet alig fejtett ki, határozott magatartást a felmerült politikai kérdésekkel kapcsolatban nem tanúsított. Mint bölcsészkarai igazolóbizottsági elnök a jobboldali diákságot és tanárságot minden igyekezetével menteni próbálta.” „Minden kérdésben konzervatív álláspontot foglal el. Mindszentyvel való kapcsolata, különösen mióta Barankovics mellé állt, erősen megromlott. Különben meleg kapcsolatot tart fenn egyházi vezető körökkel. A főleg reakciós egyetemi diákságból alakult kongregációs mozgalommal és a jezsuitákkal tart fenn barátinak nevezhető kapcsolatot. Körülveteti magát a jobboldali diáksággal. Fiatal barátainak egyike a jelenleg internált Molnár József. Feleségétől különváltan él, vagyonnal rendelkezik, magánháza, földbirtoka és 15 ezer kötetet kitevő értékes könyvtára van. Ortutay Gyulával való viszonya nem jó, az kifogásolja jobboldali magatartását és főként az éles harcot, melyet a fakultatív hitoktatás ellen tanúsított. Néhány hónappal ezelőtt kinevezték az egyetemi néprajzi tanszék vezetőjének Szegeden. Varga Béla utasítására a FKP-ból kilépett.”

A Történeti Hivatalban fennmaradt következő jelentés az alsóvárosi egyházközség tanfolyamáról szól, s mint előadót említi Bálint Sándort 1948. január 15-én: „Szoros baráti kapcsolatot tart fenn a ferencrendi szerzetesekkel.” Március 4-én szintén egyik előadása hívta föl magára a politikai rendőrség figyelmét. A Katolikus Házban rendezett nagyböjti előadássorozat keretében *Húsvéti népszokások* címmel beszélt. Az őskereszténység szokásaival kezdte, s eljutott a jelenig. Hangoztatta, hogy a nép ragaszkodik vallásához. Ismertette az alsóvárosi barkaszentelést. „A múlt században elterjedt népszokások ismertetésével kapcsolatban kitért a Habsburg-dinasztia uralkodóira, Ferenc Józsefre és IV. Károlyra, akik maguk is részt vettek a húsvéti népszokásokban, és az alázatosság jeléül megmosták 12 alattvalójuk lábát. Ugyancsak a Habsburg-dinasztia volt az, aki kijárta az egyháznál, hogy az ő országukban a feltámadás ünnepe szombaton legyen, ne pedig vasárnap, mint más országokban.” Befejezésül a locsolkodás eredetét ismertette. A jelentő szerint előadását érdektelenség kísérte, és a hallgatóság nagy része még a befejezése előtt elhagyta a termet.

Június 8-án a jelentés „informátorra”, tehát ügynökre hivatkozással adta elő, hogy Bálint Sándor és Tóth László egyetemi tanár miként vélekedett a pócspetri esetről. Bálint Sándor „saját személyére vonatkozóan igen elkeseredetten nyilatkozott”. Tisztában van vele, hogy ha elvi álláspontjának megfelelően az Országgyűlésben az iskolák államosítása ellen foglal állást, politikai pályájának vége. Fölvetette, hogy ha helyzete ellehetetlenül, külföldre távozik: „informátoromat megkérte arra, hogy igyekezzenek külföldi kapcsolatain keresztül Angliában vagy Amerikában számára egy kollégiumot vagy stúdiumot biztosítani”. Bálint Sándor nemigen tudott nyelveket; németül is csak értett, inkább olvasott, de nem beszélt. Angoltudása híján erősen kételkedem e szájába adott nyilatkozat hitelességében, és az sem világos, mit értett Bálint Sándor vagy az informátor kollégiumon és stúdiumon.

Az augusztus 25-i és szeptember 2-i jelentésekből az derül ki, hogy Bálint Sándornál járt Szegeden P. Károlyi Bernát pasaréti ferences házfőnök; Bálint Sándor pedig a pasaréti rendház vendége volt. Már ott is volt besúgó, mert a Demokrata Néppárt dolgairól is tudtak. Október 17-én vasárnap délben pedig a ház-

főnök vendége volt Bálint Sándoron kívül még két demokrata néppárti országgyűlési képviselő, Rónay György és Mihelics Vid is. Beszélgetésük, vitájuk szintén eljutott a kommunista hatalom képviselőihez. Előfordul Bálint Sándor neve 1951-ben a Fodor György és Lakos Endre megfigyelésével megbízott ügynökök jelentésében is. Az utóbbi jelentést Kelemen Miklós államvédelmi főhadnagy, a későbbi rendőr tábornok, megyei főkapitány írta.

1956 után is szó esett Bálint Sándorról. 1958. július 7-én a Széll Lajos fedőnevű ügynök fölelevenítette emlékét Bálint Sándornak egy régi kereszténydemokrata párti képviselői beszámolójáról. „Se füle, se farka nem volt” – emlékezett elégedetlenségükre. „Nem is egyszer törtek ki ellene többen, hogy micsoda képviselője ez a pártnak, mikor feléje se néz, és ügyeivel nem foglalkozik.”

1958. október 13-án Pálffy-Budinszky Endréről már azok jelentettek, akiknek nevét később sokszor olvassuk a szegedi katolikus papokról meg a Bálint Sándorról szóló jelentések alatt: Bóka István főhadnagy, Molnár István százados.

Az első jelentések

Az első jelentés, amelyet Kahler Frigyes *III/III-as történelmi olvasókönyvének* 2. kötetében (Bp., 2002. 280 l.) közzétett, 1958. december 9-én kelt. A terjedelmi korlátok miatt megrostált anyagon kívül Bálint László még sokat megtalált a Történeti Hivatalban, az 1965-ben lezajlott pör anyagát pedig a szegedi bíróság levéltárából Velcsov Márton mentette meg. Beköttette, és néhány példányban gondoskodott megmaradásáról (*Paleæ sunt. Életrajztöredék Bálint Sándorról*. Szeged, 1994. 227 l.). Engem is megajándékozott egy példányával. Átfedés is van a háromféle eredetű anyag között. Ebben a kötetben az eddig kiadatlanokat tesszük közzé. Most is csak válogatva, de megnyugtatóan az olvasót, hogy semmi lényegest nem mellőztünk. Az államvédelmi rendőrök ugyanis, szerencsénkre, nyilván, hogy bizonyítsák, megérdemlik busás fizetségüket, bőségesen ismételték önmagukat. A dolgozó nép pénzén fölháborítóan sok üres tevékenységet fejtettek ki, de minderről igyekeztek sok szóval azt a látszatot kelteni, hogy nélkülözhetetlen aprómunkájukkal ők a rendszer biztos támaszai. 1956 után 1989 is bebizonyította, milyen gyorsan összeomlott a rájuk épült államhatalom.

1962. február 21-én lehallgatókészüléket helyeztek el Bálint Sándornak Tömörkény u. 2/B. sz. ház harmadik emeletén levő lakásába. Figyelték környezetét, baráti körét: Vágó Gábor szobrászművészt, Tunyogi Csapó János gimnáziumi tanárt, Lehel István egyetemi adjunktust. Lesték levelezését. Fölbontották, lemásolták vagy lefényképezték a hozzá írt leveleket is.

Elsősorban rendszeres levélváltását feleségével, Sára asszonnyal. Az 1943-ban elköltöző asszony fiát, Pétert, Bálint Sándor a nevére vette. Házasságukat az egyház 1945-ben érvénytelennek nyilvánította. Egykori tanítóképzőintézeti tanítványának, a vele Ausztráliából levelező Lang Ernőnek 1958. január 28-án ezt írta: „Elvált feleségemmel meleg emberi, baráti kapcsolatban vagyok, munkámban nagyon sokat segít.” Bálint Sándor nem tudott gépelni; kéziratait Sára asszony gépelte. Felesége és nevelt fia számára a *Szegedi szótár* szerzői díjából öröklakást vásárolt Budán a Harkály u. 1/B alatt. Ettől kezdve gyakoribb pesti útjai alkalmával természetesen ő is ott szállt meg. Bálint Péter 1966-ban megnősült, feleségét oda hozta, Sára asszony pedig 1968-ban leköltözött Szegedre. A lakást Bálint Péter házasságának fölbomlásakor adták el. 1971. június 26-án panaszolta Bálint Sándor Lang Ernőnek: „Gyönyörűen berendezett és ellátott budai öröklakásukat, amely másfél évtized keserves áldozatát, néha-néha kegyetlen nélkülözését követelte meg mi tőlünk, most el kell adnunk, tékoznunk, hogy mindkettőjüknek legyen valami fődél a feje fölött.”

Kilopták a postáról 1961-ben a Baranya megyei Pellérd községből Bálint Sándorhoz szakmai tanácsért forduló hajdani hivatásos honvéd századosnak, Kerbolt Lajosnak leveleit. Nagy munkával és költséggel lemásolták Bálint Sándor leveleit Belon Gellérthez (Miske), Bucsay Mihályhoz (Bp.), Csanád Bélához (Bp.), Dávid Katalinhoz (Bp.), H. Kovács Mihályhoz (Miskolc), Lükő Gáborhoz (Kiskunfélegyháza) stb. A hozzá írt leveleket is: Fél Editét (Bp.), Gadányi Györgyét és Zsigmondi Máriáét (Bp.), Gémes Balázsét (Kecskemét), Kálmán Lajosét (Kecskemét), Vargha Károlyét (Pécs).

Kardos Klára Sík Sándor gyakornoka volt a szegedi egyetemen, s a professzor halála után emlékének ápolója, hagyatékának gondozója. Bálint Sándornak elküldte másfél gépelt oldalon Sík Sándornak 1935 táján írt reggeli imádságát. A rendőrök ezt is gondosan lemásolták, és Bálint Sándor irattartójába tették...

Figyeltették 1963-ban Pécssett tanítványát, Rónai Béla főiskolai tanárt. Jelentéseket („környezettanulmányt”) írtak szintén 1963-ban a Bálint Sándort alkalomadtán meglátogató Ijjas Antalról, az Új Ember munkatársáról, Rigó Béláról, az írói terveit dédelgető bölcsészhallgatóról.

A nyomozók nem sajnálták a költséget, fáradságot, és nem csak Bálint Sándor levelezését ellenőrizték, hanem mindazokét, akiket gyanúsítottnak tartottak. Bálint Sándor dossziéjába rakták Granasztói Pálnak Pálffy-Budinszky Endréhez, Vajtai Istvánnak Aldobolyi Nagy Miklóshoz, Szabó Ferencnek Szécsy Györgyhez írt leveleit is, jöllehet Bálint Sándornak a neve sem fordult bennük elő.

Természetesen kiemelték Bálint Sándor postájából közvetlenül németországi utazása előtt a Matthias Zendernek Bonnba és Sellei Katalinnak Bernbe címzett levelét. Aprólékosan leírták, sőt fontosnak tartották, hogy le is fényképezzék, hogy Bálint Sándor 1964. április 21-én mikor és hogyan jött ki kopott szatyorral a kezében a budai, Hegyaljai úti közértből vagy húsboltból. Akkor használjuk ki arra ezeket a megalomániás papírokat, hogy alaposabban megismerjük részint a posztsztalinista Kádár-rendszer titkait, részint a jámbor, senkinek nem ártó, a magyar tudománynak és a szegedi népismeretnek pótolhatatlan szolgálatot tevő Bálint Sándor életrajzát. E jelentések nélkül ilyen alaposan nem ismerhetnénk...

Ártatlan gyanúsítottak

S mindjárt alkalmunk van jóvátenni, amit vétettünk gyanúsításaink áldozataival szemben. A hatalom gyalázatosága volt az is, hogy a gyanút Bálint Sándor barátaira terelte. A hajsza végén, a bírói ítélet után, 1966. május 4-én az ügy fő szervezői – Czene Mihály alezredes, Dán István és Magyar József századosok – önelégülten állapították meg: „A realizálással elértük célunkat. A csoportot dezorganizáltuk, dr. Bálint Sándor személyének ellenőrzése azonban továbbiakban is szükséges.” „Megállapítottuk, hogy dr. Bálint Sándor és társai között a viszony elhidegült. Ez részben azzal magyarázható, hogy a csoport tagjait felhasználtuk ellene tanúként, másrészt nem sikerült neki »tisztázni«, hogy a hatóságok hogyan szereztek tudomást tevékenységéről, s feltételezi, hogy valamelyik kapcsolata volt indiszkrét.” Ezekből az iratokból kiderül: Bálint Sándor holta napjáig abban a hitben élt, hogy barátja, Pálffy-Budinszky Endre volt óvatlan, és szólhatta el magát. „Pálfynak eljárhatott a szája” – mondta Kormányosnak. Ártatlanul gyanúsította ő is barátját. Nem sejtette, hogy mindannyian – Bálint Sándor és közeli barátai is – az ő rendőri „bekerítésének” (ahogy Kahler Frigyes találóan meghatározta) áldozatai. Nem barátai árulták el; a politikai rendőrség figyelte és hallgatta le.

Mi is gyanúba vettünk mindenkit, aki Bálint Sándor körül mozgott. Pálffy-Budinszkyról azt hittük, azzal követte el a hibát, hogy Bálint Sándort nem találván egyetemi szobájában, az asztalán hagyta a Nagy Imre-életrajzot. Ferenczi Imrét is meggyanúsítottuk, hogy ő – aki a szomszéd régészeti tanszéken működő Gazdapusztai Gyulával is jóban volt – meglátta a könyvet, megmutatta hírhedten kommunista kollégájának, s így indult el a lavina. Börcsök Vincét Bálint Sándor a kínos szembesítés ellenére sem gyanúsította soha, Kilián István azonban a Vigiliában (1981. május) úgy utalt rá, mintha betegsége, korai halála valamiféle isteni büntetés lett volna a judási tettért.

Egyikünk sem sejtette, hogy a hatalom már jóval korábban kivetette hálóját Bálint Sándorra. Megfigyelése korábban kezdődött, mint amikor 1963. december 3-án csoportdossziét nyitottak *Fellazítók* néven.

Azt sem tudtuk, valószínűleg maga Bálint Sándor sem, hogy 1959-ben az Elnöki Tanács 1957. évi 66. sz. törvényerejű rendelete alapján a Minisztertanács személyügyi titkársága határozatot hozott Bálint Sándor leváltására, de ez alól „jó szakmai munkája alapján” Benke Valéria művelődésügyi miniszter mentesíttette. Ez az egykori szegedi tanítónő javára írandó. S hadd idézzek ide bizonyos Juhász fedőnevű pesti ügynök jelentéséből, 1960-ból pár mondatot. Bálint Sándor Erdei Ferencnek, akkor az Akadémia főtitkárának segítségét kérte, hogy a szegedi paprikáról írt könyvével elnyerhesse a kandidátusi

fokozatot, amely tudvalevőleg marxista-leninista vizsgát tett szükségessé. „Erdei Ferenc erről lebeszélte: érje be professzori rangjával, a kandidátusi címért esetleg »olyan engedményekre kellene tennie, amik nem érik meg«. Tavaly probléma volt, hogy megkapja-e a professzori állás betöltéséhez szükséges feddhetetlenségi bizonyítványt. Mint a Demokrata Néppárt volt elnöke [?], számolt is bizonyos nehézségekkel. Azonban maga Antalffy [György], a rektor és Komócsin [Mihály], a szegedi városi párttitkár vállalt érte személyes garanciát. Ez jól esett neki.” Nekem is jól esik, hogy Benke Valériáról, Erdei Ferencről, Antalffyról és Komócsinról jól is idézhetek.

Gábor Áron

Jól tájékozott és művelt, minden bizonnyal tudományos munkakörben dolgozó volt a Gábor Áron fedőnév alatt 1961. szeptember 15-én Bálint Sándorról „utasításra” jellemrajzot adó pesti ügynök. „Bálint Sándort 1936 óta ismerem, 1943–1944-ig mintegy havonként találkoztunk, azóta mind szórványosabban, esetleges pesti útjai alkalmával.” Ismerte a tudós munkásságát, tisztában volt értékeivel. Még arra is volt figyelme, hogy megállapítsa: újabb dolgozatai „jóval érettebbek és tartalmasabbak a korábbiaknál. Ennek megfelelően tudományos tekintélyében is sokat nyert.” Jól jellemezte egyéniségét: „Sajátságos keveréke a vidéki és az európai embernek. Egyaránt rajong a legmodernebb művészeti, tudományos, technikai stb. eredményekért és a parasztság kultúrájának hagyományos, sokszor idejét múlt elemeiért.

A maga környezetében ezen az elvi alapon alkotott meg egy sajátos szintézist, amelyben egymás mellé kerülnek a népművészet és a modern kerámia, a falusi ponyvafüzetek és a mai irodalomtörténet és néprajz...” Rámutatott Bálint Sándor jellegzetes félszégére, élehetlenségére, túlzottnak ható, a külső szemlélő számára különködésnek látszó szerénységére. „A múltban olykor mosolyogva emlegették egyes furcsaságait, újabban csak megbecsüléssel beszélnek róla a szakemberek.” Ezzel ellentétesen mutatja be a tudós politikai szereplését. Eleinte Balogh páterrel kigazdapárti tevékenységet fejtett ki, később lett Eckhardt Sándorral a Kereszténydemokrata Néppárt országgyűlési képviselője.

Politikai szempontból semmi elmarasztalót nem mondott Gábor Áron. Kuti György százados arra utasította, hogy vegye föl a kapcsolatot Simkó Ferencsel, az Új Ember szerkesztőjével. Az ügynök tehát ebben a körben mozoghatott.

Kormányos István

Dobosi Imre százados 1961. augusztus 22-én kereste föl lakásán a Mauser fedőnevű ügynököt, hogy Bálint Sándorról kifaggassa. Szokatlan, hogy a lakásán, hiszen az ügynökökkel többnyire T (találkozási, titkos) lakásokon jöttek össze. Ezeknek neveket is adtak: *Kedves*, *Közeli*, *Nefelejcs*. Mauserrel, azaz Kormányos István ügyvéddel, valószínűleg kora miatt tettek kivételt, s mert bizonyára olyan volt a lakása, hogy zavartalanul tudtak beszélgetni. Az agglegény Kormányos ugyanis korábbi saját ügyvédi irodája, akkor a 4. sz. ügyvédi munkaközösség irodái melletti lakásában húzta meg magát. Egyszer én is jártam nála; meglehetősen elhanyagolt, lepusztult körülmények között élt. De az egész ember – művelt, olvasott, sziporkázó elme – tisztátalan benyomást keltett.

Mint iskolatársát Bálint Sándor gyanútlan bizalommal kezelte. El nem tudom képzelni, hogy a korabeli Szegednek ezt a különös figuráját mivel vehették rá az ügynöki munkára. Szemmel láthatóan élvezte, talán hajdani irodalmi ambícióinak pótlását érezte benne, hogy beszámolhatott Bálint Sándorral való eszmecseréiről, jellemezhetette őt. Azt sem állíthatjuk, hogy különösebb rosszindulattal írt volna róla. Sőt: mindig hangsúlyozta elárult barátjának emberi és tudósi nagyságát.

Különtségét jellemzi maga választotta fedőneve. Mauser: az Osztrák–Magyar Monarchia hadseregének 19. századi fegyvere, főtáplálójáról, Paul von Mauserről elnevezve. De bizonyára jól derültek a rendőrök, amikor 1964 júniusában azt kérte összekötőjétől, Krenács Márton főhadnagytól, hogy engedélyezze fedőnevének megváltoztatását. A Mannlicher fedőnév neki szimpatikusabb, mint a Mauser. Ferdinand Ritter von Mannlicher ötlövetű ismétlő kézi fegyvere váltotta föl a Monarchiában a Mausert, olyannyira, hogy a Horthy-hadseregben és más utódállamok hadseregeiben is ez volt rendszeresítve.

Ettől kezdve így írta alá jelentéseit.

Első jelentésében így mutatkozott be Dobosinak: „Dr. Bálint Sándort még a gimnáziumból ismerem, közelebbi barátságba 1923-ban kerültem vele. A kapott utasítás értelmében eljártam nála 1961. aug. 12-én. Tömörkény utcai lakásán volt alkalmam eszmecsere folytatni vele. Megállapítottam, hogy személyemtől függetlenül, mely iránt mély bizalommal viseltetik, politikai megnyilatkozásaiban zárkózott, óvatos és főként bizalmatlan természetű ember...” 1962-ben meg így írt róla: „Közelebbről már az 1922-es évek [!] tájáról ismerem; mintegy négy évtizeden át számos alkalmam volt politikai megnyilatkozásainak is a megfigyelésére.” Valóban közel férközött Bálint Sándorhoz. 1963-ban egy ízben Bálint Sándor ezt mondta neki: „Nézd, van itt egy írásom, amely még ugyan 1952-ben íródott, a sztalinizmus korszakában, amit még csak két valakinek mutattam meg, te vagy a harmadik, akinek most megmutatom, mert teérted tűzbe teszem a kezemet, én megbízom benned, ismerlek vagy 40 éve.”

„A régi barát” pedig időről időre beszámolt Bálint Sándor nézeteiről megbízóinak. Nem tudom, miért, mintha önmaga előtt földni akarná magát, de csaknem minden jelentését azzal kezdte: „a kapott utasítás értelmében”; „kapott új utasítás értelmében”. Föltűnő az is, hogy sokat faggatta Bálint Sándort vallási, egyházi kérdésekről, s ő következetesen keresztyént írt, akkor is, ha Bálint Sándort idézte. Bár a piaristákhoz járt, zsidóból nem katolikusnak, hanem kálvinistának keresztelkedett.

Mindjárt első jelentésében hírlelte, hogy „a célszemély” legitimista: könyvtárában Habsburg Ottóról 1932-ben németül kiadott művet látott, és Bálint Sándor IV. Károlyról rajongó szeretettel beszélt. Nem tudta azonban válasza bírni, amikor a Habsburg-restauráció felől faggatta. Csak Kodályt tartotta alkalmas köztársasági elnöknek. Rendszerváltozás esetén – mert ezt is pedzette a provokátor – Bálint szerint visszajönnének az emigránsok, ők törnének hatalomra, „pedig ez nem helyes”. Még Bálint Sándor javára is szólt, amikor hivatkozott indítékára: azért lépett a politikai pályára, hogy részt vegyen a Horthy-korszak maradványainak fölszámolásában. Ezzel kapcsolatban Kormányos még ezt is kijelentette áldozatáról: „Én a nagyvonalú és zseniális emberek körébe sorozom, politikai vonalon.”

Főként múltbeli politikai tevékenysége felől faggatta Bálint Sándort, kapcsolatait firtatta Barankovics Istvánnal, Eckhardt Sándorral, Mindszenty Józseffel, a püspöki kar tagjaival stb. A nyomozók ugyanis Bálint Sándort „illegális pártirányítással” gyanúsították, ezért minden – tudományos, baráti – kapcsolata mögött szervezkedést, összeesküvést szimatoltak. Kormányos részletesen beszámolt Bálint Sándornak a nyugat-európai politikáról kifejtett nézeteiről. Szerinte Adenauer és de Gaulle „az európai gazdasági uniót akarják megvalósítani...” Ma mennyire időszerű ez a jövődöleése: „egy ilyen nagy, átfogó európai gazdasági közösség az ő elgondolásuk, mely óriási távlatú terv”. Erősítette a nyomozók gyanúját, hogy Bálint Sándor e terv mögött Adenauer és de Gaulle katolicizmusát is dicsérte. Ebből a nyomozók mindjárt olyan „keresztényszocialista vonalra” következtettek, „amely egy közép-európai föderáció folytán valósul meg”. Bálint Sándor kétségtelenül elismeréssel emlegette a nyugat-európai keresztény politikai mozgalmakat.

Nem csak a Horthy-korszakot bírálta Bálint Sándor, a kapitalizmust is: „Hangsúlyozom, hogy megvan a kapitalizmus hibáiról is a véleményem, de azért tudod, az mégis csak más” – mondta 1964. január 8-án Kormányosnak. A provokatív kérdésre, hogy miben más, így felelt: az szabadságot ad.

Nem igaz Kormányosnak 1962. október 9-i jelentésében az az állítása, hogy érvényesülését „egyházi támogatás mozdította elő”. Rágalom az is, hogy Bálint Sándor 1946-ban Tápén „egy népgyűlésen nyíltan izgatott a szegényparasztközött a földreform ellen”.

1963. július 13-án Bálint Sándor pesti vendégére hivatkozva nem tudta fogadni Kormányost. Az ügynök a ház előtt Olympia típusú gépkocsit látott, s rögtön jelentette rendszámát: CB-91-59. A rendőrök azonnal megállapították, hogy Házy Erzsébet autója egész nap a ház előtt parkolt. Az operáénekesnő azon a nyáron A cigánybáró Szaffijának szerepében lépett föl a szabadtéri játékokon.

1961. október 24-én Dán István főhadnagy új ügynököt állított Bálint Sándorra. Az Ágoston fedőnevű besúgó, Varga Vince szentmihályteleki lakos volt, de nem pap, mint Kahler Frigyes föltételezte, hiszen Bálint Sándor éppen előtte beszélt arról, hogy tisztelettel adózik a helyi plébános munkájának, „nagyon sajnálja a meghurcoltatás miatt, ügyetlenség volt az ügyet nyilvánosságra hozni, nagyon helyesnek tartja, hogy csendesen visszahúzódva él a nép között. Többet ma nem tehet egy pap.” Gimes Gyula szervezte meg 1948-ban a helyi plébániát, s vezette már mint plébános 1970-től nyugállományba vonulásáig, 1988-ig. Tragikusan fejezte be életét: meggyilkolták. Ő kezdeményezte a templomépítésre a gyűjtést. A pénz barátjára, Megyesi Pál operaénekesre bízta, mert ő azt ígérte, nyugati előadókörútján megduplázza. Emlékezetem szerint bírósági ügy lett a dologból, mert a pénz a kezén elúszott.

Varga Vince hajdani paprikatermelő és paprikamolnár ekkoriban a tanácsi kirendeltségen dolgozott. Részint a helyi egyházközségben végzett nyüzsgésével, részint helytörténeti érdeklődésével igyekezett bizalmat kelteni Bálint Sándorban. Azzal dicsekedett neki, hogy ő kezdeményezte a templomépítést, ő gyűjtötte össze rá a pénzt. Panaszkodott Hamvas Endre megyés püspökre, mivel – állítása szerint – elszabotálta a templomépítést. Megvoltak már a rajzok is, de több mint egy évig húzta-halasztotta a döntést, s a hatóságok visszavonták az engedélyt. Dán százados folyton arra utasította az ügynököt, hogy panaszkodásával hergelje Bálint Sándort Hamvas püspök ellen. Bálint Sándor bírálta ugyan Hamvast, mert túlságosan engedékenynek ítélte a hatalommal szemben, de a Varga Vince kívánta ellenségeskedésre nem volt kapható.

Varga Vince azzal is iparkodott hozzá közel férkőzni, hogy csalogatta magához: meg akarja neki mutatni a középkori szentmihályi templom helyét. Bálint Sándort ez le is vette a lábáról: „Elmondotta, hogy Szentmihálytelek neki szívügye, mert anyja onnan származik.” 1962. augusztus 25-én egy görög katolikus szertartású esküvőn Bálint Sándor részt is vett Szentmihályteleken, de már a Mihály napi búcsúra, bár ígérte, nem ment ki, pedig Varga Vince sokat remélt a bizalmas beszélgetéstől.

Érdeklődésére Bálint Sándor elmondta, hogy 1957-ben visszahívták az egyetemre. „Megmondta, hogy világnézete nem változott, de így rendelkezésükre áll. Meg van elégedve, mert most nagyobb az egyetemen a tanszabadság, mint Rákosi idejében volt.” Varga Vincét is utasították, hogy szedje ki Bálint Sándorból politikai nézeteit. Az esküvő alkalmával nyílt erre módja. Ezt a választ kapta: „Ma már nem vállalnék politikai szerepet, bár azt nem bántam meg, hogy akkor tagja voltam a [kereszténydemokrata] pártnak. Ma már látom, hogy megvan a kommunizmusnak is a szerepe. Vízválasztó. Aki komolyan veszi a vallását, az megerősödik, aki pedig csak színleg volt katolikus, az lehullik.”

Utazók, Fellazítók

Közben, 1962. február 21-én poloskát, lehallgatókészüléket helyeztek el Bálint Sándor lakásában. Egy év múlva pedig, 1963. január közepén Lehel István egyetemi adjunktus, festőművész Lenin (előbb és ma ismét: Tisza Lajos) körút 27. sz. alatti lakásában is. Ekkor már ugyanis a rendszer és a politikai rendőrség pszichózisának megfelelően szervezkedést gyanítottak körülöttük. Már 1961 októberétől *Utazók* fedőnéven nyitottak róluk „csoportdossziét”. László fedőnéven Sulyok Béla szentesi főesperes jelentette, hogy Szomolányi Miklós szegvári plébános kapcsolatot tart Bálint Sándorral. Fölvetődött Kocsis István korábbi szentesi, akkor már szegedi tanár, Till Aran vásárhelyi festőművész, Farkas Lajos csongrádi plébános, Medzibrodsky Endre szintén egykori szentesi középiskolai tanár, ekkor szegedi egyetemi adjunktus és bizonyos Lancz Kálmán neve is. Szomolányit közben 1961-ben Nagykőrösre helyezték, így az *Utazók* címén kifundált szervezkedést már nem lehetett tovább elhíttetni a fölötteseikkel, tehát az *Összefoglaló jelentés* 1964. január 25-én megállapította: „magától széthullott”. De nehogy kenyér nélkül maradjanak, kitalálták, hogy Bálint Sándor körül kialakult „egy újabb laza csoportosulás”, amelynek „földolgozását” *Fellazítók* fedőnévvel kezdték. Kiszemelték célszemélyként Pálffy-Budinszky Endre városi főmérnököt, Lehel István festőművészt, Börcsök Vince gimnáziumi tanárt, néprajzkutatót, Szabó Ferenc levéltárost, történészt és Hegedűs Antal teológiai tanárt. Minthogy Bálint Sándor meglátogatta Belon Gellért jános-

halmi plébánost, állami hozzájárulás nélkül fölszentelt püspököt, őt is hozzájuk csapták. Pálffy-Budinszkynak fölrótták, hogy az egyházi műemlékeket előnyben részesíti; Lehel Istvánnak, akinek jellemzően a Mázoló fedőnevet adták, hogy absztrakt művészetével mételyezi az egyetemi ifjúságot; Böröcsök Vincének csak az volt a bűne, hogy a lehallgatott beszélgetésekben igazat adott Bálint Sándornak. Az akkor már orosházi levéltárigazgató Szabó Ferenc „erősen nacionalista, ellenséges beállítottságú”. Szintén lehallgatták, hogy Hegedűs Antal is elítélte Hamvas püspököt a kormánnyal való együttműködés miatt. A jelentés bőven idéz a párbeszédkekből. Ha Bálint Sándor olykor méltányolt valamit a rendszer tevékenységéből, ezt csak taktikai lépésnek ítélték. Hiába szerették volna, egy szót sem kaptak arról, hogy Bálint Sándor újjá akarta volna szervezni a Kereszténydemokrata Néppártot vagy bármely más ellenzéki, „ellenséges” szervezetet.

Nézeteiket Magyar József százados a lehallgatásokból és ügynöki jelentésekből vett bő idézetekkel tarkított 1964. január 25-i terjedelmes összefoglaló jelentésében így fogalmazta meg:

„A csoportosulás politikai koncepciója és célja egy keresztény alapokon álló ún. »keresztény szocialista« társadalom megteremtése. Elképzeléseiket úgy látják megvalósíthatónak, hogy a szocializmust fokozatosan át kell itatni a keresztény humanizmussal – értve ez alatt a vallást –, és a szocializmusnak eredményei, valamint a katolicizmusnak a »humanizmusa« szerintük egy olyan társadalmi szituációt teremt 2-3 generáció múlva, ami mentes lesz az ateizmustól és minden olyan »szélsőségektől«, ami [!] pillanatnyilag megvan, és nem biztosítja számukra azokat a feltételeket, amit [!] politikai beállítottságuknál fogva a maguk számára szeretnének megteremteni.”

Bálint Sándor 1963. július 29-én valakinek ezt mondta: „Én nemcsak egy rendszerben élek, tehát egy politikai rendszerben, amely nekem nem szimpatikus, amely, ha engem agyonütnek, akkor sem kell, mert idáig rendben van a dolog; de van az éremnek egy másik oldala is, egy társadalomban élek, és ezzel a társadalommal szemben nekem súlyos kötelességeim vannak...”

A jelentés ebbe is a maga szája íze szerint magyarázta bele, hogy mit ért „súlyos kötelességen”? „Olyan tevékenységet, ami ideológiai síkon támadja a marxizmus-leninizmusnak a társadalom fejlődésére, az osztályharcra vonatkozó tételeit...” Tehát ellenség! Valójában Bálint Sándor azt vallotta, hogy neki a magyar társadalommal, a magyarsággal szemben van kötelessége, mégpedig tudományos életművének megalkotása. Azoknak a műveknek a megírása, amelyeket születése, neveltetése, tanultsága, képessége révén csak ő tud, tudott megteremteni. Aminthogy éppen ezekben az években készítette el fő műveit, egyfelől szülővárosának hatalmas, háromkötetes néprajzi összefoglalását (*A szegedi nemzet*, 1976-1980), másfelől a magyar vallásos néprajznak szintén három kötetbe sűrített, azóta több kiadást megért alapművét (*Karácsony, húsvét, pünkösd*, 1973; *Ünnepi kalendárium*, 1–2. k. 1977).

Kerényi József

1962. február 19-től harmadik ügynököt is bevetettek Bálint Sándor és a vele kapcsolatban álló „reakciós papi csoportosulás” ellen. Kőrmendi fedőnéven Kerényi József gimnáziumi tanár vált a zsarnoki rendszer különös áldozatává. A *Szegedi Királyi Katholikus Tanítóképző Intézet emlékkönyve* (1994) szerint Torontál megyei sváb családban, Koch Józsefként Budapesten született 1905. február 16-án. Nevét 1935-ben magyarította meg. A gimnázium alsó négy osztályát a temesvári, a felső négyet a szegedi piaristáknál végezte. 1923-ban érettségizett, utána három évig jogot hallgatott, majd elvégezte a testnevelési főiskolát. 1931 őszén lett a tanítóképző testnevelő tanára. Ugyanekkor tanított ott Bálint Sándor magyart, történelmet, földrajzot, alkotmánytant. Kerényi volt az iskolai leventeparancsnok. Óraadóként tanított a hittudományi főiskolán és a piarista gimnáziumban. Vívást oktatott középiskolákban és az egyetemen. 1943-tól az egyetem testnevelő tanára lett. Aláírását indexemben én is őrzöm. A háború végén hívták csak be, s akkor is irodai szolgálatot teljesített.

Rózsás János *Gulag lexikona* (2000) a következőket írta róla: „Szegeden testnevelő tanár volt. A szovjet katonai elhárítás 1946. április 17-én otthonában letartóztatta. A Szovjet Hadsereg katonai törvényszéke Budapesten 1946. augusztus 9-én 10 évi, javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. A szibériai lágerekből (utoljára Resotiban raboskodott) 1955. november

25-én tért haza. A Szovjetunió Legfelsőbb Bírósága 1969. december 24-én 2n-12598/57. szám alatt bűncselekmény hiányában rehabilitálta.” 1956-tól nyugállományba vonulásáig, 1967-ig angolt és testnevelést tanított a Ságvári Endre gyakorlógimnáziumban. Tamás fia 1956-ban Amerikába disszidált. Ekkor már nőgyógyász volt New Yorkban. Kétszeresen volt tehát, amivel megszarolhatták. Dán százados nem győzött jelentéseiben dicsekedni, hogy ügynöke mennyire hálás neki, amiért 1962 őszén útlevélet szerzett feleségének, hogy kimehessen meglátogatni a fiát. Dán százados egy ízben bő három órát beszélgetett el vele, és diadalmasan szögezte le, hogy ügynöke „nagyon meg van elégedve helyzetével”. A pedagógusnapon ezer forint jutalmat kapott. Dán százados meg is mondta neki, hogy „pozitívan értékeljük munkásságát, és ennek elismerésül kapta az 1000 Ft jutalmat”. „Az ügynököt meghatotta értékelésem, és kifejtette, hogy a jövőben is a legjobb akaráttal, szándékkal segíteni kívánja munkánkat. Ezt a munkát meggyőződésből, hazafias kötelességből végzi, de nagyon jól esett neki gondoskodásunk – itt a jutalmazásra célzott –, mert anyagilag szorult helyzetben van.” Rabtársa, Dugonics Ferenc pedig ugyanekkor kormánykitüntetést kapott.

Nagyon jellemző az is, hogy Kerényi eleinte berzenkedett csaknem évtizedes raboskodása miatt, és igazságtalannak tartotta. Azokat hibáztatta, akik belerántották a kémkedési ügybe. Utóbb azonban – talán látszatra – belenyugodott a rendőri álláspont elfogadásába.

Kerényi ajánlkozott Bálint Sándornak, hogy elkíséri környékbeli néprajzi gyűjtőútjaira, és fényképez számára. Ám nincs adatunk, hogy Bálint Sándor egyszer is igénybe vette volna segítségét. Dán százados megbízása nyomán többször is kísérletezett, hogy a Tömörkény utcai lakás kulcsairól másolatot készítsen. Jelentéseiben igyekezett elfogulatlan maradni, s Bálint Sándor emberi és tudósi nagyságát hangsúlyozni. Ugyanakkor panaszolta a nyomozónak, hogy Bálint, bár őszintének látszik hozzá, „nagyon unalmas, és nem mindenben közlékeny”. Később azonban dicsekedett: „Bálint Sándorral a kapcsolatuk állandóan javul, és mind jobban bizalmassá válik köztük.” „Bálint azok közé a barátai közé sorolja őt is, akik nagyon közel vannak hozzá.”

Nem csak az ügynököknek, a célszemélyeknek is adtak fedőnevet a gyermek és szűrésű politikai nyomozók. Bálint Sándornak először a *Betyár* jutott. Aligha alkatából vagy magatartásából, inkább véletlenségből és kényelmességből. Kerényi ugyanis első jelentésében 1962. február 19-én beszámolt arról, hogy Bálint Sándornak akkor jelent meg új könyve. Címét pontatlanul idézte: „Betyárvilág Szeged környékén.” A Tiszatáj Kiskönyvtár sorozatában megjelent *Történetek a szegedi betyárvilágból* című könyvnek nekem frissen dedikált példányán a keltezés: 1962. február 10. Később a pesti nyomozók – rejtélyes gondolattársítás révén – egy ideig Szöges fedőnéven emlegették.

Nagyon jellemző Dán százados utasítása Kerényi Józsefnek: „Általános vonalként határoztam meg számára, hogy munkahelyén és baráti körében nem lehet rendszerünkkel szemben ellenséges kijelentést tennie, de helytelen az a magatartás is, ha pozitívan nyilatkozik. Ha mindenki előtt pozitívan nyilvánul meg, akkor elveszti az ellenséges elemek bizalmát, nem nyilatkoznak előtte őszintén, és ezzel óriási károkat okoz az állambiztonsági szerveknek.” Egyébként Kerényit is ellenőrizték: jelentéseit rendre összevetették a poloskán hallottakkal.

Múltbeli politikai szerepéről Kerényinek is azt mondta Bálint Sándor, amit Kormányosnak: „Kirándulásom a politikai síkra (akkor, amikor még nem láttunk tisztán, amikor még indokolatlan reményeink voltak) naiv vállalkozás volt, ma nem tenném, sok kellemetlenség forrása volt.” Máskor meg ezt: „Nem szívesen emlékezem vissza azokra az időkre. Mi, főleg ebbe a táborba tartozó értelmiség[iek], »hamis illúziók« szálaiba kapaszkodtunk itthon. Téves helyzetmegítélés, helytelen információk, politikai rutinhiány stb. jellemezte a szélmalomharcunkat. Az akkori cél a szovjet megszállás [!] és a vele szimpatizáló és azon épült politikai ellenfelek elleni küzdelem lett volna. Nekem egy nagyon keserű lecke volt. Politikai tájékozatlanságomat, jóhiszeműségemet egyesek, akikkel pártot alakítottunk, és akikkel a fórumra kiálltunk, nemegyszer kihasználták, előre toltak, és a végén egy járhatatlan úton találtam magam. Zsákutcába jutottam, kellemetlenségeim voltak.”

Varga Vincének mondott hasonlót 1957-i rehabilitálásával kapcsolatban: „a katolikus hit átszövi a világnézetemet, a tudományomat, azt megtagadni nem tudom, és nem fogom. Megmondtam, hogy ha így jó vagyok, akkor szívesen és becsületesen dolgozni fogok.” A rendszernek ugyan nem százszázalékos helyeslője, de híve és „fegyelmezett követője”. „Dolgozni engednek, és ez nekem a fő.” Később azt mondta:

a Magyar Szocialista Munkáspárt akkori politikáját „néhány pontját kivéve” helyesli is. „A főbb kifogásolt negatívumokat mindjárt fel is sorolom: a személyi szabadságnak korlátozásait, pl. a vallásgyakorlás terén tett intézkedéseket, amelyekben az utóbbi időkben enyhülni látszanak, a mozgási szabadságnak az értelmetlen akadályozása és még néhány kérdésben az eddigi merev álláspont.”

1963. január 7-én azt mondta Bálint Sándor Kerényinek, hogy 1945 után nem hagyta el hazáját, mert helyt akart állni a maga helyén. „Akkor még teljes világossággal nem látszott, hogy hová fordul az ország, a magyarság élete, jövője, történelme. Jött a kommunizmus, ha nem is váratlanul, de az ország közvéleménye nem volt felkészülve. Úgy éreztem és hittem akkor, hogy a kommunizmusban nekem is van feladatom, küzdeni a humanizmusért, az ésszerű haladásért.” Mint Kormányosnak, Kerényinek is bizonyos elismeréssel szólt Kádár Jánosról: „szerepe összehasonlíthatatlanul szimpatikusabb, mint Rákosié volt”; „az az ember, akivel együtt lehet menni, józan, mérsékelt”. Ezt megismételte később is: „Nem ismerem közelebről Kádárt, de az eddigi szereplése, mértéktartó józansága, szimpatikus vezetői alkata azt a benyomást kelti, hogy az adott politikai helyzetben az az ember, akire nyugodtan rábízhatjuk magunkat.”

Dán századosnak azonban e megnyilatkozásokkal szemben voltak (talán jogos) kételyei. „Bálintnak – értékelte Kerényi jelentését – vannak még fenntartásai ügynökünk felé [!], ugyanis bizalmasabb kapcsolatait felé [!] nem ennyire pozitív rendszerünkről.”

Bálint Sándor Kerényi előtt is bírálta a Horthy-rendszert. „Nem sajnálom az elmúlt rezsimet és az ő emléjükhez tapadt hatalmasságokat, még ha azok egyháziak voltak is. Történelmi szükségszerűség volt, hogy annak a kornak és a kort megszemélyesítő figuráknak el kellett tűnni és pusztulni.” Más kérdés, tette hozzá, hogy a magyarság számára minden változás olyan áldozatokkal jár, mint a két világháború vagy 1956.

Mindszentyről is jellemzőt mondott 1963. június 30-án. Eljárt fölötte az idő, s ezt mindenki észreveszi, csak ő nem. „Mi úgy gondoltuk, hogy annak idején missziót teljesített; ma már látjuk, hogy a megegyezés az államhatalommal jobb és eredményesebb lett volna. Az ő személye ma nem aktuális.” Ennek kapcsán újból fölvetődött a legitimizmus: „Egy Habsburg-restaurációtól Isten ments!” – volt ekkor Bálint Sándor véleménye.

Kerényi föladata lett a Bálint Sándor baráti köréhez tartozó Lehel István megfigyelése is. Szorgosan látogatta műtermét, és faggatta művészeti elveiről. A művésztanár elmondta neki, hogy elkészerítik a művészetéért kapott támadások. „Bálint egyike azon keveseknek, akik folyton új erőt és önbizalmat öntenek belé, nem lankadó optimizmussal.” 1964. március 7-i jelentésében Kerényi hosszasan számolt be Lehelnél tett látogatásáról, Lehel és Bálint Sándor kapcsolatának jellegéről. Gyakran vannak együtt, rendszerint hét végén, többnyire Lehelnél. „Ilyenkor muzsikálni szoktak. Főleg Mozartot hallgatják. Mindkettejüknek ez a kedvencük, de Bachot is nagyon szeretik.”

„Hol zsarnokság van”, ez is titkosrendőri jelentésbe való! Hogy azután ezt a célszemélyek javára vagy rovására írta-e a politikai rendőrség, nem derül ki a kötetnyi beszámolóból.

Bonn, Bécs

Bálint Sándor 1963. október 16-20. közt a Magyar Néprajzi Társaság budapesti kongresszusán megismerekedett néhány külföldi vendégprofesszorral. 1964. március 16-án örömmel újságolta Lang Ernőnek: „Az ősszel Budapesten sikeres nemzetközi néprajzi kongresszus volt, ahol alkalmam volt számos kitűnő kollégát személyesen is megismerni. Különösen Gavazzi zágrábi és Zender bonni professzorokra gondolok vissza szívesen. Azóta már mindkettővel levelet is váltottam. És most a közeli hetekben egészen váratlan meglepetés ért: a múlt héten Zender professzor április végére meghívott Bonnba egy néprajzi konferenciára. Az összes kiadásokat ők fedezik. Elképzelheti, milyen izgatott vagyok. Huszonöt éve nem jártam a nagyvilágban. Remélhetőleg idehaza semmi akadály nem fog az utazás elé gördülni.”

Szerintem kapóra jött a politikai rendőrségnek, hogy Bálint Sándor útlevelet kért a bonni néprajzi tanácskozáshoz. Nincs rá utalás, de elképzelhető: azért kapott útlevelet, hogy kiugrassák a nyulat a bokorból. Ha nem marad kint, itthon legyen ürügy megszorongatására. Teljes készületségükkel rávethették magukat. Bálint Sándor áprilisban azért ment hetekre Budára, a Harkály utcai lakásba, hogy útlevelet intézze, majd

amikor fogytán volt az idő, sűrűsége. Talán – némi huzavona után – éppen azzal a hátsó szándékkal engedték ki, hogy utána valami ürüggyel elkapják. Ezért figyelték április végén a titkosrendőrök minden lépését, ezért fényképezték le. Hátha találkozik valakivel, aki megbízza valamivel, csomagot küld vele az emigrációnak. Hátha rajtakapják valamin, amit kémkedéssé lehet majd fölfűjni...

Ebben csatlódnuk kellett. De amikor „a szabad világba” tett rövid kiruccanás után hazajött, nem engedték el zsákmányukat. Mindenképp április végén kimehetett tíz napra Nyugat-Németországba.

Május 7-én Bécsből írta Lang Ernőnek: „Az utazás az indulást megelőző másfél óráig a hatóságok kényelmeskedése és gyanakvása miatt bizonytalan volt. Végre lehetővé vált: a németek csak 7 napra érvényes vízumot adtak, amihez még a 3 napos osztrák átutazási vízum is hozzájárult. Így azután lehettem Bonn, Köln, München, Salzburg és Bécs városában.” Beszámolóját így folytatta: „Tudományszakom nagy nemzetközi mestereivel kötöttem személyes barátságot. Találkoztam sok, emigrációban, főleg Münchenben élő barátommal is. Sok szomorúságnak és örömnak voltam e tíz nap alatt részese. Még rendbe sem tudtam élményeimet szedni, ez csak odahaza kerülhet sorra, esetleg írásbeli lerögzítésre is. Itt csak annyit szeretnék írni, hogy huszonöt esztendő óta most vettem igazán szabad lélegzetet. A »szabad« világ nagy, széles horizontjaiban érzem azonban a korlátokat, problémákat is. Itt érzem igazán Bécsben, illetőleg külföldön: nagy szűgyen, emberi összeomlás volna – bár ez egy pillanatra sem merült föl bennem –, ha kint maradnék. A feladat – kissé patetikusan hangzik – a hazához köt, annak emberi, európai és keresztény lényegét kell a magam területén életem hátralévő részében kifejeznem. Most leszek a nyáron 60 éves. Munkámat, ha a Gondviselés ebben a szellemi állapotban még egy évtizedig megtartana, talán nagyjából el tudnám végezni. Mindenképp úgy érzem, hogy most vagyok életem legalkotóbb korszakában, aminek tán a sír közelsége ad erőt és fényességet. Megyek tehát holnap haza. Most megírhatom Magának, drága Ernő (erre természetesen a legtávolabbról se célozzon levelében), hogy embertelenül nehéz az életem. A politikai börtön levegőjében élni rettenetes dolog, ha az atmoszféra az utóbbi években sokat javult is. Állandóan érezni, hogy csak megtűrik az embert, nagyon nehéz dolog.” Folytatta még, hozzátéve: „Ezekről a dolgokról csak innen írhattam ekkora nyíltsággal...”

Amint hazaért, fokozottan figyeltették. Elfogták már másnap, május 9-én Svájcba, Sellei Katalinnak (Waldau/Bern) küldött levelét. Sajnálta, hogy nem találkozhattak. „Ki tudja – írta –, mikor kerülhet hasonló meghívásra sor. Sajnos nem vagyok abban az anyagi helyzetben, hogy a magam költségén keljek útra. Mindenképp azonban – úgy éreztem – talán máskor is számíthatok kint megismert kollégáim baráti hívására.” Az útlevelel és a vízum csak 12 napos utat tett számára lehetővé. „Boldogan maradtam volna pedig egy hónapig is. Annyi friss élmény, újdonság ott a külső világban, de a magam szakmáján belül is.” Így csak Bonnra, Münchenre és Bécsre maradt idő; pár óráig lehetett Kölnben és Salzburgban. Fölbontották május 23-án Josef Rulandnak Kölnbe címzett küldeményét, amellyel megköszönte és viszonzta német kollégájának könyvét és levelét. „Önnek is jelentős része volt abban, hogy bonni tartózkodásom tudományos élményekben oly gazdag volt” – írta. – Köszönöm az Ön kedves meghívását, amellyel alkalomadtán élni fogok.” Természetesen ebből ugyanúgy nem lett semmi, mint Bálint Sándornak abból a jóhiszemű ígéretéből, hogy a kapott könyvet ismertetni fogja. Nem rajta múlt.

Elfogták Zender professzorhoz ugyanaznap írt köszönő levelét is. Egyébként Matthias Zender előszót, *Ajánlást* írt 1981. május 13-án „Mert ezt Isten hagyta...” címmel, *Tanulmányok a népi vallásosság köréből* alcímmel Tüskés Gábor szerkesztésében Bálint Sándor emlékének szentelt gyűjteményes kötet (1986) elé, s ebben szeretettel emlékezett meg barátságukról. Ő is megemlítette az első, budapesti találkozásukat. „A »szentek« hoztak össze bennünket – írta –, és beszélgetésünk középpontjában is első sorban a különböző kultusztörténeti kutatások álltak. Ezt követően többször felkerestük egymást, a találkozások közötti időt pedig sűrű levélváltás töltötte ki. Munkáinkat is mindig megküldtük egymásnak, és így tartós barátság szövődött közöttünk. Utolsó találkozásunk alkalmával – bár már éjfél körül járt az idő – feleségemmel együtt szívesen engedtünk marasztaló szavainak. A látogatásból szívünkbe zárva őrizzük kedvességét, és ennek az utolsó beszélgetésnek felejthetetlen atmoszféráját.” Bevezetőjének még e sorait szükséges idéznem: „Az elkövetkező évek fogják igazán bebizonyítani, hogy Bálint Sándor munkái az európai kultúra egyik fontos részterületének megismerésében milyen alapvető jelentőségűek.”

Bálint Sándor május 24-én feleségéhez írt levelét is lefényképezte a politikai rendőrség. Ebből kiderül, hogy máris fölkereste jeles mesemondóját, Tombácz Jánost Zsombón: „Tegnap végre ismét kint

voltunk János bácsinál; egy újabb meséjével szinte fölülmúlta önmagát. Velünk volt a Népművészeti Intézet egyik küldötte is; nem tudott a csodálkozástól hová lenni.” „Most kezdem kialudni magamat az út után, már dolgozom is.”

Ortutay Gyula az Elnöki Tanács tagja is volt, de azért az ő levelét is fölbontották. Bálint Sándornak csak jóval később, 1968 szeptemberében megjelent *A szegedi nép* című könyvének lektoraként írta neki Ortutay:

Kedves Sándor!

Moszkva és Athén után ma küldöm el lektori véleményemet a Gondolat könyvkiadóhoz. Természetesen javasolom kéziratodat kiadásra. A kiadónak egy-két olyan megjegyzést teszek, amelyet Te szívesen tudomásul vehetsz, és könnyen kiigazítható hibákra utal. Nem írom meg a könyvkiadónak viszont azt, hogy őszintén fáj a teljes hiányát a Szegedi Fiataloknak is, jómagamnak is. Talán a Szegedi Fiatalokat mint testületet beírom, mert azért amit ott tettünk, az megérdemelné az elismerést. De azért egy-két szót Szegedről én is írtam, valami része az életemnek belefónódott Szegedébe, aztán azt hiszem, a Kossuth-nótával kapcsolatban mind Csefkónak, mind jómagamnak a nevét leírhattad volna. Te tudod, hogy én mennyire szeretlek Téged, s ugyanakkor mennyire kellemetlenül őszinte vagyok. Régóta hallgatók arról, hogy soha, sem[m]ilyen formában az én nevem a Te írásaidban elő nem kerül. Úgy éreztem, illik ezt egyszer megírnom Neked.

Igaz baráti szeretettel ölel

Budapest, 1964. szept. 14.

Ortutay Gyula

Bálint Sándor pótolta mulasztását. Beszúrta könyvébe ezt a mondatot: „Éber néprajzi és haladó társadalmi érdeklődésével nagy jelentőségű úttörést végzett a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma (1934)” (17). Ortutay nevét csak a forrásmunkák felsorolásában tüntette föl. Ám *A szegedi nemzet* három kötetében, mivel ezt is Ortutay lektori véleménye segítette nyomdafestékhez, kárpótolta.

Krammer Jenő elküldte hivatalos beszámolóját Bálint Sándornak 1964. július 30. – szept. 14. közti nyugat-németországi tanulmányútjáról. Dán százados kézírásos megjegyzése: „Az anyagból az tűnik ki, hogy dr. Krammer Jenő nyugat-németországi útját B. Sándor készítette elő. Maga Krammer is arra törekedett, hogy nyugati útját új egyetemi ösztöndíjak megszerzésére is fordítsa. Természetesen azzal a céllal, hogy az ő elképzeléseiknek megfelelő személyek kerüljenek ki nyugati ösztöndíjakra.”

1964. október 24-én a Belügyminisztérium III/III/2-a osztálya közölte a szegediekkel az egri nyomozók jelentését, mit mondott Bálint Sándor Egerben! December 15-én tervbe vették, bizonyára meg is valósították, hogy egyetemi szobájában is poloskát építettek be.

Álmomban sem gondoltam volna, hogy a rendőrség elfogja és lemásolja 1964. december 9-én Szabó Györgynek, az Élet és Irodalom rovatvezetőjének írott leveletem, csak azért, mert Bálint Sándorról is szó esik benne. Valaki ráírta a borítékra: „Molnár szds. Ellenőrizd, ki ez a személy, már mint a feladó.” Akkor is csodálkoztam, ma sem értem, engem, az 1957-ben közbiztonsági őrizetbe vett, nyolc hónapra elítélt „ellenforradalmárt” miért hagytak ki Bálint Sándor pöréből? Talán mert szerencsémre, ezekben a hónapokban nem jártam nála. Inkább ő jött hozzám a Somogyi-könyvtárba.

Tanulságos és közérdekű az Oskola utcai Török Ház körüli hercehurca is. Az erről szóló 1965. május 12-i jelentést a Bálint Sándor ügyében serénykedő mind a három nyomozó (Magyar József, Bóka István, Dán István századosok) aláírták. Árvai Józseffel, a városi tanács elnökhelyettesével folytatott beszélgetésüket foglalták össze. Árvai mérnök volt, így álláspontja súlyosabban esett latba. A városi tanács építési és közlekedési állandó bizottságának albizottságaként működő műemlékvédelmi és városrendezési albizottság tagjairól azt állította, hogy szinte kivétel nélkül a Horthy-rendszerben jelentős gazdasági és társadalmi pozíciót foglaltak el. Tudni kell, hogy a bizottságot hivatalból Pálffy-Budinszky Endre irányította, tagja volt Bálint Sándor, és tagja voltam én is. A *Török Ház tanulságai* címmel utóbb meg is írtam a történeteket az Új Tükör 1979. július 1-jei számában. (Olvasható *Szegedi örökség* [1983] című könyvemben.) Most pedig a Bálint Sándorról szóló titkosrendőri jelentések közt meglepődve látom, hogy akkor a műemlékvédelem is rendőrségi ügy lett.

Följelentés, vádirat, ítélet

1965. május 15-én Eperjesi László alezredes, a BM III/III. csoport főnöke és Czene Mihály alezredes, a megyei főkapitányság osztályvezetője javaslatot írt alá Bálint Sándor őrizetbe vételéről, lakásán házkutatás tartásáról, továbbá házkutatásról Pálffy-Budinszky Endre, Börcsök Vince, Havass Géza és Dévény István lakásán.

Július 9-én Dán István százados följelentést írt ellene, mondván, „folyamatosan izgató jellegű tevékenységet folytat”. Közlebbbről: magával hozta Molnár Miklós és Nagy László Brüsszelben kiadott, *Két világ között* című, *Nagy Imre útja* alcímű könyvét, amely „alkalmas arra, hogy a Magyar Népköztársaság és ennek államrendje ellen a gyűlölet veszélyét felkeltse”. Ezt „az ellenforradalmi propagandát” kölcsönadta Pálffy-Budinszky Endrének és Börcsök Vincének, sőt: „föltételezhető”, hogy Szabó Ferencnek, Havass Gézának és Dévény Istvánnak is, „mivel ez utóbbi személyek dr. Bálint Sándor szoros baráti kapcsolatához tartoznak”. E tevékenysége, zárta följelentését a nyomozó, „a Btk. 127. § (1) b./ pontjába ütköző izgatás bűntettének alapos gyanújára utal”. Július 12-én tehát „izgatás alapos gyanúja miatt” nyomozást rendeltek el.

Másnap, 13-án házkutatást tartottak nála, barátainál, egykori feleségénél, Budán. A nyomozás dokumentumait a bírósági irattárból Velcsov Márton összegyűjtötte, néhány példányban legépelte. Van néhány irat, amely ott is, Kahler Frigyes okmánytárában is olvasható. Így például a két terjedelmes részlet, amelyben Lévai Ferenc százados idézeteket gyűjtött ki Bálint Sándor elkobzott naplójából, s amelyet a Szegedi Műhelyben (2000/3-4.) már közzétettem. Értékét növeli, hogy a naplót az eljárás végeztével a lapok kivételével adta vissza a rendőrség szerzőjének. Tanulságos itt is számos idézet, amelyet a lehallgatókészülék segítségével írtak le Bálint Sándor és vendégei (Börcsök Vince, Csanád Béla, Csongor Győző, Dévény István, Ertsey Péter, Ferenczi Imre, Hegedűs Antal, Ilia Mihály, Kormányos István, Korpás Emil, Kovács Álmos, Kovács László, Lehel István, Lénárd György, Pálffy-Budinszky Endre, Rakonczi János, Rónai Béla, Szabó Ferenc, Tunyogi Csapó János, Waldmann József és egy ízben jómagam) közt lefolyt beszélgetésekről. Néhány nevet nem tudtak azonosítani.

A megfigyelés, lehallgatás, besúgás, levéllelőrzés változatlanul tovább folyt. Jellemző, hogy a nyomozók elfogták az én 1965. augusztus 17-i leveletem, amelyet Katona Imrének írtam. Régen elfeledkeztem róla, most a Történeti Hivatal anyagában láttam viszont:

Kedves Imre, vártam, hátha találkozom Sándorral. Szombat este föl is szaladtam hozzá, nem volt otthon. Vasárnap délután Ortutayval találkoztam, ő mondta, hogy Sándor fönt van Pesten, s kicsit megnyugodott már. Gyula dicsekedett, hogy »sikertelt Sándor ügyét rendezni«, s tán a nyugdíjazás lesz a maximum az ügyben. Tegnap Sándor egyik barátjától, Pálffy-Budinszky Endrétől éppen, hallottam a sztorit: Sándor a hét közepén bement a rendőrségre, megkérdezte, elutazhat-e Pestre? Rendkívül udvariasan közölték vele, hogy természetesen, ennek semmi akadálya. Hát akkor, mondta Sándor, itt a pesti címem. Nem, nekik erre semmi szükségük nincs, közölték vele ismét föltűnő szívéllyességgel. Erre aztán Sándor nagyboldogan utazott föl. Közben persze olyanok is történtek, mint... Sándor barátját és keresztkomáját, dr. Pálffy-Budinszky Endre városi főmérnököt a racizás során mint túlkorost július 1-jével nyugdíjazták. Ámde mint nélkülözhetetlen városrendezőt, akit különben a város szolgálatában eltöltött 40. esztendőből csak pár hónap választott el (!), ott tartották, azzal, hogy mint nyugdíjas lássa el tovább munkakörét [a] 02-es [rovát] terhére, a nyugdíjkiegészítésként kapható 500 Ft határáig. Lelkesen, szívesen csinálja tovább. Sándor ügyében kihallgatták – tanúként. Semmit nem tudott, szerencséjére, akár nekem, a dolog előtt hónapokig nem is akadtak Sándorral össze – rendkívül elfoglalt lévén. Három nap múlva közölték vele a tanácsnál, hogy köszönik szépen a szolgálatait... Egy hónapig ingyen dolgozott.... S elküldték, mint egy rossz cselédet, nem várták meg a 40. évet. Nem bánám, ha mielőtt elutazol, s búcsúzóul föl hívod Gyulát, elmondanád neki ezt a tipikus szegedi históriát, hiszen ő jól ismeri Endre bátyámat, szegedi jelentőségét.

Ugyanígy elfogták és lefényképezték feleségének a Művészet című folyóirat szerkesztőségi fejlécével érkező leveleit, Rónai Béláét (Pécsről), Burány Béláét (Zentáról), Végh József nyílt levelezőlapját Pestről. Természetesen Bálint Sándor leveleit is, akár feleségéhez írta Pestre, akár Szilárdfy Zoltánhoz Csepelre.

A politikai rendőrség mindezek ellenére rájött, hogy fölfújták az ügyet. A Belügyminisztériumban Csongrádi József százados letolta Dán századost, amiért ő volt a följelentő, holott ez „az operatív elvekkkel ellentétes, kellően át nem gondolt intézkedés volt”. Ez a bírósági eljárásban jogi nehézséget okoz.

Dán egyébként is elfogult, „hiszen az ő általa feldolgozott ügyről van szó”. Július 31-én még a megyei főkapitányság politikai osztályának vezetői (Czene Mihály alezredes, Turányi László őrnagy, Dobosi Imre őrnagy) a vizsgálat alapján azt állapították meg: „Az ügyben a nyomozás folytatásáról további eredmény nem várható.” Javasolták, hogy az eljárást szüntessék meg, és elégedjenek meg Bálint Sándor „jegyzőkönyvileg való figyelmeztetésével”. Ez ismét a szegediek mellett szól.

A Belügyminisztériumban azonban másként döntöttek. Ezután a szegedi ügyészség 1965. szeptember 24-én kiadta a vádiratot, és a járásbíróság október 21-én ítéletet hozott: Bálint Sándort egy rendbeli, folytatólag elkövetett izgatás büntetében bűnösnek mondta ki, és hat hónap felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte. Kahler Frigyes az ítéletet már nem a Történeti Hivatal anyagából, hanem Velcsov Márton kötetéből közli hasonmásban. Az utolsó írat azonban ismét a Történeti Hivatal otromba bélyegzőnyomatát viseli: a vizsgálati dosszié lezárásáról szóló határozatot 1966. július 8-án Czene Mihály és Dobosi Imre írta alá.

Bálint Sándor akkor 61 éves volt. Elvben még kilenc évig taníthatott volna a katedráján. Ám az egyetem a büntetőeljárással párhuzamosan fegyelmi vizsgálatot rendelt el. A megbízott vizsgálóbiztos, Pólay Elemér, a római jog európai hírű és emberségében is kiváló tudósa, igyekezett támogatni Bálint Sándort, de idő előtti nyugdíjazását nem tudta megakadályozni. Ezt – látva helyzetét – Bálint Sándor maga kérte (Apró Ferenc: *A vádlott: Bálint Sándor*. Szegedi Műhely, 1990/1–2.).

Az ítélet után is figyeltették. 1966. február 12-én a szegediek fölírtak a Belügyminisztériumnak, hogy két évig ne adjanak neki útlevelet.

Leveleit továbbra is fölbontották. Feleségének október 26-án így számolt be ítéletének jogerőre emelkedéséről:

Drága Sárkám,

ítéletem jogerőre emelkedett, az ügyész nem follebbezett. Valószínűleg nem fegyelmi úton mozdítanak el az egyetemről, hanem egészségi állapotomra és kérelmemre símán nyugdíjaznak. Az ítélet után ennél kedvezőbb döntést a minisztériumnak nincs hatalmában hozni. Semmihez nem fűzök glosszát, Te sem tedd, ha írsz. Ezt a levelet már nagyon várom.

Örülnek, ha egészségi állapotodról írnál. Kormányos mondta, hogy nem Veled beszélt. Mindenesetre talán kissé kipihened Magadat.

Én a körülményekhez képest jól vagyok: nyugodt, de nagyon kimerült. Egyedül a munka köt le: a tárgyalás előtti egész nap és a tárgyalás után este vígan és eredményesen dolgoztam. Ezt jó jelnek tekintem, remélhetőleg idegzetileg is hamarosan rendbeszedem magamat.

Pétörék? Te? Laci?

Azt hiszem, nov. 2-án, kedden délután megyek föl. Először a szerkesztőségbe megyek. Örülnek, ha Pétör éppen ráérne és kijönne élém. A vonat nem a nagycsarnokba szokott beállani, hanem oda, ahonnan Esztergom felé szoktunk utazni.

Töletek talán lemegyek majd Egerbe.

Most nincs több írnivalóm. Sok-sok szeretettel

1965. X. 26.

S.

Sára asszony október 29-i válaszában megírta férjének, hogy fia nem tud kimenni eléje a Nyugatiba, mert „hétfőtől kezdve dolgozik a Csillebércen, az Akadémia egyik kísérleti intézetében”. Az elfogott levél fényképmásolatára Dán százados ráírta az utasítást Magyar százados számára: „Megnézni: »Pétör« nem-e [!] az atom-kutatóban dolgozik? Intézkedni.”

A Népszabadság 1966. január 21-i számában Szántó Jenő *Szóval, könyvvel, pénzzel* című cikkében a föllazítás friss eseteit tárgyalta. Szellemes szójátékkal indította írását: „a fellazítás szó – úgymond – mindössze egy ékezzel kevesebb, mint a fellázítás”. Nem hagyhatta ki Bálint Sándort sem:

„Nagy feltűnést keltett annak idején, hogy dr. Bálint Sándor szegedi egyetemi tanár, ismert néprajztudós ellen államellenes izgatás miatt eljárás indult. Bálint Sándor 1964 májusában egy tudományos kongresszusra a Német Szövetségi Köztársaságba utazott. Külföldi ismerősei könyveket adtak neki ajándékba, olvassa és terjessze őket. Ő maga is vásárolt néhányat. Ezek a könyvek és sajtótermékek egytől egyig olyanok, amelyek hazánk társadalmi rendje elleni izgatásra és gyűlöletkeltésre alkalmas koholmányokat tartalmaznak. Bálint professzor a könyveket baráti körben elkezdte terjesztetni és kölcsönözni.

Mindmegannyiszor megmondta, hogy a könyvek *diszkréten kezelendők*. Azaz Bálint Sándor tehát *tudta*, hogy e könyvek továbbadásával törvénybe ütköző cselekményt követ el. Bűnösségét a tárgyaláson beismerte, s a Szegedi Járásbíróság ítéletét – hat hónap szabadságvesztés, végrehajtása három év próbaidőre felfüggesztve – sem fellebbezte meg.”

Bálint Sándort mélységesen bántotta pellengérré tüzése, de alázattal elviselte. Kormányos István március 27-én faggatta: olvasta-e a cikket, mit szól hozzá. Bálint Sándor azt felelte neki, hogy olvasta. Hozzátette: „Hidd el nékem, teljesen meg vagyok nyugodva az ítéletben.” Még dicsérte is az ügyében eljáró járásbíró, Szabó Lórántot.

1966. május 4-én szánták rá magukat a nyomozók, hogy megszüntessék a *Fellazítók* fedőnevű csoportdossziét. Augusztusban ismét mérlegre tették az ügyet, s egyenként döntöttek az eddigi célszemélyekről. Lehel Istvánt törölték nyilvántartásukból: „Nevezett az ügyben nem töltött be olyan szerepet, ami indokoltá tenné további nyilvántartásban való meghagyását. Személyével operatív célból foglalkozunk.” Úgy látszik, megsarolva, ügynöknek akarták beszervezni. Pálffy-Budinszky Endrét viszont továbbra is meghagyták nyilvántartásukban, mert „aktívan ellenséges magatartást tanúsított”. „A csoporton belől [!] egyike volt a célszemély [azaz Bálint Sándor] legbizalmasabb kapcsolatainak, akit rendszeresen felkeresett a lakásán. A csoport bomlasztását követően nevezettet munkahelyéről nyugdíjaztatással kizorítottuk.” Börcsök Vince is nyilvántartásukban maradt, mert 1956-ban munkahelyén ellenforradalmi magatartást tanúsított. „Ellenséges hangulatot keltett kommunisták ellen. Fegyelmi határozattal alacsonyabb beosztásba került.” „A célszemélyt rendszeresen felkereste lakásán, s vele több alkalommal rendszerünket becsmérlő beszélgetést folytatott. Ellenséges beállítottságú, azonban tevékenységét dokumentálni nem tudtuk. Intézkedéseket teszünk az oktatói munkából történő kizorítására.” Valószínűleg ez könnyítette meg Börcsök Vince számára, hogy 1974-ben kedvelt munkahelyére, a múzeumba kerülhetett, s a néprajzi kutatásnak szentelhette idejét. Sajnos, a betegség erre már kevés időt hagyott neki. Szabó Ferencet sem hagyták futni. „A célszemély lakásán több alkalommal megjelent, s operatív bizonyítékaink alapján nacionalista beállítottságú.”

*

E kötet dokumentumai több célt szolgálnak. Egyszerre Bálint Sándor életrajzának részei, üldöztetésének szomorú bizonyítékai, ugyanakkor Szeged történetének és a Kádár-rendszer országos históriájának, egy gyalázatos korszaknak tanulságos bűnjelei.

Meg kell őrizni őket, hogy az utókor soha ne feledje.

NÉVMUTATÓ

- Ács Ferenc r. alezredes 8
- Ady Endre 188
- Agócs István őrnagy 42–44 66–67
- Ágoston fn. = Varga Vince
- Aldobolyi Nagy Miklós (1911–1973) főiskolai tanár, egyetemi magántanár, 1945-től a tanárképző (1947-től a pedagógiai) főiskola földrajzi tanszékének tanára. A forradalomban tanúsított magatartása miatt 1957-ben elbocsátották. A vízügyi igazgatóságon kapott képesítésén aluli munkát. Öngyilkos lett. 106 153 243 251 343
- András Károly (*1917) újságíró, politológus. 1945-ben került Nyugatra. 1951–88 közt a Szabad Európa Rádió munkatársa. 46 54–56 96 149 151 250 312
- Antalfy György (1920–1993) jogász, 1945-ben polgármester-helyettes, 1950-től egyetemi tanár, több ízben dékán, 1958–64 és 1976–82 közt rektor. 227 243 251 344
- Auer Pál (1885–1978) diplomata, közíró. 1946/47-ben párizsi követ. Lemondott, és Párizsban a magyar emigráció tevékeny szereplője lett. A becsületrend lovagja. 148 239
- Bajszos = Katona Imrének a nyomozók adta fedőneve.
- Bálint László (*1940) ny. nemzetbiztonsági alezredes, kémelhárító, történész.
- Bálint Péter (*1945), Bálint Sándorné Németh Sára fia. Bálint Sándor nevére vette. 131 342 354
- Bálint Sándorné 8 41 128 130 214–216 249
- Barabás Jenő (1920–1994) Herder-díjas néprajztudós, egyetemi docens.
- Barankovics István 8 92 142 195 240
- Bástya fn. 112
- Béli János teológus volt Szegeden; 1956-ban Nyugatra menekült; 1964-ben a müncheni egyetemen doktrátusra készült atomfizikából. 54 250
- Benke Valéria (*1920) tanítónő Szegeden; 1944-től szakszervezeti, majd pártmunkás. 1954–57 közt (a forradalom idején is) a Magyar Rádió elnöke, 1958–61 közt művelődési miniszter. 1970–85 közt a Politikai bizottság tagja. 8 343–344
- Berényi Zoltán fn. 20
- Beresztóczy Miklós (1905–1973) r. k. lelkész, 1948–57 közt az Actio Catholica igazgatója, 1950–56 közt a Katolikus Papok Országos Békebizottságának elnöke, 1957-től országgyűlési képviselő, 1961-től az Országgyűlés alelnöke. 185
- Berhart, Joseph 71
- Beszédes Jánosné 208–209
- Betyár fn. = Bálint Sándornak a nyomozók kitalálta fedőneve 85–87 348
- Bogyay Tamás (1909–1994) történész, művészettörténész. 1945-től Németországban, 1952-től Münchenben élt. Kőszegi Ákos néven a Szabad Európa Rádió munkatársa. 1962–69 közt a müncheni Magyar Intézet igazgatója. Középkori magyar történelemmel és művészettörténettel foglalkozott. 1990-ben a ELTE díszdoktorává avatta. 45 62
- Bóka István (él) politikai nyomozó; 1959-től főhadnagy, 1963-tól százados; a rendszerváltozáskor alezredes. Fő szerepe volt a szegedi papok és a Bálint Sándor elleni hajszában. 15 42–44 50 74 118 124 275 342 351
- Borsody István (1911–2000) történész, író. 1934-ben Prágában kapott jogi doktorátust. 1945-ben a pesti egyetemen magántanári képesítést szerzett. 1946-ban a washingtoni magyar követség sajtóattaséja. 1947-ben lemondott. Amerikai egyetemeken orosz és modern európai történelmet adott elő. 258
- Borsodi Jánosné 274 319
- Borsos Miklós szobrász 128
- Böhl helyesen Böll 69
- Böll, Heinrich (1917–1985) Nobel-díjas (1972) német író. A háború alatt hazánkban is járt. *Ádám, hol voltál?* (1951) című regényének egy része Csongrádon játszódik. 69
- Börzsök Vince (1925–1985) balástyai tanító; 1948-ban jogi diplomát, 1953-ban történelem-földrajz szakos tanári oklevelet szerzett. 1964-től a Radnóti gimnázium tanára, 1974-től a múzeum néprajzkutató munkatársa. A homoki szőlőkultúra tárgykörében írott dolgozataival alkotott maradandót. 16 39–40 67 72 92 96–98 102–103 109 116 123–124 130 133 140–141 151–152 164–166 197–199 213 219 249–251 272–273 275 283 288 312 315 317–318 343 346 352–353 355
- Brandenstein Béla (1901–1989) filozófus, 1934-től a pesti egyetem tanára. 1945-ben Ausztriába, 1949-ben Saarbrückenbe költözött, és az ottani egyetemen tanított.
- Bundity István főhadnagy 124–125 174
- Cs. Szabó László 150
- Csaba fn. 112
- Csatári Lajos hadnagy 279
- Csemoch János 56 66 71 96 115 146 156 185 238 288 312
- Csete Györgyné a Tömörkény u. 2/B házfelügyelőnöje. 201
- Csongrádi József százados, a Belügyminisztérium dolgozója. 353
- Czene Mihály rendőr nyomozó, 1963-tól alezredes, a megyei kapitányság III/III-1. alosztályának vezetője. 19 41 49 57 71 87 111 117 121–123 127 136 200 207–217 227 246 252–255 277–278 281 283 309–311 343 352–354
- Czigány Lóránt (*1935) irodalomtörténész. Egyetemi tanulmányait magyar-történelem szakon a szegedi egyetemen kezdte. 1956 után Oxfordban és Londonban folytatta. 1962-től könyvtáros, 1969-től egyetemi tanár a kaliforniai egyetemen, 1973-tól ismét Londonban élt, kutatómunkát végzett. A rendszerváltozás óta itthon is tartózkodik. Érdemei vannak a magyar irodalom megismertetésében angol nyelvterületen.

- Dán István rendőr nyomozó, 1960-ban főhadnagy, 1962-től százados, a rendszerváltozáskor alezredes. A Bálint Sándor elleni hajtóvadászat egyik főszereplője. 11 15–20 38–40 43–44 49–50 56–58 61–64 70–71 74–76 78 87 110 113–114 118 126 134 137 142 259 275 277–279 283 343 345 347 351–354
- Dancs Istvánné 284
- Darvas József 172
- Deéd (Dex) Ferenc (1901–?) festőművész; az esztergomi királyi vár freskóinak restaurátora, bécsi egyházművészeti restaurátor. 47 55
- Déri Károly 87
- Dévény István (*1929) hittudományi főiskolai tanár. Svájcba települt, ny. könyvtáros. 97 352–353
- Dobosi Imre rendőr nyomozó, 1961-től százados, 1965-től őrnagy. 7 123–124 126 135 175–177 184–188 197–199 210–212 218–221 246 252–253 256–257 344 353–354
- Dombrádi (Dolch) Sándor orvos; vallásos családban nőtt föl. Testvérei (Anna, Margit, Erzsébet) városszerte ismert kiváló pedagógusok voltak. 70
- Dugonics Ferenc (1911–1984) német-francia szakos tanár; Dugonics András oldalági leszármazottja. A második világháborúban tűzértiszt. Ennek ürügyén 1945-ben 25 évi kényszermunkára ítélték. 1955-ben térhetett haza. 13 349
- Eperjesi László alezredes, a Belügyminisztérium III/III-as csoportfőnöke. 41 49 117 282 352
- Erdei Ferenc (1912–1971) író, társadalomtudós, államférfi. Bálint Sándor baráti köréhez tartozott. 173 343–344
- Erdődi Péter gróf Münchenben élt. 55 96 133–134
- Euer (Auer?) Pál 239
- Fábián Ferenc (1918–1982) jogi doktor, újságíró; 1944-ben az első szegedi újság, a Szegedi Népakarat, később a kisgazdapárti Szegedi Kis Újság szerkesztője. 1956-ban a Forradalmi Nemzeti Bizottság tagja, a Délmagyarországot fölváltó Szeged Népe főszerkesztője. Hat évre ítélték. 83
- Fábián Károly (1919–1993) r. k. lelkész, 1956–77 közt Münchenben a Szabad Európa Rádió katolikus egyházi adásainak szerkesztője. 53–54 57
- Farkas Lajos (*1913) 1949-től Szentesen, 1955-től Csongrádon, 1964-től Kispesten volt plébános. 346
- Fazekas Ferenc 30
- Fekete János fn. 20
- Ferenczi Imre (1931–1989) egyetemi adjunktus, 1968-tól docens, 1971-től tanszékvezető. Debrecenből, tanárának, Gunda Bélának ajánlására került 1964-ben Bálint Sándor mellé a néprajzi tanszékre. 75 86 92 98 101–102 109 151 180–183 250–251 272 288 295 313 315 317 343 353
- Fetter Ferenc 123 125 164–166
- Fleischmann Gyula 178
- Fodor Géza 292 309
- Fodor György r. k. lelkész, a Püspöki Tanoncotthon igazgatóhelyettese. Idegbetegsége miatt alkalmatlanná vált az egyházi pályára, s vasöntőként kereste kenyerét. 342
- Fodor Józsefné 35
- Földesi Jenő 21 24 27 30 32–35
- Földvári László (1944–2002) magyar-történelem szakos hallgatóként került az államvédelem látókörébe, és ügynöknek akarták beszervezni. Egy ügynöki jelentés 1965. ápr. 15-én még őt is Bálint Sándor környezetéhez tartozónak minősítette. Oklevelének megszerzése után a rendőrség szolgálatába állott. Ezredesként ment nyugállományba. 112–113
- France, Anatole 236
- Gábor Áron fn. 20 344
- Gábor Egon 71
- Gábor József 43 51
- Galambos József 43 51
- Garami Kálmán 128
- Gaulle, Charles André Joseph Marie de 38
- Geréb Sándor 36–37
- Gavazzi, Milovan (1895–1992), a zágrábi egyetem néprajzprofesszora. 42 66 71 97 111 115 123 127 140–141 150–152 155 165 172 176 179 197 201 217 244 246 249–251 288 312 349
- Gazdapusztai Gyula (1931–1968) tanszékvezető egyetemi docens, régész. A leningrádi (szentpétervári) egyetemen volt aspiráns.
- Geszwein Gyula mérnök. Érdekes, hogy Bálint Sándor szűkebb baráti körének tagjai sem ismerték. 127 151 155 161 178–179 204–206 217 246 250–251 272 278 315
- Geszwein Gyuláné 204–207 249
- Gimes Gyula (1914–1991) 1948-tól szentmihályteleki szervező lelkész, 1970-től nyugdíjazásáig, 1988-ig plébános. Gyilkosság áldozata lett. 345
- Gislind M. Ritz 71
- Gugitz, Gustav 71
- Gyilas, Milovan 42 66 71 97 111 115 123 127 140–141 150–152 155 165 173 176 179 197 201 217 244 246 249–251 288 312
- Győri Imre (1924–1987) nyomdász, 1945-től párttisztviselő; 1962-től a Csongrád megyei pártbizottság első titkára, 1966-tól a Központi Bizottság tagja, 1974-től titkára, 1980-tól az agitációs és propagandaosztály vezetője.
- Gyulai Pálné 211–213
- Habsburg Ottó 42 55 96 127
- Hamvas István (1929–1986) r. k. lelkész, Hamvas Endre megyés püspök unokaöccse. 1961-től Makón templomigazgató, 1968-tól püspöki tanácsos, 1970-től plébános Tiszaszigeten, 1971-től Szeged-Alsóvároson. Bálint Sándor bizalmasa, Kecskeméti fedőnéven besúgója.
- Harangozó Ferenc (1908–1991) r. k. lelkész, a szombat-helyi papi szeminárium vicerectora. 1948-ban letartóztatták, a szovjetek kémkedés vádjával 25 évi

- kényszermunkára ítélték, 1955-ben visszaadták a magyaroknak. 1956-ban a Gyűjtőből fölkelők szabadították ki. Nyugatra távozott. 1960-tól a kastli magyar gimnázium igazgatója. 1973-tól Bécsben Mindszenty József bíboros titkára. 58
- Havass Géza (1913–2001) r. k. lelkész, 1942-től püspöki titkár. 1949-ben letartóztatása elől Pestre kellett szöknie. 1958-ban térhetett vissza; a jezsuita templomban szolgált. 1961-ben tartóztatták le, öt és fél évre ítélték. 1963-ban amnesztiával szabadult. 1968-tól újszegedi plébános. 1979-től szőregi apát. 53–54 92 97 105 108–109 117 124–125 156 167–170 185 207–209 220 249 278 315 352
- Hegedűs Antal (*1928) hittudományi főiskolai tanár. Jugoszláviába távozott, kilépett az egyházi rendből. Szabadkán él. 92 97 105 108 109 156 185 346 353
- Hencz Aurél (1913–2000) jogi doktor, 1953-tól az egyetemi könyvtár igazgatója. 1958-ban azért váltották le, mert a könyvtár dolgozóinak, Bóday Pálnak, Molnár Istvánnak és Péter Lászlónak „ellenforradalmi” tevékenységét eltűrte. 1981-ben egyetemi tanári címet kapott.
- Hevesi János (*1925) egyetemi docens, személyzeti előadó, 1968–72 közt dékánhelyettes, 1972–75 közt rektorhelyettes. 223
- Hirschl Gyula 208–209
- Hitler, Adolf 102 237
- Horváth Béla (1908–1975) költő, újságíró, szerkesztő. 1945-től Olaszországban, 1952-től Münchenben élt, 1957-től a Szabad Európa Rádió munkatársa, 1957–58-ban a Látóhatár című folyóirat egyik szerkesztője. 1962-ben hazatért. 150
- Horváth Istvánné 295–296
- Horváth János 62–64
- Horváth Tamás 113
- Hruscsov, Nyikita Szergejevics 38 77 196
- Hunya Dániel 168
- Ijjas Antal (1906–1980) író, újságíró, 1945-től az Új Ember munkatársa. 14–15 107 343
- Ijjas József (1901–1989) 1964-től csanádi megyés püspök, 1969-től kalocsai érsek. 80 105
- Ilia Mihály (*1934) egyetemi docens, irodalomtörténész, 1972–74-ben a Tiszatáj főszerkesztője. 109 353
- Illés Gyula 128
- Jalzeb Julianna 30
- Janitzky Erzsébet 27
- János bácsi 130
- János pápa = II. János Pál 39
- Jeddi Emil (1902–1986) a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár művelt, minden iránt érdeklődő, bibliofil főszerkesztője. 227 243 251
- Jórárt István (1926–1980) rendőr százados; az újszegedi katolikus tanítóképzőben Bálint Sándor tanítványa; 1948-ban szerzett tanítói oklevelet. 124
- József Attila 69
- Juhász György 125
- Juhász Gyula rendőrtiszt, alhadnagy 188 205
- Kaán Károly 173
- Kádár János 140 154 240–241
- Kahler Frigyes (*1942) a Veszprém megyei bíróság bíróját; jogtörténész; 1956 és a megtorlás történetének kutatója. 342–343 345 353
- Kálmán Endre 286
- Kardos (Ingeborg) Klára (1920–1984) tanár, fordító. 1942-ben Sík Sándornál doktorált. Származása miatt tanári állást nem kapott, gépírásból, fordításból élt. Sík Sándor hagyatékát gondozta, kultuszát ápolta. 1970-től Bécsben, majd Klagenfurtban élt. 342
- Károlyi Ádám Bernát (1892–1954) ferences szerzetes; 1929–38 közt a kínai magyar ferences misszió főnöke; utána a pasaréti rendház főnöke. 1949-től 15 évre ítélve börtönben ült; ott is halt meg. 341
- Katona Imre (1921–2001) néprajzkutató, folklorista, az Eötvös Loránd Tudományegyetem folklórtan-székének docense. 23–24 27 353
- Katona Imréné 27
- Katona János 125
- Katona László 27
- Kecse N. Nándor 112–113 124
- Kecskeméti = Hamvas István
- Kelemen Miklós (1925–1990) rendőrtiszt, utóbb a Csongrád megyei főkapitányság vezetője, vezérőrnagy. 309
- Kerényi (Koch) József (1905–1987) 1931-től az újszegedi tanítóképző, 1943-tól az egyetem testnevelő tanára volt. 1946-ban a szovjetek tíz évre ítélték. 1955-ben tért haza. 1956–67 közt a Ságvári gimnáziumban angolt és testnevelést tanított. Körömdi fedőnéven besúgó. 347–349
- Kerényi Tamás Kerényi József fia. 1956-ban hagyta el hazáját. Nőgyógyász lett New Yorkban.
- Kerkay Jenő (1904–1970) jezsuita szerzetes; 1934-től a szegedi hittudományi főiskola prefektusa és dogmatikatanára. A Katolikus Agrárfőiskolai Legényegyletek Országos Testületének (KALOT) egyik alapítója. 1947–57 közt börtönben volt. 48
- Khooller Erika 35
- Kibédi Varga Sándor (1902–1986) filozófus, pszichológus. 1929-ben a szegedi, 1931-ben a pesti egyetem magántanára, 1937-től a Pázmány Péter Tudományegyetem, 1946-tól a müncheni egyetem tanára. 46 55
- Kiel, Elfride keletnémet író, újságíró. Bálint Sándor Dávid Katalin ajánlására fogadta, és a vallásos néphagyomány adataival látta el az Árpádházi Szent Erzsébetéről írott könyvéhez. Németül (*Die große liebende St. Elisabeth*) 1967-ben Lipcsében, magyarul (*A szeretet nagy szentje*) Possonyi László fordításában, a Szent István Társulat kiadásában, Budapesten 1972-ben jelent meg. 76–77
- Kilián István (*1933) egyetemi tanár, irodalomtörténész (Miskolc). 343

- Kocsis István (*1922) gimnáziumi tanár Szentesen, majd Szegeden a Radnóti gimnáziumban. 346
- Kocsondi András (1934–2002) filozófus, 1972-től egyetemi docens, az egyetemi pártbizottság titkára, 1982–88 közt rektorhelyettes. 309
- Kodolányi János (1899–1969) író. 10
- Komáromi Tibor fn. 9 20
- Komócsin Mihály (*1925) téglagyári munkás, 1944-től párttisztviselő. Szegedi városi, budapesti kerületi párttitkár, 1956-ban a Heves megyei pártbizottság titkára. 1971–74 közt a Csongrád megyei tanács elnöke, 1974–85 közt a megyei pártbizottság első titkára. 1949–51, 1975–85 közt országgyűlési képviselő. 1980-tól a Központi Bizottság tagja. 344
- Komoly Pál (1914–1999) levéltári munkaerő, helytörténeti kutató. 172
- Komoróczy Károly 69
- Kónya Anna = Bálint Sándorné
- Kormányos István (1903–1978) ügyvéd. 1922-ben a József Attilát Szegeden körülvevő ifjú költők egyike. Aknai István írói néven jelentek meg versei. Bálint Sándor iskolatársa, bizalmasa, pörében védőügyvédje. Közben Mauser és Mannlicher fedőnéven besúgója. 14 45 60 225 227 247–248 250 215 341 343 345 347 349 353–354
- Kormányos Péter 143
- Korpás Emil (1910–1980) tanszékvezető egyetemi docens, 1957-től a földrajzi tanszék vezetője. 1963-ban a pesti közgazdasági egyetemre távozott. 106
- Kossuth Lajos 145 229 238
- Kovács Álmos (1920–2001) zsombói tanító, a mesemondó Tömbác János fölfedezője. 1940-ben szerzett oklevelet. A tanítóképzőben Bálint Sándor tanítványa volt. 62–64 227 243 251
- Kovács Imre 182
- Kovács László (*1913) 1945–49 közt országgyűlési képviselő; 1964-ben a visegrádi erdőgazdaság agrónomusa. 106 353
- Kovács Tibor 215–216
- Kovács Tiborné 215–216
- Körmendi = Kerényi József 11 16–18 38–39 58–60 62–63 347
- Körmendi Béla 30
- Krathy Varburga, Maria 35
- Krenács Márton rendőr főhadnagy. 14–15 45–46 56 69–70 344
- Kristó Nagy István (*1921) irodalomtörténész, szerkesztő. 1938–40 közt a szegedi egyetem gyógyszerészhallgatója, a Szegedi Egyetemi Ifjúság (SZEI) egyik vezetője. Bálint Sándorral ekkor ismerkedett meg. 1959–90 közt a Magvető Kiadó felelős szerkesztője. Németh László Égető Eszter című regényében Máté Józsi modellja. A címszereplő modellja pedig az ő édesanyja. 10 106
- Kühnelt Jeddi Erik 71 116 123 147 173 239 244
- Kuti György 9 344
- Lacza Mária 27
- Lakatos Endre helyesen Lakos Endre
- Lakos Endre (1919–1969) r. k. lelkész, 1946-tól egyetemi lelkész. 1952-ben Bulányi György és társai pörében harmadrendű vádlottként tíz évre ítélték. 1956-ban Bécsbe menekült, az ottani magyar egyetemi hallgatók lelképásztora lett. Agyvérzés ölte meg. 47 56–57 62 64 72 79 96 140–141 143 146 169 250 312 342
- Lang Ernő (1927–2001) 1941–46 közt végezte a tanítóképzőt, s volt Bálint Sándornak tanítványa. 1947-től a Színház- és Filmművészeti Főiskolán Balázs Béla tanítványa volt: filmrendező akart lenni, de 1949-ben politikai okokból eltávolították. Bécsbe, 1951-ben Ausztráliába ment. 1984-ben Aidelaide-ben kiadta Bálint Sándornak hozzá írott 54 levelét.
- László Tiwadamé 293
- Lehel István (1917–1973) egyetemi adjunktus, festőművész. Bálint Sándor szűkebb baráti körének tagja. 16–18 38–40 92 100–101 114 189–190 283 342 346 349
- Lenin, Vlagyimir Iljics 231 237
- Leopold helyesen Lepold
- Lepold Antal (1880–1971) r. k. lelkész, 1917-től esztergomi kanonok, prelátus, művészettörténész. 1946-tól a bécsi Collegium Pazmaneum rektora. 50 71 96 115 123 146 156
- Lévai Ferenc rendőr főhadnagy 235–236 353
- Liszkay Lőrinc 108
- Lőkös Zoltán (1925–1999) tanár, újságíró. Doktori értekezését *A szegedi paprikatermelés* (1947) címmel Bálint Sándorhoz írta. 1944–52 közt és 1957-től a Délmagyarország munkatársa, 1961-től főszerkesztője. 1968-tól a Magyar Hírlap főszerkesztő-helyettese, 1971-től a Pest Megyei Hírlap főszerkesztője, 1979-től a Magyar Nemzet főszerkesztő-helyettese, 1985-től a Vasárnapi Hírek főszerkesztője. 194–196 227 243 251 315
- Ludvig Imre
- Lulu 129
- Lükő Gábor (1909–2001) néprajztudós. 1937-től a debreceni múzeum munkatársa, 1946-ban a debreceni egyetem magántanára. 1950–70 közt a gyulai, bajai, kiskunfélegyházi múzeum igazgatója. 107 342
- Machovich Gyula 238
- Magyar fn. 86–87
- Magyar József (él) rendőr nyomozó; 1963-tól főhadnagy, később százados. 42–44 64 66–68 70 87 110 118 283 347 351 354
- Mannlicher = Kormányos István 48 69–70 75 77 119 133 257 280 344
- Mannlicher, Ferdinand Ritter von (1848–1904) a két világháború közt még használatos ötlövetű lőfegyver feltalálója. 344
- Márai Sándor 150
- Máriaöldy Márton (1922–2002) ludovikát végzett tiszt;

- a világháború után történelem-földrajz szakos gimnáziumi tanár. Azonos nevű apja (1884–1956) a Klauzál Gábor Gimnázium igazgatója volt. 13
- Marx, Karl 236–237
- Márkus Mihály ~ Michal Markuš (*1912) néprajzkutató, a tirpák népélet megörökítője (*A bokortanyák népe*, 1942). 1947-től a kassai múzeum igazgatója, 1958–64 közt a Szlovák Néprajzi Társaság elnöke.
- Mataisz Jánosné 205–206
- Mauser = Kormányos István
- Mauser, Paul von (1838–1914) a 19. században használatos kézfegyver föltalálója. 344
- Medgyesi Pál (*1918) operaénekes. 1939-től az Operaház karéneke, 1943-tól magánénekes. Miskolcon, Debrecenben, Szegeden játszott. A 70-es években Bécsbe, majd Olaszországba ment.
- Medzibrodsky Endre (1924–1996) gimnáziumi tanár, majd egyetemi adjunktus, történész. 38–40
- Megyei József 218
- Meisel János (1915–1989) geológus, egyetemi tanár, műegyetemi rektor. 293
- Mezey László (1918–1984) irodalomtörténész. 1947-től a budapesti egyetemi könyvtár, 1963-tól az MTA munkatársa. Paleográfus: a középkori írásbeliség kutatója. Bálint Sándor pesti baráti körének tagja. 26 29
- Mici néni 129
- Mihelics Béla Vid (1899–1968) újságíró, 1945–47 közt az Új Ember, 1963-tól a Vigilia szerkesztője. 1947–49 közt országgyűlési képviselő. 142 342
- Mindszenty József 52 145 238
- Molnár István rendőr nyomozó, 1959-ben százados, 1962-től őrnagy. 72-73 79 81 82-84 342 351
- Molnár József (1924–1982) piarista diák Szegeden; a papi szemináriumot otthagyta, a mezőhegyesi cukorgyár tisztviselője lett. 20 75 76–77 78 87–88 119–120 124 134 211–212 244 258–259 280 341
- Molnár Miklós 71 96 114 123 140 152 173 198
- Móricz Zsigmond 188
- Mucsi Ferenc 274 319
- Nagy Béla 124–125
- Nagy Ferenc 67 125
- Nagy Imre 42 66 71 96 98 111 115 121 136 140–142 150 165 173 176 197 254
- Nagy István, F[öldeáki]. (1924–1994) újságíró, 1950-től a Viharsarok, 1955-től a Délmagyarország munkatársa, 1960–61-ben és 1968–83 közt felelős szerkesztője. 195
- Nagy László 71 96 115 123–124 140 152 165 173 198 211–212 244 250 288
- Nagy Sándor 69 125
- Nefelejcs T-lakás 39 58
- Németh Sára = Bálint Sándorné
- Nyisztor Zoltán (1893–1979) r. k. lelkész, író, újságíró. 1924-től a Magyar Kultúra szerkesztője. 1946-ban Olaszországba, majd Dél-Amerikába menekült.
- 1961-ben visszatért Rómába. 143–144 146 256 185 237 242 251 295 312-313
- Ocsák Miklós (*1944) bölcsészhallgató, tanár, utóbb a Csongrád megyei pártarchívum vezetője. 112-113
- Ofner Irma 24
- Oltvai Ferenc Csongrád megyei levéltár-igazgató 173
- Orbán Sándor 142
- Ortutay Gyula (1910–1978) Herder-díjas (1972) néprajztudós. Bálint Sándor iskolatársa a piarista gimnáziumban. 1940-ben a szegedi egyetem magántanára, 1946-tól a pesti egyetem folklórtanszékének tanára. Felesége 1944-ben Bálint Sándor feleségének okmányaival bujkált. 1947–50 közt vallás- és közoktatásügyi miniszter. Ő nevezte ki Bálint Sándort egyetemi tanárrá. 1950-től a Múzeumok és Műemlékek Országos Központjának elnöke. 1957–63 közt az ELTE rektora. 1958-tól az Elnöki Tanács tagja. 140 341 350–351
- Ottó Ferenc (1904–1976) zeneszerző, József Attila baráti körének tagja. Több versét megzenésítette. Kérésére írta unokaöccsének, Gellér Baláznak a költő *Altató* című versét. 1949-ben a rendszer elleni szervezkedés vádjával életfogytiglanra ítélték. 1956-ban szabadult.
- Pálffy-Budinszky András Pálffy-Budinszky Endre fia.
- Pálffy-Budinszky Endre (1902–1968) mérnök, államtudományi doktor (1931). A szegedi piarista gimnáziumban érettségizett (1920), a műegyetemen szerzett mérnöki oklevelet (1926). 1926–1965 közt szolgált Szeged városrendezését. 74 92 104 109 116 123-124 127 133 140–141 151–152 163 175–177 198 210–212 246 249 252 270 283 288 313 315 317 342–343 346 352–353 355
- Pálffy György 97–98
- Pálmai Imre 30
- Palócz Éva 62
- Palócz Marcsa = Palócz Mária
- Palócz Mária (Marcsa) Palócz Sándor (1890–1958) ügyvédnek, 1946–49 közt közjegyzőnek Münchenben élő lánya. 1957-ben megbízott védőügyvédem, Reich Miklós helyett, megbízásából a tárgyaláson engem is Palócz Sándor védett. (P. L.) 57
- Papp Kálmán 14
- Parancs János (1937–1999) költő, műfordító. 1956-tól Párizsban élt, 1964-ben tért haza. 1975-től a Magvető Kiadó szerkesztője. 154 245
- Paulai Károly (Imre) (1907–1961) premontrei szerzetes, az államosításig a gödöllői premontrei gimnázium igazgatója; a katolikus Caritas segélyszervezet bécsi kirendeltségének vezetője. 55 169
- Péter János 153–155 244
- Péter László 129
- Pigniczki József (*1933) ügyész. 2003-ban ment nyugdíjba. 136
- Pilinszky János (1921–1981) költő, író, a katolikus költészet kimagasló képviselője. 69

- Pingitzer Erzsébet 30
- Pirnyik Róbert 21 24–27 30 32 34–35
- Pólay Elemér (1915–1988) jogtudós, 1946-ban a debreceni egyetem magántanára, 1951-től a szegedi egyetem tanára. 1955–57 közt rektorhelyettes. 287 290–297 354
- Polinszky Károly 285–286 288 296–297
- Pongrácz Lóránd 105
- Pozsgai Ferencné 35
- Pozsgai Gyuláné 205–206
- Pozsgai István (1929–2002) megyei főügyész; a rendszer-változás után ügyvéd. 260
- Rajk László 66 96–97 111 123
- Rakonczi János (*1917) gimnáziumi tanár, 1950-től orosz nyelvi szakfelügyelő, 1952-től főiskolai, 1954-től egyetemi nyelvtanár. 108 353
- Rákosi Mátyás 145 238
- Reizinger Klára 27
- Rigó Béla (*1942) költő, műfordító, szerkesztő. 1960–65 közt a szegedi egyetem magyar-orosz szakos hallgatója. 1995-től a Kincskereső.főszerkesztője. 97 108 343
- Rilke, R. M. (1875–1926) osztrák költő, a 20. századi líra jeles képviselője.
- Robeson, Paul (1898–1976) amerikai énekes 1954 májusában járt Szegeden.
- Romhányi András 125
- Rónai Béla (*1923) nyelvész, tanítóképző-intézeti tanár. A szegedi tanárképző főiskolán Bálint Sándor tanítványa, később bizalmas barátja volt. 1949-től Pécsen tanított, 1972-től főiskolai tanárként. Emlékeit és levelezését kiadta (*Bálint Sándorra emlékezem*. Pécs, 2001.). 97 107 343 353
- Rónay György (1913–1978) költő, író, műfordító, 1965-től a Vigilia felelős szerkesztője. A katolikus irodalom jelentős képviselője. 142 342
- Rosztóczi Ferenc Szegedről emigrált mérnök Amerikában. 60–61
- Rózsa Andor 276
- Sáfár (Schaffer) Gyula (1893–1977) korábban szőregi földbirtokos, később szegedi, majd budapesti vállalkozó. Nem tudom, hogyan jött létre Bálint Sándorral való barátsága. 22–25
- Sára = Németh Sára = Bálint Sándorné
- Sárkány = Sáfár Gyula rendőrök adta fedőneve.
- Sasvári Mária 113
- Sedelmayr János (1896–1984) bécsi egyetemi tanár, művészettörténész. 62
- Sík Sándor 149
- Sinkó Antalné 137 142 148 156 166 174 183 185 188 190 223
- Sípos Géza (1929–1974) falemezgyári munkás; 1957-től a Kommunista Ifjúsági Szövetség városi titkára; 1964-től a városi pártbizottság titkára, 1969-től első titkára. Közben középiskolai tanári oklevelet szerzett. 309
- Sólyom fn. 125
- Somogyi Jánosné 197–199 227
- Sulyok Béla (1909–1979) r. k. lelkész, 1939–42 közt a váci szemináriumban teológiai tanár, 1946-tól szentesi plébános, 1948-tól esperes, 1954-től főesperes, 1961-től c. prépost. László fedőnéven ügynök.
- Sütő Borbála 29
- Szabó Béla helyesen Szász Béla
- Szabó Dezső 153
- Szabó Ferenc (*1931) jezsuita szerzetes, költő, teológus, filozófus. 1956-ban elhagyta az országot. 1967-től Rómában a vatikáni rádió magyar szerkesztője. 1991-ben települt haza. A Távlatok című folyóirat szerkesztője. 144 201 237 244 312
- Szabó Ferenc (*1935) tanár, történész. 1959-ben végzett a szegedi egyetemen. 1960-tól a szegedi levéltár munkatársa, 1965-től a Békés megyei levéltár igazgatója (Gyula); 1982-től megyei múzeumigazgató (Békéscsaba). 1995-ben nyugállományba vonult. Számos helytörténeti művet írt, szerkesztett. 92 97 102–104 116 124–125 171–174 221 246 249 252 283 315 343 346 352–353 355
- Szabó Lóránt (*1932) járásbíróügyi tanácselnök; Bálint Sándor pörében ő hozta meg az ítéletet. 274 319 354
- Szabó Márton ügyvéd 76
- Szabó Zoltán (1912–1984) egyetemi tanár, fizikus, akadémikus. 1946–67 közt a szegedi egyetem professzora, 1964–67 közt rektora. 285 287 298 300 306 308
- Szakács Kálmán (*1925), a történettudomány akadémiai doktora (1980), a társadalmi mozgalmak történetének kutatója. 172
- Szántó Kovács János 172
- Szász Béla (1910–1999) újságíró, író. 1932-ben mint egyetemi hallgató kommunista szervezkedés miatt börtönt ült. 1937-től Párizsban, 1939-től Argentínában élt. 1946-ban hazatért, újságíró lett, majd a Földművelésügyi Minisztérium sajtótitkára volt. 1949-ben a Rajk-pörben tíz évre ítélték. 1956-ban Angliában telepedett le. Vincent Savarius írói néven adta ki önéletrajzi jellegű művét *Minden kényszer nélkül* címmel. Kiadásai: Brüsszel, 1963; München, 1979; Bp., 1989. Németül: Köln, 1963; franciául: Párizs, 1963; angolul: London, 1971. 104 140–141 150 152 244 288
- Szentgyörgyi Károly (1920–1990) kispap volt, de kilépett; az egyetem bölcsészkarán tanult, s a lélektani intézetben lett gyakornok, de 1945-ben politikai okból elbocsátották. 1947-ben a kisgazdapárt támogatásával működő, a Magyar Kollégiumi Egyesülethez tartozó Pázmány Péter Népi Kollégium igazgatója volt, de gazdasági szabálytalanságok miatt elbocsátották. (Én lettem az utóda 1948 januárjában.) Tisztviselő lett, s közben Szigeti fedőnéven titkos ügynök. (Szigeti fedőnéven Merksz Elemér is jelentett!) 72–73 79–80 82–83

Szentkuthy Miklós 80–82

Szécsy György 219

Szélpál István 218

Szigeti = Szentgyörgyi Károly, Merksz Elemér

Szili Ferenc százados 125

Szirmai István (1906–1969) újságíró. Erdélyben vett részt a kommunista mozgalomban. 1944-ben 15 évre ítélték. Októberben megszökött, és Szegedre jött. Részt vett a pártszervezésben, és a Délmagyarország munkatársa, 1945. március 23-tól felelős, július 24-től főszerkesztője volt 1946. március 31-ig. 1946-tól a pártközpontban töltött be tisztségeket. 1949–53 közt a Magyar Rádió elnöke. Letartóztatták, börtönt ült, 1955-ben rehabilitálták. 1957-től a pártközpont agitációs és propagandaosztályának vezetője, a „szellemi offenzíva” meghirdetője, 1959-től 1966-ig a Központi Bizottság titkára. 131

Szomolányi Miklós (*1920) r. k. lelkész, 1949-től Szentesen hittanár, 1952-től Szabadszálláson, 1955-től Szegváron, 1961-től Nagykőrösön, 1969-től Nagykátán plébános, 1969-től esperes. 346

Szöges = Bálint Sándor rendőrök kitalálta fedőneve.

Szőkefalvi-Nagy Béla (1913–1998) egyetemi tanár, matematikus, akadémikus. 1940-ben a szegedi egyetem magántanára, 1948–83 közt tanszékvezető tanára, 1951–52-ben és 1963–66 közt dékán. Kossuth-díjas (1950, 1953), Állami-díjas (1978); számos külföldi egyetem díszdoktora. 1990-től professor emeritus. 60

Sztálin, Joszif Visszarionovics 141 147 196 231 236–237

Teilhard de Chardin, Pierre 140 145 154–155 245

Temesi Ferenc (*1949) író. Szeged szülötte, itt szerzett 1974-ben magyar-angol szakos tanári oklevelet. Hírnevét a szülővárosáról írt különleges, lexikon formájú regénye, a *Por* (1987) alapozta meg.

Till Aran (1909–1996) hódmezővásárhelyi fényképész, fotóművész. 346

Tisza fn. 275

Tombácz János (1901–1974) zsombói tanyai parasztember, mesefa. Kovács Álmos ismerte föl tehetségét, és hívta föl rá Bálint Sándor figyelmét. Tombácz János meséi 1975-ben az Akadémiai Kiadó gondozásában jelentek meg.

Tordai Miklós 125

Tóth Béla (*1924) író, könyvtárigazgató. Bálint Sándor bizalommal volt iránta. 191–193 227 243 251 315

Tóth János 175

Tóth Jánosné 201

Töttös Ernő (*1918) jogász, író. 1952-ben 12 évre ítélték. 1956 végén Nyugatra menekült, Belgiumban telepedett le. 146 239

Tudor = Mezey László rendőrök adta fedőneve.

Tunyogi Csapó Gábor (*1932) költő, író. Tunyogi Csapó János fia. Első versei a Tiszatájban (1956) jelentek meg. Az 1956-i forradalom után Bécsbe menekült, 1963-ban Nyugat-Németországba települt. Németül is írt. 1996-ban tért haza.

Tunyogi Csapó János (1902–1970) tanár. A szegedi egyetemen 1928-ban szerzett matematika-fizika szakos oklevél birtokában 1929-ben magángimnáziumot nyitott Szegeden. Iskoláját 1940-ben a minisztérium megszüntette. Tanári állást nem vállalt, tüzelőkereskedésből élt. 1945-ben szovjet fogságba esett. Hazatérése után a népbíróság elítélte, de a föllebbviteli tárgyaláson fölmentették. Családját kétkézi munkájából és magántanításból tartotta el. 1952-ben az újszegedi kísérleti gazdaság, majd a fehér-tói halgazdaság főkönyvelője lett. 1957-ben Kistarcsára internálták, majd 1963-ig a Csillagbörtönben ült. Utána ismét magántanításból élt. Kapcsolata Bálint Sándorral a rendőri és ügynöki jelentésekből kitetszik. 18 38 46–48 76 78 107 155–156 186–188 250 314–315 342 353

Turányi László rendőr őrnagy. 123–124 137 142–164 183 189–203 243 247 353

Ungi István 125

Vágó Gábor szobrászművész. 342

Vámos Ferenc 96–97

Varga Ferenc (1922–1982) r. k. lelkész, 1963-tól domaszéki plébános. 128

Varga István 128

Varga Vince (1902–1989) szentmihályteleki paprikatermelő és főmolnár. Ragadványnevén Gardi Vince. A Felvidék visszacsatolásakor odaköltözött, és Naszvad határában, Anyalapusztán tíz hold földön gazdálkodott. 1947-ben tért vissza. A 60-as években a városi tanács helyi kirendeltségén volt ügyintéző. Tevékenyen részt vett az egyházközség életében. Nem tudjuk, mivel kényszerítették a nyomozók, hogy Ágoston fedőnéven Bálint Sándor besúgója lett. 72 74 279 345–346 348

Varga Zsigmond 62

Várkonyi Imre (1916–1983) prépost, kanonok, 1953-tól a szegedi hittudományi főiskola rektora, 1958-tól az Actio Catholica elnöke, XII. Piustól kiközösített békepap, Rózsa fedőnéven ügynök. 168 185

Varró Vendel 51 67

Vass Antal rendőr százados. 124–125 132 167–170 178–179 204–209

Vass István szegedi városi vezető ügyész. 260–261 314

Velcsov Márton (*1927), 1968-tól a megyei főügyészség pénzügyi osztályvezetője. 342 353

Végső Gyula 215–216

Vincent Savarius Szász Béla írói álneve

Virág Zoltán 151 313

Voltaire 236

Vorosilov, Kliment Jefremovics 168

Waldmann József (1912–1983) 1932-ben tanítói, 1965-ben középiskolai tanári oklevelet szerzett. Tápén tanított, és népzene gyűjtött. 1963-tól a tanárképző főiskola neveléstudományi, 1975-től népművelési tanszékén tanított. 108 353

Wittman Tibor egyetemi tanár 291

Wodreng Péterné 211–212

Zalai Emil 21 24 27 30 32 34–37 43–46

Zima Péter 51

Zender, Matthias (1907–1993) 1960-tól a bonni egyetem

néprajzprofesszora, Bálint Sándor vendéglátója. 47

52–53 60 62 182 343 349

Zódi Antalné (1894–1984), Bálint Sándor apai ági
unokatestvére. 279

A magyarázatokhoz segítséget nyújtott Ábrahám István, Apró Ferenc, Barna Gábor, Benyik György, Dávid Katalin (Budapest), Galambos Iréneusz (Pannonhalma), Hidvégi Máté (Budapest), Ilia Mihály, Kékesi Katalin (Bécs), Wolfgang Gürtler (Kismarton), Kórácz Mária, Tunyogi Csapó Gábor (Zalasabar), Túri József. Mindannyiuknak köszönöm! – A szerk.

TARTALOM

DOKUMENTUMOK	5
TÁRGYI MAGYARÁZATOK	329
PALEÆ SUNT (<i>Velcsov Márton</i>)	333
UTÓSZÓ (<i>Péter László</i>)	339
NÉVMUTATÓ	355

C 45447

Kiadta a BELVEDERE MERIDIONALE
Szeged, Hattyas sor 10. 6725
(+36) 62 / 544-759

www.belvedere.meridionale.hu
szerk@belvedere.meridionale.hu
belvedere@jgytf.u-szeged.hu

Felelős kiadó: DR. SZEGFÜ LÁSZLÓ

Kiadóvezető: JANCÁS CSABA

Borítóterv: MAJZIK ANDREA

Tipográfia és tördelés: ZÉKÁNY KÁROLY ÖDÖN

Technikai szerkesztő: SZUPERÁK ATTILA

Nyomta: BÁBA NYOMDA

Felelős vezető: DR. MAJZIK ISTVÁN

A SZEMTANÚ SOROZATBAN JELENTEK MEG

KISS TAMÁS: *Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége – 1956, Szeged*
(szerkesztette: JANCSÁK CSABA)

ISBN 863 86240 0 0

A szerző, a MEFESZ szervezője, vezetője (később a megtorlás áldozata) tanulmánya mellett első alkalommal kerül publikálásra a szervezet 1956. október 20-i ülésén készült rádiófelvétel szövege. Kiss Tamás a kötetben szereplő interjúban az eseményekben résztvevők érzelmi kötődéséről és saját személyes sorsáról is vall az értő olvasónak.

A szakmai közélet szerint is hiánypótló mű értékes dokumentum-melléklettel záródik, amelyben közlése kerülnek az események archív fotói és a megtorlás jegyzőkönyvei is. „A szövetség célja, hogy az egyetemekről és főiskolákról kikerülő ifjúság, mely a nemzet agyát van hivatva képviselni, ne közönyös passzív tömeg, ne gyáva, gerinctelen és önző réteg legyen, hanem népéért, hazájáért, boldogabb jövőnkért harcoló bátor, lelkes sereg. Ne riadjon vissza az igaz szó kimondásától, hanem képzettségével, tudásával, tehetségével népiünket, hazánkat szolgálja.”

Lejtényi András hallgatónak
az 1956. október 20-i nagygyűlésen

BÁLINT LÁSZLÓ: *Kováts József 1926 – 1958*
(szerkesztette: PÉTER LÁSZLÓ)

ISBN 963 9573 00 0

Kováts József az 1956-os forradalom egyik jeles szegedi személyisége volt. Mint a városi Forradalmi Nemzeti Bizottság tagja azért tevékenykedett, hogy egy szebb, jobb, méltányosabb, és emberibb világ következzen be, mely a nemzeti hagyományoknak, az állami függetlenségnek alapján állva soha többé nem engedi a magyarságot a totális diktatúra karmai közé. Kováts Józsefet a forradalomban vállalt szerepéért letartóztatták, majd halálra ítélték és 1958. október 6-án 6 óra 15 perckor kivégezték.

A szerző által írt igen érdekes, számos tárgyi részlettel, adattal megerősített feldolgozást (Kováts József életrajzát) 27 képes, dokumentumokkal és fotókkal illusztrált oldal színesíti.

